

Handboek voor de Opsporingspraktijk – deel I

Redactieleden:

- *Mr. J. van Zijl (voorzitter), Hoofd cluster wet- en regelgeving, Parket-Generaal;*
- *Mr. D. van der Bel, officier van justitie van het Landelijk Parket;*
- *Mr. J.C.P.M. Boogers, officier van justitie van het Landelijk Parket;*
- *Mr. W.H. Dijkstra, afdeling AIRS, Ministerie van Justitie;*
- *T. Egberink, adviseur domein Opsporing, Politieacademie.*
- *Mr. R.B. Eigeman, rechercheofficier van justitie van het Landelijk Parket;*
- *Mr. M. Jongeneel, directie wetgeving Ministerie van Justitie;*
- *Mr. G.C. Haverkate, directeur Wetenschappelijk Bureau;*
- *Mr. M.A.L.A.M. van der Heijden, officier van justitie van het arrondissementsparket Haarlem;*
- *Mr. J.J.T.M. Pieters, officier van justitie Arrondissementsparket 's-Hertogenbosch, adviseur van het College van Procureurs-generaal en lector van de SSR.*

Handboek voor de Opsporingspraktijk deel I

Redacteur:

*Mr. M. Nieuwenhuis, specialistisch beleidsmedewerker van het Landelijk Parket
en secretaris van de Centrale Toetsingscommissie.*

Meer informatie over deze en andere uitgaven kunt u verkrijgen bij:

Sdu Klantenservice

Postbus 20014

2500 EA Den Haag

tel.: (070) 378 98 80

fax: (070) 378 97 83

© Sdu Uitgevers bv, Den Haag, 2007

Omslag: Homemade Cookies

Zetwerk: Prografici

ISBN: 978 90 1212 438 6

NUR: 824

Alle rechten voorbehouden. Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze rechten berusten bij Sdu Uitgevers bv.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet 1912 gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voorzover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich te wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro). Voor het overnemen van een gedeelte van deze uitgave ten behoeve van commerciële doeleinden dient men zich te wenden tot de uitgever.

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, kan voor de afwezigheid van eventuele (druk)fouten en onvolledigheden niet worden ingestaan en aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever deswege geen aansprakelijkheid voor de gevolgen van eventueel voorkomende fouten en onvolledigheden.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the publisher's prior consent.

While every effort has been made to ensure the reliability of the information presented in this publication, Sdu Uitgevers neither guarantees the accuracy of the data contained herein nor accepts responsibility for errors or omissions or their consequences.

WOORD VOORAF

De Wet bijzondere opsporingsbevoegdheden (Wet BOB) is op 1 februari 2000 in werking getreden. Hiermee is een heel scala aan nieuwe opsporingsbevoegdheden en daarmee samenhangende procedures geïntroduceerd. Deze wet is een uitvloeisel van het onderzoek dat door de Parlementaire Enquêtecommissie Opsporingsmethoden (PEC) is verricht naar de praktijk van de opsporing en de door deze commissie gedane normeringsvoorstellen.

De Wet BOB bevat:

1. een regeling van de bijzondere opsporingsbevoegdheden observatie, infiltratie, pseudokoop, pseudodienst-verlening, stelselmatige informatie-inwinning, betreden van een besloten plaats en opnemen van vertrouwelijke communicatie met een technisch hulpmiddel;
2. een regeling van verscheidene vormen van bijstand aan opsporing door burgers, zoals de informant, de burgerinfiltrant en de burgerpseudokoop- of dienstverlening;
3. een (herziene) regeling van de bevoegdheid van het opnemen van telecommunicatie en het vorderen van inlichtingen over telecommunicatieverkeer;
4. een nieuwe grondslag voor de toepassing van opsporingsbevoegdheden, namelijk het vermoeden dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd; en
5. een regeling van het verkennend onderzoek.

Met deze wet krijgen opsporingsmethoden die risicovol zijn voor de integriteit en de beheersbaarheid van de opsporing, dan wel die naar huidig inzicht een meer dan beperkte inbreuk kunnen maken op grondrechten van burgers, een specifieke basis in het Wetboek van Strafvordering.

Sinds de inwerkingtreding van de Wet BOB zijn op het gebied van de opsporingsbevoegdheden diverse nieuwe wetten in werking getreden, zoals de Wet Bevoegdheden vorderen gegevens (Stb. 2005, 390), de Wet Computercriminaliteit II (Stb. 2006, 300) en de Wet verruiming mogelijkheden opsporing en vervolging van terroristische misdrijven (Stb. 2006, 731).

Het Openbaar Ministerie heeft op grond van art. 148 Sv het gezag en de verantwoordelijkheid over de opsporing. Deze lijn is in de Wet BOB consequent doorgetrokken. Dit betekent dat bijzondere opsporingsbevoegdheden uitsluitend kunnen worden toegepast op bevel van het Openbaar Ministerie. Bij zeer ingrijpende opsporingsbevoegdheden is bovendien een machtiging van de rechter-commissaris vereist.

Om te bewerkstelligen dat in de praktijk van de opsporing en de vervolging op uniforme wijze uitvoering wordt gegeven aan het bepaalde in de Wet BOB en andere daarmee samenhangende wetten is de Aanwijzing opsporingsbevoegdheden opgesteld waarin de voor de (bijzondere) opsporingsbevoegdheden geldende regels zijn beschreven.

Het normatieve kader van deze Aanwijzing is opgenomen in de hoofdstukken 1, 2 en 3 van dit Handboek. Deze regels zijn, afhankelijk van de daar geboden beleidsvrijheid, meer of minder directief van aard. Zij zijn in de lay-out van de tekst uitgelicht door middel van een lichtgrijze verticale markering in de kantlijn. De aangehaalde wetteksten en de overige regelgeving en de jurisprudentie hebben een zelfstandige normatieve werking, d.w.z. buiten deze aanwijzing om. De bijzonderheden en voorbeelden hebben daarentegen slechts een toelichtend karakter. De modellen, waarnaar in de hoofdstukken 1,2 en 4 wordt verwezen, zijn als bijlage opgenomen in hoofdstuk 6. Daarnaast bevat het Handboek andere aanwijzingen en overige regelgeving (ministeriële regelingen, circulaires, etc.) die direct betrekking hebben op de opsporingsbevoegdheden. Het Handboek is opgesplitst in twee delen. Deel I zal de aanwijzingen gaan bevatten. Deel II is gereserveerd voor de overige regelgeving en de modellen.

Geldigheid aanwijzingen en circulaires

Alle aanwijzingen worden actief openbaar gemaakt in de Staatscourant. Evenals de circulaires hebben de aanwijzingen een geldigheidsduur van vier jaar. De geldigheidsduur van de ministeriële regelingen en circulaires wordt bewaakt door het ministerie van Justitie, die van de aanwijzingen door het Openbaar Ministerie. De gebruiker van het Handboek kan ervan uitgaan dat alle hierin opgenomen aanwijzingen ook geldig zijn. Mocht hieromtrent enige twijfel bestaan, kunt u zich wenden tot de redacteur.

Redactie

Voor suggesties die de bruikbaarheid van het Handboek kunnen vergroten, kunt u daartoe contact opnemen met de redacteur van het Handboek, mr. M. Nieuwenhuis, specialistisch beleidsmedewerker van het Landelijk Parket te Rotterdam, telefoon: 010 – 4966613.

Voor inhoudelijke op- of aanmerkingen met betrekking tot de Aanwijzing opsporingsbevoegdheden kunt u zich wenden tot het Cluster Wet- en Regelgeving van het Parket-Generaal, Postbus 20305, 2500 EH Den Haag, telefoon: 070 – 33 99 600.

INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf	5
Inhoudsopgave	7
Afkortingenlijst	9
Aanwijzing opsporingsbevoegdheden	11

Hoofdstuk 1 ALGEMENE ONDERWERPEN 13

1.1	Opsporing	15
1.2	Verkenkend onderzoek	25
1.3	Uitgestelde inbeslagneming en het verbod op doorlaten	35
1.4	Schriftelijke verantwoording	57
1.5	Bescherming van beroepsgeheimhouders	71
1.6	Afscherming	83
1.7	Notificatie	99
1.8	Gegevensbeheer	105
1.9	Internationale samenwerking	109
1.10	Opsporing van voortvluchtigen	131
1.11	Opsporing van terroristische misdrijven	135

Hoofdstuk 2 BIJZONDERE OPSPORINGSBEVOEGDHEDEN 167

2.1	Betreden van besloten plaatsen	169
2.2	Observatie	177
2.3	Vorderen gegevens (tele)communicatie	199
2.4	Opnemen van (tele)communicatie	225
2.5	Opnemen van vertrouwelijke communicatie met een technisch hulpmiddel	257
2.6	Stelselmatige informatie-inwinning door een opsporingsambtenaar	277
2.7	Stelselmatige informatie-inwinning door een burger	295
2.8	Politiële pseudokoop en -dienstverlening	307
2.9	Burgerpseudokoop en -dienstverlening	329
2.10	Politiële infiltratie	343
2.11	Burgerinfiltratie	365
2.12	Vorderen van gegevens	379

Hoofdstuk 3 OVERIGE ONDERWERPEN 407

3.1	CIE	409
3.2	CTC	427

Hoofdstuk 4 OVERIGE AANWIJZINGEN 435

4.1	Aanwijzing internationale gemeenschappelijke onderzoeksteams, <i>Stcrt</i> 2004,	143 437
4.2	Aanwijzing rechtshulpverzoeken voor grensoverschrijdende observatie, <i>Stcrt.</i> 2006, 57	457
4.3	Aanwijzing toepassing opsporingsbevoegdheden en dwangmiddelen tegen advocaten, <i>Stcrt.</i> 2006, 130	471
4.4	Aanwijzing gegevensverstrekking financiële dienstverleners, <i>Stcrt.</i> 2004, 95	483
4.5	Aanwijzing opsporingsberichtgeving, <i>Stcrt.</i> 2004, 221	501

- 4.6 Richtlijn inzake de toepassing van artikel 552i WvSv door het OM en de informatieverstrekking door de politie in het kader van de wederzijdse rechtshulp in strafzaken, *Stcr.* 1994, 242 en 2000, 43 531

Register

AFKORTINGENLIJST

AIRS	Afdeling Internationale Rechtshulp in Strafzaken
AIVD	Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
AT	arrestatieteam
Awbi	Algemene wet op het binnentreden
Bob	Bijzondere opsporingsbevoegdheden
BOD	Bijzondere OpsporingsDienst
CID	Criminele Inlichtingen Dienst
CTC	Centrale Toetsingscommissie
DNRI	Dienst Nationale Recherche Informatie
DSRT	Dienst Specialistische Recherchetoepassingen
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
GO	Gemeenschappelijk onderzoeksteam
GPRS	General Packet Radio Services
gsm	Global System for Mobile communication
IMEI	equipment identity
IOT	Informatiepunt voor Onderzoek aan Telecommunicatie
IRC	Internationale Rechtshulp Centrum
ISP	Internet Service Providers
JIT	Joint Investigation Team
KLPD	Korps Landelijke Politiediensten
LIRC	landelijk rechtshulpcentrum
LP	Landelijk Parket
LURIS	Landelijke uniform registratiesysteem inzake internationale rechtshulp in strafzaken
MMA	Meld Misdaad Anoniem
NCIE	Nederlandse criminele inlichtingen eenheid
NFI	Nederlands Forensisch Instituut
NIC	Nationaal Informatie Coördinatiecentrum
NOVA	Nederlandse Orde van Advocaten
NR	Nationale Recherche
NRI	Nationale Recherche Informatie
NVvR	Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak
OT	observatieteam
OVC	opnemen vertrouwelijke communicatie
OvJ	officier van justitie
PG	procureur-generaal
PUK	Personal Unblocking Key
RCIE	Regionale Criminele Inlichtingen Eenheid
SUO	Schengen Uitvoeringsovereenkomst
Sv	Wetboek van strafvordering
TNCPI	Team Nationale Coördinatie Politieïle Infiltratie
TNO	Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek
ULI	Unit Landelijke Interceptie
UMTS	Universal Mobile Telecommunication System
VROS	Verwijzingsindex Recherche Onderzoeken en Subjecten

Wbp	Wet bescherming persoonsgegevens
WED	Wet op de economische delicten
WpolR	Wet Politierregisters
WWM	Wet wapens en munitie

AANWIJZING OPSPORINGSBEVOEGDHEDEN

Categorie:	opsporing
Rechtskarakter:	aanwijzing i.d.z.v. art. 130, lid 4 Wet RO
Afzender:	College van procureurs-generaal
Adressaat:	Hoofden van de parketten
Registratienummer:	2004A011
Datum vaststelling:	11-11-2004
Datum inwerkingtreding:	01-12-2004
Geldigheidsduur:	01-12-2008
Publicatie in Stcrt.:	24-11-2004, nr. 227
Vervallen: (2000A003)	Aanwijzing opsporingsbevoegdheden
Relevante richtlijnen voor strafvordering:	–
Wetsbepalingen:	<ul style="list-style-type: none">– artt. 27, 30, 31, 33, 67 lid 1, 126g t/m 126z, 126aa t/m 126gg, 132a, 140a, 152, 153, 187, 187b, 190, 218, 219a, 226a, 293, 315, 552i, 552n, 552o, 552oa, 552p Sv;– art. V Wet van 27 mei 1999 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering in verband met de regeling van enige bijzondere bevoegdheden tot opsporing en wijziging van enige andere bepalingen (Wet bijzondere opsporingsbevoegdheden), Stb. 1999, 245;– art. X Wet van 27 mei 1999 tot partiële wijziging van het Wetboek van Strafvordering (herziening van het gerechtelijk vooronderzoek), Stb. 1999, 243;– artt. 130 en 131 Wet RO
Jurisprudentie:	diverse
Bijlage(n):	diverse

1 ALGEMENE ONDERWERPEN

1.1 OPSPORING

1.1.1 REGELGEVING

Wettekst

Artikel 1 Sv

Strafvordering heeft alleen plaats op de wijze bij de wet voorzien.

Artikel 27 Sv

1. Als verdachte wordt vóórdat de vervolging is aangevangen, aangemerkt degene ten wiens aanzien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan enig strafbaar feit voortvloeit.
2. Daarna wordt als verdachte aangemerkt degene tegen wie de vervolging is gericht.
3. De aan de verdachte toekomende rechten komen tevens toe aan de veroordeelde tegen wie een strafrechtelijk financieel onderzoek is ingesteld of ten wiens aanzien op een vordering van het Openbaar Ministerie als bedoeld in artikel 36e van het Wetboek van Strafrecht niet onherroepelijk is beslist.

Artikel 67 lid 1 Sv

1. Een bevel tot voorlopige hechtenis kan worden gegeven in geval van verdenking van:
 - a. een misdrijf waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van vier jaren of meer is gesteld;
 - b. een der misdrijven omschreven in artikel 132, 138a, 138b, 139c, 139d, eerste en tweede lid, 161sexies, eerste lid, onder 1°, en tweede lid, 137c, tweede lid, 137d, tweede lid, 137e, tweede lid, 137g, tweede lid, 285, eerste lid, 285b, 300, eerste lid, 321, 323a, 326c, tweede lid, 350, 350a, 351, 395, 417bis en 420quater van het Wetboek van Strafrecht;
 - c. een der misdrijven omschreven in:
 - artikel 122, eerste lid, van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren;
 - artikel 175, tweede lid, onderdeel b, of derde lid in verbinding met het eerste lid, onderdeel b, van de Wegenverkeerswet 1994;
 - artikel 30, tweede lid, van de Wet buitengewone bevoegdheden burgerlijk gezag;
 - artikel 52, 53, eerste lid en 54 van de Wet gewetensbezwaren militaire dienst;
 - artikel 31 van de Wet op de kansspelen;
 - artikel 11, tweede lid, van de Opiumwet;
 - artikel 55, tweede lid, van de Wet wapens en munitie;
 - artikel 5:56, 5:57 en 5:58 van de Wet op het financieel toezicht.

Artikel 132a Sv

Onder opsporing wordt verstaan het onderzoek in verband met strafbare feiten onder gezag van de officier van justitie met als doel het nemen van strafvorderlijke beslissingen.

Artikel 141 Sv

Met de opsporing van strafbare feiten zijn belast:

- a. de officieren van justitie;
- b. de ambtenaren van politie, bedoeld in artikel 3, eerste lid, onder a en c, en tweede lid van de Politiewet 1993;

- c. de door onze Minister van Justitie in overeenstemming met Onze Minister van Defensie aangewezen militairen van de Koninklijke marechaussee;
- d. de opsporingsambtenaren van de bijzondere opsporingsdiensten, bedoeld in artikel 2 van de Wet op de bijzondere opsporingsdiensten.

Artikel 142 Sv

1. Met de opsporing van strafbare feiten zijn als buitengewoon opsporingsambtenaar belast:
 - a. de personen aan wie door Onze Minister van Justitie, onderscheidenlijk het College van procureurs-generaal een akte van opsporingsbevoegdheid is verleend;
 - b. de meerderjarige personen, behorend tot door Onze Minister van Justitie aangewezen categorieën of eenheden;
 - c. de personen die bij bijzondere wetten met de opsporing van de daarin bedoelde strafbare feiten worden belast, met uitzondering van de opsporingsambtenaren van de bijzondere opsporingsdiensten als bedoeld in artikel 2 van de Wet op de bijzondere opsporingsdiensten, of die bij verordeningen zijn belast met het toezicht op de naleving daarvan, een en ander voor zover het die feiten betreft en de personen zijn beëdigd.
2. De opsporingsbevoegdheid strekt zich uit tot de in de akte of aanwijzing aangeduide strafbare feiten; de akte of aanwijzing kan bepalen dat de opsporingsbevoegdheid alle strafbare feiten omvat.
3. Onze Minister van Justitie kan bepalen dat voor door hem aan te wijzen categorieën of eenheden van de in het eerste lid, onder c, genoemde buitengewone opsporingsambtenaren, de opsporingsbevoegdheid zich mede uitstrekt over andere strafbare feiten; het tweede lid is van overeenkomstige toepassing.
4. Bij algemene maatregel van bestuur worden regels gegeven omtrent de verlening van de akte en het doen van de aanwijzing, het grondgebied waarvoor de opsporingsbevoegdheid geldt, de beëdiging en de instructie van de buitengewoon opsporingsambtenaren, het toezicht waaraan zij zijn onderworpen en de wijze waarop Onze Minister van Justitie de opsporingsbevoegdheid van afzonderlijke personen kan beëindigen. Voorts kunnen regels worden gegeven over de eisen van bekwaamheid en betrouwbaarheid waaraan zij moeten voldoen.
5. Van een besluit als bedoeld in het eerste lid, onder b, of derde lid, wordt mededeling gedaan door plaatsing in de *Staatscourant*.

Artikel 2 Politiewet (1993)

De politie heeft tot taak in ondergeschiktheid aan het bevoegde gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels te zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven.

1.1.2 BEGRIPSBEPALING

Onder opsporing wordt verstaan het onderzoek in verband met strafbare feiten onder gezag van de officier van justitie met als doel het nemen van strafvorderlijke beslissingen.

1.1.3 BETEKENIS

Algemeen

- In artikel 132a Sv is een omschrijving gegeven van het begrip opsporing. Dit artikel is op 1 februari 2000 ingevoerd in het Wetboek van Strafvordering als gevolg van de inwerkingtreding van de Wet Bijzondere opsporingsbevoegdheden (Wet Bob). Deze wet heeft in Titel IVa en Va een regeling opgenomen voor de inzet van bijzondere opsporingsbevoegdheden die kunnen worden toegepast indien er sprake is van een verdenking van een gepleegd strafbaar feit (Titel IVa) of een verdenking dat in georganiseerd verband misdrijven worden beïnvloed of gepleegd (Titel V).
Op 1 februari 2007 is de Wet Verruiming mogelijkheden ter opsporing en vervolging van terroristische misdrijven (*Stb.* 2006, 731) in werking getreden. Deze wet voorziet in de mogelijkheid om de in voorgaande titels opgenomen bijzondere opsporingsbevoegdheden toe te passen in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf (Titel Vb en Vc). In verband hiermee is de definitie van opsporing, zoals bepaald in artikel 132a Sv, dan ook aangepast.
- Ingevolge artikel 132a Sv is het doel van opsporing het nemen van strafvorderlijke beslissingen. Hieronder worden in ieder geval alle beslissingen als bedoeld in artikel 348-350 Sv verstaan, maar ook de beslissing om een dwangmiddel toe te passen (zoals de beslissing om een verdachte aan te houden) of de beslissing om over te gaan tot het ontnemen van wederrechtelijk verkregen voordeel.
- Kenmerkend voor de (in Titel IVa tot en met Vc opgenomen) bijzondere opsporingsbevoegdheden die in het kader van de opsporing kunnen worden toegepast, is dat deze bevoegdheden een inbreuk (kunnen) maken op de persoonlijke levenssfeer van personen. Uitgangspunt bij de toepassing van deze bevoegdheden is dat naarmate de toe te passen bevoegdheid een grotere inbreuk maakt op de persoonlijke levenssfeer van een persoon, zwaardere voorwaarden worden verbonden aan de inzet van de bevoegdheid.
- Bij elke afzonderlijke in de wet geregelde bijzondere opsporingsbevoegdheid is expliciet opgenomen dat de bevoegdheid dient te worden uitgeoefend 'in het belang van het onderzoek'. Dit accentueert nog eens dat de bevoegdheid alleen mag worden gehanteerd indien dit bijdraagt aan de opsporing met als doel het nemen van strafvorderlijke beslissingen. In een aantal gevallen mag een bijzondere opsporingsbevoegdheid slechts worden toegepast indien het onderzoek dit dringend vordert (bijvoorbeeld in het geval van het opnemen van (tel)communicatie (art. 126m/126t Sv) of infiltratie (art. 126h/126p Sv)). In dit geval spelen de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit nog nadrukkelijker een rol van betekenis.
- Inhoudelijk gezien komt de omschrijving van de bijzondere opsporingsbevoegdheden die in Titel IVa tot en met Vc zijn opgenomen overeen, behalve het verdieningscriterium op basis waarvan deze bevoegdheden kunnen worden toegepast.

- Onder opsporing valt niet het verkennend onderzoek, zoals bedoeld in artikel 126gg Sv. Het verkennend onderzoek dient als voorbereiding van opsporing. Op grond van artikel 126gg Sv is de officier van justitie bevoegd om te bevelen dat een verkennend onderzoek wordt ingesteld indien uit feiten of omstandigheden aanwijzingen voortvloeien dat binnen verzamelingen van personen misdrijven worden beraamd of gepleegd als omschreven in artikel 67 lid 1, die gezien hun aard of de samenhang met andere misdrijven die binnen die verzamelingen van personen worden beraamd of gepleegd een ernstige inbreuk op de rechtsorde opleveren.
- Naast de op het Wetboek van Strafvordering gebaseerde dwangmiddelen en bijzondere opsporingsbevoegdheden biedt artikel 2 van de Politiewet 1993 en in het verlengde daarvan artikel 141 Sv, alsmede sommige (taakstellende) bepalingen van bijzondere wetten, eveneens een basis voor het verrichten van onderzoekshandelingen. Deze wetbepalingen bieden een voldoende wettelijke basis om onderzoekshandelingen te verrichten die niet een min of meer volledig beeld opleveren van bepaalde aspecten van iemands leven en die ook geen inbreuk maken op een grondwettelijk of verdragsrechtelijk beschermd grondrecht. De onderzoekshandelingen die in dit kader kunnen worden verricht, zijn bijvoorbeeld het runnen van een informant die niet stelselmatig informatie inwint over een persoon, niet-stelselmatige observatie of het surfen op openbare internetsites. Toepassing van deze onderzoekshandelingen vindt plaats in het kader van de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde. Dus onder het gezag van het Openbaar Ministerie.
- Indien een bijzondere opsporingsbevoegdheid wordt toegepast voor een feit waar een gerechtelijk vooronderzoek naar loopt, dient de officier van justitie in gevolge artikel 177a Sv (parallele opsporing) ten spoedigste de rechter-commissaris daarover te informeren en deze de betreffende processtukken toe te zenden.

Titel IVa Bijzondere bevoegdheden tot opsporing

- Indien een onderzoek plaatsvindt naar aanleiding van een op feiten of omstandigheden gebaseerd redelijk vermoeden dat een strafbaar feit is begaan, kunnen de bijzondere opsporingsbevoegdheden worden toegepast die zijn opgenomen in Titel IVa.
- In Titel IVa is als ondergrens voor de toepassing van de diverse bevoegdheden opgenomen de verdenking van een misdrijf. Voor de minder ingrijpende bevoegdheden, zoals stelselmatige observatie (art. 126g Sv), is de enkele verdenking van een misdrijf voldoende. Ten aanzien van de meer ingrijpende bevoegdheden, zoals het betreden van besloten plaatsen (art. 126k Sv), is vereist een verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67 lid 1 Sv. Voor de zeer ingrijpende bevoegdheden, zoals infiltratie (art. 126h Sv) of het opnemen van telecommunicatie (art. 126m Sv) is vereist een verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67 lid 1 Sv, dat gezien zijn aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert.

- Bij de beoordeling van de vraag of een misdrijf als omschreven in artikel 67 lid 1 Sv een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, dienen de feiten en omstandigheden van het geval meegewogen te worden. Dit betekent dat ook minder ernstige misdrijven een inbreuk op de rechtsorde kunnen opleveren doordat zij in samenhang met andere misdrijven worden gepleegd. Bijvoorbeeld indien er sprake is van valsheid in geschrift in combinatie met omkoping van ambtenaren om bijvoorbeeld overheidsvergunningen te verkrijgen. Een ander voorbeeld waarbij sprake is van een ernstige inbreuk op de rechtsorde betreft het geval waarbij het gaat om diefstal of verduistering, door brandweerpersoneel, van een mobiele telefoon die in een brandweerauto in een afgesloten brandweerkazerne lag, gezien de mogelijke ernstige gevolgen van dit delict, de materiële en de personele betrouwbaarheid, alsmede de integriteit van het brandweerkorps die hierdoor in het geding is (HR 21-11-2006, LJN: AY9673).
- Volgens vaste rechtspraak kan anonieme informatie, indien zij voldoende concreet is, al voldoende verdenking opleveren om te spreken van een redelijk vermoeden in bovenbedoelde zin (zie hieromtrent 1.1.4 Jurisprudentie).
- In beginsel kunnen de in deze titel opgenomen bevoegdheden, met uitzondering van art. 126i Sv (pseudo-koop), niet slechts jegens verdachten maar ook jegens andere personen, zoals een bekende van de verdachte of een slachtoffer, worden toegepast. De kring van personen tegen wie een bijzondere opsporingsbevoegdheid kan worden toegepast, wordt echter wel beperkt door het belang van het opsporingsonderzoek, en de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit die bij de weging daarvan een rol spelen.

Titel V Bijzondere bevoegdheden tot opsporing voor het onderzoek naar het beramen of plegen van ernstige misdrijven in georganiseerd verband

- In Titel V is voor alle bevoegdheden als verdenkingscriterium opgenomen: een op feiten of omstandigheden gebaseerd redelijk vermoeden dat in georganiseerd verband misdrijven worden beraamd of gepleegd als omschreven in artikel 67 lid 1 Sv, die gezien hun aard of samenhang met andere misdrijven die in dat georganiseerd verband worden beraamd of gepleegd een ernstige inbreuk op de rechtsorde opleveren.
- Met georganiseerd verband wordt bedoeld een verband dat deel uitmaakt van de georganiseerde criminaliteit. Het kan gaan om een min of meer vast verband, maar ook om wisselende verbanden. Voor het hier bedoelde georganiseerde verband is dus niet nodig dat er sprake is van een redelijk vermoeden van een organisatie in de zin van artikel 140 Sr. Voor een georganiseerd verband is in dit geval bijzonder kenmerkend:
 - twee of meer samenwerkende personen;
 - één of meer gemeenschappelijke doelstellingen;
 - een zekere continuïteit.
- Het begrip 'beramen' is een formeel rechterlijk begrip. Het beramen van een misdrijf levert, in tegenstelling tot bijvoorbeeld een poging van een misdrijf of de voorbereidingen tot bepaalde misdrijven, geen strafbaar feit op. Beramen heeft dan ook geen zelfstandige juridische betekenis, maar geeft slechts de reikwijdte aan van Titel V. Onder beramen kan alles worden verstaan dat aan

het begaan van een strafbaar feit voorafgaat. Daartoe behoren naast feitelijke handelingen ook het voeren van overleg en het maken van plannen.

- De in Titel V opgenomen bevoegdheden kunnen worden toegepast om een complex van personen en feiten te kunnen onderzoeken, om een tot de georganiseerde criminaliteit behorende criminele groepering in beeld te brengen en de te vervolgen feiten en verdachten te selecteren. Dit impliceert dat de groep van personen die voorwerp van onderzoek kan zijn bij de toepassing van de bevoegdheden van Titel V ruimer is dan die welke voorwerp van onderzoek mag zijn op basis van Titel IVa. In beginsel kunnen de in Titel V opgenomen bevoegdheden dan ook worden toegepast tegen iedere persoon, voor zover dit plaatsvindt in het belang van het opsporingsonderzoek. Bij enkele in Titel V geregelde bevoegdheden, namelijk het opnemen van (tele)communicatie (art. 126t Sv) of het opnemen van vertrouwelijke communicatie (art. 126s Sv) is de kring van personen echter beperkt tot personen die deelnemen aan de op te nemen (vertrouwelijke) communicatie en ten aanzien van wie een redelijk vermoeden bestaat dat zij betrokken zijn bij het in georganiseerd verband beraemen of plegen van ernstige misdrijven.

Titel Vb Bijzondere bevoegdheden tot opsporing van terroristische misdrijven

- Indien een onderzoek plaatsvindt op basis van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf kunnen de in Titel Vb omschreven bijzondere opsporingsbevoegdheden worden toegepast.
- Er is sprake van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf indien de beschikbare informatie feiten en omstandigheden bevat die erop duiden dat daadwerkelijk een terroristisch misdrijf zou zijn of zal worden gepleegd. Hier kan bijvoorbeeld sprake van zijn in het geval bij de politie een anonieme tip binnenkomt dat er voorbereidingen worden getroffen om een aanslag te plegen op een bepaald overheidsgebouw. Ook de situatie waarin een tipgever is uitgenodigd voor een samenkomst op een hotelkamer om afspraken te maken over het plegen van een terroristisch misdrijf levert aanwijzingen op. Onder die omstandigheden is opsporing mogelijk als de plannen voor de uitvoering van het misdrijf reeds gemaakt zijn, maar ook als deze ter plekke uitgebroed gaan worden. Het begrip ‘aanwijzingen’ is geen nieuw begrip. In het kader van de toepassing van de Wet wapens en munitie (WWM) en de Wet op de economische delicten (WED) wordt ook met dit criterium gewerkt.
- De in Titel Vb opgenomen bijzondere opsporingsbevoegdheden kunnen in beginsel worden toegepast jegens elke persoon. De kring van personen tegen wie deze bevoegdheden kunnen worden ingezet, wordt echter wel beperkt door het belang van het opsporingsonderzoek. Dit zal veelal met zich meebrengen dat de opsporingsbevoegdheden slechts kunnen worden toegepast ten aanzien van personen die met de beschikbare aanwijzingen in verband kunnen worden gebracht. Zie hieromtrent hoofdstuk 1.11 Opsporing terroristische misdrijven.

Titel IVa, V of Vb

- Bij een onderzoek naar georganiseerde criminaliteit heeft de officier van justitie de keuze zijn bevoegdheden te baseren op Titel V dan wel op Titel IVa. Is het doel de waarheidsvinding omtrent een gepleegd strafbaar feit, dan ligt in de rede de bevoegdheid te baseren op Titel IVa. Richt het onderzoek zich daarentegen op georganiseerde criminaliteit, om deze in kaart te brengen om zodoende verdachten en misdrijven te selecteren die voor vervolging in aanmerking komen, dan kan de bevoegdheid worden gebaseerd op Titel V.
- Het is mogelijk om aan het begin van een onderzoek naar georganiseerde criminaliteit de bevelen van de officier van justitie te baseren op Titel V en na verloop van tijd nieuwe bevelen te baseren op Titel IVa. Als het onderzoek succesvol verloopt en er een moment komt dat het doel van het onderzoek wordt verlegd naar het vaststellen van de waarheid over de inmiddels getraceerde misdrijven, dan ligt het in de rede nieuwe bevelen te baseren op Titel IVa. Wordt het onderzoek daartoe niet beperkt, maar staat ook nog het onderzoek naar het georganiseerd verband centraal, dan kunnen deze bevoegdheden mede worden gebaseerd op Titel V. Niet is uitgesloten dat de bevoegdheden uit de beide titels tegelijkertijd worden gebruikt, mits onderbouwd vanuit het doel van het onderzoek.
- Het voorgaande geldt ook in het geval een onderzoek wordt gestart op grond van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf. Ook dan kan de situatie zich voordoen dat de bevelen (mede) worden gebaseerd op Titel IVa.

1.1.4 JURISPRUDENTIE

Verdenking voor toepassing van bijzondere opsporingsbevoegdheden

Anonieme informatie

HR 13.06.2006, LJN AV4179

Bij de beoordeling van het middel moet worden vooropgesteld dat geen rechtsregel eraan in de weg staat dat de politie anonieme informatie gebruikt als startinformatie voor een opsporingsonderzoek. Mede gelet hierop getuigt het oordeel van het Hof dat het gebruik van de informatie van MMA in het onderhavige geval niet in strijd is met artikel 6 EVRM dan wel met beginselen van een behoorlijke procesorde, niet van een onjuiste rechtsopvatting. Dat oordeel is niet onbegrijpelijk, in aanmerking genomen de vaststelling van het Hof dat de juistheid van die informatie door de politie is getoetst en onderbouwd met nadere onderzoekgegevens, alsmede de omstandigheid dat het Hof de informatie niet voor het bewijs heeft gebruikt.

HR 14.09.1992, LJN ZC9093

Op basis van anonieme informatie die bij de CID was binnengekomen, inhoudende dat in het perceel Van Heemskerckstraat (...) te Amsterdam een man met een dikke buik genaamd Roel in het bezit zou zijn van 15 kilo amfetamine, kon een redelijk vermoeden ontstaan van schuld van de verdachte aan enig strafbaar feit. Dat oordeel is niet onbegrijpelijk en kan wegens zijn feitelijke aard in cassatie niet verder worden getoetst.

HR 01.03.1983, LJN AB7544

Een bij de politie binnengekomen anonieme mededeling, inhoudende dat in perceel Bernard Kochstraat ... te Amsterdam, bewoond door een Turkse onderdaan genaamd A., verdovende middelen, met name heroïne, aanwezig zou zijn, leverde een redelijk vermoeden van schuld ten aanzien van A. en van degenen die zich bij komst van de politie in dit perceel bevonden en dus ook van de man die op dat ogenblik het perceel verliet. De mededeling was concreet, ook van tijd en plaats.

HR 08.12.1981, LJN AC0633

De enkele omstandigheid dat de verbalisanten van het Infocentrum van de gemeentepolitie te Enschede vernamen, dat de verdachte mogelijk verdovende middelen zou verhandelen c.q. vervoeren c.q. aanwezig hebben, kan bezwaarlijk een redelijk vermoeden van schuld in de zin van artikel 27 Sv dan wel een redelijk vermoeden in de zin van gemeld artikel van de Opiumwet opleveren.

HR 18.11.1980, LJN AC7033

Een anonieme telefonische mededeling, inhoudende de mededeling dat in een bepaald perceel een plastic zak met verdovende middelen naar binnen zou zijn gebracht en de bekende omstandigheid dat verdachte – die een bekende was van de verbalisanten – al meermalen was veroordeeld wegens overtreding zowel van de Opiumwet als van de Wet op de Geneesmiddelenvoorziening leverde een redelijk vermoeden op dat in de woning van de verdachte een overtreding van de Wet op de Geneesmiddelenvoorziening werd gepleegd.

*CIE-informatie**Rb. Utrecht, 10.03.2005, LJN AS9913*

Uit het proces-verbaal van de RCIE d.d. 3 februari 2005 in deze zaak blijkt dat de informatie via een informant is binnengekomen, zodat er geen sprake is van een anonieme tipgever. De rechtbank is van oordeel dat (R)CIE-informatie voldoende kan zijn voor een redelijk vermoeden van schuld. Met name is in het onderhavige geval de betreffende informatie voldoende voor het, voor de aanhouding noodzakelijke, redelijk vermoeden van schuld, omdat deze voldoende concreet (persoon en plaats) en specifiek (strafbare gedraging) is. De RCIE kon in dit geval *geen oordeel geven over de betrouwbaarheid* van de betreffende informatie.

HR 25.09.2001, LJN ZD1858

De in het middel betrokken stelling dat een redelijk vermoeden van aanwezigheid van wapens en munitie, als bedoeld in artikel 49 WWM, niet uitsluitend kan berusten op de door het Hof als concreet aangeduide CID-informatie (een als *'meestal betrouwbaar aangemerkte'* informant had informatie gegeven dat een persoon in het bezit zou zijn van een zwart vuistvuurwapen, vermoedelijk een pistool) is in haar algemeenheid onjuist

*Proportionaliteit**Rb. Maastricht 08.11.2005, LJN AV0506*

Bij de inzet van een technisch hulpmiddel als video-observatie dient een redelijke belangenafweging te worden gemaakt in die zin dat gekozen moet worden

voor het voor betrokkene minst bezwarende optreden (eis van subsidiariteit). Bovendien behoort er een redelijke verhouding te zijn tussen de wijze van optreden en het beoogde doel (eis van proportionaliteit). Naar het oordeel van de Rechtbank is aan beide eisen niet voldaan. Het bij dit onderzoek naar het gebruik en het voorhanden hebben van een vervalst identiteitsbewijs ingezette middel is te zwaar, nu bekend was dat de verdachte M. gebruik had gemaakt van een vervalst identiteitsbewijs voor de huur van het appartement C.gang te Maastricht. Niet begrijpelijk is wat de (meer)waarde van een cameraobservatie onder die omstandigheden is. Bovendien is het in genoemde beslissing gegeven doel van de inzet van de cameraobservatie (vaststelling identiteit bezoekers C.gang) onbegrijpelijk, nu gegeven is dat de huurder van het pand, de genoemde verdachte M., een vervalst identiteitsbewijs heeft gebruikt. Eventuele andere (zwaardere) verdenkingen betreft de Rechtbank niet bij haar overweging nu deze niet genoemd worden in de beslissing van de officier van justitie.

HR 05.12.1995, NJ 1996, 238

Het middel pseudokoop was in een onderzoek ter zake van drugshandel tweemaal ingezet. Telefoontaps leverden wel overvloedige aanwijzingen op maar geen concrete verdenkingen. De eerste koop was bedoeld om de overvloedige aanwijzingen die er waren voor die handel vast te stellen en de tweede was gericht op de vaststelling van de omvang van de handel aan te tonen. Een redelijk ander opsporingsmiddel was niet voorhanden (subsidiariteit) en het gewicht van de strafbare feiten was evenmin een belemmering (proportionaliteit).

Ernstige inbreuk op de rechtsorde

Hof Amsterdam 24.06.2004, NJ 2004, 531 (LJN AR3373)

Noch uit de processtukken noch uit het verhandelde ter zitting is het Hof duidelijk kunnen worden op grond waarvan toepassing van het dwangmiddel van artikel 126m Sv dringend door het onderzoek werd gevorderd en evenmin op grond waarvan sprake was van een ernstige inbreuk op de rechtsorde.

Bij de beoordeling van de vraag of er sprake is van een ernstige inbreuk op de rechtsorde dient immers in aanmerking te worden genomen dat de wetgever, bij de wijziging waarbij het huidige artikel 126m in het Wetboek van Strafvordering is opgenomen, de mogelijkheden tot het opnemen van telefoongesprekken naar aard en omvang heeft beperkt.

Het Hof is op grond van overwegingen ter zake in de parlementaire behandeling – waaraan ook door de raadsman is gerefereerd – van oordeel dat de wetgever niet beoogd heeft het opnemen van telecommunicatie mogelijk te maken voor naar aard en omvang betrekkelijk eenvoudige delicten als uitkeringsfraude, behoudens bijzondere omstandigheden welke zich hier niet voordoen.

De in artikel 126m Sv aangebrachte verscherping van de categorieën van strafbare feiten waarvoor het onderzoek van de telecommunicatie is geoorloofd brengt naar het oordeel van het hof mee dat in casu moet worden geconcludeerd dat ten onrechte het middel van opname van telecommunicatie is ingezet. Er is derhalve sprake van een vormverzuim als bedoeld in artikel 359a Sv. Het Hof is van oordeel dat dit verzuim niet kan worden hersteld.

Artikel 2 Politiewet

HR 12.02.2002, NJ 2002, 301

Gelet op de duur, de intensiteit, de plaats en de wijze waarop de observaties zijn verricht is slechts een zo beperkte inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van verdachte gemaakt, dat artikel 2 Politiewet 1993 en artikel 141 Sv daarvoor een toereikende grondslag bieden. Daarbij kan betekenis worden toegekend aan de vaststelling dat met behulp van een vaste camera niets anders dan (een deel van) de openbare weg voor de woning van de verdachte in beeld kon worden gebracht en dat bij de dynamische observatie alleen sprake is geweest van waarnemingen in de openbare ruimte. De observatie was bovendien proportioneel, gelet op het aantal en de aard van de feiten waarvan de betrokkene werd verdacht (een groot aantal diefstallen, waaronder inbraken in bedrijfspanden).

HR 19.12.1995, NJ 1996, 249 (Charles Z.)

Artikel 2 Politiewet geeft legitimatie om ter uitvoering van de opgedragen politietaak activiteiten in het kader van de opsporing te verrichten – ook indien door zulke verrichtingen een beperkte inbreuk op de persoonlijke levenssfeer zou worden gemaakt. Bijvoorbeeld:

- observeren en schaduwen (lees thans: ‘niet stelselmatig observeren’); en
- in het openbaar personen fotograferen.

Titel IVa

Hof ’s-Gravenhage 12.04.2002, LJN AE4747 (Soap)

Geen rechtsregel of rechtsbeginsel verbiedt het openbaar ministerie om gegevens, verkregen tijdens infiltratiehandelingen op grond van een afgegeven bevel ex artikel 126h Sv (Titel IVa) te bezigen voor de oplossing van een strafbaar feit, gepleegd ná het afgeven van dat bevel tot infiltratie.

1.2 VERKENNEND ONDERZOEK

1.2.1 REGELGEVING

Wettekst

Artikel 126gg Sv

1. Indien uit feiten of omstandigheden aanwijzingen voortvloeien dat binnen verzamelingen van personen misdrijven worden beraamd of gepleegd als omschreven in artikel 67, eerste lid, die gezien hun aard of de samenhang met andere misdrijven die binnen die verzamelingen van personen worden beraamd of gepleegd een ernstige inbreuk op de rechtsorde opleveren, kan de officier van justitie bevelen dat opsporingsambtenaren daarnaar een onderzoek instellen met als doel de voorbereiding van opsporing.
2. Indien dit noodzakelijk is voor de uitvoering van het onderzoek kan de officier van justitie bepalen dat artikel 9, eerste lid, van de Wet bescherming persoonsgegevens met betrekking tot het onderzoek niet van toepassing is op daarbij nader aan te geven openbare registers die bij wet zijn ingesteld.

Artikel 126hh Sv

1. Indien een onderzoek als bedoeld in artikel 126gg de voorbereiding van de opsporing van terroristische misdrijven tot doel heeft, kan de officier van justitie na voorafgaande schriftelijke machtiging, op zijn vordering te verlenen door de rechter-commissaris, in het belang van het onderzoek van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot een geautomatiseerd gegevensbestand schriftelijk vorderen dit bestand, of delen daarvan, te verstrekken, teneinde de hierin opgenomen gegevens te doen bewerken. De personen, bedoeld in artikel 218, zijn niet verplicht aan de vordering te voldoen, voor zover de uitlevering met hun plicht tot geheimhouding in strijd zou zijn.
2. De bewerking kan bestaan uit het onderling vergelijken dan wel het in combinatie met elkaar verwerken van de gegevens uit het verstrekte bestand, gegevens uit de politieregisters en gegevens uit andere bestanden. Beperkingen gesteld bij of krachtens de Wet politieregisters blijven buiten toepassing. De officier van justitie stelt de wijze waarop de bewerking wordt uitgevoerd vast.
3. De bewerking wordt op een zodanige wijze uitgevoerd dat de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van personen zoveel mogelijk wordt gewaarborgd.
4. De officier van justitie doet van de bewerking proces-verbaal opmaken, waarin wordt vermeld:
 - a. een aanduiding van de gegevens waarop de bewerking is uitgevoerd;
 - b. een beschrijving van de wijze waarop de bewerking is uitgevoerd;
 - c. de feiten en omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, zijn vervuld.
5. De officier van justitie ziet er op toe dat zodra de bewerking is voltooid:
 - a. uitsluitend de gegevens die het resultaat zijn van de bewerking en die van betekenis zijn voor het onderzoek, voor het onderzoek verder worden verwerkt;
 - b. de gegevens die het resultaat zijn van de bewerking en die niet van betekenis zijn voor het onderzoek en de gegevens die op grond van het eerste lid zijn verkregen en geen deel uitmaken van het resultaat van de bewerking worden vernietigd.
6. Gegevens als bedoeld in het vijfde lid, onder a, mogen worden verwerkt voor de opsporing van terroristische misdrijven.

7. De officier van justitie kan in afwijking van het vijfde lid, onder b, bepalen dat de in dat onderdeel bedoelde gegevens niet worden vernietigd voor zover en voor zolang de gegevens nodig zijn om de bewerking achteraf te controleren. Indien de gegevens niet worden vernietigd, worden zij uitsluitend verwerkt om de bewerking achteraf te controleren.

Artikel 126ii Sv

1. Indien een onderzoek als bedoeld in artikel 126gg de voorbereiding van de opsporing van terroristische misdrijven tot doel heeft, kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek van degene die daarvoor redelijkerwijs in aanmerking komt en die anders dan ten behoeve van persoonlijk gebruik gegevens verwerkt, vorderen bepaalde opgeslagen of vastgelegde identificerende gegevens van een persoon te verstrekken. Artikel 126nc, tweede tot en met vijfde en zevende lid, is van overeenkomstige toepassing.
2. In geval van een onderzoek als bedoeld in het eerste lid kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek jegens een aanbieder van een openbaar telecommunicatienetwerk of een openbare telecommunicatiedienst een vordering doen gegevens te verstrekken terzake van naam, adres, postcode, woonplaats, nummer en soort dienst van een gebruiker van telecommunicatie. Artikel 126n, tweede lid en derde lid, tweede volzin, en 126na, vierde lid, zijn van overeenkomstige toepassing. Artikel 126bb blijft buiten toepassing.
3. Van de verstrekking van identificerende gegevens of de gegevens, bedoeld in het tweede lid, doet de officier van justitie proces-verbaal opmaken, waarin worden vermeld:
 - a. de verstrekte gegevens;
 - b. de reden waarom de gegevens in het belang van het onderzoek worden gevorderd.

Artikel 132a Sv

Onder opsporing wordt verstaan het onderzoek in verband met strafbare feiten onder gezag van de officier van justitie met als doel het nemen van strafvorderlijke beslissingen.

Overige regelgeving

Artikel 27 Sv

1. Als verdachte wordt vóórdat de vervolging is aangevangen, aangemerkt degene ten wiens aanzien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan enig strafbaar feit voortvloeit.
2. Daarna wordt als verdachte aangemerkt degene tegen wie de vervolging is gericht.
3. De aan de verdachte toekomende rechten komen tevens toe aan de veroordeelde tegen wie een strafrechtelijk financieel onderzoek is ingesteld of ten wiens aanzien op een vordering van het Openbaar Ministerie als bedoeld in artikel 36e van het Wetboek van Strafrecht niet onherroepelijk is beslist.

Artikel 67 lid 1 Sv

Een bevel tot voorlopige hechtenis kan worden gegeven in geval van verdening van:

- a. een misdrijf waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van vier jaren of meer is gesteld;

- b. een der misdrijven omschreven in artikel 132, 138a, 138b, 139c, 139d, eerste en tweede lid, 161*sexies*, eerste lid, onder 1°, en tweede lid, 137c, tweede lid, 137d, tweede lid, 137e, tweede lid, 137g, tweede lid, 285, eerste lid, 285b, 300, eerste lid, 321, 323a, 326c, tweede lid, 350, 350a, 351, 395, 417*bis* en 420*quater* van het Wetboek van Strafrecht;
- c. een der misdrijven omschreven in:
 - artikel 122, eerste lid, van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren;
 - artikel 175, tweede lid, onderdeel b, of derde lid in verbinding met het eerste lid, onderdeel b, van de Wegenverkeerswet 1994;
 - artikel 30, tweede lid, van de Wet buitengewone bevoegdheden burgerlijk gezag;
 - artikel 52, 53, eerste lid en 54 van de Wet gewetensbezwaren militaire dienst;
 - artikel 31 van de Wet op de kansspelen;
 - artikel 11, tweede lid, van de Opiumwet;
 - artikel 55, tweede lid, van de Wet wapens en munitie;
 - artikel 46, 46a en 46b van de Wet toezicht effectenverkeer 1995.

Artikel 2 Politiewet (1993)

De politie heeft tot taak in ondergeschiktheid aan het bevoegde gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels te zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven.

Artikel 9 lid 1 Wet bescherming persoonsgegevens

1. Persoonsgegevens worden niet verder verwerkt op een wijze die onverenigbaar is met de doeleinden waarvoor ze zijn verkregen.

1.2.2 BEGRIPSBEPALING

De officier van justitie is bevoegd om te bevelen dat opsporingsambtenaren een onderzoek instellen naar de in artikel 126gg Sv bedoelde verzamelingen van personen, met als doel de voorbereiding van opsporing.

1.2.3 BETEKENIS

Algemeen

- In artikel 126gg is het verkennend onderzoek geregeld. Het verkennend onderzoek valt niet onder opsporing, zoals bedoeld in artikel 132a Sv, maar gaat daar in de regel aan vooraf. Het verkennend onderzoek dient ter voorbereiding van opsporing. Op grond van artikel 126gg Sv is de officier van justitie bevoegd om te bevelen dat een verkennend onderzoek wordt ingesteld indien uit feiten of omstandigheden aanwijzingen voortvloeien dat binnen verzamelingen van personen misdrijven worden beraamd of gepleegd als omschreven in artikel 67 lid 1, die gezien hun aard of de samenhang met andere misdrijven die binnen die verzamelingen van personen worden beraamd of gepleegd een ernstige inbreuk op de rechtsorde opleveren.
- De aanwijzingen die aanleiding kunnen geven voor het instellen van een verkennend onderzoek zullen veelal afkomstig zijn van informatie die door de politie is verzameld (zoals restinformatie uit lopende of afgesloten strafrech-

telijke onderzoeken of een criminaliteitsbeeldanalyse) en dat is opgeslagen in daarvoor bestemde politieregisters. Afhankelijk van de aard, de omvang en de kwaliteit van de in deze registers opgenomen informatie kunnen er aanwijzingen bestaan dat binnen verzamelingen van personen strafbare feiten worden beraamd of gepleegd die een ernstige inbreuk op de rechtsorde opleveren. Aanwijzingen kunnen ook afkomstig zijn uit andere bronnen, zoals wetenschappelijk onderzoek.

- In het kader van een verkennend onderzoek worden gegevens (die afkomstig zijn uit politieregisters of open bronnen) verzameld, geanalyseerd en veredeld om vast te kunnen stellen of en op welke wijze binnen de in artikel 126gg Sv bedoelde verzamelingen van personen misdrijven worden beraamd of gepleegd. Op deze wijze kunnen beslissingen worden genomen over het starten van één of meer opsporingsonderzoeken.
- Onder verzamelingen van personen worden zowel natuurlijke personen als ook rechtspersonen verstaan. Verzamelingen van personen waar een verkennend onderzoek naar kan worden ingesteld zijn bijvoorbeeld asielzoekers, coffeeshophouders of horecaondernemers. Voorbeelden van rechtspersonen (branches) waar een verkennend onderzoek naar kan worden ingesteld zijn horecaondernemingen, reisbureaus, geldwisselkantoren, afvalverwerkingsbedrijven of transportondernemingen.
- Omdat een verkennend onderzoek niet onder opsporing valt, is het in dit kader dan ook niet toegestaan om opsporingsbevoegdheden of dwangmiddelen toe te passen. Tijdens het verkennend onderzoek is het echter wel toegestaan om bepaalde onderzoekshandelingen te verrichten die niet een min of meer volledig beeld opleveren van bepaalde aspecten van iemands leven, zoals in geval van niet-stelselmatige observatie. Deze onderzoekshandelingen kunnen worden toegepast op grond van artikel 2 van de Politiewet 1993.
- Een verkennend onderzoek mag slechts worden uitgevoerd door opsporingsambtenaren. Aangezien een verkennend onderzoek onder de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde valt, mogen onderzoekshandelingen slechts worden uitgevoerd onder het gezag van het Openbaar Ministerie.
- Op grond van artikel 126gg lid 2 Sv is de officier van justitie bevoegd om te bepalen dat artikel 9 lid 1 van de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) buiten toepassing wordt verklaard indien dit noodzakelijk is voor de uitvoering van een verkennend onderzoek. In artikel 9 lid 1 van de Wbp is namelijk bepaald dat persoonsgegevens niet verder mogen worden verwerkt op een wijze die onverenigbaar is met de doeleinden waarvoor de gegevens zijn verkregen en opgeslagen in het register. De in artikel 126gg lid 2 Sv opgenomen bevoegdheid kan enkel betrekking hebben op openbare registers die bij wet zijn ingesteld, zoals het handelsregister van de Kamer van Koophandel of het register van het kadaster.

1.2.4 PROCEDURE

Start van het onderzoek

- Voor de uitvoering van een verkennend onderzoek is een bevel van de officier van justitie vereist. Dit bevel wordt pas gegeven na toestemming van de hoofdofficier van justitie van het Landelijk Parket. In bepaalde gevallen is voorts toestemming vereist van het College van procureurs-generaal. Dit is onder andere het geval indien het een verkennend onderzoek betreft dat maatschappelijke, politieke, economische of publicitaire consequenties kan hebben.
- De hoofdofficier van justitie van het betrokken arrondissementsparket legt het voorgenomen verkennend onderzoek ter toetsing voor aan de hoofdofficier van justitie van het Landelijk Parket. Hij zendt daartoe het conceptbevel alsook het onderliggende proces-verbaal van de politie aan de hoofdofficier van justitie van het Landelijk Parket.
- De hoofdofficier van justitie van het Landelijk Parket toetst of:
 - het voorgenomen verkennend onderzoek voldoet aan de door de wet en nadere regelgeving gestelde eisen;
 - het voorgenomen verkennend onderzoek mogelijk maatschappelijke, politieke, economische of publicitaire consequenties zal kunnen hebben; en
 - er sprake is van (territoriale en inhoudelijke) overlap met andere (verkennde) onderzoeken.
- De hoofdofficier van justitie van het Landelijk Parket stelt de aanmeldende hoofdofficier van justitie zo spoedig mogelijk in kennis van zijn oordeel en meldt het verkennend onderzoek ter registratie aan bij het College. Indien de hoofdofficier van justitie van het Landelijk Parket tot het oordeel komt dat de toestemming van het College van procureurs-generaal is vereist, zal deze het voorgenomen verkennend onderzoek voorleggen aan het College. Het College zal hierop de hoofdofficier van justitie van het Landelijk Parket en de aanmeldende hoofdofficier van justitie zo spoedig mogelijk van zijn besluit in kennis stellen.
- Het schriftelijke bevel van de officier van justitie bevat:
 - de aanleiding: de feiten en omstandigheden die aan het bevel ten grondslag liggen;
 - de doelstelling: een concrete probleemstelling met betrekking tot een zo precies mogelijk omschreven verzameling van personen;
 - een tijdsplanning: een omschrijving van het voorgenomen tijdpad.
- Om de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van personen zo veel mogelijk te kunnen beschermen, zal in het bevel de groep van personen die onderwerp zullen vormen van het verkennend onderzoek zo nauwkeurig mogelijk omschreven moeten worden.

Verloop van het onderzoek

- Binnen twee weken na aanvang van het verkennend onderzoek zendt de anmeldende hoofdofficier van justitie een afschrift van het bevel aan de hoofdofficier van het Landelijk Parket. De hoofdofficier van justitie van het Landelijk Parket zendt hierop een afschrift van het bevel aan het hoofd van de Dienst Nationale Recherche Informatie (DNRI) van het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD).
- In artikel 126gg Sv is geen maximale termijn aangegeven voor de duur van een verkennend onderzoek. Een verkennend onderzoek zal echter gesloten moeten worden indien het doel van het verkennend onderzoek is bereikt.
- De informatie die in het kader van een verkennend onderzoek wordt verwerkt, zal moeten worden opgeslagen in een tijdelijk (politie)register als bedoeld in artikel 1 sub j van de Wet Politierregisters (WpolR).¹
- In geval het College van procureurs-generaal toestemming heeft verleend voor het instellen van een verkennend onderzoek zal de betrokken hoofdofficier van justitie het College (door tussenkomst van de hoofdofficier van justitie van het Landelijk Parket) periodiek op de hoogte moeten houden van de voortgang van het verkennend onderzoek.
- Indien in het kader van een verkennend onderzoek een concrete verdenking ontstaat ten aanzien van bepaalde tot de 'verzameling' behorende personen dan kan er tegen die personen een opsporingsonderzoek worden opgestart, terwijl het verkennend onderzoek naar de verzameling van personen nog doorloopt.

Beëindiging van het onderzoek

- Wanneer een verkennend onderzoek wordt beëindigd, zullen de resultaten hiervan vastgelegd moeten worden in een eindrapportage. De eindrapportage bevat:
 - een afschrift van het bevel verkennend onderzoek;
 - een beschrijving van de geraadpleegde bronnen; en
 - de resultaten van het onderzoek.
- De hoofdofficier van justitie van het betrokken parket zendt een afschrift van de eindrapportage aan de hoofdofficier van justitie van het Landelijk Parket en het College van procureurs-generaal. De hoofdofficier van justitie van het Landelijk Parket zendt een afschrift van de eindrapportage aan de Dienst Nationale Recherche Informatie van het KLPD.
- In het geval informatie die is opgenomen in de eindrapportage aanleiding kan geven tot het instellen van een opsporingsonderzoek, dan zal deze informatie apart in een proces-verbaal neergelegd moeten worden. Dit proces-verbaal kan dan als startproces-verbaal dienen voor het opsporingsonderzoek.

¹ De Wet Politierregisters zal worden vervangen door de Wet politiegegevens (Stb. 2007, 300). Deze wet zal naar verwachting op 1 januari 2008 in werking treden.

- Indien de resultaten van een verkennend onderzoek leiden tot, dan wel ingebracht worden in, een opsporingsonderzoek, dan dient het verkennend onderzoek ook in de strafzaak te worden verantwoord. Dit betekent niet dat steeds alle informatie uit het verkennend onderzoek in het strafdossier dient te worden gevoegd. Zie hieromtrent hoofdstuk 1.4 Schriftelijke verantwoording.
- Het bevel verkennend onderzoek scheidt alleen de mogelijkheid ten aanzien van personen die behoren tot de verzameling van personen (en ten aanzien van wie individueel nog geen aanwijzingen bestaan van gepleegde of beraamde strafbare feiten) informatie uit bijvoorbeeld (politie)registers, open bronnen en lopende onderzoeken – te verzamelen, op te slaan, te veredelen en te analyseren. De opslag van de informatie vindt plaats in een tijdelijk politieregister als bedoeld in artikel 1 sub j van de Wet Politieregisters (WpolR).² De WpolR geeft het daarvoor geldende regime. Deze wet bepaalt voor welke doelen over welke personen gegevens mogen worden opgeslagen. Daarnaast kent deze wet ook een gesloten verstrekingsregime, wat wil zeggen dat in de wet en de bijbehorende besluiten precies is aangegeven wie welke gegevens kan krijgen.
- Ingevolge de WpolR mogen gegevens niet langer worden opgeslagen dan nodig is voor het doel waarvoor de gegevens zijn vergaard. Indien het verkennend onderzoek is beëindigd, dan is het doel daarmee ook verwezenlijkt. De gegevens die zijn opgeslagen in een tijdelijk register en die niet worden gebruikt voor het instellen van een opsporingsonderzoek zullen dan ook vernietigd moeten worden. Hier kan een uitzondering op worden gemaakt in het geval de gegevens in aanmerking komen voor opname in het register zware criminaliteit, het voorlopige register of een (ander) tijdelijk register.

1.2.5 BIJZONDERHEDEN

Fenomeenonderzoek

- Het verkennend onderzoek dient te worden onderscheiden van het fenomeenonderzoek. In het kader van een fenomeenonderzoek wordt namelijk informatie onderzocht die geen strafrechtelijke impact heeft. Dergelijk meer sociologisch of wetenschappelijk onderzoek behoort niet tot de taak van de politie. Dit fenomeenonderzoek kan hoogstens door derden (bijvoorbeeld universiteiten) worden verricht.

Werk- en projectvoorbereiding

- Het verkennend onderzoek dient te worden onderscheiden van de werk- en projectvoorbereiding van opsporingsonderzoeken. In het kader hiervan worden potentiële opsporingsonderzoeken voorbereid waarbij wordt gekeken naar de actuele informatiepositie, de (juridische) haalbaarheid van een op te starten onderzoek, eventuele complicaties, doelstelling en strategie. De resultaten hiervan worden verwerkt in een projectvoorstel op basis waarvan door de leiding of stuurploeg, waar het Openbaar Ministerie ook onderdeel van

² De Wet Politieregisters zal worden vervangen door de Wet politiegegevens (Stb. 2007, 300). Deze wet zal naar verwachting op 1 januari 2008 in werking treden

uitmaakt, een keuze wordt gemaakt welk onderzoek er opgestart moet gaan worden. Vervolgens kan er een projectplan worden opgemaakt waarin nader wordt ingegaan op het projectvoorstel en de middelen en kosten van het op te starten opsporingsonderzoek. Een potentieel opsporingsonderzoek dat in het kader van werk- en projectvoorbereiding wordt voorbereid, kan zijn gebaseerd op de resultaten van een verkennend onderzoek.

Verkennend onderzoek naar terroristische misdrijven

- Indien een verkennend onderzoek, zoals bedoeld in artikel 126gg Sv, de voorbereiding van de opsporing van terroristische misdrijven tot doel heeft, beschikt de officier van justitie op basis van artikel 126hh en 126ii Sv over meer bevoegdheden om te vragen en te gebruiken.
- Aangezien een verkennend onderzoek naar terroristische misdrijven maatschappelijke consequenties kan hebben, is voor het instellen van zo'n onderzoek altijd de toestemming vereist van het College van procureurs-generaal.
- Op grond van artikel 126hh lid 1 Sv is de officier van justitie bevoegd om, in het belang van het verkennend onderzoek naar terroristische misdrijven, van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot een geautomatiseerd gegevensbestand schriftelijk te vorderen dat dit bestand, of delen daarvan, worden verstrekt om de hierin opgenomen gegevens te kunnen bewerken. De bewerking kan bestaan uit het onderling vergelijken dan wel het in combinatie met elkaar verwerken van gegevens afkomstig uit het verstrekte bestand, gegevens uit de politieregisters en gegevens uit andere bestanden. Door het bewerken van gegevens kunnen er nieuwe gegevens worden verkregen. Op grond van artikel 126hh lid 5 Sv mogen de gegevens die op grond van artikel 126hh Sv worden vergaard voor een bewerking uitsluitend voor dat doel worden gebruikt. Zie hieromtrent paragraaf 1.10.5 Bijzonderheden van het hoofdstuk 1.10 Opsporing terroristische misdrijven.
- Op grond van artikel 126ii lid 1 Sv kan de officier van justitie, in het belang van het verkennend onderzoek, van degene die daarvoor redelijkerwijs in aanmerking komt en die anders dan ten behoeve van persoonlijk gebruik gegevens verwerkt, vorderen om bepaalde opgeslagen of vastgelegde identificerende gegevens van een persoon te verstrekken. Onder identificerende gegevens worden verstaan: naam, adres, woonplaats, geboortedatum, geslacht en administratieve kenmerken. Bij administratieve kenmerken gaat het om de relatie tussen een persoon en de houder van de gegevens. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een klantnummer, een bankrekeningnummer of een lidmaatschapsnummer.
- Op grond van artikel 126ii lid 2 Sv kan de officier van justitie, in het belang van het verkennend onderzoek, van iedere aanbieder van een communicatiedienst vorderen om gebruikersgegevens te verstrekken. Onder gebruikersgegevens worden verstaan de naam, adres, postcode, woonplaats, nummer en soort dienst van een gebruiker van een communicatiedienst.
- Zie hieromtrent paragraaf 1.10.5 Bijzonderheden van het hoofdstuk 1.10 Opsporing terroristische misdrijven.

Internationaal

Algemeen

- Informatie verkregen in het kader van een verkennend onderzoek moet worden beschouwd als politie-informatie. Deze informatie kan dan ook alleen aan het buitenland worden verstrekt voor zover de WpolR³ de mogelijkheid hiervoor geeft. De officier van justitie zal hier vooraf wel toestemming voor moeten geven.
- Het is mogelijk dat het buitenland informatie verstrekt die aanleiding kan geven tot, dan wel een bijdrage kan leveren tot het instellen van een verkennend onderzoek.

Inkomende verzoeken

- Hoewel een verkennend onderzoek niet onder opsporing valt, hoeft dit niet te betekenen dat er geen rechtshulp mogelijk is. In artikel 552oa Sv wordt namelijk aangegeven dat de bevoegdheden van Titel Vc kunnen worden aangewend wanneer een voor inwilliging vatbaar rechtshulpverzoek daartoe strekt.

Uitgaande verzoeken

- Niet alle landen zullen de mogelijkheid van een verkennend onderzoek kennen. Dus, wanneer er een uitgaand rechtshulpverzoek wordt gedaan, zou dit hierop kunnen afstuiten. Rechtshulp is echter ook mogelijk zonder verdragsbasis.

1.2.6 VOORBEELDEN

- Uit wetenschappelijk onderzoek is gebleken dat de georganiseerde criminaliteit voor illegale transporten gebruik maakt van transportondernemingen. Het gaat om mensensmokkel. Mede naar aanleiding van informatie uit opsporingsonderzoeken en controles van de douane zou een verkennend onderzoek kunnen worden gestart naar de mogelijk betrokken transportbranches.
- Er bestaan aanwijzingen dat in een bepaalde gemeente door uitbaters van eetcafés georganiseerde intimidatiepraktijken, liggend in de sfeer van afpersing en afdreiging, worden bedreven. Deze aanwijzingen leveren nog onvoldoende verdenking op voor concrete strafbare feiten, zodat nog geen opsporingsonderzoek kan worden gestart. In dit geval zou een verkennend onderzoek kunnen worden gestart naar de verzameling van personen bestaande uit uitbaters van eetcafés.
- Bij koop en verkoop van onroerend goed in de sociale sector worden door woonstichtingen ongebruikelijke transacties gesloten. De transacties zijn opgevallen omdat snelle doorkoop, gebruikmaking van ABC-constructies en het

3 De Wet Politieregisters zal worden vervangen door de Wet politiegegevens (Stb. 2007, 300). Deze wet zal naar verwachting op 1 januari 2008 in werking treden

volgen van ingewikkelde, uiterst snelle, transactiepaden met een hoge winst in deze sector zeer ongewoon zijn. In dit geval zijn er aanwijzingen dat binnen een verzameling van personen misdrijven als bedoeld in artikel 126gg Sv worden gepleegd. Een verkennend onderzoek is dan toegestaan. Dit is echter anders indien sprake zou zijn van verdenking van concrete gepleegde strafbare feiten door personen binnen bedoelde verzameling. In laatstbedoelde situatie is geen verkennend onderzoek toegestaan.

- Door een universiteit wordt wetenschappelijk onderzoek verricht naar milieucriminaliteit. De uitkomst van dit onderzoek bevat aanwijzingen, niet opleverende een redelijk vermoeden van schuld, dat mogelijk een aantal bedrijven in een bepaalde branche betrokken is bij ernstige vormen van criminaliteit. Om te onderzoeken of er aanleiding is tegen één of meerdere bedrijven tot concreet opsporingsonderzoek te komen, beveelt de officier van justitie opsporingsambtenaren terzake op grond van artikel 126gg Sv verkennend onderzoek te starten. Het verkennend onderzoek kan leiden tot een redelijk vermoeden van een strafbaar feit gepleegd door de bedrijven X, Y en Z, rechtspersonen c.q. daarin actieve natuurlijke personen. De officier van justitie kan op basis van de resultaten van het verkennend onderzoek een opsporingsonderzoek opstarten.

1.2.7 JURISPRUDENTIE

Rb. Amsterdam 07.12.2000, nr. 13/124074-00 (niet gepubliceerd)

De raadsman heeft de niet-ontvankelijkheid van het OM bepleit, omdat de opsporing is aangevangen met een proces-verbaal van voorbereidend onderzoek, welk onderzoek moet worden aangemerkt als een verkennend onderzoek in de zin van artikel 126gg Sv zonder dat de officier van justitie tot een dergelijk onderzoek opdracht had gegeven. Naar het oordeel van de rechtbank kan van het voorbereidend onderzoek, zoals daarvan blijkt uit het proces verbaal, niet gezegd worden dat het een verkennend onderzoek als bedoeld in artikel 126gg Sv behelst. Dit onderzoek richt zich immers niet op een verzameling van personen als in dat artikel bedoeld. In wezen is het voorbereidend onderzoek dat is verricht niet anders dan een eerste aanzet tot een opsporingsonderzoek, waartoe de politie zonder meer bevoegd is. Daaraan doet niet af dat de politie zelf het betreffende onderzoek als voorbereidend kwalificeert.

1.2.8 MODELLEN

Zie hoofdstuk 6.1:

1. Bevel verkennend onderzoek (art. 126gg Sv).

1.3 UITGESTELDE INBESLAGNEMING EN HET VERBOD OP DOORLATEN

1.3.1 REGELGEVING

Wettekst

Artikel 126ff Sv

1. De opsporingsambtenaar die handelt ter uitvoering van een bevel als omschreven in Titel IVa tot en met V en Vb, is verplicht van de hem in de wet verleende inbeslagnemingsbevoegdheden gebruik te maken, indien hij door de uitvoering van het bevel de vindplaats weet van voorwerpen waarvan het aanwezig hebben of voorhanden hebben ingevolge de wet verboden is vanwege hun schadelijkheid voor de volksgezondheid of hun gevaar voor de veiligheid. De inbeslagneming mag slechts in het belang van het onderzoek worden uitgesteld met het oogmerk om op een later tijdstip daartoe over te gaan.
2. De verplichting tot inbeslagneming, bedoeld in het eerste lid, geldt niet in het geval de officier van justitie op grond van een zwaarwegend opsporingsbelang anders beveelt.
3. Een bevel als omschreven in het tweede lid is schriftelijk en vermeldt:
 - a. de voorwerpen waar het betrekking op heeft;
 - b. het zwaarwegend opsporingsbelang;
 - c. het tijdstip waarop of de periode gedurende welke de verplichting tot inbeslagneming niet geldt.
4. Het eerste, tweede en derde lid zijn van overeenkomstige toepassing indien de opsporingsambtenaar of de officier van justitie door de toepassing van een bevoegdheid als omschreven in Titel Va of Vc de vindplaats weet van voorwerpen als bedoeld in de eerste volzin van het eerste lid.

Artikel 140a Sv

Het College van procureurs-generaal stemt vooraf en schriftelijk in met een bevel als bedoeld in artikel 126ff, onderscheidenlijk een overeenkomst als bedoeld in de tweede afdeling van Titel Va van het Eerste Boek, een wijziging of een verlenging daarvan.

Artikel 131 Wet RO

1. Het College van procureurs-generaal kan geen beslissingen nemen indien niet ten minste drie leden aanwezig zijn.
2. Het College neemt beslissingen bij meerderheid van stemmen.
3. Indien de stemmen staken, geeft de stem van de voorzitter de doorslag.
4. Bij reglement stelt het College nadere regels met betrekking tot zijn werkwijze en besluitvorming. Het reglement en wijzigingen daarvan behoeven de goedkeuring van Onze Minister van Justitie. Het reglement of een wijziging daarvan wordt na de goedkeuring gepubliceerd in de *Staatscourant*.
5. In het reglement wordt in ieder geval geregeld in welke gevallen de voorzitter een voorgenomen beslissing aan Onze Minister van Justitie voorlegt, daaronder zijn in ieder geval begrepen de beslissingen bedoeld in artikel 140a van het Wetboek van Strafvordering.

NB:

Hoewel in de wet bij het verbod op het doorlaten uitsluitend wordt gesproken over voorwerpen, geldt in geval van misdrijven waarbij de menselijke waardigheid direct in het geding is een verbod op het doorlaten van personen in de zin van het laten voortduren van bedoelde misdrijven. Dit verbod is het resultaat van een door de Tweede Kamer aanvaarde motie (Kamerstukken II 1998/99, 25 403, nr. 30 en nr. 35).

1.3.2 BEGRIPSBEPALING

Verbod op doorlaten van voorwerpen

De opsporingsambtenaar is verplicht gebruik te maken van de hem in de wet verleende inbeslagnemingbevoegdheden, indien hij door toepassing van een bijzondere opsporingsbevoegdheid de vindplaats weet van voorwerpen waarvan het aanwezig hebben of voorhanden hebben ingevolge de wet verboden is vanwege hun schadelijkheid voor de volksgezondheid of hun gevaar voor de veiligheid.

Verbod op doorlaten van personen

Indien de opsporingsambtenaar wetenschap heeft van misdrijven waarbij de menselijke waardigheid direct in het geding is, zoals in geval van mensenhandel, mensensmokkel of wederrechtelijke vrijheidsberoving, geldt de verplichting tot strafrechtelijk ingrijpen ter beëindiging van de mensonwaardige situaties waarin de personen verkeren en zoveel mogelijk ter aanhouding van verdachten.

Uitgestelde inbeslagneming

In het belang van het onderzoek mag de inbeslagneming van verboden schadelijke of gevaarlijke voorwerpen worden uitgesteld met het oogmerk om op een later tijdstip alsnog over te gaan tot inbeslagneming.

1.3.3 BETEKENIS

Verbod op het doorlaten van voorwerpen

Algemeen

- Op grond van artikel 126ff lid 1 Sv is de opsporingsambtenaar verplicht om gebruik te maken van de hem in de wet verleende inbeslagnemingbevoegdheden indien hij -door uitvoering van een bevel (of vordering) als omschreven in de titels IVa tot en met V van het Wetboek van Strafvordering- de vindplaats weet van voorwerpen waarvan het aanwezig hebben of voorhanden hebben ingevolge de wet verboden is vanwege hun schadelijkheid voor de volksgezondheid of hun gevaar voor de veiligheid. Op grond van het vierde lid van artikel 126ff Sv geldt deze verplichting ook in het geval de opsporingsambtenaar een bevoegdheid toepast als omschreven in Titel Va.

- Hoewel in artikel 126ff lid 1 en 4 Sv de verplichting tot inbeslagneming is beperkt tot die situaties waarin sprake is van toepassing van de bijzondere opsporingsbevoegdheden genoemd in Titel IVA tot en met Va van het Wetboek van Strafvordering geldt (gelet op het stelsel van het Wetboek van Strafvordering) de verplichting tot onmiddellijke inbeslagneming, voor zover dit redelijkerwijs mogelijk is, ook voor alle andere situaties waarin opsporingsambtenaren de vindplaats weten van verboden schadelijke of gevaarlijke voorwerpen.
- De strekking van het in artikel 126ff lid 1 Sv opgenomen verbod op het doorlaten van bij wet verboden schadelijke of gevaarlijke voorwerpen ligt in het voorkomen dat dergelijke voorwerpen in de maatschappij terechtkomen, terwijl de overheid daar wetenschap van draagt en daar niet tegen optreedt. Deze bepaling is dus niet in het leven geroepen in het belang van de verdachte. Volgens vaste rechtspraak kan een verdachte zich (behoudens bijzondere omstandigheden) dan ook niet op de niet of niet juiste naleving van dit verbod beroepen voor een betoog dat het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk moet worden verklaard in zijn vervolging.
- Er is sprake van 'weten' in de zin van artikel 126ff Sv op het moment dat bij opsporingsambtenaren een voldoende mate van zekerheid bestaat over het verboden karakter van de voorwerpen en de vindplaats hiervan. Het zal in dit geval moeten gaan om aanwijzingen die redelijkerwijs geen ruimte voor twijfel laten dat de in artikel 126ff Sv aangeduide voorwerpen op de betreffende plaats aanwezig zijn. Indien er slechts een redelijk vermoeden bestaat over de aard en/of de vindplaats van de voorwerpen dan geldt er dus geen verplichting tot inbeslagneming.
- Met voorwerpen waarvan het aanwezig hebben of het voorhanden hebben ingevolge de wet verboden is vanwege hun schadelijkheid voor de volksgezondheid of hun gevaar voor de veiligheid worden bijvoorbeeld drugs, verontreinigde grond of vuurwapens bedoeld. 'Illegale sigaretten' (en ook 'illegale drank') vallen niet onder de werking van artikel 126ff Sv omdat het voorhanden hebben van deze goederen (ook al zijn ze ontegenzeggelijk schadelijk voor de volksgezondheid) niet strafbaar is gesteld vanwege de schadelijkheid, maar vanwege fiscale motieven (accijnswetgeving). Dit betekent overigens niet dat deze (niet gevaarlijke of niet schadelijke) voorwerpen onbeperkt mogen worden doorgelaten. Zie hieromtrent paragraaf 1.3.5 Bijzonderheden.
- In artikel 126ff lid 1 Sv is mede bepaald dat in het belang van het onderzoek de inbeslagneming van verboden schadelijke of gevaarlijke voorwerpen mag worden uitgesteld met het oogmerk om op een later tijdstip over te gaan tot inbeslagneming (uitstel van inbeslagneming). Het belang van het onderzoek kan gelegen zijn in tactische en strategische redenen.
- Om tactische en strategische redenen kan uitstel van inbeslagneming ook plaatsvinden met de bedoeling om na de aflevering van de voorwerpen door/aan verdachten over te gaan tot inbeslagneming van de voorwerpen en de eventuele identificatie en aanhouding van de verdachten (gecontroleerde aflevering).

- Uitstel van inbeslagneming mag alleen plaatsvinden indien op een later tijdstip alsnog wordt overgegaan tot inbeslagneming van de voorwerpen. De controle op die voorwerpen zal in dit geval dan ook in voldoende mate moeten worden gewaarborgd en, indien dit niet (meer) kan, zal tot inbeslagneming moeten worden overgegaan. Dit betekent dus dat politie en justitie alle maatregelen moeten nemen die redelijkerwijs mogelijk zijn om de beoogde inbeslagneming te kunnen realiseren.
- Ingevolge artikel 126ff lid 2 Sv kan de officier van justitie op grond van een zwaarwegend opsporingsbelang bevelen dat er in het geheel wordt afgezien van de verplichting tot inbeslagneming (doorlaten). Afzien van inbeslagneming is slechts in zeer uitzonderlijke gevallen toegestaan. Er is slechts dan sprake van een zwaarwegende opsporingsbelang indien het concrete opsporingsbelang groter is dan het onmiddellijke gevaar dat door het doorlaten van de voorwerpen zal (kunnen) ontstaan. De aard en de hoeveelheid van de gevaarlijke of schadelijke voorwerpen zullen in dit geval een rol spelen.
- Er kan pas gesproken worden van uitstel of afzien van inbeslagneming vanaf het moment dat daadwerkelijk tot ingrijpen kan worden overgegaan en inbeslagneming kan plaatsvinden. Indien de mogelijkheid van inbeslagneming is komen te vervallen als gevolg van het noodzakelijke tijdsverloop (bijvoorbeeld omdat voor de uitvoering van de inbeslagneming dient te worden voorzien in de daarvoor noodzakelijke mensen en middelen of nader onderzoek noodzakelijk is) of indien er redelijkerwijs geen controle kon worden verkregen over de voorwerpen, dan kan niet gesproken worden van uitstel of afzien van inbeslagneming.
- Bij de behandeling van het wetsontwerp van artikel 126ff Sv is uitdrukkelijk aangegeven dat het verbod op doorlaten het Nederlandse softdrugsbeleid onverlet laat. Dit beleid is verwoord in de Aanwijzing opiumwet (2000A019). Naar analogie van de uitgangspunten die in deze aanwijzing zijn opgenomen, kan als richtsnoer gelden dat de verplichting tot inbeslagneming van artikel 126ff Sv niet geldt voor die situaties die op grond van de richtlijn worden gedoogd.

Verbod op het doorlaten van personen

Algemeen

- Hoewel er in artikel 126ff Sv uitsluitend wordt gesproken over voorwerpen, geldt in gevallen waarbij misdrijven worden gepleegd waarbij de menselijke waardigheid direct in het geding is een verbod op het doorlaten van personen in de zin van het laten voortduren van bedoelde misdrijven. Dit verbod is het resultaat van een door de Tweede Kamer aanvaarde motie (Kamerstukken II 1998/99, 25 403, nr. 30 en 35). In deze motie sprak de Kamer uit dat 'het doorlaten van personen in de zin van het laten voortduren van bedoelde misdrijven niet aanvaardbaar is, ook niet met het oog op zwaarwegende opsporingsbelangen'.
- Voorbeelden van misdrijven waarbij de menselijke waardigheid direct in het geding is, zijn mensensmokkel, mensenhandel en wederrechtelijke vrijheidsberoving. Er kan sprake zijn van mensonwaardige situaties indien het vervoer

van de personen mensonwaardig is (bijvoorbeeld doordat dit vervoer plaatsvindt in containers of laadbakken) dan wel wanneer de gesmokkelde personen in het land van bestemming kennelijk terechtkomen in een situatie waarin zij gedwongen worden in mensonwaardige omstandigheden te verkeren, zoals in geval van gedwongen prostitutie.

- De Tweede Kamer is akkoord gegaan met een beperkte uitzonderingsmogelijkheid op het verbod op doorlaten van personen. In geval van mensensmokkel – dat wil zeggen: situaties waarin mensen vrijwillig en vaak tegen betaling zich illegaal verblijf verschaffen – is het toegestaan om af te zien van de verplichting tot aanhouding van personen die illegaal in Nederland verblijven en hen die daarbij behulpzaam zijn (Kamerstukken II 1998/99, 25 403, nr. 35). In dat geval moet vooraf wel vaststaan dat:
 - de personen daarbij niet in mensonwaardige situaties verkeren of komen te verkeren;
 - redelijkerwijs is te verwachten dat door niet in te grijpen belangrijke verdachten kunnen worden geïdentificeerd en aangehouden;
 - het onderzoek niet op andere wijze tot dit resultaat kan leiden.
- Voornoemde uitzonderingsmogelijkheid is dus niet van toepassing in geval van mensenhandel. Bij mensenhandel gaat het namelijk om situaties waarin mensen tegen hun wil hun vrijheid is benomen, zoals in geval van gedwongen prostitutie. Bij verdenking van mensenhandel mogen dan ook nimmer mensen worden doorgelaten.

1.3.4 PROCEDURE

Uitstel van inbeslagneming van voorwerpen

- Uitstel van inbeslagneming kan slechts plaatsvinden nadat de officier van justitie hiervoor toestemming heeft gegeven. Deze toestemming is vormvrij en kan dus ook mondeling worden gegeven.
- De officier van justitie zal zijn beslissing tot uitstel van inbeslagneming en de daaraan ten grondslag liggende overwegingen moeten doen vastleggen in een proces-verbaal.
- Omdat uitstel van inbeslagneming van verboden schadelijke of gevaarlijke voorwerpen slechts mag plaatsvinden indien op een later tijdstip alsnog wordt overgegaan tot inbeslagneming zullen alle maatregelen moeten worden genomen die redelijkerwijs mogelijk zijn om de beoogde inbeslagneming uiteindelijk te kunnen realiseren.
- In geval de inbeslagneming op een later tijdstip onverhoopt niet kan en zal worden gerealiseerd, dan zal de hoofdofficier van justitie daarover ingelicht moeten worden die hierop het College van procureurs-generaal hiervan in kennis stelt. In dit geval zal in een proces-verbaal moeten worden vastgelegd waarom de inbeslagneming niet kon worden gerealiseerd.

Afzien van inbeslagneming van voorwerpen (doorlaten)

- In geval van hoge uitzondering kan de officier van justitie op grond van artikel 140a Sv en 131 lid 5 RO slechts overgaan tot een bevel afzien van inbeslagneming nadat het College van procureurs-generaal, na overleg met de minister van Justitie, een voorafgaande schriftelijke toestemming heeft gegeven.
- De officier van justitie kan pas een bevel tot het afzien van inbeslagneming afgeven nadat de volgende procedure is gevolgd:
 - de behandelend officier van justitie licht de hoofdofficier van justitie in;
 - de hoofdofficier van justitie legt de zaak via de CTC ter goedkeuring aan het College van procureurs-generaal voor;
 - het College van procureurs-generaal legt zijn voorgenomen beslissing voor aan de minister van Justitie (art. 140a Sv jo en 131 RO);
 - het College van procureurs-generaal geeft vooraf (al dan niet) een schriftelijke toestemming voor het afzien van de inbeslagneming.
- Bij dringende noodzaak kan op grond van de wettekst geen mondelinge toestemming worden gegeven. De te volgen procedure kan echter wel mondeling plaatsvinden.
- Indien het wachten op het resultaat van voornoemde procedure ertoe zou leiden dat de verboden schadelijke of gevaarlijke voorwerpen niet meer in beslag kunnen worden genomen, dan zal tot inbeslagneming moeten worden overgegaan. De wet staat immers niet toe dat de beslissing tot afzien van inbeslagneming op een lager niveau wordt genomen dan dat van het College van procureurs-generaal (na overleg met de minister van Justitie). Afzien van inbeslagneming kan nimmer achteraf worden goedgekeurd.
- De officier van justitie zal in het schriftelijke bevel een beschrijving moeten geven van het zwaarwegende opsporingsbelang, de voorwerpen waar het bevel betrekking op heeft en het tijdstip waarop of de periode gedurende welke de verplichting tot inbeslagneming niet geldt.

Uitstel en/of afzien van aanhouding van personen

- In geval van uitstel en/of afzien van aanhouding van personen gelden dezelfde procedurele voorschriften als hiervoor omschreven ten aanzien van uitstel en/of afzien van inbeslagneming van verboden schadelijke en/of gevaarlijke voorwerpen.

1.3.5 BIJZONDERHEDEN

Doorlaten en undercoverbevoegdheden

- Een opsporingsambtenaar die in het kader van de uitvoering van een 'undercover' bevoegdheid, zoals het stelselmatig inwinnen van informatie, de vindplaats weet van verboden schadelijke of gevaarlijke voorwerpen is niet verplicht om tot onmiddellijke inbeslagneming over te gaan indien deze inbeslagneming redelijkerwijs zou kunnen leiden tot de onthulling van zijn hoedanigheid als opsporingsambtenaar en deze onthulling (naar de verwachting van de opspo-

ringsambtenaar) gevaar voor zijn veiligheid kan doen ontstaan. Een dergelijk risico voor personen rechtvaardigt alleen tot uitstel van inbeslagneming. Als uitgangspunt geldt in dit geval dat, zodra de undercover'opsporingsambtenaar weer "in veiligheid is", alsnog tot inbeslagneming moet worden overgegaan. Indien er vervolgens zwaarwegende opsporingsbelangen zijn die nopen tot afzien van inbeslagneming, dan geldt de normale procedure voor het afzien van de inbeslagneming van voorwerpen.

- De 'undercover'opsporingsambtenaar zal in dit geval zo spoedig mogelijk zijn begeleiders of andere opsporingsambtenaren op de hoogte moeten stellen van zijn bevindingen. Deze opsporingsambtenaren zullen hierop de officier van justitie in kennis moeten stellen van de wetenschap omtrent de aard en vindplaats van de goederen. De officier van justitie zal vervolgens moeten bezien of, en welke, er mogelijkheden zijn tot (een uitgestelde) inbeslagneming, bijvoorbeeld in de vorm van wegtippen van de informatie. Indien de officier van justitie tot het oordeel komt dat hem slechts de mogelijkheid tot het afzien van inbeslagneming openstaat, dan zal hij de zaak ter beoordeling moeten voorleggen aan het College van procureurs-generaal
- De 'undercover'opsporingsambtenaar zal van zijn bevindingen proces-verbaal moeten opmaken.
- Het is niet toegestaan om verboden schadelijke of gevaarlijke voorwerpen door tussenkomst van een 'undercover'opsporingsambtenaar bewust op de markt te laten brengen (actief doorlaten) om aldus zicht te krijgen op een criminele groepering en/of bepaalde strafbare gedragingen.

Doorlaten in situaties waarbij er geen sprake is van schadelijke of gevaarlijke goederen

- De verplichting tot inbeslagneming op grond van artikel 126ff Sv geldt alleen in de situatie waarbij er sprake is van wetenschap over de aard en de vindplaats van verboden schadelijke of gevaarlijke voorwerpen. Deze verplichting geldt in beginsel dus niet voor niet-gevaarlijke of niet-schadelijke voorwerpen (zoals vervalste merkgoederen, vervalste cd's of gestolen goederen).
- In het geval een opsporingsambtenaar in het kader van een onderzoek naar strafbare feiten de vindplaats weet van bijvoorbeeld vervalste merkgoederen of gestolen goederen, dan mogen deze goederen niet onbeperkt worden doorgelaten. Niet ingrijpen zou namelijk kunnen leiden tot handelen in strijd met de beginselen van een goede procesorde.
- De opsporingsambtenaar zal in dit geval de officier van justitie in kennis moeten stellen van zijn wetenschap over de aard en de vindplaats van de goederen. De officier van justitie zal op basis van de algemene beginselen van opportuniteit en zorgvuldigheid moeten bezien of er al dan niet tot inbeslagneming moet worden overgegaan.
- De officier van justitie kan in deze gevallen toestemming geven voor het afzien van inbeslagneming van dergelijke voorwerpen indien van tevoren vaststaat:
 - dat het beoogde resultaat (bijvoorbeeld het ontmantelen van een crimi-

- nele organisatie) niet op een andere wijze kan worden bereikt (proportionaliteit);
 - dat de aard en de hoeveelheid van de door te laten voorwerpen in een aanvaardbare verhouding staan tot de doelstelling van het onderzoek (subsidiariteit);
 - dat de conflicterende belangen in verhouding staan; en
 - welke volgende stap in het onderzoek als rechtstreeks gevolg van het afzien van de inbeslagneming zal kunnen worden gezet (zorgvuldigheid).
- De officier van justitie zal zijn beslissing tot het afzien van inbeslagneming (en de daaraan ten grondslag liggende overwegingen) moeten doen vastleggen in een proces-verbaal.

Internationale samenwerking

Zie ook hoofdstuk 1.9 Internationale samenwerking.

Inkomende verzoeken

- Op grond van artikel 552oa Sv is er geen verdrag vereist voor de uitvoering van een buitenlands verzoek waarin wordt verzocht om de inbeslagneming van verboden schadelijke of gevaarlijke voorwerpen uit te stellen.
- De uitvoering van een buitenlands verzoek zal in dit geval moeten plaatsvinden met inachtneming van het (eventuele) toepasselijke verdrag en de Nederlandse wetbepalingen, voorschriften en procedures (art. 126ff en de in Titel X van het Wetboek van Strafvordering opgenomen artikelen (art. 552h-552hh Sv)).
- Voornoemd rechtshulpverzoek kan slechts worden ingewilligd indien er voldoende waarborgen zijn dat de voorwerpen later ook daadwerkelijk in beslag worden genomen en niet op de markt verdwijnen. Hiertoe zullen de Nederlandse autoriteiten afspraken (in de zin van zware inspanningsverplichtingen) moeten maken met de bevoegde autoriteiten van de verzoekende lidstaat over de inbeslagneming van de door te voeren voorwerpen in het buitenland.
- Indien het zicht op schadelijke of gevaarlijke voorwerpen verloren dreigt te raken tijdens de doorvoer in Nederland, dan dienen deze goederen onmiddellijk in beslag te worden genomen. De verzoekende lidstaat dient van deze gedragslijn in kennis te worden gesteld.

Uitgaande verzoeken

- De bevoegde buitenlandse autoriteiten kunnen worden verzocht om de inbeslagneming van verboden schadelijke of gevaarlijke voorwerpen uit te stellen. Er bestaan verschillende verdragen op basis waarvan een buitenlandse lidstaat kan worden verzocht om medewerking te verlenen aan een uitgestelde inbeslagneming van verboden schadelijke of gevaarlijke voorwerpen: het VN-sluikhandelverdrag, de Schengen Uitvoeringsovereenkomst, de EU-rechtshulpovereenkomst en het verdrag tussen Nederland en Duitsland inzake de grensoverschrijdende politieke samenwerking.

- Uitstel van de inbeslagneming in het buitenland mag slechts plaatsvinden nadat de bevoegde autoriteiten van de aangezochte lidstaat daartoe toestemming hebben verleend op basis van een voorafgaand justitieel rechtshulpverzoek.
- Uitstel van de inbeslagneming wordt uitgevoerd volgens de wettelijke voorschriften en procedures van de aangezochte lidstaat. De bevoegde autoriteiten van de aangezochte lidstaat hebben dan ook het recht om op eigen grondgebied in te grijpen.
- Nederland kent als plicht dat verboden schadelijke of gevaarlijke voorwerpen onmiddellijk in beslag moeten worden genomen indien het zicht op deze voorwerpen verloren dreigt te raken tijdens de uitgestelde inbeslagneming. De bevoegde buitenlandse autoriteiten zullen van deze gedragslijn in kennis gesteld moeten worden.
- Indien de af te leveren schadelijke of gevaarlijke voorwerpen via één of meer landen worden vervoerd om afgeleverd te worden op de uiteindelijke bestemming, dan zullen er ook rechtshulpverzoeken moeten worden gedaan aan de bevoegde autoriteiten van de betrokken doorvoerlanden.
- Aangezien gecontroleerde aflevering veelal moet worden gecombineerd met grensoverschrijdende observatie zal het rechtshulpverzoek hier ook in moeten voorzien.
- Het rechtshulpverzoek moet via het (L)IRC aan de bevoegde autoriteiten van de buitenlandse lidstaat worden aangeboden.

(Mogelijke) verdragen

Zoals bovenstaand al is aangegeven, is er geen verdragsbasis nodig voor (grensoverschrijdende) gecontroleerde aflevering. Gecontroleerde aflevering kan dan ook ten uitvoer worden gelegd op elk willekeurig verdrag, zonder dat hiervoor een specifieke regeling is opgenomen in het betreffende verdrag. Onderstaand volgt de bespreking van een aantal verdragen waarin wel een specifieke regeling is opgenomen voor gecontroleerde aflevering.

Gecontroleerde aflevering op grond van het VN-sluikehandelverdrag (Trb. 1990, 94)

- Op grond van artikel 11 van het VN-sluikehandelverdrag kunnen niet-EU-landen worden verzocht om verdovende middelen gecontroleerd af te leveren.

Gecontroleerde aflevering op grond van de Schengen Uitvoeringsovereenkomst (Trb. 1990, 145)

- Op grond van artikel 73 van de Schengen Uitvoeringsovereenkomst (SUO) kunnen de aangesloten lidstaten worden verzocht om verdovende middelen en psychotrope stoffen gecontroleerd af te leveren.

Gecontroleerde aflevering op grond van de EU-rechtshulpovereenkomst (Trb. 2000, 96)

- Op grond van artikel 12 van de EU-rechtshulpovereenkomst is gecontroleerde aflevering slechts toegestaan in het kader van strafrechtelijke onderzoeken naar strafbare feiten die aanleiding kunnen geven tot uitlevering. Gecontroleerde aflevering is op basis van deze overeenkomst mogelijk bij transporten van bijvoorbeeld drugs, vervuilde grond, crimineel geld of wapens.

Gecontroleerde aflevering op grond van het verdrag tussen Nederland en Duitsland inzake de grensoverschrijdende politieële samenwerking (Trb. 2005, 86 en 241 en Trb. 2006, 175)

- Op grond van artikel 13 van dit verdrag is gecontroleerde aflevering toegestaan in een uitgebreid aantal gevallen, zoals de verboden handel in wapens, explosieven, vals geld, gestolen en geheelde goederen en het witwassen van crimineel geld.
- In artikel 13 wordt aangegeven dat het doel van de gecontroleerde aflevering is gelegen in het in beslag nemen van de verboden goederen.

1.3.6 VOORBEELDEN

Doorlaten van voorwerpen

- Op grond van informatie die telefonisch is binnengekomen bij Meld Misdaad Anoniem bestaat een redelijk vermoeden dat er vanuit een bepaald pand soft-drugs worden verhandeld. Aangezien een redelijk vermoeden niet de wetenschap oplevert die wordt verondersteld in artikel 126ff lid 1 Sv bestaat er in dit geval geen verplichting tot inbeslagneming.
- Een politieële infiltrant neemt bij een ontmoeting waar dat een lid van de criminele groepering in het bezit is van een vuurwapen. De infiltrant neemt mede om redenen van eigen veiligheid het besluit om het wapen op dat moment te laten voor wat het is. Na afloop van deze ontmoeting meldt de infiltrant het bezit van het wapen aan het opsporingsteam. Onder de gegeven omstandigheden kon er (gezien de reële onaanvaardbare risico's voor de veiligheid en de gezondheid van de opsporingsambtenaar) niet tot inbeslagneming worden overgegaan, zodat er niet gesproken kan worden van uitstel van inbeslagneming als bedoeld in artikel 126ff lid 1, laatste volzin Sv. In dit geval geldt voor de officier van justitie wel de plicht om, zodra de undercover'opsporingsambtenaar weer 'in veiligheid is', alsnog tot inbeslagneming over te gaan. Indien er echter zwaarwegende opsporingsbelangen zijn die nopen tot afzien van inbeslagneming, dan geldt de normale procedure voor het afzien van de inbeslagneming van voorwerpen.
- In voorgaand voorbeeld wordt, na overleg met de officier van justitie, besloten om, vanwege het met het infiltratietraject beoogde opsporingsbelang, niet tot inbeslagneming van het wapen over te gaan. Aangezien er sprake is van dringende noodzaak kan de te volgen procedure voor het verkrijgen van toestemming voor het afzien van de inbeslagneming mondeling plaatsvinden. Het

College van procureurs-generaal zal echter wel vooraf schriftelijk toestemming moeten geven.

- Uit een 'live' uitgeluisterde telefoontap in het kader van een omvangrijk drugs-onderzoek komt naar voren dat er (in afwachting van de beloofde container) tussentijds een kilo cocaïne zal worden afgeleverd op een concreet aangeduid adres. Verder wijst alles erop dat de aflevering ook daadwerkelijk zal plaatsvinden. Op basis van deze wetenschap kan worden gesteld dat er sprake is wetenschap in de zin van artikel 126ff Sv. Er bestaat dus een verplichting om tot inbeslagname over te gaan. De officier van justitie heeft in dit geval vier mogelijkheden:
 1. Wegtippen van de zaak naar een ander opsporingsteam op basis van de zogeheten 'afschermprocedure', waarbij de kilo onder voortdurende en nauwgezette controle van de opsporing dient te blijven.
 2. Afzien van de inbeslagneming van de kilo na voorafgaande schriftelijke toestemming van het College van procureurs-generaal.
 3. Uitstel van de inbeslagneming met het oogmerk dat de kilo cocaïne op een later tijdstip alsnog in beslag wordt genomen. De kilo zal dan wel onder controle van de opsporing dienen te blijven, zodat redelijkerwijze ook daadwerkelijk tot inbeslagneming op een later tijdstip kan worden overgegaan.
 4. Inbeslagneming van de kilo met alle consequenties voor het verdere onderzoek van dien.
- In het kader van een opsporingsonderzoek naar een groepering die zich bezighoudt met de productie van xtc-tabletten wordt besloten tot de plaatsing van een camera in een als laboratorium in gebruik zijnde loods. Bij het betreden van de loods wordt een kant en klare hoeveelheid xtc-pillen waargenomen. De officier van justitie heeft in dit geval ook de vier bovengenoemde mogelijkheden.
- Over de tap komt dat een bij naam bekende verdachte in de avond een partij verdovende middelen zal gaan afleveren. Aangezien niet duidelijk is waar en wanneer de partij zal worden afgeleverd, en ook niet duidelijk is waar de verdachte zich bevindt, bestaat er in dit geval onvoldoende wetenschap over de plaats en het tijdstip van aflevering. Redelijkerwijs kan op deze informatie geen inbeslagneming worden gerealiseerd. In dit geval is er dan ook geen sprake van afzien van inbeslagneming.
- Over de tap komt naar voren dat er op een bepaald adres een kilo cocaïne zal worden afgeleverd. Hierover bestaat geen twijfel. Om de inbeslagneming te kunnen realiseren, dienen er opsporingsambtenaren in dienst te worden gehaald. Voordat de politie voldoende paraat is om de inbeslagneming te kunnen realiseren, blijkt uit de tap dat de partij als is afgeleverd en verder is doorverkocht (dus uit het zicht van de politie verdwenen). Hier is geen sprake van uitstel van inbeslagneming, noch van afzien. In dit geval zal wel een proces-verbaal opgesteld moeten worden waaruit zal moeten blijken dat de politie haar uiterste best heeft gedaan om tijdig op sterkte te komen.
- Het opsporingsteam beschikt over CIE-informatie waaruit blijkt dat een nog onbekende persoon een hoeveelheid verdovende middelen gaat ophalen op een bepaald adres om die af te leveren op een nog onbekend afleveradres. In overleg met de officier van justitie wordt besloten om de koerier te observeren. Uit de observa-

tie blijkt dat de koerier na zijn bezoek aan het adres in het bezit is van een pakketje; kennelijk gaat het hier om de in de informatie bedoelde dope. Om de uiteindelijke aflevering aan de derde in beeld te brengen, wordt met toestemming van de officier van justitie besloten de koerier verder te volgen naar het afleveradres, met de bedoeling om de betreffende personen aan te kunnen houden. Hier is sprake van uitstel van inbeslagname (gecontroleerde aflevering).

- Bij controle op de luchthaven Schiphol stuit de douane op een postpakket waar de drugshond op aanslaat. Na opening van het pakketje blijkt dit heroïne te bevatten. In overleg met de officier van justitie in het arrondissement van de geadresseerde wordt besloten tot aflevering van het pakketje om een verdachte te kunnen identificeren en aan te houden. Hier is sprake van gecontroleerde aflevering. In dit geval zullen wel alle maatregelen genomen moeten worden om te voorkomen dat het zicht op de drugs verloren gaat.

Doorlaten van personen

- In het kader van een Nederlands onderzoek naar mensensmokkel vanuit China komt over een telefoontap naar voren dat er vanuit China een nieuwe groep personen via Duitsland onderweg is naar Nederland. Op verzoek van het Nederlandse Openbaar Ministerie wordt het busje (waarin de personen die tegen betaling naar Nederland worden gesmokkeld) door de Duitse politie en justitie onder observatie genomen. Het Nederlandse Openbaar Ministerie verzoekt de Duitsers om het transport verder ongemoeid te laten. Aan de grens wordt de observatie door een Nederlands observatieteam overgenomen. Nu er geen aanwijzingen bestaan dat de personen tegen hun wil op mensonterende wijze worden vervoerd, vindt er (om tactische en technische redenen) een uitgestelde aanhouding plaats om in te kunnen grijpen op het moment dat belangrijke verdachten kunnen worden aangehouden.

Internationaal

- Uit afgeluisterde telefoongesprekken is gebleken dat er vanuit Nederland een pakketje verdovende middelen vervoerd zal worden naar Duitsland. De Duitse Staatsanwalt wordt hierover geïnformeerd en hij ziet graag dat het pakketje in Duitsland wordt afgeleverd. Op verzoek van de Duitse autoriteiten vindt er een gecontroleerde aflevering plaats. Nederland kan aan dit verzoek medewerking verlenen als er voldoende waarborgen zijn dat de voorwerpen later ook daadwerkelijk door de Duitse autoriteiten in beslag worden genomen en niet op de markt verdwijnen. Hiertoe kan aan de Duitse autoriteiten worden gevraagd om de toezegging dat men zijn uiterste best zal doen om de door te voeren voorwerpen onder controle te houden en uiteindelijk in beslag te nemen (= zware inspanningsverplichting).

1.3.8 JURISPRUDENTIE

Strekking artikel 126ff Sv

HR 02.07.2002, NJ 2002, 602 (Coketaxi)

Uit de tekst en de geschiedenis van de totstandkoming van artikel 126ff Sv blijkt niet dat die bepaling in het leven is geroepen in het belang van de verdachte.

Voorts blijkt daaruit en uit artikel 140a Sv dat de handhaving van het verbod onder directe controle van het College van procureurs-generaal en de minister van justitie geschiedt. De verdachte, van wie dus geen rechtens te beschermen belang in het geding is, kan zich niet op de niet of niet-juiste naleving van het verbod op doorlaten beroepen voor zijn betoog dat het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk moet worden verklaard in zijn vervolging. Dat brengt mee dat indien een beroep wordt gedaan op de niet of niet-juiste naleving van het verbod op doorlaten als omschreven in artikel 126ff Sv, een dergelijk verweer slechts kan worden verworpen. De HR komt hierdoor niet toe aan de beoordeling van de vraag wanneer er sprake is van 'wetenschap' in de zin van artikel 126ff Sv. Het Hof kwam namelijk tot het oordeel dat van 'weten' in de zin van artikel 126ff Sv slechts sprake is op het moment dat bij opsporingsambtenaren als gevolg van de bevoegdheden van de Wet Bob volledige zekerheid bestaat over het feit dat sprake is van verboden voorwerpen in de zin van het artikel en volledige zekerheid bestaat over de vindplaats van die verboden voorwerpen. In de onderhavige zaak betekent dit dat er pas volledige zekerheid bestond over de vindplaats van verdovende middelen op het moment dat de opsporingsambtenaren het perceel betraden en daar verdovende middelen aantroffen. Nu die volledige zekerheid is ontstaan door een zoeking en niet door de toepassing van de Wet Bob is van schending van artikel 126ff Sv geen sprake. Ten overvloede overweegt het Hof dat iedere ruimere interpretatie van 'weten' in de zin van artikel 126ff Sv, bijvoorbeeld wetenschap in de zin van (voldoende) aanwijzingen, tot de voor de opsporingspraktijk onaanvaardbare consequentie leidt dat opsporingsambtenaren verplicht zijn vermoedelijk verboden voorwerpen in beslag te nemen op het moment dat dat om tactische redenen ongewenst is en dat aldus criminele organisaties in onderzoek de mogelijkheid wordt geboden het onderzoek te manipuleren. Aldus zou geen sprake zijn van een adequate invulling van het artikel in de rechtspraktijk zoals door de minister gehoopt (Hof 's-Hertogenbosch 14 februari 2001, LJN: AB0272 (Coketaxi)).

HR 28.05.2002, NJ 2002, 601

Bij de beoordeling van het middel moet worden vooropgesteld dat de niet-ontvankelijkverklaring van het Openbaar Ministerie in de vervolging wegens (een ernstige schending van beginselen van een behoorlijke procesorde opleverend) onrechtmatig optreden van de met opsporing en/of vervolging belaste ambtenaren slechts dan kan volgen indien daardoor doelbewust of met grove veronachtzaming van de belangen van de verdachte aan diens recht op een eerlijke behandeling van zijn zaak is tekortgedaan.

Blijkens hetgeen hiervoor is weergegeven heeft het Hof geoordeeld dat het enkele belang van de volksgezondheid niet een belang is waarop de verdachte zich kan beroepen ten betoge dat het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk moet worden verklaard in zijn vervolging, indien door politie en/of justitie niet tijdig zou zijn ingegrepen als gevolg waarvan harddrugs de weg naar de gebruikersmarkt hebben gevonden en daardoor de volksgezondheid wordt geschaad. Het oordeel van het Hof is juist. Het belang van de volksgezondheid is niet een belang van de verdachte.

Wetenschap

Hof Arnhem, 29.09.2004, LJN AR3598

Ter terechtzitting heeft de raadsman van verdachte betoogd dat het Open-

baar Ministerie niet-ontvankelijk dient te worden verklaard, nu opsporingsambtenaren in strijd met het bepaalde in artikel 126ff van het Wetboek van Strafvordering hebben gehandeld. Immers, toen in het voorbereidend onderzoek bij de leden van het opsporingsteam uit telefoontaps, observatie en andere informatiebronnen bekendheid rees met betrekking tot enkele concrete drugstransporten, is verzuimd in te grijpen. Aldus is het verbod op doorlaten geschonden en is de verdediging hierdoor aanmerkelijk in haar belangen geschaad. Het Hof neemt, anders dan de rechtbank en de advocaat-generaal, aan dat het betrokken opsporingsteam in een aantal gevallen een zodanige graad van zekerheid van enkele voorgenomen drugstransporten heeft gehad dat ingrijpen in de vorm van aanhouding en inbeslagneming mogelijk zou zijn geweest. Dit laatste is niet gebeurd. Nu voorts een bevel als bedoeld in artikel 126ff, tweede lid van het Wetboek van Strafvordering in het dossier ontbreekt, acht het Hof aannemelijk dat het betrokken opsporingsteam in enkele gevallen heeft gehandeld in strijd met het verbod op doorlating, zoals neergelegd in artikel 126ff van het Wetboek van Strafvordering, alsmede met de daarop gebaseerde Aanwijzing Opsporingsbevoegdheden.

In tegenstelling echter tot hetgeen de raadsman heeft aangevoerd, is het Hof van oordeel dat hieraan in het onderhavige geval niet een van de consequenties als bedoeld in artikel 359a, eerste lid van het Wetboek van Strafvordering moet worden verbonden. Ingevolge het tweede lid van die bepaling dient de rechter, indien blijkt dat bij het voorbereidend onderzoek vormen zijn verzuimd die niet meer kunnen worden hersteld en indien de rechtsgevolgen hiervan niet uit de wet blijken, rekening te houden met de volgende factoren:

- het belang dat het geschonden voorschrift dient;
- de ernst van het verzuim;
- het nadeel dat daardoor wordt veroorzaakt.

Het Hof stelt vast dat het verbod op doorlaten ertoe strekt, dat opsporingsambtenaren ingrijpen indien zij kennis dragen van transporten, waarbij stoffen die schadelijk zijn voor de volksgezondheid hun weg naar de maatschappij zouden kunnen vinden. De norm zoals neergelegd in artikel 126ff van het Wetboek van Strafvordering is dus gericht tot de opsporingsdiensten en strekt, in tegenstelling tot hetgeen de raadsman heeft gesteld, niet tot bescherming van de belangen van de verdachte die zelf actief betrokken is bij het handelen in de verdovende middelen. De verdediging kan zich in dit verband dan ook niet beroepen op de toepasselijkheid van artikel 359a van het Wetboek van Strafvordering. De door de raadsman aangevoerde bijzondere omstandigheden, door hem aangeduid als flagrante (norm)schendingen, waarbij met name zijn genoemd het Schengenverdrag en het verdrag van Wenen, doen aan dit oordeel niet af. Immers, ook de genoemde verdragsbepalingen zijn niet in het leven geroepen ter bescherming van de belangen van verdachten. Het Hof zal aan het verzuim, voor zover zich dat heeft voorgedaan, dan ook geen consequenties verbinden. Uit het onderzoek ter terechtzitting zijn ook overigens geen feiten of omstandigheden gebleken op grond waarvan het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk verklaard moet worden.

Hof 's-Gravenhage 12.04.2002, LJN AE4747 (Soap)

Door de verdediging is aangevoerd dat een door een lid van een politieel infiltratieteam waargenomen partij van twee boodschappentassen met vermoedelijk speed- en xtc-pillen ongemoeid is gelaten. Die pillen zijn daardoor

hoogstwaarschijnlijk op de markt gekomen, waardoor artikel 126ff Sv opzettelijk is geschonden. Daarnaast zou de infiltrant bij de verdachte een vuurwapen hebben waargenomen. Het Hof overweegt dat blijkens het proces-verbaal van bevindingen na waarneming van de pillen en het (vuur)wapen geen actie is ondernomen, omdat de locatie van de woning waar deze waren waargenomen niet voldoende duidelijk was geworden om ingrijpen op korte termijn mogelijk te maken omdat de woningen die in aanmerking kwamen, niet zonder afbreukrisico voor het onderzoek onderzocht konden worden. Verder blijkt uit het proces-verbaal dat rekening werd gehouden met de mogelijkheid dat de verdachte de tassen als een 'test' in de woning had geplaatst en ze weer had weggehaald, dat het niet zeker was dat de pillen in de tassen verboden stoffen zouden bevatten en dat tussen ontdekking en mogelijke actie een onaanvaardbaar tijdsverloop van enkele uren zou plaatsvinden. Gelet op de omstandigheden die aldus tot het achterwege laten van nader onderzoek hebben geleid, is naar het oordeel van het Hof geen sprake geweest van een handelen in strijd met artikel 126ff Sv. Ten aanzien van het vuurwapen heeft de politie-infiltrant gerelateerd in zijn proces-verbaal dat de verdachte een vuurwapen bij zich had, nu de verdachte het over een 'kanonnetje' had en met zijn jas schudde. Hij wist het dus niet. Naar het oordeel van het Hof is daarom zo'n vermoeden onvoldoende om te kunnen oordelen dat sprake is geweest van een handelen in strijd met artikel 126ff Sv.

Hof Arnhem 25.10.2001, LJN AD 9915

Het Hof overweegt dat de verplichting tot inbeslagneming bestaat indien politie en/of justitie de vindplaats weet van voorwerpen waarvan het aanwezig hebben of het voorhanden hebben ingevolge de wet verboden is vanwege hun schadelijkheid voor de volksgezondheid of hun gevaar voor de veiligheid. Verdovende middelen als heroïne en cocaïne vallen zonder twijfel onder de hier bedoelde voorwerpen. Artikel 126ff Sv sluit niet uit dat enig uitstel van inbeslagneming plaatsvindt. Dat uitstel mag alleen plaatsvinden indien redelijkerwijs te verwachten is, dat de inbeslagneming op een later tijdstip wordt gerealiseerd. In het kader van het opsporingsonderzoek tegen verdachte is onder meer gebruik gemaakt van observatie door politieambtenaren en het afluisteren van telefoongesprekken. Op grond van de met behulp van observatie en telefoontap verzamelde gegevens kan (achteraf) gezegd worden dat er in een aantal gevallen duidelijke aanwijzingen waren dat er een transactie van verdovende middelen plaatsvond. In enkele van die gevallen heeft een uitgestelde inbeslagneming plaatsgevonden. Het Hof wijst daarbij op de inbeslagnemingen bij het passeren van de grens tussen Nederland en Duitsland. In redelijkheid kan gezegd worden dat het uitstel plaatsvond in het belang van het opsporingsonderzoek. Van schending van artikel 126ff Sv of van enige andere onregelmatigheid is voor zover het betreft de uitgestelde inbeslagneming geen sprake. In de andere gevallen is niet aannemelijk geworden dat er ten tijde van of kort na de transactie voldoende zekerheid was bij de politie over een mogelijke transactie en de vindplaats van de verdovende middelen. Hierbij is van belang dat, naar het Hof bekend is, het uitluisteren van telefoongesprekken doorgaans plaatsvindt geruime tijd na het daadwerkelijk afluisteren. Een verplichting tot het onmiddellijk (parallel) uitluisteren kent de wet niet. Voorts wijst het Hof erop dat ook het combineren van uit telefoontap en observatie verzamelde gegevens enige tijd vergt. Ook hier kan niet gezegd worden dat artikel 126ff Sv is geschonden of dat er anderszins sprake is van enige onregelmatigheid.

Hof 's-Gravenhage 14.12.2000, Nieuwsbrief Strafrecht 2000, 019 (Woestijn)

Doel van het onderzoek was een criminele organisatie te ontmantelen door de leiders daarvan aan te houden. In het kader van het onderzoek heeft de politie als vast en algemeen uitgangspunt gehanteerd dat zonder uitstel tot inbeslagneming van verdovende middelen werd overgegaan, zodra 'zicht bestond' op die verdovende middelen. Met 'zicht hebben' wordt bedoeld dat er een grote mate van zekerheid, een sterk vermoeden bestond met betrekking tot de plaats waar de verdovende middelen zich bevinden. Bij gebreke daarvan bleef optreden ter inbeslagneming achterwege. Het Hof acht aannemelijk dat de politie in het onderzoek steeds volgens deze uitgangspunten heeft gehandeld. Het Hof meent dat de politie ook bij haar optreden in een van de zaken niet in afwijking van voormelde gezichtspunten heeft gehandeld, aangezien de politie in die zaak blijkens de stukken op zijn best twee minuten 'zicht' op de cocaïne heeft gehad, te weten tussen 12.39 uur (op welk moment het telefoongesprek een aanvang nam waarin N.C.L. meldde dat de kwaliteit een probleem was) en 12.41 uur (op welk moment een lid van het observatieteam constateerde dat een onbekende man met een plastic boodschappentas in zijn auto stapte en wegreed). Die twee minuten hebben geen daarvoor in aanmerking komende politieman (leden van een observatieteam komen daarvoor niet in aanmerking) de mogelijkheid gegeven tot aanhouding van die onbekende man over te gaan. Naar het oordeel valt niet in te zien dat met de zojuist vermelde uitgangspunten enige rechtsregel is geschonden. Met name levert de door de politie gevolgde gedragslijn niet op het willens en wetens afzien van inbeslagneming van verdovende middelen ondanks dat zulks – gelet op de belangen van de volksgezondheid – geïndiceerd zou zijn. Evenmin kan worden gezegd dat de politie bij de uitoefening van haar taak een onjuiste afweging heeft gemaakt tussen het opsporingsbelang en het belang van de volksgezondheid. Bovendien is het belang van de volksgezondheid geen belang waar de verdachte zich op kan beroepen. De Hoge Raad heeft het arrest van het Hof in stand gelaten (zie HR 28.05.2002, NJ 2002, 601).

Doorlaten

Hof Amsterdam 13.04.2005, LJN AU0900

Met betrekking tot het verweer van de raadvrouw dat telkens bewust niet tijdig is ingegrepen wanneer invoer van verdovende middelen zou plaatsvinden, hetgeen volgens de raadvrouw een schending van het bepaalde in artikel 126ff Wetboek van Strafvordering oplevert, overweegt het Hof als volgt.

Op grond van het dossier en het verhandelde ter terechtzitting is niet aannemelijk geworden dat onder regie van politie en justitie de in de tenlastelegging bedoelde hoeveelheden verdovende middelen zouden doorgelaten in strijd met het bepaalde in artikel 126ff van het Wetboek van Strafvordering. Hierbij is van belang dat de getuigen en – op dit specifieke punt door de verdediging bevraagd – hebben verklaard dat in het kader van het Kameleon-onderzoek regelmatig contact is geweest tussen het onderzoeksteam en de CIE, dat in sommige gevallen concrete acties werden ondernomen naar aanleiding van informatie van de CIE, en dat in sommige gevallen niets werd gedaan met deze informatie. Beide getuigen verklaren dat daarover altijd een terugkoppeling plaatsvond, maar dat dit niet op schrift is gezet. Of met bepaalde informatie iets werd gedaan, hing mede af van de beschikbaarheid van personeel.

De stelling van de verdediging dat welbewust niet is ingegrepen, is niet aannemelijk geworden.

Ten overvloede wordt opgemerkt dat 126ff van het Wetboek van Strafvordering niet in het leven is geroepen ter bescherming van de belangen van verdachten. Een verdachte kan zich – behoudens bijzondere omstandigheden, die niet zijn gesteld, noch gebleken – derhalve niet op de niet of niet-juiste naleving van het verbod op doorlaten beroepen ten betoge dat het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk moet worden verklaard in zijn vervolging.

Hof 's-Gravenhage 15.05.2002, LJN AE4754

De raadsman van de verdachte heeft ter terechtzitting in hoger beroep primair aangevoerd dat het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk in de vervolging dient te worden verklaard nu het Openbaar Ministerie cocaïne 'gecontroleerd' heeft doorgelaten zonder dat daarvoor schriftelijke toestemming van het College van procureurs-generaal is verleend dan wel dat zij anderszins het bepaalde in artikel 126ff van het Wetboek van Strafvordering heeft geschonden.

Het Hof verwerpt dit verweer. Naar het oordeel van het Hof is er in de onderhavige zaak geen sprake van doorlaten. Onder doorlaten moet volgens de parlementaire geschiedenis worden verstaan 'het onder regie van politie en justitie bewust op de markt laten komen van illegale goederen'. In casu is de cocaïne na ontdekking in beslag genomen, met uitzondering van 1 kilogram cocaïne, die is teruggeplaatst in de verpakking, om in het belang van het onderzoek op een later tijdstip in beslag te worden genomen, hetgeen ook daadwerkelijk is gebeurd. Artikel 126ff van het Wetboek van Strafvordering is in het onderhavige geval dan ook niet van toepassing. Het Hof overweegt dat er evenmin is gehandeld in strijd met de strekking van voornoemd artikel, nu de teruggeplaatste relatief geringe hoeveelheid verdovende middelen vanaf het moment van terugplaatsing tot aan het moment van aanhouding van de verdachte voortdurend onder observatie en controle van opsporingsambtenaren is geweest om te voorkomen dat de middelen in het criminele en/of drugsgebruikerscircuit terecht zouden komen.

Uitstel van inbeslagneming

HR 15.10.2002, nr. 00267/02 (niet gepubliceerd)

Het middel dat door de raadsman is aangevoerd, bevat de klacht dat het Hof bij zijn verwerping van het desbetreffende verweer ten onrechte ervan is uitgegaan dat het bevel van de officier van justitie tot uitstel van de inbeslagneming van verdovende middelen, zijn rechtvaardiging vond in artikel 126ff Sv. In de toelichting op het middel wordt gesteld dat artikel 126ff Sv hier niet toepasselijk is omdat er geen sprake is geweest van de uitvoering van een bevel als omschreven in Titel IVa tot en met V van het Eerste Boek van het Wetboek van Strafvordering, doch van een routinecontrole van de marechaussee. Er bestond derhalve een verplichting om de drugs (onverwijld) in beslag te nemen, en dat, nu die inbeslagneming toen ten onrechte niet heeft plaatsgevonden, het Hof nader had dienen te onderzoeken of zulks tot niet-ontvankelijkverklaring, dan wel tot bewijsuitsluiting of strafvermindering diende te leiden.

De Hoge Raad overwoog dat er (buiten het in artikel 126ff Sv genoemde geval) geen wettelijke verplichting tot het toepassen van het dwangmiddel van inbeslagneming bestaat, maar een bevoegdheid van opsporingsambtenaren daartoe. Derhalve kan er niet gesproken worden van het niet-nakomen door de opsporingsambtenaar van een verplichting tot (overwijld) inbeslagneming van het desbetreffende voorwerp, zodat reeds daarom een verweer met de strekking als in het middel bedoeld, niet kan slagen.

Gecontroleerde aflevering

HR 19.06.2001, LJN ZD2834

Nadat de verdenking was ontstaan dat verdachte als koerier cocaïne vanuit het buitenland had ingevoerd, is het onderzoek niet verder gegaan dan het vaststellen van de identiteit en de aanhouding van de personen die verdachte zouden afhalen. Deze personen zijn, ongeveer een uur en tien minuten nadat de verdenking tegen verdachte was ontstaan, aangehouden op het station onder de luchthaven. Derhalve is – gelet op de korte tijdsduur en voortdurende controle van de leden van het Schipholteam van de cocaïne – geen bijzondere opsporingsmethode toegepast en hadden verbalisanten geen voorafgaande toestemming nodig voor de wijze waarop zij hun onderzoek verrichtten. Vastgesteld is dat de cocaïne voortdurend onder controle is geweest, hetgeen wordt bevestigd door de gang van zaken bij het toilet, waar de verbalisanten weliswaar niet achter de verdachte naar binnen zijn gegaan, maar wel onmiddellijk hebben ingegrepen nadat verdachte het toilet had verlaten en de cocaïne bij de man aan wie verdachte in het toilet de cocaïne had overhandigd, in beslag hebben genomen.

Rb. 's-Gravenhage 02.12.2002, LJN AF1360

Naar het oordeel van de rechtbank hebben de opsporingsambtenaren de tassen, ten aanzien waarvan op dat moment nog slechts een vermoeden bestond dat er wapens in zouden kunnen zitten, onder toezicht aanwezig laten zijn, waarna zij op een later tijdstip tot inbeslagname zijn overgegaan. De opsporingsambtenaren hebben derhalve gebruik gemaakt van het hun in artikel 126ff, eerste lid, laatste zin, van het Wetboek van Strafvordering, toekomstende recht om in het belang van het onderzoek op een later tijdstip tot de inbeslagname over te gaan. Van een doorlaten in de zin van het door opsporingsambtenaren bewust op de markt laten komen van verboden wapens is dan ook in het onderhavige geval geen sprake. Gelet op het vorenstaande is de rechtbank van oordeel dat het Openbaar Ministerie ontvankelijk is in haar vervolging en er geen sprake is van bewijsuitsluiting, noch strafvermindering.

Doorlaten en undercoverbevoegdheden

Hof 's-Gravenhage, 21.11.2003, LJN AN8750

De verdediging heeft aangevoerd dat A760 op 15 juni 2000 twee tassen met pillen vol harddrugs en een vuurwapen heeft gezien in het bezit van [naam]. Door niet in te grijpen is gehandeld in strijd met artikel 126ff van het Wetboek van Strafvordering ('doorlaten'). Daarmee is het infiltratietraject sindsdien onrechtmatig.

Het Hof werpt dit verweer. Aan de verdediging komt geen beroep toe op het verbod op doorlaten, nu dit artikel niet beoogt het belang van de verdachte te beschermen.

Overigens noopten de door de raadsman gestelde voorvallen niet zo duidelijk tot ingrijpen als de raadsman doet voorkomen. Het was immers nog niet zeker dat de pillen in de tassen verboden stoffen bevatten. De door de infiltrant in zijn proces-verbaal PI no. 017/2000 gerelateerde uitspraak dat [naam] het over een 'kanonnetje' had, terwijl hij met zijn jas schudde, geeft nog geen zekerheid dat [naam] toen met een vuurwapen rondliep.

Hof 's-Gravenhage 12.04.2002, LJN AE4747 (Soap)

Door de verdediging is het verweer gevoerd dat een door een lid van het infiltratieteam waargenomen partij van twee boodschappentassen met vermoedelijk speed- en xtc-pillen ongemoeid is gelaten. Ook is door de infiltrant een vuurwapen waargenomen bij een medeverdachte. Die pillen en dat vuurwapen zijn daardoor hoogstwaarschijnlijk op de markt gekomen, waarmee het infiltratieteam zich opzettelijk heeft schuldig gemaakt aan handelen in strijd met artikel 126ff Sv ('doorlaten'). Daarmee is het infiltratietraject onrechtmatig.

Het Hof verwerpt dit verweer. Blijkens het proces-verbaal van bevindingen is na waarneming van de pillen en het (vuur)wapen geen actie ondernomen omdat de locatie van de woning waar deze waren waargenomen niet voldoende duidelijk was geworden om ingrijpen op korte termijn mogelijk te maken en omdat de woningen die in aanmerking kwamen, niet zonder afbreukrisico voor het onderzoek onderzocht konden worden. Verder blijkt uit dat proces-verbaal dat rekening werd gehouden met de mogelijkheid dat de medeverdachte de tassen als een 'test' in de woning had geplaatst en ze weer had weggehaald, dat het niet zeker was dat de pillen in de tassen verboden stoffen zouden bevatten en dat tussen ontdekking en mogelijke actie een onaanvaardbaar tijdsverloop van enkele uren zou plaatsvinden. Gelet op de omstandigheden die aldus tot het achterwege laten van nader onderzoek hebben geleid is naar het oordeel van het hof geen sprake geweest van een handelen in strijd met artikel 126ff Sv. Ten aanzien van het vuurwapen heeft de infiltrant gerelateerd in zijn proces-verbaal dat hij het vermoeden had dat de medeverdachte een vuurwapen bij zich had, nu hij het over een 'kanonnetje' had en met zijn jas schudde. Hij wist het dus niet. Naar het oordeel van het Hof is daarom zo'n vermoeden onvoldoende om te kunnen oordelen dat sprake is geweest van een handelen in strijd met artikel 126ff Sv.

Doorlaten in situaties waarbij er geen sprake is van schadelijke of gevaarlijke goederen*HR 11.12.2001, nr. 03537/00 (Gestolen auto) (niet gepubliceerd)*

De opvatting dat het Openbaar Ministerie in zijn vervolging niet-ontvankelijk is indien de politie en/of justitie niet tijdig heeft ingegrepen, als gevolg waarvan de schade ten gevolge van de door de verdachte (en zijn mededaders) begane feiten 'enorm is opgelopen', kan niet als juist worden aanvaard. Die schade is immers niet door de gestelde nalatigheid van de politie en/of justitie veroorzaakt, maar door het onrechtmatig handelen van de verdachte (en zijn mededaders).

Rb. Breda 29.12.2000, LJN AA9230

De raadsman heeft aangevoerd dat bij de inkoopoperaties goederen zijn aangehouden die onmiddellijk in beslag genomen moesten worden, omdat deze goederen betrekking hadden op het overtreden van de Opiumwet. Bij dergelijke goederen moet worden voorkomen dat deze op de markt terechtkomen. Er is dus niet tijdig ingegrepen door de politie. De raadsman komt dan ook tot de conclusie dat deze nalatigheid tot bewijsuitsluiting moet leiden.

De rechtbank heeft vastgesteld dat er tijdens de inkoopoperaties grondstoffen zijn aangetroffen die op zichzelf toegestaan zijn om – al dan niet met vergunning –voorhanden te hebben. Bij het aantreffen van die goederen kan

weliswaar ernstig vermoed worden dat deze zullen worden gebruikt voor de productie van synthetische drugs, maar daartoe bleek nog nader onderzoek nodig. Gereed product is destijds niet aangetroffen. Dat onderzoek is onder meer verricht door het opstellen van camera's en het aanbrengen van plaatsbepalingmiddelen, enzovoort.

De rechtbank stelt in de gegeven situatie dan ook geen nalatigheid vast, nu het onderzoek met betrekking tot de aangetroffen goederen verder is vervolgd, om het produceren van synthetische drugs te kunnen vaststellen.

Doorlaten van personen

HR 05.02.2002, LJN AD5235

De raadsman heeft als middel aangevoerd dat het Hof ten onrechte, althans onvoldoende gemotiveerd het beroep op niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie heeft verworpen. Het verweer hield in dat de politie een ongeoorloofde opsporingsmethode heeft toegepast. De politie zou hebben nagelaten in te grijpen hoewel de politie ervan op de hoogte was dat in [...] vrouwenhandel werd gepleegd. Als bijlage is aan de pleitnota in hoger beroep gehecht een motie onder meer ondertekend door het kamerlid Rouvoet, inhoudende dat het doorlaten van personen niet aanvaardbaar is ter opheldering van misdrijven zoals vrouwenhandel en mensensmokkel, zelfs niet met het oog op zwaarwegende opsporingsbelangen. Het Hof heeft het verweer gezet in de sleutel van een beweerd gedoogbeleid en vastgesteld dat niet aannemelijk is dat de politie op het gebied van het delict mensenhandel een gedoogbeleid heeft gevoerd.

Het middel klaagt dat het Hof aldus aan het verweer een andere uitleg heeft gegeven dan in het verweer lag besloten en dat aldus het Hof op het verweer geen beslissing heeft gegeven.

HR: 'Het middel is gegrond in zoverre daarin wordt geklaagd dat het Hof door het verweer samen te vatten en te verwerpen als hiervoor onder 4.3 is weergegeven, de strekking van het verweer heeft miskend. Dat behoeft echter niet tot cassatie te leiden omdat het verweer slechts had kunnen worden verworpen, nu, ook indien wordt uitgegaan van de in het verweer gestelde feiten, dit niet kan leiden tot niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie in de vervolging. Immers, door een wijze van optreden van de politie als in het verweer aangeduid kunnen de belangen van de verdachte niet worden geschaad, met name ook niet diens aanspraak op een eerlijke behandeling van zijn zaak.'

Hof 's-Hertogenbosch 19.11.2003, LJN AO1771

De raadsman heeft betoegd dat het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk dient te worden verklaard in zijn strafvervolging omdat uit het dossier valt op te maken dat uit opgenomen telefoongesprekken duidelijk was dat tussen december 1998 en 10 augustus 1999 vrouwenhandel plaatsvond en de officier van justitie destijds heeft nagelaten in te grijpen. Dit is in strijd met het in artikel 126ff van het Wetboek van Strafvordering neergelegde verbod op doorlaten. Het Hof overweegt hieromtrent het volgende.

De in artikel 126ff van het Wetboek van Strafvordering genoemde belangen van de volksgezondheid en van de veiligheid zijn geen belangen waarop – zo het Openbaar Ministerie die belangen zou hebben geschonden – de verdachte zich kan beroepen ten betoge dat het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk moet worden verklaard in zijn vervolging.

Buiten bespreking kan derhalve blijven of in de onderhavige zaak sprake is geweest van een schending van het voorschrift van artikel 126ff van het Wetboek van Strafrecht door het Openbaar Ministerie.

Voor zoveel de raadsman heeft bedoeld te betogen, dat de omvang van de zaak het gevolg is van niet-ingrijpen door justitie, faalt dat betoog nu toch die omvang niet is veroorzaakt door de gestelde nalatigheid van de justitie maar door crimineel handelen van de verdachte zelf.

Hof Amsterdam 18.05.1999, nr. 23.2652.98 (niet gepubliceerd)

Hoewel verdachte al langer verdacht werd zich bezig te houden met mensen-smokkel werd pas ongeveer een jaar later tot diens aanhouding overgegaan. Intussen waren meerdere vreemdelingen het land binnengesmokkeld. Een aantal van hen was naderhand alsnog staande gehouden en het land uitgezet. Een aantal andere vreemdelingen kon niet worden getraceerd. Het Hof was van oordeel dat in deze geen sprake was van overtreding van het verbod op doorlaten. Zwaarwegende belangen als de volksgezondheid waren hier niet in het geding. Verder is het zich wederrechtelijk toegang tot een land verschaffen op zichzelf geen strafbaar feit.

De belangen van de nationale en internationale rechtsorde maken het aanvaardbaar dat prioriteit is verleend aan het opsporen van de organisatie, haar handlangers en de door haar gebezigde methoden en vervoermiddelen boven de staandehouding en teruggeleiding van individuele illegale vreemdelingen, zeker nu er geen aanwijzingen bestonden voor ernstige uitbuiting of inhumaan transport dan wel aanwijzingen dat de illegale vreemdelingen in een mensonwaardige situatie terecht zouden komen. Verder kon gelet op de aanwijzingen en de verdenkingen, de omvang van het onderzoek en het moeizame proces van informatieverzameling, in dit geval de incidentele doorlating van illegalen, de toets van proportionaliteit en subsidiariteit doorstaan.

Internationale samenwerking

Rb. 's-Gravenhage, 12.12.2002, LJN AF2272

Door de raadsman is gesteld dat de officier van justitie niet-ontvankelijk moet worden verklaard omdat gedurende het onderzoek tot twee keer toe in strijd met artikel 126ff van het Wetboek van Strafvordering, een partij verdovende middelen is doorgelaten, terwijl die in beslag genomen had moeten worden, aangezien de politie zo goed als zeker wist dat het om verdovende middelen ging. Dit ondanks de rechtshulpverzoeken vanwege de Engelse autoriteiten, waarbij werd afgesproken dat die in Engeland tot inbeslagname zouden overgaan. In beide gevallen is de partij gevolgd tot aan de boot naar Engeland, er was dus geen controle op de boot. Volgens de raadsman was mede daardoor de methode niet waterdicht en is er de eerste keer ongeveer 15 kilo heroïne de markt op verdwenen.

De rechtbank verwerpt ook dit beroep op niet-ontvankelijkheid van de officier van justitie. De rechtbank concludeert op grond van het onderzoek ter terechtzitting en het dossier dat er in het onderhavige geval geen sprake is van een schending van het verbod op doorlaten, nu doorlating aan één of meer partijen in het geheel niet beoogd werd en ook niet feitelijk heeft plaatsgehadt. Beoogd werd daarentegen om in overeenstemming met de Engelse autoriteiten de inbeslagname uit te stellen in het belang van het onderzoek. Dat die inbeslagname in één geval is mislukt acht de rechtbank ontoereikend om de gevolgde handelwijze onrechtmatig te achten.

De rechtbank stelt hiertoe allereerst vast dat uit het dossier – in het bijzonder uit het aanvullende proces-verbaal opgemaakt door Politie Haaglanden d.d. 27 november 2002, waarin de rechtshulpverzoeken vanwege de Engelse autoriteiten verkort en zakelijk zijn weergegeven – blijkt dat er gedetailleerde afspraken zijn gemaakt tussen de Nederlandse en de Engelse autoriteiten. Er is onder meer afgesproken dat de Engelsen na aankomst van de boot op enig moment tot inbeslagname zouden overgaan. De officier van justitie mocht er – gezien het officiële karakter van de samenwerking – in de ogen van de rechtbank op vertrouwen dat deze afspraken zouden worden nageleefd. De officier van justitie heeft ter terechtzitting verklaard dat hij dit vertrouwen daadwerkelijk had.

De rechtbank is voorts van oordeel dat is gebleken dat de observaties door de politie blijkens het dossier steeds zorgvuldig zijn overgedragen en dat de tweede partij in beslag is genomen zoals afgesproken. Het enkele feit dat er bij de eerste poging tot inbeslagname geen verdovende middelen zijn aangetroffen door de Engelse autoriteiten, kan naar het oordeel van de rechtbank niet leiden tot de conclusie dat deze partij, in strijd met de in artikel 126ff, eerste lid van het Wetboek van Strafvordering neergelegde verplichting tot inbeslagneming, is doorgelaten dan wel gecontroleerd is afgeleverd. Onder de gegeven omstandigheden is al hetgeen redelijkerwijs mogelijk was, gedaan om ervoor te zorgen dat de verdovende middelen op een later tijdstip in beslag genomen konden worden. Derhalve is de inbeslagneming in het belang van het onderzoek uitgesteld, doch – gelet op het voorgaande – kennelijk met het oogmerk om op een later tijdstip daartoe over te gaan.

Ten overvloede wijst de rechtbank erop dat indien er wel in strijd met artikel 126ff van het Wetboek van Strafvordering zou zijn gehandeld, verdachte, op grond van vaste jurisprudentie van de Hoge Raad (HR 2 juli 2002, LJN AD9915 en HR 28 mei 2002, LJN AE1512) in beginsel geen direct processueel belang heeft bij de naleving van dit artikel, nu dit vooral ziet op het belang van de volksgezondheid en niet zonder meer als grond kan dienen ten aanzien van een beroep op niet-ontvankelijkheid van de officier van justitie.

1.3.9 MODELLEN

Zie hoofdstuk 6.2:

1. Bevel doorlaten (art. 126ff Sv)

1.4 SCHRIFTELIJKE VERANTWOORDING

1.4.1 REGELGEVING

Wettekst

Artikel 126aa Sv

1. De officier van justitie voegt de processen-verbaal en andere voorwerpen waaraan gegevens kunnen worden ontleend die zijn verkregen door de uitoefening van een van de bevoegdheden, genoemd in Titel IVa tot en met Vc, dan wel door de toepassing van 126ff voor zover die voor het onderzoek in de zaak van betekenis zijn, bij de processtukken.
2. Voor zover de processen-verbaal of andere voorwerpen mededelingen behelzen gedaan door of aan een persoon die zich op grond van artikel 218 zou kunnen verschonen indien hem als getuige naar de inhoud van die mededelingen zou worden gevraagd, worden deze processen-verbaal en andere voorwerpen vernietigd. Bij algemene maatregel van bestuur worden hieromtrent voorschriften gegeven. Voor zover de processen-verbaal of andere voorwerpen andere mededelingen dan bedoeld in de eerste volzin behelzen gedaan door of aan een in die volzin bedoelde persoon, worden zij niet bij de processtukken gevoegd dan na voorafgaande machtiging door de rechter-commissaris.
3. De voeging bij de processtukken vindt plaats zodra het belang van het onderzoek het toelaat.
4. Indien geen processen-verbaal van de uitoefening van een van de bevoegdheden, bedoeld in Titel IVa tot en met Vc, dan wel door de toepassing van 126ff bij de processtukken zijn gevoegd, wordt van het gebruik van deze bevoegdheid in de processtukken melding gemaakt.
5. De verdachte of diens raadsman kan de officier van justitie schriftelijk verzoeken bepaalde door hem aangeduide processen-verbaal of andere voorwerpen bij de processtukken te voegen.

Artikel 152 Sv

De ambtenaren, bedoeld in artikel 141 en 142, maken ten spoedigste proces-verbaal op van het door hen opgespoorde strafbare feit of van hetgeen door hen tot opsporing is verricht of bevonden.

Artikel 153 Sv

1. Het proces-verbaal wordt door hen opgemaakt op hun ambtseed of, voor zover zij die niet hebben afgelegd, door hen binnen tweemaal vierentwintig uren beëdigd voor een hulpofficier van justitie die daarvan een verklaring op het proces-verbaal stelt.
2. Het wordt door hen persoonlijk opgemaakt, gedagtekend en ondertekend; daarbij moeten tevens zoveel mogelijk uitdrukkelijk worden opgegeven de redenen van wetenschap.

Artikel 315 Sv

1. Indien aan de rechtbank de noodzakelijkheid blijkt van het verhoor van op de terechtzitting nog niet gehoorde getuigen of deskundigen, of van de overlegging van bescheiden of stukken van overtuiging, die niet op de terechtzitting aanwezig zijn, beveelt zij, zo nodig onder bijvoeging van een bevel tot medebrenging, tegen een door haar te bepalen tijdstip de dagvaarding of schriftelijke

oproeping dier getuigen of deskundigen of de overlegging van die bescheiden of die stukken van overtuiging.

2. Artikel 280, vijfde lid, is van overeenkomstige toepassing op het bevel tot dagvaarding of schriftelijke oproeping van getuigen als bedoeld in het eerste lid en het daarbij gevoegde bevel tot medebrenging.

Overige regelgeving

Besluit bewaren en vernietigen niet-gevoegde stukken, *Stb.* 1999, 548 (opgenomen in hoofdstuk 5).

1.4.2 BEGRIPSBEPALING

De officier van justitie voegt de processen-verbaal en andere voorwerpen waaraan gegevens kunnen worden ontleend die zijn verkregen door de uitoefening van de in Titel IVa tot en met Vc genoemde bijzondere opsporingsbevoegdheden, dan wel door toepassing van artikel 126ff Sv, bij de processtukken.

1.4.3 BETEKENIS

- In artikel 152 Sv is bepaald dat een opsporingsambtenaar ten spoedigste proces-verbaal opmaakt van hetgeen door hem tot opsporing is verricht of bevonden. Deze verplichting geldt onverkort voor opsporingsambtenaren die uitvoering geven aan een bevel tot toepassing van een bijzondere opsporingsbevoegdheid, zoals ook blijkt uit artikel 126l lid 8 of 126nd lid 5 Sv.
- Het staat een opsporingsambtenaar slechts dan vrij om het opmaken van een proces-verbaal van opsporingshandelingen achterwege te laten indien hetgeen door hem is verricht of bevonden naar zijn (aan toetsing door de officier van justitie onderworpen) oordeel redelijkerwijs niet van belang kan zijn voor enige door de rechter in het eindonderzoek te nemen beslissing. De opsporingsambtenaar zal in dit geval wel moeten voorzien in een zodanige verslaglegging, bijvoorbeeld in de vorm van een journaal, van hetgeen door hem is verricht of bevonden dat hij hier eventueel op een later tijdstip verantwoording over kan afleggen.
- De opsporingsambtenaar behoeft in het proces-verbaal in beginsel geen technische en/of strategische details te vermelden die betrekking hebben op de uitvoering van bijzondere opsporingsbevoegdheden. Zo zal in een proces-verbaal bijvoorbeeld wel vermeld moeten worden wanneer, waar en hoelang iemand is geobserveerd, maar er behoeft in het proces-verbaal niet aangegeven te worden vanuit welke locatie of pand er is geobserveerd.
- Op grond van artikel 126aa Sv zal de officier van justitie de processen-verbaal en andere voorwerpen, waaraan gegevens kunnen worden ontleend die zijn verkregen door de uitoefening van de in Titel IVa tot en met Vc genoemde bijzondere opsporingsbevoegdheden, dan wel door de toepassing van artikel 126ff Sv, bij de processtukken moeten voegen.
- De in artikel 126aa Sv opgenomen verplichting geldt alleen voor de processen-verbaal en andere voorwerpen die gegevens bevatten die voor het onderzoek

in de zaak van betekenis zijn. Gegevens zijn voor het onderzoek in de zaak van betekenis indien de gegevens relevant zijn voor de beantwoording van de vragen ex artt. 348-350 Sv. Dit betekent dat ook processen-verbaal die ontlastend materiaal opleveren voor de verdachte bij de processtukken moeten worden gevoegd.

- Onder 'processtukken' worden processen-verbaal of andere voorwerpen verstaan die aan het procesdossier worden toegevoegd. Een definitie van het begrip 'processtuk' wordt in de wet niet met zoveel woorden gegeven. In de wet staat alleen vast dat processtukken stukken zijn die zich in het procesdossier bevinden of daarvan deel dienen uit te maken. Onder processtukken kunnen ook fotomateriaal, geluidsbanden of videobanden worden verstaan. Met het procesdossier wordt het samenstel van documenten bedoeld dat onder regie van het Openbaar Ministerie in gezamenlijk overleg met de opsporingsdienst wordt samengesteld uit het door de opsporingsdienst vervaardigde onderzoeksdossier. Het procesdossier wordt aangeboden aan het Openbaar Ministerie en vormt de basis voor de strafrechtelijke vervolging. Het procesdossier is een onderdeel van het strafdossier. In het strafdossier bevinden zich namelijk ook gerechtelijke stukken, oproepingen van de verdachte, justitiële documentatie of stukken afkomstig van de rechter-commissaris.
- Indien bepaalde processen-verbaal of andere voorwerpen, die het resultaat zijn van de inzet van een bijzondere opsporingsbevoegdheid, niet bij de processtukken worden gevoegd, dan zal er in de processtukken wel melding (in bijvoorbeeld het stamproces-verbaal) gedaan moeten worden dat er in het onderzoek een bevel is gegeven tot het gebruik van de betreffende bijzondere opsporingsbevoegdheid (art. 126aa lid 4 Sv).
- In lid 3 van artikel 126aa Sv is bepaald dat de processen-verbaal en andere voorwerpen bij de processtukken worden gevoegd zodra het belang van het onderzoek het toelaat. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat bepaalde processen-verbaal en andere voorwerpen voorlopig niet bij de processtukken worden gevoegd indien te vrezen valt dat de voortgang van het concrete opsporingsonderzoek hierdoor zal worden belemmerd. Het 'belang van het onderzoek' kan ook zijn gelegen in een ander opsporingsonderzoek, een nog openstaand strafrechtelijk financieel onderzoek of het beschermen van de veiligheid van een betrokkene. In artikel 30 lid 2 Sv is een soortgelijke regeling opgenomen. Op grond van deze bepaling is de officier van justitie bevoegd om in het belang van het onderzoek de verdachte de kennisgeving van bepaalde processtukken tijdelijk te onthouden.
- De officier van justitie stelt het strafdossier samen en beslist dus over de selectie van de processen-verbaal en andere voorwerpen die bij de processtukken moeten worden gevoegd. Ingeval er sprake is (geweest) van een gerechtelijk vooronderzoek, zal de rechter-commissaris beslissen over de selectie van de stukken binnen dit onderzoek.
- De officier van justitie zal het strafdossier op een dusdanige wijze moeten samenstellen dat de rechtbank en de verdediging in staat zijn om het totale verloop van het onderzoek naar behoren te kunnen controleren. Daarnaast zal de rechtbank moeten kunnen beoordelen of de beginselen van een goede

en behoorlijke procesorde in acht zijn genomen bij de uitvoering van de opsporingshandelingen. Ook zal de rechtbank zich een oordeel moeten kunnen vormen over de kwaliteit van het bewijs en de rechtmatigheid daarvan. Verder moet informatie die essentieel is geweest voor de start en de richting van het onderzoek (met het oog op de verantwoording van dat onderzoek) voldoende duidelijk in de processtukken zijn gerelateerd.

- De officier van justitie mag bij het samenstellen van het strafdossier rekening houden met bijzondere belangen, zoals de bescherming van de veiligheid van mensen en de afscherming van methodieken en middelen. Deze belangen kunnen een minder gedetailleerde verantwoording rechtvaardigen. Dit mag er echter niet toe leiden dat de rechtbank aan de hand van het samengestelde strafdossier niet meer kan beoordelen of de opsporing overeenkomstig de relevante rechtsregels heeft plaatsgevonden. Zie hieromtrent hoofdstuk 1.7 Afscherming.
- Op grond van artikel 126aa lid 5 Sv kan de verdachte of diens raadsman de officier van justitie schriftelijk verzoeken bepaalde door hem aangeduide processen-verbaal of andere voorwerpen bij de processtukken te voegen. Indien de officier van justitie weigert om medewerking te verlenen aan zo'n verzoek, dan zal de rechter uiteindelijk kunnen bepalen dat de stukken alsnog bij het strafdossier moeten worden gevoegd. In artikel 315 Sv is namelijk bepaald dat de rechtbank, indien zij dat noodzakelijk acht, kan bevelen dat bepaalde bescheiden of stukken van overtuiging worden overlegd.

1.4.4 BIJZONDERHEDEN

De vernietiging van gegevens omtrent beroepsgeheimhouders (art. 126aa lid 2 Sv)

- Op grond van artikel 126aa lid 2 Sv dienen processen-verbaal of andere voorwerpen, voor zover deze mededelingen behelzen ten aanzien waarvan de geheimhouder (als bedoeld in art. 218 Sv) zijn verschoningsrecht kan inroepen, te worden vernietigd.
- Artikel 126aa lid 2 Sv ziet niet alleen op gegevens of mededelingen die zijn vastgelegd met een technisch hulpmiddel, zoals bedoeld in artikel 126cc lid 1 Sv, maar op alle mededelingen die zijn verkregen door de uitvoering van een van de bevoegdheden uit Titel IVa tot en met Vc.
- In het 'Besluit bewaren en vernietigen niet-gevoegde stukken' (*Stb.* 1999, 548) en de Instructie 'Vernietiging geïntercepteerde gesprekken met geheimhouders' van 11 december 2006 zijn ter uitvoering van deze vernietigingsverplichting regels opgenomen. Zie hoofdstuk 1.5 Bescherming van beroepsgeheimhouders.

Onthouden van processtukken

- Op grond van artikel 30 lid 2 Sv kunnen de rechter-commissaris en de officier van justitie tijdens respectievelijk het gerechtelijk vooronderzoek en het vooronderzoek aan de verdachte de kennisneming van bepaalde processtukken tij-

delijk onthouden. Het onthouden van processtukken is alleen gerechtvaardigd indien het belang van het onderzoek dit vordert. Deze situatie kan zich voordoen indien ernstig te vrezen valt dat de verdachte door kennisneming van de inhoud van de processtukken de voortgang van het onderzoek zou kunnen belemmeren.

Anoniem proces-verbaal

- Een proces-verbaal dat op ambtseed of ambtsbelofte is opgemaakt door een bevoegde opsporingsambtenaar onder codenummer kan als volledig bewijsmiddel in de zin van artikel 344 lid 2 Sv worden gebruikt, mits er een proces-verbaal is opgemaakt door de chef van de opsporingsambtenaar, die zijn identiteit kent, waarin wordt aangegeven dat het inderdaad gaat om een opsporingsambtenaar.

Derde-proces-verbaal

- De waarnemingen, verrichtingen en bevindingen van opsporingsambtenaren kunnen worden gerelateerd in een proces-verbaal dat wordt opgemaakt door een andere opsporingsambtenaar dan degene die daadwerkelijk betrokken is geweest bij de uitvoering, zoals het hoofd van een observatieteam, het hoofd CIE, de teamleider, enzovoort. Dit derde-proces-verbaal wordt opgemaakt aan de hand van de inhoud van de processen-verbaal van de individuele opsporingsambtenaren.

Verkennend onderzoek

- De in artikel 126aa Sv opgenomen verplichting geldt niet ten aanzien van het verkennend onderzoek. Het verkennend onderzoek is namelijk geen opsporingsonderzoek. Wanneer een verkennend onderzoek wordt afgerond, zullen de resultaten hiervan wel vastgelegd moeten worden in een eindrapportage. Indien de informatie die is opgenomen in de eindrapportage aanleiding kan geven tot het instellen van een opsporingsonderzoek, dan zal deze informatie apart in een proces-verbaal neergelegd moeten worden. Dit proces-verbaal kan dan als startproces-verbaal dienen voor het opsporingsonderzoek.

Afschermprocedure

- Zie hieromtrent paragraaf Bijzonderheden van het hoofdstuk 1.6 Afscherming.

1.4.5 JURISPRUDENTIE

Selectie van processtukken

HR 16.09.1996, nr. 102.816

De opvatting dat geen enkele selectie van processtukken is toegestaan, kan niet als juist worden aanvaard. In ieder geval dienen de stukken die redelijkerwijze van belang kunnen zijn, hetzij in voor de verdachte belastende, hetzij voor hem in ontlastende zin in het dossier te worden gevoegd. Vervolgens kan de rechter ambtshalve, op verzoek van de verdediging of op vordering van het Openbaar

Ministerie alsnog de toevoeging aan het dossier van bepaalde stukken gelasten. Kennisneming van processtukken mag aan de verdachte en zijn raadsman slechts voor beperkte duur worden onthouden. Van de processtukken dienen afschriften te worden verstrekt. Wanneer aannemelijk zou worden dat de officier van justitie stukken niet in het dossier heeft gevoegd met het oogmerk de belangen van de verdediging te schaden, zou dat kunnen raken aan de ontvankelijkheid van het openbaar ministerie. De HR wees er op dat aldus het Hof niet alleen tot uitdrukking heeft gebracht dat er in dit geval geen sprake is geweest van een doelbewuste schending van het recht van de verdachte op een eerlijke behandeling van zijn zaak, maar ook dat er evenmin sprake is geweest van grove veronachtzaming van de belangen van de verdachte. Aan diens recht op een eerlijke behandeling van zijn zaak was dan ook niet tekort gedaan.

Onvolledigheid van het dossier

HR 01.07.2003, LJN AF9417

Op grond van artikel 152 van het Wetboek van Strafvordering maken de ambtenaren, bedoeld in artikel 141 en 142, ten spoedigste proces-verbaal op van het door hen opgespoorde strafbare feit of van hetgeen door hen tot opsporing is verricht of bevonden. Politie en Openbaar Ministerie dienen namelijk een open en volledige verantwoording van het opsporingsonderzoek af te leggen ten openbare terechtzitting. Deze verplichting strekt er toe de controle van de strafrechter op het totale verloop van het opsporingsonderzoek mogelijk te maken. Een en ander is nader uitgewerkt in de Richtlijn schriftelijke verantwoording ten behoeve van de strafzaak van het College van procureurs-generaal van 28 januari 1997, *Stcrt.* 1997, 68. In deze richtlijn zijn onder meer de volgende uitgangspunten opgenomen:

- I. Alle in het kader van het totale opsporingsonderzoek verrichte opsporingshandelingen en -activiteiten dienen schriftelijk bij proces-verbaal te worden vastgelegd. Het opmaken en inzenden van een proces-verbaal inzake een onderzoeksactiviteit mag slechts dan achterwege blijven als (naar het oordeel van de officier van justitie) de onderzoeksverrichting of -bevinding iedere relevantie mist.
- II. De resultaten van het opsporingsonderzoek die van belang kunnen worden geacht voor het bewijs dienen integraal bij proces-verbaal te worden verantwoord en als processtukken bij het strafdossier te worden gevoegd. Ook voor de verdachte ontlastend bewijsmateriaal dient door middel van proces-verbaal bij het strafdossier van de strafzaak te worden gevoegd.

Het Hof stelt vast dat de officier van justitie, door (in strijd met de letter en de strekking van artikel 152 van het Wetboek van Strafvordering en voormelde Richtlijn schriftelijke verantwoording ten behoeve van de strafzaak) bewust de hiervoor bedoelde bevindingen niet toe te voegen aan het strafdossier van deze verdachte en diens medeverdachten, ten onrechte de verdediging en de rechtbank de mogelijkheid heeft ontnomen van deze bevindingen die het hof relevant acht voor de beoordeling van het totale feitencomplex (en de rol van de verdachten daarin) kennis te nemen. Naar het oordeel van het Hof heeft de officier van justitie aldus een inbreuk gemaakt op de beginselen van een behoorlijke procesorde, die niet zonder sanctie kan blijven. Bij de bepaling van deze sanctie overweegt het hof nog dat de officier van justitie, blijkens zijn schriftelijk requisitoir, de rol van 'Hans de professor' evenwel niet heeft

willen verheimelijken. Bovendien heeft de advocaat-generaal ongevraagd in hoger beroep alsnog volledige openheid van zaken gegeven door de hiervoor bedoelde bevindingen aan het strafdossier toe te voegen.

Gelet op het voorgaande, merkt het Hof de hiervoor geconstateerde schending van beginselen van een behoorlijke procesorde niet aan als dermate ernstig dat daardoor doelbewust of met grove veronachtzaming van de belangen van de verdachte aan diens recht op een eerlijke behandeling is tekortgedaan. Om deze reden is naar het oordeel van het Hof een niet-ontvankelijkverklaring van het Openbaar Ministerie niet aan de orde. Wel zal het Hof op de voet van het bepaalde in artikel 359a, eerste lid, aanhef en onder a van het Wetboek van Strafvordering, bepalen dat de hoogte van de straf in verhouding tot de ernst van het verzuim, zal worden verlaagd, aangezien het door het verzuim veroorzaakte nadeel langs deze weg in voldoende mate wordt gecompenseerd.

Uit de vaststelling van het Hof dat de desbetreffende bevindingen in hoger beroep alsnog door de AG bij het Hof aan het strafdossier zijn toegevoegd, volgt dat het verzuim dat zich volgens het Hof in eerste aanleg heeft voorgedaan in hoger beroep is hersteld. Noch artikel 359a Sv, dat uitsluitend betrekking heeft op gevallen waarin sprake is van onherstelbare verzuimen, noch enige andere rechtsregel verplichtte het Hof in zijn beslissing aan te geven dat en in hoeverre hij de straf in verband met dit aanvankelijke (doch herstelde) verzuim vermindert.

Het vorenoverwogene brengt mee dat het middel, dat van een andere opvatting uitgaat, niet tot cassatie kan leiden.

Rb. Almelo 26.04.2006, LJN AY7440

Nu van belang zijnde stukken niet aan de processtukken zijn toegevoegd en de Rechtbank ook zelf niet daarover beschikt, wordt de vordering tot verlenging van de gevangenhouding afgewezen en de opheffing van de voorlopige hechtenis van de verdachte bevolen.

Rb. Assen 30.08.2002, LJN AE7057

Op de zitting van 15 augustus 2002 heeft de advocaat van de verdachte aan de officier van justitie gevraagd of het klopt dat aan 15 operators (die 112-meldingen behandel(d)en) is gevraagd of zij zich kunnen herinneren een gesprek te hebben gevoerd waarover door de getuige [getuige 4] verklaard is. De officier van justitie heeft bevestigd dat een dergelijk onderzoek is verricht, zij het dat hij niet weet aan hoeveel operators de betreffende vraag is gesteld. Resultaat van het onderzoek is dat men geen operator heeft gevonden die zich een dergelijk gesprek kan herinneren. Tijdens de zitting van 19 augustus 2002 heeft de officier van justitie, nadat de Rechtbank hem daarnaar had gevraagd, gezegd dat van dat onderzoek geen proces-verbaal is opgemaakt en dat hij er niet aan gedacht heeft om de resultaten van dat onderzoek aan het dossier toe te voegen.

Het uitgangspunt van strafvordering is dat de Rechtbank er op moet kunnen vertrouwen dat het dossier volledig is. Het is de officier van justitie die verantwoordelijk is voor de samenstelling van het dossier. Hij dient alle stukken die enige relevantie hebben voor de door de Rechtbank te nemen beslissingen aan het dossier toe te voegen. Dat zijn niet alleen de stukken die belastend kunnen zijn voor de verdachte, maar ook de stukken die ontlastend kunnen zijn. Omdat de rechtbank slechts beschikt over het dossier, kan de Rechtbank nauwelijks controleren of de officier van justitie ook werkelijk alle stukken, die

in het voordeel van de verdachte kunnen zijn, aan het dossier toevoegt. Dankzij de door de advocaat gestelde vraag is de Rechtbank op de hoogte van het resultaat van het onderzoek naar de 112-operators. Dat de officier van justitie niet uit zichzelf het resultaat aan het dossier heeft toegevoegd, merkt de rechtbank aan (zoals uit het bovengestelde blijkt) als een verzuim. Echter ook hieraan zal de rechtbank – naast het doen van de constatering – geen consequenties verbinden, mede omdat in dit geval de Rechtbank van oordeel is dat de officier van justitie niet de opzet had de rechtbank te misleiden of het recht van de verdachte op een eerlijk proces te frustreren.

Hof Amsterdam 09.06.1994, NJ 1994, 709-710

Het proces-verbaal vermeldde niets over het gebruik van videocamera's en peilzenders tijdens het opsporingsonderzoek. Evenmin was gebleken dat het Openbaar Ministerie controle had uitgeoefend op het gebruik van deze middelen. Naar het oordeel van het Hof had in het proces-verbaal melding moeten worden gemaakt van het gebruik van deze opsporingsmiddelen en de uitkomsten van de inzet ervan.

Toevoegen van processtukken

Hof 's-Gravenhage 09.02.2006, LJN AV1251

De advocaat-generaal heeft, ter uitvoering van een bevel van het hof, een bundel met processen-verbaal alsmede verslagen van tagesprekken met geheimhouders aan de verdediging en het hof doen toekomen. Naar het oordeel van het Hof zijn de processen-verbaal en de tapverslagen nog geen processtukken. Het enkele feit dat de verdediging, de advocaat-generaal en het Hof in de gelegenheid zijn gesteld om bedoelde stukken in te zien, maakt die stukken nog niet tot processtukken in de zin van de wet. Eerst door toevoeging daarvan aan het strafdossier wordt die status bereikt (zie ook HR 7 mei 1996, NJ 1996/687, meer in het bijzonder r.o. 5.9).

HR 16.11.1999, nr. 111 162

De observanten zijn op pad gegaan met een aantal infoformulieren omtrent een aantal personen. HR: in de beslissing van het hof tot afwijzing van het verzoek tot toevoeging van de inhoud van de infoformulieren ligt besloten het oordeel van het Hof dat bedoelde infoformulieren geen stukken zijn die, gelet op het verhandelde ter terechtzitting, als aanvulling op de reeds in het dossier aanwezige stukken redelijkerwijze van belang kunnen zijn hetzij in voor de verdachte belastende zin, hetzij in voor hem ontlastende zin. Dit oordeel is niet onbegrijpelijk, gelet op de vaststelling van het Hof dat verschillende als getuigen gehoorde observanten de inhoud van die formulieren hebben weergegeven en dat de verdediging in de gelegenheid is geweest de observanten omtrent de inhoud van die formulieren vragen te stellen. Hiervan uitgaande heeft het Hof – met toepassing van de juiste maatstaf – zonder blijk te geven van een onjuiste rechtsopvatting omtrent het artikel 6 EVRM het verzoek op toereikende gronden afgewezen.

Onthouden van processtukken

Rb. Amsterdam 24.03.2006, LJN AY0275

Niet is vast komen te staan dat kennisneming van processtukken wordt ont-

houden. Daarbij is van belang dat de raadsman in te algemene termen heeft gevraagd om alle processtukken. Het ligt in dit stadium van het onderzoek op de weg van de raadsman om aan te duiden welke stukken hij wenst te ontvangen. Voorts heeft de raadsman onvoldoende gemotiveerd op welke wijze de verdachte op dit moment in zijn belangen wordt geschaad, ook waar het de voortdrijving van de voorlopige hechtenis betreft. Het standpunt van de raadsman dat alle onderzoeken van de Rijksrecherche en het Bureau Interne Onderzoeken van de Regiopolitie Amsterdam-Amstelland tegen de verdachte uit de periode van het onderzoek nu reeds moeten worden verstrekt, is dan ook niet in overeenstemming met het recht.

Rb. 's-Hertogenbosch 04.02.2004, LJN AO4972

De officier van justitie heeft in voldoende mate aannemelijk gemaakt dat het onderzoeksbelang ook vergt dat aan de verdachte en diens raadsman de inhoud van bepaalde stukken wordt onthouden. Hiervoor heeft de Rechtbank al vastgesteld dat het belang van de verdachte bij kennisneming van de inhoud van de stukken zich niet verdraagt met het belang van de waarheidsvinding. De vrees voor collusie lijkt dan ook gerechtvaardigd, temeer nu bovendien is gebleken dat de verdachte en zijn raadsman kennelijk over het onderhavige onderzoek in contact staan met medebetrokkenen in het buitenland, die ook subject van het opsporingsonderzoek uitmaken, en ook daadwerkelijk stukken die betrekking hebben op dat opsporingsonderzoek met deze persoon of personen uitwisselen, kennelijk met het oogmerk om deze persoon of personen in te lichten omtrent de stand van het onderzoek of zichzelf dergelijke inlichtingen te verwerven. Dat voert de Rechtbank – kennisgenomen hebbende van de inhoud van de gewraakte processen-verbaal en het Bob-dossier – tot het oordeel dat in voldoende mate aannemelijk is geworden dat het onderzoeksbelang zich vooralsnog verzet tegen kennisneming van de inhoud van deze stukken door de verdediging, zodat de RC terecht aan de verdediging deze kennisneming heeft onthouden.

Hof Arnhem 18.07.2002, LJN AM2428

De raadsman heeft gesteld dat nu de zogenaamde Bob-stukken (nog steeds) niet aan het dossier zijn toegevoegd een oordeel over de rechtmatigheid van de inverzekeringstelling en de ernstige bezwaren niet mogelijk is, zodat de officier van justitie niet-ontvankelijk geacht moet worden in haar vordering tot gevangenhouding. Het aan de verdachte onthouden van de kennisneming van bepaalde processtukken is slechts mogelijk op grond van artikel 30 Sv. Artikel 126aa lid 3 Sv biedt daartoe geen ruimte.

Dienaangaande overweegt het Hof dat artikel 126aa Sv een bijzondere regeling bevat voor de voeging in het procesdossier van processen-verbaal en andere voorwerpen als bedoeld in het eerste lid van genoemd artikel in het geval dat er bijzondere opsporingsbevoegdheden zijn uitgeoefend. Mede op grond van de parlementaire geschiedenis moet worden aangenomen dat een bevel tot inzet van die bijzondere opsporingsbevoegdheden en machtigingen daartoe ook vallen onder vorenbedoelde processen-verbaal en andere voorwerpen. Artikel 126aa lid 3 Sv bepaalt dat de voeging hiervan plaats vindt zodra het belang van het onderzoek dit toelaat. Nu naar gebleken is het opsporingsonderzoek nog steeds loopt en naar het oordeel van het Hof ook de zogenaamde onderzoeksgrond nog aanwezig is, kan naar het voorlopig oordeel van het Hof niet

gezegd worden dat de officier van justitie op onjuiste gronden en in strijd met het recht tot op heden de Bob-stukken nog niet bij de processtukken heeft gevoegd. Anders dan de raadsman is het Hof van oordeel dat het ook zonder deze stukken mogelijk is om tot een oordeel over de ernstige bezwaren te komen.

Rb. Rotterdam 13.09.1995, NJ 1996, 343

Artikel 30 lid 1 Sv is van toepassing op alle stukken die van belang kunnen zijn voor de beantwoording van een van de vragen van artikel 348 en 350 Sv, ongeacht of deze nu aan het procesdossier zijn toegevoegd of niet.

Proces-verbaal (art. 152 Sv)

Hof's-Hertogenbosch 08.12.2006, LJN AZ4219

Naar het oordeel van het Hof heeft de politie onderzoekshandelingen verricht in het kader van artikel 2 Politiewet 1993. Hierin ligt besloten dat er geen sprake was van een opsporingsonderzoek in de zin 132a van het Wetboek van Strafvordering. Derhalve was de politie niet gehouden om op grond van artikel 152 van het Wetboek van Strafvordering ten spoedigste proces-verbaal op te maken.

HR, 10.02.2004, LJN AL8446

Een politieproces-verbaal waarin de verbalisant is aangeduid onder nummer is geen schriftelijk bescheid houdende de verklaring van een persoon wiens identiteit niet blijkt.

Hof's-Gravenhage 23.07.2002, LJN AL8101

Ingevolge artikel 152 Sv dienen opsporingsambtenaren proces-verbaal op te maken van hetgeen door hen tot opsporing is verricht of bevonden. Het Hof is van oordeel dat het aan de getuige Groeneveld tonen van foto's en het doen plaatsvinden van een plaatsopneming zonder dat dit tot enig resultaat heeft geleid redelijkerwijs niet van enig belang kan zijn voor enig door de rechter in het eindonderzoek te nemen beslissing, zodat het de politie vrij stond hiervan geen proces-verbaal op te maken. Anders oordeelt het Hof over het tonen van foto's van het bedrijf van het slachtoffer aan de getuige Van Oosten. Hiervan had wel een proces-verbaal van opsporingshandelingen dienen te worden opgemaakt. Niet aannemelijk is evenwel geworden dat hierdoor schade kon worden of is toegebracht aan enig verdedigingsbelang. In ieder geval levert deze niet-naleving van artikel 152 Sv niet zodanig ernstige schending van beginselen van behoorlijke procesorde op, dat dit moet leiden tot niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie in de vervolging.

Hof's-Gravenhage 31.05.2002, LJN AE3708

Redelijke uitleg van deze bepaling brengt met zich mee dat het opsporingsambtenaren slechts dan vrijstaat het opmaken van een proces-verbaal achterwege te laten indien hetgeen door hen is verricht of bevonden naar hun – aan toetsing door de officier van justitie onderworpen – oordeel redelijkerwijs niet van belang kan zijn voor enige door de rechter in het eindonderzoek te nemen beslissing. Dit uitgangspunt komt terug in de Richtlijn schriftelijke verantwoording strafzaken (*Stcrt.* 1997, 68).

Van gebruikte opsporingsmethoden die enigerlei inbreuk hebben gemaakt op rechtens te beschermen belangen van verdachte of van derden – ongeacht het

resultaat van die methoden – moet proces-verbaal worden opgemaakt. Van de toepassing van dwangmiddelen moet steeds proces-verbaal worden opgemaakt (Richtlijn schriftelijke vastlegging dwangmiddelen (*Stcrt.* 1994, 217).

In HR 19 december 1995, NJ 1996, 249 is aangegeven dat artikel 152 slechts ziet op het door het Wetboek van strafvordering bestreken opsporingsonderzoek, zodat deze bepaling niet toepasselijk is op het onderzoek waarin door opsporingsambtenaren met het oog op mogelijk opsporingsonderzoek informatie wordt vergaard terwijl er nog geen sprake is van een verdenking van een strafbaar feit (in gelijke zin HR 14 januari 1997, NJ 1997, 371).

Alleen indien de niet-naleving van artikel 152 Wetboek van Strafvordering een ernstige inbreuk oplevert op de belangen van de verdachte kan onder omstandigheden de niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie in de vervolging volgen. Een dergelijke ernstige inbreuk is niet aannemelijk geworden.

Hof's-Gravenhage 13.04.2000, nr. 22.000254.00

In het dossier bevindt zich een proces-verbaal van de politie waarin verslag wordt gedaan van de opsporingsmethoden die mede hebben geleid tot de verdenking van de verdachte en het volgen van diens auto met daarin een vermoedelijke partij drugs. Niet gezegd kan worden dat dit proces-verbaal in alle opzichten voldoet aan de aan processenverbaal gestelde eisen ex artikel 152 en 153 Sv. Dat geeft aanleiding tot het verweer van de verdediging dat het OM niet-ontvankelijk moet worden verklaard in zijn vervolging, aangezien sprake is van niet te controleren bewijsgeving. Beweerdelijk is er een sterk vermoeden dat er ongeoorloofde opsporingsmethoden zijn gebruikt. Het Hof – hebbende geconcludeerd dat het gemelde proces-verbaal niet aan daarvoor gestelde eisen voldoet – verwerpt het verweer, overwegende dat uit getuigenverhoren van de plaatsvervangend chef CID en de projectleider bij de regionale CID voldoende aannemelijk is geworden dat de wijze waarop en dat het tijdstip waarop het proces-verbaal is opgemaakt, is ingegeven door een te respecteren belang gemoeid met de afscherming van eerder jegens andere verdachten verkregen onderzoeksresultaten. Door die getuigenverhoren en door andere stukken in het dossier, is voldoende inzicht verschaft in de omstandigheden die hebben geleid tot de verdenking tegen verdachte, de bron van die omstandigheden en de rechtmatigheid van de verkrijging van die gegevens. Derhalve is in casu geen sprake van ernstige inbreuken op de beginselen van behoorlijke procesorde. N.B. Het Hof spreekt verdachte vrij gelet op tegenstrijdigheden in de processen-verbaal over de locatie waar de heroïne is aangetroffen, welke tegenstrijdigheden niet door getuigenverhoren zijn opgehelderd. Zodoende is die locatie niet eenduidig uit het dossier af te leiden.

HR 19.12.1995, NJ 1995, 254 (Charles Z.)

Een redelijke uitleg van artikel 152 Sv brengt, in het licht van de aan een eerlijk proces te stellen eisen, het volgende mee: het opmaken van een proces-verbaal mag door opsporingsambtenaren slechts achterwege worden gelaten wanneer hetgeen door hen is verricht of bevonden naar hun – aan toetsing door de officier van justitie onderworpen – oordeel redelijkerwijs niet van belang kan zijn voor enige door de rechter in het eindonderzoek te nemen beslissing. Als het opmaken van een proces-verbaal achterwege blijft moet in een zodanige verslaglegging van de desbetreffende verrichtingen en bevindingen zijn voorzien, dat doeltreffend kan worden gereageerd op een verzoek van de rechter in het eindonderzoek tot nadere verantwoording omtrent dat gedeelte van het

opsporingsonderzoek. Het belang van derden en/of van het opsporingsonderzoek bij het achterwege laten van de verbalisering, vormen op zichzelf onvoldoende grond om een proces-verbaal achterwege te laten. Aan die belangen kan immers door de wijze waarop desbetreffende verrichtingen en bevindingen in het proces-verbaal worden gerelateerd voldoende worden tegemoet gekomen. Artikel 152 Sv ziet slechts op het door het Wetboek van Strafvordering bestreken opsporingsonderzoek en dus niet op de voorfase. Afhankelijk van de aard en de omvang van het onderzoek in die fase, zal enigerlei vorm van verslaglegging echter ook dan niet achterwege mogen blijven.

Derde-proces-verbaal

HR 05.12.1995, NJ 1996, 422 (Barrera/Hooghiemstra)

Er was in deze zaak sprake van inlichtingen afkomstig van anonieme informanten en van observaties door anonieme observanten. Volstaan was met een derde-proces-verbaal. Tegen bovenbedoelde techniek van weergave van bevindingen middels de leider van het opsporingsonderzoek had de HR geen bezwaar. Wel overwoog de HR daarbij dat artikel 152 Sv niettemin meebrengt dat de observanten zelf proces-verbaal opmaken met betrekking tot datgene dat door hen tot opsporing is verricht en bevonden. In zaken als de onderhavige (georganiseerde drugscriminaliteit) zal in het proces-verbaal niet in detail hoeven te worden vermeld op welke wijze personen zijn gevolgd of vanuit welke positie observaties zijn gedaan, terwijl evenmin de identiteit van de observanten hoeft te worden vermeld, mits vaststaat dat die observanten bevoegde opsporingsambtenaren zijn.

Bob-dossier

Rb. Zwolle 18.09.2003, LJN AO0486

Het belang van een behoorlijke procesorde brengt onder meer met zich dat de verdediging vóór aanvang van het onderzoek ter terechtzitting kennis moet hebben kunnen nemen van alle relevante processtukken, waaronder bedoelde bevelen. De Rechtbank acht het, gelet op het vorenoverwogene en gelet op de omstandigheid dat de officier van justitie ruimschoots in de gelegenheid is geweest om bedoelde bevelen tijdig aan het dossier toe te voegen, niet opportuun om thans in te gaan op het verzoek van de OvJ om hem nog een termijn te geven tot voeging van bedoelde bevelen. De stelling van de OvJ dat bedoelde bevelen inmiddels deel zijn gaan uitmaken van het dossier door de afgifte van die bevelen ter griffie van de Rechtbank tijdens het onderzoek ter terechtzitting vindt naar het oordeel van de Rechtbank geen steun in het recht. Naar het oordeel van de Rechtbank brengt het ontbreken van bedoelde bevelen op grond van geldende jurisprudentie met zich dat de uit die bevelen voortvloeiende tapverslagen en observatieverslagen, alsmede de verklaringen welke een direct gevolg zijn van confrontatie met die tap- en/of observatieverslagen buiten beschouwing moeten worden gelaten en niet kunnen meewerken tot eventueel bewijs van het ten laste gelegde. Zulks geldt echter niet voor verklaringen die in een later stadium zijn afgelegd.

Toevoegen van CTC-stukken

HR 20.06.2000, NJ 2000, 502

Het middel in cassatie was gericht tegen de weigering van het OM om de stukken van de Centrale Toetsingscommissie (CTC) inzake de toetsing van een infiltratietraject aan het strafdossier toe te voegen. De HR overwoog, dat moet worden aangenomen, dat stukken die van invloed kunnen zijn op het bewijs (stukken behelzende de resultaten van het opsporingsonderzoek) door de officier van justitie bij het dossier worden gevoegd. Dit laat onverlet de bevoegdheid van de verdediging om harerzijds stukken in het geding te brengen, als ook het bepaalde in artikel 414 Sv. Indien een gerechtelijk vooronderzoek is ingesteld heeft de rechter-commissaris een soortgelijke taak ten aanzien van de resultaten van een gerechtelijk vooronderzoek. Het gaat hierbij telkens om stukken die redelijkerwijs van belang kunnen zijn hetzij in voor de verdachte belastende hetzij in voor hem ontlastende zin. De rechter kan ambtshalve, op verzoek van de verdediging dan wel op vordering van het openbaar ministerie, alsnog de toevoeging aan het dossier van bepaalde stukken gelasten (vgl. HR 7 mei 1996, NJ 1996, 687). Het oordeel van het hof in deze dat de stukken van de CTC niet zijn aan te merken als stukken die – in aanvulling op de reeds in het dossier aanwezige stukken – , redelijkerwijze van belang kunnen zijn hetzij in voor de verdachte belastende hetzij in voor hem ontlastende zin, geeft geen blijk van een onjuiste rechtsopvatting en is niet onbegrijpelijk, in aanmerking genomen dat zich in het dossier het procesverbaal van verhoor van de politie-infiltranten bevindt, alsmede het stamprocesverbaal waarin het optreden van de politie-infiltranten is gerelateerd en, dat de toetsing door de CTC in zoverre niet van belang is dat de rechter in het gegeven geval zelfstandig de gebezigde opsporingsmethoden dient te beoordelen.

Overige

Rb. Rotterdam 03.01.2006, LJN AV3591

Het ontbreken van een wettelijke basis heeft tot gevolg dat van een digitaal samengesteld en verstrekt procesdossier door alle procespartijen slechts dan met vrucht gebruik kan worden gemaakt, als daarover tussen hen tevoren afspraken zijn gemaakt. Nu de verdediging te kennen heeft gegeven de processtukken te willen ontvangen in de tot op heden gebruikelijke versie, te weten op papier, had de officier van justitie niet mogen weigeren aan dat verzoek gevolg te geven, onder verwijzing naar het wél door hem verstrekte (deel van het) dossier in digitale vorm.

1.5 BESCHERMING VAN BEROEPSGEHEIMHOUDERS

1.5.1 REGELGEVING

Wettekst

Artikel 126aa Sv

1. De officier van justitie voegt de processen-verbaal en andere voorwerpen waaraan gegevens kunnen worden ontleend die zijn verkregen door de uitoefening van een van de bevoegdheden, genoemd in Titel IVa tot en met Vc, dan wel door de toepassing van 126ff voor zover die voor het onderzoek in de zaak van betekenis zijn, bij de processtukken.
2. Voor zover de processen-verbaal of andere voorwerpen mededelingen behelzen gedaan door of aan een persoon die zich op grond van artikel 218 zou kunnen verschonen indien hem als getuige naar de inhoud van die mededelingen zou worden gevraagd, worden deze processen-verbaal en andere voorwerpen vernietigd. Bij algemene maatregel van bestuur worden hieromtrent voorschriften gegeven. Voor zover de processen-verbaal of andere voorwerpen andere mededelingen dan bedoeld in de eerste volzin behelzen gedaan door of aan een in die volzin bedoelde persoon, worden zij niet bij de processtukken gevoegd dan na voorafgaande machtiging door de rechter-commissaris.
3. De voeging bij de processtukken vindt plaats zodra het belang van het onderzoek het toelaat.
4. Indien geen processen-verbaal van de uitoefening van een van de bevoegdheden, bedoeld in Titel IVa tot en met Vc, dan wel door de toepassing van 126ff bij de processtukken zijn gevoegd, wordt van het gebruik van deze bevoegdheid in de processtukken melding gemaakt.
5. De verdachte of diens raadsman kan de officier van justitie schriftelijk verzoeken bepaalde door hem aangeduide processen-verbaal of andere voorwerpen bij de processtukken te voegen.

Artikel 218 Sv

Van het geven van getuigenis of van het beantwoorden van bepaalde vragen kunnen zich ook verschonen zij die uit hoofde van hun stand, hun beroep of hun ambt tot geheimhouding verplicht zijn, doch alleen omtrent hetgeen waarvan de wetenschap aan hen als zodanig is toevertrouwd.

Overige regelgeving

1. Besluit bewaren en vernietigen niet-gevoegde stukken, *Stb.* 1999, 548 (opgenomen in hoofdstuk 5).
2. Aanwijzing toepassing opsporingsbevoegdheden en dwangmiddelen tegen advocaten, *Stb.* 2006, 130 (opgenomen in hoofdstuk 4).
3. Instructie Vernietiging geïntercepteerde gesprekken met geheimhouders van 11 december 2006.

1.5.2 BEGRIPSBEPALING

Indien door toepassing van een bijzondere opsporingsbevoegdheid gegevens worden verkregen die vallen onder het verschoningsrecht van een beroepsgeheimhouder, dan moeten deze gegevens worden vernietigd.

1.5.3 BETEKENIS

- De grondslag van het in artikel 218 Sv opgenomen verschoningsrecht moet worden gezocht in het in Nederland algemeen geldende rechtsbeginsel dat het maatschappelijk belang dat de waarheid in rechte aan het licht komt, moet wijken voor het maatschappelijk belang dat een ieder zich vrijelijk en zonder vrees voor openbaarmaking van het besprokene om bijstand en advies kan wenden tot een verschoningsgerechtigde. Een voorbeeld van een verschoningsgerechtigde waar politie en justitie veelal mee te maken zullen hebben, is de advocaat.
- Het verschoningsrecht in letterlijke zin is vastgelegd in artikel 218 Sv: ‘Van het geven van getuigenis of van het beantwoorden van bepaalde vragen kunnen zich ook verschonen zij die uit hoofde van hun stand, hun beroep of hun ambt tot geheimhouding verplicht zijn, doch alleen omtrent hetgeen waarvan de wetenschap aan hen als zoodanig is toevertrouwd.’
- Op grond van artikel 126aa lid 2 Sv dienen de processen-verbaal en andere voorwerpen, waaraan gegevens kunnen worden ontleend die zijn verkregen door toepassing van de in Titel IVa tot en met Vc opgenomen bijzondere opsporingsbevoegdheden, te worden vernietigd voor zover deze mededelingen behelzen die zijn gedaan door of aan een geheimhouder (als bedoeld in art. 218 Sv) die zich op zijn verschoningsrecht kan beroepen indien hem als getuige naar de inhoud van die mededelingen zou worden gevraagd.
- De in artikel 126aa lid 2 Sv opgenomen verplichting is nader uitgewerkt in het Besluit bewaren en vernietigen niet-gevoegde stukken (*Stb.* 1999, 548) en de Instructie Vernietiging geïntercepteerde gesprekken met geheimhouders van 11 december 2006.
- Het verschoningsrecht van een advocaat strekt zich alleen uit tot de gegevens die hem *in zijn hoedanigheid van advocaat* ter kennis zijn gekomen. Buiten het verschoningsrecht vallen niet alleen de privécontacten van de advocaat, maar ook diens zakelijke bezigheden anders dan als advocaat, zoals commissaris van een bedrijf of directeur van een vennootschap.
- Voor de personen die de advocaat terzijde staan en ten behoeve van hun taakvervulling kennis (kunnen) nemen van gegevens en stukken waarover het verschoningsrecht van de advocaat zich uitstrekt, geldt een afgeleid verschoningsrecht. Dit recht geldt niet alleen voor personeel van het eigen kantoor, zoals secretaresses of medewerkers, maar ook voor ingeschakelde deskundigen.
- Het verschoningsrecht is niet absoluut: niet in alle gevallen weegt het verschoningsrecht zwaarder dan de waarheidsvinding. Volgens vaste rechtspraak laten zich zeer uitzonderlijke omstandigheden denken waarin de waarheidsvinding moet prevaleren boven het verschoningsrecht. Het enkele feit dat een advocaat verdachte is van een bepaald misdrijf is echter niet voldoende. Dit kan anders zijn in het geval de advocaat ervan wordt verdacht betrokken te zijn bij een grootscheepse fraude waarbij hij misbruik maakt van zijn bijzondere positie. Een ander voorbeeld betreft het geval waarin de advocaat wordt verdacht van het beïnvloeden van getuigen. Tot slot kan ook aan de situatie worden gedacht

dat een advocaat zijn beroep misbruikt voor het verlenen van juridische handspandiensten aan een criminele organisatie.

- In de Aanwijzing toepassing opsporingsbevoegdheden en dwangmiddelen tegen advocaten (*Stb.* 2006, 130) zijn de voorschriften en procedures beschreven die door het Openbaar Ministerie en de politie moeten worden nageleefd bij de toepassing van opsporingsbevoegdheden en dwangmiddelen jegens advocaten die als verdachte worden aangemerkt van een strafbaar feit.

1.5.4 PROCEDURE

Algemeen

- In artikel 4 en 5 van het Besluit bewaren en vernietigen niet-gevoegde stukken (*Stb.* 1999, 548) zijn voorschriften opgenomen die in acht genomen moeten worden in het geval de opsporingsambtenaar, door de uitoefening van een van de in Titel IVa tot en met Vc opgenomen bijzondere opsporingsbevoegdheden, kennis neemt van mededelingen waarvan hij weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat deze zijn gedaan door of aan een geheimhouder. In de Instructie vernietigen van geïntercepteerde gesprekken met geheimhouders van 11 december 2006 zijn nadere procedurele regels opgenomen die zorg moeten dragen voor een uniforme uitvoering van artikel 126aa lid 2 Sv en het eerdergenoemde besluit.
- Een opsporingsambtenaar die tijdens het uitluisteren van telefoongesprekken kennis neemt van een gesprek waar vermoedelijk een geheimhouder aan deelneemt, zal de officier van justitie hier onverwijld van in kennis moeten stellen. De opsporingsambtenaar verwerkt de inhoud van de communicatie ter kennisgeving aan de officier van justitie. De officier van justitie zal vervolgens moeten beoordelen of er sprake is van een mededeling als bedoeld in artikel 126aa lid 2 Sv.
- Ingeval de officier van justitie vaststelt dat het gaat om een mededeling als bedoeld in artikel 126aa lid 2 Sv, dan zal hij terstond de vernietiging gelasten van het betreffende telefoongesprek en het proces-verbaal waarin de mededeling is opgenomen. Van de vernietiging wordt proces-verbaal opgemaakt dat wordt toegezonden aan de officier van justitie.
- Indien de officier van justitie van oordeel is dat het niet gaat om een mededeling die onder het verschoningsrecht valt en hij het proces-verbaal (waarin deze mededeling staat gerelateerd) bij de stukken van de strafzaak wil voegen, dan zal de rechter-commissaris hiervoor een machtiging moeten afgeven. Bij een positieve beslissing van de rechter-commissaris zal het proces-verbaal, waarin het telefoongesprek staat gerelateerd, deel gaan uitmaken van het strafdossier tegen de verdachte en behoeft het dus ook niet vernietigd te worden. Indien het gaat om een als verdachte aangemerkte advocaat zal de officier van justitie hieromtrent ook het oordeel moeten inwinnen van een gezaghebbend lid van de betrokken beroepsgroep (bijvoorbeeld de deken van de plaatselijke orde van advocaten).

1.5.5 JURISPRUDENTIE

Het afluisteren en opnemen van telefoongesprekken met advocaten

Rb. 's-Gravenhage 15.03.2005, LJN AT0304

De Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten vordert in kort geding de Staat der Nederlanden te verbieden om met behulp van technische middelen telefoongesprekken op te nemen of af te luisteren die via het vaste of mobiele telefoonnet worden gevoerd, indien hieraan voorafgaand bekend is dat aan het betrokken gesprek naar alle waarschijnlijkheid een advocaat in de zin van artikel 9a van de Advocatenwet in de uitoefening van zijn werkzaamheden (geheimhouder) zal deelnemen. Een uitzondering kan worden gemaakt voor het geval de betrokken advocaat voorafgaand aan het opnemen of afluisteren zelf reeds als verdachte was aangemerkt.

De vordering wordt door de Rechtbank afgewezen. De Rechtbank overweegt hieromtrent dat de wetgever met de wettelijke regeling voor het opnemen van telecommunicatie voor ogen heeft gehad dat ook gesprekken met geheimhouders worden opgenomen en vastgelegd. Voor zover die gesprekken mededelingen bevatten die onder het verschoningsrecht vallen, heeft de wetgever voorzien in een wettelijke verplichting om de opname en vastlegging van deze gesprekken onverwijld te vernietigen. De vraag of de huidige praktijk ten aanzien van de wijze waarop de vernietigingsplicht van artikel 126aa lid 2 Sv wordt nageleefd door de Staat onrechtmatig is, dient ontkennend te worden beantwoord. Niet aannemelijk is dat de Staat zich structureel niet aan de regeling in bedoeld artikel zou houden.

Het gebruik van geheimhoudersgesprekken ten behoeve van het onderzoek

Hof 's-Gravenhage 03.04.2007, LJN BA4018

Casus:

In het onderzoek zijn twee telefoongesprekken die de verdachte met zijn advocaat heeft gevoerd, afgeluisterd en opgenomen. De opsporingsambtenaren die de opgenomen gesprekken hebben uitgeluisterd, hebben hierop de verdachte, nog vóórdat deze bij zijn raadsman arriveerde, aangehouden. De officier van justitie was niet op de hoogte gesteld van deze gang van zaken.

Rechtbank (Rb Rotterdam, 10.10.2005, LJN AU4036):

De rechtbank is van oordeel dat door toedoen van de opsporingsambtenaren het de verdachte niet mogelijk is geworden om zijn advocaat te consulteren, terwijl hij – blijkens de inhoud van het eerste van de twee genoemde gesprekken – daar op dat moment wel behoefte aan had. Daarin verschilt de onderhavige zaak dan ook met de zaak die heeft geleid tot de uitspraak van de Rechtbank Amsterdam van 20 juni 2001 (*NbSr* 2001, 314), waarnaar ter terechtzitting door de officier van justitie is verwezen. Ook het (tijdig) kunnen consulteren van een raadsman, indien gewenst, door een verdachte in een strafzaak, oordeelt de Rechtbank van groot belang, nu dergelijke consultatie wellicht van invloed kan zijn bij het bepalen van de procespositie die de verdachte wenst in te nemen. Een verdachte dient zijn procespositie zoveel mogelijk in vrijheid te kunnen bepalen (zie in dit verband EHRM 17 december 1996, *Saunders vs Verenigd Koninkrijk*).

Daarenboven hebben genoemde opsporingsambtenaren in eerdere instantie – tot en met de (toetsing van de) invezekeringsstelling – geen openheid van za-

ken gegeven omtrent hun optreden rondom de afgeluisterde telefoongesprekken en het daarop volgende aanhouden van de verdachte. Pas ten tijde van het indienen van een aanvullend proces-verbaal werd dit optreden bekend en zijn de uitgewerkte telefoongesprekken – zonder tussenkomst van officier van justitie of rechter-commissaris – tegelijkertijd deel gaan uitmaken van het procesdossier.

Het geheel overziend concludeert de Rechtbank dat in de onderhavige zaak bij het voorbereidend onderzoek vormen zijn verzuimd die niet meer kunnen worden hersteld. De Rechtbank verbindt aan dit vormverzuim als rechtsgevolg de niet-ontvankelijkheid van het openbaar ministerie in de vervolging.

Hof:

Het Hof is van oordeel dat de inhoud van het uitgewerkte en in het dossier gevoegde eerste tapgesprek – gelet op de context en de aard van het besprokene – is te brengen onder het bepaalde in artikel 126aa, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering. Als uitgangspunt heeft naar het oordeel van het Hof immers te gelden dat een raadsman zich, zo hij daartoe termen aanwezig oordeelt, ook zou moeten kunnen verschonen van het antwoord op de vragen of de verdachte hem heeft bezocht of gaat bezoeken en zo ja, wanneer, waar en op welk tijdstip.

Een en ander brengt naar het oordeel van het Hof mee dat als uitgangspunt heeft te gelden dat de wetenschap omtrent de verblijfplaats van de verdachte, zoals ontleend aan het hiervoor aangeduide litigieuze tapgesprek, niet operationeel gebruikt had mogen worden. Slechts onder uitzonderlijke omstandigheden, zoals zeer ernstige inbreuken op de rechtsorde, waaronder de verdenking van zeer ernstige strafbare feiten en/of de ernstige vrees voor de veiligheid van personen dan wel misdrijven met terroristisch oogmerk, zou een inbreuk op voormeld uitgangspunt, bij afweging van de in het geding zijnde belangen, gerechtvaardigd kunnen zijn.

Het Hof is van oordeel dat, nu het litigieuze tapgesprek volledig onder het verschoningsrecht viel, (de uitwerking van) dat gesprek ten onrechte niet is vernietigd, doch aan het dossier is toegevoegd.

Alles overziend is het Hof van oordeel dat in de onderhavige zaak artikel 126aa, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering is geschonden alsmede de meergenoemde, met de bescherming van het verschoningsrecht samenhangende, bepalingen die zijn vermeld in het Besluit. Ten overvloede merkt het hof op dat het openbaar ministerie voorts de bepalingen vermeld in zijn (interne) Instructie niet heeft nageleefd. Eerstgenoemde vormverzuimen kunnen naar het oordeel van het hof niet meer worden hersteld.

De verzuimen hebben plaatsgevonden in het voorbereidende onderzoek. Dat brengt mee dat voor een sanctie voor deze verzuimen moet worden teruggegrepen op artikel 359a van het Wetboek van Strafvordering.

Het Hof komt – alles overwegende – tot de slotsom dat in de onderhavige zaak de belangen van de verdachte in het vooronderzoek zodanig grovelijk zijn veronachtzaamd dat de aanmerkelijke kans bestaat dat – indien het Openbaar Ministerie zou worden ontvankelijk verklaard in de vervolging van de verdachte – aan verdachtes recht op een eerlijke behandeling van de zaak te kort wordt gedaan.

Daarom zal het hof het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk verklaren in de vervolging van de verdachte. Het Openbaar Ministerie is in cassatie gegaan.

Rb. Rotterdam 20.02.2007, LJN AZ9179

Casus:

In het onderzoek is een telefoongesprek dat de verdachte met zijn raadvrouw voerde, waarbij de verdachte een afspraak voor een consult met de raadvrouw maakte, afgeluisterd en opgenomen, hetgeen er toe heeft geleid dat de verdachte kort na het consult door de politie werd aangehouden.

Rechtbank:

De rechtbank is van oordeel dat de inhoud van het telefoongesprek onder de reikwijdte valt van het verschoningsrecht. De officier van justitie had derhalve terstond de vernietiging van de processen-verbaal of andere voorwerpen waarin of waarop het betreffende gesprek was weergegeven dienen te bevelen. De aanhouding van de verdachte naar aanleiding van het gesprek is dan ook onrechtmatig geschied. Bovendien heeft de officier van justitie, door geen schriftelijke verantwoording af te leggen dan wel anderszins openheid van zaken te geven bij gelegenheid van de toetsing van de rechtmatigheid van de invertekeringsstelling, de verdachte en zijn raadvrouw de mogelijkheid onthouden om zich tegenover de rechter-commissaris uit te laten omtrent de wijze waarop de verdachte is aangehouden. Derhalve zijn bij het voorbereidend onderzoek vormen verzuimd die als onherstelbaar moeten worden beschouwd. Daaraan wordt als rechtsgevolg de niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie verbonden.

Niet-naleving van formaliteiten in geval van geheimhoudersgesprekken

HR, 01.02.2005, LJN AP4584 (Fireworks)

Casus:

Gedurende het opnemen van telecommunicatie werden een aantal telefoongesprekken met geheimhouders uitgeluisterd, in verslagen uitgewerkt en aan het dossier toegevoegd in plaats van vernietigd.

Hof:

Het Hof overweegt dat in deze zaak weliswaar sprake is geweest van verzuimen, maar dat niet is gebleken dat deze verzuimen moedwillig door de opsporende instanties zijn begaan. Daarnaast is niet gebleken dat de verdachte hierdoor in zijn verdediging is geschaad of dat de inhoud van die gesprekken in het onderzoek is gebezigd. Deze verzuimen zijn – gelet op het vorenstaande – niet van dien aard dat dit zou moeten leiden tot de niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie. Wel ziet het Hof in de gang van zaken een vormverzuim. Naar het oordeel van het Hof is voldoende compensatie gelegen in de constatering hiervan.

Hoge Raad:

Het Hof heeft het verweer van de raadsman terecht verworpen. De niet-ontvankelijkverklaring van het Openbaar Ministerie in de vervolging als een in artikel 359a Sv voorzien rechtsgevolg komt slechts in uitzonderlijke gevallen in aanmerking. Daarvoor is in een geval als het onderhavige alleen plaats indien het vormverzuim daarin bestaat dat met de opsporing of vervolging belaste ambtenaren ernstig inbreuk hebben gemaakt op de beginselen van een behoorlijke procesorde waardoor doelbewust of met grove veronachtzaming van de belangen van de verdachte aan diens recht op een eerlijke behandeling van zijn zaak is tekortgedaan (vgl. HR 30 maart 2004, NJ 2004, 376 rov. 3.6.5).

*Hof 's-Gravenhage 09.02.2006, LJN AV1251 (Gasexplosie)***Casus:**

Gedurende het onderzoek zijn telefoongesprekken van de verdachten afgeleisd. Tussen de getapte telefoongesprekken bevonden zich gesprekken tussen de verdachten en hun raadslieden, welke gesprekken deels, in strijd met de toepasselijke regelgeving niet ter vernietigingsbeoordeling zijn uitgewerkt en in ieder geval niet terstond voor die beoordeling aan het Openbaar Ministerie zijn aangeboden. Het Hof heeft kennisgenomen van de hierboven bedoelde tapverslagen tussen de verdachten en hun raadslieden.

Hof:

In de onderhavige zaak is het Hof van oordeel dat er, gelet op

- de ernst van de zaak (er heeft een gasexplosie plaatsgevonden waarbij niet alleen een twintigtal personen, onder wie een paar ernstig, gewond zijn geraakt maar ook hele woningen door de ontploffing zijn ontzet); alsmede
- de omstandigheden waardoor deze tapgesprekken tot op de dag van vandaag niet zijn vernietigd (deels omdat de verdediging bij de vernietiging daarvan persoonlijk aanwezig wil zijn, deels omdat de inhoud van de tapverslagen onderdeel werden gemaakt van een verweer);
- de verklaringen van de getuigen over hetgeen zij met deze tapverslagen hebben gedaan en de verwaarloosbare rol die niet alleen de tapverslagen met de geheimhouders, maar alle tapverslagen in het onderzoek hebben gespeeld; en
- hetgeen het Hof op basis van de stukken kan vaststellen, onvoldoende gronden zijn om, buiten artikel 359a Sv om, de sanctie van niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie op te leggen.

Naar het oordeel van het Hof kan er slechts sprake zijn van niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie in de vervolging als de met opsporing of vervolging belaste ambtenaren ernstig inbreuk hebben gemaakt op beginselen van een behoorlijke procesorde waarbij doelbewust dan wel met grove veronachtzaming van de belangen van de verdachte aan diens recht op een eerlijke behandeling van de zaak te kort werd gedaan.

Het Hof is niet gebleken dat aan deze voorwaarden voor een niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie is voldaan. Uit niets heeft het Hof af kunnen leiden dat de verbalisanten of het Openbaar Ministerie een andere bedoeling hadden met die tapverslagen of dat deze op enigerlei wijze bij te nemen beslissingen in het opsporingsonderzoek een rol hebben gespeeld.

Veeleer is aannemelijk geworden dat sprake is geweest van – laakbare – slordigheden, die enerzijds gelet op de inhoud van de tapverslagen en anderzijds gelet op de stand waarin het politieonderzoek zich reeds bevond in geen enkel opzicht op dat onderzoek c.q. de voortgang ervan van invloed zijn geweest.

Rb. Amsterdam 07.06.2006, LJN AX7135

De Rechtbank heeft vastgesteld dat niet op de voet van artikel 126aa, tweede lid, Sv een machtiging door de rechter-commissaris is verleend voor het voegen van de betreffende processen-verbaal. Evenmin heeft de officier van justitie, voor het geval de advocaat tevens verdachte zou zijn, op grond van artikel 4, derde lid, van het Besluit bewaren en vernietigen niet-gevoegde stukken het oordeel van een gezaghebbend lid van de beroepsgroep ingewonnen alvorens de stukken aan het dossier toe te voegen. Aldus heeft de officier van justitie in ieder geval de met de bescherming van het verschoningsrecht samenhangende rechtsregels geschonden. Naar het oordeel van de Rechtbank is genoegzaam gebleken dat het voegen van de gesprekken niet heeft plaatsgevonden om welbewust de belangen van de verdediging te schenden.

De Rechtbank acht het geschonden voorschrift van artikel 126aa, tweede lid Sv, dat ook strekt ter bescherming van de belangen van verdachte, van dermate fundamentele aard dat zij van oordeel is dat de vraag welk concreet nadeel verdachte heeft geleden, geen rol speelt. Daarentegen is de Rechtbank van oordeel dat de officier van justitie door aldus te handelen niet heeft beoogd aan de rechten van verdachte tekort te doen en voorts dat de afgeluisterde gesprekken slechts een zeer klein onderdeel van een omvangrijke zaak betreffen. Om voornoemde redenen kan met verdiscontering in de strafmaat van deze fout worden volstaan en wel met een korting van één (1) jaar onvoorwaardelijke gevangenisstraf.

Rb. Rotterdam 27.02.2006, LJN AV6310

Casus:

In de zaak bevinden zich bij de processtukken de processen-verbaal van een zevental uitgewerkte gesprekken die door de verdachte met verscheidene advocatenkantoren zijn gevoerd. In de meeste gevallen vond het gesprek plaats met de telefoniste/secretaresse van het betreffende kantoor. De officier van justitie is niet op de hoogte gesteld van deze opgenomen en uitgewerkte telefoongesprekken.

Rechtbank:

De Rechtbank is van oordeel dat, net als de advocaat, het verschoningsrecht ook toekomt aan de telefoniste/secretaresse van die advocaat. Bij alle genoemde gesprekken had dan ook het bepaalde in artikel 126aa lid 2 Sv in acht moeten worden genomen.

Aldus is sprake van een onherstelbaar vormverzuim in de zin van artikel 359a Sv. Er is sprake van een relatief ernstig verzuim van een voorschrift van groot belang. Kennelijk is, ondanks de wetgeving in formele zin en de daaruit voortvloeiende lagere regelgeving en de op zichzelf heldere en duidelijke instructie, het belang van de betreffende regeling (nog) niet voldoende doorgedrongen tot het niveau van een zeer belangrijke groep binnen deze regeling: de (lagere) operationele opsporingsambtenaren. Deze groep vormt daarmee de achilleshiel van de gehele regeling. De in de regeling neergelegde waarborgen en controles door officieren van justitie onderscheidenlijk de rechter-commissaris komen (deels) buitenspel te staan wanneer wordt nagelaten het belang van de regeling en de positie die zij daarin hebben, voldoende duidelijk te maken aan degene die in de dagelijkse praktijk zijn belast met het uitluisteren van de tagesprekken. Echter, niet is komen vast te staan dat het Openbaar Ministerie doelbewust, of met grove veronachtzaming van de belangen van de verdachte diens recht op een eerlijke behandeling heeft geschaad. Het Openbaar Ministerie is dan ook ontvankelijk in de vervolging.

Afgeleid verschoningsrecht

HR 12.02.2002, NJ 2002, 440

Een door een advocaat ingeschakelde deskundige zal zich met een beroep op het hem toekomende verschoningsrecht, dat kan worden afgeleid van het verschoningsrecht van de advocaat, kunnen verzetten tegen de inbeslagneming van stukken behelzende zijn gevoelens betreffende hetgeen zijn wetenschap hem leert omtrent hetgeen aan het oordeel van de advocaat is onderworpen. Het oordeel omtrent de vraag of zodanige stukken object van het verschoningsrecht uitmaken, komt in beginsel toe aan de advocaat van wie het ver-

schoningsrecht is afgeleid. Dit verschoningsrecht kan worden ingeroepen als die stukken zich bij de deskundige bevinden in verband met de vervulling van de door hem aanvaarde opdracht. Dit afgeleide verschoningsrecht is ook van toepassing indien de stukken zich bijvoorbeeld bij de cliënt van de advocaat bevinden.

Hof Amsterdam 09.09.2002, LJN AE7397

Casus:

In deze zaak gaat het om een telefoongesprek dat de verdachte met de telefoniste en een advocaat werkzaam bij een advocatenkantoor heeft gevoerd. Kennelijk wilde de verdachte zijn raadvrouw spreken. Desgevraagd heeft hij aan de telefoniste zijn naam genoemd. Vervolgens heeft hij ook zijn naam genoemd aan een collega van zijn raadvrouw met wie hij – kennelijk als gevolg van een niet relevante vergissing zijnerzijds – werd doorverbonden.

Hof:

Het Hof is van oordeel dat de telefoniste en voormelde collega – zouden zij als getuigen in deze zaak worden gehoord – zich op de voet van artikel 218 Sv kunnen verschonen van het afleggen van een verklaring met betrekking tot voormelde telefoongesprekken en in het bijzonder met betrekking tot vragen betreffende de door de verdachte genoemde naam. Een andere opvatting zou in strijd komen met het door voormelde bepaling beschermde belang dat de verdachte heeft om vrijelijk en zonder vrees van openbaarmaking een advocaat te raadplegen. Het aldus beschermde vrije verkeer tussen de verdachte en advocaat zou immers praktisch gesproken onaanvaardbaar worden belemmerd, indien de verdachte er rekening mee moet houden dat telefoongesprekken die hij met de telefoniste van het betreffende advocatenkantoor of andere daar werkzame personen voert om de betrokken advocaat te bereiken, door derden kunnen worden beluisterd en niet onder het voormelde verschoningsrecht vallen.

Dit betekent dat deze telefoongesprekken hadden moeten worden vernietigd op grond van artikel 125 h lid 2 Sv (oud). Evenwel is niet komen vast te staan dat het OM doelbewust of met veronachtzaming van de belangen van de verdachte diens recht op een eerlijke behandeling heeft geschaad. Het verweer van de raadsman dient derhalve te worden verworpen.

De raadsman heeft voorts bepleit dat de verdachte dient te worden vrijgesproken van het onder 1 ten laste gelegde feit. Hij heeft daartoe aangevoerd dat er een directe relatie is geweest tussen de vaststelling van de identiteit van de verdachte en het gesprek van de verdachte met het kantoor van zijn advocaat. Het gebruik van dat gesprek voor het vaststellen van diens identiteit en vervolgens voor het verkrijgen van een foto van de verdachte van de vreemdelingendienst – aan de hand waarvan de verdachte is herkend en is aangehouden – is onrechtmatig geweest. Het bewijs dat naar aanleiding van deze onrechtmatigheid is verkregen, dient te worden uitgesloten, aldus de raadsman.

Het Hof overweegt dat hetgeen hiervoor is overwogen met betrekking tot de bruikbaarheid van het verslag van het opgenomen telefoongesprek leidt tot de conclusie dat alle bewijs dat voortbouwt op de uit het telefoongesprek verkregen identiteit van de verdachte – waaronder in elk geval de foto van de vreemdelingendienst – niet voor het bewijs mag worden gebezigd. Dit heeft tot gevolg dat de verdachte dient te worden vrijgesproken van het onder 1 ten laste gelegde.

Rb. Alkmaar 01.07.2003, LJN AH9272

Casus:

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van de inhoud van een afgeluisterd telefoongesprek tussen de verdachte en de secretaresse van zijn advocaat. In dit telefoongesprek, betreffende een met de raadsman van de verdachte te maken afspraak, heeft verdachte een telefoonnummer genoemd waarop hij bereikbaar zou zijn. Vervolgens werd dit nummer onder een telefoontap gezet.

De raadsman heeft aangevoerd dat het gebruik van het telefoonnummer in strijd is met het aan de secretaresse toekomende, van de raadsman afgeleide, verschoningsrecht. De officier van justitie heeft door deze handelwijze doelbewust een ernstige inbreuk gemaakt op de beginselen van een behoorlijke procesorde. Dit moet leiden tot niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie, subsidiair bewijsuitsluiting.

Rechtbank:

De Rechtbank verwerpt dit verweer op grond van het volgende:

Aan een secretaresse van een advocaat komt onder bepaalde omstandigheden verschoningsrecht toe, namelijk wanneer zij optreedt als verlengstuk van de raadsman. Het afgeluisterde gesprek, dat slechts ging over een afspraak tussen verdachte en zijn raadsman, heeft zij echter niet als zodanig gevoerd. Derhalve komt haar in zoverre geen verschoningsrecht toe. De officier van justitie mocht dan ook gebruik maken van het door de verdachte in dat gesprek genoemde telefoonnummer en de daaruit voortvloeiende gegevens zijn bruikbaar voor het bewijs.

Uitzonderlijke omstandigheden

HR 14.06.2005, LJN AT4418

De Rechtbank heeft, met hantering van de juiste maatstaf, uiteengezet dat en waarom zij van oordeel is dat hier sprake is van zeer uitzonderlijke omstandigheden (advocaat werd verdacht van het witwassen van een zeer grote geldsom en valsheid in geschrift) op grond waarvan het belang dat de waarheid aan het licht komt – ook ten aanzien van datgene waarvan de wetenschap de klager als zodanig is toevertrouwd – dient te prevaleren boven het verschoningsrecht. Dit oordeel getuigt niet van een onjuiste rechtsopvatting en is evenmin onbegrijpelijk. Het oordeel van de Rechtbank dat bij die belangenafweging mag meewegen de omstandigheid dat er sprake is van medeverdachten en dat in een geval als het onderhavige mede betekenis toekomt aan het ten aanzien van die medeverdachten geldende onderzoeksbelang, getuigt evenmin van een onjuiste rechtsopvatting.

HR 12.02.2002, NJ 2002, 439, LJN AD9162

De Rechtbank heeft bij de beoordeling van het klaagschrift de maatstaven aangelegd die in de rechtspraak van de Hoge Raad zijn ontwikkeld (vgl. onder meer HR 1 maart 1985, NJ 1986, 173, HR 14 oktober 1986, NJ 1987, 490, HR 22 november 1991, NJ 1992, 315, HR 29 maart 1994, NJ 1994, 537 en HR 30 november 1999, LJN: ZD7280). Deze houden het volgende in.

Ingevolge artikel 98 Sv mogen bij personen met bevoegdheid tot verschoning als bedoeld in artikel 218 Sv zonder hun toestemming brieven of andere geschriften, tot welke hun plicht tot geheimhouding zich uitstrekt, niet in beslag worden genomen. Wel mogen ook zonder hun toestemming in beslag worden genomen brieven of geschriften die voorwerp van het strafbare feit uitmaken of tot het begaan daarvan hebben gediend nu dergelijke brieven en geschriften

geen object zijn van de aan evenbedoelde personen toekomende bevoegdheid tot verschoning. De aard van de hier aan de orde zijnde bevoegdheid tot verschoning brengt mee dat het oordeel omtrent de vraag of brieven of geschriften object van de bevoegdheid tot verschoning uitmaken in beginsel toekomt aan de tot verschoning gerechtigde persoon. Wanneer deze zich op het standpunt stelt dat het gaat om brieven of geschriften die noch voorwerp van het strafbare feit uitmaken noch tot het begaan daarvan hebben gediend en waarvan kennisneming zou leiden tot schending van het beroepsgeheim, dient dit standpunt door de organen van politie en justitie te worden geëerbiedigd, tenzij redelijkerwijze geen twijfel erover kan bestaan dat dit standpunt onjuist is. Het verschoningsrecht is echter in zoverre niet absoluut, dat zich zeer uitzonderlijke omstandigheden laten denken waarin het belang dat de waarheid aan het licht komt – ook ten aanzien van datgene waarvan de wetenschap aan de tot verschoning bevoegde persoon als zodanig is toevertrouwd – moet prevaleren boven het verschoningsrecht. De beantwoording van de vraag welke omstandigheden als zeer uitzonderlijk moeten worden aangemerkt laat zich niet in een algemene regel samenvatten. Ook indien een advocaat als verdachte wordt aangemerkt, is deze enkele omstandigheid in ieder geval niet toereikend om zijn verschoningsrecht te doorbreken. Dat kan evenwel anders zijn bij verdenking van een ernstig strafbaar feit, zoals het vormen van een crimineel samenwerkingsverband van een advocaat met bepaalde cliënten.

De Rechtbank heeft – in cassatie onbestreden – vastgesteld dat niet is gebleken van uitzonderlijke omstandigheden waarin het belang dat de waarheid aan het licht komt, moet prevaleren boven het verschoningsrecht. Daarvan uitgaande heeft de Rechtbank terecht – in cassatie evenmin bestreden – tot uitgangspunt genomen dat het standpunt van de verschoningsgerechtigde in beginsel beslissend is voor de vraag of een brief of geschrift noch voorwerp van een strafbaar feit uitmaakt noch tot het begaan daarvan heeft gediend en waarvan kennisneming zou leiden tot schending van het beroepsgeheim.

Het middel klaagt over het oordeel van de Rechtbank dat zich hier niet het geval voordoet dat er redelijkerwijze geen twijfel over kan bestaan dat dit standpunt onjuist is. Het aangevallen oordeel geeft evenwel niet blijk van een onjuiste rechtsopvatting. Het is ook niet onbegrijpelijk, in aanmerking genomen dat de enkele omstandigheid dat in de brief de namen worden genoemd van de 'beneficial owners' van genoemde vennootschap niet zonder meer de conclusie wettigt dat die brief het voorwerp uitmaakt van het strafbare feit ter zake waarvan gerechtelijke vooronderzoeken zijn geopend, of tot het begaan van dat feit heeft gediend. Voor verdere toetsing is in cassatie geen plaats.

1.5.6 MODELLEN

Zie hoofdstuk 6.2:

2. Bevel tot vernietiging van processen-verbaal en/of andere voorwerpen (art. 126aa lid 2 Sv).

1.6 AFSCHERMING

1.6.1 REGELGEVING

Wettekst

Artikel 187d Sv

1. De rechter-commissaris kan hetzij ambtshalve, hetzij op de vordering van de officier van justitie of het verzoek van de verdachte of diens raadsman of de getuige beletten dat antwoorden op vragen betreffende een bepaald gegeven ter kennis komen van de officier van justitie, de verdachte en diens raadsman, indien er geground vermoeden bestaat dat door de openbaarmaking van dit gegeven:
 - a. de getuige ernstige overlast zal ondervinden of in de uitoefening van zijn ambt of beroep zal worden belemmerd; of
 - b. een zwaarwegend opsporingsbelang wordt geschaad; of
 - c. het belang van de staatsveiligheid wordt geschaad.
2. De rechter-commissaris maakt in zijn proces-verbaal melding van de redenen waarom het bepaalde in het eerste lid toepassing heeft gevonden.
3. De rechter-commissaris neemt de maatregelen die redelijkerwijs nodig zijn om de onthulling van een gegeven als in het eerste lid bedoeld, te voorkomen. Hij is daartoe bevoegd gegevens in de processtukken onvermeld te laten.
4. Ingeval de rechter-commissaris belet dat een antwoord ter kennis komt van de officier van justitie, de verdachte of diens raadsman, doet hij in het proces-verbaal opnemen dat de gestelde vraag is beantwoord.
5. Hoger beroep of cassatie is tegen een beslissing op grond van het eerste lid niet toegelaten.

Artikel 187b Sv

1. De rechter-commissaris kan, ambtshalve, op vordering van de officier van justitie of op verzoek van de verdachte, beletten dat aan enige vraag door de officier van justitie, de verdachte of diens raadsman gedaan gevolg wordt gegeven.
2. Van de omstandigheid dat het gevolg geven aan een bepaalde vraag door de rechter-commissaris is belet, wordt in het proces-verbaal van het verhoor melding gemaakt.

Artikel 187 Sv

1. Indien geground vermoeden bestaat dat de getuige of deskundige niet ter terechtzitting zal kunnen verschijnen of dat de gezondheidstoestand van de getuige of deskundige door het afleggen van een verklaring ter terechtzitting ernstig in gevaar wordt gebracht, nodigt de rechter-commissaris de officier van justitie en de verdachte tot bijwoning van het verhoor uit, tenzij het belang van het onderzoek geen uitstel van het verhoor gedooft.
2. De rechter-commissaris kan bevelen dat de verdachte de plaats van verhoor zal verlaten, opdat een getuige of deskundige buiten zijn tegenwoordigheid zal worden ondervraagd. Hij kan bepalen dat de verdachte en diens raadsman het verhoor van de getuige niet mogen bijwonen voor zover dit met het oog op de in artikel 187d, eerste lid, vermelde belangen strikt noodzakelijk is. In het laatste geval is ook de officier van justitie niet bevoegd daarbij tegenwoordig te zijn.

3. De officier van justitie, de verdachte en diens raadsman worden, indien de getuige of deskundige buiten hun aanwezigheid is ondervraagd, zo spoedig mogelijk onderricht over hetgeen de getuige of deskundige heeft verklaard, voor zover dit met de bescherming van de in artikel 187d, eerste lid, vermelde belangen verenigbaar is.

Overige regelgeving

Artikel 30 Sv

1. Tijdens het gerechtelijk vooronderzoek staat de rechter-commissaris, en overigens tijdens het voorbereidende onderzoek het Openbaar Ministerie, aan den verdachte op diens verzoek toe van de processtukken kennis te nemen.
2. Niettemin kan de rechter-commissaris of het Openbaar Ministerie, indien het belang van het onderzoek dit vordert, den verdachte de kennisneming van bepaalde processtukken onthouden. In dit geval wordt den verdachte schriftelijk medegedeeld dat de hem ter inzage gegeven stukken niet volledig zijn.

Artikel 126aa Sv

1. De officier van justitie voegt de processen-verbaal en andere voorwerpen waaraan gegevens kunnen worden ontleend die zijn verkregen door de uitoefening van een van de bevoegdheden, genoemd in de titels IVa tot en met Vc, dan wel door de toepassing van 126ff voor zover die voor het onderzoek in de zaak van betekenis zijn, bij de processtukken.
2. Voor zover de processen-verbaal of andere voorwerpen mededelingen behelzen gedaan door of aan een persoon die zich op grond van artikel 218 zou kunnen verschonen indien hem als getuige naar de inhoud van die mededelingen zou worden gevraagd, worden deze processen-verbaal en andere voorwerpen vernietigd. Bij algemene maatregel van bestuur worden hieromtrent voorschriften gegeven. Voor zover de processen-verbaal of andere voorwerpen andere mededelingen dan bedoeld in de eerste volzin behelzen gedaan door of aan een in die volzin bedoelde persoon, worden zij niet bij de processtukken gevoegd dan na voorafgaande machtiging door de rechter-commissaris.
3. De voeging bij de processtukken vindt plaats zodra het belang van het onderzoek het toelaat.
4. Indien geen processen-verbaal van de uitoefening van een van de bevoegdheden, bedoeld in Titel IVa tot en met Vc, dan wel door de toepassing van 126ff bij de processtukken zijn gevoegd, wordt van het gebruik van deze bevoegdheid in de processtukken melding gemaakt.
5. De verdachte of diens raadsman kan de officier van justitie schriftelijk verzoeken bepaalde door hem aangeduide processen-verbaal of andere voorwerpen bij de processtukken te voegen.

Artikel 219a Sv

De getuige die uit hoofde van zijn ambt of beroep betrokken is bij het verhoor van een bedreigde getuige of een verhoor waarbij artikel 187d is toegepast, dan wel een daaraan voorafgaand verhoor, kan zich verschonen van het beantwoorden van een hem gestelde vraag, voor zover zulks ter bescherming van de in artikel 187d, eerste lid of artikel 226a, eerste lid genoemde belangen noodzakelijk is.

In artikel 226a-226f Sv is de regeling opgenomen van de bedreigde getuige.

In artikel 226g-226m Sv is de regeling opgenomen van de afgeschermdde getuige.

Artikel 293 Sv

De Rechtbank kan ambtshalve of op vordering van de officier van justitie of op verzoek van de verdachte beletten dat aan enige vraag, gesteld door de verdachte of diens raadsman of door de officier van justitie gevraagd wordt gegeven.

De officier van justitie en de verdachte zijn bevoegd met betrekking tot enige vraag opmerkingen te maken voordat deze wordt beantwoord.

1.6.2 BEGRIPSBEPALING

Informatie kan worden afgeschermd, indien:

- de getuige ernstig overlast zal ondervinden of zal worden belemmerd in de uitoefening van zijn ambt of beroep;
- een zwaarwegend opsporingsbelang wordt geschaad; of
- het belang van de staatveiligheid wordt geschaad.

1.6.3 BETEKENIS

- In het strafproces geldt als uitgangspunt dat volledige openheid van zaken wordt gegeven over de wijze waarop de opsporing is verlopen (interne openbaarheid). Dit uitgangspunt geldt onverkort ten aanzien van de toepassing van bijzondere opsporingsbevoegdheden. De verantwoording die hierover wordt afgelegd, zal veelal plaatsvinden door het voegen van processtukken in het strafdossier (zie art. 126aa Sv), maar ook door het horen van opsporingsambtenaren en burgers als getuige.
- De inzet van bijzondere opsporingsbevoegdheden kan echter plaatsvinden op een heimelijke wijze met toepassing van bepaalde (geavanceerde) opsporingstactieken en -technieken. Daarnaast kunnen ook burgers in dit kader medewerking verlenen aan de opsporing. Het voorgaande kan met zich meebrengen dat op grond van de in artikel 187d lid 1 Sv genoemde belangen een uitzondering wordt gemaakt op het uitgangspunt van de interne openbaarheid. Bepaalde informatie kan worden afgeschermd, indien:
 - de getuige ernstig overlast zal ondervinden of zal worden belemmerd in de uitoefening van zijn ambt of beroep;
 - een zwaarwegend opsporingsbelang wordt geschaad; of
 - het belang van de staatveiligheid wordt geschaad.
- Afscherming kan plaatsvinden door de informatie niet op te nemen in het strafdossier of door het niet beantwoorden van vragen door een getuige. Zie Hoofdstuk 1.4 Schriftelijke verantwoording omtrent de afscherming van processtukken.
- De rechter-commissaris heeft een belangrijke rol bij het horen van getuigen in het voorbereidende onderzoek. Op grond van artikel 187b en 187d Sv heeft de rechter-commissaris de mogelijkheid om bepaalde informatie af te schermen.

- Op grond van artikel 187b Sv kan de rechter-commissaris, ambtshalve, op vordering van de officier van justitie of op verzoek van de verdachte, beletten dat door een getuige gevolg wordt gegeven aan een door de officier van justitie, de verdachte of diens raadsman gestelde vraag. De in dit artikel opgenomen regeling komt overeen met artikel 293 Sv. Op basis van dit artikel kan een rechter ter terechtzitting beletten dat een getuige bepaalde vragen beantwoordt.
- Het beletten van antwoorden op vragen op grond van artikel 187b Sv kan uitkomst bieden in gevallen waarin bepaalde informatie moet worden afgeschermd, zoals de identiteit van een informant, een burger die bijstand heeft verleend aan de opsporing of, in sommige gevallen, van een opsporingsambtenaar. Daarnaast kan ook het niet blootleggen van een lopend opsporingsonderzoek of het geheimhouden van een gehanteerde opsporingsmethode een reden zijn om bepaalde informatie af te schermen. Voorts kan de rechter-commissaris beletten dat antwoord wordt gegeven op een bepaalde vraag indien hij van mening is dat het antwoord op de vraag niet van belang is voor enige in de zaak te nemen rechterlijke beslissing (relevantie criterium).
- Op grond van artikel 187d Sv kan de rechter-commissaris ambtshalve, op vordering van de officier van justitie dan wel op verzoek van de verdachte of diens raadsman of de getuige beletten dat antwoorden op vragen betreffende een bepaald gegeven ter kennis komen van de officier van justitie, de verdachte en diens raadsman. Daarnaast kan de zittingsrechter in eerste aanleg of in hoger beroep een zaak terugverwijzen naar de rechter-commissaris om bijvoorbeeld een nader onderzoek te doen naar de rechtmatigheid van de uitoefening van bijzondere opsporingsbevoegdheden (art. 316 en 415 Sv). De rechter-commissaris kan op grond van de in artikel 187d Sv genoemde belangen besluiten om bepaalde gegevens die hem bekend zijn geworden buiten kennis van de zittingsrechter en daarmee buiten kennis van verdachte, raadsman en officier van justitie te houden.
- De rechter-commissaris zal overgaan tot het horen van een getuige op grond van artikel 187d Sv indien hij een gegronde vermoeden heeft dat door de openbaarmaking van een gegeven:
 - de getuige ernstige overlast zal ondervinden of in de uitoefening van zijn ambt of beroep ernstig zal worden belemmerd;
 - een zwaarwegend opsporingsbelang wordt geschaad; of
 - het belang van de staatsveiligheid wordt geschaad.
- De rechter-commissaris kan op grond van artikel 187 lid 2 Sv bepalen dat de verdachte en diens raadsman het verhoor van de getuige niet mogen bijwonen voor zover dit met het oog op de in artikel 187d lid 1 Sv vermelde belangen strikt noodzakelijk is. In dit geval is ook de officier van justitie niet bevoegd bij het verhoor aanwezig te zijn. Op deze wijze kan een directe confrontatie tussen verdachte en getuige worden voorkomen of kan de identiteit van een getuige buiten beeld blijven. Indien deze procedure wordt gevolgd, komen de antwoorden op de vragen wel ter kennis van de rechter-commissaris, maar niet van de officier van justitie en de verdediging. Dit laatste hangt namelijk af van het oordeel van de rechter-commissaris of hij vindt dat in casu één van de in artikel 187d genoemde belangen voor bescherming in aanmerking komt.

- Het eerste belang dat in artikel 187d lid 1 Sv is opgenomen, heeft betrekking op het persoonlijke belang van de getuige. De rechter-commissaris kan beletten dat antwoorden op vragen ter kennis komen van de officier van justitie en de verdediging die de veiligheid van getuigen in gevaar kunnen brengen. Te denken valt aan een aangeefster/slachtoffer of een opsporingsambtenaar.
- Het tweede belang heeft betrekking op een zwaarwegend opsporingsbelang dat door de openbaarmaking van de informatie kan worden geschaad. Of er sprake is van een zwaarwegend opsporingsbelang in de zin van artikel 187d Sv zal veelal afhankelijk zijn van de concrete omstandigheden van het geval. Op grond van de jurisprudentie en ook blijkens de memorie van toelichting van de Wet Bob gaat het hier met name om gegevens die betrekking hebben op de concrete uitvoering van specifieke opsporingsmethoden, zoals de gehanteerde strategieën en technieken. Als de rechter-commissaris de persoonlijke belangen zou willen beschermen van andere personen (bijvoorbeeld informanten) dan de eigenlijke getuige (bijvoorbeeld een CIE-chef), dan kan hij dit uitsluitend doen op grond van onderdeel b van het eerste lid van artikel 187d Sv (zwaarwegend opsporingsbelang), en niet door toepassing van onderdeel a (persoonlijk belang van de getuige).
- Het derde belang ziet op het beschermen van het belang van de staatsveiligheid. Dit belang is in artikel 187d Sv geïntroduceerd bij de Wet afgeschermd getuigen (*Stb.* 2006, 460). De speciale regeling van die wet, zoals opgenomen in artikel 226g-226m Sv, geeft de rechter-commissaris de mogelijkheid om onderzoek te doen naar de betrouwbaarheid van de in een ambtsbericht van de AIVD vermelde gegevens door getuigen te horen en daarvan verslag te doen op een zodanige wijze dat daarbij bepaalde gegevens niet worden vastgelegd. Het met onderdeel c aangevulde eerste lid van artikel 187d Sv geeft de rechter-commissaris de mogelijkheid om het belang van de staatsveiligheid ook te beschermen bij het horen van andere getuigen dan afgeschermd getuigen.
- Op grond van artikel 187d lid 3 Sv is de rechter-commissaris zelf verantwoordelijk voor het nemen van maatregelen om te voorkomen dat de gegevens worden onthuld die betrekking hebben op de eerdergenoemde belangen. Daartoe is de rechter-commissaris bevoegd om de betreffende gegevens onvermold te laten in de processtukken. Indien de rechter-commissaris belet dat een antwoord op een vraag ter kennis komt van de officier van justitie, de verdachte of diens raadsman, dan zal hij (ingevolge art. 187d lid 4 Sv) wel in het procesverbaal moeten opnemen dat de gestelde vraag is beantwoord, maar dus niet hoe het antwoord heeft geluid.
- Ingevolge lid 5 van artikel 187d Sv staat er geen rechtsmiddel open tegen een door de rechter-commissaris genomen beslissing om bepaalde gegevens op grond van de in lid 1 van artikel 187d Sv genoemde belangen af te schermen.
- Het verschil tussen artikel 187b en artikel 187d Sv is hierin gelegen, dat bij toepassing van artikel 187b Sv antwoorden in het geheel niet gegeven worden, terwijl bij toepassing van artikel 187d Sv antwoorden wel ter kennis komen van de rechter-commissaris, maar niet noodzakelijkerwijs van de officier van justitie en de verdediging. De rechter-commissaris kan echter beslissen dat, nadat hij het antwoord op een vraag heeft gehoord, hij dit gegeven aan het dossier toe zal voegen.

- Behalve in situaties van getuigenverhoor zou artikel 187d Sv ook van toepassing kunnen zijn op stukken of documenten en andere voorwerpen waaraan gegevens kunnen worden ontleend die zijn verkregen door toepassing van de bijzondere opsporingsbevoegdheden. De rechter-commissaris zou in dit kader onderzoek kunnen doen naar de wijze waarop het wel in het strafdossier aanwezige materiaal is verkregen. Dit onderzoek kan hij zodanig inrichten dat informatie waarvan de openbaarmaking een zwaarwegend opsporingsbelang schaaft, onvermeld blijft. Er zijn stukken en andere gegevensdragers die, op grond van de in het eerste lid van artikel 187d Sv genoemde belangen, niet geopenbaard moeten worden. Hierbij moet bijvoorbeeld worden gedacht aan documenten behorende tot de CIE, interne verslagen van een infiltratiebegeleidingsteam of stukken van een observatieteam met betrekking tot medewerkende burgers die de gelegenheid hebben gegeven voor het plaatsen van camera's.
- Op grond van artikel 187b en 187d Sv kan de informatie in beginsel permanent worden afgeschermd. Uiteindelijk zal de zittingsrechter echter bepalen welke informatie afgeschermd kan blijven. Indien de rechter-commissaris op grond van artikel 187b Sv heeft belet dat het antwoord wordt gegeven op bepaalde vragen, dan kan de zittingsrechter alsnog het verzoek doen aan de getuige om antwoord te geven op de vragen. Als de getuige dit weigert, dan kan de zittingsrechter hier consequenties aan verbinden. In het geval de rechter-commissaris op grond van artikel 187d Sv bepaalde gegevens heeft afgeschermd, kan ook deze afscherming door de zittingsrechter worden doorbroken. Als de rechter-commissaris gegevens heeft afgeschermd ter bescherming van de belangen van de getuige dan kan de zittingsrechter deze afscherming doorbreken door dezelfde getuige alsnog ter terechtzitting te horen. Als de rechter-commissaris een zwaarwegend opsporingsbelang heeft willen beschermen dan ligt het voor de hand dat de zittingsrechter, die hierover anders denkt, aan de behandelend officier van justitie of advocaat-generaal opdraagt om hem te informeren over het antwoord dat door de getuige bij de rechter-commissaris is gegeven. Het Openbaar Ministerie (OM) zal immers nagenoeg altijd dit antwoord kunnen kennen, aangezien het zwaarwegend opsporingsbelang een specifiek OM-belang is. Als het OM weigert aan deze opdracht te voldoen, dan kan de zittingsrechter daaraan de consequentie verbinden die hem geraden voorkomt.

1.6.4 BIJZONDERHEDEN

Afschermprocedure

- Tijdens een lopend opsporingsonderzoek kan er informatie worden verkregen die aanleiding kan geven tot het opstarten van een nieuw (deel)onderzoek (het 'doelonderzoek'), terwijl het onderzoek waaruit de informatie voortkomt (het 'brononderzoek') nog geruime tijd moet worden afgeschermd. Door de rechercheofficieren zijn landelijke afspraken gemaakt over de procedure die in dit geval gevolgd zou kunnen worden. Hoewel het gebruik van deze afspraken is voorgeschreven, bestaat er geen juridische verplichting om deze procedure te volgen.
- De afschermprocedure kan uitkomst bieden in het geval tijdens een onderzoek informatie wordt verkregen over verboden goederen, zoals harddrugs of vuur-

wapens. Op grond van artikel 126ff Sv geldt ten aanzien van dergelijke goederen in beginsel een verplichting tot inbeslagname als er voldoende aanwijzingen bestaan over hun bergplaats. Een ander voorbeeld waarbij de afschermprocedure kan worden toegepast betreft het geval waarin informatie is verkregen die op zichzelf niet noodzaakt tot onmiddellijk optreden, maar ter zake waarvan de politie (met name een ander onderzoeksteam) om andere redenen graag mee aan de slag wil.

- Het afschermen van het brononderzoek kan alleen plaatsvinden indien de zaakofficier van justitie van dit brononderzoek toestemming heeft gegeven voor het gebruik van de informatie in het doelonderzoek.
- Door middel van de zogenaamde afschermprocedure is het mogelijk om enerzijds afscherming te bieden aan het brononderzoek, terwijl anderzijds (zo nodig) voldoende startinformatie wordt verschaft om een nieuw (deel)onderzoek te kunnen opstarten.
- De afschermprocedure bestaat uit het opmaken van een zogeheten kluisproces-verbaal door de teamleiding van het brononderzoek. Op basis hiervan wordt door de CIE-chef van de politieregio waar het doelonderzoek zal plaatsvinden, een afschermproces-verbaal opgesteld.
- In het kluisproces-verbaal is alle relevante informatie uit het brononderzoek opgenomen, zoals de naam van het onderzoek en de zaakofficier van justitie, de regio waar het onderzoek wordt verricht en de wijze waarop de informatie ter beschikking is gekomen (toegepaste opsporingsmethodieken en/of bevoegdheden).
- De informatie die is opgenomen in het afschermproces-verbaal is niet te herleiden tot het af te schermen brononderzoek en zal, voor zover het de bedoeling is om een nieuw onderzoek op te starten, voldoende informatie moeten bevatten op grond waarvan een verdenking kan worden geconstrueerd ex artikel 27 Sv.
- De afgeschermd informatie die is ingebracht in het doelonderzoek kan door de rechter en verdediging worden getoetst door de opsporingsambtenaar die het afschermproces-verbaal heeft opgemaakt (zoals de CIE-chef) als getuige te horen.
- Als uitgangspunt geldt dat de in een opsporingsonderzoek ingebrachte afgeschermd informatie wordt gebruikt als start- of sturingsinformatie en niet als bewijs. Het voorgaande laat echter onverlet dat het de rechter vrijstaat om een afschermproces-verbaal te beschouwen als een schriftelijk bescheid in de zin van artikel 344a Sv en zodoende wel degelijk voor het bewijs te gebruiken.
- De afgeschermd informatie kan, afhankelijk van de aard en de inhoud van de informatie, ook zonder aanvullende informatie voldoende zijn om aan te nemen dat er sprake is van een verdenking in de zin van artikel 27 Sv, zodat op basis daarvan kan worden overgegaan tot toepassing van dwangmiddelen, zoals doorzoeking en telefoontap. In die zin vervult afgeschermd informatie dezelfde rol als CIE-informatie (dus als start- of sturingsinformatie).

- In de praktijk zal men er rekening mee moeten houden dat ter (pro forma) zitting in het doelonderzoek de zittingsrechter kan eisen dat de afscherming wordt opgeheven en dat het kluisproces-verbaal wordt overlegd. Dat kan tot gevolg hebben dat het OM (in overleg tussen zaaksofficieren van het bron- en het doelonderzoek) moet vaststellen welke zaak het zwaarst weegt. Als dat het – nog niet beëindigde – brononderzoek is, dan zal de consequentie zijn dat de verdachten uit het doelonderzoek op vrije voeten zullen worden gesteld, en de behandeling van hun strafzaak zal worden aangehouden. Als dat daarentegen het doelonderzoek is, dan zal het brononderzoek worden geopend en kan men bij wijze van spreken net zo goed stoppen met het brononderzoek.

Artikel 30 Sv

Op grond van artikel 30 lid 2 Sv kunnen de rechter-commissaris en de officier van justitie tijdens respectievelijk het gerechtelijk vooronderzoek en het vooronderzoek aan de verdachte de kennisneming van bepaalde processtukken tijdelijk onthouden. Het onthouden van processtukken is alleen gerechtvaardigd indien het belang van het onderzoek dit vordert. Deze situatie kan zich voordoen indien ernstig te vrezen valt dat de verdachte door kennisneming van de inhoud van de processtukken de voortgang van het onderzoek zou kunnen belemmeren. Artikel 30 Sv verschilt van de in artikel 187b en 187d Sv opgenomen regeling doordat de afscherming van informatie op grond van deze laatste artikelen in beginsel permanent is.

1.6.5 VOORBEELDEN

- Bij het verhoor van de RCIE-chef door de rechter-commissaris wordt door de verdediging gevraagd de rol van de informant te beschrijven (hoe is deze aan zijn informatie gekomen?). De rechter-commissaris kan op grond van artikel 187b Sv het antwoord op die vraag beletten, omdat hij van oordeel is dat die vraag niet relevant is, ongeacht de beantwoording. De rechter-commissaris kan ook artikel 187d Sv toepassen en de getuige verder horen buiten aanwezigheid van de officier van justitie en de verdediging. Afhankelijk van het antwoord kan de rechter-commissaris het volgende beslissen:
 1. De met het antwoord verkregen informatie is niet relevant en schaaft bij openbaring geen zwaarwegend opsporingsbelang. Aangezien de niet-relevantie prevaleert boven de niet-schadelijkheid zal het antwoord niet hoeven te worden openbaar.
 2. De met het antwoord verkregen informatie is niet relevant, echter de openbaarmaking daarvan schendt wel een zwaarwegend opsporingsbelang. Ook in dit geval hoeft het antwoord niet te worden openbaar.
 3. De met het antwoord verkregen informatie is relevant en de openbaring schendt geen zwaarwegend opsporingsbelang. In dat geval zal de rechter-commissaris het antwoord openbaren.
 4. De met het antwoord verkregen informatie is relevant, maar de openbaring daarvan schaaft een zwaarwegend opsporingsbelang. In dit geval zal de rechter-commissaris het belang van openbaring afwegen tegen die van de schade aan het opsporingsbelang.

1.6.6 JURISPRUDENTIE

Algemeen

Hof 's-Hertogenbosch 08.12.2006, LJN AZ4219 (Gimli)

Voor zover de raadsman heeft willen betogen dat er sprake zou zijn geweest van een schending van een rechtsbeginsel en dat dit strafrechtelijke consequenties zou moeten hebben, verwerpt het Hof ook die – niet eenduidig geponeerde – stelling reeds op de grond dat de wetgever tegen de beslissing van de rechter-commissaris geen rechtsmiddel heeft opengesteld, zodat de inhoud van die beslissing niet thans aan het oordeel van het Hof kan worden onderworpen.

Het Hof komt slechts een oordeel toe met betrekking tot de vraag of de rechter-commissaris in redelijkheid heeft kunnen komen tot het oordeel dat er sprake was van een zwaarwegend opsporingsbelang. De rechter-commissaris heeft ter motivering van zijn beslissing gewezen op het innovatieve karakter van het baken. De technische specificaties zijn onthouden aan het dossier.

Naar het oordeel van het Hof kon de rechter-commissaris in redelijkheid tot deze beslissing komen. Indien innovatieve specificaties worden prijsgegeven zal de effectiviteit van het middel voor wat betreft de opsporing verloren kunnen gaan. Voldoende is dat vaststaat dat er gebruik is gemaakt van een peilbaken. De technische specificaties zijn in casu niet relevant.

HR 18.05.1999, NJ 2000, 108 (4M)

Het verzoek om de rechters-commissarissen te horen onder andere ter zake van de noodzaak tot infiltratie en de redenen tot het openen van een (tweede) gerechtelijk vooronderzoek, alsmede waarom door hen bepaalde processen-verbaal niet waren opgemaakt en wat er besproken is, werd door het Hof afgewezen. Het Hof was van oordeel dat het in het algemeen niet past in het stelsel van strafvordering om een rechter-commissaris te horen omtrent zijn ambtelijk optreden in enige stand van het geding, ten gevolge waarvan hij verantwoording zou moeten afleggen. Dit is strijdig met het gesloten stelsel van rechtsmiddelen. Alleen in bijzondere gevallen zou dit anders kunnen zijn. Ten aanzien van het verzoek om de griffier van de rechter-commissaris als getuige te horen overwoog het Hof, dat deze geen zelfstandige bevoegdheden heeft, doch de verlengde arm van de rechter-commissaris is, reden waarom ook dit verzoek werd afgewezen. De HR schaarde zich achter de beslissingen van het Hof, daarbij nog stellende dat het verzoek niet beoogde de betrokkenen te doen verklaren omtrent hetgeen door hen is waargenomen of ondervonden, maar dat het verzoek er louter toe strekte om de rechters-commissarissen verantwoording te doen afleggen van door hen in deze zaak genomen beslissingen. In het eindonderzoek ter terechtzitting is voor een dergelijke verantwoording in beginsel geen plaats (zie ook de zeer lezenswaardige noot van Schalken).

Beletten van vragen

HR 17.03.1981, NJ 1981, 382 (Borneman I)

Casus:

Het Hof verleende verschoningsrecht aan CID-chef ten aanzien van diens weigering de identiteit van een informant te onthullen.

Hoge Raad:

Hetgeen door het Hof is overwogen had voor die rechter reden kunnen zijn om met toepassing van artikel 288 (nu: 293) jo. 415 het beantwoorden van de in de overwegingen van het Hof bedoelde vraag te beletten, doch het vermag niet de daaraan door het Hof toegekende gevolgtrekking te dragen dat ingevolge artikel 218 van dat wetboek aan de als getuige gehoorde politieambtenaar het recht toekomt zich van het beantwoorden der vraag te verschonen.

Noot Van Veen:

De keuze van de HR voor artikel 288 Sv. impliceert dat de officier van justitie op zijn hoede moet zijn. Hij is de aangewezen functionaris om ter terechtzitting voor de belangen van de opsporing en van de getuigen a charge te waken. Hij kan vorderen dat de rechter het antwoorden belet.

HR 05.10.1982, NJ 1983, 297 (Borneman II)

Casus:

Het Hof belet vragen in verband met anonieme informant. Reden: in dit geval weegt het algemeen belang – onder meer hierin bestaande dat de informatie in vertrouwen worden gegeven, het bij schending daarvan opdrogen van inlichtingenbronnen van de politie, de kans op wraakacties tegen de informant – zwaarder weegt dan het belang van het door de raadsman genoemde onmiddellijkheidsbeginsel.

Hoge Raad:

De redenen die het Hof heeft opgegeven waarom het gebruik heeft gemaakt van de hem in artikel 288 (nu: 293) jo. 415 Sv. toegekende bevoegdheid – namelijk dat 'bij de beantwoording van deze vragen de effectiviteit van de opsporing van dit soort ernstige zaken, welke het welzijn van de maatschappij in hoge mate bedreigen, ernstig wordt geschaad en de veiligheid van de informant en mogelijke andere bij de opsporing betrokkenen wordt bedreigd' – kunnen zijn beslissing dragen.

(Met noot van 't Hart.)

HR 17.03.1992, NJ 1993, 209

Nu de verdediging daarvan redelijkerwijs geen nadeel ondervond, konden vragen met betrekking tot de gehanteerde observatiemethoden worden belet.

HR 14.09.1992, NJ 1993, 83, LJN ZC9093

In de overwegingen van het Hof ligt als zijn oordeel besloten dat op grond van de bij de chef van de CID binnengekomen informatie, dat in het perceel Van Heemskerckstraat (...) te Amsterdam een man met een dikke buik genaamd Roel in het bezit zou zijn van 15 kilo amfetamine, een redelijk vermoeden kon ontstaan van schuld van de verdachte aan enig strafbaar feit. Dat oordeel is niet onbegrijpelijk en kan wegens zijn feitelijke aard in cassatie niet verder worden getoetst. De aan het eerste middel ten grondslag liggende stelling, dat het hof tot dat oordeel niet mocht komen zonder ten verzoeken van de verdediging het hoofd van de CID dan wel iemand anders die informatie kan geven over de binnengekomen tip op grond waarvan het onderzoek in de zaak is aangevangen ter terechtzitting te hebben gehoord, vindt geen steun in het recht.

Anders dan in het tweede middel wordt betoogd is het oordeel van het Hof dat door het achterwege blijven van oproeping van de bedoelde getuige de verdachte redelijkerwijze niet in zijn verdediging kan worden geschaad, gelet op het hiervoor overwogene en in aanmerking genomen dat de verklaring van de

tipgever niet tot het bewijs is gebezigd, niet onbegrijpelijk. Het geeft geen blijk van een verkeerde rechtsopvatting.

HR 15.03.1994, NJ 1994, 745, LJN AC4070

De vraag welke observatiepost in casu was gebruikt hoefde niet te worden beantwoord. De HR achtte het een algemeen belang dat het ook in de toekomst mogelijk moet zijn om goede observatieposten in te richten. Deze mogelijkheden zouden sterk verminderen indien de onderhavige observatiepost met naam en toenaam bekend zou worden.

HR 05.12.1995, NJ 1996, 422, LJN ZD0307 (Barrera/Hooghiemstra)

Er was in deze zaak sprake van inlichtingen afkomstig van anonieme informanten en van observaties door anonieme observanten. De processen-verbaal relaterend de observatiegegevens, waren niet door de observanten opgemaakt, maar door een derde op basis van de aan deze door de observanten verschaft informatie. De originele observatieverslagen waren dus niet in het strafdosier gevoegd. Tegen bovenbedoelde techniek van weergave van bevindingen middels de leider van het opsporingsonderzoek had de HR geen bezwaar. Met betrekking tot de mogelijkheden de betrouwbaarheid van het bewijs dat in het derde proces-verbaal ligt besloten ter terechtzitting te toetsen, overwoog de HR (met het oog op de in het verschiet liggende hernieuwde behandeling) het volgende: Gelet op het feit dat in deze zaak kennelijk sprake was geweest van omvangrijke observaties terwijl uit de stukken niet kan blijken hoeveel en welke politieambtenaren hierbij betrokken zijn geweest, dient het Openbaar Ministerie zich hieromtrent te informeren. Het Openbaar Ministerie kan dan doeltreffend reageren op een eventueel verzoek van de verdediging tot het horen van de 'relevante observanten' ter zitting of door de rechter-commissaris. Van de verdediging mag alsdan in redelijkheid worden verlangd dat zij bij haar verzoek om observanten als getuige te horen opgeeft omtrent welke observaties zij de getuigen wenst te (doen) horen. Door het niet oproepen van getuigen die observaties hebben gedaan welke niet worden betwist en waaromtrent de verdediging ook anderszins geen vragen wenst te stellen, kan immers de verdachte redelijkerwijs niet in zijn verdediging worden geschaad.

HR 12.03.1996, nr. 101 228 (niet gepubliceerd)

Het Hof had beslist dat de getuige geen antwoord hoefde te geven op de vraag of na de aanvang van het opsporingsonderzoek nog gebruik is gemaakt van informanten. Het niet-beantwoorden van die vraag was uit een oogpunt van bescherming van opsporingsbelangen gerechtvaardigd te achten, nu geldt, dat methodieken die de politie hanteert bij het opsporen van vermoedelijk gepleegde strafbare feiten niet zonder meer aan de openbaarheid behoeven te worden prijsgegeven. Hierin ligt besloten dat het algemeen belang van een effectieve opsporing en het daarmee in de onderhavige zaak verbonden belang van bescherming van informanten tegen mogelijke onthulling van hun identiteit, zwaarder dienen te wegen dan het belang van de verdachte bij beantwoording van die vraag.

HR 19.11.1996, NJ 1997, 179

Tijdens het verhoor van een bedreigde getuige belette de rechter-commissaris een vraag van de raadsman omtrent eerdere veroordelingen van deze getuige.

De bij de rechter-commissaris afgelegde verklaring van de bedreigde getuige werd als schriftelijk bescheid conform artikel 344 lid 3 Sv en niet als verklaring conform artikel 342 lid 2 Sv voor het bewijs gebruikt. De reden van het gebruik was vermeld en de bewijsbeslissing vond in belangrijke mate steun in andersoortig bewijsmateriaal. Daarmee was het gebruik toereikend gemotiveerd, de rechter-commissaris hoefde niet aan te geven waarom hij deze specifieke vraag had belet (zie ook HR 28-09-2004, NJ 2004, 611, LJN: AP4221).

HR 30.06.1998, NJ 1999, 88

De HR overwoog dat de door de verdediging gehanteerde opvatting, dat het de rechter-commissaris bij het verhoor van een bedreigde getuige niet vrijstaat om niet relevante vragen te beletten, geen steun vindt in het recht. Wanneer door de rechter-commissaris vragen, in het belang van de bedreigde getuige, worden belet dient hiervan in het proces-verbaal van de zitting melding te worden gemaakt.

Hof Leeuwarden 03.06.1997, nr. 24-000508-96 (niet gepubliceerd)

Door de RCID waren processen-verbaal aangeleverd, die informatie bevatten van een vijftal als betrouwbaar gekenschetste informanten aan wie anonimiteit was beloofd en die ook voor hun informatie waren betaald. Op grond van deze informatie was een redelijk vermoeden van schuld in de zin van artikel 27 Sv tot stand gekomen. Vervolgens was op grond daarvan een tactisch rechercheonderzoek geëntameerd. Het Hof belette de beantwoording van vragen die konden leiden tot het prijsgeven van de identiteit van de informanten om te voorkomen dat hun identiteit zou worden prijsgegeven en hun veiligheid in gevaar zou worden gebracht. Nu van de informatie uit deze RCID-processen-verbaal geen gebruik werd gemaakt voor het bewijs, leverde de onmogelijkheid voor de verdediging om de identiteit van de informanten te achterhalen geen schending op van het fair trial beginsel c.q. de beginselen van een goede procesorde.

Bedreigde getuige

HR 28.09.2004, LJN AP4221 (Fuut)

De beantwoording van de vraag of een getuige terecht als bedreigde getuige is aangemerkt is aan het oordeel van de zittingsrechter onttrokken, tenzij aan de wijze van totstandkoming of aan de inhoud van het betreffende bevel zodanige fundamentele bezwaren kleven dat gebruikmaking door de zittingsrechter van het verhoor van de bedreigde getuige zou indruisen tegen het recht van verdachte op een eerlijk proces. Het Hof is van oordeel dat een omstandigheid als laatstgenoemd zich in casu niet voordoet. De in eerste aanleg voor het betreffende bevel gegeven motivering acht het Hof toereikend. De verklaringen van A-540 zijn daarom in beginsel niet onbruikbaar als bewijs.

Het Hof acht de tot bewijs gebezigde verklaringen van de bedreigde getuige A-540 betrouwbaar. Uit de stukken blijkt dat aan A-540 de status van bedreigde getuige is verleend conform de daarvoor voorgeschreven procedure van artikel 226a en verder van het Wetboek van Strafvordering, en dat de bedreigde getuige is gehoord door de rechter-commissaris op de wijze voorzien in artikel 226c-226f van het Wetboek van Strafvordering. De bewezen verklaarde feiten betreffen misdrijven als omschreven in artikel 67, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering, en leveren gezien hun aard, het georganiseerd verband

waarin zij zijn begaan en hun onderlinge samenhang een ernstige inbreuk op de rechtsorde op. Voorts gaat het in casu om een ervaren opsporingsambtenaar met eerdere infiltratie-ervaring. Zijn diverse verklaringen stemmen op essentiële punten onderling overeen en vinden voldoende steun in ander bewijsmateriaal. De rechter-commissaris heeft, gezien de hoedanigheid van de bedreigde getuige van opsporingsambtenaar en de inhoud van diens verklaring, geen aanleiding gezien voor een nader onderzoek naar diens betrouwbaarheid. Het Hof neemt dit standpunt van de rechter-commissaris over. Op grond van een en ander laat het hof de genoemde verklaringen meewerken tot het bewijs.

Het Hof heeft vastgesteld dat ‘Simon’ een opsporingsambtenaar is die als politieke infiltrant is opgetreden. De omstandigheid dat zo’n infiltrant naderhand als bedreigde getuige is aangemerkt en op de voet van artikel 226c-226f Sv door de rechter-commissaris is gehoord, brengt niet mee dat zijn – voordien – tegenover de politie afgelegde verklaringen niet tot het bewijs zouden mogen meewerken. Wel brengt die omstandigheid mee dat aan het gebruik van die verklaringen dezelfde eisen dienen te worden gesteld als aan het gebruik van een verklaring van een bedreigde getuige, in de betekenis welke aan die term toekomt in artikel 344a (oud) Sv. Het bewijs dat de verdachte het ten laste gelegde heeft begaan, zal dus niet uitsluitend en – ingevolge de rechtspraak van het EHRM – ook niet in beslissende mate mogen berusten op die verklaringen (vgl. HR 18 mei 1999, NJ 2000, 106).

HR 18.05.1999, NJ 2000, 104 (4M)

Politie-infiltranten hadden het proces-verbaal van hun waarnemingen en bevindingen onder code opgemaakt. Naderhand werden deze ambtenaren als bedreigde getuigen (art. 226a Sv) gehoord door de rechter-commissaris. De HR overwoog omtrent deze processen-verbaal dat zij op zichzelf niet kunnen worden aangemerkt als schriftelijke bescheiden houdende verklaringen van personen wier identiteit niet blijkt, als bedoeld in artikel 344, lid 3 Sv. Het gaat immers om personen die kunnen worden geïndividualiseerd. Dit brengt met zich mee dat de verdediging de mogelijkheid heeft om een verhoor van deze infiltranten als getuige te verzoeken. Daarnaast besliste de HR dat de omstandigheid dat de infiltranten naderhand door de rechter-commissaris als bedreigde getuigen zijn gehoord, niet met zich meebrengt dat het Hof de op code opgestelde processen-verbaal niet voor het bewijs had mogen bezigen. Aan het gebruik van deze stukken dienen dan echter dezelfde eisen te worden gesteld als aan het gebruik van verklaringen van bedreigde getuigen, zoals bedoeld in artikel 344a Sv. Dit betekent dat het bewijs dat de verdachte de onderhavige feiten heeft begaan niet uitsluitend of, ingevolge de rechtspraak van het EHRM, in beslissende mate mogen berusten op dergelijke processen-verbaal.

HR 30.06.1998, NJ 1999, 88

In deze zaak speelde de vraag of het Hof mocht beoordelen of de getuige terecht de status van bedreigde getuige was verleend conform de procedure van artikel 226a Sv e.v. Ter beantwoording van deze vraag beriep de HR zich op de wethistorie: ‘Als eenmaal door de bevoegde rechter is beslist dat de identiteit van die getuige verborgen gehouden moet worden, dan dient deze vraag tijdens het verdere verloop van de procedure buiten beschouwing te blijven.’ Volgens de HR is dit slechts anders indien aan de inhoud van het ex artikel 226a

Sv en/of 226b Sv gegeven bevel zodanige fundamentele gebreken kleven, dat gebruikmaking van de resultaten van het ex artikel 226d Sv afgenomen verhoor zou indruisen tegen het recht van de verdachte op een eerlijk proces zoals gewaarborgd in het EHRM.

HR 18.05.1999, NJ 2000, 106 (4M)

Politie-infiltranten hadden het proces-verbaal van hun waarnemingen en bevindingen onder code opgemaakt. Naderhand werden deze ambtenaren als bedreigde getuigen (art. 226a Sv) gehoord door de rechter-commissaris. De HR overwoog omtrent deze processen-verbaal dat zij op zichzelf niet kunnen worden aangemerkt als schriftelijke bescheiden houdende verklaringen van personen wier identiteit niet blijkt, als bedoeld in artikel 344, lid 3 Sv. Het gaat immers om personen die kunnen worden geïndividualiseerd. Dit brengt mee dat de verdediging de mogelijkheid heeft om een verhoor van deze infiltranten als getuige te verzoeken. Daarnaast besliste de HR dat de omstandigheid dat de infiltranten naderhand door de rechter-commissaris als bedreigde getuigen zijn gehoord, niet mee brengt dat het hof de op code opgestelde processen-verbaal niet voor het bewijs had mogen bezigen. Aan het gebruik van deze stukken dienen echter dezelfde eisen te worden gesteld als aan het gebruik van verklaringen van bedreigde getuigen, zoals bedoeld in artikel 344a Sv. Dit betekent dat het bewijs dat de verdachte de onderhavige feiten heeft begaan niet uitsluitend of – ingevolge de rechtspraak van het EHRM – in beslissende mate mogen berusten op dergelijke processen-verbaal.

Afschermprocedure

Hof 's-Hertogenbosch, 15.06.1999, NbSr 2000, 40

De hoofdofficier van justitie heeft bij brief aan de procureur-generaal bij het Hof te kennen gegeven dat niet kon worden voldaan aan het verzoek tot beschikbaarstelling van het proces-verbaal van observaties en tapgegevens die tot aanhouding van de verdachte hebben geleid, nu het onderzoek in de andere zaak – een gecompliceerde drugszaak met internationale aspecten – afscherming behoeft en openbaarmaking thans van de observatiegegevens en tapgegevens onherroepelijk zou leiden tot onherstelbare schade aan het onderzoek in de zaak waaruit deze gegevens afkomstig zijn. Gelet op het voorgaande kan niet worden gezegd dat aan de verdachte en de raadsman processtukken zijn onthouden, nu het hier niet gaat om processtukken in de zaak tegen de verdachte, maar om tapverslagen en observatieverslagen die zijn opgemaakt in het kader van een gerechtelijk vooronderzoek tegen een andere verdachte in een andere zaak. Aldus is voldaan aan de voorwaarde dat de verdachte en de raadsman voldoende in de gelegenheid zijn gesteld te controleren waarop de verdenking tegen de verdachte berustte en is voldoende opheldering verschaft omtrent de inhoud en de betrouwbaarheid van de taps en de observatieverslagen. Het verweer dat het OM niet-ontvankelijk zou zijn in de strafvervolgning faalt derhalve.

Rb. 's-Gravenhage 08.06.1999, NbSr 1999, 151

In de onderhavige zaak is sprake van tactische informatie, dat wil zeggen informatie die is verkregen anders dan door het runnen van bij de CID ingeschreven informanten. Het belang van een nog lopend opsporingsonderzoek (in een andere zaak tegen de verdachte en/of anderen) kan dan zodanig groot zijn dat af-

scherming van gegevens en informatie gerechtvaardigd is. In het onderhavige geval heeft de officier van justitie aangevoerd dat het bestaande vermoeden van schuld jegens de verdachte is ontleend aan en gebaseerd op observatie en met machtiging van de rechter-commissaris afgeluisterde telefoongesprekken. Dat is op zichzelf genomen voldoende om de ontstane verdenking redelijk te doen zijn. De omstandigheid en het gegeven dat de verdediging niet op enigerlei wijze heeft aangegeven dat en waarom zij de ontstane verdenking desondanks niet redelijk vindt, maken dat hier aannemelijk kan worden geacht dat de aanhouding van de verdachte rechtmatig is geweest en dat bij het daarna gehouden onderzoek gevonden belastend bewijsmateriaal voor het bewijs kan worden gebezigd.

1.7 NOTIFICATIE

1.7.1 REGELGEVING

Wettekst

Artikel 126bb Sv

1. De officier van justitie doet aan betrokkene schriftelijk mededeling van de uitoefening van de bevoegdheden, genoemd in Titel IVa tot en met Vc, zodra het belang van het onderzoek dat toelaat.
De mededeling blijft achterwege, indien uitreiking van de mededeling redelijkerwijs niet mogelijk is.
2. Als betrokkenen in de zin van het eerste lid worden aangemerkt:
 - a. de persoon ten aanzien van wie een van de bevoegdheden van Titel IVa, V of Va, Vb of Vc is uitgeoefend;
 - b. de gebruiker van telecommunicatie of de technische hulpmiddelen waarmee de telecommunicatie plaatsvindt, bedoeld in artikel 126m, derde lid, onderdeel c, artikel 126t, derde lid, onderdeel c en artikel 126zg, tweede lid, onderdeel a;
 - c. de rechthebbende van een besloten plaats als bedoeld in artikel 126g, tweede lid, 126k, 126l, tweede lid, 126o, tweede lid, 126r en 126s, tweede lid, en 126zd, derde lid.
3. Indien de betrokkene de verdachte is, kan mededeling achterwege blijven, indien hij op grond van artikel 126aa, eerste of vierde lid, met de bevoegdheidstoepassing op de hoogte komt.
4. Het eerste lid is niet van toepassing op de uitoefening van de bevoegdheid, bedoeld in artikel 126nc, 126uc en 126zk tot en met 126zm.
5. Degene tot wie een vordering als bedoeld in artikel 126nc tot en met 126ni en 126uc tot en met 126ui is gericht neemt in het belang van het onderzoek geheimhouding in acht omtrent al hetgeen hem terzake van de vordering bekend is.

Artikel 126aa Sv

1. De officier van justitie voegt de processen-verbaal en andere voorwerpen waaraan gegevens kunnen worden ontleend die zijn verkregen door de uitoefening van een van de bevoegdheden, genoemd in Titel IVa tot en met Vc, dan wel door de toepassing van artikel 126ff voor zover die voor het onderzoek in de zaak van betekenis zijn, bij de processtukken.
2. Voor zover de processen-verbaal of andere voorwerpen mededelingen behelzen gedaan door of aan een persoon die zich op grond van artikel 218 zou kunnen verschonen indien hem als getuige naar de inhoud van die mededelingen zou worden gevraagd, worden deze processen-verbaal en andere voorwerpen vernietigd. Bij algemene maatregel van bestuur worden hieromtrent voorschriften gegeven. Voor zover de processen-verbaal of andere voorwerpen andere mededelingen dan bedoeld in de eerste volzin behelzen gedaan door of aan een in die volzin bedoelde persoon, worden zij niet bij de processtukken gevoegd dan na voorafgaande machtiging door de rechter-commissaris.
3. De voeging bij de processtukken vindt plaats zodra het belang van het onderzoek het toelaat.
4. Indien geen processen-verbaal van de uitoefening van een van de bevoegdheden, bedoeld in de titel IVa tot en met Vc, dan wel door de toepassing van

artikel 126ff bij de processtukken zijn gevoegd, wordt van het gebruik van deze bevoegdheid in de processtukken melding gemaakt.

5. De verdachte of diens raadsman kan de officier van justitie schriftelijk verzoeken bepaalde door hem aangeduide processen-verbaal of andere voorwerpen bij de processtukken te voegen.

1.7.2 BEGRIPSBEPALING

De officier van justitie doet aan een betrokkene tegen wie een bijzondere opsporingsbevoegdheid is toegepast schriftelijk mededeling van de uitoefening van deze bevoegdheid, zodat deze persoon daar op enig moment van op de hoogte wordt gebracht (mededelings- of notificatieplicht).

1.7.3 BETEKENIS

- Op grond van artikel 126bb lid 1 Sv doet de officier van justitie aan een betrokkene tegen wie een in Titel IVa tot en met Vc genoemde bijzondere opsporingsbevoegdheid is toegepast schriftelijk mededeling van de uitoefening hiervan.
- De schriftelijke mededeling aan betrokkene wordt gedaan zodra het belang van het onderzoek dat toelaat. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat de mededeling wordt uitgesteld indien te vrezen valt dat de voortgang van het opsporingsonderzoek zal worden belemmerd door de mededeling. Het 'belang van het onderzoek' kan ook zijn gelegen in een ander opsporingsonderzoek (buitenlands en/of parallelonderzoek). Het 'belang van het onderzoek' kan zich uitstrekken tot en met het onderzoek ter terechtzitting, in eerste aanleg of in hoger beroep. Het beschermen van de veiligheid van een betrokkene kan een andere reden zijn om (vooralsnog) niet aan de mededelingsplicht te voldoen.
- In artikel 126bb lid 2 Sv is bepaald wie als betrokkenen moeten worden aangemerkt. Dat zijn:
 1. de personen jegens wie een bijzondere opsporingsbevoegdheid als genoemd in de titels IVa tot en met Vc werd uitgeoefend. Deze personen kunnen verdachte zijn of personen (niet zijnde verdachten) die in het belang van het onderzoek stelselmatig zijn geobserveerd of van wie gegevens zijn opgevraagd;
 2. de gebruikers van een communicatiedienst als bedoeld in artikel 126m, derde lid, onderdeel c, artikel 126t, derde lid, onderdeel c en artikel 126zg, tweede lid, onderdeel a. Dit zijn de personen die feitelijk de beschikking hebben en gebruik maken van het communicatiemiddel. Dit behoeven uiteraard niet altijd de (abonnement)houders te zijn. Deze personen kunnen verdachte zijn of betrokkenen (niet zijnde verdachten) van wie telefoon in het belang van het onderzoek werd afgetapt;
 3. de rechthebbenden van een besloten plaats als bedoeld in artikel 126g/126o lid 2 Sv (stelselmatige observatie), 126k/126r Sv (betreden van besloten plaatsen), 126l/126s lid 2 Sv (opnemen van vertrouwelijke informatie) en 126zd, derde lid Sv. Dit kunnen zowel de eigenaren zijn als de feitelijk (hoofd)gebruikers van een besloten plaats.
- De persoon die als betrokkene in voornoemde zin moet worden aangemerkt, zal veelal in het bevel of de vordering staan vermeld als de personen jegens wie

een bijzondere opsporingsbevoegdheid wordt toegepast. De mededelings- of notificatieplicht geldt niet ten aanzien van een persoon die niet in een bevel of vordering staat vermeld, maar die wel tijdens de uitvoering van een bijzondere opsporingsbevoegdheid jegens een ander (al dan niet toevallig) in beeld is gekomen, zoals een gespreksdeelnemer die over de tap komt van een verdachte of een persoon die wordt gevolgd door een observatieteam nadat hij een ontmoeting heeft gehad met een verdachte. Deze personen worden niet aangemerkt als betrokkene in de zin van artikel 126bb lid 2 Sv.

- Artikel 126bb lid 3 Sv bepaalt dat de verdachte niet genotificeerd behoeft te worden indien hij op grond van de processen-verbaal en andere voorwerpen die bij de processtukken zijn gevoegd (art. 126aa lid 1 Sv) of door melding in de processtukken (art. 126aa lid 4 Sv) op de hoogte is gekomen van het feit dat jegens hem een bijzondere opsporingsbevoegdheid is toegepast.
- De mededelings- of notificatieplicht kan op grond van artikel 126bb lid 1 Sv achterwege blijven indien uitreiking van de mededeling redelijkerwijs niet mogelijk is omdat het adres van de betrokkene onbekend is of omdat de betrokkene bijvoorbeeld niet kan worden geïndividualiseerd, zoals een gebruiker van een prepaidtelefoon.
- Op grond van artikel 126bb lid 4 Sv geldt de mededelings- of notificatieplicht niet ten aanzien van de bevoegdheid tot het vorderen van identificerende gegevens (art. 126nc/126uc Sv), maar ook niet ten aanzien van de bevoegdheid tot het vorderen van gegevens over een gebruiker van een communicatiedienst (art. 126na/126ua lid 3 Sv). Het voorgaande geldt ook voor de artt. 126zi (gebruikersgegevens) en 126zk (identificerende gegevens) Sv.
- Ingeval de inzet van een bijzondere opsporingsbevoegdheid niet heeft geleid tot een strafrechtelijke vervolging of indien de zaak wordt getransigeerd of geseponeerd, dan zal er toch genotificeerd moeten worden. Deze verplichting geldt ook indien bijzondere opsporingsbevoegdheden zijn toegepast in opsporingsonderzoeken die, om capacitaire of andere redenen, tijdelijk niet worden voortgezet. Maar, dan zal van geval tot geval beoordeeld moeten worden of het belang van het onderzoek toelaat dat de mededelings- of notificatieplicht moet worden uitgesteld.
- Aan het niet voldoen van de mededelings- of notificatieplicht kunnen geen consequenties worden verbonden op basis van artikel 359a Sv. Niet notificeren levert namelijk geen onherstelbaar vormverzuim op.

1.7.4 PROCEDURE

- Na beëindiging van een opsporingsonderzoek zal een overzicht gemaakt moeten worden van de personen tegen wie een bijzondere opsporingsbevoegdheid is toegepast. Aan de hand van dit overzicht zal bepaald moeten worden welke betrokkenen een aparte notificatiebrief moeten ontvangen van de officier van justitie (notificatielijst).
- Nadat de officier van justitie heeft bepaald dat er overgegaan kan worden tot notificatie van de in de lijst genoemde betrokkenen wordt er naar deze perso-

nen een schriftelijke notificatiebrief gezonden. In deze brief zal in ieder geval een korte omschrijving gegeven moeten worden van de toegepaste bevoegdheid, een verwijzing naar het betreffende wetsartikel en het tijdstip waarop de periode waarin de bevoegdheid is toegepast.

- Het moment waarop tot notificatie is overgegaan, is van belang om te bepalen op welk moment de processen-verbaal en andere voorwerpen (die zijn verkregen door de uitoefening van een bijzondere opsporingsbevoegdheid) vernietigd moeten worden. In artikel 126cc lid 2 Sv is namelijk bepaald dat de officier van justitie schriftelijk de vernietiging moet bevelen van de processen-verbaal en andere voorwerpen nadat de zaak twee maanden is geëindigd en aan alle notificatieverplichtingen ex artikel 126bb Sv is voldaan.

1.7.5 BIJZONDERHEDEN

Internationale samenwerking

- Op grond van artikel 552a lid 5 Sv geldt de notificatieplicht ook in het geval een bijzondere opsporingsbevoegdheid is toegepast ter uitvoering van een inkomend rechtshulpverzoek. Indien naar aanleiding van de uitvoering van een inkomend rechtshulpverzoek genotificeerd dient te worden, zal de officier van justitie hiertoe dienen over te gaan zodra het belang van het buitenlandse onderzoek dat toelaat. De officier van justitie dient aan het buitenland aan te geven dat er een dergelijke plicht is en dat de verzoekende staat aan dient te geven wanneer deze notificatie kan plaatsvinden.

Kennisneming van stukken

- De mededelingsplicht schept voor de betrokkene geen recht tot kennisneming van de stukken die betrekking hebben op de uitvoering van de bijzondere opsporingsbevoegdheid, zoals het bevel van de officier van justitie, de machtiging van de rechter-commissaris of proces-verbaal van de politie. Betrokkenen kunnen op grond van de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens of de Wet politieregisters (WpolR)⁴ wel een verzoek doen om inzage te krijgen in de stukken of de politieregisters. Zo'n verzoek kan worden geweigerd op grond van de Wob of de WpolR.

1.7.6 VOORBEELDEN

- In het kader van een infiltratieactie naar een georganiseerd verband wordt door een politieke infiltrant contacten onderhouden met een groep van personen. De infiltratieactie leidt niet tot enig belastend of ontlastend materiaal. Het strafrechtelijk onderzoek is inmiddels afgesloten. Tegen bepaalde personen uit deze groep is voldoende (ander) bewijs verzameld om hen te kunnen vervolgen. In de strafdossiers van deze verdachten wordt in de processtukken melding gedaan van de toepassing van de bevoegdheid tot infiltratie. Aangezien de verdachten al op de hoogte zijn geraakt van de jegens hen uitgeoefende opsporingsbevoegdheden behoeft er naar deze verdachten geen notificatiebrief

⁴ De Wet Politieregisters zal worden vervangen door de Wet politiegegevens (Stb. 2007, 300). Deze wet zal naar verwachting op 1 januari 2008 in werking treden.

ex artikel 126bb Sv uit te gaan. De andere in het bevel genoemde personen die behoren tot het georganiseerd verband kunnen als betrokkenen in de zin van artikel 126bb Sv worden aangemerkt en zullen dus genotificeerd moeten worden. Dit geldt echter niet ten aanzien van andere personen die in relatie staan tot het georganiseerd verband, maar hier geen deel van uitmaken en ook niet in het bevel zijn genoemd.

- In het kader van een strafrechtelijk onderzoek tegen een verdachte is gebruik gemaakt van de bevoegdheid tot stelselmatige observatie. Het observatieteam heeft tijdens verschillende observatieacties ontmoetingen waargenomen tussen de verdachte en verschillende (onbekende) personen. Om de identiteit vast te kunnen stellen van deze andere personen zijn zij kortstondig geobserveerd. Deze personen kunnen niet als betrokkenen in de zin van artikel 126bb Sv worden aangemerkt en behoeven dus niet genotificeerd te worden.
- Er heeft een infiltratieactie gelopen die om veiligheidsredenen moest worden afgebroken. Er is onvoldoende bewijs vergaard om met succes te kunnen vervolgen. Ook is niet te verwachten dat op andere wijze nog bewijsmateriaal kan worden vergaard. In dit geval zullen de personen genotificeerd moet worden tegen wie de infiltratieactie heeft gelopen.
- De telefoon van de vriendin van een verdachte is afgetapt. Zij raakt hiervan op de hoogte omdat hiervan melding is gedaan in de processtukken van de verdachte. Ook al is de vriendin uit andere hoefde al bekend geworden met het feit dat (mede) jegens haar een bijzondere opsporingsbevoegdheid is toegepast, zal zij toch genotificeerd moeten worden.
- Om capacitaire redenen wordt een opsporingsonderzoek waarin bijzondere opsporingsbevoegdheden zijn toegepast tijdelijk niet voortgezet. In dit geval geldt ook de mededelings- of notificatieplicht, maar van geval tot geval zal beoordeeld moeten worden of het belang van het onderzoek toelaat dat de mededelings- of notificatieplicht kan worden uitgesteld.

1.7.7 MODELLEN

Zie hoofdstuk 6.2:

3. Kennisgeving aan betrokkene (art. 126bb Sv).

1.8 GEGEVENSBEHEER

1.8.1 REGELGEVING

Wettekst

Artikel 126cc

1. Zolang de zaak niet is geëindigd, bewaart de officier van justitie de processen-verbaal en andere voorwerpen, waaraan gegevens kunnen worden ontleend die zijn verkregen door observatie met behulp van een technisch hulpmiddel dat signalen registreert, het opnemen van vertrouwelijke communicatie, of het onderzoek van telecommunicatie, voor zover die niet bij de processtukken zijn gevoegd, en houdt deze ter beschikking van het onderzoek.
2. Zodra twee maanden verstreken zijn nadat de zaak geëindigd is en de laatste mededeling, bedoeld in artikel 126bb, is gedaan, doet de officier van justitie de processen-verbaal en andere voorwerpen, bedoeld in het eerste lid, vernietigen. Van de vernietiging wordt proces-verbaal opgemaakt.
3. Met een zaak die geëindigd is, wordt bij de toepassing van het vorige lid gelijkgesteld een voorbereidend onderzoek dat naar redelijke verwachting niet tot een zaak zal leiden.
4. Bij algemene maatregel van bestuur worden voorschriften gegeven omtrent de wijze waarop de processen-verbaal en andere voorwerpen, bedoeld in het eerste lid, worden bewaard en vernietigd.

Artikel 126dd⁵

1. De officier van justitie kan bepalen dat gegevens die zijn verkregen door observatie met behulp van een technisch hulpmiddel dat signalen registreert, het opnemen van vertrouwelijke communicatie, of het onderzoek van telecommunicatie kunnen worden gebruikt voor:
 - a. een ander strafrechtelijk onderzoek dan waartoe de bevoegdheid is uitgeoefend;
 - b. opslag in het register zware criminaliteit, indien het gegevens betreft omtrent een persoon als bedoeld in artikel 13a, eerste lid, onderdeel a tot en met c, van de Wet politieregisters.
2. Indien toepassing is gegeven aan het eerste lid, onderdeel a, behoeven de gegevens, in afwijking van artikel 126cc, tweede lid, niet te worden vernietigd, totdat het andere onderzoek is geëindigd.
Is toepassing gegeven aan het eerste lid, onderdeel b, dan behoeven de gegevens niet te worden vernietigd, totdat de Wet politieregisters opslag van de gegevens niet meer toestaat.

Overige regelgeving

Het besluit bewaren en vernietigen niet-gevoegde stukken, *Stb.* 1999, 548 (opgenomen in hoofdstuk 5).

5 Dit artikel zal worden gewijzigd als gevolg van de beoogde inwerkingtreding van de Wet politiegegevens (*Stb.* 2007, 300). Deze wet zal naar verwachting op 1 januari 2008 in werking treden.

1.8.2 BEGRIPSBEPALING

Onder gegevensbeheer wordt verstaan de wijze waarop de officier van justitie het beheer moet voeren over de niet bij de processtukken gevoegde processen-verbaal en andere voorwerpen, waaraan gegevens kunnen worden ontleend die zijn verkregen door observatie met behulp van een technisch hulpmiddel dat signalen registreert, het opnemen van vertrouwelijke communicatie of het onderzoek van (tele)communicatie.

1.8.3 BETEKENIS

De bewaring en vernietiging van gegevens (art. 126cc Sv)

- Op grond van artikel 126cc lid 1 Sv is de officier van justitie verplicht om de processen-verbaal en andere voorwerpen waaraan gegevens kunnen worden ontleend die zijn verkregen door
 - observatie met behulp van een technisch hulpmiddel dat signalen registreert;
 - het opnemen van vertrouwelijke communicatie; en
 - het onderzoek van telecommunicatie;voor zover die niet bij de processtukken zijn gevoegd, te bewaren en ter beschikking te houden voor onderzoek, zolang de zaak niet geëindigd is.
- In het Besluit bewaren en vernietigen niet-gevoegde stukken (*Stb.* 1999, 548) worden voorschriften gegeven omtrent de wijze waarop de voornoemde processen-verbaal en andere voorwerpen moeten worden geregistreerd, bewaard en vernietigd. Deze voorschriften gelden niet alleen voor de originelen, maar ook voor de kopieën.
- In het Besluit bewaren en vernietigen niet-gevoegde stukken worden de begrippen ‘voorwerp’ en ‘gegevensdrager’ naast elkaar gebruikt. Het begrip ‘voorwerp’ in de betekenis van artikel 126cc Sv en voornoemd besluit zal in veel gevallen overeenkomen met het begrip ‘gegevensdrager’. Op een gegevensdrager worden digitale bestanden of gedetecteerde signalen opgeslagen, zoals cassettebandjes, videobanden, cd-rom's of diskettes. Onder ‘voorwerp’ kan daarnaast ook een integraal uitgetypt tapverslag of een bestand dat is opgeslagen op een netwerkserver worden verstaan.
- De officier van justitie bepaalt op welke plaats de processen-verbaal en andere voorwerpen worden bewaard.
- Twee maanden nadat de zaak is geëindigd en aan alle notificatieverplichtingen ex artikel 126bb Sv is voldaan, zal de officier van justitie schriftelijk de vernietiging bevelen van de processen-verbaal en andere voorwerpen (art. 126cc lid 2 Sv).
- Een zaak is in elk geval geëindigd indien er een onherroepelijke uitspraak is gedaan door een rechter. Voorts geldt een zaak als geëindigd indien zij onvoorwaardelijk is geseponeerd en tegen deze beslissing geen beklag ex artikel 12 Sv meer openstaat. Daarnaast geldt een zaak ook als geëindigd indien een voorbereidend onderzoek naar redelijke verwachting niet tot een zaak zal leiden (art. 126cc lid 3 Sv). Indien na de vervolging in de hoofdzaak een ontnemingsprocedure wordt opgestart, zal de vernietigingstermijn van artikel 126cc lid 2 Sv pas ingaan nadat de ontnemingszaak is geëindigd.

- Op grond van artikel 126cc lid 2 Sv zal een opsporingsambtenaar proces-verbaal moeten opmaken van de vernietiging van de processen-verbaal en andere voorwerpen. Dit proces-verbaal moet worden toegezonden aan de officier van justitie die hiervan een registratie bijhoudt, zodat inzichtelijk is welke stukken, op basis van welk bevel, op welk tijdstip zijn vernietigd.

Het gebruik van gegevens voor een ander doel (art. 126dd Sv)

- Op grond van artikel 126dd lid 1 Sv kan de officier van justitie bepalen dat gegevens die zijn verkregen door de toepassing van de in artikel 126cc lid 1 Sv omschreven opsporingsbevoegdheden kunnen worden gebruikt voor een ander strafrechtelijk onderzoek dan waartoe de bevoegdheid is uitgeoefend of opslag in het register zware criminaliteit, als bedoeld in artikel 13a, eerste lid, onderdeel a tot en met c, van de Wet politieregisters.
- Indien de officier van justitie heeft bepaald dat de gegevens kunnen worden gebruikt voor een ander strafrechtelijk onderzoek of opslag in het register zware criminaliteit, dan wordt de in artikel 126cc lid 2 Sv opgenomen verplichting tot vernietiging van de processen-verbaal en andere voorwerpen opgeschort.

Ander strafrechtelijk onderzoek

- De in de processen-verbaal en andere voorwerpen opgenomen gegevens die worden gebruikt in een ander strafrechtelijk onderzoek blijven bewaard onder de verantwoordelijkheid van de officier van justitie die de leiding heeft over het 'nieuwe' strafrechtelijke onderzoek. Deze officier van justitie zal er dan ook voor moeten zorgen dat de gegevens worden vernietigd in het geval dit strafrechtelijke onderzoek is geëindigd.
- Indien het 'nieuwe' strafrechtelijke onderzoek is geëindigd en aan alle notificatieverplichtingen is voldaan, geldt de termijn van artikel 126cc lid 2 Sv.
- De gegevens die zijn verkregen door de toepassing van de in artikel 126cc lid 1 Sv omschreven opsporingsbevoegdheden kunnen ook worden bewaard en gebruikt in een ander strafrechtelijk onderzoek naar dezelfde verdachte. Deze gegevens kunnen echter niet worden bewaard voor een –nog niet te concretiseren – toekomstig strafrechtelijk onderzoek. Dit is echter wel mogelijk indien de gegevens worden opgeslagen in het register zware criminaliteit.

Opslag in het register zware criminaliteit

- De in de processen-verbaal en andere voorwerpen opgenomen gegevens die worden opgeslagen in het register zware criminaliteit blijven bewaard onder verantwoordelijkheid van de CIE-officier van justitie.
- De CIE-officier van justitie zal zich op de hoogte moeten laten stellen van het moment waarop de wet Politieregisters opslag in het register zware criminaliteit niet meer toelaat. In dat geval zal de officier van justitie zo spoedig mogelijk daarna de vernietiging moeten bevelen van de desbetreffende processen-verbaal en andere voorwerpen.

- In het register zware criminaliteit kunnen slechts gegevens worden opgeslagen omtrent:
 - verdachten van misdrijven;
 - personen ten aanzien van wie een redelijk vermoeden bestaat dat zij betrokken zijn bij het beramen of plegen van misdrijven;
 - of personen die in een bepaalde relatie staan tot de hiervoor bedoelde personen.

Het moet in dit geval wel gaan om misdrijven waarvoor het register is aangelegd.

- Of de gegevens daadwerkelijk worden opgenomen in het register zware criminaliteit is een gedeelde verantwoordelijkheid van de registerbeheerder (korpsbeheerder) en het openbaar ministerie, met dien verstande dat de registerbeheerder ingevolge artikel 7 van de Wet politieregisters de eindverantwoordelijkheid draagt voor de inhoud en het gebruik van het register zware criminaliteit. In de praktijk komt het erop neer dat bij verschil van inzicht over het al dan niet registreren van bepaalde gegevens beide partijen een vetorecht toekomt.
- Op grond van artikel 13a lid 8 van de Wet politieregisters worden de gegevens uit het register zware criminaliteit verwijderd en vernietigd indien zij niet langer noodzakelijk zijn voor het doel van het register dan wel na verloop van vijf jaar na de datum van de laatste opname van gegevens die blijken te geven van de noodzaak tot registratie van de betrokkene met het oog op het doel van het register.

De vernietiging van gegevens omtrent beroepsgeheimhouders (art. 126aa lid 2 Sv)

- Op grond van artikel 126aa lid 2 Sv dienen processen-verbaal of andere voorwerpen, voor zover deze mededelingen behelzen ten aanzien waarvan de geheimhouder (als bedoeld in art. 218 Sv) zijn verschoningsrecht kan inroepen, te worden vernietigd.
- Artikel 126aa lid 2 Sv ziet niet alleen op gegevens of mededelingen die zijn vastgelegd met een technisch hulpmiddel, zoals bedoeld in artikel 126cc lid 1 Sv, maar op alle mededelingen die zijn verkregen door de uitvoering van een van de bevoegdheden uit Titel IVa tot en met Va.
- In het Besluit bewaren en vernietigen niet-gevoegde stukken (*Stb.* 1999, 548) en de Instructie 'Vernietiging geïntercepteerde gesprekken met geheimhouders' van 11 december 2006 zijn ter uitvoering van deze vernietigingsverplichting regels opgenomen. Zie hoofdstuk A I 1.5 Bescherming van beroepsgeheimhouders.

1.8.4 JURISPRUDENTIE

HR 13.05.2003, NS 2003, 256

Het oordeel van het Hof komt erop neer dat, ook indien achteraf door de officier van justitie toestemming is gegeven voor het in het eerste lid van artikel 126dd Sv bedoelde gebruik van de daar vermelde gegevens, is voldaan aan het vereiste van artikel 126dd Sv. Dat oordeel is juist. De aan het middel ten grondslag liggende opvatting dat het gebruik van bedoelde gegevens in een ander onderzoek slechts mogelijk is indien zulks door de officier van justitie vooraf is bepaald, is dus onjuist.

1.9 INTERNATIONALE SAMENWERKING

1.9.1 REGELGEVING

Wettekst

Artikel 552h Sv

1. De navolgende artikelen van deze titel zijn van toepassing op verzoeken om rechtshulp door autoriteiten van een vreemde staat in verband met een strafzaak gedaan, en gericht tot een al dan niet met name aangeduid orgaan van de justitie of de politie in Nederland, voor zover in de afdoening niet is voorzien in het bepaalde bij of krachtens andere wetten.
2. Als verzoeken om rechtshulp worden aangemerkt verzoeken tot het al dan niet gezamenlijk verrichten van handelingen van onderzoek of het verlenen van medewerking daaraan, het toezenden van documenten, dossiers of stukken van overtuiging of het geven van inlichtingen, dan wel het betekenen of uitreiken van stukken of het doen van aanzeggingen of mededelingen aan derden.

Artikel 552i Sv

1. Het verzoek wordt, zo het niet tot een officier van justitie is gericht, door de geadresseerde onverwijld doorgezonden aan de officier van justitie in het arrondissement waarin de gevraagde handeling moet worden verricht, of waarin het verzoek is ontvangen.
2. Indien uitsluitend om inlichtingen is gevraagd en voor het verkrijgen daarvan geen dwangmiddelen of de in de artikel 126g tot en met 126z alsmede artikel 126gg geregelde bevoegdheden dan wel toepassing van artikel 126ff nodig zijn, kan de doorzending achterwege blijven.
3. Van elke inwilliging van een verzoek overeenkomstig het tweede lid wordt aantekening gehouden in een register waarvan het model door onze Minister wordt vastgesteld. In de aantekening worden in ieder geval de aard van het verzoek, de hoedanigheid van de verzoeker en het gevolg dat aan het verzoek gegeven is opgenomen.
4. Bij de afdoening van een verzoek neemt de krachtens het tweede lid bevoegde autoriteit de door de officier van justitie gegeven algemene en bijzondere aanwijzingen in acht.

Artikel 552j Sv

De officier van justitie die het verzoek heeft ontvangen, beslist onverwijld omtrent het daaraan te geven gevolg. Indien handelingen in meer dan één arrondissement moeten worden verricht, is in elk van die arrondissementen de officier van justitie tot het in behandeling nemen van het gehele verzoek bevoegd. De officier van justitie die het gehele verzoek in behandeling heeft genomen roept voor de uitvoering ervan zo nodig de tussenkomst in van het openbare ministerie in andere rechtsgebieden. In het belang van een spoedige en doelmatige afdoening kan hij het verzoek overdragen aan zijn ambtgenoot in een ander arrondissement.

Artikel 552k Sv

1. Voor zover het verzoek is gegrond op een verdrag, wordt daaraan zoveel mogelijk het verlangde gevolg gegeven.
2. In gevallen waarin het betreft een redelijk verzoek dat niet op een verdrag is ge-

grond, alsmede in gevallen waarin het toepasselijke verdrag niet tot inwilliging verplicht, wordt aan het verzoek voldaan, tenzij de inwilliging in strijd is met een wettelijk voorschrift of met een aanwijzing van de minister van Justitie.

Artikel 552l Sv

1. Aan het verzoek wordt geen gevolg gegeven:
 - a. in gevallen waarin grond bestaat voor het vermoeden, dat het is gedaan ten behoeve van een onderzoek, ingesteld met het oogmerk de verdachte te vervolgen, te straffen of op andere wijze te treffen in verband met zijn godsdienstige, levensbeschouwelijke dan wel staatkundige overtuiging, zijn nationaliteit, zijn ras of de groep van de bevolking waartoe hij behoort;
 - b. voor zover inwilliging zou strekken tot het verlenen van medewerking aan een vervolging of berechting welke onverenigbaar is met het aan artikel 68 van het Wetboek van Strafrecht en artikel 255, eerste lid, van dit wetboek ten grondslag liggende beginsel;
 - c. voor zover het is gedaan ten behoeve van een onderzoek naar feiten ter zake waarvan de verdachte in Nederland wordt vervolgd.
2. In gevallen waarin grond bestaat voor een vermoeden als bedoeld onder *a* van het vorige lid wordt het verzoek voorgelegd aan de minister van Justitie.

Artikel 552m Sv

1. Aan verzoeken ten behoeve van een onderzoek naar strafbare feiten van politieke aard, of daarmee verband houdende feiten, wordt niet voldaan dan krachtens een machtiging van de minister van Justitie. Die machtiging kan alleen worden gegeven voor verzoeken die op een verdrag zijn gegrond en slechts na overleg met de minister van Buitenlandse Zaken. De beslissing op het verzoek wordt langs diplomatieke weg ter kennis van de autoriteiten van de verzoekende staat gebracht.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op een verzoek door autoriteiten van een staat die partij is bij het Europees Verdrag tot bestrijding van terrorisme (Trb. 1977, 63) of bij de Overeenkomst betreffende de toepassing van dat Verdrag tussen de lidstaten van de Europese Gemeenschappen (Trb. 1980, 14) met betrekking tot een van de strafbare feiten, bedoeld in artikel 1 of 2 van dat Europees Verdrag, dan wel op een verzoek door autoriteiten van een staat die partij is bij het op 16 oktober 2001 te Luxemburg tot stand gekomen Protocol bij de Overeenkomst betreffende de wederzijdse rechtshulp in strafzaken tussen de Lidstaten van de Europese Unie (Trb. 2001, 187).
3. Aan verzoeken, die zijn gedaan ten behoeve van een onderzoek naar strafbare feiten met betrekking tot retributies, belastingen, douane, deviezen, of daarmee verband houdende feiten, en waarvan de inwilliging van belang kan zijn voor 's Rijks belastingdienst, dan wel aan verzoeken betrekking hebbende op gegevens welke onder 's Rijks belastingdienst berusten of aan ambtenaren van deze dienst in de uitoefening van hun bediening bekend zijn geworden, wordt niet voldaan dan krachtens machtiging van de minister van Justitie. Die machtiging kan alleen worden gegeven voor verzoeken die op een verdrag zijn gegrond en slechts na overleg met de minister van Financiën.

Artikel 552n Sv

1. De officier van justitie stelt een voor inwilliging vatbaar en op een verdrag gegrond verzoek van een buitenlandse rechterlijke autoriteit in handen van de rechter-commissaris:

- a. indien het strekt tot het horen van personen die niet bereid zijn vrijwillig te verschijnen en de gevraagde verklaring af te leggen;
 - b. indien uitdrukkelijk is gevraagd om een beëdigde verklaring, of om een verklaring afgelegd ten overstaan van een rechter;
 - c. indien het met het oog op het verlangde gevolg nodig is, dat stukken van overtuiging in beslag worden genomen.
2. In andere dan de in het vorige lid voorziene gevallen kan de officier van justitie het verzoek van een buitenlandse rechterlijke autoriteit in handen van de rechter-commissaris stellen.
 3. De overlegging van het verzoek geschiedt bij een schriftelijke vordering, waarin wordt omschreven welke verrichtingen van de rechter-commissaris worden verlangd.
 4. De in het vorige lid bedoelde vordering kan te allen tijde worden ingetrokken.

Artikel 552o Sv

1. Voor zover de in artikel 552n, derde lid, bedoelde vordering is gedaan met het oog op de voldoening aan een voor inwilliging vatbaar en op een verdrag gegrond verzoek van een buitenlandse autoriteit, heeft zij dezelfde rechtsgevolgen als een vordering tot het instellen van een gerechtelijk vooronderzoek, zulks voor wat betreft:
 - a. de bevoegdheden van de rechter-commissaris ten aanzien van de door hem te horen verdachten, getuigen en deskundigen, alsmede die tot het bevelen van de uitlevering of overbrenging van stukken van overtuiging, het betreden van plaatsen, het doorzoeken van plaatsen, het in beslag nemen van stukken van overtuiging en het onderzoeken van gegevens in geautomatiseerde werken;
 - b. de bevoegdheden van de officier van justitie;
 - c. de rechten en verplichtingen van de door de rechter-commissaris te horen personen;
 - d. de bijstand van een raadsman;
 - e. de verrichtingen van de griffier.
2. Vatbaar voor inbeslagneming, overeenkomstig het eerste lid van dit artikel, zijn stukken van overtuiging die daarvoor vatbaar zouden zijn, indien het feit in verband waarmee de rechtshulp is gevraagd, in Nederland was begaan en dat feit aanleiding kan geven tot uitlevering aan de verzoekende staat.
3. Tenzij het toepasselijk verdrag anders bepaalt kan ter voldoening aan een verzoek om rechtshulp, geen gebruik van dwangmiddelen worden gemaakt anders dan overeenkomstig de voorgaande leden.

Artikel 552oa Sv

1. Voor zover een voor inwilliging vatbaar en op een verdrag gegrond verzoek van een buitenlandse autoriteit daartoe strekt, kunnen de in artikel 126l, 126m, 126s en 126t omschreven bevoegdheden worden uitgeoefend.
2. Andere bevoegdheden, omschreven in Titel IVa, V, Va en Vc van het Eerste boek, kunnen worden uitgeoefend, en aan artikel 126ff kan toepassing worden gegeven, indien een voor inwilliging vatbaar rechtshulpverzoek daartoe strekt.
3. Tenzij het toepasselijke verdrag anders bepaalt kan, ter voldoening aan een verzoek om rechtshulp, geen gebruik van de in Titel IVa, V, Va en Vc omschreven bevoegdheden worden gemaakt en kan aan artikel 126ff geen toepassing worden gegeven, anders dan overeenkomstig de voorgaande leden.
4. Processen-verbaal en andere voorwerpen, verkregen door toepassing van een in de artikel 126l, 126m, 126s en 126t omschreven bevoegdheid, kunnen door

de officier van justitie worden afgegeven aan de buitenlandse autoriteiten voor zover de rechtbank, met inachtneming van het toepasselijke verdrag, daartoe verlof verleent.

5. Het artikel 126aa, tweede lid, alsmede 126bb tot en met 126dd zijn van overeenkomstige toepassing. Artikel 126cc is slechts van toepassing voor zover de betreffende processen-verbaal en andere voorwerpen niet aan de buitenlandse autoriteiten zijn afgegeven. De officier van justitie draagt er zorg voor dat een betrokkene de processen-verbaal en andere voorwerpen die op hem betrekking hebben op enig moment kan inzien.

Artikel 552p Sv

1. De rechter-commissaris doet het verzoek, na bijvoeging van de processen-verbaal van de door hem afgenomen verhoren en van die van zijn verdere verrichtingen, zo spoedig mogelijk teruggaan naar de officier van justitie.
2. De door de rechter-commissaris in beslag genomen stukken van overtuiging en onder hem berustende gegevensdragers waarop gegevens zijn opgenomen die zijn vergaard met gebruikmaking van enige strafvorderlijke bevoegdheid, worden ter beschikking van de officier van justitie gesteld, voor zover de Rechtbank, met inachtneming van het toepasselijke verdrag, daartoe verlof verleent.
3. Tenzij aannemelijk is dat de rechthebbenden op de in beslag genomen stukken niet in Nederland verblijf houden, wordt het krachtens het vorige lid vereiste verlof slechts verleend onder voorbehoud, dat bij de afgifte aan de buitenlandse autoriteiten wordt bedongen, dat de stukken zullen worden teruggezonden zodra daarvan het voor de strafvordering nodige gebruik is gemaakt.
4. Het bepaalde bij en krachtens artikel 116 tot en met 119, 552a en 552c tot en met 552e is ten aanzien van het gestelde in het eerste tot en met het derde lid van overeenkomstige toepassing. In plaats van het volgens die artikelen bevoegde Hof treedt de Rechtbank die bevoegd is tot het verlenen van het krachtens het tweede lid van dit artikel vereiste verlof.

Overige regelgeving

1. Voor algemene informatie over internationale samenwerking in strafzaken wordt verwezen naar de *Handleiding Kleine Rechtshulp in Strafzaken* van de Afdeling Internationale Rechtshulp in Strafzaken (IRS) van het ministerie van Justitie.
2. Richtlijn inzake de toepassing van artikel 552i Sv door het OM en de informatieverstrekking door de politie in het kader van de wederzijdse rechtshulp in strafzaken, *Stcrt.* 1994, 242 en 2000, 43 (opgenomen in hoofdstuk 4).
3. Samenwerkingsbesluit bijzondere opsporingsbevoegdheden, *Stb.* 1999, 49 (opgenomen in hoofdstuk 5).
4. Aanwijzing rechtshulpverzoeken voor grensoverschrijdende observatie, *Stcrt.* 2006, 57 (opgenomen in hoofdstuk 4).
5. Aanwijzing internationale gemeenschappelijke onderzoeksteams, *Stcrt.* 2004, 143 (opgenomen in hoofdstuk 4).

1.9.2 GRONDSLAG

- In dit hoofdstuk wordt een algemeen wettelijk kader gegeven ten behoeve van de inzet van bijzondere opsporingsbevoegdheden in internationaal verband. Voor een nadere beschrijving van het rechtshulpverkeer dat betrekking heeft op de inzet van een specifieke bijzondere opsporingsbevoegdheid wordt verwezen naar de afzonderlijke hoofdstukken waarin de verschillende bijzondere opsporingsbevoegdheden worden besproken.

Algemeen

- Op verzoek van een staat kunnen in een andere staat opsporingshandelingen worden verricht ten behoeve van het strafproces van de verzoekende staat. De handelingen die aan een andere staat kunnen worden verzocht, kunnen onder meer bestaan uit het verstrekken van inlichtingen, het verrichten van onderzoekshandelingen of het verlenen van medewerking aan de uitvoering van opsporingsbevoegdheden, zoals het rechtstreeks doorgeleiden van telefoongesprekken, grensoverschrijdende observatie, (grensoverschrijdende) infiltratie of gecontroleerde aflevering.
- Deze vorm van (wederzijdse) rechtshulp, ook wel kleine rechtshulp genaamd, maakt deel uit van het internationale volkenrecht dat de betrekkingen tussen de verschillende landen regelt. Het volkenrecht berust in de eerste plaats op het geschreven recht, zoals multilaterale en bilaterale verdragen. Is er geen verdrag van toepassing, dan wordt de rechtshulprelatie tussen de verschillende staten beheerst door het internationaal gewoonterecht, *ius cogens*, algemene rechtsbeginselen en de nationale wetgeving van de betrokken staten.
- In het internationale rechtshulpverkeer worden de volgende rechtsbeginselen algemeen erkend: het soevereiniteitsbeginsel, het vertrouwensbeginsel en het wederkerigheidsbeginsel.

Soevereiniteitsbeginsel

- Het soevereiniteitsbeginsel houdt in dat iedere staat op zijn eigen territorium exclusief bevoegd is te handelen overeenkomstig zijn eigen rechtsorde. Dit betekent dat het een staat niet vrijstaat om de werking van zijn strafwet zonder beperking over het grondgebied van andere, vreemde, staten uit te breiden en toe te passen.
- Voor de opsporingspraktijk betekent dit dat de toepassing van (bijzondere) opsporingsbevoegdheden in vreemde staten niet mag plaatsvinden zonder toestemming van de bevoegde justitiële autoriteiten van die staat. De toestemming kan worden verkregen door het indienen van een rechtshulpverzoek.
- De toestemming dient vooraf te worden verleend, maar kan gelet op de jurisprudentie, onder zeer bijzondere omstandigheden (bij wijze van herstel van verzuim) ook achteraf worden verleend.
- Door het sluiten van verdragen doen staten gedeeltelijk afstand van hun soevereiniteit. Op het gebied van rechtshulp zijn er tal van verdragen waar landen

in meer of mindere mate soevereiniteit afstaan ten behoeve van een efficiënt rechtshulpverkeer.

- Schending van het soevereiniteitsbeginsel kan onder omstandigheden leiden tot bewijsuitsluiting of zelfs tot het door de rechter niet-ontvankelijk verklaren van het openbaar ministerie in de strafvervolging.

Vertrouwensbeginsel

- Het vertrouwensbeginsel houdt in dat landen die met elkaar rechtshulpverdragen (of verdragen betreffende de rechten van de mens) hebben gesloten in het algemeen vertrouwen hebben in elkaars rechtssysteem. Het gaat onder meer om het vertrouwen dat staten bij de uitvoering van een rechtshulpverzoek, in overeenstemming met hun eigen recht zullen handelen. Dit betekent in de praktijk dat er, behoudens expliciete contra-indicaties, geen reden is om te twijfelen aan de juistheid van feiten en omstandigheden die uit het rechtshulpverzoek blijken.
- Dit beginsel komt met name tot uiting bij de beoordeling van de rechtshulpverzoeken waarvoor een verdragsbasis bestaat. Het feit dat Nederland zich door middel van een verdrag heeft verbonden met een andere staat, brengt met zich dat die staat een bepaalde mate van vertrouwen toekomt.
- Het vertrouwensbeginsel speelt daarnaast ook een belangrijke rol bij de beoordeling van de resultaten van internationale rechtshulp door de officier van justitie en de rechter. Deze autoriteiten zullen er vanuit mogen gaan dat de in een rechtshulpverzoek opgenomen feiten juist zijn.

Wederkerigheidsbeginsel

- Het wederkerigheidsbeginsel veronderstelt dat een verzoek om rechtshulp wordt uitgevoerd onder de voorwaarde dat de verzoekende staat in dezelfde, omgekeerde situatie, eveneens tot verlening van de gevraagde rechtshulp zal overgaan.
- Het wederkerigheidsbeginsel wordt standaard in verdragen vastgelegd en geldt ook ten aanzien van landen waarmee geen verdrag is gesloten. Indien aan een land waarmee Nederland geen verdrag heeft gesloten rechtshulp wordt verzocht en dit verzoek tot rechtshulp ziet op de toepassing in het andere land van een bijzondere opsporingsbevoegdheid die Nederland onderwerpt aan een verdragsbasis (zie artikel 5520a lid 1 Sv), kan Nederland aan het aangezochte land geen wederkerigheid bieden. Het bieden van wederkerigheid is echter niet voor elk land noodzakelijk om een rechtshulpverzoek uit te voeren.

1.9.3 INKOMENDE RECHTSHULPVERZOEKEN EN BIJZONDERE OPSPORINGSBEVOEGDHEDEN

- In artikel 552i jo 552j Sv is de officier van justitie aangewezen als de centrale rechtshulpautoriteit bij inkomend rechtshulpverkeer.

- Artikel 552k Sv bepaalt dat zoveel mogelijk gevolg wordt gegeven aan een rechtshulpverzoek dat op een verdrag is gegrond. In beginsel is Nederland dus verplicht om (binnen een redelijke termijn) uitvoering te geven aan een rechtshulpverzoek dat berust op een verdrag.
- Wanneer een verdragsbasis aan het verzoek ontbreekt, maar het een redelijk verzoek betreft, wordt aan het verzoek voldaan, tenzij de inwilliging in strijd komt met een aanwijzing van de minister van Justitie of met een wettelijk voorschrift (art. 552k lid 2 Sv).
- De inwilliging mag niet in strijd komen met de Nederlandse wetsbepalingen, voorschriften en procedures (waaronder de in titel X van het Wetboek van Strafvordering opgenomen artikelen (art. 552h-55q Sv)). Daarnaast is ook de regelgeving omtrent notificatie, bewaring en vernietiging van toepassing (art. 126aa lid 2 en 126bb tot en met 126dd Sv).
- Aan een buitenlands rechtshulpverzoek tot toepassing van een bijzondere opsporingsbevoegdheid op Nederlands grondgebied kan alleen gevolg worden gegeven indien die bevoegdheid ook naar Nederlands recht kan worden uitgeoefend.
- Artikel 552oa lid 1 Sv bepaalt dat een aantal bijzondere opsporingsbevoegdheden, zoals het opnemen van telecommunicatie, slechts op verzoek van het buitenland op Nederlands grondgebied mogen worden toegepast indien het daartoe dienende rechtshulpverzoek is gegrond op een verdrag. De overige opsporingsbevoegdheden kunnen in beginsel worden uitgevoerd zonder dat het daartoe strekkende rechtshulpverzoek op een verdrag is gebaseerd (art. 552oa lid 2 Sv).
- De in artikel 552oa Sv genoemde opsporingsbevoegdheden kunnen op Nederlands grondgebied slechts worden toegepast met inachtneming van de in het Wetboek van Strafvordering opgenomen bepalingen, tenzij een verdrag anders bepaalt (art. 552oa lid 3 Sv).
- Voor de vraag of uitvoering kan worden gegeven aan een in het kader van een buitenlands opsporingsonderzoek aan Nederland gedaan rechtshulpverzoek, dient niet het gehele buitenlandse opsporingsonderzoek – en dus ook het totale verloop daarvan – in die beoordeling te worden betrokken, doch uitsluitend de activiteiten die op Nederlands grondgebied in het kader van rechtshulp dienen te worden uitgevoerd.

1.9.4 UITGAANDE RECHTSHULPVERZOEKEN EN BIJZONDERE OPSPORINGSBEVOEGDHEDEN

- Rechtshulp kan in elke fase van een strafrechtelijk onderzoek (opsporingsonderzoek, gerechtelijk vooronderzoek, onderzoek ter terechtzitting of strafrechtelijk financieel onderzoek) worden gevraagd. De fase van onderzoek bepaalt de omvang van de gevraagde rechtshulp en welke autoriteit bevoegd is de rechtshandeling te vragen. Er moet sprake zijn van een rechterlijke autoriteit van wie het verzoek uitgaat. In Nederland is dat de officier van justitie, rechter-commissaris of de rechter.

- Alvorens een rechtshulpverzoek kan worden gericht tot het buitenland, zal eerst aan de Nederlandse voorschriften en procedures moeten zijn voldaan. Wanneer bijvoorbeeld wordt gevraagd om toepassing te geven aan de bevoegdheid tot het opnemen van telecommunicatie, dan dient de rechter-commissaris hiervoor een machtiging te hebben afgegeven.
- Voor het verlenen van rechtshulp is op zich geen verdrag vereist tussen Nederland en de aan te zoeken staat. In veel gevallen blijkt rechtshulp ook zonder verdragsbasis te worden verleend. Wel kan de aangezochte staat eisen dat Nederland in een soortgelijk geval het verzoek om rechtshulp ook zou kunnen uitvoeren (wederkerigheidsbeginsel).
- Aan het buitenland kan niet worden gevraagd om uitvoering te geven aan (bijzondere) opsporingsbevoegdheden die naar Nederlands recht niet zijn toegestaan.

1.9.5 PROCEDURE

Inkomende rechtshulpverzoeken

- In art. 552i jo 552j Sv is de officier van justitie aangewezen als de centrale rechtshulpautoriteit bij inkomend rechtshulpverkeer. Hij beslist over de wijze van afdoening en daarmee de vraag of de politie, het Openbaar Ministerie of de rechter-commissaris wordt belast met de verdere uitvoering van het rechtshulpverzoek.
- Op grond van art. 552i lid 1 Sv is de officier van justitie in het arrondissement waar de gevraagde handeling moet worden verricht of waar het verzoek is ontvangen, belast met de behandeling van het rechtshulpverzoek. Het voor de uitvoering van het rechtshulpverzoek verantwoordelijke arrondissementsparket en/of het regionale Internationale Rechtshulp Centrum (IRC) beoordeelt of het verzoek voldoet aan de verdragsrechtelijke en wettelijke formaliteiten, waaronder de weigeringsgronden zoals opgenomen in art. 552l Sv.
- Indien een rechtshulpverzoek uit het buitenland niet tot een officier van justitie is gericht, zal de ontvanger het rechtshulpverzoek op grond van artikel 552i Sv onverwijld moeten doorzenden aan de officier van justitie van het arrondissement waarin de gevraagde handeling moet worden verricht of waarin het verzoek is ontvangen, dan wel aan de officier van justitie bij het Landelijk Parket.
- Art. 552oa lid 1 Sv bepaalt dat de in de artt. 126l/126s, 126m/126t, 126nd lid 6, 126ne/126ue lid 3 en 126nf/126uf Sv opgenomen bijzondere opsporingsbevoegdheden uitsluitend kunnen worden toegepast indien een voor inwilliging vatbaar en op een verdrag gegrond rechtshulpverzoek van een buitenlandse rechterlijke autoriteit daartoe strekt. Bij de toepassing van deze bevoegdheden zal de officier van justitie een machtiging moeten vorderen van de rechter-commissaris. De vordering van de officier van justitie aan de rechter-commissaris moet worden vergezeld van het rechtshulpverzoek en de overige gegevens die op grond van art. 552o Sv nodig zijn om te kunnen beoordelen of het verzoek kan worden ingewilligd.

- De stukken en de processen-verbaal die zijn verkregen door toepassing van de in art. 552oa lid 1 Sv opgenomen opsporingsbevoegdheden kunnen slechts door de officier van justitie aan de buitenlandse autoriteiten worden afgegeven indien de rechtbank, met inachtneming van het toepasselijke verdrag, daartoe verlof verleent op grond van art. 552oa lid 4 Sv. Het gaat hier om een raadkamerprocedure in de zin artikel 23 Sv. Op grond van dit artikel moeten de verdachte en andere belanghebbenden, zoals de beslagene, worden opgeroepen voor de behandeling van de verlof-procedure. Ingevolge artikel 23 lid 5 Sv kan dit slechts worden nagelaten indien het oproepen van de verdachte het onderzoek zou kunnen schaden. Het is derhalve aan te raden contact op te nemen met de buitenlandse autoriteiten. Indien het buitenland vraagt om geheimhouding kan de oproeping worden nagelaten op basis van 23 lid 5 Sv.
- Ten aanzien van de in de titels IVa, V, Va en Vc opgenomen bijzondere opsporingsbevoegdheden die niet in art. 552oa lid 1 Sv zijn opgenomen, geldt niet de eis dat een voor inwilliging vatbaar rechtshulpverzoek van een buitenlandse rechterlijke autoriteit op een verdrag moet zijn gegrond. In deze gevallen draagt de officier van justitie er zelfstandig zorg voor dat het rechtshulpverzoek wordt uitgevoerd.
- Uit het rechtshulpverzoek zal moeten blijken dat wordt voldaan aan de wettelijke eisen die worden gesteld aan het gebruik van de bevoegdheden.

Uitgaande rechtshulpverzoeken

- Indien een officier van justitie een buitenlandse staat wil verzoeken om een bijzondere opsporingsbevoegdheid toe te passen, zal hij daartoe een rechtshulpverzoek moeten opstellen. Het rechtshulpverzoek zal via de (Landelijke) Internationale Rechtshulp Centra (L)IRC's aan de bevoegde buitenlandse autoriteiten aangeboden moeten worden. Zie hieromtrent paragraaf 1.9.7 Uitvoering.
- Voor het opstellen van een rechtshulpverzoek verdient het aanbeveling om gebruik te maken van het Kennissysteem Rechtshulp In Strafzaken (KRIS). Het KRIS geeft, naast de mogelijkheid een verzoek te genereren dat aan alle vormvereisten voldoet, veel praktische informatie, specifiek gericht op het land waaraan het rechtshulpverzoek wordt gericht, alsmede algemene informatie. Tevens zijn de verdragsteksten, de benodigde Nederlandse wetsartikelen van het wetboek van strafrecht en de opiumwet, met de vertaling hiervan in het Engels, Duits, Frans en Spaans in het KRIS opgenomen.
- Het KRIS wordt centraal beschikbaar gesteld via het OMTRA-net (voor het Openbaar Ministerie) en het Politie Kennis Net (PKN) van de Politieacademie, waardoor het OM, politie, FIOD-ECD, KMAR, Douane en de Internationale Rechtshulpcentra (IRC) er gebruik van kunnen maken.
- Een verzoek om rechtshulp aan het buitenland waarin de toepassing wordt gevraagd van een bijzondere opsporingsbevoegdheid kan pas worden verzonden, nadat de voor de toepassing van deze bevoegdheid in Nederland geldende procedures zijn gevolgd, zoals het verkrijgen van een machtiging van de rechter-commissaris in geval van het opnemen van telecommunicatie of, in

geval van bijvoorbeeld infiltratie, de vereiste goedkeuring van het College van procureurs-generaal na advies van de Centrale Toetsingscommissie.

- Een verzoek om rechtshulp aan een niet-verdragsland geschiedt uitsluitend via de zogenaamde diplomatieke weg, door tussenkomst van de Ministeries van Justitie en van Buitenlandse Zaken. De minister van Justitie is eindverantwoordelijk voor het verzoeken van rechtshulp aan een andere staat. Deze verantwoordelijkheid uit zich met name wanneer een verzoek wordt gedaan aan een land waarmee geen verdragsrelatie bestaat. De Afdeling Internationale Rechtshulp in Strafzaken (AIRS) van het Ministerie van Justitie kan in een geval waarin dit nodig mocht zijn reeds contact opnemen met het Ministerie van Buitenlandse Zaken, zodat de beide ministeries zo spoedig mogelijk kunnen vaststellen of zij kunnen instemmen met het uit doen gaan van het rechtshulpverzoek. AIRS kan daarnaast een adviserende rol spelen bij het opstellen van rechtshulpverzoeken.

1.9.6 UITVOERING

Algemeen

- Op grond van artikel 552oa lid 5 Sv zijn de bepalingen omtrent de beroepsgeheimhouders (art. 126aa lid 2 Sv), notificatie (art. 126bb Sv) en gegevensbeheer (art. 126cc en 126dd Sv) ook van toepassing ten aanzien van inkomende rechtshulpverzoeken waarin de toepassing wordt gevraagd van een bijzondere opsporingsbevoegdheid. Zie hieromtrent de hoofdstukken:
 - 1.5 Bescherming van beroepsgeheimhouders;
 - 1.7 Notificatie;
 - 1.8 Gegevensbeheer.

Ter aanvulling hierop geldt nog ten aanzien van de notificatieplicht, het volgende:

- Indien naar aanleiding van de uitvoering van een inkomend rechtshulpverzoek genotificeerd dient te worden, zal de officier van justitie hiertoe dienen over te gaan indien het belang van het buitenlandse onderzoek dat toelaat. De officier van justitie dient aan het buitenland aan te geven dat er een dergelijke plicht is en dat de verzoekende staat aan dient te geven wanneer deze notificatie kan plaatsvinden.

Uitvoering inkomende en uitgaande rechtshulpverzoeken

Internationale Rechtshulp Centrum (IRC)

- De Internationale Rechtshulp Centra (IRC's) maken deel uit van het nationaal netwerk internationale rechtshulp. De IRC's zijn opgericht om een landelijk dekkend netwerk ten behoeve van de afdoening van inkomende internationale rechtshulp en de verbetering van de kwaliteit van de uitgaande rechtshulp.
- In Nederland zijn, naast de afdeling Internationale Rechtshulp in Strafzaken van het ministerie van Justitie IRS (zie hierna) zes IRC's en één landelijk rechtshulpcentrum (LIRC). Het IRC is een samenwerkingsverband tussen OM en

politie. Bij de IRC's werken zowel medewerkers van politie als van justitie. De IRC's zijn het aanspreekpunt voor politie en justitie met betrekking tot internationale rechtshulp en rechtshulpverzoeken. Uitgaande rechtshulpverzoeken dienen via het IRC te worden verzonden.

- IRC's hebben als taak:
 1. registratie van rechtshulpverzoeken. Dit geschiedt in het Landelijke uniform registratiesysteem inzake internationale rechtshulp in strafzaken (LURIS);
 2. uitvoering van eenvoudige rechtshulpverzoeken, alsmede de coördinatie van de uitvoering van overige rechtshulpverzoeken;
 3. houden van toezicht op de kwaliteit van de afhandeling van rechtshulpverzoeken;
 4. het uitvoeren van overdrachten en overnames strafvervolgning en tenuitvoerlegging strafvonnissen;
 5. het uitvoeren van verzoeken tot uitlevering en inlevering;
 6. het functioneren als kennis- en expertisecentrum op het gebied van internationale rechtshulp, primair voor korpsleidingen, het Openbaar Ministerie en externe belanghebbenden.

Afdeling Internationale Rechtshulp in Strafzaken (AIRS)

- De Afdeling Internationale Rechtshulp in Strafzaken (AIRS) is onderdeel van het ministerie van Justitie en heeft tot taak om de Nederlandse justitiële autoriteiten, als expertisecentrum, te faciliteren bij de uitoefening van wettelijke en verdragsrechtelijke taken. Naast concrete dienstverlening houdt AIRS zich ook bezig met beleidsontwikkeling op het terrein van internationale rechtshulp in strafzaken.
- AIRS is in verschillende verdragen die betrekking hebben op kleine rechtshulp aangewezen als centrale autoriteit. In dat geval dienen de rechtshulpverzoeken (door het IRC) via ARS verstuurd te worden. Tevens dienen rechtshulpverzoeken die niet op een verdrag zijn gebaseerd via de AIRS verzonden te worden.

Inzet van buitenlandse opsporingsambtenaren in Nederland

- Op grond van artikel. 126h, 126i en 126j Sv en het Samenwerkingsbesluit bijzondere opsporingsbevoegdheden (*Stb.* 1999, 549) kan de officier van justitie toestaan dat een buitenlandse opsporingsambtenaar in de openbare dienst van een vreemde staat wordt belast met de uitvoering van een bevel tot observatie, infiltratie, pseudokoop of pseudodienstverlening of het stelselmatige inwinnen van informatie, indien hij:
 - in die vreemde staat beschikt over opsporingsbevoegdheid; en
 - indien hij beschikt over de kennis en vaardigheden die nodig zijn voor de uitvoering van het bevel.
- De officier van justitie die beslist over de inzet van een buitenlandse opsporingsambtenaar zal moeten oordelen of deze opsporingsambtenaar beschikt over de nodige kennis en vaardigheden die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de bovengenoemde opsporingsbevoegdheden. De officier van justitie doet zich bij zijn oordeel omtrent de bij de buitenlandse opsporingsambtenaar

aanwezige kennis en vaardigheden adviseren door het Team Nationale Coördinatie Politieïle Infiltratie (TNCPi) van het Korps Landelijke Politiediensten. Daarnaast zullen de buitenlandse opsporingsambtenaren zich vooraf aan de volgende voorwaarden moeten verbinden:

1. gedurende het optreden op Nederlands grondgebied is de met de uitvoering van het bevel belaste persoon gebonden aan het in Nederland geldende recht;
2. de met de uitvoering van het bevel belaste persoon is verplicht te getuigen, indien hij hiertoe door de Nederlandse autoriteiten wordt opgeroepen;
3. gedurende de periode die nodig is voor de uitvoering van het bevel is de daarmee belaste persoon gehouden de aanwijzingen van de Nederlandse opsporingsautoriteiten op te volgen;
4. de met de uitvoering van het bevel belaste persoon doet van zijn optreden op Nederlands grondgebied verslag aan de Nederlandse opsporingsautoriteiten;
5. de met de uitvoering van het bevel belaste persoon is niet bevoegd om op Nederlands grondgebied dwangmiddelen of andere bijzondere opsporingsbevoegdheden toe te passen dan genoemd in het bevel.

1.9.7 BIJZONDERHEDEN

Uitwisseling van informatie

Gebruik van informatie uit een buitenlands onderzoek

- Indien in een buitenlands onderzoek gebruik is gemaakt van een opsporingsbevoegdheid die ook in Nederland is toegestaan, kan zowel de informatie die in het rechtshulpverzoek staat als de informatie die is verkregen door de inzet van de opsporingsbevoegdheid worden gebruikt in een Nederlands opsporingsonderzoek, mits het buitenland daartoe toestemming verleent.
- Indien in een buitenlands opsporingsonderzoek een in Nederland niet wettelijk geregelde opsporingsbevoegdheid is toegepast, is dit op zichzelf geen belemmering voor het gebruik van de hierdoor verkregen informatie in een Nederlands opsporingsonderzoek. Dit is alleen anders indien de informatie is verkregen op een wijze die niet verenigbaar is met algemene, aan het Nederlandse strafrechtstelsel, ten grondslag liggende rechtsbeginselen. Zo zal informatie die is verkregen door middel van een onder dwang afgenomen verhoor (bijvoorbeeld een door marteling verkregen verklaring) niet in een Nederlandse strafzaak mogen worden gebruikt.
- De in het buitenland toegepaste opsporingsbevoegdheid of het daaruit verkregen materiaal behoeft in beginsel niet door de Nederlandse rechter te worden getoetst naar de normen, waarborgen en procedures van de vreemde staat. Indien de bevoegde autoriteiten van de vreemde staat hebben aangegeven dat de toepassing van de bevoegdheid heeft plaatsgevonden conform de nationale regelgeving, dan dient hiervan – in het geval een verdrag van toepassing is (op grond van het vertrouwensbeginsel) – te worden uitgegaan.

Gebruik van informatie door uitvoering te geven aan een buitenlands rechtshulpverzoek

- Op grond van artikel 552oa lid 5 jo en 126dd Sv kan de officier van justitie bepalen dat informatie die op basis van een rechtshulpverzoek is verzameld door middel van de in artikel 126dd lid 1 Sv genoemde opsporingsbevoegdheden ook voor een ander strafrechtelijk onderzoek kan worden aangewend. In een dergelijk geval is het aan te bevelen om vooraf contact op te nemen met de bevoegde autoriteiten van het land dat om rechtshulp heeft verzocht zodat kan worden afgestemd welke strafbare feiten in welk land vervolgd worden. Op deze wijze wordt voorkomen dat het ‘ne bis in idem beginsel’ wordt geschonden.

Verstrekking van informatie uit Nederlandse politieregisters

- Persoonsgegevens die zijn opgeslagen in politieregisters kunnen slechts aan politieautoriteiten in een ander land worden verstrekt indien dit noodzakelijk is:
 - a. voor de goede uitvoering van de politietaak in Nederland of voor de uitvoering van opdrachten voortvloeiende uit de signalering van personen door de Nederlandse autoriteiten;
 - b. ter voorkoming van een ernstig of dreigend gevaar of ter opsporing van een misdrijf waardoor de rechtsorde in dat land ernstig is geschokt; of
 - c. voor een goede uitvoering van de politietaak in dat land, op grond van een verzoek met betrekking tot een bepaalde persoon of een bepaald geval.
- Indien één van de eerdergenoemde situaties van toepassing is, geldt er geen beperking met betrekking tot het soort gegevens dat uit een politieregister kan worden verstrekt.
- Bij de verstrekking van persoonsgegevens zullen de navolgende voorwaarden in acht genomen moeten worden:
 - De verstrekte gegevens mogen door het andere land niet worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor zij zijn verstrekt (doelbindingsprincipe);
 - De weigeringsgronden die in artikel 552l en 552m Sv zijn opgenomen, gelden onverkort;
 - Verstrekking vindt in beginsel slechts plaats door tussenkomst van het KLPD.

Verstrekking van informatie uit een Nederlands onderzoek

- Naar aanleiding van een inkomend rechtshulpverzoek kan de officier van justitie zelfstandig, zonder dat hiervoor verlof van de Rechtbank is vereist, beslissen dat informatie die is verkregen in een Nederlands onderzoek aan het buitenland wordt verstrekt. Dit geldt ook in het geval de informatie is verkregen door middel van het toepassen van bijzondere opsporingsbevoegdheden.

Gemeenschappelijk onderzoeksteam (Joint Investigation Team (JIT))

- In artikel 552qa-552qe Sv is een regeling opgenomen voor de instelling van een gemeenschappelijk onderzoeksteam.

- Op grond van artikel 552qa Sv kan een gemeenschappelijk onderzoeksteam slechts worden opgericht op basis van een verdrag. Veelal zal deze basis zijn gelegen in de EU-rechtshulpovereenkomst (*Stb.* 2004, 107 en 181).
- Er is sprake van een gemeenschappelijk onderzoeksteam indien op het grondgebied van één van de betrokken lidstaten een onderzoek wordt verricht waarbij samenwerking plaatsvindt tussen opsporingsambtenaren, officieren van justitie en/of rechters-commissarissen uit verschillende lidstaten.
- Een gemeenschappelijk onderzoeksteam wordt gevestigd in de lidstaat waar naar verwachting het zwaartepunt van het onderzoek zal liggen. Mocht tijdens het onderzoek blijken dat het zwaartepunt in een andere lidstaat ligt, dan kunnen de justitiële autoriteiten besluiten om het gezamenlijke onderzoeksteam naar die lidstaat te verplaatsen.
- Een door het gemeenschappelijk onderzoeksteam verricht onderzoek kan leiden tot strafvervolgning in Nederland, terwijl onderdelen van het bewijs in het buitenland zijn verzameld door bij het team betrokken opsporingsambtenaren die afkomstig zijn uit een andere lidstaat. Ingevolge artikel 552qc Sv is het bepaalde in artikel 344 lid 2 Sv (het bewijs dat de verdachte het te laste gelegde feit heeft gepleegd, kan door de rechter worden aangenomen op het proces-verbaal van een opsporingsambtenaar) ook van toepassing met betrekking tot een proces-verbaal dat door een buitenlandse opsporingsambtenaar is opgemaakt. Deze stukken hebben vergelijkbare bewijskracht als door Nederlandse opsporingsambtenaren opgemaakte processen-verbaal. De bewijskracht van een door een buitenlandse opsporingsambtenaar opgemaakt proces-verbaal mag echter niet uitgaan boven de bewijskracht die dit proces-verbaal zou hebben in de staat waaruit de buitenlandse opsporingsambtenaren afkomstig zijn (vergelijk art. 552gg Sv).
- Een gemeenschappelijk onderzoek moet worden onderscheiden van een parallel onderzoek. Er is sprake van een parallel onderzoek indien er gelijktijdig onderzoek plaatsvindt in meerdere lidstaten tegen dezelfde dadergroep of criminele organisatie, waarbij de onderzoeksresultaten die in de verschillende landen worden vergaard, met elkaar worden gedeeld. De lidstaten zullen voor elk verzoek om informatie uit het buitenlandse onderzoek een rechtshulpverzoek moeten indienen. Voor Nederland geldt hierbij dat een rechtshulpverzoek (gedeeltelijk) moet worden geweigerd indien het buitenland het onderzoek mede richt op een persoon die in Nederland als verdachte wordt aangemerkt (art. 552l Sv).
- De oprichting van een onderzoeksteam moet schriftelijk worden vastgelegd in een overeenkomst tussen de bevoegde autoriteiten van de betrokken lidstaten. In de overeenkomst dient in ieder geval de samenstelling, duur en doel van het onderzoek te worden opgenomen. Zie hieromtrent de modelovereenkomst opgenomen als bijlage bij de Aanwijzing internationale gemeenschappelijke onderzoeksteams (*Stcrt.* 2004, 143). In deze aanwijzing zijn de voorschriften en procedures opgenomen voor de instelling van een gemeenschappelijk onderzoeksteam.

Aftappen van telecommunicatie op grond van de EU-rechtshulpovereenkomst

- In artikel 17-22 van de EU-rechtshulpovereenkomst (van 29 mei 2000) is voor het aftappen van telecommunicatie een gemeenschappelijke regeling opgenomen die alleen van toepassing is op de lidstaten van de Europese Unie die de overeenkomst hebben geratificeerd.
- In artikel 18 van de EU-rechtshulpovereenkomst wordt voorzien in de mogelijkheid tot het aftappen van telecommunicatie en de rechtstreekse doorgeleiding daarvan. In geval van rechtstreekse doorgeleiding komt de afgetapte telecommunicatie direct in handen van de bevoegde autoriteiten van de verzoekende lidstaat. De afgetapte telecommunicatie kan dan ook meteen in het buitenlandse onderzoek worden gebruikt.
- De rechtstreekse doorgeleiding vormt de hoofdregel en het laten opnemen en daarna doorgeleiden van de opgenomen tapgesprekken is bedoeld voor uitzonderingsgevallen indien rechtstreekse doorgeleiding niet mogelijk is.
- De regeling van het aftappen van telecommunicatie op grond van de EU-rechtshulpovereenkomst is geïmplementeerd in het Nederlandse wetboek van Strafvordering. Artikel 126ma-126ta Sv regelen de situatie waarbij de bevoegde autoriteiten van een buitenlandse lidstaat worden verzocht om telecommunicatie af te tappen en op te nemen. Artikel 552ob-552oc Sv regelen de spiegelbeeldsituatie waarbij de Nederlandse autoriteiten worden verzocht om telecommunicatie af te tappen en op te nemen.
- Zie hoofdstuk 2.4 Opnemen van telecommunicatie voor een nadere beschrijving van dit onderwerp.

Politiële rechtshulpverzoeken

- Op grond van artikel 552i lid 2 Sv kan de politie rechtshulpverzoeken, waarin uitsluitend om inlichtingen wordt gevraagd, zelfstandig, zonder tussenkomst van het OM, afhandelen indien voor het verkrijgen van die inlichtingen geen bijzondere opsporingsbevoegdheden, waaronder het verkennend onderzoek, of dwangmiddelen hoeven te worden toegepast.
- Het onderscheid tussen politieke en justitiële rechtshulp wordt vooral bepaald door het doel waarvoor de rechtshulp wordt gevraagd. Indien de resultaten zullen worden gebruikt als bewijs of indien dwangmiddelen worden gevraagd, zal via een justitieel rechtshulpverzoek de gevraagde hulp moeten worden verzocht.
- Voor het opvragen van gegevens van derden geldt als uitgangspunt dat de wettelijke regeling van de bevoegdheden tot het vorderen van gegevens (art. 126nc-126ni Sv) wordt toegepast. Het is dan ook niet toegestaan om een persoon of bedrijf te vragen om de gegevens vrijwillig te verstrekken.
- Door de kerngroep van IRC-officieren is een landelijke afspraak gemaakt dat opsporingsambtenaren in geval van rechtshulp zelfstandig bevoegd zijn om

identificerende gegevens (art. 126nc Sv) en gebruikersgegevens (art. 126na Sv) op te vragen.

- Indien in het rechtshulpverzoek wordt verzocht om gegevens te vorderen in de zin van artikel 126nd-126ni Sv, dan dient een dergelijk rechtshulpverzoek conform artikel 552i Sv in handen te worden gesteld van de officier van justitie.
- Het Openbaar Ministerie blijft verantwoordelijk voor de door de politie te verrichten handelingen in het kader van de internationale rechtshulp op grond van artikel 552i lid 2 Sv.
- In de Richtlijn inzake de toepassing van artikel 552i Sv door het OM en de informatieverstrekking door de politie in het kader van wederzijdse rechtshulp in strafzaken wordt nader omschreven welke eigen bevoegdheden de politie in dit kader heeft. (*Stcrt.* 1994, 242 en *Stcrt.* 2005, 253)

1.9.9 VOORBEELDEN

- In Frankrijk loopt al enige tijd een infiltratietraject waarbij sprake is van de inzet van een criminele burgerinfiltrant. Ter uitvoering van dit traject worden de Nederlandse autoriteiten verzocht om toe te staan dat op Nederlands grondgebied bepaalde handelingen worden verricht door deze criminele burgerinfiltrant. Bij de beoordeling van dit rechtshulpverzoek zal de officier van justitie alleen moeten uitgaan van de beoogde handelingen die door de burger op Nederlands grondgebied zullen worden verricht. Dit kan betekenen dat, hoewel er – naar beoordeling volgens Nederlands recht – in het buitenland sprake is van burgerinfiltratie, de feitelijke handelingen die in Nederland moeten plaatsvinden, aangemerkt kunnen worden als burgerpseudokoop of -dienstverlening.
- In Nederland is een voertuig, dat bij de verdachte in gebruik is, voorzien van technische apparatuur om vertrouwelijke communicatie op te kunnen nemen. De verdachte begeeft zich met dat voertuig naar het buitenland en bevindt zich ten slotte in een land waar direct afluisteren niet is toegestaan. In deze situatie kan de toepassing van de bevoegdheid worden voortgezet en de aldus verkregen informatie in het Nederlandse onderzoek worden aangewend, mits vooraf toestemming wordt verleend door het betrokken land (soevereiniteitsbeginsel).
- In een ander land is geobserveerd in een woning. Hoewel het op grond van Nederlandse wetgeving niet is toegestaan om in een woning te observeren, kunnen de aldus verkregen observatieresultaten eventueel wel in een Nederlandse strafzaak worden aangewend. Deze resultaten kunnen door middel van een rechtshulpverzoek worden opgevraagd van de buitenlandse autoriteiten. Nederland mag echter niet actief vragen om de inzet van opsporingsbevoegdheden die in strijd zijn met de Nederlandse wetgeving of mensenrechten.
- Informatie verkregen uit een infiltratietraject in het buitenland waarbij gebruik is gemaakt van een criminele burgerinfiltrant is op zichzelf niet uitgesloten voor gebruik in een Nederlandse strafzaak. Uiteraard dient, hetgeen overigens steeds geldt, de informatie altijd te worden beoordeeld op de betrouwbaarheid.

1.9.10 JURISPRUDENTIE

HR 17.01.1984, NJ 1984, 405 (V-mann David-arrest)

Het Hof heeft aangenomen dat het Openbaar Ministerie dat gedeelte van het onderzoek dat niet door de Nederlandse Justitie kon worden gecontroleerd, achteraf heeft getoetst aan Nederlandse maatstaven. Aldus heeft het Openbaar Ministerie dat onderzoek, zij het achteraf, gedekt.

HR, 4.02.1986, NJ 1986, 672

Of aan een voor inwilliging vatbaar en op een verdrag gegrond verzoek aan een buitenlandse rechterlijke autoriteit gevolgd kan worden gegeven, moet worden beoordeeld op grond van het geldende recht ten tijde van de indiening van het verzoek.

HR 29.09.1987, NJ 1988, 302

Alvorens aan het buitenland een rechtshulpverzoek wordt gedaan om aldaar een doorzoeking te laten plaatsvinden, zal eerst aan de Nederlandse vereisten moeten worden voldaan, zoals het verkrijgen van een machtiging van de rechter-commissaris. Het voorgaande geldt ook in het geval een bijzondere opsporingsbevoegdheid moet worden ingezet, zoals in geval van het aftappen van telecommunicatie.

HR 02.11.1993, DD 1994, 110

De opvatting dat een in Duitsland opgestarte pseudotransactie aan de Nederlandse regels moet voldoen is in zijn algemeenheid onjuist. Indien in de Duitse fase handelingen zijn verricht die naar Nederlands recht volstrekt ontoelaatbaar zijn, kan dit leiden tot uitsluiting van dit bewijs omdat het naar Nederlandse maatstaven onrechtmatig verkregen is. Dat dit bewijs onrechtmatig verkregen zou zijn kan echter niet leiden tot niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie. Nu alle activiteiten in Nederland zijn ontplooid met toestemming en onder toezicht van het Openbaar Ministerie, is niet aanneemelijk geworden dat hierbij is gehandeld in strijd met in Nederland geldende maatstaven (zie ook HR 02.11.1993, nr. 94.851).

Hof's-Gravenhage 3.03.1998, NJ 1998, 923

Optreden van een Nederlandse infiltrant in Colombia zonder toestemming van de Colombiaanse autoriteiten. Opsporingsambtenaren mogen hun bevoegdheden in het buitenland slechts uitoefenen voor zover het volkenrecht dit toelaat. De handelwijze van de infiltrant in de onderhavige zaak is in flagrante strijd met het volkenrechtelijke territorialiteitsbeginsel dat geldt tussen staten. De door de infiltrant verrichte handelingen hebben daarom een wederrechtelijk karakter. De vraag of ook de verdachte is getroffen in een belang dat de overtreden norm (respectering van de soevereiniteit van een andere staat) beoogt te beschermen speelt, gelet op de fundamentele aard van de geschonden volkenrechtelijke norm geen rol. De resultaten van de wederrechtelijke bewijsgaring kunnen derhalve niet worden gebezigd voor het bewijs van de ten laste gelegde feiten.

HR 02.02.1999, nr. 109 095

Het Nederlandse opsporingsonderzoek in deze zaak was opgestart (mede) op basis van opsporingsresultaten verkregen bij de uitvoering van een Frans

rechtshulpverzoek. Op grond van het vertrouwensbeginsel hoeft justitie in Nederland niet te onderzoeken of het buitenlandse opsporingsonderzoek rechtmatig is verlopen. Justitie mag ervan uitgaan, dat de resultaten van het Nederlandse opsporingsonderzoek – voor zover dit strekt ter uitvoering van het rechtshulpverzoek – konden worden gebruikt als basis voor een verder Nederlands onderzoek. Dit is anders indien aannemelijk is dat daarbij in het buitenlandse onderzoek fundamentele mensenrechten zijn geschonden.

HR 18.05.1999, NJ 2000, 104 (4M)

Het algemene probleem dat in deze zaak speelde was: in hoeverre staan door autoriteiten van een vreemde staat begane rechtsschendingen eraan in de weg dat van die staat verkregen informatie als bewijs wordt gebezigd? Hier was het Turkse recht geschonden. Het voorschrift dat de getapte persoon de gelegenheid moet worden geboden om tegen dat tappen een bezwaarschrift in te dienen was niet nageleefd. In het algemeen is het onthouden van een bij de wet gegeven mogelijkheid om tegen een machtiging tot afluisteren achteraf bezwaar te maken, onverenigbaar met artikel 8 EVRM. In deze zaak was de verdachte echter voor het sluiten van het gerechtelijk vooronderzoek van de telefoontap op de hoogte gesteld. De verdachte heeft zijn bezwaren tegen het tappen kunnen inbrengen bij de Nederlandse rechter. Er was dan ook geen sprake van een schending van de fundamentele rechten van de verdachte.

HR 16.11.1999, nr. 111 162

Het Hof heeft geoordeeld, welk oordeel niet onbegrijpelijk is, dat

- a. mede op grond van de zogenoemde startinformatie afkomstig van de Engelse autoriteiten een redelijk vermoeden van schuld aan handel in verdovende middelen dan wel de voorbereiding daarvan is ontstaan tegen een verdachte en dat op basis daarvan in Nederland tegen deze toen hier te lande verblijvende verdachte een opsporingsonderzoek is ingesteld;
- b. de Nederlandse autoriteiten, in het bijzonder de voor het Nederlandse onderzoek verantwoordelijke officier van justitie, geen reden had te twijfelen aan de rechtmatige verkrijging van die informatie door de Engelse autoriteiten. Opmerking verdient dat het Hof heeft vastgesteld dat ook naderhand geen reden voor zodanige twijfel is opgekomen nu een getuige – daartoe bijzonderlijk geautoriseerd door de minister van Binnenlandse Zaken van Groot-Brittannië – tegenover de rechter-commissaris heeft verklaard dat de startinformatie afkomstig is uit in overeenstemming met het Engelse recht afgeluisterde telefoongesprekken. In aanmerking genomen de onder a. en b. bedoelde omstandigheden de Nederlandse autoriteiten op die startinformatie mochten afgaan in die zin dat op grond van de daardoor gerezen verdenking een opsporingsonderzoek in Nederland mocht worden ingesteld en dat, ook al zou later blijken dat aan de verkrijging van die informatie enig gebrek zou kleven, zulks op zichzelf niet tot niet ontvankelijkheid van de officier van justitie in zijn strafvervolgning kan leiden, terwijl die informatie geen tot het bewijs gebezigde materiaal bevatte, heeft het hof zonder miskennis van enige rechtsregel de gevoerde verweren en gedane verzoeken op toereikende gronden verworpen.

HR, 8.02.2000, NJ 2000, 538

Duitse pseudokoopactie tegen Nederlanders. Omdat de pseudokoop was gericht tegen Nederlanders die zich in de Nederlandse rechtssfeer afspeelde, diende te worden uitgegaan van de Nederlandse Richtlijnen Infiltratie. Het

Hof heeft echter onderkend dat in een geval als het onderhavige, waarin aanvankelijk sprake is van een in het buitenland aangevangen onderzoek, de buitenlandse autoriteiten zullen handelen volgens hun eigen voorschriften, die kunnen afwijken van de Nederlandse regels en dat niet aan alle afwijkingen consequenties moeten worden verbonden. De opvatting dat het vertrouwensbeginsel meebrengt dat in een geval als het onderhavige de besluitvorming en het handelen van de buitenlandse autoriteiten niet door de Nederlandse rechter zouden mogen worden getoetst, is in zijn algemeenheid niet juist. Het aanbod van de Duitse autoriteiten om een nadere toelichting te willen geven, geeft echter voldoende mogelijkheden voor een nader onderzoek.

HR 07.03.2000, LJN ZD1678

Een vrachtauto, bestuurd door een ander dan verdachte, is gevolgd en geobserveerd in Nederland, België en Frankrijk ter zake van verdenking hasjtransport naar Engeland. De Engelse douane was in kennis gesteld van de komst van de vrachtauto. Het Hof oordeelt dat voor wat betreft de observatie in België en Frankrijk artikel 40 Schengen Uitvoeringsovereenkomst is geschonden maar dat er geen rechtens te respecteren belang van verdachte is geschonden en dus het relaas van de Engelsen inzake het beslag op de hasj bruikbaar is voor het bewijs, getuigt niet van een onjuiste rechtsopvatting en is niet onbegrijpelijk nu verdachte niet het object van de observatie was. Het in het arrest besloten liggende oordeel dat het OM ontvankelijk is in de vervolging en strafvermindering niet geïndiceerd is, getuigt evenmin van een onjuiste rechtsopvatting en behoeft, gelet op de eerdere overweging van het Hof, geen nadere motivering.

HR 15.10.2002, LJN AE7668

Casus:

In casu heeft ten aanzien van de beide verdachten (voorafgaand aan het Nederlandse opsporingsonderzoek), in opdracht en onder leiding van Sloveense autoriteiten, een opsporingsonderzoek plaatsgevonden waarbij twee Sloveense infiltranten een actieve rol hebben gespeeld.

In 1999 is – na overdracht van het onderzoek – een Nederlands onderzoek gestart, inhoudende een vervolg op het hiervoor genoemde Sloveense onderzoek. Ter terechtzitting concludeerde de verdediging tot niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie c.q. uitsluiting van de uit het infiltratieonderzoek voortvloeiende bewijsmiddelen, onder meer omdat er sprake zou zijn van een gebrek aan controle op het onderzoek voor zover zich dat in Slovenië en Duitsland heeft afgespeeld.

Hof (Hof Den Bosch 17.10.2000, nr. 20.001403.00):

Het Hof verwerpt dit verweer, overwegende dat voor aanvang van het Nederlandse (vervolg)onderzoek een toetsing conform de Nederlandse richtlijnen heeft plaatsgevonden en daarna heeft het onderzoek zijn vervolg gehad onder toezicht van het openbaar ministerie en conform in Nederland geldende richtlijnen. De aan het verweer ten grondslag liggende stelling dat in de onderhavige zaak het handelen van buitenlandse autoriteiten tijdens het voortraject zoals zich dat buiten Nederland heeft afgespeeld door het hof gecontroleerd en getoetst dient te worden, vindt geen steun in het recht.

Hoge Raad:

Voor zover in het middel wordt gesteld dat het Hof heeft geoordeeld dat in een geval als het onderhavige, waarin sprake is van een aanvankelijk in het buitenland aangevangen en later door de Nederlandse autoriteiten overgeno-

men opsporingsonderzoek, het handelen van de buitenlandse autoriteiten in het geheel niet door de Nederlandse rechter gecontroleerd of getoetst dient te worden, gaat het uit van een verkeerde lezing van het arrest van het Hof. De desbetreffende overweging van het Hof moet aldus worden verstaan dat het Hof slechts tot uitdrukking heeft willen brengen dat het handelen van de buitenlandse autoriteiten niet aan een toetsing op alle onderdelen aan de Nederlandse voorschriften kan worden onderworpen. Aldus beschouwd heeft het Hof onderkend, welk oordeel geen blijk geeft van een onjuiste rechtsopvatting, dat de buitenlandse autoriteiten zullen handelen volgens hun eigen voorschriften die kunnen afwijken van de Nederlandse regels en dat niet aan iedere afwijking consequenties behoren te worden verbonden. In zoverre kan het middel dan ook niet slagen.

Voor zover bedoeld is te klagen dat het Hof het handelen van de buitenlandse autoriteiten in het voortraject niet heeft getoetst aan de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit, faalt het middel bij gebrek aan feitelijke grondslag. Uit de overwegingen van het Hof blijkt immers dat het behalve de opsporingshandelingen in Nederland ook de opsporingshandelingen onder verantwoordelijkheid van de buitenlandse autoriteiten in zijn afwegingen heeft betrokken.

HR 4.03.2003, nr. 511.02

Gebruik van informatie verkregen naar aanleiding van een Duits rechtshulpverzoek, waarbij onder meer werd gevraagd om de inzet van een Vertrauensperson (VP) (in Nederland te vergelijken met een stelselmatige burgerinformant) en een Verdeckte Ermittler (politiële infiltrant) op Nederlands grondgebied. Bepalend voor de vraag op welke wijze de officier van justitie diende om te gaan met het rechtshulpverzoek is hetgeen feitelijk aan opsporingshandelingen door de buitenlandse autoriteiten wordt verzocht en hoe deze opsporingshandelingen naar Nederlands recht moeten worden gekwalificeerd. Het handelen van genoemde personen in het buitenland is in beginsel niet relevant voor de wijze waarop uiteindelijk het rechtshulpverzoek werd uitgevoerd. Verder: slechts marginale toetsing van de in het buitenland in het buitenlandse onderzoek verrichte opsporingshandelingen.

Rb. Rotterdam 22.05.2006, LJN AY7430

De informatie-uitwisseling in deze zaak tussen de (opsporings)ambtenaren van de VS en Nederland heeft plaatsgehad op basis van verdragsrechtelijke afspraken tussen de beide landen. Op grond van het daaruit voortvloeiende vertrouwensbeginsel dient daarom in beginsel te worden uitgegaan van de juistheid van de mededeling van de DEA-ambtenaren dat de verstrekte informatie op rechtmatige wijze is verkregen. Het brondocument met daarin DEA-informatie behoeft dan ook niet aan het dossier te worden toegevoegd en het verzoek tot het horen van een anonieme getuige wordt afgewezen, nu daartoe geen redelijk verdedigingsbelang aanwezig wordt geacht.

Rb. Breda 11.09.2006, LJN AY7915

Casus:

De raadsman heeft de niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie bepleit, stellende dat de officier van justitie de rechter-commissaris op 2 september 2005 bij de aanvraag van het bevel ex artikel 126m van het Wetboek van strafvordering (hierna: Sv) niet alle informatie heeft verstrekt waarover de

Nederlandse autoriteiten op dat moment de beschikking hadden. De raadsman heeft daarbij gedoeld op het verzwijgen van het infiltratietraject in Duitsland, welk traject bij politie en justitie in Nederland al in augustus 2005 bekend zou zijn. Volgens de raadsman is deze informatie dermate essentieel, dat het onthouden daarvan aan de rechter-commissaris dient te leiden tot niet-ontvankelijk van het Openbaar Ministerie. Volgens de raadsman is immers uit te sluiten dat de rechter-commissaris bij adequate informatieverstrekking tot het afgeven van een machtiging zou zijn gekomen.

De raadsman heeft ter onderbouwing van zijn verweer een arrest van het Hof Den Haag d.d. 22 februari 2005 overgelegd.

Hof:

Naar het oordeel van de rechtbank had het Openbaar Ministerie in beginsel de rechter-commissaris van de beschikbare informatie omtrent de inzet van een ‘Verdeckter Ermittler’ op de hoogte moeten brengen, omdat het hier een in het onderzoek gebruikte bijzondere opsporingsbevoegdheid betreft. Niet is gebleken dat dit in dezen is geschied.

Daarentegen is niet gebleken dat het achterhouden van deze informatie doelbewust is gebeurd, nu voormeld proces-verbaal van het Korps Landelijke Politiediensten van 2 september 2005, er melding van maakt dat door de Duitse officier van justitie middels een rechtshulpverzoek de taps van de telefoonnummers van [mededader], [mededader], zijn aangevraagd. In dit rechtshulpverzoek, dat eventueel door de rechter-commissaris opgevraagd had kunnen worden, wordt wel alle relevante informatie vermeld met betrekking tot de inzet van de ‘Verdeckter Ermittler’.

Het verzuim van het Openbaar Ministerie kan in casu niet als een zodanige ernstige schending van beginselen van een behoorlijke procesorde worden aangemerkt dat zulks tot niet-onvankelijkverklaring van het Openbaar Ministerie dient te leiden. Volgens vaste jurisprudentie kan deze consequentie slechts volgen indien sprake is van ernstige inbreuken op die beginselen, waardoor doelbewust of met grove veronachtzaming van de belangen van de verdachte aan diens recht op een eerlijke behandeling van zijn zaak is tekortgedaan. Daarvan is in casu niet gebleken.

De volgende vraag die aan de orde dient te komen, is of het onrechtmatig handelen van het Openbaar Ministerie één van de overige gevolgen die in artikel 359a Sv worden vermeld, tot gevolg dient te hebben.

Gelet op het vertrouwensbeginsel is de rechtbank van oordeel dat de rechter-commissaris – wanneer hij had geweten dat sprake was van de inzet van een ‘Verdeckter Ermittler’ in het Duitse opsporingsonderzoek – in redelijkheid tot geen andere beslissing had kunnen komen dan hij nu heeft genomen. Dit geldt overigens ook voor de machtiging die de rechter-commissaris in eerdere instantie, heeft afgegeven. Gelet op al het vorenstaande is de rechtbank van oordeel dat volstaan kan worden met de constatering dat de officier van justitie bij zijn vordering d.d. 2 september 2005 om een machtiging te verstrekken tot het opnemen van telefoongesprekken gevoerd met het nummer dat in gebruik is bij verdachte X, ten onrechte niet heeft doen vermelden dat in het Duitse opsporingsonderzoek sprake was van een ‘Verdeckter Ermittler’. De Rechtbank is van oordeel dat er geen verdere consequenties in de zin van artikel 359a Sv dienen te worden verbonden aan deze constatering. Het verzoek dat de raadsman subsidiair heeft gedaan, namelijk tot bewijsuitsluiting, wordt derhalve ook afgewezen.

1.10 OPSPORING VAN VOORTVLUCHTIGEN

1.10.1 REGELGEVING

Wettekst

Artikel 565 Sv

1. De met de tenuitvoerlegging belaste ambtenaar kan ter aanhouding van de te vatten persoon elke plaats betreden en doorzoeken.
2. Met het oog op de vaststelling van de verblijfplaats van de aan te houden persoon kan de officier van justitie, of, indien de bedoelde artikelen de hulpofficier of de opsporingsambtenaar als bevoegd aanwijzen, deze ambtenaar, de in artikel 96 tot en met 99, 125j tot en met 125m, en 126n bedoelde bevoegdheden toepassen dan wel bevelen dat de in artikel 100 tot en met 102a, 125k, 126g en 126k tot en met 126nf bedoelde bevoegdheden worden toegepast, en kan de rechter-commissaris buiten gerechtelijk vooronderzoek, op vordering van de officier van justitie, het in artikel 125i bedoelde bevel geven, met dien verstande dat:
 - a. de bevoegdheden slechts worden toegepast ingeval de aan te houden persoon wordt vervolgd of is veroordeeld tot een vrijheidsstraf dan wel hem een vrijheidsbenemende maatregel is opgelegd voor een misdrijf van dezelfde ernst als de in die artikelen bedoelde misdrijven;
 - b. de bevoegdheden bedoeld in artikel 97, 126nd, zesde lid, en 126ne, derde lid, slechts kunnen worden toegepast en het bevel bedoeld in artikel 126l en 126m slechts kan worden gegeven na schriftelijke machtiging, op vordering van de officier van justitie te verlenen door de rechter-commissaris;
 - c. het bevel tot toepassing van de in de artikel 126g en 126k tot en met 126n bedoelde bevoegdheden, voor zover relevant de gegevens bevat die daarin volgens die artikelen moeten zijn opgenomen.

1.10.2 BEGRIPSBEPALING

Met het oog op de vaststelling van de verblijfplaats van een aan te houden persoon kan de officier van justitie de in Titel IVa omschreven bijzondere opsporingsbevoegdheden toepassen.

1.10.3 BETEKENIS

- Op grond van artikel 565 lid 2 Sv kunnen de in Titel IVa omschreven bijzondere opsporingsbevoegdheden, met uitzondering van politieke pseudokoop en -dienstverlening (art. 126i Sv), politieke infiltratie (art. 126h Sv) en het stelselmatig inwinnen van informatie door een opsporingsambtenaar (art. 126j Sv), worden toegepast met het oog op de vaststelling van de verblijfplaats van een aan te houden persoon die wordt vervolgd of is veroordeeld tot een vrijheidsstraf dan wel tegen wie een vrijheidsbenemende maatregel is opgelegd.
- Onder een aan te houden persoon kan worden verstaan een gedetineerde die is ontsnapt of om andere redenen voortvluchtig is na niet te zijn teruggekeerd van verlof uit een huis van bewaring, gevangenis, tbs-kliniek of jeugdinstelling. Daarnaast is er sprake van een aan te houden persoon in het geval er tegen een persoon een aanhoudingsbevel is uitgevaardigd:
 - ter fine van uit- of overlevering;

- ter tenuitvoerlegging van een zogeheten lopend vonnis of van een bevel tot voorlopige hechtenis.
- Uit het systeem van de wet en de plaats van artikel 565 in het Wetboek van Strafvordering kan worden afgeleid dat dit artikel niet kan worden gebruikt voor de aanhouding van personen in het kader van de opsporing van een strafbaar feit. Ingeval bijzondere opsporingsbevoegdheden toegepast moeten worden om in het belang van een onderzoek een verdachte aan te houden, zullen de toe te passen opsporingsbevoegdheden gebaseerd moeten worden op de afzonderlijke wetsartikelen van de opsporingsbevoegdheden van Titel IVa en dus niet op basis van artikel 565 lid 2 Sv.
- De bijzondere opsporingsbevoegdheden uit Titel IVa mogen slechts worden toegepast met het oog op de vaststelling van de verblijfplaats van de aan te houden persoon indien deze bevoegdheden ook hadden mogen worden ingezet bij de opsporing van het strafbare feit waarvoor de aan te houden persoon wordt vervolgd of is veroordeeld tot een vrijheidsstraf dan wel hem een vrijheidsbenemende maatregel is opgelegd. De bevoegdheid tot het vorderen van gebruikersgegevens (art. 126na Sv) mag dus bij elk misdrijf worden toegepast, terwijl de bevoegdheid tot het opnemen van telecommunicatie (art. 126m Sv) slechts mag worden aangewend ingeval er sprake is van een misdrijf als omschreven in artikel 67 lid 1 Sv dat gezien zijn aard of de samenhang met andere door de verdachte of veroordeelde begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert.
- De in Titel IVa omschreven bijzondere opsporingsbevoegdheden kunnen slechts worden toegepast met het oog op de vaststelling van de verblijfplaats van een aan te houden persoon indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat de inzet van de opsporingsbevoegdheid kan bijdragen tot de vergaring van informatie omtrent de verblijfplaats van die persoon. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat de inzet van de betreffende opsporingsbevoegdheid proportioneel dient te zijn en dat niet met een lichtere opsporingsbevoegdheid kan worden volstaan.

1.10.4 PROCEDURE

- Indien de in Titel IVa omschreven bijzondere opsporingsbevoegdheden worden toegepast om de verblijfplaats van een aan te houden persoon vast te kunnen stellen, geldt in beginsel hetgeen is vermeld over de betekenis en procedure van deze opsporingsbevoegdheden indien zij zouden worden ingezet in het kader van de opsporing van een strafbaar feit. Voor een uiteenzetting van de voorwaarden die bij toepassing van deze opsporingsbevoegdheden in acht genomen moeten worden, wordt dan ook verwezen naar de afzonderlijke hoofdstukken van hoofdstuk 1.2 Bijzondere Opsporingsbevoegdheden.
- In het bevel of de vordering van de officier van justitie zullen de relevante gegevens opgenomen moeten worden over de wijze waarop aan het bevel uitvoering wordt gegeven. Zo zal, in het geval van bijvoorbeeld het opnemen van vertrouwelijke communicatie (art. 126l Sv), in het bevel een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving moeten worden gegeven van de plaats of het vervoermiddel waar de communicatie plaatsvindt. Daarnaast zal in het bevel of de

vordering, voor zover voor de betreffende opsporingsbevoegdheid relevant, de geldigheidsduur van het bevel of de vordering moeten worden vermeld. Hierbij moet opgemerkt worden dat sommige gegevens die opgenomen moeten worden in de bevelen of de vorderingen in geval van de opsporing van een strafbaar feit minder van belang kunnen zijn bij het achterhalen van de verblijfplaats van de aan te houden persoon, zodat deze gegevens in dit geval ook niet vermeld behoeven te worden in de vordering of het bevel. Zo behoeven de feiten of omstandigheden die een verdenking van een misdrijf opleveren niet in de vordering beschreven te worden.

1.10.5 UITVOERING

- Zie de afzonderlijke hoofdstukken van hoofdstuk 2 Bijzondere Opsporingsbevoegdheden.
- De regeling van artikel 126cc en 126dd Sv ter zake de bewaring en vernietiging van vergaarde gegevens is niet van toepassing in het geval van de in Titel IVa omschreven bijzondere opsporingsbevoegdheden worden toegepast met het oog op de vaststelling van de verblijfplaats van de aan te houden persoon. De gegevens die in dit kader worden verkregen, zullen direct vernietigd moeten worden zodra de aan te houden persoon is aangehouden omdat de gegevens dan niet meer noodzakelijk zijn voor het doel waarvoor zij worden verwerkt, tenzij het gebruik van de gegevens dringend noodzakelijk is voor de opsporing van een (ernstig) strafbaar feit.

1.10.6 BIJZONDERHEDEN

- Zie de afzonderlijke hoofdstukken van hoofdstuk 2 Bijzondere Opsporingsbevoegdheden.
- Artikel 565 lid 2 Sv zal worden gewijzigd in verband met de inwerkingtreding van de Wet bevoegdheden vorderen gegevens. Een aantal bevoegdheden uit deze wet zal middels reparatiewetgeving worden opgenomen in lid 2 van artikel 565 Sv.

1.10.7 MODELLEN

- Indien een bijzondere opsporingsbevoegdheid wordt ingezet met het oog op de vaststelling van de verblijfplaats van een aan te houden persoon kunnen de modellen worden gebruikt die ook worden gebruikt indien de bijzondere opsporingsbevoegdheid wordt toegepast in het kader van de opsporing van een strafbaar feit. In dat geval dienen de navolgende passages aangepast of toegevoegd te worden in de vordering of het bevel van de officier van justitie. Ter illustratie hiervan zijn in hoofdstuk 6 verschillende voorbeeldmodellen opgenomen die in dit kader gebruikt kunnen worden.
1. [] Overwegende, dat de aan te houden persoon wordt vervolgd of is veroordeeld tot een vrijheidsstraf dan wel hem een vrijheidsbenemende maatregel is opgelegd terzake van (een) misdrijf/misdrijven als omschreven in artikel 67, eerste lid van het Wetboek van Strafvordering;

in plaats van:

- [] Overwegende, dat ten aanzien van een persoon de verdenking bestaat dat deze zich heeft schuldig gemaakt aan (een) misdrijf/misdrijven als omschreven in artikel 67, eerste lid van het Wetboek van Strafvordering;

en:

2. Overwegende, dat

- [] het met het oog op de vaststelling van de verblijfplaats van de aan te houden persoon van belang is,

in plaats van:

Overwegende, dat

- [] het in het belang van het onderzoek is

en:

3. Gelet op artikel 565 lid 2 jo (*invullen wetsartikel van de toe te passen opsporingsbevoegdheid*) van het Wetboek van Strafvordering;

1.11 OPSPORING VAN TERRORISTISCHE MISDRIJVEN

1.11.1 REGELGEVING

Wettekst

De onderstaande wetsartikelen zijn voorzien van kopjes met een omschrijving van de opsporingsbevoegdheid die behoort bij het betreffende wetsartikel. Deze kopjes zijn opgenomen ter verduidelijking en zijn niet uit de wet afkomstig.

Artikel 126za

1. Bevelen tot toepassing van een bevoegdheid als bedoeld in deze titel alsmede een wijziging, aanvulling, verlenging of intrekking daarvan worden, behoudens uitzonderingen bij de wet bepaald, schriftelijk gegeven. Aan een schriftelijk bevel staat gelijk een mondeling bevel dat onverwijld op schrift is gesteld.
2. Een schriftelijk bevel vermeldt het terroristische misdrijf en de feiten en omstandigheden waaruit blijkt dat de wettelijke voorwaarden voor uitoefening van de bevoegdheid zijn vervuld. In het bevel kan worden vermeld op welke wijze aan het bevel uitvoering dient te worden gegeven.
3. In het geval de wet bepaalt dat een bevel mondeling kan worden gegeven, wordt het bevel alsmede een wijziging, aanvulling, verlenging of intrekking daarvan die niet op schrift is gesteld, aangetekend in het proces-verbaal van de opsporingsambtenaar die het bevel uitvoert.
4. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld omtrent de in een schriftelijk bevel dan wel, bij een mondeling bevel, in het proces-verbaal te vermelden gegevens.
5. Elk bevel kan worden gewijzigd, aangevuld, verlengd of ingetrokken.

Artikel 126zb

1. Een machtiging van de rechter-commissaris als bedoeld in deze titel is schriftelijk of wordt onverwijld op schrift gesteld.
2. De machtiging en de vordering daartoe vermelden het terroristische misdrijf en de feiten en omstandigheden waaruit blijkt dat de wettelijke voorwaarden voor uitoefening van de bevoegdheid zijn vervuld.
3. Indien voor een bevel van de officier van justitie een machtiging van de rechter-commissaris is vereist, is ook voor een wijziging, aanvulling of verlenging van dat bevel een machtiging vereist.

Artikel 126zc

Bij algemene maatregel van bestuur kunnen personen in de openbare dienst van een vreemde staat die voldoen aan daarin te stellen eisen voor de toepassing van de bevoegdheden van artikel 126zd, eerste lid, onder a, b en c, en artikel 126ze met een opsporingsambtenaar gelijk worden gesteld.

Artikel 126zd Observatie, pseudokoop of -dienstverlening, stelselmatig inwinnen van informatie en het betreden van besloten plaatsen

1. In geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf is de opsporingsambtenaar, bij bevel daartoe van de officier van justitie, bevoegd in het belang van het onderzoek:
 - a. een persoon stelselmatig te volgen of stelselmatig de aanwezigheid of het gedrag van een persoon waar te nemen;

- b. goederen af te nemen van of diensten te verlenen aan een persoon of gegevens die zijn opgeslagen, worden verwerkt of overgedragen door middel van een geautomatiseerd werk, door tussenkomst van een openbaar telecommunicatienetwerk af te nemen van een persoon;
 - c. zonder dat kenbaar is dat hij optreedt als opsporingsambtenaar, stelselmatig informatie in te innen over een persoon;
 - d. zonder toestemming van de rechthebbende een besloten plaats, niet zijnde een woning, te betreden dan wel een technisch hulpmiddel aan te wenden teneinde die plaats op te nemen, aldaar sporen veilig te stellen of aldaar een technisch hulpmiddel te plaatsen teneinde de aanwezigheid of verplaatsing van een goed vast te kunnen stellen.
2. De opsporingsambtenaar mag bij de uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in het eerste lid, onder b, een persoon niet brengen tot andere strafbare feiten dan waarop diens opzet reeds tevoren was gericht.
 3. De officier van justitie kan in het belang van het onderzoek bepalen dat bij de uitoefening van de bevoegdheid, bedoeld in het eerste lid, onder a, een besloten plaats, niet zijnde een woning, kan worden betreden zonder toestemming van de rechthebbende.
 4. De officier van justitie kan voorts bepalen dat bij de uitoefening van de bevoegdheid, bedoeld in het eerste lid, onder a, een technisch hulpmiddel kan worden aangewend, voor zover daarmee geen vertrouwelijke communicatie wordt opgenomen. Een technisch hulpmiddel wordt niet op een persoon bevestigd, tenzij met diens toestemming.
 5. Het bevel tot uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in het eerste lid, onder a of c, wordt gegeven voor een periode van ten hoogste drie maanden. De geldigheidsduur kan telkens voor een periode van drie maanden worden verlengd.

Artikel 126ze Infiltratie

1. In geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf kan de officier van justitie, indien het onderzoek dit dringend vordert, bevelen dat een opsporingsambtenaar deelneemt of medewerking verleent aan een groep van personen ten aanzien waarvan aanwijzingen bestaan dat daarbinnen een terroristisch misdrijf wordt beraamd of gepleegd.
2. Artikel 126h, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.
3. Het bevel vermeldt, behalve de gegevens in artikel 126za genoemd, tevens:
 - a. een omschrijving van de groep van personen;
 - b. de wijze waarop aan het bevel uitvoering wordt gegeven, daaronder begrepen strafbaar gesteld handelen, voor zover bij het geven van het bevel te voorzien; alsmede
 - c. de geldigheidsduur van het bevel.

Artikel 126zf Opnemen vertrouwelijke communicatie

1. In geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf kan de officier van justitie, indien het onderzoek dit dringend vordert, na op zijn vordering door de rechter-commissaris verleende machtiging, bevelen dat een opsporingsambtenaar met een technisch hulpmiddel vertrouwelijke communicatie opneemt.
2. De officier van justitie kan in het belang van het onderzoek bepalen dat ter uitvoering van het bevel een besloten plaats, niet zijnde een woning, wordt betreden zonder toestemming van de rechthebbende. Hij kan, na uitdrukkelijke op diens vordering door de rechter-commissaris verleende machtiging,

bepalen dat ter uitvoering van het bevel een woning zonder toestemming van de rechthebbende wordt betreden, indien het onderzoek dit dringend vordert. Artikel 2, eerste lid, laatste volzin, van de Algemene wet op het binnentreden is niet van toepassing.

3. Het bevel vermeldt, behalve de gegevens, bedoeld in artikel 126za, tevens:
 - a. ten minste een van de personen die aan de communicatie deelnemen dan wel, indien het bevel communicatie betreft op een besloten plaats of in een vervoermiddel, een van de personen die aan de communicatie deelnemen of een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving van die plaats of dat vervoermiddel;
 - b. bij toepassing van het tweede lid, de plaats die kan worden betreden;
 - c. de geldigheidsduur van het bevel.
4. Het bevel wordt gegeven voor een periode van ten hoogste vier weken. De geldigheidsduur kan telkens voor een termijn van ten hoogste vier weken worden verlengd.
5. Van het opnemen wordt binnen drie dagen proces-verbaal opgemaakt.

Artikel 126zg Opnemen (tele)communicatie

1. In geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf kan de officier van justitie, indien het onderzoek dit dringend vordert, aan een opsporingsambtenaar bevelen dat met een technisch hulpmiddel niet voor het publiek bestemde communicatie die plaatsvindt met gebruikmaking van diensten van een aanbieder van een communicatie in de zin van artikel 126la, wordt opgenomen.
2. Het bevel vermeldt, behalve de gegevens, bedoeld in artikel 126za, tevens:
 - a. zo mogelijk het nummer of een andere aanduiding waarmee de individuele gebruiker van de communicatiedienst wordt geïdentificeerd alsmede, voor zover bekend, de naam en het adres van de gebruiker;
 - b. de geldigheidsduur van het bevel; en
 - c. een aanduiding van de aard van het technisch hulpmiddel of de technische hulpmiddelen waarmee de communicatie wordt opgenomen.
3. Indien het bevel betrekking heeft op communicatie die plaatsvindt via een openbaar telecommunicatienetwerk of met gebruikmaking van een openbare telecommunicatiedienst in de zin van de Telecommunicatiewet, wordt – tenzij zulks niet mogelijk is of het belang van strafvordering zich daartegen verzet – het bevel ten uitvoer gelegd met medewerking van de aanbieder van het openbare telecommunicatienetwerk of de openbare telecommunicatiedienst en gaat het bevel vergezeld van een vordering van de officier van justitie aan de aanbieder om medewerking te verlenen.
4. Indien het bevel betrekking heeft op andere communicatie dan bedoeld in het derde lid, wordt –tenzij zulks niet mogelijk is of het belang van strafvordering zich daartegen verzet – de aanbieder in de gelegenheid gesteld medewerking te verlenen bij de tenuitvoerlegging van het bevel.
5. Artikel 126m, vijfde tot en met negende lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126zga Opnemen (tele)communicatie in het buitenland

1. Indien bij de afgifte van een bevel als bedoel in artikel 126zg, derde lid, bekend is dat de gebruiker van het nummer, bedoeld in artikel 126zg, tweede lid, onder a, zich op het grondgebied van een andere staat bevindt, wordt voor zover een verdrag dit voorschrijft en met toepassing van dat verdrag, die andere staat van het voornemen tot het opnemen van telecommunicatie in kennis gesteld en

de instemming van die staat verworven voordat het bevel ten uitvoer wordt gelegd.

2. Indien na aanvang van het opnemen van de telecommunicatie op grond van het bevel bekend wordt dat de gebruiker zich op het grondgebied van een andere staat bevindt, wordt, voor zover een verdrag dit voorschrijft en met toepassing van dat verdrag, die andere staat van het opnemen van telecommunicatie in kennis gesteld en de instemming van die staat verworven.
3. De officier van justitie kan een bevel als bedoeld in artikel 126zg, derde lid, eveneens geven, indien het bestaan van het bevel noodzakelijk is om een andere staat te kunnen verzoeken telecommunicatie met een technisch hulpmiddel op te nemen of telecommunicatie af te tappen en rechtstreeks naar Nederland door te geleiden ter fine van opname met een technisch hulpmiddel in Nederland.

Artikel 126zh Vorderen verstrekking verkeersgegevens

1. In geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek een vordering doen gegevens te verstrekken over een gebruiker van een communicatiedienst in de zin van artikel 126la en het communicatieverkeer met betrekking tot die gebruiker. De vordering kan slechts betrekking hebben op gegevens die bij algemene maatregel van bestuur zijn aangewezen en kan gegevens betreffen die:
 - a. ten tijde van de vordering zijn verwerkt; dan wel
 - b. na het tijdstip van de vordering worden verwerkt.
2. Artikel 126n, tweede tot en met zesde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126zi Vorderen verstrekking gebruikersgegevens

1. In geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf kan de opsporingsambtenaar in het belang van het onderzoek een vordering doen gegevens te verstrekken terzake van naam, adres, postcode, woonplaats, nummer en soort dienst van een gebruiker van een communicatiedienst in de zin van artikel 126la. Artikel 126n, tweede lid, is van toepassing.
2. Indien de gegevens, bedoeld in het eerste lid, bij de aanbieder niet bekend zijn en zij nodig zijn voor de toepassing van artikel 126zf of artikel 126zg kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek vorderen dat de aanbieder de gevorderde gegevens op bij algemene maatregel van bestuur te bepalen wijze achterhaalt en verstrekt.
3. Artikel 126na, derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126zj Vergaring nummergegevens (IMSI-catcher)

Om toepassing te kunnen geven aan artikel 126zg of artikel 126zh kan de officier van justitie met inachtneming van artikel 3.10, vierde lid, van de Telecommunicatiewet bevelen dat met behulp van in dat artikel bedoelde apparatuur het nummer waarmee de gebruiker van een communicatiedienst kan worden geïdentificeerd, wordt verkregen. Artikel 126nb, tweede tot en met vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126zja Vordering bevroering van gegevens

1. In geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf kan de officier van justitie, indien het belang van het onderzoek dit dringend vordert, van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot bepaalde gegevens die ten tijde van de vordering zijn opgeslagen in een geautomati-

seerd werk en waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat zij in het bijzonder vatbaar zijn voor verlies of wijziging, vorderen dat deze gegevens gedurende een periode van ten hoogste negentig dagen worden bewaard en beschikbaar gehouden. De vordering kan niet worden gericht tot de verdachte.

2. Artikel 126ni, tweede tot en met vijfde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126zk Vordering verstrekking identificerende gegevens

1. In geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf kan de opsporingsambtenaar in het belang van het onderzoek van degene die daarvoor redelijkerwijs in aanmerking komt en die anders dan ten behoeve van persoonlijk gebruik gegevens verwerkt, vorderen bepaalde opgeslagen gegevens of vastgelegde identificerende gegevens van een persoon te verstrekken.
2. Artikel 126nc, tweede tot en met zevende lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126zl Vordering verstrekking andere dan identificerende(historische) gegevens

1. In geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot bepaalde opgeslagen gegevens of vastgelegde gegevens, vorderen deze gegevens te verstrekken.
2. Artikel 126nd, tweede tot en met vijfde en zevende lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126zm Vordering verstrekking andere dan identificerende (toekomstige) gegevens

1. In geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek bepalen dat een vordering als bedoeld in artikel 126zl, eerste lid, betrekking kan hebben op gegevens die eerst na het tijdstip van de vordering worden verwerkt. De periode waarover de vordering zich uitstrekt is maximaal vier weken en kan telkens met maximaal vier weken worden verlengd. De officier van justitie vermeldt deze periode in de vordering. Artikel 126nd, tweede tot en met vijfde en zevende lid, is van overeenkomstige toepassing.
2. In een geval als bedoeld in het eerste lid bepaalt de officier van justitie dat de uitvoering van de vordering wordt beëindigd zodra niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden, bedoeld in artikel 126zl, eerste lid. Van een wijziging, aanvulling, verlenging of beëindiging van de vordering doet de officier van justitie proces-verbaal opmaken.
3. Indien het belang van het onderzoek dit dringend vordert, kan de officier van justitie in een geval als bedoeld in het eerste lid bepalen dat degene tot wie de vordering is gericht de gegevens direct na de verwerking verstrekt, dan wel telkens binnen een bepaalde periode na de verwerking verstrekt. De officier van justitie behoeft hiervoor een voorafgaande schriftelijke machtiging, op zijn vordering te verlenen door de rechter-commissaris.

Artikel 126zn Vordering verstrekking gevoelige gegevens

1. In geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf kan de officier van justitie, indien het belang van het onderzoek dit dringend vordert, van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot gegevens als bedoeld in artikel 126nd, tweede lid, derde volzin, deze gegevens vorderen.

2. Artikel 126nd, derde tot en met vijfde en zevende lid, en 126nf, tweede en derde lid, zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126zo Vordering verstrekking gegevens bestemd voor of afkomstig van een aanbieder van een communicatiedienst

1. Een vordering als bedoeld in artikel 126zk, eerste lid, 126zl, eerste lid, of 126zm, eerste lid, kan worden gericht tot de aanbieder van een communicatiedienst in de zin van artikel 126la, voor zover de vordering betrekking heeft op andere gegevens dan die welke gevorderd kunnen worden door toepassing van de artikelen 126zh en 126zi. De vordering kan geen betrekking hebben op gegevens die zijn opgeslagen in het geautomatiseerde werk van de aanbieder en niet voor deze bestemd of van deze afkomstig zijn.
2. Indien het belang van het onderzoek dit dringend vordert, kan de officier van justitie van de aanbieder van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot gegevens als bedoeld in het eerste lid, laatste volzin, deze gegevens vorderen.
3. Artikel 126nd, derde tot met vijfde lid en zevende lid, en 126nf, tweede en derde lid, zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126zp Bevel ontsluiteling van gegevens

1. De officier van justitie kan, indien het belang van het onderzoek dit vordert, bij of terstond na de toepassing van artikel 126zl, eerste lid, 126zm, eerste of derde lid, of 126zn, eerste lid, degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij kennis draagt van de wijze van versleuteling van de in deze artikelen bedoelde gegevens, bevelen medewerking te verlenen aan het ontsleutelen van de gegevens door de versleuteling ongedaan te maken, dan wel deze kennis ter beschikking te stellen.
2. Artikel 126nh, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126zq Onderzoek aan voorwerpen

1. In geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf is de opsporingsambtenaar, bij bevel daartoe van de officier van justitie, bevoegd in het belang van het onderzoek voorwerpen te onderzoeken en aan opneming te onderwerpen en daarvan monsters te nemen. Hij is bevoegd daartoe verpakkingen te openen.
2. Indien het onderzoek, de opneming of de monsterneming niet ter plaatse kan geschieden, is de opsporingsambtenaar bevoegd de voorwerpen voor dat doel voor korte tijd mee te nemen tegen een door hem af te geven schriftelijk bewijs.
3. Het bevel kan mondeling worden gegeven. Het wordt gegeven voor een periode van ten hoogste twaalf uren, voor een daarbij omschreven gebied. De geldigheidsduur kan telkens met ten hoogste twaalf uren worden verlengd.
4. In bij algemene maatregel van bestuur aangewezen veiligheidsrisicogebieden kan voor de uitoefening van een in dit artikel bedoelde bevoegdheid onder bij die algemene maatregel van bestuur gestelde voorwaarden een bevel van de officier van justitie achterwege blijven.

Artikel 126zr Onderzoek aan vervoermiddelen

1. In geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf is de opsporingsambtenaar, bij bevel daartoe van de officier van justitie, bevoegd in het belang van het onderzoek vervoermiddelen te onderzoeken.

2. De opsporingsambtenaar is bij een dergelijk bevel voorts bevoegd:
 - a. vervoermiddelen op hun lading te onderzoeken;
 - b. van de bestuurder van een vervoermiddel inzage te vorderen van de wettelijk voorgeschreven bescheiden met betrekking tot de lading;
 - c. van de bestuurder van een voertuig of van de schipper van een vaartuig te vorderen dat deze zijn vervoermiddel stilhoudt en naar een door hem aangewezen plaats overbrengt.
3. Artikel 126zq, derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126zs Onderzoek aan kleding

1. In geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf is de opsporingsambtenaar, bij bevel daartoe van de officier van justitie, bevoegd in het belang van het onderzoek personen aan de kleding te onderzoeken.
2. De opsporingsambtenaar is bij een dergelijk bevel voorts bevoegd gebruik te maken van detectieapparatuur of andere hulpmiddelen.
3. Artikel 126zq, derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.
4. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld omtrent de wijze van uitvoering van het onderzoek, bedoeld in het eerste lid.

Artikel 126zt Burgerpseudokoop en -dienstverlening

1. In geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf kan een opsporingsambtenaar, bij bevel daartoe van de officier van justitie, in het belang van het onderzoek met een persoon die geen opsporingsambtenaar is overeenkomen dat deze voor de duur van het bevel bijstand verleent aan de opsporing door:
 - a. goederen af te nemen van of diensten te verlenen aan een persoon of gegevens die zijn opgeslagen, worden verwerkt of overgedragen door middel van een geautomatiseerd werk, door tussenkomst van een openbaar telecommunicatienetwerk af te nemen van een persoon;
 - b. stelselmatig informatie in te winnen omtrent een persoon.
2. Artikel 126za en 126zd, vijfde lid, zijn van overeenkomstige toepassing, alsmede artikel 126ij, derde lid, voor zover het eerste lid, onder a, toepassing vindt. Toepassing van het eerste lid, onder a, vindt alleen plaats indien geen bevel als bedoeld in artikel 126zd, eerste lid, onder b, kan worden gegeven.
3. De overeenkomst is schriftelijk en vermeldt de rechten en plichten van de persoon die bijstand verleent aan de opsporing, de wijze waarop aan de overeenkomst uitvoering dient te worden gegeven, alsmede de geldigheidsduur van de overeenkomst. De overeenkomst kan schriftelijk worden gewijzigd, aangevuld, verlengd of beëindigd.

Artikel 126zu Burgerinfiltratie

1. In geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf kan de officier van justitie, indien het belang van het onderzoek dit dringend vordert, en geen bevel als bedoeld in artikel 126ze, eerste lid, kan worden gegeven, met een persoon die geen opsporingsambtenaar is, overeenkomen dat deze bijstand verleent aan de opsporing door deel te nemen aan of medewerking te verlenen aan een groep van personen ten aanzien waarvan aanwijzingen bestaan dat daarin een terroristisch misdrijf wordt beraamd of gepleegd.
2. Artikel 126zt, derde lid, en 126w, derde, vierde en zesde lid, zijn van overeenkomstige toepassing.

Verkennd onderzoek

Artikel 126hh Vordering bewerking van gegevens

1. Indien een onderzoek als bedoeld in artikel 126gg de voorbereiding van de opsporing van terroristische misdrijven tot doel heeft, kan de officier van justitie na voorafgaande schriftelijke machtiging, op zijn vordering te verlenen door de rechter-commissaris, in het belang van het onderzoek van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot een geautomatiseerd gegevensbestand schriftelijk vorderen dit bestand, of delen daarvan, te verstrekken, teneinde de hierin opgenomen gegevens te doen bewerken. De personen, bedoeld in artikel 218, zijn niet verplicht aan de vordering te voldoen, voor zover de uitlevering met hun plicht tot geheimhouding in strijd zou zijn.
2. De bewerking kan bestaan uit het onderling vergelijken dan wel het in combinatie met elkaar verwerken van de gegevens uit het verstrekte bestand, gegevens uit de politieregisters en gegevens uit andere bestanden. Beperkingen gesteld bij of krachtens de Wet politieregisters blijven buiten toepassing. De officier van justitie stelt de wijze waarop de bewerking wordt uitgevoerd vast.
3. De bewerking wordt op een zodanige wijze uitgevoerd dat de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van personen zoveel mogelijk wordt gewaarborgd.
4. De officier van justitie doet van de bewerking proces-verbaal opmaken, waarin wordt vermeld:
 - a. een aanduiding van de gegevens waarop de bewerking is uitgevoerd;
 - b. een beschrijving van de wijze waarop de bewerking is uitgevoerd;
 - c. de feiten en omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, zijn vervuld.
5. De officier van justitie ziet er op toe dat zodra de bewerking is voltooid:
 - a. uitsluitend de gegevens die het resultaat zijn van de bewerking en die van betekenis zijn voor het onderzoek, voor het onderzoek verder worden verwerkt;
 - b. de gegevens die het resultaat zijn van de bewerking en die niet van betekenis zijn voor het onderzoek en de gegevens die op grond van het eerste lid zijn verkregen en geen deel uitmaken van het resultaat van de bewerking worden vernietigd.
6. Gegevens als bedoeld in het vijfde lid, onder a, mogen worden verwerkt voor de opsporing van terroristische misdrijven.
7. De officier van justitie kan in afwijking van het vijfde lid, onder b, bepalen dat de in dat onderdeel bedoelde gegevens niet worden vernietigd voor zover en voor zolang de gegevens nodig zijn om de bewerking achteraf te controleren. Indien de gegevens niet worden vernietigd, worden zij uitsluitend verwerkt om de bewerking achteraf te controleren.

Artikel 126ii Vordering verstrekking identificerende gegevens

1. Indien een onderzoek als bedoeld in artikel 126gg de voorbereiding van de opsporing van terroristische misdrijven tot doel heeft, kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek van degene die daarvoor redelijkerwijs in aanmerking komt en die anders dan ten behoeve van persoonlijk gebruik gegevens verwerkt, vorderen bepaalde opgeslagen of vastgelegde identificerende gegevens van een persoon te verstrekken. Artikel 126nc, tweede tot en met vijfde en zevende lid, is van overeenkomstige toepassing.
2. In geval van een onderzoek als bedoeld in het eerste lid kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek jegens een aanbieder van een open-

baar telecommunicatienetwerk of een openbare telecommunicatiedienst een vordering doen gegevens te verstrekken terzake van naam, adres, postcode, woonplaats, nummer en soort dienst van een gebruiker van telecommunicatie. Artikel 126n, tweede lid en derde lid, tweede volzin, en 126na, vierde lid, zijn van overeenkomstige toepassing. Artikel 126bb blijft buiten toepassing.

3. Van de verstrekking van identificerende gegevens of de gegevens, bedoeld in het tweede lid, doet de officier van justitie proces-verbaal opmaken, waarin worden vermeld:
 - a. de verstrekte gegevens;
 - b. de reden waarom de gegevens in het belang van het onderzoek worden gevorderd.

Overige regelgeving

Artikel 138d Sv

Onder terroristisch misdrijf wordt verstaan hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 83 van het Wetboek van Strafrecht.

Artikel 83 Sr

Onder terroristisch misdrijf wordt verstaan:

- 1°. elk van de misdrijven omschreven in artikel 92 tot en met 96, 108, tweede lid, 115, tweede lid, 117, tweede lid, 121, 122, 157, onderdeel 3°, 161*quater*, onderdeel 2°, 164, tweede lid, 166, onderdeel 3°, 168, onderdeel 2°, 170, onderdeel 3°, 174, tweede lid, en 289, alsmede in artikel 80, tweede lid, Kernenergiewet, indien het misdrijf is begaan met een terroristisch oogmerk;
- 2°. elk van de misdrijven waarop ingevolge artikel 114a, 114b, 120a, 120b, 130a, 176a, 176b, 282c, 289a, 304a, 304b, 415a en 415b, alsmede artikel 80, derde lid, van de Kernenergiewet gevangenisstraf is gesteld;
- 3°. elk van de misdrijven omschreven in artikel 140a, 282b, 285, derde lid, en 288a, alsmede in artikel 55, vijfde lid, van de Wet wapens en munitie, artikel 6, vierde lid, van de Wet op de economische delicten, artikel 33a van de Wet explosieven voor civiel gebruik en artikel 79 van de Kernenergiewet.
 - Besluit technische hulpmiddelen strafvordering (*Stb.* 2006, 524, opgenomen in hoofdstuk 5).
 - Besluit opsporing terroristische misdrijven (*Stb.* 2006, 730, opgenomen in hoofdstuk 5).

1.11.2 BEGRIPSBEPALING

De officier van justitie is bevoegd de in Titel VB en VC omschreven bijzondere opsporingsbevoegdheden toe te passen indien er aanwijzingen zijn van een terroristisch misdrijf.

1.11.3 BETEKENIS EN PROCEDURE

Algemeen

- In geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf kunnen de in Titel VB en VC omschreven bijzondere opsporingsbevoegdheden (art. 126zd t/m 126zu Sv) worden toegepast. Dit impliceert dat opsporing al kan plaatsvinden terwijl

er nog geen sprake is van een verdenking van een misdrijf, dan wel van een verdenking dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd. In verband hiermee is de definitie van opsporing, zoals bepaald in artikel 132a Sv, dan ook aangepast.

- Er is sprake van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf indien de beschikbare informatie feiten en omstandigheden bevat die erop duiden dat daadwerkelijk een terroristisch misdrijf zou zijn of zal worden gepleegd. Hier kan bijvoorbeeld sprake van zijn in het geval bij de politie een anonieme tip binnenkomt dat er voorbereidingen worden getroffen om een aanslag te plegen op een bepaald overheidsgebouw. Ook de situatie waarin een tipgever is uitgenodigd voor een samenkomst op een hotelkamer om afspraken te maken over het plegen van een terroristisch misdrijf levert aanwijzingen op. Onder die omstandigheden is opsporing mogelijk als de plannen voor de uitvoering van het misdrijf reeds gemaakt zijn, maar ook als deze ter plekke uitgebroed gaan worden. Het begrip 'aanwijzingen' is geen nieuw begrip. In het kader van de toepassing van de Wet wapens en munitie (WWM) en de Wet op de economische delicten (WED) wordt ook met dit criterium gewerkt.
- De omschrijving van de in Titel VB en VC omschreven bijzondere opsporingsbevoegdheden sluit in inhoudelijk opzicht aan bij de in Titel IVa, V en VA opgenomen bijzondere opsporingsbevoegdheden, met uitzondering van het criterium voor de toepassing van de bijzondere opsporingsbevoegdheden (aanwijzingen van een terroristisch misdrijf).
- De in Titel VB en VC opgenomen bijzondere opsporingsbevoegdheden kunnen in beginsel worden toegepast jegens elke persoon. De kring van personen tegen wie deze bevoegdheden kunnen worden ingezet, wordt echter wel beperkt door het belang van het opsporingsonderzoek.
- Het beginsel van proportionaliteit brengt met zich mee dat de eventuele beperking van de persoonlijke levenssfeer van de perso(o)n(en) tegen wie een bijzondere opsporingsbevoegdheid wordt toegepast in verhouding moet staan tot het belang van het opsporingsonderzoek. Ingeval een bijzondere opsporingsbevoegdheid wordt ingezet tegen een persoon die niet in relatie kan worden gebracht met de aanwijzingen zal het beginsel van proportionaliteit hogere eisen stellen aan de motivering van het toepassen van de bevoegdheid dan in het geval de bevoegdheid wordt ingezet tegen een persoon die wel met de aanwijzingen in relatie kan worden gebracht.
- Bij de inzet van bijzondere opsporingsbevoegdheden in het kader van de opsporing en vervolging van terroristische misdrijven staat niet alleen het nemen van strafvorderlijke beslissingen centraal, maar ook het voorkomen van terroristische misdrijven.
- Onder terroristische misdrijven worden, ingevolge artikel 138d Sv, de misdrijven verstaan die limitatief in artikel 83 Sr zijn opgenomen. Hierbij valt onder meer te denken aan brandstichting (art. 157 onderdeel 3 Sv), samenspanning tot wederrechtelijke vrijheidsberoving (art. 282c Sv) of opzettelijke radioactieve besmetting (art. 161quater Sv) met een terroristisch oogmerk. Deze misdrijven moeten dus worden onderscheiden van de misdrijven als diefstal, valsheid in

geschrift en afpersing waaraan de mogelijkheid van strafverhoging is verbonden, indien zij worden begaan met het oogmerk om een terroristisch misdrijf voor te bereiden of gemakkelijk te maken. De in Titel VB en VC opgenomen bijzondere opsporingsbevoegdheden kunnen alleen worden toegepast indien er sprake is van aanwijzingen van een misdrijf dat is opgenomen in artikel 83 Sr.

- In artikel 126za en 126zb Sv zijn algemene voorschriften opgenomen die betrekking hebben op de bevelen van de officier van justitie alsmede de machtigingen van de rechter-commissaris in het geval de in Titel VB en VC opgenomen bijzondere opsporingsbevoegdheden worden toegepast ter opsporing van terroristische misdrijven. Deze voorschriften zijn inhoudelijk gezien vergelijkbaar met de voorschriften die gelden in verband met de inzet van de in Titel IVa en V opgenomen bijzondere opsporingsbevoegdheden. De modellen die worden gebruikt voor toepassing van de in Titel IVa en V opgenomen bijzondere opsporingsbevoegdheden kunnen dan ook als basis dienen voor toepassing van de in Titel VB en VC opgenomen bevoegdheden (zie hieromtrent paragraaf 1.10.6 Modellen). Dit geldt niet voor de modellen voor toepassing van de in artikel 126zq, 126zr en 126zs Sv opgenomen bevoegdheden. Hier zullen nieuwe modellen voor worden opgesteld.
- In artikel 126za lid 1 Sv is bepaald dat een bevel alsmede een wijziging, aanvulling, verlenging of intrekking daarvan schriftelijk moet worden gegeven. Aan een schriftelijk bevel staat gelijk een mondeling bevel dat onverwijld op schrift wordt gesteld.
- Het schriftelijke bevel van de officier van justitie vermeldt het terroristische misdrijf en de feiten en omstandigheden waaruit blijkt dat de wettelijke voorwaarden voor uitoefening van de bevoegdheid zijn vervuld. Daarnaast zal in het bevel, indien van toepassing, zoveel mogelijk vermeld moeten worden op welke wijze aan het bevel uitvoering dient te worden gegeven. Slechts in uitzonderingsgevallen kan hiervan worden afgezien. Dit hangt samen met de opzet van artikel 126za waarin algemene voorschriften zijn gegeven voor het bevel, en waarin ruimte is gelaten om de wijze van uitvoering niet in het bevel te vermelden.
- In artikel 126za lid 3 Sv is bepaald dat in het geval in de wet (art. 126zd t/m 126zu Sv) is geregeld dat een bevel alsmede een wijziging, aanvulling, verlenging of intrekking daarvan mondeling kan worden gegeven, het mondelinge bevel niet schriftelijk bevestigd hoeft te worden. In dit geval kan de opsporingsambtenaar die het bevel uitvoert op grond van artikel 126za lid 3 Sv volstaan met het doen van een aantekening in het proces-verbaal. De aantekening behelst gegevens die betrekking hebben op (de wijze van uitvoering van) de bevoegdheid, het tijdstip waarop het bevel is gegeven en de geldigheidsduur.
- Blijkens artikel 126za lid 5 Sv kan elk bevel worden gewijzigd, aangevuld, verlengd of ingetrokken.
- In artikel 126zb Sv zijn voorschriften opgenomen die betrekking hebben op de door de rechter-commissaris te verlenen machtiging.

Stelselmatige observatie, politieke pseudokoop en -dienstverlening, stelselmatige informatie-inwinning en het betreden van besloten plaatsen (art. 126zd Sv)

- Op grond van artikel 126zd Sv kan de officier van justitie, in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf, in het belang van het onderzoek bevelen dat een opsporingsambtenaar de volgende bijzondere opsporingsbevoegdheden toepast:
 - stelselmatige observatie;
 - politieke pseudokoop en -dienstverlening;
 - stelselmatige informatie-inwinning;
 - het betreden van een besloten plaats.
- Bovengenoemde bijzondere opsporingsbevoegdheden zijn in één artikel opgenomen omdat het criterium voor toepassing van deze bevoegdheden (het bestaan van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf) gelijklopend is en de voorschriften die in acht genomen moeten worden bij toepassing van deze bevoegdheden zijn omschreven in artikel 126za Sv.
- Op grond van artikel 126zd lid 2 Sv mag de politieke pseudokoper of -dienstverlener een persoon niet brengen tot andere strafbare feiten dan die waarop diens opzet reeds tevoren was gericht (Tallon-criterium). Dit betekent dus dat achteraf moet kunnen worden vastgesteld dat de persoon soortgelijke misdrijven ter zake waarvan hij wordt vervolgd, zou hebben begaan als de pseudokoper er niet tussen was gekomen.
- In lid 3 van artikel 126zd Sv is bepaald dat de officier van justitie in het belang van het onderzoek kan bepalen dat ter uitvoering van een bevel observatie een besloten plaats, niet zijnde een woning, wordt betreden zonder toestemming van de rechthebbende. Op grond van deze ondersteunende bevoegdheid is het opsporingsambtenaren dus ook toegestaan om personen stelselmatig te observeren in een besloten plaats.
- Op grond van artikel 126zd lid 4 Sv kan de officier van justitie bepalen dat ter uitvoering van een bevel observatie een technisch hulpmiddel kan worden aangewend. Hierbij moet worden gedacht aan peilzenders, videocamera's en andere technische hulpmiddelen die de (heimelijke) stelselmatige observatie vergemakkelijken of mogelijk maken. Met het technische hulpmiddel mag geen vertrouwelijke communicatie worden opgenomen en het mag niet op een persoon worden bevestigd, tenzij met diens toestemming. Er mag slechts gebruik gemaakt worden van een technisch hulpmiddel dat voldoet aan de kwaliteitseisen die zijn uitgewerkt in het Besluit technische hulpmiddelen strafvordering (*Stb.* 2006, 524, opgenomen in hoofdstuk 5).
- Een bevel stelselmatige observatie of stelselmatige informatie-inwinning kan worden gegeven voor een periode van ten hoogste drie maanden. Het bevel kan telkens worden verlengd met een periode van ten hoogste drie maanden. Ten aanzien van de andere in artikel 126zd Sv opgenomen opsporingsbevoegdheden gelden deze termijnen niet.

- Zie verder hoofdstuk 2.1 Betreden van besloten plaatsen, hoofdstuk 2.2 Observatie, hoofdstuk 2.6 Stelselmatige informatie-inwinning door een opsporingsambtenaar en hoofdstuk 2.8 Politieële pseudokoop en -dienstverlening.

Infiltratie (art. 126ze Sv)

- Op grond van artikel 126ze Sv kan de officier van justitie, in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf, bevelen dat een opsporingsambtenaar deelneemt of medewerking verleent aan een groep van personen ten aanzien waarvan aanwijzingen bestaan dat daarbinnen een terroristisch misdrijf wordt beraamd of gepleegd.
- Deze bijzondere opsporingsbevoegdheid mag slechts worden toegepast indien het onderzoek dit dringend vordert zodat de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit in dit geval nog nadrukkelijker een rol van betekenis spelen.
- Op grond van artikel 126ze Sv geldt niet de eis dat binnen de groep van personen meerdere misdrijven worden beraamd of gepleegd, zoals in geval van artikel 126h Sv. Het beramen of plegen van een enkel terroristisch misdrijf is in dit geval voldoende.
- De groep van personen waar de opsporingsambtenaar aan deelneemt of medewerking aan verleent, hoeft niet te zijn georganiseerd, zoals dat wel het geval is bij de toepassing van de bijzondere opsporingsbevoegdheden uit Titel V. Daarnaast hoeft de groep van personen ook niet te voldoen aan de criteria van artikel 140 Sr. Onder groep kan in dit geval een zogenaamde fluïde netwerk (die in samenstelling en structuur geen continuïteit kent) worden verstaan.
- In artikel 126ze lid 2 Sv wordt artikel 126h lid 2 Sv van overeenkomstige toepassing verklaard. Dit betekent dat de politieële infiltrant een persoon uit de groep waarin hij is geïnfiltrerd niet mag brengen tot andere strafbare feiten dan die waarop diens opzet reeds tevoren was gericht (Tallon-criterium). Achteraf moet dus kunnen worden vastgesteld dat de persoon de misdrijven ter zake waarvan hij wordt vervolgd, ook zou hebben begaan als de infiltrant er niet tussen was gekomen.
- Het bevel van de officier van justitie is schriftelijk en vermeldt, naast de in artikel 126za Sv genoemde gegevens, een omschrijving van de groep van personen, de wijze waarop aan het bevel uitvoering wordt gegeven alsmede de geldigheidsduur van het bevel.
- Zie verder hoofdstuk 2.10 Politieële infiltratie.

Opnemen van vertrouwelijke communicatie met een technisch hulpmiddel (art. 126zf Sv)

- Op grond van artikel 126zf Sv kan de officier van justitie, in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf, bevelen dat een opsporingsambtenaar met een technisch hulpmiddel vertrouwelijke communicatie opneemt.

- Een bevel opnemen van vertrouwelijke communicatie kan slechts door de officier van justitie worden afgegeven, nadat hij op zijn vordering een machtiging van de rechter-commissaris heeft gekregen. Bij de toetsing van proportionaliteit en subsidiariteit komt ook de wijze waarop aan het bevel uitvoering wordt gegeven aan de orde. Daarom dient in het bevel de wijze waarop aan het bevel uitvoering wordt gegeven, te worden vermeld.
- De bevoegdheid mag slechts worden toegepast indien het onderzoek dit dringend vordert zodat de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit in dit geval nog nadrukkelijker een rol van betekenis spelen.
- Op grond van artikel 126zf lid 2 Sv kan de officier van justitie, in het belang van het opsporingsonderzoek, bepalen dat ter uitvoering van een bevel opnemen van vertrouwelijke communicatie een besloten plaats, niet zijnde een woning, wordt betreden zonder toestemming van de rechthebbende. Een woning kan alleen zonder toestemming van de rechthebbende worden betreden indien het onderzoek dit dringend vordert en de rechter-commissaris op vordering van de officier van justitie een machtiging heeft verleend. In dit laatste geval is artikel 2 Awbi niet van toepassing.
- Het bevel van de officier van justitie is schriftelijk en vermeldt, naast de in artikel 126za Sv genoemde gegevens, tenminste een van de personen die aan de communicatie deelnemen alsmede de geldigheidsduur van het bevel. Indien ter uitvoering van het bevel een besloten plaats of een vervoermiddel moet worden betreden, zal in het bevel ook een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving gegeven moeten worden van de plaats of het vervoermiddel.
- Er mag slechts gebruik gemaakt worden van een technisch hulpmiddel dat voldoet aan de kwaliteitseisen die zijn uitgewerkt in het Besluit technische hulpmiddelen strafvordering (*Stb.* 2006, 524, opgenomen in hoofdstuk 5).
- Een bevel opnemen van vertrouwelijke communicatie kan worden gegeven voor een periode van ten hoogste vier weken en kan telkens worden verlengd voor een periode van ten hoogste vier weken.
- Op grond van artikel 126zf lid 5 Sv zal de opsporingsambtenaar die belast is met het uitluisteren van de op te nemen vertrouwelijke communicatie binnen drie dagen proces-verbaal moeten opmaken van het opnemen.
- Zie verder hoofdstuk 2.5 Opnemen van vertrouwelijke communicatie met een technisch hulpmiddel.

Opnemen van (tele)communicatie (art. 126zg Sv)

- Op grond van artikel 126zg Sv kan de officier van justitie, in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf, aan een opsporingsambtenaar bevelen dat met een technisch hulpmiddel niet voor het publiek bestemde communicatie die plaatsvindt met gebruikmaking van de diensten van een aanbieder van een communicatiedienst in de zin van artikel 126la Sv, wordt opgenomen.

- De bevoegdheid mag slechts worden toegepast indien het onderzoek dit dringend vordert zodat de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit in dit geval nog nadrukkelijker een rol van betekenis spelen.
- Indien een bevel opnemen van (tele)communicatie betrekking heeft op telecommunicatie die plaatsvindt via een openbaar telecommunicatienetwerk of met gebruikmaking van een openbare telecommunicatiedienst in de zin van de Telecommunicatiewet, dan geldt als uitgangspunt dat het bevel ten uitvoer wordt gelegd met medewerking van de aanbieder. In het geval de aanbieder geen medewerking kan verlenen of in het geval het belang van de strafvordering zich daartegen verzet, dan kan het opnemen van telecommunicatie ook plaatsvinden zonder medewerking en medeweten van de betreffende aanbieder (art. 126zg lid 3 Sv). In dit laatste geval zal er een technisch hulpmiddel moeten worden toegepast. Er mag slechts gebruik gemaakt worden van een technisch hulpmiddel dat voldoet aan de kwaliteitseisen die zijn uitgewerkt in het Besluit technische hulpmiddelen strafvordering (*Stb.* 2006, 524, opgenomen in hoofdstuk 5).
- Indien een bevel opnemen van (tele)communicatie betrekking heeft op communicatie die plaatsvindt via een geheel of gedeeltelijk besloten communicatienetwerk of -dienst, dan wordt de aanbieder in de gelegenheid gesteld om vrijwillig zijn medewerking te verlenen aan de tenuitvoerlegging van het bevel. In het geval de aanbieder geen medewerking kan verlenen of in het geval het belang van de strafvordering zich daartegen verzet, dan kan het opnemen van communicatie ook plaatsvinden zonder medewerking en medeweten van de betreffende aanbieder (art. 126zg lid 4 Sv). In dit laatste geval zal er een technisch hulpmiddel moeten worden toegepast. Er mag slechts gebruik gemaakt worden van een technisch hulpmiddel dat voldoet aan de kwaliteitseisen die zijn uitgewerkt in het Besluit technische hulpmiddelen strafvordering (*Stb.* 2006, 524, opgenomen in hoofdstuk 5).
- Bij de toepassing van deze bevoegdheid zullen dezelfde procedurele voorschriften in acht genomen moeten worden die gelden voor de toepassing van de bevoegdheid tot het opnemen van (tele)communicatie op grond van artikel 126m Sv. In artikel 126zg lid 5 Sv wordt artikel 126m lid 5 tot en met 9 Sv dan ook van overeenkomstige toepassing verklaard.
- Een bevel opnemen van (tele)communicatie kan slechts door de officier van justitie worden afgegeven, nadat hij op zijn vordering een machtiging van de rechter-commissaris heeft gekregen.
- Het bevel van de officier van justitie is schriftelijk en vermeldt, naast de in artikel 126za Sv genoemde gegevens, zo mogelijk het nummer waarmee de individuele gebruiker van (tele)communicatie wordt geïdentificeerd alsmede, voor zover bekend, de naam van de gebruiker alsmede de geldigheidsduur van het bevel.
- Een bevel opnemen van (tele)communicatie kan worden gegeven voor een periode van ten hoogste vier weken en kan telkens worden verlengd voor een periode van ten hoogste vier weken.

- Een opsporingsambtenaar die belast is met het uitluisteren van de op te nemen communicatie zal binnen drie dagen proces-verbaal moeten opmaken van het opnemen.
- Zie verder hoofdstuk 2.4 Opnemen van (tele)communicatie.

Vordering verstrekking verkeersgegevens (art. 126zh Sv)

- Op grond van artikel 126zh Sv kan de officier van justitie, in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf, in het belang van het onderzoek van de aanbieder van een communicatiedienst vorderen gegevens te verstrekken over een gebruiker van een communicatiedienst en het communicatieverkeer met betrekking tot die gebruiker. Het kan gaan om gegevens die ten tijde van de vordering reeds zijn verwerkt (historische gegevens), dan wel na het tijdstip van de vordering worden verwerkt (toekomstige gegevens).
- Bij de toepassing van deze bevoegdheid zullen dezelfde procedurele voorschriften in acht genomen moeten worden die gelden voor de toepassing van de bevoegdheid tot het vorderen van verkeersgegevens op grond van artikel 126n Sv. In artikel 126zh lid 2 Sv wordt artikel 126n lid 2 tot en met 7 Sv dan ook van overeenkomstige toepassing verklaard. Daarnaast is ook het Besluit vorderen gegevens telecommunicatie (*Stb.* 2004, 394, opgenomen in hoofdstuk 5) van toepassing.
- Zie verder hoofdstuk 2.3 Vorderen gegevens (tele)communicatie.

Vordering verstrekking gebruikersgegevens en bestandsanalyse (art. 126zi Sv)

- Op grond van artikel 126zi Sv kan de opsporingsambtenaar, in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf, in het belang van het onderzoek vorderen om gebruikersgegevens te verstrekken. Onder gebruikersgegevens worden verstaan de naam, adres, postcode, woonplaats, nummer en soort dienst van een gebruiker van een communicatiedienst.
- In artikel 126zi lid 1 Sv wordt artikel 126n lid 2 Sv van overeenkomstige toepassing verklaard. Dit betekent dat een vordering gericht kan worden tot iedere aanbieder van een communicatiedienst.
- Op grond van artikel 126zi lid 2 Sv kan de officier van justitie, in het belang van het onderzoek, van een aanbieder van een openbaar (mobiel) telecommunicatienetwerk of -dienst vorderen dat deze door middel van een bestandsanalyse de gebruikersgegevens achterhaalt van een gebruiker van een communicatiedienst.
- Bij de toepassing van deze bevoegdheden zullen dezelfde procedurele voorschriften in acht genomen moeten worden die gelden voor de toepassing van de bevoegdheden tot het vorderen van gebruikersgegevens en het doen van een bestandsanalyse op grond van artikel 126na lid 1 en 2 Sv. In artikel 126zi lid 3 Sv wordt artikel 126na lid 3 en 4 Sv dan ook van overeenkomstige toepassing verklaard. Daarnaast is ook het Besluit verstrekking gegevens telecommunicatie (*Stb.* 2000, 71, opgenomen in hoofdstuk 5) van toepassing.

- Zie verder hoofdstuk 2.3 Vorderen gegevens (tele)communicatie.

Bevel vergaring nummergegevens (IMSI-catcher) (art. 126zj Sv)

- Op grond van artikel 126zj Sv kan de officier van justitie bevelen dat de IMSI-catcher wordt ingezet om het nummer waarmee de gebruiker van een communicatiedienst kan worden geïdentificeerd, te achterhalen. Deze bevoegdheid is uitsluitend toegestaan om toepassing mogelijk te maken van de bevoegdheden tot het opnemen van (tele)communicatie (art. 126zg Sv) en het vorderen van verkeersgegevens (art. 126zh Sv).
- Bij de toepassing van deze bevoegdheid zullen dezelfde procedurele voorschriften in acht genomen moeten worden die gelden voor de toepassing van een bevel vergaring nummergegevens (IMSI-catcher) op grond van artikel 126nb Sv. In artikel 126zj Sv wordt artikel 126nb lid 2 tot en met 4 Sv dan ook van overeenkomstige toepassing verklaard.
- Zie verder hoofdstuk 2.3 Vorderen gegevens (tele)communicatie.

Vordering bevroezing van gegevens (art. 126zja Sv)

- Op grond van artikel 126zja Sv kan de officier van justitie, in geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf, van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot bepaalde gegevens die ten tijde van de vordering zijn opgeslagen in een geautomatiseerd werk en waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat zij in het bijzonder vatbaar zijn voor verlies of wijziging, vorderen dat deze gegevens gedurende een periode van ten hoogste 90 dagen worden bewaard en beschikbaar gehouden.
- De bevoegdheid mag slechts worden toegepast indien het onderzoek dit dringend vordert zodat de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit in dit geval nog nadrukkelijker een rol van betekenis spelen.
- Bij de toepassing van deze bevoegdheid zullen dezelfde procedurele voorschriften in acht genomen moeten worden die gelden voor de toepassing van de bevoegdheid op grond van artikel 126ni Sv (vordering bevroezing van gegevens). In artikel 126zja lid 2 Sv wordt artikel 126ni lid 2 tot en met lid 5 Sv dan ook van overeenkomstige toepassing verklaard.
- Zie verder hoofdstuk 2.12 Vorderen van gegevens.

Vordering verstrekking van identificerende gegevens (art. 126zk Sv)

- Op grond van artikel 126zk Sv kan de opsporingsambtenaar, in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf, in het belang van het onderzoek van degene die daarvoor redelijkerwijs in aanmerking komt en die anders dan ten behoeve van persoonlijk gebruik gegevens verwerkt, vorderen bepaalde opgeslagen gegevens of vastgelegde identificerende gegevens van een persoon te verstrekken.

- Bij de toepassing van deze bevoegdheid zullen dezelfde procedurele voorschriften in acht genomen moeten worden die gelden voor de toepassing van de bevoegdheid op grond van artikel 126nc Sv (vordering verstrekking van identificerende gegevens). In artikel 126zk lid 2 Sv wordt artikel 126nc lid 2 tot en met lid 7 Sv dan ook van overeenkomstige toepassing verklaard.
- Zie verder hoofdstuk 2.12 Vorderen van gegevens.

Vordering verstrekking van andere dan identificerende gegevens (historische en toekomstige gegevens) (artt. 126zl/126zm Sv)

- Op grond van artikel 126zl Sv kan de officier van justitie, in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf, in het belang van het onderzoek van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot bepaalde opgeslagen gegevens of vastgelegde gegevens, vorderen deze gegevens te verstrekken (historische gegevens).
- Op grond van artikel 126zm Sv kan de officier van justitie, in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf, in het belang van het onderzoek bepalen dat een vordering als bedoeld in artikel 126zl lid 1 Sv betrekking kan hebben op gegevens die eerst na het tijdstip van de vordering worden verwerkt (toekomstige gegevens).
- Een vordering verstrekking van toekomstige gegevens kan worden gedaan voor een periode van maximaal vier weken. De vordering kan telkens met maximaal vier weken worden verlengd.
- Op grond van artikel 126zm lid 3 Sv kan de officier van justitie, indien het onderzoek dit dringend vordert en de rechter-commissaris op vordering van de officier van justitie een machtiging heeft verleend, van degene tot wie de vordering is gericht, vorderen dat toekomstige gegevens direct, of binnen een bepaalde periode na de verwerking, worden verstrekt. Met behulp van deze bevoegdheid kunnen bijvoorbeeld van een bank rekeningoverzichten worden gevorderd om het betaaldegedrag van een persoon te kunnen monitoren.
- Bij de toepassing van deze bevoegdheden zullen dezelfde procedurele voorschriften in acht genomen moeten worden die gelden voor de toepassing van de bevoegdheden op grond van artikel 126nd en 126ne Sv (vordering verstrekking van andere dan identificerende gegevens). In artikel 126zl lid 2 en 126zm lid 1 Sv wordt artikel 126nd lid 2 tot en met lid 5 en lid 7 Sv dan ook van overeenkomstige toepassing verklaard.
- Zie verder hoofdstuk 2.12 Vorderen van gegevens.

Vordering verstrekking van gevoelige gegevens (art. 126zn Sv)

- Op grond van artikel 126zn Sv kan de officier van justitie, in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf, van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot gevoelige gegevens vorderen om deze gegevens te verstrekken.

- De bevoegdheid mag slechts worden toegepast indien het onderzoek dit dringend vordert zodat de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit in dit geval nog nadrukkelijker een rol van betekenis spelen.
- Een vordering verstrekking van gevoelige gegevens kan slechts door de officier van justitie worden afgegeven, nadat hij op zijn vordering een machtiging van de rechter-commissaris heeft gekregen.
- Bij de toepassing van deze bevoegdheid zullen dezelfde procedurele voorschriften in acht genomen moeten worden die gelden voor de toepassing van de bevoegdheid op grond van artikel 126nf Sv (vordering verstrekking van gevoelige gegevens). In artikel 126zn lid 2 Sv wordt artikel 126nd lid 3 tot en met lid 5 en lid 7 Sv en artikel 126nf lid 2 en 3 Sv dan ook van overeenkomstige toepassing verklaard.
- Zie verder hoofdstuk 2.12 Vorderen van gegevens.

Vordering verstrekking gegevens bestemd voor of afkomstig van een aanbieder van telecommunicatie (art. 126 zo lid 1 Sv)

en

Vordering verstrekking gegevens van een aanbieder van telecommunicatie (art. 126zo lid 2 Sv)

- Op grond van artikel 126zo lid 1 Sv kan de officier van justitie een vordering als bedoeld in artikel 126zk lid 1 Sv (identificerende gegevens), 126zl lid 1 Sv (historische gegevens) en 126zm lid 1 Sv (toekomstige gegevens) richten tot een aanbieder van een communicatiedienst, voor zover de te vorderen gegevens niet gevorderd kunnen worden door toepassing van artikel 126zh (verkeersgegevens) en 126zi Sv (gebruikersgegevens).
- Een vordering op grond van artikel 126zo lid 1 jo 126zk, 126zl en 126zm Sv kan geen betrekking hebben op gegevens die én zijn opgeslagen in het geautomatiseerde werk (systeem) van de aanbieder én die niet voor de aanbieder bestemd of van deze afkomstig zijn. Voorbeelden van gegevens die op grond van deze bevoegdheid kunnen worden verkregen zijn de Personal Unblocking Key (PUK)-code, mastverkeersgegevens of gegevens betreffende het opwaarderen van beltegoed.
- Op grond van artikel 126zo lid 2 Sv kan de officier van justitie van een aanbieder van een communicatiedienst, van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot gegevens die zijn opgeslagen in het geautomatiseerde werk van de aanbieder en die niet voor de aanbieder bestemd of van deze afkomstig zijn, vorderen om deze gegevens te verstrekken. Voorbeelden van gegevens die op grond van deze bevoegdheid kunnen worden verkregen zijn e-mailberichten en voicemailberichten die ten tijde van de vordering reeds zijn verwerkt (historische gegevens).
- Een vordering op grond van artikel 126zo lid 2 Sv kan slechts door de officier van justitie worden afgegeven, nadat hij op zijn vordering een machtiging van de rechter-commissaris heeft gekregen.

- In tegenstelling tot de vordering van artikel 126ng lid 2 Sv, op grond waarvan gegevens slechts kunnen worden gevorderd die klaarblijkelijk afkomstig of bestemd zijn van/voor de verdachte, op hem betrekking hebben, tot het begaan van het strafbare feit hebben gediend of klaarblijkelijk met betrekking tot die gegevens het strafbare feit is gepleegd, behoeven de gegevens die gevorderd kunnen worden op grond van artikel 126zo lid 2 Sv niet hiertoe beperkt te zijn. Dit komt omdat er in geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf geen sprake behoeft te zijn van een verdachte. De kring van personen waarop deze bevoegdheid zich mag richten wordt in het concrete geval echter beperkt door de voorwaarde dat deze bevoegdheid alleen mag worden toegepast indien het belang van het onderzoek dit dringend vordert.
- Bij de toepassing van deze bevoegdheden zullen dezelfde procedurele voorschriften in acht genomen moeten worden die gelden voor de toepassing van de bevoegdheden op grond van artikel 126ng lid 1 Sv (Vordering verstrekking gegevens bestemd voor of afkomstig van een aanbieder van telecommunicatie) en artikel 126ng lid 2 Sv (Vordering verstrekking gegevens van een aanbieder van telecommunicatie). In artikel 126zo lid 3 Sv wordt artikel 126nd lid 3 tot en met lid 5 en lid 7 Sv en 126nf lid 2 en lid 3 Sv dan ook van overeenkomstige toepassing verklaard.
- Zie verder hoofdstuk 2.3 Vorderen gegevens (tele)communicatie.

Bevel ontsluiteling van gegevens (art. 126zp Sv)

- Op grond van artikel 126zp Sv kan de officier van justitie, in het belang van het onderzoek, bevelen dat bij of terstond na de toepassing van artikel 126zl lid 1 Sv (historische gegevens), 126zm lid 1 of 3 Sv (toekomstige gegevens) of 126zn lid 1 Sv (gevoelige gegevens), degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij kennis draagt van de wijze van versluiteling van de in deze artikelen bedoelde gegevens, medewerking verleent aan het ontsleutelen van de gegevens door de versluiteling ongedaan te maken, dan wel deze kennis ter beschikking te stellen.
- In artikel 126zp Sv wordt artikel 126nh lid 2 Sv van overeenkomstige toepassing verklaard. Dit betekent dat een bevel ontsluiteling van gegevens niet gegeven kan worden aan de verdachte. Daarnaast is artikel 96a lid 3 Sv van overeenkomstige toepassing.

Onderzoek van voorwerpen, vervoermiddelen en kleding (artt. 126zq/126zr/126zs Sv)

- Op grond van artikel 126zq/126zr/126zs Sv kan de officier van justitie, in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf, in het belang van het onderzoek bevelen dat een opsporingsambtenaar voorwerpen, vervoermiddelen of kleding onderzoekt.
- De bevoegdheid om voorwerpen, vervoermiddelen of kleding te onderzoeken kan slechts worden toegepast bij bevel daartoe van de officier van justitie. De officier geeft daarbij tevens aan voor welke periode en in welk nader gespecificeerd gebied de bevoegdheden mogen worden uitgeoefend. Wanneer de

officier van justitie het bestaan van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf vaststelt en in verband daarmee het bevel uitvaardigt, zullen deze aanwijzingen doorgaans ook richting geven aan de daadwerkelijke toepassing van de zoekbevoegdheden. De door de officier van justitie aangewezen gebieden kunnen worden aangemerkt als tijdelijke risicogebieden die moeten worden onderscheiden van gebieden die vanwege hun functie een min of meer permanent risico vormen voor terroristische aanslagen (zogenaamde veiligheidsrisicogebieden). Deze veiligheidsrisicogebieden zijn in het Besluit opsporing terroristische misdrijven (*Stb.*2007, 730) aangewezen. De selectie van deze gebieden heeft plaatsgevonden aan de hand van de beschikbare dreigingsinformatie afkomstig van de diverse inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

- In een tijdelijk risicogebied kan onderzoek van voorwerpen, vervoermiddelen of kleding alleen plaatsvinden op (mondeling) bevel van de officier van justitie, terwijl de onderzoeksbevoegdheden binnen een veiligheidsrisicogebied toegepast kunnen worden zonder dat daaraan een bevel van de officier van justitie is voorafgegaan.
- De bevoegdheid om voorwerpen, vervoermiddelen en personen te onderzoeken kan in beginsel ten opzichte van een ieder die zich in het door de officier van justitie aangewezen gebied of het veiligheidsrisicogebied bevindt, worden uitgeoefend. De uitoefening van deze bevoegdheden is echter slechts toegestaan in het belang van het onderzoek. Dit betekent dat de onderzoeksbevoegdheden niet eenzijdig en willekeurig kunnen worden toegepast. De opsporingsambtenaar zal 'het belang van het onderzoek' dan ook als uitgangspunt moeten nemen bij het maken van een keuze welke (categorieën van) voorwerpen, vervoermiddelen en personen gecontroleerd moeten worden. Zoals aangegeven zullen de aanwijzingen die aan het bevel ten grondslag hebben gelegen hierbij een rol kunnen spelen. Indien de informatie op grond waarvan een gebied is aangemerkt als tijdelijk risicogebied slechts behelst dat in dit gebied mogelijk een terroristische aanslag zal worden gepleegd, dan zal de opsporingsambtenaar de personen, vervoermiddelen of voorwerpen die in aanmerking komen voor onderzoek naar zijn eigen vakbekwaam inzicht moeten selecteren.
- In een aangewezen veiligheidsrisicogebied zullen de criteria aan de hand waarvan de opsporingsambtenaar besluit om personen, vervoermiddelen of voorwerpen aan onderzoek te onderwerpen mede samenhangen met de aard en functie van het desbetreffende gebied. Zo zal het gerechtvaardigd zijn om de onderzoeksbevoegdheden in de vertrekhal van een luchthaven toe te passen op een onbepaalde ruime groep van personen, terwijl het in andere gevallen, bijvoorbeeld in een gebied rondom een kerncentrale, meer voor de hand ligt om de onderzoeksbevoegdheden te beperken tot vervoermiddelen en personen die niet in de omgeving bekend zijn. Ook in dit geval zullen de ervaring en deskundigheid van opsporingsambtenaren alsmede de beschikbare informatie bepalend zijn voor het optreden in het specifieke geval.
- De personen die in een bepaald gebied onderworpen moeten worden aan de onderzoeksbevoegdheden zijn verplicht om hun medewerking hieraan te verlenen. In dit geval kan het weigeren om medewerking te verlenen aan een vordering van een opsporingsambtenaar een strafbaar feit opleveren in de zin van artikel 184 Sr.

- Op grond van de bevoegdheden om voorwerpen (art. 126zq Sv) en vervoermiddelen (art. 126zr Sv) te onderzoeken is een opsporingsambtenaar ook bevoegd om achtergelaten voorwerpen en vervoermiddelen (waarvan de bestuurder niet in de buurt is) te openen en te onderzoeken.
- De in artikel 126zq Sv opgenomen bevoegdheid om onderzoek te doen aan voorwerpen behelst ook de bevoegdheid om de voorwerpen aan opneming te onderwerpen en hiervan monsters af te nemen. Het opnemen van voorwerpen kan bestaan uit het maken van foto's of het meten en wegen van deze voorwerpen. In dit kader is de opsporingsambtenaar ook bevoegd om, zo nodig, verpakkingen te openen. Dit geldt niet voor poststukken.
- Op grond van het tweede lid van artikel 126zq Sv is de opsporingsambtenaar bevoegd om, indien het onderzoek of de opneming van de voorwerpen niet ter plaatse kan geschieden, de voorwerpen voor korte tijd mee te nemen. De opsporingsambtenaar zal in dit geval zo mogelijk wel een schriftelijk bewijs moeten afgeven aan de betrokkene. Het meenemen van het voorwerp kan (nog) niet worden aangemerkt als inbeslagneming, zoals bedoeld in artikel 96 Sv.
- In artikel 126zr lid 2 Sv is bepaald dat de opsporingsambtenaar (in het kader van een onderzoek van vervoermiddelen) bevoegd is om de lading van vervoermiddelen te onderzoeken, de bestuurder inzage van bescheiden te vorderen of van de bestuurder te vorderen dat deze zijn vervoermiddel stilhoudt en naar een door de opsporingsambtenaar aangewezen plaats overbrengt.
- Het in artikel 126zr gebruikte begrip 'vervoermiddelen' heeft niet alleen betrekking op personenauto's en vrachtauto's. Het betreft ieder middel dat bestemd is om personen of zaken te vervoeren, te land, te water of door de lucht en strekt zich in beginsel derhalve uit tot alle voer-, vaar- en vliegtuigen.
- De in artikel 126zs Sv opgenomen bevoegdheid om onderzoek te doen aan kleding is beperkt tot een oppervlakkige aftasting van de kleding. Dat laat onverlet dat met het oog daarop (over)kleding moet worden uitgetrokken. In dit kader is het ook toegestaan om gebruik te maken van detectieapparatuur of andere technische hulpmiddelen. Het gebruik van een zogenaamde bodyscan, waarbij gebruik wordt gemaakt van röntgenstraling, is in dit geval echter niet toegestaan.
- In artikel 5 van het Besluit opsporing terroristische misdrijven worden (ter instructie van de opsporingsambtenaren) nadere richtsnoeren gegeven voor de uitvoering van het onderzoek aan de kleding. Als uitgangspunt geldt dat personen gefouilleerd worden door een ambtenaar die hetzelfde geslacht heeft als de onderzochte persoon. Het onderzoek aan de kleding dient zoveel mogelijk te geschieden in het bijzijn van een tweede opsporingsambtenaar. Indien personen die onderworpen worden aan het onderzoek aan kleding hiertoe de wens uiten, of de opsporingsambtenaar die de bevoegdheid toepast, vindt het onderzoek aan kleding plaats in een afgesloten ruimte.
- Een bevel onderzoek van voorwerpen, vervoermiddelen of kleding kan mondeling door de officier van justitie worden gegeven. Het bevel kan worden ge-

geven voor een periode van ten hoogste twaalf uren en kan alleen betrekking hebben op een door de officier van justitie aangegeven gebied. Een bevel kan worden gewijzigd, aangevuld, verlengd of ingetrokken. Het bevel kan telkens worden verlengd met ten hoogste twaalf uren.

- In artikel 126za lid 3 Sv is bepaald dat, indien de officier van justitie mondeling een bevel heeft afgegeven, alsmede een wijziging, aanvulling, verlenging of intrekking daarvan, een opsporingsambtenaar hiervan onverwijld aantekening moet doen in een proces-verbaal. Naast de verbaliseringsplicht van een opsporingsambtenaar op grond van artikel 152 Sv zal de opsporingsambtenaar (op grond van art. 2 van het Besluit opsporing terroristische misdrijven) de volgende gegevens moeten opnemen in het proces-verbaal:
 - het tijdstip waarop het bevel is gegeven;
 - de naam van de officier van justitie die het bevel heeft gegeven;
 - de geldigheidsduur van het bevel; en
 - een omschrijving van het gebied waarop het bevel van toepassing is.
- In het proces-verbaal zal de opsporingsambtenaar daarnaast ook moeten aangeven hoe vaak de bevoegdheid gedurende de periode van twaalf uren is toegepast en de wijze waarop de bevoegdheid is uitgeoefend. In het proces-verbaal behoeft echter niet gedetailleerd ingegaan te worden op de criteria die zijn gehanteerd bij de selectie van de voorwerpen, vervoermiddelen en personen die aan onderzoek zijn onderworpen.
- Ingeval de onderzoeksbevoegdheden worden toegepast in een veiligheidsrisicogebied zal de opsporingsambtenaar de bevoegdheidstoepassing ook moeten vastleggen in een proces-verbaal. Naast de verbaliseringsplicht van een opsporingsambtenaar op grond van artikel 152 Sv moet de opsporingsambtenaar (op grond van art. 3 van het Besluit opsporing terroristische misdrijven) in het proces-verbaal aangeven hoe vaak de bevoegdheid is toegepast en de wijze waarop de bevoegdheid is uitgeoefend. In het proces-verbaal behoeft in dit geval ook niet gedetailleerd ingegaan te worden op de criteria die zijn gehanteerd bij de selectie van de voorwerpen, vervoermiddelen en personen die aan onderzoek zijn onderworpen.
- In artikel 3 lid 3 van het Besluit opsporing terroristische misdrijven is bepaald dat een persoon die in een veiligheidsrisicogebied wordt onderworpen aan een onderzoeksbevoegdheid een informatieblad krijgt uitgereikt. In dit informatieblad is in algemene termen informatie opgenomen over de zoekbevoegdheid en wordt aangegeven waar en op welke wijze klachten kunnen worden ingediend over de toepassing van de bevoegdheid. Op het informatieblad wordt tevens vermeld het dienstnummer van de opsporingsambtenaar die de bevoegdheid heeft toegepast, alsmede het tijdstip waarop en de plaats waar de bevoegdheid is toegepast jegens de betrokken persoon. Indien de bevoegdheid wordt uitgeoefend op bevel van de officier wordt daarvan tevens aantekening gemaakt. Daarnaast zal het informatieblad vermelden bij wie en op welke wijze een klacht kan worden ingediend.
- De zoekbevoegdheden tot onderzoek van voorwerpen, vervoermiddelen en kleding (artikel 126zq tot en met 126zs Sv) zijn opsporingsbevoegdheden en worden uitgeoefend onder de verantwoordelijkheid van de officier van jus-

titie. Omdat de toepassing van deze bevoegdheden in de praktijk kan leiden tot vraagstukken van openbare orde zal de burgemeester hier onverwijld over moeten worden geïnformeerd door de verantwoordelijke hoofdofficier van justitie. Over de toepassing van de onderzoeksbevoegdheden kunnen nadere afspraken worden gemaakt met het openbaar bestuur, bijvoorbeeld in het kader van een driehoeksoverleg.

- Ingeval de onderzoeksbevoegdheden worden uitgeoefend binnen een veiligheidsrisicogebied zal de burgemeester in beginsel vooraf in kennis worden gesteld van elk optreden dat consequenties kan hebben voor de handhaving van de openbare orde. Over optreden dat beperkt is gebleven tot enkele personen zal achteraf mededeling kunnen worden gedaan aan de burgemeester. Over de wijze waarop gebruik gemaakt wordt van de onderzoeksbevoegdheden in veiligheidsrisicogebieden worden door het Openbaar Ministerie afspraken gemaakt met de politie.
- Van de toepassing van de onderzoeksbevoegdheden wordt door de opsporingsambtenaar proces-verbaal opgemaakt (art. 2 en 3 Besluit opsporing terroristische misdrijven). Het parket maakt met de politie afspraken over de wijze waarop deze processen-verbaal worden ingezonden en treft zelf een adequate voorziening voor de registratie van deze processen-verbaal.

Burgerpseudokoop en -dienstverlening en het stelselmatig inwinnen van informatie (art. 126zt Sv)

- Op grond van artikel 126zt Sv kan de officier van justitie, in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf, in het belang van het onderzoek bevelen dat een opsporingsambtenaar met een persoon die geen opsporingsambtenaar is, overeenkomen dat deze bijstand verleent aan de opsporing door:
 - goederen af te nemen van een persoon;
 - diensten te verlenen aan een persoon;
 - gegevens die zijn opgeslagen, worden verwerkt of overgedragen door middel van een geautomatiseerd werk, door tussenkomst van een openbaar telecommunicatienetwerk af te nemen van een persoon;
 - stelselmatig informatie in te winnen omtrent een persoon.
- De bevoegdheid tot burgerpseudokoop en -dienstverlening mag slechts worden toegepast indien er geen bevel tot politieke pseudokoop en -dienstverlening (art. 126zd Sv) kan worden gegeven. Daarnaast geldt bij toepassing van de bevoegdheid tot burgerpseudokoop en -dienstverlening dat artikel 126ij lid 3 Sv van overeenkomstige toepassing is. Dit betekent dat de burgerpseudokoper en -dienstverlener een persoon niet mag brengen tot andere strafbare feiten dan die waarop diens opzet reeds tevoren was gericht (Tallon-criterium). Achteraf moet dus kunnen worden vastgesteld dat de persoon de misdrijven ter zake waarvan hij wordt vervolgd, ook zou hebben begaan als de infiltrant er niet tussen was gekomen.
- Een bevel tot uitoefening van de in artikel 126zt Sv opgenomen bijzondere opsporingsbevoegdheden kan worden gegeven voor een periode van ten hoogste drie maanden. Het bevel kan telkens voor een periode van drie maanden worden verlengd. Daarnaast kan een bevel worden gewijzigd, aangevuld of ingetrokken.

- Naast een bevel zal er met de burger ook een schriftelijke overeenkomst opgesteld moeten worden. Deze schriftelijke overeenkomst zal het volgende moeten vermelden:
 - de rechten en plichten van de persoon die bijstand verleent aan de opsporing;
 - de wijze waarop aan de overeenkomst uitvoering dient te worden gegeven;
 - de geldigheidsduur van de overeenkomst.
- De schriftelijke overeenkomst kan schriftelijk worden gewijzigd, aangevuld, verlengd of beëindigd.
- Zie verder hoofdstuk 2.9 Burgerpseudokoop en -dienstverlening en hoofdstuk 2.7 (stelselmatige) burgerinformant.

Burgerinfiltratie (art. 126zu Sv)

- Op grond van artikel 126zu Sv kan de officier van justitie, in geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf, met een persoon die geen opsporingsambtenaar is, overeenkomen dat deze persoon bijstand verleent aan de opsporing door deel te nemen aan of medewerking te verlenen aan een groep van personen ten aanzien waarvan aanwijzingen bestaan dat daarbinnen een terroristisch misdrijf wordt beraamd of gepleegd.
- De bevoegdheid mag slechts worden toegepast indien het onderzoek dit dringend vordert zodat de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit in dit geval nog nadrukkelijker een rol van betekenis spelen. Daarnaast geldt dat deze bevoegdheid slechts mag worden toegepast indien er geen bevel tot politieke infiltratie (art. 126ze Sv) kan worden gegeven.
- Op grond van artikel 126zu Sv geldt niet de eis dat binnen de groep van personen meerdere misdrijven worden beraamd of gepleegd, zoals in geval van artikel 126h/126w Sv. Het beramen of plegen van een enkel terroristisch misdrijf is in dit geval voldoende.
- De groep van personen waar de opsporingsambtenaar aan deelneemt of medewerking aan verleent, hoeft niet te zijn georganiseerd, zoals dat wel het geval is bij de toepassing van de bijzondere opsporingsbevoegdheden uit Titel V. Daarnaast hoeft de groep van personen ook niet te voldoen aan de criteria van artikel 140 Sr. Onder groep kan in dit geval ook een zogenaamde fluïde netwerk (die in samenstelling en structuur geen continuïteit kent) worden verstaan.
- Naast een bevel zal er met de burger ook een schriftelijke overeenkomst opgesteld moeten worden. Deze overeenkomst zal aan de eisen moeten voldoen die staan vermeld in artikel 126t lid 3 Sv.
- Bij de toepassing van deze bevoegdheid zullen dezelfde procedurele voorschriften in acht genomen moeten worden die gelden voor de toepassing van de bevoegdheid op grond van artikel 126w Sv (burgerinfiltratie). In artikel 126zu lid 2 Sv wordt artikel 126w lid 3, 4 en 6 Sv dan ook van overeenkomstige toepassing verklaard.

- Zie verder hoofdstuk 2.11 Burgerinfiltratie.

1.11.4 UITVOERING

Algemeen

Bij de uitvoering van deze opsporingsbevoegdheden geldt uiteraard ook hetgeen in hoofdstuk 1 is vermeld over:

- schriftelijke verantwoording;
- bescherming van beroepsgeheimhouders;
- afscherming;
- notificatie;
- gegevensbeheer;
- internationale samenwerking.

1.11.5 BIJZONDERHEDEN

Internationale samenwerking

Zie hoofdstuk 1.9 Internationale samenwerking.

Inkomende rechtshulpverzoeken

- Voor de uitvoering van een buitenlands rechtshulpverzoek dat strekt tot de toepassing van de in dit hoofdstuk besproken bijzondere opsporingsbevoegdheden is op grond van artikel 552oa Sv geen verdrag vereist, met uitzondering van de bevoegdheid tot het opnemen van (tele)communicatie (art. 126zg Sv) en opnemen van vertrouwelijke communicatie (art. 126zf Sv).
- De uitvoering van een buitenlands rechtshulpverzoek dat strekt tot de toepassing van een in dit hoofdstuk besproken bijzondere opsporingsbevoegdheid zal plaats moeten vinden met inachtneming van het toepasselijke verdrag en de Nederlandse wetbepalingen, voorschriften en procedures (art. 126zd t/m 126zu, 552n, 552oa-552oc Sv). Daarnaast is ook de regelgeving omtrent notificatie, bewaring en vernietiging van toepassing (art. 126aa lid 2 en 126bb tot en met 126dd Sv).

Uitgaande rechtshulpverzoeken

- Indien een officier van justitie een buitenlandse staat wil verzoeken om een in dit hoofdstuk besproken bijzondere opsporingsbevoegdheid toe te passen, dan zal hij daartoe een rechtshulpverzoek moeten opstellen. Het rechtshulpverzoek zal via de (L)IRC's aan de bevoegde buitenlandse autoriteiten aangeboden moeten worden. Een rechtshulpverzoek kan slechts aan het buitenland worden gedaan indien aan alle Nederlandse voorwaarden en voorschriften wordt voldaan, bijvoorbeeld het vorderen van een machtiging van de rechter-commissaris.
- De inzet van een bijzondere opsporingsbevoegdheid mag in het buitenland slechts plaatsvinden nadat de bevoegde autoriteiten van de aangezochte lidstaat daartoe toestemming hebben verleend op basis van een voorafgaand justitieel rechtshulpverzoek.

Aftappen op grond van de EU-rechtshulpovereenkomst (art. 126zga Sv)

- De in artikel 126zga Sv opgenomen bevoegdheden om (tele)communicatie af te tappen, kunnen alleen worden uitgeoefend indien een verdrag dit mogelijk maakt, zoals blijkt uit artikel 552oa Sv. De EU-rechtshulpovereenkomst (van 29 mei 2000) voorziet hierin.
- In artikel 17-22 van de EU-rechtshulpovereenkomst is voor het aftappen van telecommunicatie een gemeenschappelijke regeling opgenomen die alleen van toepassing is op de lidstaten die de overeenkomst hebben geratificeerd.
- De regeling van het aftappen van telecommunicatie op grond van de EU-rechtshulpovereenkomst is geïmplementeerd in het Nederlandse wetboek van Strafvordering. Artikel 126ma-126ta Sv regelen de situatie waarbij de bevoegde autoriteiten van een buitenlandse lidstaat worden verzocht om telecommunicatie af te tappen en op te nemen. Artikel 552ob/552oc Sv regelen de spiegelbeeldsituatie waarbij de Nederlandse autoriteiten worden verzocht om telecommunicatie af te tappen en op te nemen. Artikel 126zga Sv komt inhoudelijk gezien overeen met de in artikel 126ma Sv opgenomen bevoegdheid.
- Op grond van artikel 126zga lid 1 Sv zal de officier van justitie, indien bij de afgifte van een bevel tot het opnemen van (tele)communicatie bekend is dat de af te tappen persoon zich op het grondgebied van een andere staat bevindt, die andere lidstaat van het voornemen tot het opnemen van telecommunicatie in kennis moeten stellen. De officier van justitie kan het bevel opnemen van telecommunicatie in dit geval pas ten uitvoer leggen indien de instemming van de aangezochte staat is verworven.
- Op grond van artikel 126zga lid 2 Sv zal de officier van justitie, indien na aanvang van de uitvoering van een bevel opnemen van (tele)communicatie bekend wordt dat de af te tappen persoon zich op het grondgebied van een andere staat bevindt, die andere lidstaat onmiddellijk daarna hiervan in kennis moeten stellen.
- De in artikel 126zga lid 1 en 2 Sv genoemde situatie doet zich voor in het geval Nederland niet de technische bijstand van een andere lidstaat nodig heeft, maar deze lidstaat wel toestemming moet geven omdat de af te tappen persoon zich in deze lidstaat bevindt. Als voorbeeld kan de situatie worden genoemd waarbij de af te tappen persoon zich in het buitenland bevindt en gebruik maakt van een Nederlandse gsm-aansluiting. In dit geval zullen de in het buitenland gevoerde gesprekken, die via het Nederlandse netwerk worden afgehandeld, automatisch door Nederland worden afgetapt en opgenomen. Het zal hier voornamelijk gaan om inkomende gesprekken die vanuit Nederland worden gevoerd.
- Op grond van artikel 126zga lid 3 Sv kan de officier van justitie een bevel als omschreven in artikel 126zg Sv eveneens afgeven indien dit bevel noodzakelijk is om een andere lidstaat het verzoek te doen om telecommunicatie af te tappen en rechtstreeks door te geleiden ter fine van opname met een technisch hulpmiddel in Nederland. De afgetapte telecommunicatie kan in dit geval meteen in het Nederlandse onderzoek worden gebruikt.

- De in artikel 126zga lid 3 Sv genoemde situatie doet zich voor in het geval Nederland de technische bijstand nodig heeft van een andere lidstaat. Als voorbeeld kan de situatie worden genoemd waarbij de af te tappen persoon zich in Nederland bevindt en deze persoon gebruik maakt van een mobiele satelliettelefoon. In geval van mobiele satelliettelecommunicatie kan het aftappen technisch gezien namelijk alleen plaatsvinden in het grondstation waarvan het satellietstelsel gebruik van maakt.
- Zie verder paragraaf Bijzonderheden van hoofdstuk 2.4 Opnemen van (tele)communicatie.

Inzet buitenlandse opsporingsambtenaren

- Op grond van artikel 126zc Sv kunnen buitenlandse opsporingsambtenaren, indien zij voldoen aan de voorwaarden die bij algemene maatregel van bestuur worden gesteld, voor de uitoefening van de bevoegdheden uit Titel VB gelijk worden gesteld met Nederlandse opsporingsambtenaren. De voorwaarden zullen aansluiten bij de voorwaarden die reeds gelden bij de inzet van buitenlandse opsporingsambtenaren in het kader van de uitoefening van de bevoegdheden op grond van Titel IVa en V. Daarnaast is ook het Samenwerkingsbesluit bijzondere opsporingsbevoegdheden (*Stb.* 1999, 549, opgenomen in hoofdstuk 5) van toepassing.

Verkennd onderzoek naar terroristische misdrijven

Betekenis

- Indien een verkennd onderzoek, zoals bedoeld in artikel 126gg Sv, de voorbereiding van de opsporing van terroristische misdrijven tot doel heeft, beschikt de officier van justitie op basis van artikel 126hh en 126ii Sv over meer bevoegdheden om gegevens op te vragen en te gebruiken.
- In hoofdstuk 1.2 Verkennd onderzoek is vermeld dat de officier van justitie zijn voornemen tot het instellen van een verkennd onderzoek dient aan te melden bij zijn hoofdofficier van justitie, die het ter toetsing voorlegt aan de hoofdofficier van justitie van het Landelijk Parket. De officier van justitie stelt een schriftelijk bevel op waarin hij de achtergronden van het verkennd onderzoek vermeldt. Het gaat hierbij om de feiten en omstandigheden die aanleiding geven tot het verkennd onderzoek en aan het bevel ten grondslag liggen, een concrete probleemstelling met betrekking tot een zo precies mogelijk omschreven verzameling van personen, alsmede een planning van het verkennd onderzoek. De hoofdofficier van justitie van het Landelijk Parket toetst het voorgenomen verkennd onderzoek. In bepaalde gevallen is voorts toestemming vereist van het College van procureurs-generaal. Dit is onder andere het geval indien het een verkennd onderzoek betreft dat maatschappelijk consequenties kan hebben. Daarvan is bij een verkennd onderzoek naar terroristische misdrijven sprake. Bij een dergelijk verkennd onderzoek zal de betrokken hoofdofficier van justitie het College van procureurs-generaal ook periodiek op de hoogte houden van de voortgang van het verkennd onderzoek. Zie verder hoofdstuk 1.2 Verkennd onderzoek.

Bewerken van gegevens(bestanden) op grond van artikel 126hh Sv

- Op grond van artikel 126hh lid 1 Sv kan de officier van justitie, in het belang van het verkennend onderzoek naar terroristische misdrijven, van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot een geautomatiseerd gegevensbestand schriftelijk vorderen dat dit bestand, of delen daarvan, worden verstrekt teneinde de hierin opgenomen gegevens te doen bewerken.
- Om de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van personen zoveel mogelijk te waarborgen, dient bij het vorderen van gegevensbestanden volstaan te worden met een zo klein mogelijke selectie van (delen van) bestanden die nodig zijn. De officier van justitie weegt in het licht van de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit af welk belang de bewerking van de te vorderen gegevens heeft voor het verkennend onderzoek. Daarbij spelen de maatschappelijke consequenties nadrukkelijk een rol.
- Een vordering op grond van artikel 126hh lid 2 Sv kan slechts door de officier van justitie worden afgegeven, nadat hij op zijn vordering een machtiging van de rechter-commissaris heeft gekregen. De officier van justitie verschaft de rechter-commissaris daartoe inzicht in de achtergronden van het verkennend onderzoek en in de stand van het verkennend onderzoek, alsmede in de resultaten die hij verwacht te bereiken met de bewerking van gegevens.
- De in artikel 218 bedoelde personen zijn niet verplicht om aan een in artikel 126hh Sv bedoelde vordering te voldoen, voor zover de uitlevering van een bestand in strijd zou komen met hun plicht tot geheimhouding.
- De officier van justitie stelt de wijze vast waarop de bewerking wordt uitgevoerd. Hij bepaalt hiertoe de criteria aan de hand waarvan de gegevens worden bewerkt. De bewerking kan bestaan uit het onderling vergelijken dan wel het in combinatie met elkaar verwerken van de gegevens uit het verstrekte bestand, gegevens uit de politieregisters en gegevens uit andere bestanden. In dit geval blijven de beperkingen die zijn gesteld bij of krachtens de Wet politieregisters⁶ buiten toepassing.
- Het buiten toepassing stellen van de beperkingen die zijn gesteld bij of krachtens de Wet politieregisters heeft betrekking op alle politieregisters. Aangezien echter in bepaalde politieregisters, zoals CIE-registers (register zware criminaliteit, voorlopig register en het informantenregister) en tijdelijke registers van zogenaamde 'embargo-onderzoeken', gevoelige informatie is opgenomen, kunnen de gegevens uit deze registers slechts geheel of gedeeltelijk ter beschikking worden gesteld met uitdrukkelijke toestemming van de CIE-officier van justitie respectievelijk de zaakofficier van justitie. Als deze toestemming niet wordt verkregen rest slechts één alternatief en dat is de CIE-officier van justitie te vragen de gegevens te laten bewerken door de CIE. De resultaten kunnen dan na toestemming van de CIE-officier van justitie ter beschikking worden gesteld aan het verkennend onderzoek.

6 De Wet Politieregisters zal worden vervangen door de Wet politiegegevens (Stb. 2007, 300). Deze wet zal naar verwachting op 1 januari 2008 in werking treden.

- De bewerking dient op een zodanige wijze uitgevoerd te worden dat de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van personen zoveel mogelijk wordt gewaarborgd. Een volledig geautomatiseerde bewerking, waarbij tijdens de bewerking niet kan worden kennisgenomen van de gegevens, is de meest zorgvuldige manier van bewerken. Op deze wijze kan namelijk slechts worden kennisgenomen van de resultaten van de bewerking.
- Door het bewerken van gegevens kunnen er nieuwe gegevens worden verkregen. Daarnaast kan door het met elkaar vergelijken van gegevensbestanden of door deze bestanden aan elkaar te koppelen, worden ontdekt dat bepaalde personen in verschillende bestanden voorkomen en een rol vervullen in verschillende voor het onderzoek relevante situaties. Een voorbeeld van het bewerken van gegevens in de hedendaagse praktijk van de strafrechtelijke handhaving, betreft het vergelijken van registers in het kader van de Wet melding ongebruikelijke transacties. In het kader van een verkennend onderzoek naar terroristische misdrijven is het goed denkbaar dat gegevensbestanden, die bijvoorbeeld betrekking hebben op bedrijven die in een bepaald pand zijn gehuisvest of de verhuur van vergaderzalen of hotelkamers, worden opgevraagd en bewerkt.
- De officier van justitie doet van de bewerking proces-verbaal opmaken door een opsporingsambtenaar. Dit proces-verbaal vermeldt de feiten en omstandigheden waaruit blijkt dat is voldaan aan de in lid 1 genoemde voorwaarden, een aanduiding van de gegevens waarop de bewerking is uitgevoerd en een beschrijving van de wijze waarop de bewerking is uitgevoerd.
- Zodra de bewerking is voltooid, zal de officier van justitie erop moeten toezien dat uitsluitend de gegevens die het resultaat zijn van de bewerking en die van betekenis zijn voor het verkennend onderzoek naar terroristische misdrijven, verder voor het onderzoek worden verwerkt. Deze gegevens mogen ook worden verwerkt voor de opsporing van terroristische misdrijven.
- Ten aanzien van de gegevens die het resultaat zijn van de bewerking en die niet van betekenis zijn voor het onderzoek en de gegevens die op grond van lid 1 zijn verkregen en geen deel uitmaken van het resultaat van de bewerking geldt dat de officier van justitie er ook op zal moeten toezien dat deze gegevens worden vernietigd. Er kan worden afgezien van de verplichting tot vernietiging indien de gegevens nodig zijn om de bewerking achteraf te kunnen controleren. Deze gegevens kunnen dan ook alleen voor dit doel worden gebruikt.

Vorderen van identificerende gegevens op grond van artikel 126ii Sv

- Op grond van artikel 126ii lid 1 Sv kan de officier van justitie, in het belang van het verkennend onderzoek, van degene die daarvoor redelijkerwijs in aanmerking komt en die anders dan ten behoeve van persoonlijk gebruik gegevens verwerkt, vorderen om bepaalde opgeslagen of vastgelegde identificerende gegevens van een persoon te verstrekken. Onder identificerende gegevens worden verstaan: naam, adres, woonplaats, geboortedatum, geslacht en administratieve kenmerken. Bij administratieve kenmerken gaat het om de relatie tussen een persoon en de houder van de gegevens. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een klantnummer, een bankrekeningnummer of een lidmaatschapsnummer.

- De omschrijving van de in artikel 126ii lid 1 Sv opgenomen bijzondere opsporingsbevoegdheid sluit in inhoudelijk opzicht aan bij de bijzondere opsporingsbevoegdheid van artikel 126nc Sv (vordering verstrekking van identificerende gegevens). Bij de toepassing van de bijzondere opsporingsbevoegdheid van artikel 126ii lid 1 Sv zullen dan ook dezelfde procedurele voorschriften in acht genomen moeten worden die gelden voor de toepassing van de bevoegdheid tot het vorderen van identificerende gegevens op grond van artikel 126nc Sv. In artikel 126ii lid 1 Sv wordt artikel 126nc lid 2 tot en met 5 en lid 7 Sv van overeenkomstige toepassing verklaard.
- Op grond van artikel 126ii lid 2 Sv kan de officier van justitie, in het belang van het verkennend onderzoek, van iedere aanbieder van een communicatiedienst vorderen om gebruikersgegevens te verstrekken. Onder gebruikersgegevens worden verstaan de naam, adres, postcode, woonplaats, nummer en soort dienst van een gebruiker van een communicatiedienst.
- De omschrijving van de in artikel 126ii lid 2 Sv opgenomen bijzondere opsporingsbevoegdheid sluit in inhoudelijk opzicht aan bij de bijzondere opsporingsbevoegdheid van artikel 126na Sv (vordering verstrekking van gebruikersgegevens). Bij de toepassing van de bijzondere opsporingsbevoegdheid van artikel 126ii lid 2 Sv zullen dan ook dezelfde procedurele voorschriften in acht genomen moeten worden die gelden voor de toepassing van de bevoegdheid tot het vorderen van gebruikersgegevens op grond van artikel 126na Sv. In artikel 126ii lid 2 Sv wordt artikel 126n lid 2 en lid 3, tweede volzin, en artikel 126na lid 4 Sv van overeenkomstige toepassing verklaard.
- In geval van een vordering van artikel 126ii Sv blijft de notificatieplicht van artikel 126bb Sv buiten toepassing.
- De officier van justitie doet in geval van een vordering verstrekking van identificerende gegevens (art. 126ii lid 1 Sv) of een vordering verstrekking van gebruikersgegevens (art. 126ii lid 2 Sv) proces-verbaal opmaken van de verstrekking. In dit proces-verbaal zullen de verstrekte gegevens vermeld moeten worden en de reden waarom de gegevens in het belang van het onderzoek worden gevorderd.

1.11.6 MODELLEN

- Indien een bijzondere opsporingsbevoegdheid wordt ingezet in het kader van de opsporing en vervolging van terroristische misdrijven kunnen de modellen worden gebruikt die ook worden gebruikt indien de bijzondere opsporingsbevoegdheid wordt toegepast in het kader van de opsporing van een strafbaar feit. In dat geval dient de navolgende passage aangepast te worden in de vordering of het bevel van de officier van justitie. Ter illustratie hiervan zijn in hoofdstuk 6 verschillende voorbeeldmodellen opgenomen die in dit kader gebruikt kunnen worden.
1. [] Overwegende, dat op basis van die feiten en/of omstandigheden aanwijzingen bestaan van het/de hierna te noemen terroristische misdrijf/misdrijven:,

in plaats van:

- [] Overwegende, dat ten aanzien van een persoon de verdenking bestaat dat deze zich heeft schuldig gemaakt aan (een) misdrijf/misdrijven als omschreven in artikel 67, eerste lid van het Wetboek van Strafvordering;

2 BIJZONDERE OPSPORINGSBEVOEGDHEDEN

2.1 BETREDEN VAN BESLOTEN PLAATSEN

2.1.1 REGELGEVING

Wettekst

Artikel 126k Sv

1. In geval van verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek bevelen dat een opsporingsambtenaar zonder toestemming van de rechthebbende een besloten plaats, niet zijnde een woning, betreedt, dan wel een technisch hulpmiddel aanwendt, teneinde:
 - a. die plaats op te nemen;
 - b. aldaar sporen veilig te stellen; of
 - c. aldaar een technisch hulpmiddel te plaatsen, teneinde de aanwezigheid of verplaatsing van een goed vast te kunnen stellen.
2. Een bevel als bedoeld in het eerste lid is schriftelijk en vermeldt:
 - a. het misdrijf en indien bekend de naam of anders een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de verdachte;
 - b. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, zijn vervuld;
 - c. de plaats waarop het bevel betrekking heeft;
 - d. de wijze waarop aan het bevel uitvoering wordt gegeven; en
 - e. het tijdstip waarop, of de periode waarbinnen aan het bevel uitvoering wordt gegeven.
3. Artikel 126g, zesde tot en met achtste lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126r Sv

1. In een geval als bedoeld in artikel 126o, eerste lid, kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek bevelen dat een opsporingsambtenaar zonder toestemming van de rechthebbende een besloten plaats, niet zijnde een woning, betreedt, dan wel een technisch hulpmiddel aanwendt, teneinde:
 - a. die plaats op te nemen;
 - b. aldaar sporen veilig te stellen; of
 - c. aldaar een technisch hulpmiddel te plaatsen teneinde de aanwezigheid of verplaatsingen van een goed vast te kunnen stellen.
2. Een bevel als bedoeld in het eerste lid is schriftelijk en vermeldt:
 - a. een omschrijving van het georganiseerd verband;
 - b. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, zijn vervuld;
 - c. de plaats waarop het bevel betrekking heeft;
 - d. de wijze waarop aan het bevel uitvoering wordt gegeven; en
 - e. het tijdstip waarop, of de periode waarbinnen aan het bevel uitvoering wordt gegeven.
3. Artikel 126g, zesde tot en met achtste lid, is van overeenkomstige toepassing.

2.1.2 BEGRIPSBEPALING

De officier van justitie is bevoegd om te bevelen dat een opsporingsambtenaar (zonder toestemming van de rechthebbende) een besloten plaats (niet zijnde een woning) betreedt of een technisch hulpmiddel aanwendt teneinde die

plaats op te nemen, aldaar sporen veilig te stellen of een technisch hulpmiddel te plaatsen teneinde de aanwezigheid of verplaatsing van een goed vast te kunnen stellen.

2.1.3 BETEKENIS

- Op grond van artikel 126k/126r Sv kan de officier van justitie bevelen om, zonder toestemming van de rechthebbende, heimelijk een besloten plaats (niet zijnde een woning) te betreden of een technisch hulpmiddel aan te wenden teneinde aldaar opsporingactiviteiten te verrichten. In deze artikelen wordt een limitatieve opsomming gegeven van de opsporingsactiviteiten die op de besloten plaats kunnen worden uitgeoefend. Het gaat om het opnemen van die plaats, het aldaar veiligstellen van sporen of het plaatsen van een technisch hulpmiddel teneinde de aanwezigheid of verplaatsing van een goed vast te kunnen stellen.
- De bevoegdheid tot het betreden van besloten plaatsen is toegestaan in geval van een verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67 lid 1 Sv, dan wel van een verdenking dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd.
- Teneinde de in artikel 126k/126r Sv opgenomen opsporingsactiviteiten op de besloten plaats uit te kunnen oefenen, kan de besloten plaats worden betreden of kan een technisch hulpmiddel worden aangewend. Er is sprake van ‘betreden’ als men zich lijfelijk begeeft in de plaats. In dit kader is het opsporingsambtenaren (voor zover dat nodig is om toegang te kunnen verschaffen tot de besloten plaats) toegestaan om deuren, ramen en sloten te forceren. Het aanwenden van een technisch hulpmiddel kan plaatsvinden met behulp van een endoscoop of een infraroodkijker.
- Het opnemen van een plaats heeft tot doel om heimelijk vast te stellen of verboden voorwerpen of sporen van misdrijven op de plaats aanwezig zijn. Op grond van artikel 126k/126r Sv mag de opsporingsambtenaar slechts ‘zoekend rondkijken’ en onderzoek doen naar wat voor de hand wordt aangetroffen. De opsporingsambtenaar is in dit kader niet bevoegd tot het doen van een verdergaand onderzoek op de besloten plaats.
- Het zoekend rondkijken kan in alle ruimten van de besloten plaats plaatsvinden. Is men eenmaal binnen dan mogen ook de afgesloten ruimten in die besloten plaats worden betreden. Het openen van een afgesloten ruimte valt dus onder zoekend rondkijken, terwijl het openen van een afgesloten muurkast als doorzoeken moet worden aangemerkt. De precieze grens tussen zoekend rondkijken en doorzoeken is niet in abstracto aan te geven en zal moeten worden bepaald aan de hand van de concrete feiten en omstandigheden.
- Ook in het geval van het veiligstellen van sporen zal de opsporingsambtenaar heimelijk vaststellen of verboden voorwerpen of sporen van misdrijven op de besloten plaats aanwezig zijn. De bevoegdheid tot het veiligstellen van sporen omvat de bevoegdheid om sporen op te nemen, monsters te nemen van aanwezige goederen of het met behulp van een technisch hulpmiddel maken van beeldopnamen alsmede geluidsopnamen, voor zover het niet betreft het heime-

lijk opnemen van gesprekken. Onder de bevoegdheid tot het veiligstellen van sporen is mede begrepen de bevoegdheid om verpakkingen te openen, waarvan het vermoeden bestaat dat zich daarin verboden voorwerpen bevinden.

- Het betreden van een besloten plaats teneinde aldaar een technisch hulpmiddel te plaatsen is in dit geval slechts toelaatbaar met het enkele doel om de aanwezigheid of de verplaatsing van een goed vast te kunnen stellen. Hierbij kan worden gedacht aan het bij de uitgang van een pand plaatsen van een bewegingsmelder of het plaatsen van plaatsbepalingsapparatuur op een voertuig of een voorwerp teneinde een zaak te kunnen observeren. Indien een besloten plaats moet worden betreden om een technisch hulpmiddel te plaatsen met het doel om personen stelselmatig te observeren of om de aanwezigheid of verplaatsing van personen vast te stellen, dan zal dit gebaseerd moeten worden op artikel 126g/126o Sv. Het betreden van een besloten plaats om aldaar een technisch hulpmiddel te plaatsen teneinde vertrouwelijke communicatie op te kunnen nemen, zal moeten plaatsvinden op basis van artikel 126l/126s, tweede lid Sv.
- Een besloten plaats (niet zijnde een woning) is een niet-openbare en een niet voor eenieder toegankelijke plaats. Openbare of voor eenieder toegankelijke gebouwen en plaatsen, zoals de hal van een ziekenhuis, een station of een winkel, vallen niet onder het begrip besloten plaats. Voorbeelden van besloten plaatsen zijn een loods, een fabrieks- of bedrijfsruimte, een kantoor of een omheind erf.
- Voor het begrip ‘woning’ moet aansluiting worden gezocht bij de Algemene wet op het binnentreden. De met een woning verbonden ruimten, die van buitenaf via een eigen ingang kunnen worden betreden (bijvoorbeeld een garage die niet voor bewoning bestemd is of niet als woning in gebruik is) vallen niet onder het begrip ‘woning’. Deze ruimten kunnen worden aangemerkt als besloten plaatsen in de zin van artikel 126k/126r Sv.
- De harde schijf van een computer wordt niet aangemerkt als een besloten plaats.
- Indien opsporingsambtenaren in het kader van de uitvoering van een bevel 126k/126r Sv in een besloten plaats worden geconfronteerd met voorwerpen waarvan het aanwezig hebben of voorhanden hebben volgens de wet verboden is vanwege schadelijkheid voor de volksgezondheid (bijvoorbeeld drugs) of gevaar voor de veiligheid (bijvoorbeeld vuurwapens) bestaat in beginsel een verplichting tot onmiddellijke inbeslagneming (art. 126ff Sv). In dit geval zal in overleg met de officier van justitie bepaald moeten worden of tot inbeslagneming kan worden overgegaan of dat de inbeslagneming kan worden uitgesteld. Zie hoofdstuk A I 1.3 Het verbod op doorlaten.
- De in artikel 126k/126r Sv geregelde bevoegdheid om besloten plaatsen te betreden is een zelfstandige bijzondere bevoegdheid. De in deze artikelen geregelde bevoegdheid moet worden onderscheiden van de in artikel 126g/126o Sv (stelselmatige observatie) en 126l/126s Sv (opnemen van vertrouwelijke communicatie) geregelde betredingsbevoegdheden. In deze laatste gevallen gaat het namelijk om afgeleide bevoegdheden die de toepassing van een bijzondere opsporingsbevoegdheid mogelijk maken.

- De in artikel 126k/126r Sv geregelde betredingsbevoegdheden moeten daarnaast ook worden onderscheiden van de in artikel 150 en 192 Sv (schouw) of de in bijzondere wetten geregelde betredingsbepalingen, zoals artikel 9 Opiumwet, artikel 48 WWM, artikel 83 AWR en artikel 20 WED.

2.1.4 PROCEDURE

- Een bevel van de officier van justitie tot het betreden van een besloten plaats kan aan iedere opsporingsambtenaar worden verstrekt.
- Het bevel van de officier van justitie is schriftelijk en vermeldt de naam of een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de verdachte.
- In het bevel moeten de feiten en omstandigheden vermeld worden waaruit blijkt dat is voldaan aan de voorwaarden, zoals bedoeld in artikel 126k/126r lid 1 Sv. Daarnaast zal in het bevel de plaats waarop het bevel betrekking heeft, de wijze waarop aan het bevel uitvoering wordt gegeven en het tijdstip waarop, of de periode waarbinnen aan het bevel uitvoering wordt gegeven, vermeld moeten worden. In het aanvraagproces-verbaal van politie zal reeds zijn ingegaan op voornoemde vereisten, zodat in het bevel van de officier van justitie hiernaar kan worden verwezen. Het bevel kan worden verlengd, aangevuld en gewijzigd.
- Indien zich in een besloten plaats andere besloten ruimten bevinden alwaar moet worden binnengetreten, zoals een container, een afzonderlijke kantoorruimte of een besloten opbergplaats, dan zal dat zo mogelijk in het bevel moeten worden aangegeven.
- Indien technische hulpmiddelen geplaatst moeten worden in een besloten plaats om de aanwezigheid of verplaatsing van een goed vast te kunnen stellen, dan zal dit in het bevel opgenomen moeten worden. Beëindiging van de bevoegdheid tot het betreden van besloten plaatsen brengt met zich mee dat het betreffende technische hulpmiddel mag worden verwijderd. Ook als dit gepaard gaat met het opnieuw betreden van de besloten plaats. Aangezien in het bevel de periode moet worden vermeld waarbinnen uitvoering wordt gegeven aan het bevel zal rekening gehouden kunnen worden met de tijd die nodig is om een technisch hulpmiddel te kunnen plaatsen of verwijderen.
- Bij dringende noodzaak kan het bevel mondeling worden gegeven. De officier van justitie zal dan binnen drie dagen het bevel op schrift moeten stellen.

2.1.5 UITVOERING

Algemeen

Bij de uitvoering van deze opsporingsbevoegdheid geldt uiteraard ook hetgeen in hoofdstuk 1 is vermeld over:

- schriftelijke verantwoording;
- bescherming van beroepsgeheimhouders;
- afscherming;
- notificatie;

- gegevensbeheer;
- internationale samenwerking.

Als aanvulling hierop geldt nog ten aanzien van de notificatie het volgende:

- Als betrokkene in de zin van artikel 126bb lid 1 Sv moet ook worden aangemerkt de rechthebbende van een besloten plaats. Onder rechthebbende valt zowel de eigenaar als de feitelijk (hoofd)gebruiker van de besloten plaats.

2.1.6 BIJZONDERHEDEN

Internationale samenwerking

Zie ook hoofdstuk I 1.9 Internationale samenwerking.

Inkomende rechtshulpverzoeken

- Op grond van artikel 552oa Sv is er voor de uitvoering van een buitenlands verzoek tot toepassing van de in dit hoofdstuk besproken opsporingsbevoegdheid geen verdrag vereist.
- De uitvoering van een buitenlands verzoek tot toepassing van de bovengenoemde opsporingsbevoegdheid zal plaats moeten vinden met inachtneming van het (eventuele) toepasselijke verdrag en de Nederlandse wetsbepalingen, voorschriften en procedures (art. 126k/126r en de in titel X van het Wetboek van Strafvordering opgenomen artikelen). Daarnaast is ook de regelgeving omtrent notificatie, bewaring en vernietiging van toepassing (art. 126aa lid 2 en 126bb tot en met 126dd Sv).
- De officier van justitie kan op eigen gezag, zonder tussenkomst van de rechter-commissaris, aan een buitenlands verzoek tot toepassing van de bovengenoemde opsporingsbevoegdheid uitvoering geven.

Uitgaande rechtshulpverzoeken

- Aan de bevoegde buitenlandse autoriteiten kan een verzoek om rechtshulp worden gedaan om een besloten plaats (niet zijnde een woning) te laten betreden in het buitenland.
- Rechtshulpverzoeken waarin wordt verzocht om in het buitenland een besloten plaats te betreden dienen via de (L)IRC's aan de bevoegde buitenlandse autoriteiten aangeboden te worden.

2.1.7 VOORBEELDEN

- De regeling van artikel 126k/126r Sv geldt niet voor het, in het kader van de opsporing, binnendringen in een computer. De harde schijf van een computer wordt namelijk niet aangemerkt als een besloten plaats.
- Het met het blote oog door een al bestaand gat kijken in een besloten ruimte valt niet onder betreden.
- Een (vracht)auto, met uitzondering van de voor bewoning bestemde cabine van een vrachtauto, valt ook onder een besloten plaats.

2.1.8 JURISPRUDENTIE

Zoekend rondkijken

HR 30.03.2004, NJ 2004, 376

Bij de beoordeling van het middel moet worden vooropgesteld dat activiteiten die verder gaan dan 'zoekend rondkijken' moeten worden aangemerkt als een 'doorzoeking', waartoe een opsporingsambtenaar in een geval als het onderhavige niet bevoegd is. Tegen deze achtergrond is het oordeel van het Hof dat bij het hiervoor onder 4.2.2 sub a gerelateerde lostrekken van een pijp in de kelder door een opsporingsambtenaar geen sprake is van 'overschrijding van bevoegdheden', niet zonder meer begrijpelijk.

HR 18.11.2003, NS 2003, 425

De overwegingen van het Hof komen daarop neer dat er in dit geval geen sprake is geweest van een doorzoeking, nu voor zover hier van belang, slechts enkele dozen zijn verschoven om de toegang tot een daarachter gelegen deur vrij te maken en vervolgens de daarachter gelegen ruimte te betreden. Dat oordeel geeft niet blijk van een onjuiste opvatting, nu de bevoegdheid tot het binnentreden in een perceel omvat de bevoegdheid om zich de doorgang in dat perceel te verschaffen.

HR 21.10.2003, NS 2003, 440

Volgens de duidelijke bewoordingen van artikel 9 AWBI die bepaling – waarop ook ambtenaren van politie en justitie moeten kunnen afgaan – kan degene die bevoegd is de woning zonder toestemming van de bewoner binnentreden, zich de toegang tot en de doorgang tot enig vertrek in de woning verschaffen, voor zover het doel van het binnentreden dit redelijkerwijs vereist. Daaronder valt ook het forceren van de (tussen)deur van een vertrek. Dat laat onverlet dat de opsporingsambtenaar niet gerechtigd is om daarna dat vertrek te doorzoeken, dus meer te doen dan 'zoekend rondkijken'.

Hof Amsterdam 25.07.2000, nr. 23.003817.99 (Malta)

Het Hof oordeelde, dat naar vaste jurisprudentie de bevoegdheid van artikel 9, eerste lid, aanhef en onder b, Opiumwet geen ruimte laat voor een stelselmatig en gericht onderzoek op de aanwezigheid van voor inbeslagneming vatbare voorwerpen, kortom voor een huiszoeking. Slechts de uitoefening van minder vergaande bevoegdheid tot het zoekend rondkijken kan onder voorwaarden op deze bepaling worden gebaseerd.

Het Hof stelt voorop dat voor de door de verdediging geformuleerde beperking, als zou de door opsporingsambtenaren aan artikel 9, aanhef, eerste lid, onder b Opiumwet, te ontlenen bevoegdheid slechts dan rechtmatig kunnen worden gehanteerd indien het betreden beperkt blijft tot het nemen van een 'vluchtig kijkje', geen grond bestaat. Het is immers zeer wel denkbaar het zoekend rondkijken in een bedrijfsruimte van een onderneming die daadwerkelijk activiteiten ontplooid – met het oog op het met dat rondkijken na te streven en rechtmatige doel – slechts dan zinvol kan geschieden indien dit bij herhaling gebeurt. De omvang/indeling van die ruimte en de ter plaatse aangetroffen situatie kan daartoe bovendien een urenlange inzet vergen van meer opsporingsambtenaren, zoals zich (omgekeerd) ook het voorbeeld laat denken dat van een huiszoeking (stelselmatig en gericht) in een woning, die binnen een uur door één enkele opsporingsambtenaar kan zijn afgerond.

2.1.9 MODELLEN

Zie hoofdstuk 6.3:

1. Bevel bevoegdheden in een besloten plaats (art. 126k Sv).
2. Bevel bevoegdheden in een besloten plaats (art. 126r Sv).
3. Wijziging/aanvulling/verlenging/beëindiging bevel bevoegdheden in een besloten plaats (art. 126k/126r Sv).
4. Bevel bevoegdheden in een besloten plaats (art. 126zd Sv).
5. Bevel bevoegdheden in een besloten plaats (art. 565 lid 2 jo 126k Sv).

2.2 OBSERVATIE

2.2.1 REGELGEVING

Wettekst

Artikel 126g Sv

1. In geval van verdenking van een misdrijf, kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek bevelen dat een opsporingsambtenaar stelselmatig een persoon volgt of stelselmatig diens aanwezigheid of gedrag waarneemt.
2. Indien de verdenking een misdrijf betreft als omschreven in artikel 67, eerste lid, dat gezien zijn aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek bepalen dat ter uitvoering van het bevel een besloten plaats, niet zijnde een woning, wordt betreden zonder toestemming van de rechthebbende.
3. De officier van justitie kan bepalen dat ter uitvoering van het bevel een technisch hulpmiddel wordt aangewend, voor zover daarmee geen vertrouwelijke communicatie wordt opgenomen. Een technisch hulpmiddel wordt niet op een persoon bevestigd, tenzij met diens toestemming.
4. Het bevel wordt gegeven voor een periode van ten hoogste drie maanden. Het kan telkens voor een termijn van ten hoogste drie maanden worden verlengd.
5. Het bevel tot observatie is schriftelijk en vermeldt:
 - a. het misdrijf en indien bekend de naam of anders een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de verdachte;
 - b. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, zijn vervuld;
 - c. de naam of een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de in het eerste lid bedoelde persoon;
 - d. bij toepassing van het tweede lid, de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in dat lid, zijn vervuld, alsmede de plaats die zal worden betreden;
 - e. de wijze waarop aan het bevel uitvoering wordt gegeven; en
 - f. de geldigheidsduur van het bevel.
6. Bij dringende noodzaak kan het bevel mondeling worden gegeven. De officier van justitie stelt in dat geval het bevel binnen drie dagen op schrift.
7. Zodra niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, bepaalt de officier van justitie dat de uitvoering van het bevel wordt beëindigd.
8. Het bevel kan schriftelijk en met redenen omkleed worden gewijzigd, aangevuld, verlengd of beëindigd. Bij dringende noodzaak kan de beslissing mondeling worden gegeven. De officier van justitie stelt deze in dat geval binnen drie dagen op schrift.
9. Een bevel als bedoeld in het eerste lid kan ook worden gegeven aan een persoon in de openbare dienst van een vreemde staat. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen eisen worden gesteld aan deze personen. Het tweede tot en met achtste lid zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126o Sv

1. Indien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden voortvloeit dat in georganiseerd verband misdrijven als omschreven in artikel 67, eerste lid,

worden beraamd of gepleegd die gezien hun aard of de samenhang met andere misdrijven die in dat georganiseerd verband worden beraamd of gepleegd een ernstige inbreuk op de rechtsorde opleveren, kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek bevelen dat een opsporingsambtenaar stelselmatig een persoon volgt of stelselmatig diens aanwezigheid of gedrag waarneemt.

2. De officier van justitie kan in het belang van het onderzoek bepalen dat ter uitvoering van het bevel een besloten plaats, niet zijnde een woning, wordt betreden zonder toestemming van de rechthebbende.
3. De officier van justitie kan bepalen dat ter uitvoering van het bevel een technisch hulpmiddel wordt aangewend, voor zover daarmee geen vertrouwelijke communicatie wordt opgenomen. Een technisch hulpmiddel wordt niet op een persoon bevestigd, tenzij met diens toestemming.
4. Het bevel tot observatie is schriftelijk en vermeldt:
 - a. een omschrijving van het georganiseerd verband;
 - b. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, zijn vervuld;
 - c. de naam of een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving van de persoon, bedoeld in het eerste lid;
 - d. bij toepassing van het tweede lid, de plaats die zal worden betreden;
 - e. de wijze waarop aan het bevel uitvoering wordt gegeven, en
 - f. de geldigheidsduur van het bevel.
5. Artikel 126g, vierde en zesde tot en met achtste lid, is van overeenkomstige toepassing.
6. Een bevel als bedoeld in het eerste lid kan ook worden gegeven aan een persoon in de openbare dienst van een vreemde staat. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen eisen worden gesteld aan deze personen. Het tweede tot en met vijfde lid zijn van overeenkomstige toepassing.

Overige regelgeving

1. Besluit bewaren en vernietigen niet-gevoegde stukken, *Stb.* 1999, 548 (opgenomen in hoofdstuk 5).
2. Samenwerkingsbesluit bijzondere opsporingsbevoegdheden, *Stb.* 1999, 549 (opgenomen in hoofdstuk 5).
3. Besluit technische hulpmiddelen strafvordering, *Stb.* 2006, 524 (opgenomen in hoofdstuk 5).
4. Aanwijzing rechtshulpverzoek voor grensoverschrijdende observatie, *Stcrt.* 2006, 57 (opgenomen in hoofdstuk 5).

2.2.2 BEGRIPSBEPALING

De officier van justitie is bevoegd om te bevelen dat een opsporingsambtenaar stelselmatig een persoon volgt of stelselmatig diens aanwezigheid of gedrag waarneemt.

2.2.3 BETEKENIS

Algemeen

- Op grond van artikel 126g/126o Sv kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek bevelen dat een opsporingsambtenaar stelselmatig een persoon volgt of stelselmatig diens aanwezigheid of gedrag waarneemt.

- De bevoegdheid tot stelselmatige observatie is toegestaan in geval van een verdenking van een misdrijf, dan wel van een verdenking dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd.
- De bevoegdheid tot stelselmatige observatie kan op grond van artikel 126zd Sv ook worden toegepast in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf. Zie hieromtrent Hoofdstuk 1.11 Opsporing terroristische misdrijven.
- Onder stelselmatige observatie wordt verstaan het, al dan niet heimelijk, systematisch en gericht waarnemen en/of volgen van een persoon waardoor een min of meer volledig beeld kan worden verkregen van bepaalde aspecten van zijn leven.
- Er is sprake van stelselmatige observatie indien het observeren van een persoon tot gevolg kan hebben dat er een min of meer volledig beeld van bepaalde aspecten van iemands leven wordt verkregen. Een aantal elementen is hierbij van belang: de duur, de plaats, de intensiteit of de frequentie van de observatie en het gebruik van een technisch hulpmiddel dat meer biedt dan alleen versterking van de zintuigen. Elk voor zich, maar met name in combinatie, zijn deze elementen bepalend voor de beantwoording van de vraag of in een bepaald geval een min of meer volledig beeld van bepaalde aspecten van iemands leven wordt verkregen. Het gaat in dit geval dus om de meer ingrijpende vormen van observatie die een verdergaande inbreuk maken op de persoonlijke levenssfeer van de geobserveerde.
- Observaties die het karakter van stelselmatigheid missen en waarbij dus niet een min of meer volledig beeld van bepaalde aspecten van iemands leven wordt verkregen, kunnen volgens vaste rechtspraak worden gebaseerd op artikel 2 Politiewet en/of artikel 141/142 Sv. Deze algemene taakstellende artikelen leveren een voldoende wettelijke basis op voor die vormen van observatie die geen, dan wel slechts een beperkte, inbreuk maken op de persoonlijke levenssfeer van de geobserveerde.
- De bevoegdheid tot stelselmatige observatie kan in beginsel worden toegepast tegen elke persoon. De kring van personen tegen wie deze bevoegdheid kan worden ingezet, wordt echter wel beperkt door het belang van het opsporingsonderzoek. Dat wil zeggen dat de bevoegdheid tot stelselmatige observatie slechts mag worden toegepast ter opheldering van de verdenking en ten behoeve van de strafrechtelijke afdoening.
- Het beginsel van proportionaliteit brengt met zich mee dat de eventuele beperking van de persoonlijke levenssfeer van de perso(o)n(en) tegen wie de bevoegdheid tot stelselmatige observatie wordt toegepast in verhouding moet staan tot het belang van het opsporingsonderzoek. In het geval de bevoegdheid tot stelselmatige observatie wordt ingezet tegen niet-verdachte personen zal het beginsel van proportionaliteit hogere eisen stellen aan de motivering ten aanzien van het toepassen van de bevoegdheid dan in het geval de bevoegdheid wordt ingezet tegen een verdachte.

- De officier van justitie en de opsporingsambtenaren moeten vooraf bepalen tot welk resultaat de voorgenomen observaties zouden kunnen leiden. Indien te verwachten valt dat er een min of meer volledig beeld van bepaalde aspecten van iemands leven wordt verkregen, zal de officier van justitie op grond van artikel 126g/126o Sv een bevel stelselmatige observatie moeten verstrekken.
- Observaties staan veelal niet op zichzelf. Een aantal korte observaties op dezelfde persoon, die op zichzelf niet stelselmatig zijn, kunnen door hun frequentie of intensiteit en/of de plaats waar zij worden uitgevoerd toch een min of meer volledig beeld opleveren van bepaalde aspecten van iemands leven en dus als stelselmatig worden aangemerkt. Indien een opsporingsambtenaar een persoon wil gaan observeren die al eerder in het onderzoek is geobserveerd, zullen de resultaten van de eerdere observatie meewegen bij de beoordeling van de vraag of voor de tweede observatie thans wel een bevel stelselmatige observatie is vereist.
- Bij de inzet van een observatieteam (OT) is er veelal sprake van een volledige aaneensluitende observatie van personen. Zo'n observatie zal eerder tot resultaat kunnen hebben dat een min of meer volledig beeld van bepaalde aspecten van iemands leven wordt verkregen.
- Een bevel stelselmatige observatie is niet vereist indien de bewegingen van goederen worden gevolgd. In dat geval wordt er namelijk geen inbreuk gemaakt op de persoonlijke levenssfeer van een persoon. Dit kan anders zijn indien een goed in samenhang met een persoon wordt gevolgd, zoals in geval van een personenauto of een vaartuig.

Het gebruik van technische hulpmiddelen bij observatie

- De officier van justitie kan op grond van artikel 126g/126o lid 3 Sv bepalen dat ter uitvoering van een bevel stelselmatige observatie een technisch hulpmiddel, voor zover daarmee geen vertrouwelijke communicatie wordt opgenomen, wordt ingezet.
- Het observeren van een persoon met behulp van een technisch hulpmiddel zal eerder tot resultaat kunnen hebben dat een min of meer volledig beeld van bepaalde aspecten van iemands leven wordt verkregen. De registratie van beelden of bewegingen van een persoon met een technisch hulpmiddel is namelijk ingrijpender dan het waarnemen van beelden of bewegingen met het blote oog van een opsporingsambtenaar, die daarvan achteraf verslag doet. Het registreren van beelden maakt het namelijk mogelijk dat op elk moment een exacte en volledige weergave kan worden gegeven van hetgeen is waargenomen. Daarnaast is het ook mogelijk om in een registratie gericht te zoeken op tijd en plaats.
- Met het technische hulpmiddel dat ter uitvoering van een bevel stelselmatige observatie wordt ingezet, mag geen vertrouwelijke communicatie worden opgenomen en het technische hulpmiddel mag ook niet op/aan of in een persoon worden bevestigd, tenzij met diens toestemming.

- In het kader van stelselmatige observatie mag slechts gebruik gemaakt worden van een technisch hulpmiddel dat voldoet aan de kwaliteitseisen die zijn uitgewerkt in het Besluit technische hulpmiddelen strafvordering (*Stb.* 2006, 524, opgenomen in hoofdstuk 5).
- Het Besluit technische hulpmiddelen strafvordering heeft betrekking op technische hulpmiddelen die gegevens (bijvoorbeeld beeldmateriaal) registreren die worden vergaard door de inzet van bijzondere opsporingsbevoegdheden. Het Besluit ziet niet op zintuigversterkende hulpmiddelen (zoals een verrekijker of een camera die uitsluitend als monitor wordt gebruikt) of andere ondersteunende technische hulpmiddelen die geen signalen registreren, zoals een peilbaken dat het mogelijk maakt om op afstand een persoon te volgen om de observatie systematisch en professioneel te laten verlopen. Voor het gebruik van deze technische hulpmiddelen (dus zonder registratie) gelden dan ook geen bijzondere voorwaarden.
- Indien het belang van het onderzoek dat dringend vordert, kan de officier van justitie zo nodig bepalen dat in het kader van de uitvoering van een bevel stelselmatige observatie een bepaald technisch hulpmiddel wordt ingezet, terwijl dat technisch hulpmiddel niet is gekeurd of de keuring daarvan is vervallen (art. 17 Besluit technische hulpmiddelen strafvordering).
- Het plaatsen van een camera (met zicht) in een woning is niet toegestaan. De wetgever heeft deze vorm van stelselmatige observatie een te forse inbreuk op de privacy gevonden.

Betreden van besloten plaatsen

- Op grond van artikel 126g/126o lid 2 Sv kan de officier van justitie bepalen dat ter uitvoering van een bevel stelselmatige observatie een besloten plaats (niet zijnde een woning) wordt betreden zonder toestemming van de rechthebbende.
- Deze ondersteunende bevoegdheid kan worden toegepast in het geval er sprake is van een verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, dat gezien zijn aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert dan wel van een verdenking dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd.
- De in artikel 126g/126o lid 2 Sv geregelde bevoegdheid om een besloten plaats (niet zijnde een woning) te betreden, moet uitdrukkelijk worden onderscheiden van de betredingsbevoegdheid op grond van artikel 126k/126r Sv. In artikel 126k/126r Sv gaat het namelijk om een zelfstandige bevoegdheid om heimelijk een besloten plaats te betreden teneinde aldaar opsporingsactiviteiten te verrichten (zoals het plaatsen van een technisch hulpmiddel om de aanwezigheid of verplaatsing van een goed vast te kunnen stellen), terwijl het in artikel 126g/126o lid 2 Sv gaat om een afgeleide bevoegdheid.
- Ter beantwoording van de vraag op grond van welke wettelijke bepalingen (art. 126g/126o of 126k/126r Sv) een besloten plaats (niet zijnde een woning) mag

worden betreden, is het van belang om een onderscheid te maken tussen het observeren van een zaak of van een persoon. Indien het gaat om het plaatsen van een peilbaken om een zaak te kunnen volgen, dan zal dit gebaseerd moeten worden op grond van artikel 126k/126r Sv. In het geval de betreffende zaak steeds in samenhang met een persoon wordt verplaatst, dan zijn artikel 126g/126o lid 2 Sv echter (mede) van toepassing. Indien een bewegingsmelder in een loods wordt geplaatst teneinde de aanwezigheid of verplaatsing van personen vast te kunnen stellen, dan zal dit weer moeten plaatsvinden op grond van artikel 126g/126o lid 2 Sv.

- Het betreden van een besloten plaats kan lijfelijk of door de aanwending van technische apparatuur (zoals een endoscoop of een infraroodkijker) plaatsvinden. In het kader van de betredingsbevoegdheid mogen opsporingsambtenaren (voor zover dat nodig is om toegang te kunnen verschaffen tot de besloten plaats) deuren, ramen en sloten forceren.
- Hoewel de wet hier niets over vermeldt, is het betreden van een besloten plaats ter uitvoering van een bevel stelselmatige observatie zowel toegestaan om een technisch hulpmiddel te plaatsen als te verwijderen. Ook in het geval de geldigheidsduur van een bevel stelselmatige observatie reeds is verstreken, is het toegestaan dat een besloten plaats wordt betreden om een technisch hulpmiddel (dat nog niet is verwijderd) alsnog te verwijderen.
- Zie verder hoofdstuk 2.1 Betreden van besloten plaatsen.

2.2.4 PROCEDURE

- Een bevel van de officier van justitie tot stelselmatige observatie kan aan iedere opsporingsambtenaar worden verstrekt. Gezien het mogelijke afbreukrisico die de uitvoering van deze bevoegdheid met zich mee kan brengen, worden de leden van een observatieteam veelal belast met de uitvoering van een bevel stelselmatige observatie.
- Het bevel van de officier van justitie is schriftelijk en vermeldt het misdrijf en de naam of een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de verdachte en/of de persoon die stelselmatig zal worden geobserveerd.
- In het bevel stelselmatige observatie moeten de feiten en omstandigheden worden vermeld waaruit blijkt dat is voldaan aan de voorwaarden, zoals bedoeld in artikel 126g/126o Sv lid 1 (of lid 2 in geval van het betreden van een besloten plaats). Daarnaast zal in het bevel de wijze vermeld moeten worden waarop aan het bevel uitvoering wordt gegeven. Omdat deze vereisten reeds in het aanvraagproces-verbaal van een opsporingsambtenaar zijn beschreven, kan in het bevel worden volstaan met een verwijzing naar dit proces-verbaal.
- De duur van een bevel is maximaal drie maanden. Het bevel kan telkens worden verlengd met een termijn van drie maanden (art. 126g, lid 4 en artikel 126o, lid 5 Sv). Daarnaast kan het bevel worden gewijzigd en aangevuld.
- Bij dringende noodzaak kan het bevel mondeling worden gegeven. De officier van justitie zal dan binnen drie dagen het bevel op schrift moeten stellen.

- In een (aanvullend) bevel observatie dient expliciet opgenomen te worden dat ter uitvoering van een bevel stelselmatige observatie gebruik wordt gemaakt van een technisch hulpmiddel (zoals een foto- en videocamera, een vaste cameraopstelling of een peilbaken) of dat een besloten plaats wordt betreden teneinde aldaar een technisch hulpmiddel te plaatsen. Het gebruik van enkel zintuigversterkende technische hulpmiddelen behoeft niet in het bevel stelselmatige observatie vermeld te worden.
- Het betreden van een besloten plaats (niet zijnde een woning) teneinde aldaar een technisch hulpmiddel te plaatsen, mag uitsluitend worden verricht door daartoe door de korpsbeheerder (of werkgever indien het een bijzondere opsporingsdienst of de Koninklijke Marechaussee betreft) aangewezen en ter zake deskundige opsporingsambtenaren.
- Indien de officier van justitie toestemming heeft gegeven tot niet-stelselmatige observatie dan zal van die toestemming melding moeten worden gedaan in het proces-verbaal van de opsporingsambtenaar.

2.2.5 UITVOERING

Algemeen

Voor deze opsporingsbevoegdheid geldt uiteraard ook hetgeen in hoofdstuk 1 is vermeld over

- schriftelijke verantwoording;
- bescherming van beroepsgeheimhouders;
- afscherming;
- notificatie;
- gegevensbeheer; en
- internationale samenwerking.

Bewaring en vernietiging van gegevens

- Op grond van artikel 126cc lid 1 Sv is de officier van justitie verplicht om de processen-verbaal en andere voorwerpen (zoals videobanden, foto's, cd-rom's en diskettes) waaraan gegevens kunnen worden ontleend die zijn verkregen door observatie met behulp van een technisch hulpmiddel, voor zover die niet als processtuk in het dossier zijn gevoegd, te bewaren en ter beschikking te houden voor onderzoek, zolang de zaak niet is geëindigd.
- In het Besluit bewaren en vernietigen niet-gevoegde stukken (*Stb.* 1999, 548) worden voorschriften gegeven omtrent de wijze waarop deze processen-verbaal en andere voorwerpen moeten worden geregistreerd, bewaard en vernietigd.
- Twee maanden nadat de zaak is geëindigd, geeft de officier van justitie op grond van artikel 126cc, tweede lid Sv het bevel om de processen-verbaal en andere voorwerpen zo spoedig mogelijk te vernietigen (zie verder hoofdstuk 1.8 Gegevensbeheer).

Uitvoering door opsporingsambtenaren

- Een bevel van de officier van justitie tot stelselmatige observatie kan aan iedere opsporingsambtenaar worden verstrekt. Dit betekent dat naast de opsporingsambtenaren van politie ook de opsporingsambtenaren van bijzondere opsporingsdiensten of van de Koninklijke Marechaussee uitvoering kunnen geven aan een bevel stelselmatige observatie. Gezien het mogelijke afbreukrisico die de uitvoering van deze bevoegdheid met zich mee kan brengen, is bepaalde vakkundigheid echter wel gewenst. In de praktijk blijken het dan ook vooral de opsporingsambtenaren te zijn van speciaal daartoe opgeleide observatieteams die worden belast met de uitvoering van een bevel stelselmatige observatie.
- In artikel 7 lid 1 van het Besluit technische hulpmiddelen strafvordering (*Stb.* 2006, 524) is bepaald dat het plaatsen van een technisch hulpmiddel geschiedt door een daartoe door of namens de korpsbeheerder (of werkgever, in geval de opsporingsambtenaren werkzaam zijn bij de bijzondere opsporingsdiensten of de Koninklijke Marechaussee) aangewezen en ter zake deskundige opsporingsambtenaren. Deze opsporingsambtenaren kunnen ook worden belast met het betreden van een besloten plaats (niet zijnde een woning) om aldaar een technisch hulpmiddel te plaatsen.

2.2.6 BIJZONDERHEDEN

Samenloop met andere bijzondere opsporingsbevoegdheden

- De opsporingsambtenaar die als politieke infiltrant (art. 126h/126p Sv) of als pseudokoper respectievelijk pseudodienstverlener optreedt (art. 126i/126q Sv) of stelselmatig informatie inwint (art. 126j/126qa Sv), kan in de positie komen dat hij een persoon stelselmatig observeert. Hiervoor is geen afzonderlijk bevel ex. artikel 126g/126o Sv vereist.
- Indien ter uitvoering van een bevel stelselmatige observatie gebruik wordt gemaakt van een videocamera die naast beelden ook geluid vastlegt, dan zal er naast een bevel stelselmatige observatie tevens een bevel opnemen van vertrouwelijke communicatie (art. 126l/126s Sv) moeten worden afgegeven.

Internationale samenwerking

Zie ook hoofdstuk 1.9 Internationale samenwerking en de Aanwijzing rechtshulpverzoek voor grensoverschrijdende observatie, *Stcrt.* 2006, 57 (opgenomen in hoofdstuk 5).

Inkomende rechtshulpverzoeken

- Op grond van artikel 552oa Sv is er voor de uitvoering van een buitenlands verzoek tot toepassing van de in dit hoofdstuk besproken opsporingsbevoegdheid geen verdrag vereist.
- De uitvoering van een buitenlands verzoek tot toepassing van de onderhavige opsporingsbevoegdheid zal plaats moeten vinden met inachtneming van het (eventuele) toepasselijke verdrag en de Nederlandse wetsbepalingen, voorschriften en procedures (art. 126g/126o en de in Titel X van het Wetboek van

Strafvordering opgenomen artikelen (art. 552h-552hh Sv). Daarnaast is ook de regelgeving omtrent notificatie, bewaring en vernietiging van toepassing (art. 126aa lid 2 en 126bb tot en met 126dd Sv).

- De officier van justitie kan op eigen gezag, zonder tussenkomst van de rechter-commissaris, aan een buitenlands verzoek tot toepassing van de bovengenoemde opsporingsbevoegdheid uitvoering geven.

Inzet van buitenlandse opsporingsambtenaren in Nederland

- De aangewezen officier van justitie van het Landelijk Parket kan op basis van artikel 126g lid 9/126o lid 6 Sv en het Samenwerkingsbesluit bijzondere opsporingsbevoegdheden (*Stb.* 1999, 549) toestaan dat de uitvoering van een bevel stelselmatige observatie wordt uitgevoerd door buitenlandse opsporingsambtenaren.
- De officier van justitie die beslist over de inzet van de buitenlandse opsporingsambtenaren zal moeten oordelen of de buitenlandse opsporingsambtenaren beschikken over de nodige kennis en vaardigheden die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van een bevel stelselmatige observatie. Daarnaast zullen de buitenlandse opsporingsambtenaren zich vooraf aan de volgende voorwaarden moeten verbinden:
 1. gedurende het optreden op Nederlands grondgebied is de met de uitvoering van het bevel belaste persoon gebonden aan het in Nederland geldende recht;
 2. de met de uitvoering van het bevel belaste persoon is verplicht te getuigen, indien hij hiertoe door de Nederlandse autoriteiten wordt opgeroepen;
 3. gedurende de periode die nodig is voor de uitvoering van het bevel is de daarmee belaste persoon gehouden de aanwijzingen van de Nederlandse opsporingsautoriteiten op te volgen;
 4. de met de uitvoering van het bevel belaste persoon doet van zijn optreden op Nederlands grondgebied verslag aan de Nederlandse opsporingsautoriteiten;
 5. de met de uitvoering van het bevel belaste persoon is niet bevoegd om op Nederlands grondgebied dwangmiddelen of andere bijzondere opsporingsbevoegdheden toe te passen dan genoemd in het bevel.

Uitgaande rechtshulpverzoeken

- Indien een officier van justitie een buitenlandse staat wil verzoeken om een persoon stelselmatig te observeren, dan zal hij daartoe een rechtshulpverzoek moeten opstellen. Het rechtshulpverzoek zal via de (L)IRC's aan de bevoegde buitenlandse autoriteiten aangeboden moeten worden.
- Observatie in het buitenland mag slechts plaatsvinden nadat de bevoegde autoriteiten van de aangezochte lidstaat daartoe toestemming hebben verleend op basis van een voorafgaand justitieel rechtshulpverzoek.

(Mogelijke) verdragen

Zoals bovenstaand reeds is aangegeven, is er geen verdragsbasis nodig voor (grensoverschrijdende) observatie. Grensoverschrijdende observatie kan dan ook ten uitvoer worden gelegd op elk willekeurig verdrag, zonder dat hiervoor

een specifieke regeling is opgenomen in het betreffende verdrag. Onderstaand volgt de bespreking van een aantal verdragen waarin wel een specifieke regeling is opgenomen voor grensoverschrijdende observatie.

Grensoverschrijdende observatie op grond van de Schengen Uitvoeringsovereenkomst (Trb. 1990, 145)

Algemeen

- Onder grensoverschrijdende observatie wordt in dit verband verstaan een in een Schengenland aangevangen observatie die wordt voortgezet tot over de landgrens van een ander land dat is aangesloten bij de Schengen Uitvoeringsovereenkomst (SUO).
- In artikel 40 van de SUO is een regeling opgenomen voor grensoverschrijdende observatie. Op grond van dit artikel is grensoverschrijdende observatie slechts mogelijk ten aanzien van personen tegen wie een redelijk vermoeden bestaat dat zij betrokken zijn bij het plegen van een strafbaar feit dat tot uitlevering aanleiding kan geven.
- Grensoverschrijdende observaties mag op grond van artikel 40 SUO slechts plaatsvinden nadat de bevoegde autoriteiten van de aangezochte lidstaat daartoe toestemming hebben verleend op basis van een voorafgaand justitieel rechtshulpverzoek.
- Wanneer wegens het bijzonder spoedeisende karakter van het optreden van de opsporingsambtenaren geen voorafgaande toestemming van de bevoegde autoriteit in het buitenland kan worden gevraagd, zijn de opsporingsambtenaren ingevolge artikel 40 lid 2 SUO bevoegd om de observatie van een verdachte voort te zetten. Deze vorm van 'spoedobservatie' is slechts toelaatbaar bij verdenking van bepaalde in artikel 40 lid 7 SUO genoemde delicten (zoals moord, mensenhandel, handel in vuurwapens of verdovende middelen). In dit geval dient wel zo spoedig mogelijk telefonisch melding plaats te vinden bij die buitenlandse autoriteiten en zal er achteraf alsnog een schriftelijk rechtshulpverzoek moeten worden ingediend.
- In artikel 40 SUO zijn geen vormvoorschriften opgenomen die betrekking hebben op de inzet van een technisch hulpmiddel in het kader van grensoverschrijdende observatie. Op grond van artikel 1 van het Europees Verdrag aangaande wederzijdse rechtshulp in strafzaken van 1959 (Trb. 1959, 10) moet het ervoor worden gehouden dat (voor zover de aangezochte lidstaat daartoe toestemming heeft verleend op basis van een voorafgaand justitieel rechtshulpverzoek) technische hulpmiddelen mogen worden ingezet in het kader van grensoverschrijdende observatie.
- Bij niet-naleving van de in artikel 40 SUO aangegeven voorwaarden kan toestemming tot het gebruik van de door de observatie verkregen onderzoeksgegevens worden geweigerd door de bevoegde autoriteiten van de lidstaat alwaar de observatie heeft plaatsgehad.
- Ten aanzien van verzoeken om grensoverschrijdende observatie uit of aan landen die niet zijn aangesloten bij de SUO geldt dat dergelijke verzoeken pro-

cedureel op dezelfde wijze (met uitzondering van de mogelijkheid tot spoedobservatie) behandeld moeten worden als verzoeken van landen die wel zijn aangesloten bij de SUO. In geval van een spoedobservatie kunnen niet-SUO-landen eventueel wel een mondeling rechtshulpverzoek doen, mits dat voorafgaand aan de grensoverschrijding geschiedt en het rechtshulpverzoek schriftelijk nog wordt aangeleverd.

Uitgaande verzoeken

- Grensoverschrijdende observatie in het buitenland mag slechts plaatsvinden nadat de bevoegde autoriteiten van de aangezochte lidstaat toestemming hebben verleend op basis van een voorafgaand justitieel rechtshulpverzoek. Indien er sprake is van een spoedeisende situatie kan voorafgaand aan de grensoverschrijding ook telefonisch of per fax contact worden gelegd met de bevoegde autoriteiten van de betrokken lidstaat.
- In het geval een auto die voorzien is van een technisch hulpmiddel, zoals een peilzender, naar het buitenland rijdt, dan zullen de bevoegde autoriteiten van de betrokken lidsta(a)t(en) hier ook toestemming voor moeten verlenen op basis van een voorafgaand justitieel rechtshulpverzoek. Daarnaast zal er een melding moeten worden gedaan aan de aangewezen officier van justitie van het Landelijk Parket. Het maakt in dit geval niet uit indien de gegevens van de peilzender in Nederland worden uitgelezen.
- Indien opsporingsambtenaren wegens het bijzonder spoedeisende karakter van hun optreden geen voorafgaande toestemming van de bevoegde autoriteit in het buitenland kunnen vragen, zal wel zo spoedig mogelijk telefonisch melding moeten plaatsvinden bij die buitenlandse autoriteit en zal daarna alsnog een schriftelijk rechtshulpverzoek moeten worden ingediend. Deze procedure zou ook gekozen kunnen worden bij spoedeisende verzoeken aan niet-SUO-landen. Er bestaat voor de aangezochte lidstaat echter geen verplichting tot inwilliging van verzoeken (achteraf) tot het gebruik van de door de observaties verkregen onderzoeksgegevens.
- Rechtshulpverzoeken tot grensoverschrijdende observatie dienen via de (L)IRC's aan de bevoegde buitenlandse autoriteiten aangeboden te worden.

Inkomende verzoeken

- Verzoeken tot grensoverschrijdende observatie komen binnen bij het NIC (Nationaal Informatie Coördinatiecentrum) van het KLPD of het LIRC. Het NIC coördineert de uitvoering van grensoverschrijdende observaties en fungeert voor het buitenland als centraal aanspreekpunt voor verzoeken tot grensoverschrijdende observatie.
- De officier van justitie van het Landelijk Parket (LP) voor grensoverschrijdende observatie (dat wil zeggen de rechtshulppofficier van justitie van het Landelijke IRC of, buiten kantooruren en in het weekend, de piketofficier van justitie van het Landelijk Parket) is in artikel 40 lid 5 SUO aangewezen als de autoriteit die toestemming dient te verlenen voor observatie op Nederlands grondgebied.
- De aangewezen officier van justitie van het LP zal van ieder verzoek om grensoverschrijdende observatie beoordelen of het verzoek kan worden ingewilligd

en zal in dat geval een bevel stelselmatige observatie afgeven. Daarnaast kan deze officier van justitie desgevraagd toestemming geven voor de inzet van technische hulpmiddelen (zoals foto- en filmapparatuur of plaatsbepalingsapparatuur).

- In geval van toestemming zal de aangewezen officier van justitie van het LP als voorwaarde stellen dat de in het buitenland aangevangen observatie zo spoedig mogelijk bij of na de grensoverschrijding dient te worden overgedragen aan een Nederlands observatieteam. Nederland beschikt in verband hiermee over vijf speciale observatieteams (deze worden ook wel aangeduid als Schengen-OT's).
- De aangewezen officier van justitie van het LP kan, naar aanleiding van een rechtshulpverzoek waarin wordt verzocht om toestemming te geven voor grensoverschrijdende observatie van een auto die is voorzien van een technisch hulpmiddel, bepalen dat de vereisten die zijn gesteld in het Besluit technische hulpmiddelen strafvordering (*Stb.* 2006, 524) niet van toepassing zijn, indien het technische hulpmiddel niet door de Nederlandse keuringsdienst vooraf is goedgekeurd. De officier van justitie zal hier wel melding van moeten doen in het bevel.
- Indien de aangewezen officier van justitie van het LP toestemming heeft gegeven voor grensoverschrijdende observatie en er op voorhand niet duidelijk is waar de te observeren verdachten naar toe zullen gaan, zal de uitvoering van de grensoverschrijdende observatie worden uitgezet bij een Schengen-OT onder verantwoordelijkheid van de officier van justitie van het LP. Indien op enig moment bekend wordt waar de te observeren verdachten naartoe zullen gaan, dan rust er op de officier van justitie van het LP een inspanningsverplichting om de zaak alsnog via de (L)IRC's over te dragen aan het lokale Openbaar Ministerie dat hierdoor verantwoordelijk wordt voor de verdere uitvoering van het rechtshulpverzoek.
- Indien de aangewezen officier van justitie van het LP toestemming heeft gegeven tot grensoverschrijdende observatie en er op voorhand duidelijk is waar de te observeren verdachten naar toe zullen gaan, zal het LIRC de uitvoering van de grensoverschrijdende observatie via het desbetreffende IRC overdragen aan het lokale Openbaar Ministerie. Het lokale Openbaar Ministerie is vervolgens verantwoordelijk om het verzoek tot grensoverschrijdende observatie met voortvarendheid ter hand te nemen. De uitvoering van het verzoek zal in dit geval worden uitgezet bij een lokaal observatieteam.

Grensoverschrijdende observatie op grond van het Beneluxverdrag inzake grensoverschrijdend politieel optreden (Trb. 2005, 35)

- In artikel 19 van dit verdrag wordt artikel 40 SUO van overeenkomstige toepassing verklaard, met dien verstande dat in artikel 19 de volgende aanvullingen zijn opgenomen:
 - grensoverschrijdende observatie is ook toegestaan ten aanzien van personen die zich hebben onttrokken aan een vrijheidsstraf die werd opgelegd vanwege het plegen van een strafbaar feit dat tot uitlevering aanleiding kan geven, of naar personen die kunnen leiden naar de ontdekking van die personen;

- tijdens de grensoverschrijdende observatie kan, voor zover de aangezochte lidstaat hiervoor toestemming heeft gegeven, gebruik gemaakt worden van een technisch hulpmiddel;
 - grensoverschrijdende observatie kan, met inachtneming van het nationale recht, ook plaatsvinden in het luchtruim en over zee- en waterwegen.
- Op grond van artikel 35 van dit verdrag kunnen de bevoegde autoriteiten van de aangezochte lidstaat bepalen dat het grensoverschrijdende politietoetreden wordt overgenomen door de aangezochte lidstaat.
 - Op grond van artikel 36 van dit verdrag zullen de opsporingsambtenaren een verslag moeten opstellen van het grensoverschrijdende politietoetreden. Dit verslag wordt verstrekt aan de bevoegde autoriteiten van de aangezochte lidstaat.

Grensoverschrijdende observatie op grond van het verdrag tussen Nederland en Duitsland inzake de grensoverschrijdende politie-samenwerking (Trb. 2005, 86 en 241 en Trb. 2006, 175)

- In artikel 11 van dit verdrag wordt artikel 40 SUO van overeenkomstige toepassing verklaard, met dien verstande dat in artikel 11 de volgende aanvullingen zijn opgenomen:
 - grensoverschrijdende observatie is ook toegestaan ten aanzien van personen van wie gerede vermoedens bestaan dat deze kunnen leiden tot de identificatie of het vinden van de persoon die ervan wordt verdacht betrokken te zijn bij een strafbaar feit dat aanleiding kan geven tot uitlevering;
 - grensoverschrijdende observatie is ook toegestaan voor de tenuitvoerlegging van een onherroepelijk opgelegde vrijheidsstraf die nog ten uitvoer moet worden gelegd of het totaal van de nog ten uitvoer te leggen vrijheidsstraf ten minste vier maanden bedraagt;
 - grensoverschrijdende observatie is ook toegestaan bij de verdenking van een strafbaar feit dat niet in artikel 40 lid 7 SUO wordt genoemd, voor zover het gaat om een strafbaar feit waarvoor volgens het recht van de aangezochte lidstaat uitlevering mogelijk is;
 - tijdens de grensoverschrijdende observatie kan, voor zover de aangezochte lidstaat hiervoor toestemming heeft gegeven, gebruik gemaakt worden van een technisch hulpmiddel.
- In artikel 11 wordt aangegeven aan welke bevoegde autoriteiten een verzoek tot grensoverschrijdende observatie moet worden gedaan. Een verzoek kan ook via de nationale centrale politie-instanties of de optredende politieautoriteiten aan de bevoegde autoriteiten worden doorgezonden.

2.2.7 VOORBEELDEN

In onderstaande voorbeelden is er geen sprake van stelselmatige observatie:

- Een reguliere surveillance op straat, ook indien deze plaatsvindt over een langere periode en zich richt op een bepaalde groep van personen.
- Het met het blote oog gadeslaan van de niet afgeschermdde ramen van een woning.

- Het in de gaten houden van een pand, ten aanzien waarvan het vermoeden bestaat dat van daaruit wordt gedeald, met de bedoeling eventuele klanten te 'scheppen'.
- Het zorgvuldig in de gaten houden van bijvoorbeeld een groep jongeren, die in wisselende samenstelling dealt, om nadere informatie te verkrijgen omtrent de identiteit van deze jongeren.
- Het observeren in een casino van het verloop van een kansspel en de gedragingen van de spelers ter uitvoering van het spel.
- Het incidenteel maken van een foto van een persoon.
- Observatie door middel van een camera van een loods, een container, een schip of een vrachtwagen.
- Incidentele observatie door een observatieteam van een enkele actie van personen (vgl. het vaststellen van een contact of een adres); eventueel met gebruikmaking van een zintuigversterkend middel zoals een verrekijker, een camera die als oog fungeert of het gebruik van een bewegingsmelder.
- Het bij elke risicowedstrijd nagaan of een als zodanig bekendstaande relschopende supporter naar de wedstrijd gaat of zich voegt bij de groep van relschoppers.
- Het maken van een thermische opname levert slechts een algemene aanwijzing van de aanwezigheid van een ongewone warmtebron op en maakt geen inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van een persoon.
- Het enkele gebruik van een bewegingsmelder.
- Observatie door middel van camera's in uitgaansgebieden mist het karakter van stelselmatige observatie van een persoon. Immers, deze vorm van observatie is niet gericht op bepaalde personen, vindt plaats in het kader van de handhaving van de openbare orde, dient geen strafvorderlijk doel en vindt niet heimelijk plaats.
- De inzet van een observatieteam zonder dat redelijkerwijs kan worden verwacht dat daarmee een min of meer compleet beeld van het doen en laten van bepaalde personen wordt verkregen.

Afhankelijk van de omstandigheden van het geval zou er in de volgende voorbeelden sprake kunnen zijn van stelselmatige observatie waarbij een min of meer volledig beeld van bepaalde aspecten van iemands leven wordt verkregen:

- Het volgen van een bepaalde persoon gedurende een lange periode, frequent of op intieme plaatsen.
- Het gedurende een lange periode, frequent of op intieme plaatsen observeren van zaken die zich steeds in samenhang met de persoon verplaatsen, zoals een personenauto, een privévaartuig of vrachtwagen.

- Observatie met behulp van een videocamera gericht op een ‘intieme plaats’, bijvoorbeeld een bordeel of seksclub, gericht op bepaalde personen.
- Langdurige of frequente op een woning gerichte observatie om vast te stellen of sprake is van (duurzame) samenwoning.
- Herhaalde gerichte observaties op het inwendige van een besloten plaats (niet zijnde een woning), bijvoorbeeld een loods of een werkplaats, teneinde de verplaatsing of het gedrag van bepaalde personen vast te kunnen stellen.

2.2.8 JURISPRUDENTIE

Niet-stelselmatige observatie

HR 29.03.2005, NS 2005, 200

Casus:

De verdachte werd in een bepaalde periode op 32 dagen gedurende één of meer dagdelen geobserveerd door leden van een observatieteam. De observaties hebben slechts plaatsgevonden op of aan de openbare weg en openbare plaatsen. Deze observaties bestonden blijkens de inhoud van voornoemd proces-verbaal uit voor ieder waarneembare gedragingen van verdachte. Daarnaast werd gebruik gemaakt van videocamera's om te kunnen waarnemen welke subjecten de geobserveerde percelen verlieten en betraden. De camera's werden niet gebruikt om personen in de woning waar te nemen.

Hof:

Het Hof betreft in zijn onderzoek de frequentie, de duur, de intensiteit, de plaats en de wijze waarop de observaties zijn verricht, alsmede de mate van indringendheid van de observaties. Voorts betreft het Hof in zijn oordeel de ernst van de tegen verdachte gerezen verdenking. Ten aanzien van de mate van indringendheid van de observaties constateert het Hof dat de observaties beperkt zijn gebleven tot de plaatsen waar verdachte zichzelf in de openbaarheid begaf, zodat naar het oordeel van het Hof de overlast voor verdachte (voor zover daarvan uit het onderzoek ter terechtzitting is gebleken) niet groot is geweest.

HR:

Het Hof heeft bij de beantwoording van de vraag of de observaties als rechtmatig kunnen worden aangemerkt geen blijk gegeven van een onjuiste rechtsopvatting. Zijn oordeel is evenmin onbegrijpelijk.

HR 12.02.2002, NJ 2002, 301

Casus:

Door middel van een vaste camera werd gedurende een periode van ruim vijf maanden een deel van de openbare weg voor verdachtes woning geobserveerd. Tevens werd verdachte – in een periode van vijf maanden en elf dagen – tijdens 21 dagen gemiddeld vijf uur per dag dynamisch geobserveerd.

HR:

Gelet op de duur, de intensiteit, de plaats en de wijze waarop de observaties zijn verricht is slechts een zo beperkte inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van verdachte gemaakt, dat artikel 2 Politiewet 1993 en artikel 141 Sv daarvoor een toereikende grondslag bieden. Daarbij kan betekenis worden toegekend aan de vaststelling dat met behulp van een vaste camera niets anders dan (een

deel van) de openbare weg voor de woning van de verdachte in beeld kon worden gebracht en dat bij de dynamische observatie alleen sprake is geweest van waarnemingen in de openbare ruimte. De observatie was bovendien proportioneel, gelet op het aantal en de aard van de feiten waarvan de betrokkene werd verdacht (een groot aantal diefstallen, waaronder inbraken in bedrijfspanden).

HR 11.04.2000, NJB 2000, 69

Casus:

In totaal hebben op 8 data (in een tijdsbestek van een maand) meer dan 100 observaties plaatsgehad, waarbij de verdachte meerdere malen in beeld kwam. Naast deze dynamische observaties is ook gebruik gemaakt van een peilbaken onder een vrachtauto en van statische cameraobservatie op een bedrijfspand van een medeverdachte.

HR:

In het oordeel van het Hof ligt besloten dat het uitgaande van de aannemelijkheid van de door de raadsman gestelde toedracht de observaties niet zo indringend heeft geacht dat die inbreuk maakten op het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de verdachte. Dat oordeel getuigt niet van een verkeerde rechtsopvatting en is niet onbegrijpelijk.

HR 25.01.2000, NJ 2000, 279

In de periode van 20 augustus 1994 tot en met 15 oktober 1994 is het bedrijfsterrain van een BV geobserveerd. Daarbij ging het om statische observatie met een technisch hulpmiddel, dat buiten de inrichting op een openbaar terrein was opgesteld. Met deze observatie werd beoogd te kunnen vaststellen of de inrichting in werking was buiten de openingstijden en of de in- en uitgaande vrachten al dan niet werden gewogen. In deze periode was sprake van stelselmatige observatie, waarbij het Hof kennelijk niet het oog had op de betekenis van de term 'stelselmatig' in de zin van artikel 126g Sv. Het Hof heeft vervolgens overwogen dat het hier een observatie in beperkt opzicht betrof, omdat 1) die observatie slechts ten doel had te kunnen vaststellen of door de BV in strijd met de vergunningsvoorwaarden werd gehandeld, en niet het doel om de identiteit van personen vast te stellen en 2) het ging om het observeren van een bedrijfsterrain en niet van een privéwoning. Door deze observatie is slechts een beperkte inbreuk gemaakt op de persoonlijke levenssfeer van de BV, waarvoor de (globale) taakomschrijving van artikel 2 Politiewet 1993 een toereikende wettelijke grondslag biedt.

HR 18.05.1999, NJ 2000, 104 (4M)

Bepalend voor de vraag of van een ontoelaatbare, niet meer door artikel 2 Politiewet 1993 gedekte, inbreuk op het recht van bescherming van de persoonlijke levenssfeer sprake is, zijn de frequentie, de duur, de plaatsen waar is geobserveerd, de daarbij toegepaste methoden, het doel dat met de observaties werd nagestreefd, de overlast die daarbij is ondervonden en de graad van verdenking tegen de observandus.

Frequentie: de verdachte was vanaf zijn woning gedurende 27 maanden 60 maal het voorwerp van observaties geweest. In bepaalde periodes is soms vrijwel dagelijks geobserveerd.

Duur: de duur van de observaties was sterk wisselend.

Plaatsen: geobserveerd zijn de woning van de verdachte, een groot aantal pu-

blieke telefooncellen en andere publieke ruimten met telefoonvoorziening, zoals tankstations en koffiehuizen of bars.

Methoden: de waarnemingen zijn direct gedaan en door de inzet van een statische cameraopstelling op een woning, niet zijnde die van de verdachte.

Doel: het verkrijgen van inzicht in de gehanteerde modus operandi inzake drugshandel en de wijze waarop de verdachte met anderen communiceerde.

Overlast: in het dossier bevinden zich geen aanwijzingen dat de observandus zich daadwerkelijk beperkt heeft gevoeld in zijn recht op een ongestoorde persoonlijke levenssfeer.

Verdenking: op grond van feiten en omstandigheden waren er voldoende verdenkingen tegen de verdachte terzake van handel in verdovende middelen, welke verdenkingen door de resultaten van de observaties naast die van andere opsporingsmiddelen zoals de telefoontap werden bevestigd en versterkt. Aldus zijn de observatoren nergens daadwerkelijk in de persoonlijke levenssfeer van de verdachte doorgedrongen, maar hebben zij door op verschillende momenten over een langere periode het voor ieder burger waarneembare gedrag van verdachte te registreren, bepaalde patronen van zijn zich in de buitenwereld afspelende leven inzichtelijk gemaakt. De observaties die in deze zaak hadden plaats gevonden waren een door artikel 2 Politiewet 1993 en artikel 141 Sv geëigende inbreuk op het in artikel 10 Gw en artikel 8 EVRM gegarandeerde recht van de verdachte op respect voor diens privéleven.

HR 02.06.1998, NJ 1998, 783

De lounge van een hotel is een voor het publiek toegankelijke ruimte. Hetzelfde kan worden gezegd van de algemene ruimte van een motel. Daaruit vloeit voort dat personen die zich in een dergelijke ruimte bevinden er rekening mee dienen te houden dat derden hen kunnen waarnemen.

Voorts verdient opmerking dat personen die zich in een voor het publiek toegankelijke ruimte bevinden er rekening mee dienen te houden dat zich in een dergelijke ruimte derden op gehoorafstand kunnen bevinden waardoor deze derden ook auditieve waarnemingen kunnen doen.

Stelselmatige observatie

HR 21.03.2000, NS 2000, 98

Voor de beantwoording van de vraag of er bij het hanteren van de opsporingsmethode van observatie al dan niet sprake is van een beperkte inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de verdachte zijn de omstandigheden bepalend, zoals de duur, de intensiteit, de plaats, het doel van de observaties en de wijze waarop deze hebben plaatsgevonden.

Het oordeel van het Hof dat er slechts een lichte inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de verdachte is gemaakt is onbegrijpelijk nu de observaties gedurende een periode van ongeveer acht maanden 125 maal vanaf de openbare weg hebben plaatsgevonden, waarbij tevens in de woning is gekeken en wel met het oog op de beantwoording van de vraag of de verdachte samenwoonde met de medeverdachte.

Nu de hier aan de orde zijnde inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de verdachte onder de door het Hof vastgestelde omstandigheden niet een zodanige ernstige schending van de beginselen van een goede procesorde kan opleveren waardoor doelbewust of met grove veronachtzaming van de belangen van de verdachte aan diens recht op een eerlijke behandeling van diens zaak

is tekortgedaan, dat dit tot niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie zou moeten leiden, heeft het Hof bedoeld verweer terecht verworpen.

Hof Amsterdam 03.06.1999, nr. 23.2966.98 (niet gepubliceerd)

De verdachte was gedurende een periode van vier maanden op 33 verschillende dagen, telkens voor een tijdsduur van ongeveer drie uur geobserveerd. Daarbij waren de woonkamer en de keuken van de woning van de verdachte met behulp van speciale en zeer sterke verrekijkers waargenomen. Zonder deze speciale middelen kon op die plaatsen niet of nauwelijks iets worden waargenomen, zodat de verdachte en diens gezin zich onbespied mochten wanen. De frequentie, de duur en de plaats waar de geobserveerden zich bevonden hadden, aldus het Hof, tot resultaat dat met deze observaties een min of meer volledig beeld kon worden verkregen van bepaalde aspecten van het leven van de verdachte. Er was dus sprake van inbreuk op artikel 10 Grondwet en artikel 8 EVRM wegens gebrek aan juridische legitimering.

Rb. Utrecht 12.02.1998, NJ 1998, 636

In een zaak betreffende steunfraude bleken op 292 dagen observaties te zijn uitgevoerd op de woning van de verdachte en de omgeving daarvan. Op deze dagen werden soms meerdere observaties uitgevoerd. In totaal werden er 538 waarnemingen gedaan. De rechtbank was van oordeel dat hier sprake was van een onaanvaardbare inbreuk op de privacy.

Technische hulpmiddelen

Hof 's-Hertogenbosch 11.11.2005, LJN AU8806

Casus:

Op grond van een bevel stelselmatige observatie was in deze zaak een peilbaken geplaatst onder de auto van de verdachte. Nadat het bevel was verlopen, werd het peilbaken niet verwijderd. Vervolgens was de auto van de verdachte gedurende een periode van bijna vijf maanden voorzien van een peilbaken, terwijl er geen bevel stelselmatige observatie meer van kracht was. Het Openbaar Ministerie heeft de gegevens die in deze periode zijn verkregen door de inzet van het peilbaken als bewijsmiddel in het strafproces ingebracht.

Hof:

Het Hof was van oordeel dat er in dit geval sprake was van een observatie op de persoon en niet van een zaak of voorwerp, zoals door de advocaat-generaal werd aangevoerd. De officier van justitie had in eerste instantie immers een bevel op de voet van artikel 126g Sv afgegeven en in het kader van dat bevel werd er een peilbaken onder de auto van de verdachte geplaatst. Hieruit leidde het Hof af dat het de kennelijke bedoeling van de officier van justitie was om waar te nemen waar de verdachte zich bevond en niet zozeer waar de auto van de verdachte zich bevond.

Het Hof geeft in zijn arrest aan dat zij het standpunt van de advocaat-generaal, waarin hij stelde dat de enkele aanwezigheid van een peilbaken onder iemands auto, zonder dat er tevens sprake is van andere methoden van observatie (zoals de inzet van een observatieteam of cameraregistratie) niet als stelselmatige observatie kan worden aangemerkt, in zijn algemeenheid niet deelt.

Een peilbaken heeft volgens het Hof immers het vermogen om voortdurend te registreren waar het voorwerp, waarop het is bevestigd, zich bevindt.

Het Hof stelde dat voor de beoordeling van de vraag of er sprake was van stel-

selmatige observatie niet van belang is dat er slechts in geringe mate gebruik werd gemaakt van de uit de observatie verkregen gegevens, een verlenging van het bevel stelselmatige observatie achterwege werd gelaten vanwege capaciteitsproblemen en de omstandigheid dat het peilbaken niet werd verwijderd vanwege het 'afbreukrisico' voor het opsporingsonderzoek. Deze omstandigheden doen aan de stelselmatigheid van de observatie niet af.

Naar het oordeel van het Hof levert de enkele aanwezigheid van een in werking zijnde peilbaken, onder de hiervoor genoemde omstandigheden, stelselmatige observatie op. En dit geldt ook voor de periode van bijna vijf maanden waarin het peilbaken zich onder de auto van de verdachte bevond, terwijl daarvoor geen schriftelijk bevel voorhanden was. Hiervan uitgaande is het Hof tot het oordeel gekomen dat de in deze periode verkregen peilbakengegevens onrechtmatig zijn verkregen en niet mogen bijdragen aan het bewijs.

HR 17.09.2002, LJN AE4200 (Peilzender)

Het middel miskent dat een peilzender/peilbaken slechts wordt gebruikt in het kader van een observatie en dienstdoet als ondersteuningsmiddel dat het mogelijk maakt om bijvoorbeeld een voertuig op afstand te volgen teneinde de observatie succesvol en professioneel te doen verlopen. De inzet vindt dus plaats ten dienste van en niet als zelfstandig opsporingsmiddel naast de observatie. In de wet Bob valt een peilbaken dan ook onder "technisch hulpmiddel", dat ter uitvoering van het bevel observatie kan worden ingezet (art. 126g lid 3 Sv). Een peilbaken levert niet meer op dan de locatiegegevens van het object (en overigens niet noodzakelijkerwijs dus ook van de verdachte) waarop, waarin of waaraan het baken is geplaatst. Deze informatie – 'de onderzoeksbevindingen' – zal dus, gelijk het Hof heeft overwogen, steeds impliciet in de observatieverslagen zijn verdisconteerd. In de observatieverslagen is immers gerelateerd wat door de observanten omtrent het geobserveerde object – en eventueel de verdachte – op welke locatie is waargenomen. Het Hof heeft voldoende verantwoord waarom er naar zijn mening geen sprake is geweest van een observatie die het kader van een beperkte inbreuk oversteept.

HR 12.03.2002, LJN AD7857 (Thermische opnamen)

De vervaardiging van thermische opnamen door de Politie Luchtvaartdienst vormt geen inbreuk op het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer van verdachte, nu hierbij geen sprake is geweest van een stelselmatige observatie, die tot resultaat kan hebben dat een min of meer volledig beeld wordt verkregen van bepaalde aspecten van het leven van verdachte. Een dergelijke inbreuk is met name niet aanwezig, omdat het hier gaat om een opsporingsmiddel dat slechts eenmalig is ingezet en niet meer kan opleveren dan een algemene aanwijzing voor een ongewone warmtebron (in of bij een woning) op een bepaald perceel.

Hof 's-Gravenhage 27.11.2001, NJ 2002, 153 (Cameratoezicht)

Gelet op het doel van de observatie, te weten het terugdringen van drugsoverlast, de plaats, te weten de Nieuwe Binnenweg, zijnde een van de locaties in het Saftlevenkwartier waar regelmatig geweldsdelicten en andere vormen van criminaliteit plaatsvinden en de wijze waarop deze is verricht, namelijk via een of meer door 'Rotterdam Veilig' bediende, vaste en beweegbare camera's overeenkomstig een met voldoende waarborgen omklede procedure, is de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van verdachte gedurende de

tijd dat hij werd gevolgd beperkt en biedt artikel 2 Politiewet 1993 daarvoor voldoende wettelijke grondslag. Nu (1) de verdachte vanaf het moment dat sprake was van een verdenking van een misdrijf bedoeld in de Opiumwet slechts gedurende een tiental minuten is gevolgd, (2) de verdachte zich al die tijd op de openbare weg, te weten de Nieuwe Binnenweg, bevond, (3) slechts is geregistreerd hetgeen eenieder die zich op dat moment op de Nieuwe Binnenweg bevond had kunnen waarnemen, (4) via borden aan bezoekers van onder meer de Nieuwe Binnenweg de aanwezigheid van camera's kenbaar is gemaakt, en (5) de observatie slechts een beperkt doel had, namelijk de aanhouding van de verdachte door de politie, kan niet worden gezegd dat de verdachte stelselmatig is gevolgd als bedoeld in artikel 126g Sv.

HR 16.01.2001, NJ 2001, 207 (Videocamera)

Casus:

Blijkens een proces-verbaal heeft er vanaf 24 februari 1998 tot en met 6 mei 1998 met behulp van een videocamera statische observatie plaatsgevonden op het perceel X-laan, zijnde het toenmalige woonadres van verdachte.

HR:

Het Hof heeft aldus de omstandigheden, zoals de duur, de plaats, het doel van de observatie en de wijze waarop deze is verricht, onderzocht. Daarbij heeft het Hof bijzondere betekenis toegekend aan zijn vaststelling dat de verdachte niet binnenshuis werd geobserveerd en slechts datgene is geregistreerd hetgeen ieder die zich in de openbare ruimte bevond kon waarnemen. Het in de overwegingen van het Hof besloten liggende oordeel dat de observatie onder deze omstandigheden slechts een zo beperkte inbreuk maakte op de persoonlijke levenssfeer van de verdachte waarvoor de artikel 141 en 142 Sv een toereikende wettelijke grondslag bieden, geeft geen blijk van een onjuiste rechtsopvatting en is niet onbegrijpelijk.

Proportionaliteit

Rb. Maastricht 08.11.2005, LJN AV0506

Bij de inzet van een technisch hulpmiddel als video-observatie dient een redelijke belangenafweging te worden gemaakt in die zin dat gekozen moet worden voor het voor betrokkene minst bezwarende optreden (eis van subsidiariteit). Bovendien behoort er een redelijke verhouding te zijn tussen de wijze van optreden en het beoogde doel (eis van proportionaliteit). Naar het oordeel van de Rechtbank is aan beide eisen niet voldaan. Het bij dit onderzoek naar het gebruik en het voorhanden hebben van een vervalst identiteitsbewijs ingezette middel is te zwaar, nu bekend was dat de verdachte M. gebruik had gemaakt van een vervalst identiteitsbewijs voor de huur van het appartement C.gang te Maastricht. Niet begrijpelijk is wat de (meer)waarde van een cameraobservatie onder die omstandigheden is. Bovendien is het in genoemde beslissing gegeven doel van de inzet van de cameraobservatie (vaststelling identiteit bezoekers C.gang) onbegrijpelijk, nu gegeven is dat de huurder van het pand, de genoemde verdachte M., een vervalst identiteitsbewijs heeft gebruikt. Eventuele andere (zwaardere) verdenkingen betreft de Rechtbank niet bij haar overweging nu deze niet genoemd worden in de beslissing van de officier van justitie.

Internationaal

Hof Amsterdam 17.12.2003, LJN AO5120

Op grond van de hiervoor genoemde feiten en omstandigheden, in onderling verband en samenhang beschouwd, is voldoende komen vast te staan dat sprake was van toestemming als bedoeld in artikel 40 Schengen Uitvoeringsovereenkomst. Daarbij wordt aangetekend dat – indien niet was komen vast te staan dat de bedoelde toestemming was verleend – het bepaalde in artikel 40 Schengen Uitvoeringsovereenkomst niet strekt tot bescherming van individuele personen, maar slechts de interstatelijke verhoudingen rechtens regelt, zodat het verweer reeds op die grond niet slaagt.

2.2.9 MODELLEN

Zie hoofdstuk 6.4:

1. Bevel observatie (art. 126g Sv).
2. Bevel observatie (art. 126o Sv).
3. Wijziging/aanvulling/verlenging/beëindiging bevel observatie (art. 126g/126o Sv).
4. Bevel observatie (art. 126zd Sv).
5. Bevel observatie (art. 565 lid 2 jo 126g Sv).

2.3 VORDEREN GEGEVENS (TELE)COMMUNICATIE

2.3.1 REGELGEVING

Wettekst

Artikel 126la

In deze afdeling wordt verstaan onder:

- a. aanbieder van een communicatiedienst: de natuurlijke persoon of rechtspersoon die in de uitoefening van een beroep of bedrijf aan de gebruikers van zijn dienst de mogelijkheid biedt te communiceren met behulp van een geautomatiseerd werk, of gegevens verwerkt of opslaat ten behoeve van een zodanige dienst of de gebruikers van die dienst;
- b. gebruiker van een communicatiedienst: de natuurlijke persoon of rechtspersoon die met de aanbieder van een communicatiedienst een overeenkomst is aangegaan met betrekking tot het gebruik van die dienst of die feitelijk gebruik maakt van een zodanige dienst.

Artikel 126n Sv

1. In geval van verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek een vordering doen gegevens te verstrekken over een gebruiker van een communicatiedienst en het communicatieverkeer met betrekking tot die gebruiker. De vordering kan slechts betrekking hebben op gegevens die bij algemene maatregel van bestuur zijn aangewezen en kan gegevens betreffen die:
 - a. ten tijde van de vordering zijn verwerkt; dan wel
 - b. na het tijdstip van de vordering worden verwerkt.
2. De vordering, bedoeld in het eerste lid, kan worden gericht tot iedere aanbieder van een communicatiedienst. Artikel 96a, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.
3. Indien de vordering gegevens betreft als bedoeld in het eerste lid, tweede volzin, onder b, wordt de vordering gedaan voor een periode van ten hoogste drie maanden.
4. De officier van justitie doet van de vordering proces-verbaal opmaken, waarin worden vermeld:
 - a. het misdrijf en, indien bekend, de naam of anders een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de verdachte;
 - b. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, eerste volzin, zijn vervuld;
 - c. indien bekend, de naam of anders een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de persoon omtrent wie gegevens worden gevorderd;
 - d. de gegevens die worden gevorderd;
 - e. indien de vordering gegevens betreft als bedoeld in het eerste lid, tweede volzin, onder b, de periode waarover de vordering zich uitstrekt.
5. Indien de vordering gegevens betreft als bedoeld in het eerste lid, tweede volzin, onder b, wordt de vordering beëindigd zodra niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, eerste volzin. Van een wijziging, aanvulling, verlenging of beëindiging van de vordering doet de officier van justitie proces-verbaal opmaken.
6. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld met betrekking tot de wijze waarop de gegevens door de officier van justitie worden gevorderd.

Artikel 126na Sv

1. In geval van verdenking van een misdrijf kan de opsporingsambtenaar in het belang van het onderzoek een vordering doen gegevens te verstrekken ter zake van naam, adres, postcode, woonplaats, nummer en soort dienst van een gebruiker van een communicatiedienst. Artikel 126n, tweede lid, is van toepassing.
2. Indien de gegevens, bedoeld in het eerste lid, bij de aanbieder niet bekend zijn en zij nodig zijn voor de toepassing van artikel 126m of artikel 126n kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek vorderen dat de aanbieder de gevorderde gegevens op bij algemene maatregel van bestuur te bepalen wijze achterhaalt en verstrekt.
3. In geval van een vordering als bedoeld in het eerste of tweede lid is artikel 126n, vierde lid, onder a, b, c en d, van overeenkomstige toepassing en blijft artikel 126bb buiten toepassing.
4. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld met betrekking tot de wijze waarop de gegevens door de opsporingsambtenaar of de officier van justitie worden gevorderd.

Artikel 126nb Sv

1. Teneinde toepassing te kunnen geven aan artikel 126m of artikel 126n kan de officier van justitie met inachtneming van artikel 3.10, vierde lid, van de Telecommunicatiewet bevelen dat met behulp van in dat artikel bedoelde apparatuur het nummer waarmee de gebruiker van een communicatiedienst kan worden geïdentificeerd, wordt verkregen.
2. Het bevel wordt gegeven aan een ambtenaar als bedoeld in artikel 3.10, vierde lid, onder a, van de Telecommunicatiewet en is schriftelijk. Bij dringende noodzaak kan het bevel mondeling worden gegeven. In dat geval stelt de officier van justitie het bevel binnen drie dagen op schrift.
3. Het bevel wordt gegeven voor een periode van ten hoogste een week en vermeldt:
 - a. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat voldaan is aan de voorwaarden voor toepassing van artikel 126m of artikel 126n; en
 - b. de naam of een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de gebruiker van telecommunicatie van wie het nummer moet worden verkregen.
4. De officier van justitie doet te zijnen overstaan de processen-verbaal of andere voorwerpen, waaraan een gegeven kan worden ontleend dat is verkregen door toepassing van het eerste lid vernietigen indien dat gegeven niet gebruikt wordt voor de toepassing van artikel 126m of artikel 126n.

Artikel 126ng Sv

1. Een vordering als bedoeld in artikel 126nc, eerste lid, 126nd, eerste lid, of 126ne, eerste lid, kan worden gericht tot de aanbieder van een communicatiedienst in de zin van artikel 126la, voor zover de vordering betrekking heeft op andere gegevens dan die welke gevorderd kunnen worden door toepassing van de artikelen 126n en 126na. De vordering kan geen betrekking hebben op gegevens die zijn opgeslagen in het geautomatiseerde werk van de aanbieder en niet voor deze bestemd of van deze afkomstig zijn.
2. In geval van verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, dat gezien zijn aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, kan de officier van justitie, indien het belang van het onderzoek dit dringend vordert, van de

aanbieder van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot gegevens als bedoeld in de laatste volzin van het eerste lid, deze gegevens vorderen, voor zover zij klaarblijkelijk van de verdachte afkomstig zijn, voor hem bestemd zijn, op hem betrekking hebben of tot het begaan van het strafbare feit hebben gediend, of klaarblijkelijk met betrekking tot die gegevens het strafbare feit is gepleegd.

3. Een vordering als bedoeld in het eerste lid kan niet worden gericht tot de verdachte. Artikel 96a, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.
4. Een vordering als bedoeld in het tweede lid kan slechts worden gedaan na voorafgaande schriftelijke machtiging, op vordering van de officier van justitie te verlenen door de rechter-commissaris.
5. Artikel 126nd, derde tot en met vijfde en zevende lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126ni Sv

1. In geval van verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, dat gezien zijn aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, kan de officier van justitie, indien het belang van het onderzoek dit dringend vordert, van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot bepaalde gegevens die ten tijde van de vordering zijn opgeslagen in een geautomatiseerd werk en waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat zij in het bijzonder vatbaar zijn voor verlies of wijziging, vorderen dat deze gegevens gedurende een periode van ten hoogste 90 dagen worden bewaard en beschikbaar gehouden. De vordering kan niet worden gericht tot de verdachte.
2. Indien de vordering is gericht tot de aanbieder van een communicatiedienst in de zin van artikel 126la, eerste lid, is de aanbieder verplicht zo spoedig mogelijk de gegevens te verschaffen die nodig zijn om de identiteit te achterhalen van andere aanbieders van wier dienst bij de communicatie gebruik is gemaakt.
3. De vordering wordt schriftelijk of mondeling gedaan. Indien de vordering mondeling wordt gedaan, doet de officier van justitie de vordering zo spoedig mogelijk op schrift stellen en doet hij binnen drie dagen nadat de vordering mondeling is gedaan, een gewaarmerkt afschrift daarvan verstrekken aan degene tot wie de vordering is gericht. Bij de vordering en bij het op schrift stellen daarvan wordt vermeld:
 - a. een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving van de gegevens die beschikbaar moeten worden gehouden;
 - b. het tijdstip van de vordering;
 - c. de titel van de vordering;
 - d. de periode gedurende de welke de gegevens beschikbaar moeten blijven; en
 - e. of het tweede lid van toepassing is.
4. De officier van justitie doet van de vordering en, indien deze mondeling plaatsvond, van de schriftelijke vastlegging daarvan een proces-verbaal opmaken, waarin worden vermeld:
 - a. de gegevens, bedoeld in het derde lid;
 - b. het misdrijf en indien bekend de naam of anderszins een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de verdachte; en
 - c. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat is voldaan aan de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid.
5. De vordering kan ten hoogste eenmaal worden verlengd gedurende een periode van ten hoogste negentig dagen. Het tweede, derde en vierde lid zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126u Sv

1. In een geval als bedoeld in artikel 126o, eerste lid, kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek een vordering doen gegevens te verstrekken over een gebruiker van een communicatiedienst in de zin van artikel 126la en het communicatieverkeer met betrekking tot die gebruiker. De vordering kan slechts betrekking hebben op gegevens die bij algemene maatregel van bestuur zijn aangewezen en kan gegevens betreffen die:
 - a. ten tijde van de vordering zijn verwerkt; dan wel
 - b. na het tijdstip van de vordering worden verwerkt.
2. De vordering, bedoeld in het eerste lid, kan worden gericht tot iedere aanbieder van een communicatiedienst. Artikel 96a, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.
3. Indien de vordering gegevens betreft als bedoeld in het eerste lid, tweede volzin, onder b, wordt de vordering gedaan voor een periode van ten hoogste drie maanden.
4. De officier van justitie doet van de vordering proces-verbaal opmaken, waarin worden vermeld:
 - a. een omschrijving van het georganiseerd verband;
 - b. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, zijn vervuld;
 - c. indien bekend, de naam of anders een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de persoon omtrent wie gegevens worden gevorderd;
 - d. de gegevens die worden gevorderd;
 - e. indien de vordering gegevens betreft als bedoeld in het eerste lid, tweede volzin, onder b, de periode waarover de vordering zich uitstrekt.
5. Indien de vordering gegevens betreft als bedoeld in het eerste lid, tweede volzin, onder b, wordt de vordering beëindigd zodra niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, eerste volzin. Van een wijziging, aanvulling, verlenging of beëindiging van de vordering doet de officier van justitie proces-verbaal opmaken.
6. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld met betrekking tot de wijze waarop de gegevens door de officier van justitie worden gevorderd.

Artikel 126ua Sv

1. In een geval als bedoeld in artikel 126o, eerste lid, kan de opsporingsambtenaar in het belang van het onderzoek een vordering doen gegevens te verstrekken ter zake van naam, adres, postcode, woonplaats, nummer en soort dienst van een gebruiker van een communicatiedienst als bedoeld in de zin van artikel 126la. Artikel 126u, tweede lid, is van toepassing.
2. Indien de gegevens, bedoeld in het eerste lid, bij de aanbieder niet bekend zijn en zij nodig zijn voor de toepassing van artikel 126t of artikel 126u, kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek vorderen dat de aanbieder de gevorderde gegevens op bij algemene maatregel van bestuur te bepalen wijze achterhaalt en verstrekt.
3. In geval van een vordering als bedoeld in het eerste of tweede lid is artikel 126u, vierde lid, onder a, b, c en d, van overeenkomstige toepassing en blijft artikel 126bb buiten toepassing.
4. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld met betrekking tot de wijze waarop de gegevens door de opsporingsambtenaar of de officier van justitie worden gevorderd.

Artikel 126ub Sv

Teneinde toepassing te kunnen geven aan artikel 126t of artikel 126u kan de officier van justitie bevelen dat met behulp van de apparatuur, bedoeld in artikel 3.10, vierde lid, van de Telecommunicatiewet het nummer waarmee een gebruiker van een communicatiedienst kan worden geïdentificeerd, wordt verkregen. Artikel 126nb, tweede tot en met vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126ug Sv

1. Een vordering als bedoeld in artikel 126uc, eerste lid, 126ud, eerste lid, of 126ue, eerste lid, kan worden gericht tot de aanbieder van een openbaar telecommunicatienetwerk, onderscheidenlijk de aanbieder van een openbare telecommunicatiedienst, voor zover de vordering betrekking heeft op andere gegevens dan die welke gevorderd kunnen worden door toepassing van de artikelen 126u en 126ua. De vordering kan geen betrekking hebben op gegevens die zijn opgeslagen in het geautomatiseerde werk van de aanbieder en niet voor deze bestemd of van deze afkomstig zijn.
2. In een geval als bedoeld in artikel 126o, eerste lid, kan de officier van justitie, indien het belang van het onderzoek dit dringend vordert, van de aanbieder van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot gegevens als bedoeld in de laatste volzin van het eerste lid, deze gegevens vorderen, voor zover zij klaarblijkelijk van de verdachte afkomstig zijn, voor hem bestemd zijn, of hem betrekking hebben of tot het begaan van het strafbare feit hebben gediend, of klaarblijkelijk met betrekking tot die gegevens het strafbare feit is gepleegd.
3. Een vordering als bedoeld in het eerste lid kan niet worden gericht tot de verdachte. Artikel 96a, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.
4. Een vordering als bedoeld in het tweede lid kan slechts worden gedaan na voorafgaande schriftelijke machtiging, op vordering van de officier van justitie te verlenen door de rechter-commissaris.
5. Artikel 126nd, derde tot en met vijfde en zevende lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126ui Sv

1. In een geval als bedoeld in artikel 126o, eerste lid, kan de officier van justitie, indien het belang van het onderzoek dit dringend vordert, van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot bepaalde gegevens die ten tijde van de vordering zijn opgeslagen in een geautomatiseerd werk en waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat zij in het bijzonder vatbaar zijn voor verlies of wijziging, vorderen dat deze gegevens gedurende een periode van ten hoogste 90 dagen worden bewaard en beschikbaar gehouden. De vordering kan niet worden gericht tot de verdachte.
2. Artikel 126ni, tweede tot en met vijfde lid, is van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat bij de in artikel 126ni, vierde lid, onderdeel c, bedoelde feiten en omstandigheden ook een omschrijving van het in artikel 126o, eerste lid, bedoelde georganiseerde verband wordt opgenomen.

Overige regelgeving

1. Hoofdstuk 13 Telecommunicatiewet, *Stb.* 2004, 308.
2. Besluit bewaren en vernietigen niet-gevoegde stukken, *Stb.* 1999, 548 (opgenomen in hoofdstuk 5).

3. Besluit vorderen gegevens telecommunicatie, *Stb.* 2004, 394 (opgenomen in hoofdstuk 5).
4. Besluit verstreking gegevens telecommunicatie, *Stb.* 2000, 71 (opgenomen in hoofdstuk 5).
5. Besluit bijzondere vergaring nummergegevens telecommunicatie, *Stb.* 2002, 31 (opgenomen in hoofdstuk 5).

2.3.2 BEGRIPSBEPALING

De officier van justitie is bevoegd om van een aanbieder van een communicatiedienst te vorderen om gegevens te verstrekken over een gebruiker van een communicatiedienst en het communicatieverkeer met betrekking tot die gebruiker.

2.3.3 BETEKENIS

Algemeen

- Onder communicatie wordt in dit verband verstaan niet voor het publiek bestemde communicatie die plaatsvindt met gebruikmaking van de diensten van een aanbieder van een communicatiedienst.
- Onder een aanbieder van een communicatiedienst wordt verstaan de natuurlijke persoon of rechtspersoon die in de uitoefening van een beroep of bedrijf aan de gebruikers van zijn dienst de mogelijkheid biedt te communiceren met behulp van een geautomatiseerd werk. Hieronder vallen de aanbieders van een openbaar telecommunicatienetwerk of -dienst (telefonie en internet), de aanbieders van een geheel of gedeeltelijk besloten communicatienetwerk of -dienst alsmede degenen die in de uitoefening van een beroep of bedrijf gegevens verwerken of opslaan ten behoeve van een aanbieder van een communicatiedienst of diens gebruikers.
- Een aanbieder van een openbare telecommunicatiedienst beschikt over een beperkte eigen infrastructuur, en maakt daarnaast gebruik van de infrastructuur van een aanbieder van een openbaar telecommunicatienetwerk.
- Met een aanbieder van een geheel of gedeeltelijk besloten communicatienetwerk of -dienst worden private netwerken bedoeld, zoals een vorm van intranet.
- Met degene die in de uitoefening van een beroep of bedrijf gegevens verwerkt of opslaat ten behoeve van een communicatiedienst of diens gebruikers wordt bijvoorbeeld een aanbieder van webhostingdiensten of een beheerder van websites bedoeld.
- De aanbieders van een openbaar telecommunicatienetwerk of -dienst hebben op grond van de Telecommunicatiewet de verplichting om medewerking te verlenen aan een vordering op grond van een in dit hoofdstuk te bespreken opsporingsbevoegdheid. Deze plicht tot medewerking geldt slechts ten aanzien van gegevens die de aanbieder bij zijn normale bedrijfsuitoefening ter beschikking krijgt. Uitzondering hierop is de in artikel 13.4 lid 2 Telecommu-

nicatiewet geregelde specifieke bewaarplicht van gegevens die nodig zijn voor het doen van een bestandsanalyse (art. 126na/126ua lid 2 Sv). Deze gegevens moeten namelijk drie maanden door de aanbieder worden bewaard vanaf het tijdstip waarop deze gegevens voor de eerste maal zijn verwerkt.

- In de Telecommunicatiewet is geen verplichting tot medewerking opgenomen voor aanbieders van geheel of gedeeltelijk besloten communicatienetwerken en -diensten alsmede degenen die in de uitoefening van een beroep of bedrijf gegevens verwerken of opslaan ten behoeve van een communicatiedienst of diens gebruikers. Deze aanbieders dienen echter wel te voldoen aan een vordering die bevoegd is gegeven op basis van een in het Wetboek van Strafvordering toegekende bevoegdheid (niet-naleving daarvan is strafbaar op grond van artikel 184 Sr). Indien er geen verkeersgegevens of gebruikersgegevens door desbetreffende aanbieder worden gegenereerd of indien de aanbieder daartoe geen toegang heeft, kan de vordering niet gegeven (en in ieder geval niet opgevolgd) worden.
- Met een gebruiker van een communicatiedienst wordt zowel de natuurlijke persoon als de rechtspersoon bedoeld die met de aanbieder van een communicatiedienst een overeenkomst is aangegaan alsmede degenen die feitelijk gebruik maakt van zo'n dienst.
- Toepassing van de bevoegdheid tot het vorderen van gegevens over een gebruiker van een communicatiedienst en het communicatieverkeer met betrekking tot die gebruiker is niet beperkt tot de verdachte. In beginsel kan deze bevoegdheid worden toegepast jegens elke gebruiker van communicatie van wie de gegevens van belang kunnen zijn voor het onderzoek, zoals een slachtoffer of een bekende van de verdachte. De kring van personen van wie gegevens gevorderd kunnen worden, wordt beperkt door het belang van het opsporingsonderzoek. Dat wil zeggen ter opheldering van de verdenking en ten behoeve van de strafrechtelijke afdoening. Daarnaast brengt het beginsel van proportionaliteit met zich mee dat aan de motivering voor het vorderen van gegevens over personen die geen verdachte zijn hogere eisen worden gesteld.
- In de wet wordt onderscheid gemaakt tussen gegevens 'over een gebruiker van een communicatiedienst en het communicatieverkeer met betrekking tot die gebruiker' (art. 126n/126u Sv), en gegevens 'ter zake van naam, adres, postcode, woonplaats, nummer en soort dienst van een gebruiker van een communicatiedienst' (art. 126na/126ua Sv). Deze twee categorieën van gegevens worden ook wel aangeduid als verkeersgegevens respectievelijk gebruikersgegevens. Verkeersgegevens is het bredere begrip dat gebruikersgegevens omvat.
- Op grond van artikel 126ng/126ug lid 1 Sv kunnen er van een aanbieder van een communicatiedienst ook identificerende en andere dan identificerende gegevens (historische en toekomstige gegevens) worden gevorderd, voor zover deze gegevens niet gevorderd kunnen worden op grond van de bevoegdheden tot het vorderen van gebruikersgegevens (art. 126na/126ua Sv) en verkeersgegevens (art. 126n/126u Sv).

Vordering verstrekking verkeersgegevens (art. 126n/126u Sv)

- Op grond van artikel 126n/126u Sv kan de officier van justitie van de aanbieder van een communicatiedienst vorderen gegevens te verstrekken over een gebruiker van een communicatiedienst en het communicatieverkeer met betrekking tot die gebruiker. Het kan gaan om gegevens die ten tijde van de vordering reeds zijn verwerkt (historische gegevens), dan wel na het tijdstip van de vordering worden verwerkt (toekomstige gegevens).
- De bevoegdheid tot het vorderen van verkeersgegevens is toegestaan in geval van een verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67 lid 1 Sv, dan wel van een verdenking dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd.
- De bevoegdheid tot het vorderen van verkeersgegevens kan op grond van artikel 126zh Sv ook worden toegepast in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf. Zie hieromtrent Hoofdstuk 1.11 Opsporing terroristische misdrijven.
- In artikel 2 van het Besluit vorderen gegevens telecommunicatie (opgenomen in hoofdstuk 5) wordt een limitatieve opsomming gegeven van de gegevens die op grond van de bevoegdheid tot het vorderen van verkeersgegevens kunnen worden gevorderd. Er kunnen dus niet meer of andere gegevens worden opgevraagd dan de navolgende – in het besluit genoemde – categorieën van gegevens:
 - naam, adres en woonplaats van de gebruiker;
 - nummers van de gebruiker;
 - naam, adres en woonplaats en het nummer van de natuurlijke persoon of rechtspersoon
 - met wie de gebruiker verbinding heeft, heeft gehad of heeft getracht tot stand te brengen, of van de natuurlijk persoon of rechtspersoon die heeft getracht met de gebruiker verbinding tot stand te brengen;
 - de datum en het tijdstip waarop de verbinding met de gebruiker tot stand is gebracht en beëindigd en de duur van de verbinding, dan wel, in geval er geen verbinding tot stand is gekomen, de datum en het tijdstip waarop is getracht verbinding met de gebruiker tot stand te brengen, alsmede de afwijking van dit tijdstip van de wettelijke tijd, bedoeld in artikel 1, eerste lid van de Wet van 16 juli 1958 tot nadere regeling van de wettelijke tijd (*Stb.* 352);
 - de locatiegegevens van het netwerkaansluitpunt dan wel gegevens betreffende de geografische positie van de randapparatuur van een gebruiker in geval van een verbinding of poging daartoe;
 - de nummers van de randapparatuur waarvan de gebruiker gebruik maakt of heeft gemaakt;
 - de soorten diensten waarvan de gebruiker gebruik maakt of heeft gemaakt evenals de daarbij behorende gegevens;
 - naam, adres en woonplaats van degene die de rekening betaalt voor de openbare telecommunicatiediensten en telecommunicatienetwerken die de gebruiker ter beschikking heeft of heeft gehad, indien deze een ander is dan de gebruiker.

- Op grond van een vordering verstrekking verkeersgegevens kunnen van een aanbieder van een communicatiedienst slechts verkeersgegevens worden verkregen indien er sprake is (geweest) van communicatieverkeer. Dat wil zeggen dat er verbinding (of een poging daartoe) moet zijn (geweest) tussen een geautomatiseerd werk (zoals een telefoon of een computer) en een ander geautomatiseerd werk. Indien een mobiele telefoon slechts stand-by staat, worden er wel locatiegegevens van de betreffende mobiele telefoon gegenereerd, maar deze gegevens kunnen echter niet op grond van artikel 126n/126u Sv worden gevorderd. In dit geval is er namelijk geen sprake (geweest) van communicatieverkeer. Locatiegegevens kunnen, in het geval een telefoon slechts stand-by staat, wel worden gevorderd op grond van artikel 126ng/126ug jo 126ne/126ue Sv.
- Bij het vorderen van historische verkeersgegevens kan een onderscheid worden gemaakt tussen een A-analyse en een B-analyse. Dit onderscheid geldt alleen voor telefonie. In geval van een A-analyse wordt door de aanbieder van een openbaar telecommunicatienetwerk of -dienst een overzicht geleverd van de nummers die door de gebruiker zijn gebeld. Dit betreft dus het uitgaande verkeer. De B-analyse bevat daarentegen een overzicht van de nummers die naar de gebruiker van communicatie hebben gebeld. Dit betreft dus het inkomende verkeer. Sommige aanbieders bewaren geen volledig overzicht van het inkomende verkeer. In dat geval kan dus voor het verkrijgen van een volledig overzicht van de verkeersgegevens bij de andere aanbieders een overzicht van het uitgaande verkeer worden gevorderd. In de praktijk wordt meestal een A- en B-analyse gevorderd.
- Bij het vorderen van toekomstige verkeersgegevens behoeft het onderscheid tussen een A-analyse en een B-analyse niet gemaakt te worden. In dit geval zal de aanbieder van een openbaar telecommunicatienetwerk of -dienst namelijk een overzicht verstrekken van zowel de inkomende als de uitgaande nummers.
- Toekomstige gegevens kunnen worden gevorderd voor een periode van ten hoogste drie maanden. Daarnaast kan een vordering verstrekking van toekomstige verkeersgegevens worden verlengd.
- Op grond van artikel 126n/126u Sv kunnen verkeersgegevens worden gevorderd over 'een gebruiker van een communicatiedienst'. Het ligt dus niet voor de hand om op basis van deze artikelen mastverkeersgegevens te vorderen. Mastverkeersgegevens geven namelijk informatie over al het communicatieverkeer dat gedurende een bepaalde periode via een bepaald basisstation (ook wel zendmast of -paal genaamd) heeft plaatsgevonden. Het gaat hier dus om gegevens die betrekking hebben op een groep van personen. Artikel 126ng/126ug lid 1 jo 126nd/126ud Sv bieden de mogelijkheid om gegevens te vorderen over een groep personen.
- Van een aanbieder van een communicatiedienst kunnen verkeersgegevens worden gevorderd die betrekking hebben op het internetverkeer, waaronder het e-mailverkeer, van een gebruiker van een communicatiedienst. Gegevens over het internetverkeer kunnen inzicht geven in de gebruikte IP-adressen, de data en tijdstippen waarop de gebruiker is ingelogd en de duur van de ver-

bindingen. Gegevens omtrent het e-mailverkeer kunnen inzicht geven in de verschillende e-mailadressen waarmee de gebruiker contact heeft gehad, het IP-adres waarvandaan de e-mailberichten zijn verzonden en de datum en tijdstip van verzending. Welke gegevens in dit kader daadwerkelijk kunnen worden ontvangen op grond van een vordering verstrekking verkeersgegevens, is afhankelijk van de gegevens die door de aanbieder worden verwerkt.

Vordering verstrekking gebruikersgegevens (art. 126na/126ua lid 1 Sv)

- Op grond van artikel 126na/126ua Sv kan de opsporingsambtenaar van iedere aanbieder van een communicatiedienst vorderen om gebruikersgegevens te verstrekken. Onder gebruikersgegevens worden verstaan de naam, adres, postcode, woonplaats, nummer en soort dienst van een gebruiker van een communicatiedienst.
- De bevoegdheid tot het vorderen van gebruikersgegevens kan worden toegepast in geval van een verdenking van een misdrijf, dan wel van een verdenking dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd.
- De bevoegdheid tot het vorderen van gebruikersgegevens kan op grond van artikel 126zi Sv ook worden toegepast in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf. Zie hieromtrent hoofdstuk 1.11 Opsporing terroristische misdrijven.
- Het begrip 'nummer' kan worden omschreven als cijfers, letters of andere symbolen die, al dan niet in combinatie, bestemd zijn voor toegang tot of identificatie van een gebruiker van een communicatiedienst. Hierbij valt te denken aan een aansluitnummer behorend bij een telefoonaansluiting.
- De gebruiker van internet kan onder verschillende nummers bekend zijn bij de aanbieder van een communicatiedienst, zoals het adres waarop de gebruiker zijn e-mailberichten ontvangt en verzendt (e-mailadres), de accountnaam waaronder de gebruiker inlogt op internet of het internetprotocol (IP)-adres. Aan de hand van een IP-adres, in combinatie met datum en tijdstip van internetgebruik, kan de aanbieder van een communicatiedienst achterhalen welke gebruiker zich met behulp van dat IP-adres heeft ingelogd op internet.
- Onder soort dienst wordt verstaan het type communicatiedienst die de gebruiker afneemt. Het kan in dit geval bijvoorbeeld gaan om vaste, mobiele (gsm, GPRS of UMTS) of satelliettelefonie, internet of om soorten binnen deze diensten, zoals een telefax, een ISDN-aansluiting of een ADSL-aansluiting.

Vordering verstrekking gebruikersgegevens (bestandsanalyse) (art. 126na/126ua lid 2 Sv)

- Op grond van artikel 126na/126ua lid 2 Sv kan de officier van justitie van een aanbieder van een openbaar (mobiel) telecommunicatienetwerk of -dienst vorderen dat deze door middel van een bestandsanalyse de gebruikersgegevens achterhaalt van een gebruiker van een communicatiedienst.

- Een bestandsanalyse kan worden gevorderd indien van een gebruiker van een communicatiedienst geen telefoonnummer bekend is en dat ook niet kan worden achterhaald op grond van een vordering verstrekking gebruikersgegevens, zoals in geval van een prepaid gsm-telefoon.
- Een aanbieder van een openbaar (mobiel) telecommunicatienetwerk of -dienst kan slechts dan overgaan tot het doen van een bestandsanalyse indien door politie of justitie gegevens worden verstrekt over de locaties waar en de tijdstippen waarop de gebruiker gebruik heeft gemaakt van communicatie. Op basis van deze gegevens kan door de aanbieder worden vastgesteld over welke basisstations (ook wel zendmasten of -palen genaamd) de communicatie is verzonden. Vervolgens kan de aanbieder door toepassing van een bestandsanalyse het aansluit- of abonneenummer (en de daaraan gekoppelde gebruikersgegevens) achterhalen.
- De bevoegdheid tot het doen van een bestandsanalyse is uitsluitend toegestaan om toepassing mogelijk te maken van de bevoegdheden tot het vorderen van verkeersgegevens (art. 126n/126u Sv) of tot het opnemen van (tele)communicatie (art. 126m/126t Sv).
- In het geval de bestandsanalyse wordt gevorderd teneinde de bevoegdheid tot het vorderen van verkeersgegevens (art. 126n/126u Sv) mogelijk te maken, dan zal er sprake moeten zijn van een verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67 lid 1 Sv, dan wel van een verdenking dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd.
- Indien de bestandsanalyse dient te worden toegepast teneinde de bevoegdheid tot het opnemen van (tele)communicatie (art. 126m/126t Sv) mogelijk te maken, dan zal er sprake moeten zijn van een verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67 lid 1 Sv, dat gelet op de aard of samenhang met andere misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde maakt, dan wel van een verdenking dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd. De bevoegdheid mag daarnaast slechts worden toegepast indien het onderzoek dit dringend vordert zodat de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit in dit geval nog nadrukkelijker een rol van betekenis spelen.
- De bevoegdheid tot het vorderen van een bestandsanalyse kan op grond van artikel 126zi lid 2 Sv ook worden toegepast in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf. Zie hieromtrent hoofdstuk 1.11 Opsporing terroristische misdrijven.
- Om te kunnen voldoen aan een vordering bestandsanalyse zijn de aanbieders van een openbaar (mobiel) communicatienetwerk of -dienst op grond van artikel 13.4 lid 2 Telecommunicatiewet verplicht bepaalde gegevens die nodig zijn voor de uitvoering van een bestandsanalyse drie maanden te bewaren vanaf het tijdstip waarop deze gegevens voor de eerste maal zijn verwerkt. Dit is een afwijking van de algemene regel dat aanbieders niet gedwongen kunnen worden gegevens te verzamelen en te bewaren die niet voor de eigen bedrijfsvoering nodig zijn.

- In geval van spoed of indien de benodigde informatie niet (tijdig) of niet op voldoende effectieve wijze kan worden verkregen door middel van een bestandsanalyse dan kan ook direct worden overgegaan tot de inzet van de IMSI-catcher.

Vergaring nummergegevens (IMSI-catcher) (art. 126nb/126ub Sv)

- Op grond van artikel 126nb/126ub Sv kan de officier van justitie bevelen dat de IMSI-catcher wordt ingezet om het nummer waarmee de gebruiker van een communicatiedienst kan worden geïdentificeerd, te achterhalen.
- In artikel 3.10 lid 4 Telecommunicatiewet zijn regels opgenomen omtrent de strafvorderlijke inzet van de IMSI-catcher. De inzet van dit opsporingsmiddel heeft namelijk tot gevolg dat er gebruik wordt gemaakt van frequentieruimte op een wijze die afwijkt van de geldende regels. Daarnaast zijn in artikel 2 van het Besluit bijzondere vergaring nummergegevens telecommunicatie (*Stb.* 2002, 31) de technische eisen vermeld waaraan de IMSI-catcher dient te voldoen.
- Als de IMSI-catcher actief is, verloopt de communicatie van alle gsm-telefoons die in een bepaald gebied stand-by staan via dit apparaat. De IMSI-catcher neemt dus de functie over van een naburige zendmast, scant alle frequenties van de aanbieders van een openbaar (mobiel) communicatienetwerk of -dienst en registreert op dat moment de IMSI- en IMEI-nummers van alle mobiele telefoons die zich aanmelden bij deze (sterkere) zendmast. Nadat deze werkwijze is toegepast op ten minste twee verschillende tijdstippen/plaatsen worden de bestanden met elkaar vergeleken en kan men een uniek tapkenmerk achterhalen.
- De inzet van de IMSI-catcher gaat gepaard met het volgen van de persoon van wie het nummer waarmee hij gebruik maakt van telecommunicatie achterhaald moet worden. De IMSI-catcher kan namelijk slechts zinvol worden toegepast indien bekend is waar de persoon zich bevindt. Naarmate dit dichter bij deze persoon plaatsvindt, kan dit met meer nauwkeurigheid plaatsvinden.
- De IMSI-catcher mag pas worden ingezet nadat de officier van justitie binnen kantooruren en op werkdagen aan alle aanbieders van een openbaar (mobiel) communicatienetwerk of -dienst een vordering bestandsanalyse heeft gedaan. Indien dusdanige spoed geboden is of in het geval de benodigde informatie niet (tijdig) of niet op voldoende effectieve wijze kan worden verkregen door middel van een bestandsanalyse dan kan ook direct worden overgegaan tot de inzet van de IMSI-catcher.
- De IMSI-catcher mag slechts worden ingezet door daartoe aangewezen opsporingsambtenaren die voldoen aan de door de minister van Justitie vastgestelde eisen betreffende kennis van de juridische, operationele en technische aspecten van het gebruik van de IMSI-catcher (zie hieromtrent het Besluit bijzondere vergaring nummergegevens telecommunicatie (*Stb.* 2002, 31)).
- De strafvorderlijke bevoegdheid tot de inzet van de IMSI-catcher is uitsluitend toegestaan om toepassing mogelijk te maken van de bevoegdheden tot

het vorderen van verkeersgegevens (art. 126n/126u Sv) of tot het opnemen van telecommunicatie (art. 126m/126t Sv). Het is dus niet toegestaan om de IMSI-catcher op grond van artikel 126nb/126ub Sv toe te passen met de enkele bedoeling om de locatie van een gsm-telefoon te kunnen achterhalen ('scannen') of om telecommunicatie te blokkeren ('jammen').

- Deze twee laatste toepassingen zijn wel geregeld in artikel 3.10 lid 1 en 2 Telecommunicatiewet. De IMSI-catcher mag op grond van dit artikel worden ingezet indien dat noodzakelijk is ter beëindiging van strafbaar gedrag jegens een persoon (zoals in geval van ontvoeringen en gijzelingen) of wanneer dit noodzakelijk is in het belang van de veiligheid van de staat.
- In het geval de IMSI-catcher wordt ingezet teneinde de bevoegdheid tot het vorderen van verkeersgegevens (art. 126n/126u Sv) mogelijk te maken, dan zal er sprake moeten zijn van een verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67 lid 1 Sv, dan wel van een verdenking dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd.
- Indien de IMSI-catcher dient te worden toegepast teneinde de bevoegdheid tot opnemen van telecommunicatie (art. 126m/126t Sv) mogelijk te maken, dan zal er sprake moeten zijn van een verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67 lid 1 Sv, dat gelet op de aard of samenhang met andere misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde maakt, dan wel van een verdenking dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd. De bevoegdheid mag daarnaast slechts worden toegepast indien het onderzoek dit dringend vordert zodat de vereisten van proportionaliteit en subsidiairiteit in dit geval nog nadrukkelijker een rol van betekenis spelen.
- De bevoegdheid tot het bevelen dat de IMSI-catcher wordt ingezet, kan op grond van artikel 126zj Sv ook worden toegepast in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf. Zie hieromtrent hoofdstuk 1.11 Opsporing terroristische misdrijven.

Vordering verstrekking gegevens bestemd voor of afkomstig van een aanbieder van een communicatiedienst (art. 126 ng/126ug lid 1 Sv)

- Op grond van artikel 126ng/126ug lid 1 jo 126nc/126uc-126ne/126ue Sv kan de officier van justitie identificerende en andere dan identificerende gegevens (historische en toekomstige gegevens) vorderen van een aanbieder van een communicatiedienst, voor zover de te vorderen gegevens niet gevorderd kunnen worden op grond van de bevoegdheden tot het vorderen van gebruikersgegevens (art. 126na/126ua Sv) en verkeersgegevens (art. 126n/126u Sv).
- De bevoegdheid tot het vorderen van gegevens bestemd voor of afkomstig van een aanbieder van een communicatiedienst kan op grond van artikel 126zo Sv ook worden toegepast in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf. Zie hieromtrent hoofdstuk 1.11 Opsporing terroristische misdrijven.
- Een vordering op grond van artikel 126ng/126ug lid 1 jo 126nc/126uc-126ne/126ue Sv kan geen betrekking hebben op gegevens die èn zijn opgeslagen in

het geautomatiseerde werk (systeem) van de aanbieder en die niet voor de aanbieder bestemd of van deze afkomstig zijn.

- Voorbeelden van gegevens die op grond van deze bevoegdheid kunnen worden verkregen zijn de Personal Unblocking Key (PUK-code), mastverkeersgegevens of gegevens betreffende het opwaarderen van beltegoed.

Vordering verstrekking gegevens van een aanbieder van een communicatiedienst (art. 126ng/126ug lid 2 Sv)

- Op grond van artikel 126ng/126ug lid 2 Sv kan de officier van justitie, na een voorafgaande schriftelijke machtiging van de rechter-commissaris, van een aanbieder van een communicatiedienst vorderen om gegevens die zijn opgeslagen in het geautomatiseerde werk van de aanbieder, voor zover deze gegevens klaarblijkelijk van de verdachte afkomstig zijn, voor hem bestemd zijn, op hem betrekking hebben, tot het begaan van het strafbare feit hebben gediend of klaarblijkelijk met betrekking tot die gegevens het strafbare feit is gepleegd, te verstrekken.
- De bevoegdheid van artikel 126ng/126ug lid 2 Sv kan worden toegepast in geval van een verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67 lid 1 Sv dat gezien zijn aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, dan wel in geval van een verdenking dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd.
- De bevoegdheid tot het vorderen van gegevens bestemd voor of afkomstig van een aanbieder van een communicatiedienst kan op grond van artikel 126zo lid 2 Sv ook worden toegepast in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf. Zie hieromtrent Hoofdstuk 1.11 Opsporing terroristische misdrijven.
- Op grond van artikel 126ng/126ug lid 2 Sv kan de inhoud worden verkregen van e-mailberichten en voicemailberichten die ten tijde van de vordering reeds zijn verwerkt (historische gegevens). Ten aanzien van de inhoud van e-mailberichten of voicemailberichten die in een toekomstige periode bekeken moeten worden, zal de bevoegdheid tot het opnemen van telecommunicatie ex artikel 126m/126t Sv moeten worden toegepast.

Vordering bevroering van gegevens (art. 126ni/126ui Sv)

- Op grond van artikel 126ni/126ui Sv kan de officier van justitie van een aanbieder van een communicatiedienst vorderen om bepaalde gegevens, die ten tijde van de vordering zijn opgeslagen in het geautomatiseerde werk van de aanbieder en waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat zij in het bijzonder vatbaar zijn voor verlies of wijziging, gedurende een periode van ten hoogste 90 dagen te bewaren en beschikbaar te houden. Een vordering bevroering van gegevens kan eenmaal worden verlengd.
- Met behulp van de bevoegdheid tot het vorderen van de bevroering van gegevens kan worden voorkomen dat gegevens die in het bijzonder vatbaar zijn

voor verlies of wijziging, zoals verkeersgegevens die door een aanbieder van telecommunicatie slechts worden bewaard voor zolang dat nodig is voor de eigen bedrijfsvoering, op een later tijdstip niet meer beschikbaar zijn of niet in dezelfde staat bewaard zijn gebleven ten behoeve van het opsporingsonderzoek. Deze ‘vluchtige’ gegevens kunnen op grond van een vordering bevroering van gegevens door een derde worden bewaard in afwachting van een beslissing van de officier van justitie om de betreffende gegevens al of niet op grond van bijvoorbeeld een zelfstandige vordering ex artikel 126n/126u Sv te vorderen.

- Een aanbieder van een communicatiedienst tot wie een vordering bevroering van gegevens is gericht, is verplicht om zo spoedig mogelijk de gegevens te verschaffen die nodig zijn om de identiteit te achterhalen van de andere aanbieders van wier dienst bij de communicatie gebruik is gemaakt. Met behulp van deze gegevens kan de officier van justitie vervolgens een vordering bevroering van gegevens richten tot de andere aanbieders.
- De bevoegdheid tot het vorderen van de bevroering van gegevens is toegestaan in geval van een verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67 lid 1 Sv dat gezien zijn aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, dan wel van een verdenking dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd. De bevoegdheid mag daarnaast slechts worden toegepast indien het onderzoek dit dringend vordert zodat de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit in dit geval nog nadrukkelijker een rol van betekenis spelen.
- Bij de beoordeling van de vraag of een misdrijf als omschreven in artikel 67 lid 1 Sv een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, dienen de feiten en omstandigheden van het geval meegewogen te worden. Dit betekent dat ook minder ernstige misdrijven een inbreuk op de rechtsorde kunnen opleveren doordat zij in samenhang met andere misdrijven worden gepleegd. Hierbij wordt bedoeld op misdrijven als handel in drugs, mensenhandel, witwassen of wapenhandel dan wel minder ernstige misdrijven die gepleegd zijn of beraamd worden in combinatie met andere misdrijven, zoals in geval van valsheid in geschrift in combinatie met omkoping van ambtenaren teneinde bijvoorbeeld overheidsvergunningen te verkrijgen.
- De bevoegdheid tot het bevroeren van gegevens kan op grond van artikel 126zja Sv ook worden toegepast in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf. Zie hieromtrent hoofdstuk 1.11 Opsporing terroristische misdrijven.
- De bevoegdheid tot het vorderen van de bevroering van gegevens geeft geen bevoegdheid om van een aanbieder van een communicatiedienst te vorderen om heel in het algemeen gegevens voor een bepaalde termijn vast te leggen. Een vordering kan namelijk slechts in een bepaald geval (indien het onderzoek dit dringend vordert) en ten aanzien van gespecificeerde gegevens worden gedaan.

2.3.4 PROCEDURE

Algemeen

- Bij dit hoofdstuk zijn de modellen gevoegd (zie hoofdstuk 6.5) die gebruikt dienen te worden om de in dit hoofdstuk besproken opsporingsbevoegdheden toe te kunnen passen. Er zijn aparte modellen voor internet en voor telefonie (vast of mobiel).
- Van een vordering verstrekking verkeersgegevens, een wijziging, aanvulling, verlenging of beëindiging daarvan en een vordering bestandsanalyse doet de officier van justitie proces-verbaal opmaken door een opsporingsambtenaar. In dit proces-verbaal zal de opsporingsambtenaar de in artikel 126n/126u lid 4 Sv genoemde elementen moeten vermelden.
- Van een vordering verstrekking gebruikersgegevens wordt door de opsporingsambtenaar proces-verbaal opgemaakt, waarin aangegeven zal moeten worden dat aan de in artikel 126n/126u lid 4 Sv genoemde elementen is voldaan.

Vordering verstrekking verkeersgegevens (art. 126n/126u Sv)

- Verkeersgegevens kunnen op vordering van de officier van justitie worden verkregen van iedere aanbieder van een communicatiedienst. De aanbieders van een openbaar telecommunicatienetwerk of -dienst hebben op grond van de Telecommunicatiewet een medewerkingverplichting om te voldoen aan een vordering ex artikel 126n/126u Sv. Deze medewerkingsverplichting geldt niet ten aanzien van de aanbieders van een geheel of gedeeltelijk besloten communicatienetwerk of -dienst alsmede degenen die in de uitoefening van een beroep of bedrijf gegevens verwerken of opslaan ten behoeve van een communicatiedienst of diens gebruikers. Deze aanbieders dienen echter wel te voldoen aan een vordering die bevoegd is gegeven op basis van een in het Wetboek van Strafvordering toegekende bevoegdheid (niet-naleving daarvan is strafbaar op grond van artikel 184 Sr).
- In de schriftelijke vordering van de officier van justitie worden vermeld de naam (of anders een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding) van de (rechts)persoon over wie de gegevens worden gevorderd en de te vorderen gegevens.
- In de modellen van artikel 126n/126u Sv zijn de in het Besluit vorderen gegevens telecommunicatie limitatief genoemde categorieën verkeersgegevens vertaald naar in de praktijk gehanteerde begrippen. Gegevens die in het Besluit wel als verkeersgegevens zijn aangewezen, maar niet in het model terugkomen (zoals NAW-gegevens van degene die de rekening betaalt voor de gebruiker), kunnen worden gevorderd onder het kopje 'Anders, namelijk...'
- De bevoegdheid tot het vorderen van verkeersgegevens omvat de bevoegdheid om gebruikersgegevens te vorderen, zodat de officier van justitie op basis van artikel 126n/126u Sv ook gebruikersgegevens kan vorderen. De gebruikersgegevens worden dan via het Centraal Informatiepunt voor Onderzoek aan Telecommunicatie (CIOT) verstrekt.

- In een vordering verstrekking verkeersgegevens zal de periode aangegeven moeten worden waarover gegevens verstrekt moeten worden. Een vordering verstrekking van toekomstige verkeersgegevens kan worden gedaan voor een periode van ten hoogste drie maanden en kan worden gewijzigd, aangevuld en verlengd.
- In artikel 126n/126u Sv zijn geen vormvoorschriften opgenomen voor het doen van een mondelinge vordering. In principe zal een vordering dan ook schriftelijk moeten worden gedaan. Naar analogie van de voorschriften die gelden voor het doen van een mondelinge vordering op grond van artikel 126nc/126uc-126ng/126ug Sv, moet het ervoor worden gehouden dat ook in dit geval de vordering mondeling kan worden gedaan.

Vordering verstrekking gebruikersgegevens (art. 126na/126ua lid 1 Sv)

- Gebruikersgegevens kunnen op vordering van een opsporingsambtenaar worden verkregen van iedere aanbieder van een communicatiedienst. De aanbieders van een openbaar communicatienetwerk of -dienst hebben op grond van de Telecommunicatiewet een medewerkingverplichting om te voldoen aan een vordering ex artikel 126na/126ua Sv. Deze medewerkingsverplichting geldt niet ten aanzien van de aanbieders van een geheel of gedeeltelijk besloten communicatienetwerk of -dienst alsmede degenen die in de uitoefening van een beroep of bedrijf gegevens verwerken of opslaan ten behoeve van een communicatiedienst of diens gebruikers. Deze aanbieders dienen echter wel te voldoen aan een vordering die bevoegd is gegeven op basis van een in het Wetboek van Strafvordering toegekende bevoegdheid (niet-naleving daarvan is strafbaar op grond van artikel 184 Sr).
- Van een aanbieder van een openbaar telecommunicatienetwerk of -dienst kunnen gegevens van een gebruiker van mobiele en vaste telefonie alleen worden verkregen via het Centraal Informatiepunt voor Onderzoek aan Telecommunicatie (CIOT). Dit geldt ook voor vorderen van gebruikersgegevens van de aanbieders van openbare communicatiediensten en -netwerken die de toegang tot internet en tot de diensten van internet voor gebruikers mogelijk maken.
- Het CIOT beheert een database met gebruikersgegevens die worden aangeleverd door de aanbieders van een openbaar telecommunicatienetwerk of -dienst. In het Besluit verstrekking gegevens telecommunicatie (*Stb.* 2000, 71) zijn regels opgenomen die betrekking hebben op de wijze waarop de gebruikersgegevens via het CIOT-systeem moeten worden gevorderd en verstrekt.
- De bevraging en verstrekking van gebruikersgegevens verloopt op elektronische wijze via het CIOT-systeem. Elk regiokorps beschikt hiertoe over een speciale computer waar slechts geautoriseerde opsporingsambtenaren toegang hebben tot het CIOT-systeem. Met behulp van dit systeem kunnen op volautomatische wijze de maximaal 24 uur oude bestanden van de aanbieders worden bevraagd.
- In de schriftelijke vordering van de opsporingsambtenaar worden de naam (of anders een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding) van de (rechts)persoon over wie de gegevens worden gevorderd en de te vorderen gegevens vermeld.

- De vordering wordt verstrekt aan een opsporingsambtenaar die geautoriseerd is om op elektronische wijze een bevraging te doen in het CIOT-systeem.
- De volgende gebruikersgegevens kunnen met behulp van het CIOT-systeem worden opgevraagd:
 - de naam, het adres met nummer en eventuele toevoegingen, de postcode en de woonplaats;
 - het aansluitnummer van de gebruiker;
 - de telecommunicatiedienst die wordt afgenomen en, in geval van internet, de soort verbinding;
 - de naam van de aanbieder van een openbaar telecommunicatienetwerk met behulp waarvan de aanbieder van een openbare telecommunicatiedienst de diensten aan de gebruiker heeft verleend;
 - (in geval van internet) de gebruikersnaam, de inlognaam en de e-mail-adressen van een gebruiker, de identificatienummers die op het tijdstip, waarop de gegevens van het bestand worden geactualiseerd, aan een gebruiker zijn toegekend voor de verlening van toegang tot internet of de door middel van internet te leveren of te verrichten diensten.
- Bij een bevraging van het CIOT-systeem wordt ook bekend welke aanbieder het aansluitnummer heeft uitgegeven.
- Een aanbieder van een openbaar communicatienetwerk of -dienst is niet verplicht om de gebruikersgegevens op een andere wijze (bijvoorbeeld via de fax) te verstrekken dan middels het CIOT-systeem. Uitzondering hierop betreft de situatie dat een CIOT-bevraging geen ‘hit’ oplevert. Deze situatie kan zich bijvoorbeeld voordoen in het geval het aansluitnummer is afgesloten of omdat de betreffende aanbieder nog niet op het CIOT-systeem is aangesloten.
- Omdat de aanbieders van een geheel of gedeeltelijk besloten communicatienetwerk of -dienst alsmede degenen die in de uitoefening van een beroep of bedrijf gegevens verwerken of opslaan ten behoeve van een communicatiedienst of diens gebruikers niet zijn aangesloten bij het CIOT zal in deze gevallen een vordering verstrekking gebruikersgegevens rechtstreeks naar deze aanbieders verzonden moeten worden.
- In artikel 126na/126ua Sv zijn geen vormvoorschriften opgenomen voor het doen van een mondelinge vordering. In principe zal een vordering dan ook schriftelijk moeten worden gedaan. Naar analogie van de voorschriften die gelden voor het doen van een mondelinge vordering op grond van artikel 126nc/126uc-126ng/126ug Sv, moet het ervoor worden gehouden dat ook in dit geval de vordering mondeling kan worden gedaan.

Vordering verstrekking gebruikersgegevens (bestandsanalyse) (art. 126na/126ua lid 2 Sv)

- Een vordering van een officier van justitie tot het doen van een bestandsanalyse kan aan iedere aanbieder van een openbaar mobiel communicatienetwerk of -dienst worden gericht.
- De toepassing van de bestandsanalyse is nader uitgewerkt in het Besluit bijzondere vergaring nummergegevens telecommunicatie (*Stb.* 2002, 31).

- In de schriftelijke vordering van de officier van justitie worden ten minste twee tijdstippen waarop en locaties waar de gebruiker kennelijk gebruik heeft gemaakt van telecommunicatie vermeld (art. 5 lid 2 Besluit bijzondere vergaring nummergegevens telecommunicatie). In de vordering worden de gegevens omtrent de tijdstippen met een marge van + en – 5 minuten vermeld.
- Een vordering bestandsanalyse wordt binnen kantooruren en op werkdagen verzonden naar alle aanbieders van een openbaar mobiel communicatienetwerk of -dienst. Binnen twee uur nadat de vordering tot bestandsanalyse (en telefonische attendering) is verzonden, zal de aanbieder aangegeven of (en binnen welke tijd) hij aan deze vordering gevolg kan geven. De behandelend officier van justitie zal vervolgens moeten besluiten of de resultaten van de bestandsanalyse afgewacht kunnen worden of dat hij zich rechtstreeks wendt tot de Dienst Specialistische Recherchetoeepassingen (DSRT) van het KLPD voor de inzet van de IMSI-catcher.
- In artikel 126na/126ua Sv zijn geen vormvoorschriften opgenomen voor het doen van een mondelinge vordering. In principe zal een vordering dan ook schriftelijk moeten worden gedaan. Naar analogie van de voorschriften die gelden voor het doen van een mondelinge vordering op grond van artikel 126nc/126uc-126ng/126ug Sv, moet het ervoor worden gehouden dat ook in dit geval de vordering mondeling kan worden gedaan.

Vergaring nummergegevens (IMSI-catcher) (art. 126nb/126ub Sv)

- De officier van justitie kan slechts daartoe aangewezen opsporingsambtenaren van de Dienst Specialistische Recherchetoeepassingen (DSRT) van het KLPD schriftelijk bevelen om met behulp van de IMSI-catcher het nummer te achterhalen waarmee de gebruiker van communicatie kan worden geïdentificeerd.
- Indien een officier van justitie wil overgaan tot de inzet van de IMSI-catcher dan zal hij contact moeten opnemen met de DSRT. In het geval de vraag groter is dan de capaciteit van de DSRT zal de officier van justitie telecommunicatie van het Landelijk Parket de aanvragen voor inzet van de IMSI-catcher prioriteren aan de hand van de informatie die bij de DSRT aanwezig is.
- In het schriftelijke bevel van de officier van justitie worden de feiten en omstandigheden vermeld waaruit blijkt dat is voldaan aan de voorwaarden voor toepassing van artikel 126m/126t of 126n/126u Sv en de naam (of een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding) van de gebruiker van telecommunicatie.
- Het bevel van de officier van justitie kan slechts worden gegeven voor een periode van ten hoogste een week. Indien de inzet binnen deze periode niet het beoogde resultaat heeft gehad, zal opnieuw beoordeeld moeten worden of er een nieuw bevel kan worden verstrekt.
- Bij dringende noodzaak kan de officier van justitie een mondeling bevel geven. In dit geval zal de officier van justitie binnen drie dagen het bevel op schrift moeten stellen en verstrekken aan de DSRT.

- Indien er met behulp van de IMSI-catcher gegevens zijn verkregen die niet gebruikt worden om toepassing mogelijk te maken van de bevoegdheden tot het opnemen van telecommunicatie (art. 126m/126t Sv) of het vorderen van verkeersgegevens (art. 126n/126u Sv), dan dienen deze gegevens vernietigd te worden.
- Door de aangewezen opsporingsambtenaren van de DSRT wordt op grond van artikel 4 van het Besluit bijzondere vergaring nummergegevens telecommunicatie een proces-verbaal opgemaakt van de inzet van de IMSI-catcher. In dit proces-verbaal worden onder meer vermeld de data en de tijdstippen waarop en de plaatsen waar de IMSI-catcher is gebruikt en de gegevens die door het gebruik van dit apparaat zijn verkregen.

Vordering verstrekking gegevens bestemd voor of afkomstig van een aanbieder van telecommunicatie (art. 126ng/126ug lid 1 Sv)

- Op vordering van de officier van justitie kunnen identificerende en andere dan identificerende gegevens worden verkregen van iedere aanbieder van een communicatiedienst. Hierbij zullen de voorwaarden die zijn vermeld in artikel 126ng/126ug lid 1, 126nc/126uc, 126nd/126ud en 126ne/126ue Sv in acht genomen moeten worden (zie hieromtrent hoofdstuk 2.12 Vorderen van gegevens: procedurebeschrijving van artikel 126nc/126uc, 126nd/126ud en 126ne/126ue Sv).
- De vordering van de officier van justitie is schriftelijk en vermeldt de naam (of een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding) van de (rechts)persoon over wie de gegevens gevorderd worden, een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de gegevens die worden gevorderd en de termijn waarbinnen en de wijze waarop de gegevens dienen te worden verstrekt alsmede het wetsartikel op grond waarvan de vordering wordt gedaan.
- Bij dringende noodzaak kan de vordering mondeling door de officier van justitie worden gegeven. De officier van justitie zal dan achteraf de vordering op schrift moeten stellen en de schriftelijke vordering binnen drie dagen aan de gene tot wie de mondelinge vordering was gericht, dienen te verstrekken.

Vordering verstrekking gegevens van een aanbieder van telecommunicatie (art. 126ng/126ug lid 2 Sv)

- De inhoud van e-mailberichten en voicemailberichten kan op vordering van de officier van justitie, na een verkregen schriftelijke machtiging van de rechter-commissaris, worden verkregen van iedere aanbieder van een communicatiedienst. Opmerking hierbij verdient dat het vorderen van voicemailberichten in de praktijk tot problemen kan leiden omdat de aanbieders veelal niet in staat blijken te zijn om de voicemailberichten te verstrekken.
- De vordering van de officier van justitie is schriftelijk en vermeldt de naam (of een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding) van de (rechts)persoon over wie de gegevens gevorderd worden, een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de gegevens die worden gevorderd en de termijn waarbinnen en de wijze waarop de gegevens dienen te worden verstrekt alsmede het wetsartikel op grond waarvan de vordering wordt gedaan.

- De officier van justitie verstrekt de schriftelijke vordering aan een opsporingsambtenaar die deze vordering doorgeleid naar de aanbieder van wie de inhoud van de betreffende berichten wordt gevorderd. Daarnaast kan de officier van justitie de schriftelijke vordering ook rechtstreeks ter beschikking stellen aan de aanbieder.
- Bij dringende noodzaak kan de vordering, na een verkregen (mondelijke) machtiging van de rechter-commissaris, mondeling door de officier van justitie worden gegeven. De officier van justitie zal dan achteraf de vordering op schrift moeten stellen en de schriftelijke vordering binnen drie dagen aan de aanbieder tot wie de vordering was gericht, dienen te verstrekken.

Vordering bevrozing van gegevens (art. 126ni/126ui Sv)

- Op vordering van de officier van justitie kan van iedere derde van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot bepaalde gegevens die in een geautomatiseerd werk zijn opgeslagen en waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat zij in het bijzonder vatbaar zijn voor verlies of wijziging worden gevorderd om deze ('vluchtige') gegevens gedurende een periode van ten hoogste negentig dagen te bewaren en beschikbaar te houden.
- De vordering van de officier van justitie kan schriftelijk of mondeling worden gedaan. Indien de vordering mondeling is gedaan, dan zal de officier van justitie achteraf de vordering op schrift moeten stellen en de schriftelijke vordering binnen drie dagen aan de aanbieder tot wie de vordering was gericht, dienen te verstrekken.
- De schriftelijke vordering van de officier van justitie vermeldt het tijdstip van de vordering, een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de gegevens die beschikbaar moeten worden gehouden, de periode gedurende welke de gegevens beschikbaar moeten blijven alsmede het wetsartikel op grond waarvan de vordering wordt gedaan.
- De vluchtige gegevens kunnen in de vordering zo nauwkeurig mogelijk worden aangeduid door in de vordering de gegevens zo veel als mogelijk te concretiseren ten aanzien van bijvoorbeeld persoon, plaats, gebied, onderwerp of periode.
- De vordering kan eenmaal worden verlengd voor een periode van ten hoogste negentig dagen.

2.3.5 UITVOERING

Algemeen

Bij de uitvoering van deze opsporingsbevoegdheden geldt uiteraard ook hetgeen in hoofdstuk 1 is vermeld over:

- schriftelijke verantwoording;
- bescherming van beroepsgeheimhouders;
- afscherming;
- notificatie;

- gegevensbeheer;
- internationale samenwerking.

Als aanvulling hierop geldt nog dat de mededelingsplicht conform artikel 126bb Sv niet van toepassing is ten aanzien van de vordering verstrekking gebruikersgegevens en bestandsanalyse (art. 126 na/126ua Sv).

2.3.6 BIJZONDERHEDEN

Internationale samenwerking

Zie ook hoofdstuk 1.9 Internationale samenwerking.

Inkomende rechtshulpverzoeken

- Op grond van artikel 552oa lid 2 Sv is er voor de uitvoering van een buitenlands verzoek tot toepassing van de in dit hoofdstuk besproken opsporingsbevoegdheden (met uitzondering van de in artikel 126nd lid 6, 126ne/126ue lid 3 en 126ng/126ug Sv geregelde opsporingsbevoegdheden) geen verdrag vereist.
- De uitvoering van een buitenlands verzoek tot toepassing van de bovengenoemde opsporingsbevoegdheden zal plaats moeten vinden met inachtneming van het (eventuele) toepasselijke verdrag en de Nederlandse wetsbepalingen, voorschriften en procedures (art. 126n/126u of 126na/126ua of 126nb/126ub en de in titel X van het Wetboek van Strafvordering opgenomen artikelen). Daarnaast is ook de regelgeving omtrent notificatie, bewaring en vernietiging van toepassing (art. 126aa lid 2 en 126bb tot en met 126dd Sv).
- De officier van justitie kan op eigen gezag, voor zover géén machtiging van een RC is vereist, aan een buitenlands verzoek tot toepassing van de bovengenoemde opsporingsbevoegdheden uitvoering geven.
- Ingevolge artikel 552i Sv zijn opsporingsambtenaren niet bevoegd om zelfstandig uitvoering te geven aan een buitenlands rechtshulpverzoek waarin om inlichtingen wordt verzocht die slechts kunnen worden verkregen op grond van in dit hoofdstuk besproken opsporingsbevoegdheden.

Uitgaande rechtshulpverzoeken

- In het geval de gebruiker van een communicatiedienst gebruik maakt van de diensten van een buitenlandse aanbieder van een communicatiedienst of indien de gebruiker van een communicatiedienst gebruik maakt van een Nederlandse aanbieder van een communicatiedienst maar zich op buitenlands grondgebied bevindt, kan de officier van justitie een verzoek om rechtshulp doen aan de bevoegde buitenlandse autoriteiten ter verkrijging van gegevens over deze gebruiker en het communicatieverkeer met betrekking tot die gebruiker.
- In het geval voor de toepassing van een bevoegdheid naar Nederlands recht een machtiging van de RC is vereist (bijv. artikel 126ng/126ug lid 2 Sv), zal het rechtshulpverzoek vergezeld moeten gaan van een machtiging van de RC.
- Het rechtshulpverzoek zal via het (L)IRC aan de bevoegde autoriteiten van de buitenlandse lidstaat moeten worden aangeboden.

2.3.7 VOORBEELDEN

- De PUK-code behorend bij een gsm-toestel kan op grond van artikel 126ng/126ug lid 1 jo 126nd/126ud Sv van een aanbieder van een communicatiedienst worden gevorderd. De PUK-code is namelijk geen verkeersgegeven in de zin van artikel 126n Sv en wordt ook niet vermeld in artikel 2 van het Besluit vorderen gegevens telecommunicatie
- Een onderzoeksteam wil een gsm op IMEI-nummer gaan tappen. Dit nummer is voorsnog niet bekend bij het onderzoeksteam. Om het IMEI-nummer te kunnen achterhalen, zal er een vordering verstrekking historische verkeersgegevens (art. 126n/126u Sv) gedaan moeten worden op het aansluitnummer van het gsm-toestel. Op basis van deze verkeersgegevens kan het IMEI-nummer worden achterhaald en vervolgens kan op dit nummer worden getapt.
- Een persoon die thuis op zijn computer een webserver maakt en familieleden in de gelegenheid stelt daarop hun websites te plaatsen, kan niet worden aangemerkt als een aanbieder van een communicatiedienst. Er is namelijk pas sprake van een aanbieder van een communicatiedienst indien de betreffende natuurlijke persoon of rechtspersoon in de uitoefening van een beroep of bedrijf handelt.
- Om te kunnen bepalen waar de mobiele telefoon van een gebruiker zich bevindt, kunnen locatiegegevens worden gevorderd van een aanbieder van een communicatiedienst. Locatiegegevens worden in het geval er sprake is van communicatieverkeer aangemerkt als verkeersgegeven (zie artikel 2 van het Besluit vorderen gegevens telecommunicatie). Er kunnen op grond van artikel 126n/126u Sv dus geen locatiegegevens worden gevorderd indien een mobiele telefoon slechts stand-by staat. Locatiegegevens van een mobiele telefoon die stand-by staat, kunnen wel worden gevorderd op grond van artikel 126ng/126ug jo 126ne/126ue Sv. Aangezien locatiegegevens slechts voor een beperkte periode worden opgeslagen in het netwerk van de aanbieder van een communicatiedienst is een vordering op grond van artikel 126ng/126ug jo 126nd/126ud Sv weinig zinvol.
- Indien historische gegevens worden gevorderd van een aanbieder van een communicatiedienst zal er geen overzicht met belpogingen worden meegeleverd. Deze gegevens worden door de aanbieders namelijk niet bewaard voor hun bedrijfsvoering. In het geval van een vordering verstrekking van toekomstige gegevens kunnen de aanbieders wel informatie verstrekken over belpogingen (zowel inkomend als uitgaand).
- De bevoegdheid tot het vorderen van gebruikersgegevens omvat mede de bevoegdheid om van de aanbieder van een communicatiedienst te vorderen antwoord te geven op de vraag of een bepaalde gebruiker van een communicatiedienst zijn diensten betreft bij die aanbieder of welke naam er bij een bepaald nummer hoort.
- Onder nummer wordt mede begrepen het (geheime) aansluitnummer ten aanzien waarvan de abonnee bij de aanbieder van een communicatiedienst te kennen heeft gegeven dat geen vermelding in een openbare telefoongids mag plaatsvinden.

- Er hoeft geen verzoek om rechtshulp gedaan te worden in het geval verkeersgegevens worden opgevraagd die hebben plaatsgehad met een gsm-telefoon van een buitenlandse aanbieder op Nederlands grondgebied. Indien het telefoonnummer van deze gsm-telefoon bekend is, kunnen de verkeersgegevens namelijk worden verkregen door aan alle Nederlandse aanbieders van een openbaar (mobiel) telecommunicatienetwerk- of dienst een overzicht van een A- en B-analyse te vorderen op basis van artikel 126n/126u Sv.
- Bij een schietincident met een dodelijk slachtoffer waren veel mogelijke betrokkenen aanwezig op de plaats van het incident. Aangezien er mogelijk gegevens over deze betrokkenen beschikbaar zijn, omdat zij in de directe nabijheid van het incident gebruik hebben gemaakt van hun gsm-telefoon, kan van de aanbieders van een communicatiedienst op grond van artikel 126ni/126ui Sv worden gevorderd om gedurende een korte periode deze gegevens beschikbaar te houden ten behoeve van het onderzoek. In afwachting van de beslissing van de officier van justitie om deze gegevens al of niet zelf te vorderen, worden deze gegevens dan bewaard door de aanbieder.

2.3.8 MODELLEN

Zie hoofdstuk 6.5:

1. Vordering verstrekking verkeersgegevens (art. 126n/126u Sv) (mobiele of vaste telefonie).
2. Vordering verstrekking verkeersgegevens (art. 126n/126u Sv) (internet).
3. Wijziging, aanvulling, verlenging vordering verstrekking verkeersgegevens (art. 126n/126u Sv).
4. Beëindiging vordering verstrekking verkeersgegevens (art. 126n/126u Sv).
5. Vordering verstrekking gebruikersgegevens (art. 126na/126ua Sv) (mobiele of vaste telefonie).
6. Vordering verstrekking gebruikersgegevens (art. 126na/126ua Sv) (internet).
7. Vordering verstrekking gebruikersgegevens (bestandsanalyse) (art. 126 na lid 2 jo 126m/126n cq 126ua lid 2 jo 126t/126u Sv).
8. Bevel vergaring nummergegevens (IMSI-catcher) (art. 126nb/126ub Sv).
9. Vordering verstrekking identificerende gegevens bestemd voor of afkomstig van een aanbieder van een communicatiedienst (art. 126ng/126ug lid 1 jo 126nc/126uc Sv).
10. Vordering verstrekking historische gegevens bestemd voor of afkomstig van een aanbieder van een communicatiedienst (art. 126ng/126ug lid 1 jo 126nd/126ud lid 1 Sv).
11. Vordering verstrekking toekomstige gegevens bestemd voor of afkomstig van een aanbieder van een communicatiedienst (art. 126ng/126ug lid 1 jo 126ne/126ue lid 1 Sv).
12. Wijziging, aanvulling, verlenging vordering verstrekking toekomstige gegevens bestemd voor of afkomstig van een aanbieder van een communicatiedienst (art. 126ng/126ug lid 1 jo 126ne/126ue lid 1 Sv).
13. Beëindiging vordering verstrekking toekomstige gegevens bestemd voor of afkomstig van een aanbieder van een communicatiedienst (art. 126ng/126ug lid 1 jo 126ne/126ue lid 1 Sv).
14. Vordering tot machtiging vordering verstrekking van in een geautomatiseerd werk opgeslagen gegevens van een aanbieder van een communicatiedienst (art. 126ng/126ug lid 2 Sv).

15. Vordering verstrekking van in een geautomatiseerd werk opgeslagen gegevens van een aanbieder van een communicatiedienst (art. 126ng/126ug lid 2 Sv).
16. Bevel medewerking aan het ontsleutelen van gegevens (art. 126nh/126uh Sv).
17. Vordering bevroezing van gegevens (art. 126ni/126ui Sv).
18. Verlenging vordering bevroezing van gegevens (art. 126ni/126ui Sv)
19. Vordering verstrekking verkeersgegevens (art. 126zh Sv) (mobiele of vaste telefonie).
20. Vordering verstrekking verkeersgegevens (art. 565 lid 2 jo 126n Sv) (mobiele of vaste telefonie).

2.4 OPNEMEN VAN (TELE)COMMUNICATIE

2.4.1 REGELGEVING

Wettekst

Artikel 126la Sv

In deze afdeling wordt verstaan onder:

- a. aanbieder van een communicatiedienst: de natuurlijke persoon of rechtspersoon die in de uitoefening van een beroep of bedrijf aan de gebruikers van zijn dienst de mogelijkheid biedt te communiceren met behulp van een geautomatiseerd werk, of gegevens verwerkt of opslaat ten behoeve van een zodanige dienst of de gebruikers van die dienst;
- b. gebruiker van een communicatiedienst: de natuurlijke persoon of rechtspersoon die met de aanbieder van een communicatiedienst een overeenkomst is aangegaan met betrekking tot het gebruik van die dienst of die feitelijk gebruik maakt van een zodanige dienst.

Artikel 126m Sv

1. In geval van verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, dat gezien zijn aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, kan de officier van justitie, indien het onderzoek dit dringend vordert, aan een opsporingsambtenaar bevelen dat met een technisch hulpmiddel niet voor het publiek bestemde communicatie, die plaatsvindt met gebruikmaking van de diensten van een aanbieder van een communicatiedienst, wordt opgenomen.
2. Het bevel is schriftelijk en vermeldt:
 - a. het misdrijf en indien bekend de naam of anderszins een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de verdachte;
 - b. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, zijn vervuld;
 - c. zo mogelijk het nummer of een andere aanduiding waarmee de individuele gebruiker van de communicatiedienst wordt geïdentificeerd alsmede, voor zover bekend, de naam en het adres van de gebruiker;
 - d. de geldigheidsduur van het bevel;
 - e. een aanduiding van de aard van het technisch hulpmiddel of de technische hulpmiddelen waarmee de communicatie wordt opgenomen.
3. Indien het bevel betrekking heeft op communicatie die plaatsvindt via een openbaar telecommunicatienetwerk of met gebruikmaking van een openbare telecommunicatiedienst in de zin van de Telecommunicatiewet, wordt – tenzij zulks niet mogelijk is of het belang van strafvordering zich daartegen verzet – het bevel ten uitvoer gelegd met medewerking van de aanbieder van het openbare telecommunicatienetwerk of de openbare telecommunicatiedienst en gaat het bevel vergezeld van de vordering van de officier van justitie aan de aanbieder om medewerking te verlenen.
4. Indien het bevel betrekking heeft op andere communicatie dan bedoeld in het derde lid, wordt – tenzij zulks niet mogelijk is of het belang van strafvordering zich daartegen verzet – de aanbieder in de gelegenheid gesteld medewerking te verlenen bij de tenuitvoerlegging van het bevel.
5. Het bevel, bedoeld in het eerste lid, kan slechts worden gegeven na schriftelijke machtiging, op vordering van de officier van justitie te verlenen door de rech-

ter-commissaris. Artikel 126l, vijfde tot en met achtste lid, is van overeenkomstige toepassing.

6. Voor zover het belang van het onderzoek dit bepaaldelijk vordert, kan bij of terstond na de toepassing van het eerste lid tot degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij kennis draagt van de wijze van versleuteling van de communicatie, de vordering worden gericht medewerking te verlenen aan het ontsleutelen van de gegevens door hetzij deze kennis ter beschikking te stellen, hetzij de versleuteling ongedaan te maken.
7. De in het zesde lid bedoelde vordering wordt niet gericht tot de verdachte.
8. Op de in het zesde lid bedoelde vordering zijn artikel 96a, derde lid, en artikel 126l, vierde, zesde en zevende lid, van overeenkomstige toepassing.
9. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over de wijze waarop het in het eerste lid bedoelde bevel en de in het derde en zesde lid bedoelde vorderingen kunnen worden gegeven en over de wijze waarop daaraan wordt voldaan.

Artikel 126ma Sv

1. Indien bij de afgifte van een bevel als bedoeld in artikel 126m, derde lid, bekend is dat de gebruiker van het nummer, bedoeld in artikel 126m, tweede lid, onderdeel c, zich op het grondgebied van een andere staat bevindt, wordt, voor zover een verdrag dit voorschrijft en met toepassing van dat verdrag, die andere staat van het voornemen tot het opnemen van telecommunicatie in kennis gesteld en de instemming van die staat verworven voordat het bevel ten uitvoer wordt gelegd.
2. Indien na aanvang van het opnemen van de telecommunicatie op grond van het bevel bekend wordt dat de gebruiker zich op het grondgebied van een andere staat bevindt, wordt, voor zover een verdrag dit voorschrijft en met toepassing van dat verdrag, die andere staat van het opnemen van telecommunicatie in kennis gesteld en de instemming van die staat verworven.
3. De officier van justitie kan een bevel als bedoeld in artikel 126m, derde lid, eveneens geven, indien het bestaan van het bevel noodzakelijk is om een andere staat te kunnen verzoeken telecommunicatie met een technisch hulpmiddel op te nemen of telecommunicatie af te tappen en rechtstreeks naar Nederland door te geleiden ter fine van opname met een technisch hulpmiddel in Nederland.

Artikel 126t Sv

1. In een geval als bedoeld in artikel 126o, eerste lid, kan de officier van justitie, indien het onderzoek dit dringend vordert, aan een opsporingsambtenaar bevelen dat met een technisch hulpmiddel niet voor het publiek bestemde communicatie die plaatsvindt met gebruikmaking van de diensten van een aanbieder van een communicatiedienst in de zin van artikel 126la, wordt opgenomen.
2. Het bevel is schriftelijk en vermeldt:
 - a. een omschrijving van het georganiseerd verband;
 - b. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, zijn vervuld;
 - c. zo mogelijk het nummer waarmee de individuele gebruiker van de communicatiedienst wordt geïdentificeerd alsmede, voor zover bekend, de naam en het adres van de gebruiker;
 - d. de naam van de persoon, genoemd in het eerste lid, wanneer deze niet de houder is;

- e. de geldigheidsduur van het bevel; en
 - f. een aanduiding van de aard van het technisch hulpmiddel of de technische hulpmiddelen waarmee de communicatie wordt opgenomen.
3. Indien het bevel betrekking heeft op communicatie die plaatsvindt via een openbaar telecommunicatienetwerk of met gebruikmaking van een openbare telecommunicatiedienst in de zin van de Telecommunicatiewet, wordt – tenzij zulks niet mogelijk is of het belang van strafvordering zich daartegen verzet – het bevel ten uitvoer gelegd met medewerking van de aanbieder van het openbare telecommunicatienetwerk of de openbare telecommunicatiedienst en gaat het bevel vergezeld van een vordering aan de aanbieder om medewerking te verlenen.
 4. Indien het bevel betrekking heeft op andere communicatie dan bedoeld in het derde lid, wordt – tenzij zulks niet mogelijk is of het belang van strafvordering zich daartegen verzet – de aanbieder in de gelegenheid gesteld medewerking te verlenen bij de tenuitvoerlegging van het bevel.
 5. Het bevel, bedoeld in het eerste lid, kan slechts worden gegeven na schriftelijke machtiging, op vordering van de officier van justitie te verlenen door de rechter-commissaris. Artikel 126s, vijfde tot en met achtste lid, is van overeenkomstige toepassing.
 6. Voor zover het belang van het onderzoek dit bepaaldelijk vordert, kan bij of terstond na de toepassing van het eerste lid tot degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij kennis draagt van de wijze van versleuteling van de communicatie, de vordering worden gericht medewerking te verlenen aan het ontsleutelen van de gegevens door hetzij deze kennis ter beschikking te stellen, hetzij de versleuteling ongedaan te maken.
 7. De in het zesde lid bedoelde vordering wordt niet gericht tot de verdachte.
 8. Op de in het zesde lid bedoelde vordering zijn artikel 96a, derde lid, en artikel 126s, vierde, zesde en zevende lid, van overeenkomstige toepassing.
 9. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over de wijze waarop het in het eerste lid bedoelde bevel en de in het derde en zesde lid bedoelde vorderingen worden gegeven en over de wijze waarop daaraan wordt voldaan.

Artikel 126ta Sv

1. Indien bij de afgifte van een bevel als bedoeld in artikel 126t, derde lid, bekend is dat de gebruiker van het nummer, bedoeld in artikel 126t, tweede lid, onderdeel c, zich op het grondgebied van een andere staat bevindt, wordt, voor zover een verdrag dit voorschrijft en met toepassing van dat verdrag, die andere staat van het voornemen tot het opnemen van telecommunicatie in kennis gesteld en de instemming van die staat verworven voordat het bevel ten uitvoer wordt gelegd.
2. De officier van justitie kan een bevel als bedoeld in artikel 126t, derde lid, eveneens geven, indien het bestaan van het bevel noodzakelijk is om een andere staat te kunnen verzoeken telecommunicatie met een technisch hulpmiddel op te nemen of telecommunicatie af te tappen en rechtstreeks naar Nederland door te geleiden ter fine van opname met een technisch hulpmiddel in Nederland.

Artikel 552oa Sv

1. Voor zover een voor inwilliging vatbaar en op een verdrag gegrond verzoek van een buitenlandse autoriteit daartoe strekt, kunnen de in artikel 126l, 126m,

- 126nd, zesde lid, 126ne, derde lid, 126nf, 126ng, 126s en 126t, 126ue, derde lid, 126ufen en 126ug omschreven bevoegdheden worden uitgeoefend.
2. Andere bevoegdheden, omschreven in de Titel IVa, V, Va en Vc van het Eerste Boek, kunnen worden uitgeoefend en aan artikel 126ff kan toepassing worden gegeven, indien een voor inwilliging vatbaar rechtshulpverzoek daartoe strekt.
 3. Tenzij het toepasselijke verdrag anders bepaalt kan, ter voldoening aan een verzoek om rechtshulp, geen gebruik van de in Titel IVa, V, Va en Vc omschreven bevoegdheden worden gemaakt en kan aan artikel 126ff geen toepassing worden gegeven, anders dan overeenkomstig de voorgaande leden.
 4. Processen-verbaal en andere voorwerpen, verkregen door toepassing van een in artikel 126l, 126m, 126nd, zesde lid, 126ne, derde lid, 126nf, 126s, 126t, 126ue, derde lid en 126uf omschreven bevoegdheid, kunnen door de officier van justitie worden afgegeven aan de buitenlandse autoriteiten voor zover de Rechtbank, met inachtneming van het toepasselijke verdrag, daartoe verlof verleent.
 5. Artikel 126aa, tweede lid, alsmede 126bb tot en met 126dd zijn van overeenkomstige toepassing. Artikel 126cc is slechts van toepassing voor zover de betreffende processen-verbaal en andere voorwerpen niet aan de buitenlandse autoriteiten zijn afgegeven. De officier van justitie draagt er zorg voor dat een betrokkene de processen-verbaal en andere voorwerpen die op hem betrekking hebben op enig moment kan inzien.

Artikel 552ob Sv

1. Voor zover een verdrag daarin voorziet, kan op verzoek van een buitenlandse autoriteit telecommunicatie worden afgetapt met het oog op de rechtstreekse doorgeleiding naar het buitenland. Artikel 126m, eerste lid, en artikel 126t, eerste lid, zijn van overeenkomstige toepassing.
2. Indien de afgetapte en rechtstreeks doorgeleide telecommunicatie betrekking heeft op een gebruiker van telecommunicatie die zich op Nederlands grondgebied bevindt, worden aan de doorgeleiding de voorwaarden verbonden, dat de gegevens verkregen door het aftappen van de telecommunicatie:
 - a. voor zover deze mededelingen bevatten, gedaan door of aan een persoon die zich op grond van artikel 218 zou kunnen verschonen indien hij als getuige naar de inhoud van die mededelingen zou worden gevraagd, niet mogen worden gebruikt en dienen te worden vernietigd; en
 - b. alleen mogen worden gebruikt voor het strafrechtelijk onderzoek in het kader waarvan het rechtshulpverzoek is gedaan en dat voor het gebruik voor enig ander doel voorafgaand toestemming dient te worden gevraagd en te zijn verkregen.
3. Artikel 126bb is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 552oc Sv

1. Een kennisgeving, op basis van een verdrag, van de bevoegde autoriteiten van een andere staat over het voornemen tot aftappen of het aftappen van telecommunicatie van een gebruiker die zich op Nederlands grondgebied bevindt, wordt onverwijld doorgezonden aan de door het College van procureurs-generaal daartoe aangewezen officier van justitie.
2. De officier van justitie stelt de kennisgeving onverwijld in handen van de rechter-commissaris bij een schriftelijke vordering waarin, binnen de in het toepasselijke verdrag gestelde termijn, machtiging tot het verlenen van instemming met het voornemen tot aftappen of het aftappen door de bevoegde buitenlandse autoriteiten wordt verlangd.

3. De rechter-commissaris neemt een beslissing op de vordering met inachtneming van het bepaalde in het toepasselijke verdrag en het bepaalde bij of krachtens artikel 126*m* of 126*t*.
4. Indien de machtiging wordt verleend, deelt de officier van justitie de autoriteiten van wie de kennisgeving afkomstig is, binnen de in het toepasselijke verdrag gestelde termijn, mede dat met het voornemen tot aftappen of het aftappen van telecommunicatie van een gebruiker die zich op Nederlands grondgebied bevindt, wordt ingestemd. Hij verbindt daaraan de voorwaarden die de rechter-commissaris heeft gesteld, alsmede de voorwaarden, dat de gegevens verkregen door het aftappen van de telecommunicatie van de gebruiker tijdens diens verblijf op Nederlands grondgebied:
 - a. voor zover deze mededelingen bevatten, gedaan door of aan een persoon die zich op grond van artikel 218 kan verschonen indien hij als getuige naar de inhoud van die mededelingen zou worden gevraagd, niet mogen worden gebruikt en dienen te worden vernietigd; en
 - b. alleen mogen worden gebruikt voor het strafrechtelijk onderzoek in het kader waarvan de kennisgeving is gedaan en dat voor het gebruik voor enig ander doel voorafgaand toestemming dient te worden gevraagd en te zijn verkregen.
5. Indien de machtiging wordt verleend, is artikel 126*bb* van overeenkomstige toepassing.
6. Indien de machtiging niet wordt verleend, deelt de officier van justitie de autoriteiten van wie de kennisgeving afkomstig is, binnen de in het toepasselijke verdrag gestelde termijn, mede dat niet wordt ingestemd met het voornemen tot aftappen of het aftappen en eist hij, voor zover nodig, dat het aftappen onmiddellijk wordt stopgezet.
7. In een mededeling als bedoeld in het zesde lid die betrekking heeft op aftappen dat reeds een aanvang heeft genomen, wordt tevens opgenomen dat de gegevens, verkregen door het aftappen van telecommunicatie van de gebruiker tijdens diens verblijf op Nederlands grondgebied, niet mogen worden gebruikt en dienen te worden vernietigd, tenzij, met inachtneming van het toepasselijke verdrag, naar aanleiding van een daartoe strekkend nieuw verzoek in bijzondere gevallen en onder nadere voorwaarden enig gebruik wordt toegestaan door Onze Minister van Justitie.

Overige regelgeving

- Besluit bewaren en vernietigen niet-gevoegde stukken, *Stb.* 1999, 548 (opgenomen in hoofdstuk 5).
- Besluit technische hulpmiddelen strafvordering, *Stb.* 2006, 524 (opgenomen in hoofdstuk 5).
- Wijziging van het Besluit technische hulpmiddelen strafvordering in verband met de Wet op de bijzondere opsporingsdiensten (*Stb.* 2007, 121) (opgenomen in hoofdstuk 5).
- Artikelen 17 t/m 22 van de EU-rechtshulpovereenkomst, 29 mei 2000 (opgenomen in hoofdstuk 7).

2.4.2 BEGRIPSBEPALING

De officier van justitie is bevoegd om een opsporingsambtenaar te bevelen dat met een technisch hulpmiddel niet voor het publiek bestemde communicatie, die plaatsvindt met gebruikmaking van de diensten van een aanbieder van een communicatiedienst, wordt opgenomen.

2.4.3 BETEKENIS

Algemeen

- Met niet voor het publiek bestemde communicatie wordt in dit verband elke vorm van (tele)communicatieverkeer bedoeld die plaatsvindt met gebruikmaking van de diensten van een aanbieder van een communicatiedienst.
- Er is sprake van (tele)communicatieverkeer indien er met een geautomatiseerd werk (zoals een telefoon of een computer) verbinding (of een poging daartoe) wordt gemaakt met een ander geautomatiseerd werk.
- Onder (tele)communicatieverkeer valt dus zowel telefonie als internet. Daarnaast kan er ook gebeld worden via internet (VOIP). Telefonie kan worden onderverdeeld in vaste telefonie, mobiele telefonie of (mobiele) satelliettelefonie. Mobiele telefonie bestaat uit verschillende technieken, waaronder gsm (Global System for Mobile communication), GPRS (General Packet Radio Services) en UMTS (Universal Mobile Telecommunication System). Bij (mobiele) satelliettelefonie vindt het opvangen en verzenden van signalen plaats door middel van een straalverbinding waarbij satellieten deze signalen verwerken.
- Met een gebruiker van een communicatiedienst wordt zowel de natuurlijke persoon als de rechtspersoon bedoeld die met de aanbieder van een communicatiedienst een overeenkomst is aangegaan alsmede degene die feitelijk gebruik maakt van zo'n dienst.
- Onder een aanbieder van een communicatiedienst wordt verstaan de natuurlijke persoon of rechtspersoon die in de uitoefening van een beroep of bedrijf aan de gebruikers van zijn dienst de mogelijkheid biedt te communiceren met behulp van een geautomatiseerd werk. Hieronder vallen de aanbieders van een openbaar telecommunicatienetwerk of -dienst (telefonie en internet), de aanbieders van een geheel of gedeeltelijk besloten communicatienetwerk of -dienst alsmede degenen die in de uitoefening van een beroep of bedrijf gegevens verwerken of opslaan ten behoeve van een communicatiedienst of diens gebruikers.
- Een aanbieder van een openbare telecommunicatiedienst beschikt over een beperkte eigen infrastructuur, en maakt daarnaast gebruik van de infrastructuur van een aanbieder van een openbaar telecommunicatienetwerk.
- Met een aanbieder van een geheel of gedeeltelijk besloten communicatienetwerk en -dienst worden private netwerken bedoeld, zoals een vorm van intranet.
- Met degene die in de uitoefening van een beroep of bedrijf gegevens verwerkt of opslaat ten behoeve van een communicatiedienst of diens gebruikers wordt bijvoorbeeld een aanbieder van webhostingdiensten of een beheerder van websites bedoeld.
- Op de aanbieders van een openbaar telecommunicatienetwerk of -dienst zijn bepaalde verplichtingen van toepassing die zijn genoemd in hoofdstuk 13 van

de Telecommunicatiewet, bijvoorbeeld de verplichting om aftapbaar te zijn. In de Telecommunicatiewet is een dergelijke aftapbaarheidsverplichting niet opgenomen voor aanbieders van geheel of gedeeltelijk besloten communicatienetwerken en -diensten alsmede degenen die in de uitoefening van een beroep of bedrijf gegevens verwerken of opslaan ten behoeve van een communicatiedienst of diens gebruikers. Deze aanbieders dienen echter wel medewerking te verlenen aan de uitvoering van een tapbevel dat bevoegd is gegeven op basis van een in het Wetboek van Strafvordering toegekende bevoegdheid (niet-naleving daarvan is strafbaar op grond van artikel 184 Sr).

Opnemen (tele)communicatie (art. 126m/126t Sv)

- Op grond van artikel 126m/126t Sv kan de officier van justitie aan een opsporingsambtenaar bevelen dat met een technisch hulpmiddel niet voor het publiek bestemde communicatie van een individuele gebruiker van telecommunicatie, die plaatsvindt met gebruikmaking van de diensten van een aanbieder van een communicatiedienst, wordt opgenomen.
- De bevoegdheid tot het opnemen van (tele)communicatie is toegestaan in geval van een verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67 lid 1 Sv dat gezien zijn aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, dan wel van een verdenking dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd. De bevoegdheid mag daarnaast slechts worden toegepast indien het onderzoek dit dringend vordert zodat de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit in dit geval nog nadrukkelijker een rol van betekenis spelen.
- Bij de beoordeling van de vraag of een misdrijf als omschreven in artikel 67 lid 1 Sv een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, dienen de feiten en omstandigheden van het geval meegewogen te worden. Dit betekent dat ook minder ernstige misdrijven een inbreuk op de rechtsorde kunnen opleveren doordat zij in samenhang met andere misdrijven worden gepleegd. Bijvoorbeeld indien er sprake is van valsheid in geschrift in combinatie met omkoping van ambtenaren teneinde bijvoorbeeld overheidsvergunningen te verkrijgen. Een ander voorbeeld waarbij sprake is van een ernstige inbreuk op de rechtsorde betreft het geval waarbij het gaat om diefstal of verduistering, door brandweerpersoneel, van een mobiele telefoon die in een brandweerauto in een afgesloten brandweerkazerne lag, gezien de mogelijke ernstige gevolgen van dit delict, de materiële en de personele betrouwbaarheid, alsmede de integriteit van het brandweerkorps die hierdoor in het geding is (HR 21-11-2006, LJN: AY9673).
- De bevoegdheid tot het opnemen van (tele)communicatie kan op grond van artikel 126zg Sv ook worden toegepast in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf. Zie hieromtrent hoofdstuk 1.11 Opsporing terroristische misdrijven.
- Voor de toepassing van artikel 126m Sv is niet vereist dat de verdachte of de gene waarvan een redelijk vermoeden bestaat dat deze betrokken is bij het in georganiseerd verband beramen of plegen van misdrijven aan het gesprek deelneemt. In beginsel kan deze bevoegdheid namelijk worden toegepast je-

gens elke gebruiker van (tele)communicatie voor zover het belang van het onderzoek dit dringend vordert.

- Wanneer het gaat om feiten die in georganiseerd verband worden beraamd of gepleegd, geldt dat de bevoegdheid tot het opnemen van (tele)communicatie (art. 126t Sv) slechts kan worden toegepast ten aanzien van (tele)communicatie waaraan een persoon deelneemt ten aanzien van wie uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden voortvloeit dat deze betrokken is bij het in georganiseerd verband beramen of plegen van misdrijven.
- Een bevel opnemen van (tele)communicatie kan zowel betrekking hebben op telecommunicatie die plaatsvindt via een openbaar telecommunicatienetwerk of -dienst als op communicatie die plaatsvindt via een geheel of gedeeltelijk besloten communicatienetwerk of -dienst.
- Indien een bevel opnemen van (tele)communicatie betrekking heeft op telecommunicatie die plaatsvindt via een openbaar telecommunicatienetwerk of met gebruikmaking van een openbare telecommunicatiedienst in de zin van de Telecommunicatiewet, dan geldt als uitgangspunt dat het bevel ten uitvoer wordt gelegd met medewerking van de aanbieder. In het geval de aanbieder geen medewerking kan verlenen of in het geval het belang van de strafvordering zich daartegen verzet, dan kan het opnemen van telecommunicatie ook plaatsvinden zonder medewerking en medeweten van de betreffende aanbieder.
- Indien een bevel opnemen van (tele)communicatie betrekking heeft op communicatie die plaatsvindt via een geheel of gedeeltelijk besloten communicatienetwerk of -dienst, dan wordt de aanbieder in de gelegenheid gesteld om vrijwillig zijn medewerking te verlenen aan de tenuitvoerlegging van het bevel. In het geval de aanbieder geen medewerking kan verlenen of in het geval het belang van de strafvordering zich daartegen verzet, dan kan het opnemen van communicatie ook plaatsvinden zonder medewerking en medeweten van de betreffende aanbieder.
- In het geval (tele)communicatie buiten medeweten of medewerking van de aanbieder van een communicatiedienst wordt opgenomen, zal het daartoe te gebruiken technische hulpmiddel moeten voldoen aan de eisen die zijn gesteld in het Besluit technische hulpmiddelen strafvordering (*Stb.* 2007, 121). Een dergelijk technisch hulpmiddel kan fungeren als een gsm-zendmast of internetaccesspoint, waardoor het mobiele telefoonverkeer of internetverkeer op basis van een nummer van een bepaalde gebruiker in de directe omgeving ervan kan worden omgeleid en opgenomen.
- In het geval het internetverkeer van een gebruiker van een communicatiedienst moet worden opgenomen, dan heeft de officier van justitie de keuze om te bevelen dat al het internetverkeer (IP-tap) of slechts het e-mailverkeer (e-mailtap) van een gebruiker wordt opgenomen.
- Bij een IP-tap wordt zowel de inkomende als de uitgaande gegevensstroom van de gebruiker getapt. Het gaat dan om al het internetverkeer van de gebruiker dat over het netwerk van de aanbieder van een communicatiedienst (Internet

Service Provider (ISP)) gaat. Op deze wijze kunnen dus alle inhoudelijke activiteiten op het internet, die vanaf een bepaald IP-adres verlopen, inzichtelijk worden gemaakt. Hierbij valt te denken aan de inkomende en uitgaande e-mailberichten, chatverkeer of downloadacties.

- Bij een e-mailtap kan de ISP veelal slechts de inkomende e-mailberichten opnemen. Dit betekent dus dat in geval van een e-mailtap de uitgaande e-mailberichten meestal niet ter beschikking kunnen worden gesteld aan de opsporingsinstantie. Hiervoor is een IP-tap noodzakelijk.
- Indien de gegevens die op grond van de bevoegdheid tot het opnemen van (tele)communicatie zijn verkregen met behulp van codes zijn beveiligd of op een andere manier zijn versleuteld, kan de officier van justitie op basis van artikel 126m/126t lid 6 Sv, bij of terstond na de toepassing van deze bevoegdheid, degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij kennis draagt van de wijze van versleuteling van de (tele)communicatie, bevelen medewerking te verlenen aan het ontsleutelen van de gegevens door de versleuteling ongedaan te maken, dan wel deze kennis ter beschikking te stellen.
- Een bevel ontsleuteling op grond van artikel 126m/126t lid 6 Sv kan niet worden gericht tot de verdachte en bepaalde beroepsuitoefenaren, zoals een advocaat of een arts, zijn niet verplicht om aan een vordering verstrekking gevoelige gegevens te voldoen indien zij zich op grond van artikel 218 Sv kunnen beroepen op hun verschoningsrecht.

2.4.4 PROCEDURE

Opnemen van (tele)communicatie met medewerking van een aanbieder van een communicatiedienst

Algemeen

- Bij dit hoofdstuk zijn de modellen gevoegd (zie hoofdstuk 6.6) waarvan gebruik gemaakt dient te worden om de bevoegdheid tot het opnemen van (tele)communicatie toe te kunnen passen. Er zijn geen aparte modellen voor internet en telefonie.
- Een bevel opnemen van (tele)communicatie kan slechts door de officier van justitie worden afgegeven, nadat hij op zijn vordering een schriftelijke machtiging heeft gekregen van de rechter-commissaris.
- Alvorens de rechter-commissaris wordt verzocht om een machtiging bevel opnemen van (tele)communicatie af te geven, zal (bijvoorbeeld door middel van een bevraging van het CIOT-systeem) moeten worden nagegaan of het betreffende (aansluit)nummer nog steeds in gebruik is.
- De officier van justitie stelt schriftelijk een bevel opnemen van (tele)communicatie en een vordering medewerking aan een bevel opnemen van (tele)communicatie op. Het bevel is gericht tot de opsporingsambtenaar, terwijl de vordering medewerking bestemd is voor de aanbieder. In de vordering medewerking wordt slechts het af te tappen telefoonnummer vermeld omdat het niet noodzakelijk en wenselijk is dat een aanbieder van een communicatie-

dienst op de hoogte raakt van andere gegevens dan het af te tappen telefoonnummer.

- Een bevel van de officier van justitie tot het opnemen van (tele)communicatie strekt zich maximaal uit over een periode van vier weken en kan telkens worden verlengd met maximaal vier weken. Daarnaast kan het bevel worden gewijzigd en aangevuld.
- In het bevel opnemen van (tele)communicatie moeten de feiten en omstandigheden vermeld worden waaruit blijkt dat is voldaan aan de voorwaarden, zoals bedoeld in het eerste lid van artikel 126m/126t Sv. Omdat in het proces-verbaal van een opsporingsambtenaar tot aanvraag van een bevel tot het opnemen van (tele)communicatie reeds een uiteenzetting is gegeven van deze feiten en omstandigheden, wordt in de modellen van artikel 126m/126t Sv volstaan met de passage 'Gelet op de feiten en/of omstandigheden die uit het onderzoek zijn gebleken en die staan gerelateerd in het proces-verbaal vand.d.....'.
- In een bevel opnemen van (tele)communicatie zal het misdrijf en de naam of een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de verdachte vermeld moeten worden. Daarnaast zal in het bevel zo mogelijk het nummer of een andere aanduiding waarmee de individuele gebruiker van de communicatiedienst wordt geïdentificeerd alsmede, voor zover bekend, de naam en het adres van de gebruiker vermeld moeten worden. In het bevel kan slechts één te tappen nummer worden opgenomen. Dit geldt niet in het geval er sprake is van een ISDN-lijn waarbij er sprake is van een hoofdnummer en onderliggende nummers.
- In het bevel opnemen van (tele)communicatie en de vordering medewerking dient de naam van de officier van justitie vermeld te worden die het bevel en de vordering, al dan niet namens de zaakofficier van justitie, heeft getekend.
- Op het parket worden de bevelen (en de vorderingen medewerking aan het opnemen van (tele)communicatie opgemaakt en geregistreerd in Compas. De originele bevelen en vorderingen worden – onder parketnummer – gevoegd in de zogenaamde Bob-map.
- Op grond van artikel. 126m/126t lid 8 jo 126l/126s lid 8 Sv zal de opsporingsambtenaar die belast is met het uitluisteren of uitlezen (in geval van een IP/e-mailtap) van de op te nemen (tele)communicatie binnen drie dagen proces-verbaal op moeten maken. Dit voorschrift heeft, zoals blijkt uit het arrest van de HR van 16 november 1999 (LJN: ZD1728), geen verdere strekking dan dat binnen genoemde termijn in een proces-verbaal wordt gerelateerd dat is afgetapt en opgenomen, in welke zaak dit is gebeurd en welke persoon het betreft. Dit betekent dus niet dat de opgenomen (tele)communicatie binnen deze drie dagen ook daadwerkelijk door de opsporingsambtenaar moet zijn uitgewerkt in een proces-verbaal.

Spoeedprocedure

- In geval van dringende noodzaak kan een officier van justitie mondeling een bevel opnemen van (tele)communicatie afgeven, nadat hij op zijn vordering

een mondelinge machtiging heeft gekregen van de rechter-commissaris. De officier van justitie bepaalt of er sprake is van dringende noodzaak.

- De officier van justitie zal ter bevestiging van de mondeling gedane vordering een schriftelijke vordering moeten indienen bij de rechter-commissaris. Het mondelinge bevel van de officier van justitie zal binnen drie dagen op schrift moeten worden gesteld en worden verstrekt aan de betreffende aanbieder. Bij het vaststellen van de dag waarop het mondeling afgegeven bevel schriftelijk bevestigd moet worden, geldt als uitgangspunt dat de dag van afgifte van het mondelinge bevel niet meetelt en dat daarna in werkdagen geteld moet worden.
- De officier van justitie zal er op moeten toezien dat de datum van de mondelinge machtiging op een juiste wijze is opgenomen in de schriftelijke machtiging van de rechter-commissaris. Deze datum moet overeenstemmen met de datum waarop de tap daadwerkelijk is gaan lopen.

Opnemen van telecommunicatie met medewerking van een aanbieder van een openbaar telecommunicatiedienst of -netwerk

Naast de hierboven genoemde overwegingen zullen in het kader van het opnemen van telecommunicatie met medewerking van een aanbieder van een openbaar telecommunicatiedienst of -netwerk de navolgende aandachtspunten in acht genomen moeten worden.

Algemeen

- In het geval er sprake is van telecommunicatie die plaatsvindt via een openbaar telecommunicatienetwerk of -dienst wordt er naast een bevel opnemen van (tele)communicatie ook een vordering medewerking aan een bevel opnemen van (tele)communicatie opgemaakt. De vordering medewerking wordt gecombineerd met een vordering verstrekking verkeersgegevens (126n/126u Sv) omdat het voor de aanbieders van een openbare telecommunicatiedienst of -netwerk technisch niet mogelijk om bij het opnemen van (tele)communicatie de inhoud van de (tele)communicatie los te koppelen van de verkeersgegevens. De verkeersgegevens worden in dit geval dan ook automatisch meegeleverd in het geval de inhoud van telecommunicatie wordt opgenomen.
- De vordering medewerking aan een bevel opnemen van (tele)communicatie wordt door tussenkomst van een opsporingsambtenaar naar de Unit Landelijke Interceptie (ULI) gefaxt. De ULI faxt de vordering medewerking vervolgens naar de betreffende aanbieder, die voor de aansluiting zorg draagt.
- De vordering medewerking voor een vaste lijn moet op werkdagen voor 13.00 uur bij de aanbieder zijn aangeleverd. Indien een vordering na 13.00 uur wordt aangeleverd, kan niet worden gegarandeerd dat deze nog dezelfde dag wordt aangesloten.
- De vordering medewerking voor een mobiele lijn moet op werkdagen voor 15.00 uur bij de aanbieder zijn aangeleverd. Indien een vordering na 15.00 uur wordt aangeleverd, kan niet worden gegarandeerd dat deze nog dezelfde dag wordt aangesloten.

- Een verlenging van een bevel opnemen van (tele)communicatie moet 24 uur voor de afloop van de tap via de ULI naar de aanbieder zijn gefaxt.
- Indien een tap niet of niet tijdig wordt verlengd, dan wordt de tap om 15.00 uur beëindigd. De ULI schakelen op dat tijdstip de opnameapparatuur uit. Ook de aanbieders zullen – voor zover dat technisch mogelijk is – de tapaansluiting op dat tijdstip automatisch ongedaan maken.
- Indien een tap voortijdig wordt beëindigd, zal ten spoedigste een bevel beëindiging moeten worden opgemaakt. Dit bevel beëindiging wordt vervolgens door tussenkomst van een opsporingsambtenaar naar de ULI gefaxt. De ULI faxt het bevel beëindiging hierop naar de betreffende aanbieder, die er zorg voor draagt dat de aansluiting wordt afgesloten. Zo lang de aanbieder niet in het bezit is van een bevel beëindiging zal deze aanbieder de kosten (die gemeoid zijn aan het aftappen) in rekening blijven brengen.
- Indien GPRS/UMTS moet worden afgetapt dan zal dit (vanuit praktisch (dus niet juridisch) oogpunt) apart vermeld moeten worden in het bevel en de vordering medewerking. De ULI en de aanbieder gaan er namelijk (standaard) vanuit dat bij een tap op een mobiel nummer slechts het gsm-signaal getapt moet worden.

Spoedprocedure

- Nadat de officier van justitie een mondelinge machtiging heeft gekregen van de rechter-commissaris neemt hij contact op met de Unit Landelijke Interceptie (ULI).
- De spoedprocedure geldt in beginsel enkel voor de eerste aansluiting van de tap en indien de tap nog dezelfde dag moet worden aangesloten en het tijdstip van 13.00 uur (indien het een vaste lijn betreft) of 15.00 uur (indien het een mobiele lijn betreft) reeds is gepasseerd of in het weekend.
- De behandelend officier van justitie zorgt ervoor dat de schriftelijke vordering medewerking, door tussenkomst van de ULI, binnen de wettelijk gestelde termijn van drie werkdagen aan de aanbieder wordt verstrekt.

Opnemen van (tele)communicatie zonder medewerking van een aanbieder van een communicatiedienst

- Een bevel van de officier van justitie tot het opnemen van (tele)communicatie zonder medewerking van de betrokken aanbieder kan slechts worden gericht aan daartoe aangewezen opsporingsambtenaren.
- In het bevel opnemen van telecommunicatie zal het daartoe te gebruiken technische hulpmiddel moeten worden vermeld. In dit kader kunnen slechts technische hulpmiddelen worden ingezet die voldoen aan de eisen die zijn gesteld in het Besluit technische hulpmiddelen strafvordering (zie hoofdstuk 5).
- De plaatsing van de technische hulpmiddelen dient te geschieden door speciaal daartoe aangewezen en ter zake deskundige opsporingsambtenaren. Deze opsporingsambtenaren maken van het plaatsen van het technische hulpmiddel een proces-verbaal op.

2.4.5 UITVOERING

Algemeen

Bij de uitvoering van deze opsporingsbevoegdheid geldt uiteraard ook hetgeen in hoofdstuk 1 is vermeld over;

- schriftelijke verantwoording;
- bescherming van beroepsgeheimhouders;
- afscherming;
- notificatie;
- gegevensbeheer; en
- internationale samenwerking.

2.4.6 BIJZONDERHEDEN

Vordering verstrekking van in een geautomatiseerd werk opgeslagen gegevens van een aanbieder van een communicatiedienst (art. 126ng/126ug lid 2 Sv)

- In het geval e-mailberichten reeds zijn opgeslagen in een e-mailbox van een gebruiker dan is de communicatie al beëindigd en zijn de gegevens reeds opgeslagen en staan ze ter beschikking van de gebruiker. Het gaat in dit geval dus om 'historische' gegevens die de inhoud betreffen. Om deze gegevens te kunnen verkrijgen, zal gebruik gemaakt moeten worden van de bevoegdheid tot het vorderen van in een geautomatiseerd werk opgeslagen gegevens van een aanbieder van een communicatiedienst (art. 126ng/126ug lid 2 Sv). Op grond van een bevel tot het opnemen van (tele)communicatie kunnen alleen de e-mailberichten van een gebruiker bekeken worden die betrekking hebben op een toekomstige periode. Zie hieromtrent Hoofdstuk 2.3 Vorderen gegevens (tele)communicatie.

Het opnemen van vertrouwelijke communicatie (art. 126l/126s Sv)

De in artikel 126m/126t Sv opgenomen bevoegdheid om, zonder medeweten van een aanbieder, (tele)communicatie op te nemen die plaatsvindt via een geheel of gedeeltelijk besloten communicatienetwerk of -dienst lijkt op de bevoegdheid tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie (art. 126l/126s Sv). Deze bevoegdheden kunnen echter op de volgende punten van elkaar worden onderscheiden:

- In het geval van het opnemen van vertrouwelijke communicatie is het namelijk niet relevant op welke wijze de communicatie plaatsvindt. De communicatie kan bijvoorbeeld plaatsvinden door het gesproken of geschreven woord, of door de overdracht van signalen via de ether of de kabel. Het opnemen van (tele)communicatie kan daarentegen slechts worden toegepast indien er sprake is van niet voor het publiek bestemde communicatie, die plaatsvindt met gebruikmaking van de diensten van een aanbieder van een communicatiedienst.
- In het geval de bevoegdheid tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie moet worden toegepast, zal het veelal nodig zijn om buiten medeweten

van de betrokkene een plaats te betreden. In artikel 126l/126s Sv is hiertoe een bevoegdheid opgenomen voor de officier van justitie om te bevelen dat ter uitvoering van een bevel opnemen van vertrouwelijke communicatie heimelijk een besloten plaats (waaronder begrepen een woning) wordt betreden. Deze bevoegdheid is niet opgenomen in artikel 126m/126t Sv.

- Indien een internetgebruiker versleutelde e-mailberichten verstuurt dan wel ontvangt en het niet mogelijk is om de code van de geëncrypteerde gegevens te kraken (op grond van bijvoorbeeld art. 126m/126t lid 6 Sv), dan kan (zonder de medewerking van de aanbieder van een communicatiedienst) het plaatsen van een 'bug' in de computer uitkomst bieden. Op deze wijze kan de sleutel van de crypto, alsmede de e-mailberichten, worden achterhaald doordat met behulp van de bug een registratie wordt gemaakt van de toetsaanslagen. Omdat er in dit geval gegevens worden geregistreerd, terwijl er (nog) geen sprake is van communicatieverkeer en daarnaast heimelijk een besloten plaats moet worden betreden, zal deze handelswijze moeten worden gebaseerd op grond van artikel 126l/126s Sv.
- Omdat de bevoegdheid tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie meer ingrijpend en risicovol is dan de bevoegdheid tot het opnemen van telecommunicatie, geldt als uitgangspunt dat de bevoegdheid tot het opnemen van telecommunicatie wordt toegepast indien kan worden volstaan met de inzet van deze bevoegdheid.
- Zie verder hoofdstuk 2.5 Opnemen van vertrouwelijke communicatie.

Telefoongesprekken met een geheimhouder

- Op grond van artikel 126aa lid 2 Sv dienen tapgesprekken vernietigd te worden indien in deze gesprekken mededelingen zijn gedaan door of aan een geheimhouder (als bedoeld in artikel 218 Sv) die zich op zijn verschoningsrecht kan beroepen indien hem als getuige naar de inhoud van die mededelingen zou worden gevraagd.
- De verplichting die volgt uit artikel 126aa lid 2 Sv is nader uitgewerkt in het Besluit bewaren en vernietigen niet-gevoegde stukken (15 december 1999, *Stb.* 1999, 548) en de Instructie Vernietiging geïntercepteerde gesprekken met geheimhouders van 11 december 2006.
- Op basis van dit besluit en de genoemde instructie moet een opsporingsambtenaar, indien hij kennisneemt van mededelingen waarvan hij weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat deze zijn gedaan door of aan een geheimhouder, de officier van justitie hiervan onverwijld in kennis stellen. De officier van justitie zal namelijk moeten beoordelen of er sprake is van een mededeling als bedoeld in artikel 126aa lid 2 Sv.
- Indien de officier van justitie vaststelt dat het gaat om een mededeling als bedoeld in artikel 126aa lid 2 Sv, dan zal hij terstond de vernietiging gelasten van het betreffende telefoongesprek of het proces-verbaal waarin de mededeling is opgenomen.

- Indien de officier van justitie van oordeel is dat een in een telefoongesprek gedane mededeling niet onder het verschoningsrecht valt en hij het proces-verbaal (waarin deze mededeling staat gerelateerd) bij de stukken van de strafzaak wil voegen, dan zal de rechter-commissaris hiervoor een machtiging moeten afgeven. Bij een positieve beslissing van de rechter-commissaris zal het proces-verbaal, waarin het telefoongesprek staat gerelateerd, deel gaan uitmaken van het strafdossier tegen de verdachte en behoeft het dus ook niet vernietigd te worden.

Tappen van openbare telefoons

- In voorkomende gevallen zullen verdachten voor het voeren van hun gesprekken gebruikmaken van openbare telefoons (bijv. openbare telefooncellen, belhuizen en internetcafés). Indien het onderzoek dit dringend vordert, kan de officier van justitie overwegen om een machtiging te vorderen van de rechter-commissaris om het telecommunicatieverkeer van zo'n openbare telefoon af tappen. De officier van justitie zal zich moeten realiseren dat het proportionaliteitsbeginsel in dit geval een nog nadrukkelijker rol van betekenis speelt. Op deze wijze worden namelijk niet slechts de gesprekken van de verdachte (op wie het bevel betrekking heeft) opgenomen en afgeluisterd, maar tevens de gesprekken van derden. Dit heeft tot gevolg dat er een grove inbreuk wordt gemaakt op de privacy van die derden. De rechter-commissaris zal (naar verwachting) in deze gevallen dan ook (zeer) terughoudend zijn bij het verstrekken van een machtiging.
- In deze gevallen verdient het aanbeveling om het aftappen van een openbare telefoon te combineren met bepaalde flankerende maatregelen (zoals het plaatsen van een videocamera op de bewuste telefooncel). Op deze wijze zal namelijk slechts de opgenomen telecommunicatie die door de persoon op wie het bevel betrekking heeft, behoeven te worden uitgewerkt. Daarmee kan worden voorkomen dat de door derden gevoerde telefoongesprekken moeten worden uitgewerkt.

Internationale samenwerking

Zie hoofdstuk 1.9 Internationale samenwerking.

Inkomende rechtshulpverzoeken

- Voor de uitvoering van een buitenlands rechtshulpverzoek dat strekt tot het opnemen van telecommunicatie is op grond van artikel 552oa Sv een verdrag vereist.
- De uitvoering van een buitenlands rechtshulpverzoek dat strekt tot het opnemen van telecommunicatie zal plaats moeten vinden met inachtneming van het toepasselijke verdrag en de Nederlandse wetsbepalingen, voorschriften en procedures (art. 126m/126t, 552n, 552oa-552oc Sv). Daarnaast is ook de regelgeving omtrent notificatie, bewaring en vernietiging van toepassing (art. 126aa lid 2 en 126bb tot en met 126dd Sv).
- Het buitenlandse rechtshulpverzoek komt binnen bij het (L)IRC. De aan het (L)IRC verbonden officier van justitie vordert hierop een machtiging opnemen

van telecommunicatie van de rechter-commissaris en voegt hierbij het rechtshulpverzoek.

- De processen-verbaal die door de Nederlandse opsporingsambtenaren zijn opgemaakt naar aanleiding van het opnemen van telecommunicatie kunnen (op grond van art. 552oa lid 4 Sv) pas door de officier van justitie aan de buitenlandse autoriteiten worden afgegeven, nadat de Rechtbank daartoe verlof heeft verleend.

Uitgaande rechtshulpverzoeken

- Indien een officier van justitie een buitenlandse lidstaat wil verzoeken om telecommunicatie op te laten nemen, zal hij daartoe een rechtshulpverzoek moeten opstellen.
- Het rechtshulpverzoek van de officier van justitie moet worden vergezeld van een machtiging van de rechter-commissaris en zal via het (L)IRC aan de bevoegde autoriteiten van de buitenlandse lidstaat moeten worden aangeboden.
- Indien het rechtshulpverzoek zich richt tot een land waarmee Nederland geen rechtshulpverdrag heeft gesloten, dan zal het verzoek via het ministerie van Justitie en het ministerie van Buitenlandse Zaken op diplomatieke weg aan het betreffende land moeten worden aangeboden. Nederland kan in dit geval geen wederkerigheid bieden omdat op grond van Nederlandse wetgeving een verdragsbasis benodigd is voor de uitvoering van een inkomend rechtshulpverzoek tot het opnemen van telecommunicatie.

Aftappen van telecommunicatie op grond van de EU-rechtshulpovereenkomst

Algemeen

- In artikel 17-22 van de EU-rechtshulpovereenkomst (van 29 mei 2000) is voor het aftappen van telecommunicatie een gemeenschappelijke regeling opgenomen die alleen van toepassing is op de lidstaten die de overeenkomst hebben geratificeerd.
- In artikel 18 van de EU-rechtshulpovereenkomst wordt voorzien in de mogelijkheid tot het aftappen van telecommunicatie en de rechtstreekse doorgeleiding daarvan. In geval van rechtstreekse doorgeleiding komt de afgetapte telecommunicatie direct in handen van de bevoegde autoriteiten van de verzoekende lidstaat. De afgetapte telecommunicatie kan dan ook meteen in het buitenlandse onderzoek worden gebruikt.
- De rechtstreekse doorgeleiding vormt de hoofdregel en het laten opnemen en daarna doorgeleiden van de opgenomen tagesprekken is bedoeld voor uitzonderingsgevallen indien rechtstreekse doorgeleiding niet mogelijk is.
- De regeling van het aftappen van telecommunicatie op grond van de EU-rechtshulpovereenkomst is geïmplementeerd in het Nederlandse wetboek van Strafvordering. Artikel 126ma/126ta Sv regelen de situatie waarbij de bevoegde

autoriteiten van een buitenlandse lidstaat worden verzocht om telecommunicatie af te tappen en op te nemen. Artikel 552ob/552oc Sv regelen de spiegelbeeldsituatie waarbij de Nederlandse autoriteiten worden verzocht om telecommunicatie af te tappen en op te nemen.

Inkomende rechtshulpverzoeken

Aftappen van telecommunicatie en rechtstreekse doorgeleiding naar het buitenland

- Op grond van artikel 552ob Sv kan er op verzoek van een buitenlandse lidstaat telecommunicatie in Nederland worden afgetapt met het oog op de rechtstreekse doorgeleiding daarvan naar het buitenland.
- Deze situatie doet zich voor in het geval de verzoekende lidstaat de technische bijstand nodig heeft van Nederland. Deze situatie doet zich bijvoorbeeld voor in het geval een af te tappen persoon (in de aangezochte lidstaat) gebruik maakt van een buitenlandse gsm-aansluiting. Daarnaast kan als voorbeeld de situatie worden genoemd waarbij de af te tappen persoon zich in de verzoekende lidstaat bevindt en deze persoon gebruik maakt van een satelliettelefoon waarbij het grondstation in Nederland is gevestigd. In geval van mobiele satelliettelecommunicatie kan het aftappen technisch gezien namelijk alleen plaatsvinden in het grondstation waar het satellietstelsel gebruik van maakt.
- Het buitenlandse verzoek om telecommunicatie af te tappen, komt binnen bij het (L)IRC. De officier van justitie die aan het (L)IRC verbonden is, vordert hierop een machtiging opnemen van telecommunicatie van de rechter-commissaris en voegt hierbij het rechtshulpverzoek.
- De rechter-commissaris behoeft het rechtshulpverzoek in dit geval niet inhoudelijk te toetsen en hij kan gewoon een machtiging afgeven. Hij zal echter wel moeten beoordelen of het rechtshulpverzoek voldoet aan het toepasselijke verdrag en artikel 126m/126t en 552oa-552ob Sv. Daarnaast is ook de regelgeving omtrent notificatie, bewaring en vernietiging van toepassing (art. 126aa lid 2 en 126bb tot en met 126dd Sv).

Opnemen van telecommunicatie van een gebruiker die zich op Nederlands grondgebied bevindt

- Op grond van artikel 552oc Sv zal een buitenlandse lidstaat een kennisgeving van het (voornemen tot) aftappen van telecommunicatie aan Nederland moeten doen indien de af te tappen persoon zich op Nederlands grondgebied bevindt.
- Deze situatie doet zich voor in het geval de verzoekende lidstaat niet de technische bijstand van Nederland nodig heeft, maar de af te tappen persoon zich wel in Nederland bevindt. De bevoegde Nederlandse autoriteiten zullen hier toestemming voor moeten geven. Als voorbeeld kan de situatie worden genoemd waarbij de af te tappen persoon in Nederland gebruik maakt van een buitenlandse gsm-aansluiting. In dit geval zullen bepaalde door de af te tappen persoon gevoerde gesprekken via het buitenlandse netwerk worden afgehandeld (voornamelijk inkomende gesprekken) en automatisch door de verzoekende lidstaat worden afgetapt en opgenomen.

- De kennisgeving dient in principe gedaan te worden voorafgaand aan het aftappen. Echter, indien tijdens het opnemen van telecommunicatie pas bekend wordt dat de gebruiker van telecommunicatie zich in Nederland bevindt, dan dient de kennisgeving onmiddellijk daarna plaats te vinden.
- De kennisgeving uit het buitenland komt binnen bij bureau SIRENE van het KLPD en wordt doorgeleid naar de officier van justitie van het Landelijk Parket. De officier van justitie van het Landelijk Parket vordert vervolgens een machtiging opnemen van telecommunicatie van de rechter-commissaris en voegt hierbij de kennisgeving.
- De rechter-commissaris kan een beknopt overzicht van de feiten van de buitenlandse zaak verlangen alsmede alle nadere inlichtingen die nodig zijn om te kunnen beoordelen of het aftappen zou worden toegestaan in een soortgelijke nationale zaak. De rechter-commissaris zal daarnaast moeten beoordelen of het rechtshulpverzoek voldoet aan het toepasselijke verdrag en artikel 126m/126t en 552oc Sv.
- De rechter-commissaris kan aan de machtiging aanvullende voorwaarden stellen die de officier van justitie aan de instemming dient te verbinden.
- De officier van justitie zal zo spoedig mogelijk, maar in ieder geval binnen 96 uur na ontvangst van de kennisgeving, antwoord moeten geven op de kennisgeving. Indien de machtiging niet wordt verleend, zal de officier van justitie moeten meedelen dat er niet wordt ingestemd met het (voornemen tot) aftappen en eist hij, voor zover nodig, dat het aftappen onmiddellijk wordt stopgezet. De officier van justitie zal hierbij tevens moeten aangeven dat de gegevens die reeds zijn verkregen door het aftappen van telecommunicatie tijdens het verblijf van de af te tappen persoon op Nederlands grondgebied, niet mogen worden gebruikt en moeten worden vernietigd.
- Indien de rechter-commissaris machtiging heeft verleend, zal de officier van justitie aan de instemming de voorwaarden moeten verbinden die de rechter-commissaris heeft gesteld alsmede de voorwaarden dat de gegevens die zijn verkregen door het aftappen:
 - a. voor zover deze mededelingen bevatten, gedaan door of aan een persoon die zich op grond van artikel 218 kan verschonen indien hij als getuige naar de inhoud van die mededelingen zou worden gevraagd, niet mogen worden gebruikt en dienen te worden vernietigd; en
 - b. alleen mogen worden gebruikt voor het strafrechtelijk onderzoek in het kader waarvan de kennisgeving is gedaan en dat voor het gebruik voor enig ander doel voorafgaand toestemming dient te worden gevraagd en te zijn verkregen.
- Daarnaast is in dit geval ook de regelgeving omtrent notificatie, bewaring en vernietiging van toepassing (art. 126aa lid 2 en 126bb tot en met 126dd Sv).
- Indien de af te tappen persoon zich in Nederland bevindt en de verzoekende lidstaat ook de technische bijstand van Nederland nodig heeft, zal de buitenlandse lidstaat (in plaats van een kennisgeving) een rechtshulpverzoek moeten opstellen. De rechter-commissaris is in dit geval bevoegd tot een volledige toetsing van het rechtshulpverzoek aan het Nederlandse recht.

Uitgaande rechtshulpverzoeken

Opnemen van telecommunicatie van een gebruiker die zich op buitenlands grondgebied bevindt

- Op grond van artikel 126ma/126ta lid 1 Sv zal de officier van justitie, indien bij de afgifte van een bevel tot het opnemen van telecommunicatie bekend is dat de af te tappen persoon zich op het grondgebied van een andere staat bevindt, die andere lidstaat van het voornemen tot het opnemen van telecommunicatie in kennis moeten stellen. De officier van justitie kan het bevel opnemen van telecommunicatie in dit geval pas ten uitvoer leggen indien de instemming van de aangezochte staat is verworven.
- Op grond van artikel 126ma lid 2 Sv zal de officier van justitie, indien na aanvang van de uitvoering van een bevel opnemen van telecommunicatie bekend wordt dat de af te tappen persoon zich op het grondgebied van een andere staat bevindt, die andere lidstaat onmiddellijk daarna hiervan in kennis moeten stellen. Ondanks het feit dat er in artikel 126ta Sv niet is voorzien in deze regeling, betekent dit niet dat het opnemen van telecommunicatie op grond van artikel 126t Sv gestaakt moet worden zodra bekend wordt dat de af te tappen persoon zich in een andere staat bevindt. Op grond van artikel 20 van de EU-rechtshulpovereenkomst mag het aftappen ook in dit geval gewoon worden voortgezet, met inachtneming van de in artikel 126ma lid 2 Sv opgenomen voorschriften.
- De in artikel 126ma/126ta lid 1 en 126ma lid 2 Sv genoemde situatie doet zich voor in het geval Nederland niet de technische bijstand van een andere lidstaat nodig heeft, maar deze lidstaat wel toestemming moet geven omdat de af te tappen persoon zich in deze lidstaat bevindt. Als voorbeeld kan de situatie worden genoemd waarbij de af te tappen persoon zich in het buitenland bevindt en gebruik maakt van een Nederlandse gsm-aansluiting. In dit geval zullen de in het buitenland gevoerde gesprekken, die via het Nederlandse netwerk worden afgehandeld, automatisch door Nederland worden afgetapt en opgenomen. Het zal hier voornamelijk gaan om inkomende gesprekken die vanuit Nederland worden gevoerd.
- De kennisgeving van de officier van justitie wordt via het bureau SIRENE van het KLPD aangeboden aan de bevoegde autoriteiten van de betreffende lidstaat. In de kennisgeving zal de officier van justitie de volgende gegevens moeten opnemen:
 - gaat het om een voornemen tot aftappen of om een lopende tap;
 - vermelding verzoekende autoriteit;
 - bevestiging dat er een rechtmatig tapbevel is afgegeven;
 - gegevens voor de vaststelling identiteit van de af te tappen persoon;
 - aanduiding strafbare feiten;
 - gewenste duur aftappen.
- De aangezochte lidstaat kan (naast de hierboven genoemde gegevens) een beknopt overzicht van de feiten van de Nederlandse zaak verlangen alsmede alle nadere inlichtingen die nodig zijn om te kunnen beoordelen of het aftappen zou worden toegestaan in een soortgelijke nationale zaak.

- De aangezochte lidstaat zal Nederland zo spoedig mogelijk, maar in ieder geval binnen 96 uur na ontvangst van de kennisgeving, antwoord moeten geven op de kennisgeving. Indien er niet wordt ingestemd met het (voornemen tot) aftappen, dan zullen de bevoegde autoriteiten van de aangezochte lidstaat eisen, voor zover nodig, dat het aftappen onmiddellijk wordt stopgezet.
- Indien na aanvang van de uitvoering van een bevel tot het opnemen van telecommunicatie bekend wordt dat de af te tappen persoon zich op het grondgebied van een andere staat bevindt, dan mag het aftappen in dit geval worden voortgezet zolang er nog geen beslissing van de in kennis gestelde lidstaat is verkregen. De afgetapte telecommunicatie mag in dit geval pas worden gebruikt voor het eigen onderzoek nadat de aangezochte lidstaat instemming heeft gegeven naar aanleiding van een gedane kennisgeving (zie art. 20 van de EU-rechtshulpovereenkomst).
- In het geval een aangezochte lidstaat naar aanleiding van een gedane kennisgeving geen instemming heeft verleend, zal de reeds afgetapte telecommunicatie niet mogen worden gebruikt in het Nederlandse onderzoek. Deze tapgesprekken zullen vernietigd moeten worden. Indien deze bepaling niet wordt nageleefd, zou er sprake kunnen zijn van een vormverzuim, waar overeenkomstig de vaste rechtspraak gevolgen voor de strafzaak (zoals bewijsuitsluiting) aan verbonden kunnen worden.
- Er kunnen uitzonderingen worden gemaakt op de hoofdregel dat er eerst instemming van een aangezochte lidstaat moet worden verkregen alvorens reeds afgetapte telecommunicatie in een Nederlands onderzoek mag worden gebruikt. Dit is het geval indien er sprake is van een bijzondere overeenkomst tussen de betreffende lidstaten of indien er sprake is van een onmiddellijke en ernstige bedreiging van de openbare veiligheid (art. 20 lid 4 sub onder ii van de EU-rechtshulpovereenkomst). Aangezien Nederland vooralsnog geen bijzondere overeenkomsten met individuele lidstaten heeft afgesloten, geldt alleen de uitzondering van een onmiddellijke en ernstige bedreiging van de openbare veiligheid. Het is niet duidelijk wat onder een dergelijke situatie moet worden verstaan, maar gedacht zou kunnen worden aan zaken van leven, dood en ernstige materiële schade of het risico dat een grote partij drugs of wapens verloren gaat.

Aftappen van telecommunicatie en rechtstreekse doorgeleiding naar Nederland

- Op grond van artikel 126ma lid 3 en 126ta lid 2 Sv kan de officier van justitie een bevel als omschreven in artikel 126m/126t Sv eveneens afgeven indien dit bevel noodzakelijk is om een andere lidstaat het verzoek te doen om telecommunicatie af te tappen en rechtstreeks door te geleiden ter fine van opname met een technisch hulpmiddel in Nederland. De afgetapte telecommunicatie kan in dit geval meteen in het Nederlandse onderzoek worden gebruikt.
- Deze situatie doet zich voor in het geval Nederland de technische bijstand nodig heeft van een andere lidstaat. Als voorbeeld kan de situatie worden genoemd waarbij de af te tappen persoon zich in Nederland bevindt en deze persoon gebruik maakt van een mobiele satelliettelefoon. In geval van mobiele satelliettelecommunicatie kan het aftappen technisch gezien namelijk alleen plaatsvinden in het grondstation waarvan het satellietstelsel gebruik van maakt.

- Het rechtshulpverzoek van de officier van justitie moet worden vergezeld van een machtiging van de rechter-commissaris en zal via het (L)IRC aan de bevoegde autoriteiten van de buitenlandse lidstaat moeten worden aangeboden.
- In het rechtshulpverzoek zullen de volgende gegevens moeten worden opgenomen:
 - vermelding verzoekende autoriteit;
 - bevestiging dat er een rechtmatig tapbevel is afgegeven;
 - gegevens voor de vaststelling identiteit van de af te tappen persoon;
 - aanduiding strafbare feiten;
 - gewenste duur aftappen;
 - zo veel mogelijk technische gegevens, in het bijzonder het te tappen telefoonnummer.
- De bevoegde autoriteiten van de aangezochte lidstaat kunnen op basis van het rechtshulpverzoek gewoon opdracht geven tot het aftappen. Het rechtshulpverzoek behoeft niet inhoudelijk getoetst te worden.
- In het geval de af te tappen persoon zich in het buitenland (België) bevindt en Nederland bij het aftappen de technische bijstand nodig heeft van een ander land (Frankrijk) dan waar de af te tappen persoon zich bevindt, dan zal Nederland in eerste instantie België in kennis moeten stellen. Nadat Nederland toestemming heeft gekregen van België kan er pas een rechtshulpverzoek worden gericht aan Frankrijk.
- Indien de af te tappen persoon zich in het buitenland bevindt en Nederland ook de technische bijstand nodig heeft van dit land, dan zal het Nederlandse rechtshulpverzoek een beknopt feitenoverzicht moeten bevatten. De bevoegde buitenlandse autoriteiten zijn in dit geval namelijk bevoegd tot volledige toetsing van het rechtshulpverzoek aan het eigen recht. Daarnaast kunnen de bevoegde buitenlandse autoriteiten aan de toestemming aanvullende voorwaarden stellen.

2.4.7 JURISPRUDENTIE

Ernstige inbreuk op de rechtsorde?

HR 21.11.2006, LJN AY9673

De diefstal of verduistering, door brandweerpersoneel, van een mobiele telefoon die in een brandweerauto in een afgesloten brandweerkazerne lag, levert – gezien de mogelijke ernstige gevolgen van dit delict, de materiële en de personele betrouwbaarheid, alsmede de integriteit van het brandweerkorps die hierdoor in het geding is – een ernstige inbreuk op de rechtsorde op.

HR 11.10.2005, LJN AT4351

Betrokkenheid bij hennepsteelt (stelselmatig en/of langdurig, in ieder geval anders dan slechts voor eigen gebruik) komt neer op een opeenvolging van als misdrijf strafbaar gestelde gedragingen (art. 11 Opiumwet jo art. 67 lid 1 Sv) en kan worden aangemerkt als een ernstige inbreuk op de rechtsorde waardoor er een tapmachtiging kon worden afgegeven.

HR:

Het Hof heeft geoordeeld dat de rechter-commissaris (RC) o.g.v. de inhoud van de vordering en de daarbij overgelegde startnota in redelijkheid tot het afgeven van de machtiging heeft kunnen komen. In dat verband heeft het Hof geoordeeld dat (i) de RC bij de beantwoording van de vraag of sprake was van een misdrijf a.b.i. artikel 126m (oud) Sv, meer in het bijzonder of dat misdrijf gezien zijn aard een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, niet gebonden was aan de door de officier van justitie in de vordering vermelde kwalificatie, maar dat het hem vrijstond te onderzoeken of de in de startnota vervatte feiten en omstandigheden ook verdenking t.z.v. andere misdrijven kon rechtvaardigen; (ii) de RC bij de beantwoording van de vraag of van een ernstige inbreuk op de rechtsorde sprake was mede de, uit de startnota blijkende, concrete omstandigheden waaronder de misdrijven waren gepleegd in aanmerking mocht nemen; en (iii) dat de RC o.g.v. de inhoud van de startnota en van de aard van de daaruit voortvloeiende verdenkingen in redelijkheid heeft kunnen aannemen dat aan het subsidiariteitsvereiste was voldaan. De oordelen van het Hof zijn onjuist noch onbegrijpelijk.

Hof Amsterdam 24.06.2004, NJ 2004, 531, LJN AR3373

Noch uit de processtukken noch uit het verhandelde ter zitting is het Hof duidelijk kunnen worden op grond waarvan toepassing van het dwangmiddel van artikel 126m Sv dringend door het onderzoek werd gevorderd en evenmin op grond waarvan sprake was van een ernstige inbreuk op de rechtsorde.

Bij de beoordeling van de vraag of er sprake is van een ernstige inbreuk op de rechtsorde dient immers in aanmerking te worden genomen dat de wetgever, bij de wijziging waarbij het huidige artikel 126m in het Wetboek van Strafvordering is opgenomen, de mogelijkheden tot het opnemen van telefoongesprekken naar aard en omvang heeft beperkt.

Het Hof is op grond van overwegingen ter zake in de parlementaire behandeling – waaraan ook door de raadsman is gerefereerd – van oordeel dat de wetgever niet beoogd heeft het opnemen van telecommunicatie mogelijk te maken voor naar aard en omvang betrekkelijk eenvoudige delicten als uitkeringsfraude, behoudens bijzondere omstandigheden welke zich hier niet voordoen.

De in artikel 126m Sv aangebrachte verscherping van de categorieën van strafbare feiten waarvoor het onderzoek van de telecommunicatie is geoorloofd brengt naar het oordeel van het Hof mee dat in casu moet worden geconcludeerd dat ten onrechte het middel van opname van telecommunicatie is ingezet. Er is derhalve sprake van een vormverzuim als bedoeld in artikel 359a Sv. Het oordeel van het Hof is dat dit verzuim niet kan worden hersteld.

Rb. 's-Gravenhage 15.01.2004, LJN AO1796

Niet is gebleken dat de woningbraak in deze zaak samenhangt met andere door de (onbekende) verdachte begane misdrijven. Voorts blijkt uit de wettekst zelf, alsmede uit de geschiedenis van de totstandkoming van artikel 126m van het Wetboek van Strafvordering dat de wetgever het in dat artikel bedoelde bijzondere opsporingsmiddel niet in zijn algemeenheid van toepassing heeft willen doen zijn. Een van de voorwaarden tot het mogen opnemen van telecommunicatie is dat het gaat om een misdrijf waardoor een ernstige inbreuk op de rechtsorde is gemaakt. In de memorie van toelichting zijn in dit verband als voorbeelden genoemd: moord, handel in drugs, mensenhandel, omvangrijke milieudelicten en wapenhandel.

Naar het oordeel van de Rechtbank kan de in deze zaak aan de orde zijnde woninginbraak, gelet op de te dezen gebleken feiten en omstandigheden, niet worden aangemerkt als een ernstige inbreuk op de rechtsorde zoals bedoeld in artikel 126m van het Wetboek van Strafvordering. Het hoger beroep dient derhalve ongegrond te worden verklaard.”

Schriftelijke bevestiging

Rb. Den Bosch 29.10.2003, NbSr 2003 nr. 419, LJN AN9533

Artikel 126m lid 4 Sv verklaart onder meer van toepassing het bepaalde in artikel 126l leden 4 tot en met 8 Sv. Artikel 126l lid 6 Sv verwijst naar artikel 126g leden 6 tot en met 8 Sv. en verklaart die op het bevel van toepassing. Op grond van artikel 126g lid 6 Sv dient derhalve te worden aangenomen dat de officier van justitie het bevel tot opnemen mondeling mocht geven. De tweede volzin van deze bepaling bepaalt echter dat het mondeling gegeven bevel binnen drie dagen op schrift moet worden gesteld. De Rechtbank constateert dat het mondeling op 7 juni 2003 gegeven bevel eerst op 16 juni 2003 op schrift is gesteld, derhalve negen dagen te laat. Van enige redenen die deze termijnoverschrijding zou kunnen rechtvaardigen is de Rechtbank niets gebleken. De Rechtbank is dan ook van oordeel dat het bevel van de officier van justitie niet voldoet aan de daaraan door de wet gestelde eisen, zodat de op grond daarvan opgenomen telecommunicatie niet kan meewerken tot bewijs tegen de verdachte.

Bewijs: proces-verbaal

HR 12.10.2004, LJN AO9131

Het middel steunt op de opvatting dat geschriften als de onderhavige (opm. redacteur: i.c. tapgesprekken) slechts tot het bewijs mogen meewerken indien zij in verband staan met bewijsmiddelen die zelf niet hebben te gelden als andere geschriften in de zin van artikel 344, eerste lid aanhef en onder 5°, Sv. Die opvatting is echter onjuist. Of het andere bewijsmiddel voldoende steunt geeft aan het ‘andere geschrift’ is niet afhankelijk van de aard van dat andere bewijsmiddel. De enkele omstandigheden dat dit steunbiedende bewijsmiddel een andere geschrift is in bovenbedoelde zin, is dus niet doorslaggevend. Noch de tekst van artikel 344, eerste lid aanhef en onder 5°, Sv noch het bewijsstelsel van het Wetboek van Strafvordering dat de feitenrechter een grote vrijheid laat bij de selectie en waardering van het voorhanden bewijsmateriaal, verzet zich tegen deze uitleg.

HR 16.11.1999, NJB 2000/4, nr. 112 280

Het proces-verbaal bedoeld in artikel 125g, laatste volzin Sv behoeft niet de weergave van de afgetapte gesprekken te bevatten, maar alleen de constatering dat afgetapt en opgenomen is.

Het niet meer voorhanden zijn van de oorspronkelijke tapverbalen kan, indien de weergave is gerelateerd in naderhand opgemaakte processen-verbaal, ertoe leiden dat de verdachte, die de weergave betwist, de hem op grond van artikel 6 EVRM toekomstige mogelijkheid van verificatie ontbeert. Is die mogelijkheid wel aanwezig dan is van schending van artikel 6 EVRM geen sprake (Vgl. HR 08-03-1994, NJ 1994, 414).

HR 17.03.1998, NJB 1998/60, nr. 106 954

Wegens een technische omstandigheid waren de banden van een aantal gesprekken niet meer voor de verdediging beluisterbaar. Het verloren gaan van de gesprekken berustte derhalve niet op opzet. Verder stond op grond van andere gebezigde bewijsmiddelen vast dat het ging om door de verdachte gevoerde gesprekken en dat die gesprekken juist waren weergegeven. Onder de gegeven omstandigheden mochten de gesprekken niettemin voor het bewijs worden gebezigd nu het bewezen verklaarde bovendien in belangrijke mate steunde op ander bewijsmateriaal (zie ook NJ 1990, 408, NJ 1990, 59, NJ 1980, 22 en NJ 1982, 631).

Geheimhoudersgesprekken

Rb. Rotterdam 8.03.2006, LJN AV4034

Van het tappen van geheimhoudersgesprekken is, in strijd met de toepasselijke regelgeving, niet onverwijld mededeling gedaan aan de officier van justitie. Zij heeft pas een jaar later kennis gekregen van het bestaan van deze gesprekken en heeft toen onmiddellijk opdracht tot vernietiging van die gesprekken gegeven.

De Rechtbank stelt vast dat niet gebleken is dat naar aanleiding van die gesprekken nadere onderzoekshandelingen zijn verricht en evenmin dat die gesprekken in de bewijssfeer tot 'vruchten' hebben geleid. De Rechtbank heeft van de inhoud van de betreffende tapgesprekken geen kennis genomen. Deze tapgesprekken spelen dus geen rol bij beslissingen o.g.v. artikel 348 en 350 Sv. Naar haar oordeel is met het niet tijdig vernietigen van de gesprekken met geheimhouders bij het voorbereidend onderzoek een vormverzuim begaan, dat niet meer hersteld kan worden. Evenwel is niet gebleken dat de verdachte daardoor in enig rechtens te respecteren belang is geschaad. Er worden geen consequenties aan dit vormverzuim verbonden.

Rb. Rotterdam, 10.10.2005, LJN AU4036

Aan de hand van twee gesprekken tussen verdachte en zijn advocaat is de verdachte door de politie, kort voordat hij bij zijn advocaat kwam en vlak bij diens kantoor, aangehouden. De beide opsporingsambtenaren die deze gesprekken hebben gehoord, hebben in weerwil van het bepaalde in de wet (art. 126aa, tweede lid, Sv), het Besluit en de Instructie, niet de officier van justitie op de hoogte gesteld, doch deze gesprekken gebruikt om de verdachte, nog vóór dat deze bij zijn raadsman arriveerde, aan te houden.

Na vragen van de verdediging ter gelegenheid van de toetsing van de inverzekeringstelling is door de politie een aanvullend proces-verbaal gemaakt, waaruit bleek dat genoemde twee gesprekken zijn afgeluisterd en opgenomen. OM werd niet-ontvankelijk verklaard.

EHRM 25.11.2004, NbSr 2004/457 (Aalmoes)

De Nederlandse regelgeving (art. 126aa Sv jo artikel 4 Besluit Bewaren en vernietigen niet-gevoegde stukken jo Instructie Vernietiging geïntercepteerde gesprekken geheimhouders) inzake het afluisteren en opnemen van telefoon-gesprekken in het kader van een sr onderzoek, waaronder het tappen van gesprekken waaraan advocaten in hun hoedanigheid van rechtshulpverlener deelnemen, is voldoende precies en begrijpelijk en biedt voldoende waarborgen om te kunnen worden aangemerkt als 'recht' in de zin van artikel 8 lid 2 EVRM.

Hof 's-Gravenhage 15.03.2002, LJN AE4758

Casus:

Van de zijde van de verdachte is een beroep gedaan op de niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie in de vervolging wegens schending van de beginselen van een behoorlijke procesorde. Door de politie zijn telefoongesprekken tussen de raadsman van de verdachte en de vriendin van de verdachte afgeluisterd en de uitwerking daarvan is onrechtmatig in het dossier gevoegd. De raadsman stelt daarbij dat hij als verschoningsgerechtigde als bedoeld in artikel 218 Sv dient te worden aangemerkt en dat de officier van justitie in strijd met artikel 126aa lid 2 Sv de processen-verbaal die de bedoelde gesprekken bevatten niet heeft vernietigd.

Hof:

Het niet vernietigen en doen opnemen in het dossier van die processen-verbaal, waarin de afgeluisterde telefoongesprekken zijn uitgewerkt, is weliswaar in strijd met de wettelijke bepalingen ter zake, maar, naar het oordeel van het Hof is niet aannemelijk geworden, dat de officier van justitie heeft gehandeld ter doelbewuste misleiding van de rechter, noch ook dat met grove veronachtzaming van de belangen van de verdachte aan diens recht op een eerlijke behandeling van zijn zaak is tekortgedaan. Veeleer is aannemelijk dat terzake verwijtbaar slordig en onzorgvuldig is gehandeld.

Opnemen gesprekken in penitentiaire inrichting

Rb. Rotterdam 27.10.2005, LJN AU7367

De officier van justitie heeft hoger beroep ingesteld tegen de beschikking van 14 oktober 2005 van de rechter-commissaris om de vordering van de officier van justitie op de voet van artikel 125i Sv af te wijzen.

De officier van justitie heeft de RC verzocht een bevel uitlevering op de voet van artikel 125i Sv af te geven met betrekking tot gegevens, waarvan vermoed wordt dat de unit directeur van de Penitentiaire Inrichtingen Rijnmond, daar toegang tot heeft.

In casu gaat het om een tweetal (door de unitdirecteur opgenomen) telefoongesprekken, gevoerd door de verdachte op 10 oktober 2005 omstreeks 15.45 uur en 16.05 uur. De RC heeft bij mondelinge beschikking de vordering van de officier van justitie afgewezen. De RC legt aan haar afwijzing het volgende ten grondslag dat, nu de betreffende telefoongesprekken zijn opgenomen zonder dat daaraan vooraf een machtiging op de voet van 126m Sv was afgegeven en die gesprekken kennelijk krachtens andere bepalingen zijn opgenomen, het alsnog achteraf ter beschikking stellen van die gegevens aan de officier van justitie als oneigenlijk en in strijd met het wettelijke systeem als neergelegd in het Wetboek van Strafvordering moet worden beschouwd.

De Rechtbank oordeelde dat het opnemen en af luisteren van telecommunicatie, mede in verband met de daarmee gepaard gaande ernstige inbreuk op de privacy van betrokkenen, door de wet aan strenge eisen is gebonden. De verleende machtigingen zijn beperkt tot de gesprekken die worden gevoerd over de concrete in de machtigingen genoemde telefoonaansluitingen. Uitbreiding van het aantal nummers kan slechts geschieden door vóóraf ten aanzien van die nummers machtiging aan de RC te verzoeken. Noch de intentie waarmee de oorspronkelijke machtiging is gevraagd, noch een eventuele later verleende machtiging kan de bedoelde uitbreiding met terugwerkende kracht bewerkstelligen. De afgeluisterde telefoongesprekken kunnen dan ook niet in het ka-

der van de aan de officier van justitie verstrekte machtigingen tot afluisteren en opnemen van telefoongesprekken in aanmerking worden genomen. De directeur van een penitentiaire inrichting heeft onder voorwaarden de bevoegdheid om toezicht op het telefoonverkeer van een gedetineerde uit te oefenen. Nog daargelaten de vraag in hoeverre in dit geval een dergelijk toezicht gerechtvaardigd geweest zou zijn, niet blijkt dat de directeur heeft gehandeld in het kader van dat eigen toezicht. Het afluisteren van andere dan in de machtiging omschreven telefoonaansluitingen is derhalve onrechtmatig geschied. Aangezien er een rechtstreeks verband bestaat tussen het (onrechtmatige) handelen van de directeur van de penitentiaire inrichting en de door de officier van justitie verstrekte opdracht tot het afluisteren van gesprekken van de verdachte, kunnen de vruchten daarvan niet door middel van een bevel uitlevering alsnog aan de officier van justitie ter beschikking worden gesteld. Daaraan doet niet af dat de directeur op eigen initiatief en niet in opdracht van de officier van justitie heeft gehandeld.

EHRM 27.04.2004, NJB 2004/31, LJN AP1460

Casus:

De directeur van een PI had bepaald dat proefsgewijze of indien daartoe aanleiding bestaat opdracht kan worden gegeven externe telefoongesprekken van de gedetineerde op te nemen en af te luisteren. Tot het afluisteren was alleen het Hoofd beveiliging bevoegd verklaard (circulaire 1183/379 van de staatssecretaris van Justitie van 01.04.1980, verder uitgewerkt in het huishoudelijk reglement van de betrokken inrichting). Deze draagt er ook zorg voor dat de bandopnamen niet bewaard blijven en direct worden gewist. De opnamen waren in deze zaak niet vernietigd maar overgelegd in de strafzaak.

De constructie en inhoudelijke kwaliteit van de regeling van het afluisteren van telefoongesprekken in detentiesituatie zoals deze gold voor de inwerkingtreding van de Penitentiaire Beginselenwet 1998 werd door de HR in arrest van 2 maart 1999, NJ 1999/576, geaccepteerd. De HR achtte een en ander niet in strijd met artikel 8 EVRM, nu het opnemen gerechtvaardigd kan zijn met het oog op de in artikel 8, lid 2 EVRM opgesomde doeleinden, in het bijzonder het voorkomen van wanordelijkheden. Met het opnemen werd verder een gerechtvaardigd doel gediend wat inbreuk op het in artikel 8 gewaarborgde privacyrecht rechtvaardigt. Verder is in dit opnemen bij de wet voorzien. Vgl. Artikel 15, lid 4 GW, de Gevangenismaatregel en de daarop gebaseerde uitvoeringsregeling.

EHRM:

Het afluisteren, opnemen en bewaren van telefoongesprekken is een inmening als bedoeld in artikel 8 EVRM. Die kan alleen worden gerechtvaardigd als voldaan wordt aan artikel 8, lid 2 EVRM. Dat was hier niet het geval omdat de inmening 'voorzien bij wet' moet zijn. De regeling bij circulaire en huishoudelijk reglement (zoals deze gold voor de inwerkingtreding van de Penitentiaire Beginselenwet van 1998) achtte het Hof onvoldoende duidelijk en gedetailleerd.

Opnemen van telecommunicatie betrouwbaar opsporingsmiddel?

Hof 's-Hertogenbosch 22.12.2004, LJN AR8282

Casus:

Tijdens het opsporingsonderzoek is gebruik gemaakt van de bijzondere opsporingsbevoegdheden opnemen van telecommunicatie (taps) en OVC, terwijl

bij de opsporingsdiensten, justitie en de providers reeds jaren bekend is dat deze opsporingsmiddelen technisch en inhoudelijk onbetrouwbaar zijn. Justitie heeft dus welbewust gekozen voor het gebruik van gebrekkige opsporingsmiddelen, waarvan de resultaten in het geheel geen volledig en correct beeld geven van de werkelijkheid. Hierdoor zijn de beginselen van een behoorlijke procesorde en het recht van verdachte op een eerlijk proces in de zin van artikel 6, eerste lid, EVRM onherstelbaar geschonden.

Hof:

Naar het oordeel van het Hof is uit het verhandelde ter terechtzitting niet gebleken dat de in deze zaak gebruikte technische hulpmiddelen per definitie onbetrouwbaar zijn.

Ook is naar het oordeel van het Hof niet gebleken noch aannemelijk geworden dat er welbewust is gekozen om storingen van apparatuur niet te verhelpen en met de gebrekkige apparatuur verder te gaan. Het Hof is van oordeel dat de processen-verbaal van de tapverslagen helder zijn in die zin, dat op een controleerbare wijze verslaggeving van de gevoerde gesprekken door de verbalisant(en) heeft plaatsgevonden.

Tolk

HR 21.10.2003, LJN AH9922 (Baybasin)

Het ontbreken van contranummers is onvoldoende om manipulatie van taps aan te nemen. Dat Nederland geen controle zou hebben over het functioneren van de tapkamers doordat er in Nederland geen kennis bestaat van de uit Israël afkomstige software is, voor zover dit al juist zou zijn, onvoldoende om aan te nemen dat er met telefoontaps is gemanipuleerd. Uit het onderzoek van de afgeluisterde telefoongesprekken zijn voor die veronderstelling, zoals gezegd, geen feitelijke aanwijzingen gevonden en de inhoud van de gesprekken komt ook veelal overeen met gebeurtenissen die zich in werkelijkheid hebben afgespeeld.

Het Hof, dat uitvoerig en in samenhang met hetgeen in werkelijkheid is gebeurd heeft onderzocht of de vertalingen van de telefoongesprekken juist zijn, heeft niet onbegrijpelijk en zonder blijk te geven van een onjuiste rechtsopvatting geoordeeld dat de vertalingen juist zijn. Uit de aard van de werkzaamheden van de tolk-vertaler vloeit voort dat de schriftelijke weergave van de vertaalwerkzaamheden geen verklaring oplevert in de zin van artikel 344 lid 3 Sv. Wel kan de vertolkte of vertaalde tekst een verklaring opleveren van een persoon wiens identiteit niet blijkt zodat daarop artikel 344a lid 3 Sv van toepassing is.

HR 17.04.2001, LJN AB1271

Casus:

Ter terechtzitting in hoger beroep heeft de raadsman een verweer gevoerd omtrent de betrouwbaarheid van de vertalingen van deze telefoongesprekken. Dat verweer komt op het volgende neer:

De gesprekken werden gevoerd in het Sinti, een zigeunertaal. De vertaling van deze gesprekken is verzorgd door het 'übersetzungsbüro P' in Mainz (Duitsland).

Uit een zich bij de stukken bevindende brief van dit vertaalbureau blijkt dat de heer P. zelf de Sinti-taal slechts voor 25% beheerst, doch dat hij zich bij zijn vertaalwerk bedient van een 'Muttersprachler' omtrent wie echter niets bekend is, zodat terzake geen enkele controle mogelijk is. Het verweer mondt uit in de volgende slotsom:

‘De beziging van P. als tolk c.q. vertaler is in strijd met artikel 6 EVRM omdat er in casu onvoldoende sprake is van toezicht op de kwaliteit van de vertaling c.q. vertolking, in welk geval het desondanks bezigen van dergelijke verklaringen in strijd is met een faire procedure. Dat klemt temeer nu er niet eens sprake is van beëdiging door de Nederlandse rechter.’

HR:

Gelet op het hiervoor weergegeven gemotiveerde verweer van de raadsman dat enerzijds betrekking heeft op de beheersing van de Sinti-taal door degene die verantwoordelijk is voor de vertaling en anderzijds op de wijze waarop de vertaling van op een geluidsband opgenomen telefoongesprekken is tot stand gekomen, had het Hof in dit geval verantwoording behoren af te leggen van zijn oordeel dat de bewijsmiddelen een betrouwbare weergave behelzen van de inhoud van die telefoongesprekken. Voor zover het middel klaagt dat zodanige verantwoording in het bestreden arrest ontbreekt, is het terecht voorgesteld.

Voor zover het middel betoogt dat het Hof de weergave van de telefoongesprekken slechts tot het bewijs had mogen bezigen indien het besprokene was vertaald door beëdigde vertalers, stelt het een eis die geen steun vindt in het recht, in het bijzonder niet in artikel 6 EVRM.

Machtiging RC

HR 31.01.2006, LJN AU8292

Vorderde dit onderzoek naar handel in vuurwapens dringend een tap? Ja, betrouwbare CIE-informatie waarin verdachte in verband werd gebracht met de handel in vuurwapens, eerdere veroordelingen m.b.t. vuurwapens en het feit dat verdachte de werkwijze van de politie kende was voldoende om een tap-machtiging af te geven. Deze beoordeling is in de eerste plaats aan de RC, het Hof heeft zich terecht beperkt tot een marginale toetsing. Er is geen steun in het recht te vinden voor de kennelijk aan het verweer ten grondslag liggende opvatting dat de enkele omstandigheid dat het opnemen van de telecommunicatie gedurende de periode waarvoor het eerste bevel is verlengd, niets heeft opgeleverd, in de weg staat aan de verlenging van het bevel.

HR 14.06.2005, LJN AS8854

De verdachte is vrijgesproken. Het Openbaar Ministerie heeft cassatie aangekend.

De HR overweegt in cassatie dat de vaststelling dat voor het opnemen van telecommunicatie niet de vereiste machtigingen zijn verstrekt, zelfstandig het oordeel draagt omtrent de onrechtmatigheid van de toepassing van dat opsporingsmiddel. Voor zover het Hof tot uitgangspunt heeft genomen dat bedoeld verzuim dient te leiden tot uitsluiting van bewijsmateriaal dat d.m.v. de toepassing van dat opsporingsmiddel is verkregen, is dat oordeel onjuist noch onbegrijpelijk.

Het oordeel van het Hof is evenwel dat de resultaten die verkregen zijn uit de verrichte doorzoeking het rechtstreekse gevolg zijn geweest van de onrechtmatige telefoontap (waarmee het Hof kennelijk heeft bedoeld dat de doorzoeking zonder de tap niet had kunnen plaatsvinden) is zonder nadere doch ontbrekende motivering niet begrijpelijk, in aanmerking genomen dat het Hof heeft vastgesteld dat op het moment waarop de officier van justitie de bevelen ex artikel 126m Sv gaf, het opsporingsonderzoek reeds een verdenking jegens

verdachte had opgeleverd. Ook het oordeel van het Hof omtrent de bruikbaarheid van de verklaringen van verdachte en zijn partner voor het bewijs is niet begrijpelijk, te minder nu verdachte in eerste aanleg en hoger beroep – telkens in bijzijn van zijn raadsman en na de cautie te hebben gekregen – een bekende verklaring heeft afgelegd.

Rb. Haarlem 23.12.2003, NJ 2004/552, LJN AO0765

Ingevolge artikel 126m, lid 4 in verbinding met artikel 126l, lid 4 kan de officier van justitie slechts na verkregen machtiging van de rechter-commissaris een bevel opnemen van telecommunicatie afgeven. Tegen het verlenen van de machtiging staat geen rechtsmiddel open. Noch uit de tekst van artikel 126n Sv noch uit de wetsgeschiedenis van dat artikel volgt, dat het de bedoeling van de wetgever is geweest dat bij de behandeling van de zaak ter zitting een beroep kan worden gedaan op de onrechtmatigheid van die machtiging. Het zou in strijd zijn met het gesloten systeem van rechtsmiddelen indien de Rechtbank desondanks de rechtmatigheid van de machtiging zou gaan beoordelen.

Beoordelingskader officier van justitie, RC en zittingsrechter

HR 11.10.2005, LJN AT4351

De officier van justitie is bevoegd tot het bevelen van opnemen van telecommunicatie met een technisch hulpmiddel. De RC dient tevoren een schriftelijke machtiging te hebben verstrekt. Het staat in eerste instantie ter beoordeling van de Officier van justitie of sprake is van een verdenking a.b.i. artikel 126m.1 Sv en of het onderzoek dringend vordert dat gegevensverkeer wordt opgenomen. Bij deze laatste toetsing spelen beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit een rol. De RC dient vervolgens bij de vraag of een machtiging kan worden verstrekt, te toetsen of aan de wettelijke voorwaarden is voldaan. Aan de zittingsrechter staat de rechtmatigheid van de toepassing van de bevoegdheid ter beoordeling. In het wettelijke systeem houdt die beoordeling, in een geval als het onderhavige waarin de RC tevoren een machtiging heeft verstrekt, een beantwoording in van de vraag of de RC in redelijkheid tot zijn oordeel omtrent die machtiging heeft kunnen komen. Voorts omvat die beoordeling de vraag of het gebruik dat de officier van justitie vervolgens heeft gemaakt van zijn bevoegdheid tot het bevelen van het opnemen van telecommunicatie met een technisch hulpmiddel in overeenstemming is met die machtiging en ook overigens rechtmatig is.

Het Hof heeft geoordeeld dat de RC o.g.v. de inhoud van de vordering en de daarbij overgelegde startnota in redelijkheid tot het afgeven van de machtiging heeft kunnen komen. In dat verband heeft het Hof geoordeeld dat (i) de RC bij de beantwoording van de vraag of sprake was van een misdrijf a.b.i. artikel 126m (oud) Sv, meer in het bijzonder of dat misdrijf gezien zijn aard een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, niet gebonden was aan de door de officier van justitie in de vordering vermelde kwalificatie, maar dat het hem vrijstond te onderzoeken of de in de startnota vervatte feiten en omstandigheden ook verdenking t.z.v. andere misdrijven kon rechtvaardigen; (ii) de RC bij de beantwoording van de vraag of van een ernstige inbreuk op de rechtsorde sprake was mede de, uit de startnota blijkende, concrete omstandigheden waaronder de misdrijven waren gepleegd in aanmerking mocht nemen; en (iii) dat de RC o.g.v. de inhoud van de startnota en van de aard van de daaruit voort-

vloeiende verdenkingen in redelijkheid heeft kunnen aannemen dat aan het subsidiariteitsvereiste was voldaan. De oordelen van het Hof zijn onjuist noch onbegrijpelijk.

Hof 's-Gravenhage 22.02.2005, LJN AU0235

Aan de rechter-commissaris is niet vermeld dat er in deze zaak (onderzoek Lynx) een observatieteam en een camera zijn ingezet (geweest) noch dat er in 2001 al een onderzoek heeft gelopen tegen de growshop, zodat het ervoor moet worden gehouden dat de rechter-commissaris hiervan niet op de hoogte is gebracht. Niettegenstaande dat het door de verbalisant gestelde verkennende onderzoek geen bevestiging heeft opgeleverd van enig strafbaar handelen wordt in de verzoeken opgenomen dat er gelet op het voorbereidend onderzoek een redelijk vermoeden bestaat dat in georganiseerd verband misdrijven worden gepleegd.

Mede gelet op de considerans van de Wet bijzondere opsporingsbevoegdheden, is de officier van justitie gehouden, bij vorderingen als hier aan de orde, de rechter-commissaris van al die informatie in de zaak te voorzien die nodig is om diens wettelijke taak te kunnen vervullen en tot een afgewogen oordeel in de hiervoor omschreven zin te komen. De rechter-commissaris moet daar te allen tijde en zonder aarzeling van uit kunnen gaan. Naar het oordeel van het Hof had het Openbaar Ministerie de rechter-commissaris van alle genomen stappen – ongeacht of deze wel of geen resultaten hebben opgeleverd – op de hoogte moeten brengen. Het Hof stelt vast dat dit in dezen niet is geschied.

Het Hof kan de afgegeven machtigingen door de rechter-commissaris slechts marginaal op rechtmatigheid toetsen. Gelet op de aard van de informatie die is onthouden, kan thans niet zonder meer gezegd worden dat de rechter-commissaris, indien deze wel daarover had beschikt, in redelijkheid tot geen andere beslissing had kunnen komen dan tot het afgeven van de gevraagde machtigingen. Naar het oordeel van het Hof heeft deze onjuiste handelswijze van het openbaar ministerie aldus geleid tot een onherstelbaar verzuim in het voorbereidend onderzoek. Het verzuim wordt door het Hof als ernstig aangemerkt...

Door de handelwijze van de officier van justitie is, met grove veronachtzaming van de belangen van de verdachte, aan diens recht op een eerlijke behandeling van zijn zaak tekortgedaan. Nu evenmin is uit te sluiten dat de rechter-commissaris, ook bij adequate informatieverstrekking in deze, tot het afgeven van de machtigingen zou zijn gekomen, is voor een niet-ontvankelijkverklaring van het Openbaar Ministerie geen plaats, doch zal het Hof hetgeen uit de taps tot het bewijs kan bijdragen, uitsluiten.

Gebruik van tapgegevens in een ander onderzoek

HR 13.05.2003, NS 2003, 256

Het oordeel van het Hof komt er op neer dat, ook indien achteraf door de officier van justitie toestemming is gegeven voor het in het eerste lid van artikel 126dd Sv bedoelde gebruik van de daar vermelde gegevens, is voldaan aan het vereiste van artikel 126dd Sv. Dat oordeel is juist. De aan het middel ten grondslag liggende opvatting dat het gebruik van bedoelde gegevens in een ander onderzoek slechts mogelijk is indien zulks door de officier van justitie vooraf is bepaald, is dus onjuist.

Internationaal

Rb. Rotterdam 14.07.2005 (parketnr. 10/600049-05)

Het Europese rechtshulpverdrag van 20 april 1959 regelt niet het rechtstreeks doorgeleiden van het tapsignaal. Deze materie wordt geregeld in het Europese rechtshulpverdrag van 29 mei 2000. Als een staat dat rechtshulpverdrag van 2000 niet heeft geratificeerd, kan een verzoek van die staat om rechtstreeks doorgeleiding (gebaseerd op het rechtshulpverdrag van 1959) niet gehonoreerd worden.

2.4.8 MODELLEN

Zie hoofdstuk 6.6:

1. Vordering machtiging bevel opnemen van (tele)communicatie (art. 126m Sv).
2. Bevel opnemen van (tele)communicatie (art. 126m Sv).
3. Combi vordering medewerking aan een bevel opnemen van (tele)communicatie (art. 126m Sv) en vordering verstrekking verkeersgegevens (art. 126n Sv).
4. Vordering medewerking aan een bevel opnemen van (tele)communicatie (art. 126m Sv).
5. Vordering machtiging bevel opnemen van (tele)communicatie (art. 126t Sv).
6. Bevel opnemen van (tele)communicatie (art. 126t Sv).
7. Combi vordering medewerking aan een bevel opnemen van (tele)communicatie (art. 126t Sv) en vordering verstrekking verkeersgegevens (art. 126u Sv).
8. Vordering medewerking aan een bevel opnemen van (tele)communicatie (art. 126t Sv).
9. Vordering machtiging wijziging/aanvulling/verlenging bevel opnemen van (tele)communicatie (art. 126m/t Sv).
10. Combi wijziging/aanvulling/verlenging bevel opnemen van (tele)communicatie (art. 126m/126t Sv) en vordering verstrekking verkeersgegevens (art. 126n/126u Sv).
11. Wijziging/aanvulling/verlenging bevel opnemen van (tele)communicatie (art. 126m/126t Sv).
12. Combi beëindiging bevel opnemen van (tele)communicatie (art. 126m/126t Sv) en vordering verstrekking verkeersgegevens (art. 126n/126u Sv).
13. Beëindiging bevel opnemen van (tele)communicatie (art. 126m/126t Sv).
14. Vordering machtiging vordering medewerking aan het ontsleutelen van gegevens (art. 126m/126t, zesde lid Sv).
15. Vordering medewerking aan het ontsleutelen van gegevens (art. 126m/126t, zesde lid Sv).
16. Vordering machtiging wijziging/aanvulling/verlenging vordering medewerking aan het ontsleutelen van gegevens (art. 126m/126t, zesde lid Sv).
17. Wijziging/aanvulling/verlenging vordering medewerking aan het ontsleutelen van gegevens (art. 126m/126t, zesde lid Sv).
18. Beëindiging vordering medewerking aan het ontsleutelen van gegevens (art. 126m/126t, zesde lid Sv).
19. Vordering machtiging bevel opnemen van (tele)communicatie (art. 126zg Sv).
20. Bevel opnemen van (tele)communicatie (art. 126zg Sv).
21. Vordering machtiging bevel opnemen van (tele)communicatie (art. 565 lid 2 jo 126m Sv).
22. Bevel opnemen van (tele)communicatie (art. 565 lid 2 jo 126m Sv).

2.5 OPNEMEN VAN VERTROUWELIJKE COMMUNICATIE MET EEN TECHNISCH HULPMIDDEL

2.5.1 REGELGEVING

Wettekst

Artikel 126f Sv

1. In geval van verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, dat gezien zijn aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, kan de officier van justitie, indien het onderzoek dit dringend vordert, bevelen dat een opsporingsambtenaar als bedoeld in artikel 141, onderdeel b, vertrouwelijke communicatie opneemt met een technisch hulpmiddel.
2. De officier van justitie kan in het belang van het onderzoek bepalen dat ter uitvoering van het bevel een besloten plaats, niet zijnde een woning, wordt betreden zonder toestemming van de rechthebbende. Hij kan bepalen dat ter uitvoering van het bevel een woning zonder toestemming van de rechthebbende wordt betreden, indien het onderzoek dit dringend vordert en de verdenking een misdrijf betreft waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van acht jaren of meer is gesteld. Artikel 2, eerste lid, laatste volzin van de Algemene wet op het binnentreden is niet van toepassing.
3. Het bevel tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie is schriftelijk en vermeldt:
 - a. het misdrijf en indien bekend de naam of anderszins een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de verdachte;
 - b. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid en, in geval van toepassing van de tweede volzin van het tweede lid, de voorwaarden bedoeld in het tweede lid, zijn vervuld;
 - c. ten minste een van de personen die aan de communicatie deelnemen, dan wel, indien het bevel communicatie betreft op een besloten plaats of in een vervoermiddel, een van de personen die aan de communicatie deelnemen of een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving van die plaats of dat vervoermiddel;
 - d. bij toepassing van het tweede lid, de plaats die zal worden betreden;
 - e. de wijze waarop aan het bevel uitvoering wordt gegeven; en
 - f. de geldigheidsduur van het bevel.
4. Het bevel kan slechts worden gegeven na schriftelijke machtiging, op verzoeking van de officier van justitie te verlenen door de rechter-commissaris. De machtiging betreft alle onderdelen van het bevel. Indien ter uitvoering van het bevel een woning mag worden betreden, wordt dat uitdrukkelijk in de machtiging vermeld.
5. Het bevel wordt gegeven voor een periode van ten hoogste vier weken. De geldigheidsduur kan telkens voor een termijn van ten hoogste vier weken worden verlengd.
6. Artikel 126g, zesde tot en met achtste lid, is van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de officier van justitie voor wijziging, aanvulling of verlenging een machtiging van de rechter-commissaris behoeft. Indien de officier van justitie bepaalt dat ter uitvoering van het bevel een woning wordt betreden, kan het bevel niet mondeling worden gegeven. Zodra niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden, bedoeld in de tweede volzin van het tweede lid, bepaalt de officier van justitie dat de uitvoering van het bevel wordt beëindigd.

7. Bij dringende noodzaak kan de machtiging van de rechter-commissaris, bedoeld in het vierde en zesde lid, mondeling worden gegeven, tenzij toepassing wordt gegeven aan de tweede volzin van het tweede lid. De rechter-commissaris stelt in dat geval de machtiging binnen drie dagen op schrift.
8. Van het opnemen wordt binnen drie dagen proces-verbaal opgemaakt.

Artikel 126s Sv

1. In een geval als bedoeld in artikel 126o, eerste lid, kan de officier van justitie, indien het onderzoek dit dringend vordert, bevelen dat een opsporingsambtenaar als bedoeld in artikel 141, onderdeel b, met een technisch hulpmiddel vertrouwelijke communicatie opneemt waaraan een persoon deelneemt ten aanzien van wie uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden voortvloeit dat deze betrokken is bij het in het georganiseerd verband beramen of plegen van misdrijven.
2. De officier van justitie kan in het belang van het onderzoek bepalen dat ter uitvoering van het bevel een besloten plaats, niet zijnde een woning, wordt betreden zonder toestemming van de rechthebbende. Hij kan bepalen dat ter uitvoering van het bevel een woning zonder toestemming van de rechthebbende wordt betreden, indien het onderzoek dit dringend vordert en in het georganiseerd verband misdrijven worden beraamd of gepleegd waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van zes jaren of meer is gesteld. Artikel 2, eerste lid, laatste volzin van de Algemene wet op het binnentreden is niet van toepassing.
3. Het bevel tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie is schriftelijk en vermeldt:
 - a. een omschrijving van het georganiseerd verband;
 - b. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid en, in geval van toepassing van de tweede volzin van het tweede lid, de voorwaarden bedoeld in het tweede lid, zijn vervuld;
 - c. de persoon, bedoeld in het eerste lid en, indien bekend, andere deelnemers aan de communicatie;
 - d. bij toepassing van het tweede lid, de plaats die zal worden betreden;
 - e. de wijze waarop aan het bevel uitvoering zal worden gegeven; en
 - f. de geldigheidsduur van het bevel.
4. Het bevel kan slechts worden gegeven na schriftelijke machtiging, op verzoeking van de officier van justitie te verlenen door de rechter-commissaris. De machtiging betreft alle onderdelen van het bevel. Indien ter uitvoering van het bevel een woning mag worden betreden, wordt dat uitdrukkelijk in de machtiging vermeld.
5. Het bevel wordt gegeven voor een periode van ten hoogste vier weken. De geldigheidsduur kan telkens voor een termijn van ten hoogste vier weken worden verlengd.
6. Artikel 126g, zesde tot en met achtste lid, is van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de officier van justitie voor wijziging, aanvulling of verlenging een machtiging van de rechter-commissaris behoeft. Indien de officier van justitie bepaalt dat ter uitvoering van het bevel een woning wordt betreden, kan het bevel niet mondeling worden gegeven. Zodra niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden, bedoeld in de tweede volzin van het tweede lid, bepaalt de officier van justitie dat de uitvoering van het bevel wordt beëindigd.
7. Bij dringende noodzaak kan de machtiging van de rechter-commissaris, bedoeld in het vierde en zesde lid, mondeling worden gegeven, tenzij toepassing

wordt gegeven aan de tweede volzin van het tweede lid. De rechter-commissaris stelt in dat geval de machtiging binnen drie dagen op schrift.

8. Van het opnemen wordt binnen drie dagen proces-verbaal opgemaakt.

Artikel 126ee Sv

Bij algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld omtrent:

- a. de opslag, verstrekking en plaatsing van de technische hulpmiddelen, bedoeld in artikel 126g, derde lid, 126l, eerste lid, 126o, derde lid, 126s, eerste lid, 126zd, eerste lid, en 126zf, eerste lid, alsmede van de technische hulpmiddelen bedoeld in artikel 126m, eerste lid, 126t, eerste lid, en 126zg, eerste lid, voor zover het bevel, bedoeld in artikel 126m, derde of vierde lid, onderscheidenlijk artikel 126t, derde of vierde lid, en artikel 126zg, derde of vierde lid, ten uitvoer wordt gelegd zonder medewerking van de betrokken aanbieder;
- b. de technische eisen waaraan de hulpmiddelen voldoen, onder meer met het oog op de onschendbaarheid van de vastgelegde waarnemingen;
- c. de controle op de naleving van de eisen, bedoeld onder *b*;
- d. de instellingen die de registratie van signalen aan een technische bewerking onderwerpen;
- e. de wijze waarop de bewerking, bedoeld onder *d*, plaatsvindt met het oog op de controleerbaarheid achteraf, dan wel de waarborgen waarmee deze is omgeven en de mogelijkheden voor een tegenonderzoek.

Overige regelgeving

1. Besluit technische hulpmiddelen strafvordering, *Stb.* 2006, 524 (opgenomen in hoofdstuk 5).
2. Wijziging van het Besluit technische hulpmiddelen strafvordering in verband met de Wet op de bijzondere opsporingsdiensten (*Stb.* 2007, 121) (opgenomen in hoofdstuk 5).
3. Besluit bewaren en vernietigen niet-gevoegde stukken, *Stb.* 1999, 548 (opgenomen in hoofdstuk 5).
4. Regeling opnemen vertrouwelijke communicatie politie, *Stcrt.* 2000, 7 (opgenomen in hoofdstuk 5).
5. Regeling vakbekwaamheid technische hulpmiddelen strafvordering, *Stcrt.* 2006, 251 (opgenomen in hoofdstuk 5).

2.5.2 BEGRIPSBEPALING

De officier van justitie is bevoegd om een opsporingsambtenaar te bevelen dat met een technisch hulpmiddel vertrouwelijke communicatie wordt opgenomen.

2.5.3 BETEKENIS

Algemeen

- Op grond van artikel 126l/126s Sv kan de officier van justitie bevelen dat een opsporingsambtenaar als bedoeld in artikel 141, onderdeel b Sv vertrouwelijke communicatie opneemt met een technisch hulpmiddel.

- Onder vertrouwelijke communicatie in de zin van artikel 126l/126s Sv moet worden verstaan de uitwisseling van informatie tussen twee of meer personen die in beslotenheid plaatsvindt. Vertrouwelijke communicatie kan op zeer verschillende wijzen plaatsvinden. Bijvoorbeeld door het gesproken of geschreven woord, of door de overdracht van signalen via de ether of de kabel. Het opnemen van vertrouwelijke communicatie houdt in het opnemen van die woorden of signalen. Op grond van de bevoegdheid tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie kan bijvoorbeeld een in beslotenheid gevoerd gesprek, een niet openbaar e-mailbericht of niet voor het publiek bestemd radioverkeer worden opgenomen.
- Onder vertrouwelijke communicatie wordt ook verstaan de uitwisseling van gegevens met een computer van een instantie, zoals in de situatie waarbij een persoon met behulp van een bankpas gebruik maakt van een geldautomaat. Er vindt in dit geval vertrouwelijke communicatie plaats met de computer van de bank.
- Van vertrouwelijke communicatie is géén sprake indien een gesprek in de openbaarheid plaatsvindt en zonder technisch hulpmiddel kan worden afgeluisterd. Daarnaast is er ook geen sprake van vertrouwelijke communicatie indien een persoon hardop in zichzelf praat of in het geval gegevens voor eigen gebruik in een computer worden ingevoerd. In deze laatste gevallen vindt er namelijk geen interactie plaats tussen twee of meer partijen, en is de in artikel 126l/126s Sv opgenomen bevoegdheid niet toepasbaar.
- De bevoegdheid tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie is toegestaan in geval van een verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67 lid 1 Sv dat gezien zijn aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, dan wel van een verdenking dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd. De bevoegdheid mag daarnaast slechts worden toegepast indien het onderzoek dit dringend vordert zodat de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit in dit geval nog nadrukkelijker een rol van betekenis spelen.
- Bij de beoordeling van de vraag of een misdrijf als omschreven in artikel 67 lid 1 Sv een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, dienen de feiten en omstandigheden van het geval meegewogen te worden. Met misdrijven die naar hun aard een ernstige inbreuk op de rechtsorde opleveren, moet worden gedacht aan misdrijven als handel in drugs, mensenhandel, witwassen of wapenhandel. Ook minder ernstige misdrijven kunnen een inbreuk op de rechtsorde opleveren doordat zij in samenhang met andere misdrijven worden gepleegd, zoals in geval van valsheid in geschrift in combinatie met omkoping van ambtenaren teneinde bijvoorbeeld overheidsvergunningen te verkrijgen.
- De bevoegdheid tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie kan op grond van artikel 126zf Sv ook worden toegepast in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf. Zie hieromtrent Hoofdstuk 1.11 Opsporing terroristische misdrijven.
- Voor het opnemen van vertrouwelijke communicatie op grond van artikel 126l Sv is niet vereist dat de verdachte aan het gesprek deelneemt. In beginsel kan

deze bevoegdheid worden toegepast jegens elke persoon voor zover het belang van het onderzoek dit dringend vordert.

- Indien de bevoegdheid wordt toegepast tegen niet-verdachte personen zal het beginsel van proportionaliteit zwaardere eisen stellen aan de motivering ten aanzien van het toepassen van de bevoegdheid dan in het geval de bevoegdheid wordt ingezet tegen een verdachte.
- Wanneer het gaat om feiten die in georganiseerd verband worden beraamd of gepleegd, geldt dat de bevoegdheid tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie op grond van artikel 126s Sv slechts kan worden toegepast ten aanzien van vertrouwelijke communicatie waaraan een persoon deelneemt ten aanzien van wie uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden voortvloeit dat deze betrokken is bij het in georganiseerd verband beramen of plegen van misdrijven.

Technisch hulpmiddel

- Toepassing van de bevoegdheid tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie in de zin van artikel 126l/126s Sv is slechts aan de orde indien er met behulp van een technisch hulpmiddel gegevens, zoals geluidsmateriaal, worden geregistreerd die onderdeel uitmaken van communicatie. Indien in de openbaarheid een vertrouwelijk gesprek wordt gevoerd dat zonder de inzet van een technisch hulpmiddel door een opsporingsambtenaar kan worden afgeluisterd, is er geen sprake van het opnemen van vertrouwelijke communicatie, en is het toegestaan om dit gesprek mee te luisteren zonder de toepassing van de in artikel 126l/126s Sv opgenomen bevoegdheid.
- Vertrouwelijke communicatie kan zowel worden opgenomen door in de directe omgeving van een persoon een technisch hulpmiddel te plaatsen, zoals een klein microfoontje, als door het op afstand opvangen van signalen met behulp van een zogenaamde richtmicrofoon. In het laatste geval is de kans echter groot dat omgevingsgeluid een storend effect heeft op de kwaliteit van de opname van de communicatie.
- Het is toegestaan om tijdens het opnemen van de communicatie 'live' mee te luisteren indien er zekerheid bestaat dat de communicatie ook daadwerkelijk met het technische hulpmiddel wordt opgenomen zodat achteraf kan worden vastgesteld wat is afgeluisterd en onderschept.
- In artikel 126ee Sv is bepaald dat ter uitvoering van een bevel opnemen van vertrouwelijke communicatie slechts gebruik gemaakt mag worden van een technisch hulpmiddel dat voldoet aan de technische en procedurele eisen die bij algemene maatregel van bestuur worden gesteld. Het gaat hier om het Besluit technische hulpmiddelen strafvordering (*Stb.* 2006, 524).
- Afhankelijk van de specifieke omstandigheden waaronder de inzet van een technisch hulpmiddel plaatsvindt, gelden er naast algemene ook aanvullende technische eisen. De procedurele eisen die in het Besluit zijn opgenomen hebben betrekking op de opslag, verstrekking, plaatsing en inzet van de technische hulpmiddelen.

- Op grond van het besluit mogen alleen gekeurde technische hulpmiddelen worden ingezet bij de uitoefening van de bijzondere opsporingsbevoegdheden. Daartoe is de keuringsdienst van het Korps landelijke politiediensten belast met de keuring van technische hulpmiddelen en componenten. Van de keuring wordt een rapport opgemaakt waarin wordt beschreven in hoeverre het technische hulpmiddel of de component voldoet aan de algemene en aanvullende technische eisen die het besluit stelt. Bij de inzet van het technische hulpmiddel dient de opsporingsambtenaar te bepalen welke technische eisen van toepassing zijn, gelet op de omstandigheden waaronder de inzet plaatsvindt. Op basis van de keuringsrapporten kan hij vervolgens bepalen welk technisch hulpmiddel of welke componenten mogen worden ingezet.
- Indien de kwaliteit van de opgenomen communicatie van een dermate slechte kwaliteit is dat het niet of slechts beperkt bruikbaar is, kan de verstaanbaarheid van de inhoud van het gesprek worden verbeterd met behulp van een technische bewerking. In artikel 15 van het Besluit technische hulpmiddelen strafvordering is bepaald dat een technische bewerking alleen mag plaatsvinden op een kopie van de oorspronkelijk geregistreerde communicatie.
- De technische bewerking zal moeten plaatsvinden aan de hand van een vast te stellen protocol waarin de stappen in het proces van bewerking zodanig zijn vastgelegd dat achteraf volledig controleerbaar is welke technische bewerkingen hebben plaatsgehad. Op deze wijze kan manipulatie worden uitgesloten. Van de technische bewerking moet een schriftelijk verslag worden opgemaakt waarin dit proces wordt beschreven.

Betreden van besloten plaatsen en woningen

- Het opnemen van vertrouwelijke communicatie met een technisch hulpmiddel zal veelal pas mogelijk zijn indien in de directe omgeving van een persoon technische apparatuur, zoals kleine microfoons (ook wel 'bugs' genaamd), worden geplaatst. Hiertoe zal het nodig kunnen zijn om heimelijk besloten plaatsen of woningen te betreden zonder toestemming van de rechthebbende.
- Een besloten plaats is een niet openbare en niet voor ieder toegankelijke plaats, zoals een garage, een bedrijfsruimte of een schuur. Ook woningen en daaraan gelijk gestelde ruimten zijn besloten plaatsen.
- In de wet is geen definitie opgenomen van het begrip 'woning'. Voor een nadere omschrijving van dit begrip zal dan ook aansluiting moeten worden gezocht bij de parlementaire geschiedenis van de Algemene wet op het binnentreden (Awbi). Gezien de strekking van deze wet moet onder woning elke plaats worden begrepen waar zich daadwerkelijk priv ehuiselijk leven afspeelt. Het gebruik van een plaats is derhalve beslissend. Het kan dus gaan om een caravan, een hotelkamer of een woongedeelte van een vervoermiddel.
- Op grond van artikel 126l/126s lid 2 Sv is de officier van justitie, na een verkregen machtiging van de rechter-commissaris, bevoegd om te bepalen dat ter uitvoering van een bevel opnemen van vertrouwelijke communicatie een besloten plaats, waaronder begrepen een woning, wordt betreden zonder toestemming van de rechthebbende.

- De in artikel 126l/126s lid 2 Sv geregelde bevoegdheid om een besloten plaats (waaronder begrepen een woning) te betreden, moet uitdrukkelijk worden onderscheiden van de betredingsbevoegdheid op grond van artikel 126k/126r Sv. In artikel 126k/126r Sv gaat het namelijk om een zelfstandige bevoegdheid om heimelijk een besloten plaats (niet zijnde een woning) te betreden teneinde aldaar opsporingsactiviteiten te verrichten (zoals het plaatsen van een technisch hulpmiddel om de aanwezigheid of verplaatsing van een goed vast te kunnen stellen), terwijl het in artikel 126l/126s lid 2 Sv gaat om een afgeleide bevoegdheid.
- Op één punt verschillen de regelingen van artikel 126l en 126s Sv van elkaar. Op grond van artikel 126s lid 2 Sv is het heimelijk betreden van een woning slechts toegestaan indien in het kader van het georganiseerd verband misdrijven worden beraamd of gepleegd waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van zes jaren of meer is gesteld, terwijl artikel 126l lid 2 Sv bepaalt dat dit slechts is toegestaan indien er sprake is van een verdenking van een misdrijf waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van acht jaren of meer is gesteld.
- Voor het heimelijk betreden van een woning geldt, op grond van artikel 126l/126s lid 2 Sv, als extra voorwaarde dat het onderzoek de toepassing hiervan dringend moet vorderen. Er geldt in dit geval dus een dubbele noodzakelijkheidstoets. Niet alleen de toepassing van de bevoegdheid tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie moet dringend worden gevorderd door het belang van het onderzoek, maar ook het feit dat dit in een woning moet gebeuren.
- Indien een woning heimelijk moet worden betreden voor het plaatsen van een technisch hulpmiddel dan zijn, naast de eisen die in het Besluit technische hulpmiddelen strafvordering zijn gesteld, ook de bepalingen van de Awbi van toepassing. Hierop gelden echter enkele uitzonderingen. In de laatste volzin van artikel 126l/126s lid 2 Sv is bepaald dat de in artikel 2 lid 1 van de Awbi opgenomen verplichting om een machtiging te tonen niet van toepassing is. Het binnentreden in een woning vindt immers op een heimelijke wijze plaats op bevel van de officier van justitie na een verkregen machtiging van de rechter-commissaris.
- Hoewel de wet hier niets over vermeldt, is het betreden van een besloten plaats ter uitvoering van een bevel opnemen van vertrouwelijke communicatie zowel toegestaan om een technisch hulpmiddel te plaatsen als te verwijderen. De bevoegdheid tot het plaatsen van een technisch hulpmiddel omvat namelijk ook de bevoegdheid tot het verwijderen van het hulpmiddel. Ook in het geval de geldigheidsduur van een bevel reeds is verstreken, is het toegestaan dat een besloten plaats wordt betreden om een technisch hulpmiddel (dat nog niet is verwijderd) alsnog te verwijderen.

2.5.4 PROCEDURE

Algemeen

Bij de beschrijving van de onderstaande procedure is uitgegaan van de situatie, zoals die was ten tijde van de inwerkingtreding van het Besluit technische hulpmiddelen strafvordering (*Stb.* 2006, 524). Dit Besluit zal echter aanleiding geven tot dat een aanpassing van deze procedure. Bij het ter perse gaan van het handboek was het niet mogelijk om een beschrijving te geven van de mogelijke aanpassingen en wijzigingen in de procedure.

- Een bevel opnemen van vertrouwelijke communicatie kan slechts door de officier van justitie worden afgegeven, nadat hij op zijn vordering een schriftelijke machtiging heeft gekregen van de rechter-commissaris. Als uitgangspunt geldt echter dat de officier van justitie eerst toestemming dient te verkrijgen binnen de OM-lijn alvorens hij een vordering kan doen aan de rechter-commissaris.
- De behandelend officier van justitie stelt zich telefonisch in verbinding met het Landelijk Parket. Hij zal vervolgens in het bezit worden gesteld van een aanmeldingsformulier waarin hij aan het Landelijk Parket verzoekt om contact op te nemen met de Dienst Specialistische Recherche Toepassingen van het Korps Landelijke Politiediensten – hierna te noemen DSRT – met betrekking tot de noodzakelijke facilitaire ondersteuning bij het opnemen van vertrouwelijke communicatie.
- De behandelend officier van justitie verstuurt het ingevulde aanmeldingsformulier, dat is ondertekend door de hoofdofficier van justitie, en een aanvraag-rapportage aan het Landelijk Parket. In de rapportage wordt ten minste vermeld:
 - de doelstelling van het onderzoek;
 - de stand van zaken van het onderzoek;
 - de criminele organisatie (kaliber/omvang/organisatiegraad);
 - soort criminaliteit;
 - de termijn waarbinnen de operatie dient plaats te vinden;
 - de reeds ingezette opsporingsmiddelen;
 - een motivering van het verzoek opnemen vertrouwelijke communicatie;
 - betreft het verzoek een rechtshulpverzoek.
- Alle ingediende verzoeken worden door de officier van justitie van het Landelijk Parket, belast met het gezag over de DSRT, aan de wet en in nadere regelgeving gestelde eisen getoetst. Meer in het bijzonder spelen in de prioritering de volgende elementen een rol:
 - de aard en ernst van het strafbare feit, daaronder begrepen de mate waarin het strafbare feit een inbreuk op de rechtsorde maakt alsmede de mate van (acuut) levensgevaar;
 - het redelijkerwijs te verwachten resultaat van de toepassing van de bevoegdheid tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie met een technisch hulpmiddel;
 - de reeds beschikbare informatie met betrekking tot de (precieze) locatie waar de vertrouwelijke communicatie zal worden opgenomen;
 - de termijn waarbinnen een aanvang dient te worden gemaakt met het opnemen van de vertrouwelijke communicatie;

- de beschikbare capaciteit aan mensen en middelen bij de DSRT;
 - de vraag of het verzoek een rechtshulpverzoek betreft.
- Verzoeken waarvan op voorhand kan worden vastgesteld dat de inzet van de bevoegdheid tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie in het onderhavige geval geen duidelijke meerwaarde heeft of waarvan het afbreukrisico niet in verhouding staat tot het te verwachte resultaat zullen niet verder in behandeling worden genomen.
 - Verzoeken die om capaciteitsredenen niet verder in behandeling worden genomen, worden –indien gewenst – in portefeuille gehouden. Zodra de capaciteit weer beschikbaar is en het onderzoek dit nog altijd dringend vordert, kan alsdan tot verdere behandeling worden besloten.
 - Het Landelijk Parket zal de behandelend officier van justitie schriftelijk in kennis stellen over het verloop van de prioritering.
 - Nadat binnen de OM-lijn toestemming is gegeven, kan de officier van justitie een vordering doen aan de rechter-commissaris om een machtiging te verstrekken. De officier van justitie die, met machtiging van de rechter-commissaris, een schriftelijk bevel tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie heeft afgegeven, zal zich opnieuw tot het Landelijk Parket moeten wenden met het verzoek om uitvoering te doen geven aan het bevel.

Inhoud bevel

- Een bevel van de officier van justitie tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie is schriftelijk en strekt zich maximaal uit over een periode van ten hoogste vier weken en kan telkens worden verlengd met maximaal vier weken. Daarnaast kan het bevel, met machtiging van de rechter-commissaris, worden gewijzigd en aangevuld.
- In het bevel opnemen van vertrouwelijke communicatie moeten de feiten en omstandigheden vermeld worden waaruit blijkt dat is voldaan aan de voorwaarden, zoals bedoeld in het eerste lid van artikel 126l/126s Sv. Omdat in het proces-verbaal van een opsporingsambtenaar tot aanvraag van een bevel tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie reeds een uiteenzetting is gegeven van deze feiten en omstandigheden, wordt in de modellen van artikel 126l/126s Sv volstaan met de passage ‘Gelet op de feiten en/of omstandigheden die uit het onderzoek zijn gebleken en die staan gerelateerd in het proces-verbaal vand.d.....’.
- In het bevel van de officier van justitie zal het misdrijf en de naam of een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de verdachte vermeld moeten worden. Indien de verdachte onbekend is, kan in het bevel worden volstaan met de vermelding dat er sprake is van een N.N.-verdachte. In geval van artikel 126s Sv zal een omschrijving gegeven moeten worden van het georganiseerd verband in plaats van de naam of aanduiding van de verdachte.
- Daarnaast moet ten minste een van de personen in het bevel worden genoemd die aan de communicatie deel zal nemen. Indien het bevel betrekking heeft op

een situatie waarbij een technisch hulpmiddel wordt geplaatst in een besloten plaats of een vervoermiddel dan kan in dit geval ook worden volstaan met een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving van die plaats of dat vervoermiddel. Tot slot zal in het bevel de wijze vermeld moeten worden waarop aan het bevel uitvoering zal worden gegeven.

- De opsporingsambtenaar die belast is met het uitluisteren of uitlezen (in geval van een IP- of e-mailtap) van de op te nemen vertrouwelijke communicatie dient binnen drie dagen proces-verbaal op te maken van het feit dat de communicatie is opgenomen. Dit betekent dus niet dat binnen deze drie dagen de opgenomen communicatie ook daadwerkelijk door de opsporingsambtenaar moet zijn uitgewerkt in een proces-verbaal. In het Wetboek van Strafvordering is namelijk geen concrete termijn gesteld voor het uitwerken van opgenomen vertrouwelijke communicatie. Artikel 152 Sv zou in dit geval als uitgangspunt kunnen gelden, maar ook in dit artikel wordt verder geen concrete termijn genoemd. In dit artikel is wel bepaald dat opsporingsambtenaren ten spoedigste proces-verbaal moeten opmaken van het door hen opgespoorde strafbare feit of hetgeen door hen tot opsporing is verricht of bevonden.

Spoedprocedure

- In geval van dringende noodzaak behoort een spoedprocedure, met inachtneming van de duur van het haalbaarheidsonderzoek en de capacitaire beschikbaarheid van mensen en middelen, tot de mogelijkheden. De behandelend officier van justitie bepaalt of er sprake is van een dringende noodzaak.
- Een officier van justitie kan mondeling een bevel opnemen van vertrouwelijke communicatie afgeven, nadat hij binnen de OM-lijn toestemming heeft verkregen en hij op zijn vordering een mondelinge machtiging heeft gekregen van de rechter-commissaris. Uitzondering hierop betreft de situatie waarbij ter uitvoering van een bevel een woning moet worden betreden. In zo'n geval kan zowel het bevel van de officier van justitie als de machtiging van de rechter-commissaris (ook in geval van dringende noodzaak) uitsluitend schriftelijk worden gegeven.
- De officier van justitie zal ter bevestiging van de mondeling gedane vordering een schriftelijke vordering moeten indienen bij de rechter-commissaris. Het mondelinge bevel van de officier van justitie zal, nadat de rechter-commissaris een schriftelijke machtiging heeft afgegeven, binnen drie dagen op schrift moeten worden gesteld en worden verstrekt aan het DSRT.

Betreden van een woning

- Indien ter uitvoering van een bevel opnemen van vertrouwelijke communicatie een woning moet worden betreden, dan zal de officier van justitie, alvorens hij van de rechter-commissaris een machtiging vordert, eerst toestemming moeten verkrijgen van het College van procureurs-generaal. Het College beslist, na advies van de Centrale Toetsingscommissie (CTC), over de toepassing van de bevoegdheid. Zie hieromtrent hoofdstuk 4 Centrale Toetsingscommissie (CTC).

- Het opnemen van vertrouwelijke communicatie in een penitentiaire inrichting, daaronder begrepen de bezoekersruimte in die inrichting, dient ook via de CTC ter toetsing te worden voorgelegd aan het College.
- Voordat de zaak wordt voorgelegd aan de CTC zal door de DSRT een haalbaarheidsonderzoek moeten worden opgesteld met betrekking tot de technische en tactische uitvoerbaarheid en de haalbaarheid van de voorgenomen inzet van de bevoegdheid. Op grond hiervan kan inzicht worden verkregen of er met succes gevolg kan worden gegeven aan een bevel tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie.
- Het haalbaarheidsonderzoek zal zo spoedig mogelijk, doch in ieder geval binnen 5 werkdagen, na ontvangst van de aanvraagrapportage van de behandelend officier van justitie worden uitgevoerd.
- Het resultaat van het haalbaarheidsonderzoek zal door de DSRT schriftelijk aan het Landelijk Parket worden aangeboden. Het Landelijk Parket zal een afschrift van het haalbaarheidsonderzoek aan de verantwoordelijke hoofdofficier van justitie doen toekomen.
- In het haalbaarheidsonderzoek zal ten minste worden vermeld:
 - de complexiteit van de operatie aangaande de locatie/plaats;
 - de complexiteit van de operatie aangaande het betreffende object;
 - de complexiteit van de operatie aangaande de beveiligingsgraad van het object;
 - de informatie die door het researcheteam aan DSRT moet worden verstrekt;
 - welke (indien noodzakelijk) additionele bevelen er dienen te worden overwogen;
 - welke operationele ondersteuning er van de aanvragende instantie wordt verwacht.
- Nadat het College toestemming heeft gegeven, vordert de officier van justitie een schriftelijke machtiging van de rechter-commissaris.
- De toestemming van het College is aan een termijn gebonden. Deze termijn hoeft niet gelijk te zijn aan de wettelijke geldigheidsduur van het bevel van de officier van justitie van ten hoogste vier weken. Indien toestemming is gegeven voor een termijn die de geldigheidsduur van het bevel overstijgt, kan het bevel met inachtneming van die termijn en na machtiging van de rechter-commissaris worden verlengd. Zie hieromtrent hoofdstuk 4 Centrale Toetsingscommissie (CTC).

2.5.5 UITVOERING

Algemeen

Voor deze opsporingsbevoegdheid geldt uiteraard ook hetgeen in hoofdstuk 1 is vermeld over:

- schriftelijke verantwoording;
- bescherming van beroepsgeheimhouders;

- afscherming;
- notificatie;
- gegevensbeheer; en
- internationale samenwerking.

Als aanvulling hierop geldt nog ten aanzien van:

Notificatie

- In geval van het opnemen van vertrouwelijke communicatie met een technisch hulpmiddel waarbij de woning is betreden, zal de mededeling moeten voldoen aan de voorwaarden van verslaglegging, zoals vermeld in artikel 10 lid 2 van de Algemene wet op het binnentreden. Naast deze mededeling zal aan de betrokkene, op grond van artikel 11 lid 2 van die wet, een afschrift van het verslag van het binnentreden verstrekt moeten worden.

Bewaring en vernietiging van gegevens

- Op grond van artikel 126cc lid 1 Sv is de officier van justitie verplicht om de processen-verbaal en andere voorwerpen (zoals videobanden, foto's, cd-rom's en diskettes) waaraan gegevens kunnen worden ontleend die zijn verkregen door het opnemen van vertrouwelijke communicatie met behulp van een technisch hulpmiddel, voor zover die niet als processtuk in het dossier zijn gevoegd, te bewaren en ter beschikking te houden voor onderzoek, zolang de zaak niet is geëindigd.
- In het Besluit bewaren en vernietigen niet-gevoegde stukken (Stb. 1999, 548) worden voorschriften gegeven omtrent de wijze waarop deze processen-verbaal en andere voorwerpen moeten worden geregistreerd, bewaard en vernietigd.
- Twee maanden nadat de zaak is geëindigd, geeft de officier van justitie op grond van artikel 126cc lid 2 Sv het bevel om de processen-verbaal en andere voorwerpen zo spoedig mogelijk te vernietigen. Zie hieromtrent het hoofdstuk 1.8 Gegevensbeheer.

Uitvoering door opsporingsambtenaren

- In lid 1 van artikel 126l/126s Sv is bepaald dat vertrouwelijke communicatie alleen kan worden opgenomen door opsporingsambtenaren als bedoeld in artikel 141, onderdeel b Sv. Dit betekent dat uitsluitend opsporingsambtenaren van politie kunnen worden belast met de uitvoering van een bevel tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie. Het kan hier zowel gaan om de opsporingsambtenaren die werkzaam zijn bij het Korps Landelijke Politiediensten als bij de regiokorpsen van politie. De officier van justitie kan de opsporingsambtenaren van de bijzondere opsporingsdiensten en de Koninklijke Marechaussee (KMAR) dus niet belasten met de uitvoering van een bevel.
- Artikel 7 lid 1 van het Besluit technische hulpmiddelen strafvordering bepaalt dat de technische hulpmiddelen alleen mogen worden geplaatst door politiemensen die daartoe zijn aangewezen door de korpsbeheerder. Deze opsporingsambtenaren zullen moeten voldoen aan de bekwaamheidseisen die

zijn opgenomen in de Regeling opnemen vertrouwelijke communicatie politie (*Stcrt.* 2000, 7) en de Regeling vakbekwaamheid technische hulpmiddelen strafvordering (*Stcrt.* 2006, 251) (opgenomen in hoofdstuk 5).

- Indien ter uitvoering van een bevel opnemen van vertrouwelijke communicatie een woning of een andere besloten plaats moet worden betreden, dan bepaalt artikel 7 lid 2 dat slechts opsporingsambtenaren die in het bezit zijn van een door de minister van Justitie aangewezen document hiermee mogen worden belast. Met dit document wordt een certificaat van vakbekwaamheid bedoeld, zoals bepaald in artikel 1 onder d van de Regeling vakbekwaamheid technische hulpmiddelen strafvordering.
- Artikel 7 lid 4 van het Besluit technische hulpmiddelen strafvordering bepaalt dat een opsporingsambtenaar proces-verbaal moet opmaken van het plaatsen van een technisch hulpmiddel. Daarnaast wordt in artikel 126l/126s lid 8 Sv bepaald dat binnen drie dagen proces-verbaal moet worden opgemaakt van het (enkele) feit dat communicatie is opgenomen.
- Hoewel de opsporingsambtenaren van de bijzondere opsporingsdiensten en de KMAR op grond van artikel 126l/126s Sv niet bevoegd zijn om vertrouwelijke communicatie op te nemen, zijn deze opsporingsambtenaren wel bevoegd om eenmaal opgenomen communicatie uit te werken en te analyseren.

2.5.6 BIJZONDERHEDEN

Het opnemen van telecommunicatie (art. 126m/126t Sv)

De bevoegdheid tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie (art. 126l/126s Sv) lijkt op de in artikel 126m/126t Sv opgenomen bevoegdheid om, zonder medeweten van een aanbieder, (tele)communicatie op te nemen die plaatsvindt via een geheel of gedeeltelijk besloten communicatienetwerk of -dienst. Deze bevoegdheden kunnen echter op de volgende punten van elkaar worden onderscheiden:

- In het geval van het opnemen van vertrouwelijke communicatie is het namelijk niet relevant op welke wijze de communicatie plaatsvindt. De communicatie kan bijvoorbeeld plaatsvinden door het gesproken of geschreven woord, of door de overdracht van signalen via de ether of de kabel. Het opnemen van (tele)communicatie kan daarentegen slechts worden toegepast indien er sprake is van niet voor het publiek bestemde communicatie, die plaatsvindt met gebruikmaking van de diensten van een aanbieder van een communicatiedienst.
- In het geval de bevoegdheid tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie moet worden toegepast, zal het veelal nodig zijn om buiten medeweten van de betrokkene een plaats te betreden. In artikel 126l/126s Sv is hiertoe een bevoegdheid opgenomen voor de officier van justitie om te bevelen dat ter uitvoering van een bevel opnemen van vertrouwelijke communicatie heimelijk een besloten plaats (waaronder begrepen een woning) wordt betreden. Deze bevoegdheid is niet opgenomen in artikel 126m/126t Sv.

- Indien een internetgebruiker versleuteld e-mailberichten verstuurt dan wel ontvangt en het niet mogelijk is om de code van de geëncrypteerde gegevens te kraken (op grond van bijvoorbeeld artikel 126m/126t lid 6 Sv), dan kan (zonder de medewerking van de aanbieder van een communicatiedienst) het plaatsen van een 'bug' in de computer uitkomst bieden. Op deze wijze kan de sleutel van de crypto, alsmede de e-mailberichten, worden achterhaald doordat met behulp van de bug een registratie wordt gemaakt van de toetsaanslagen. Omdat er in dit geval gegevens worden geregistreerd, terwijl er (nog) geen sprake is van communicatieverkeer en daarnaast heimelijk een besloten plaats moet worden betreden, zal deze handelwijze moeten worden gebaseerd op grond van artikel 126l/126s Sv.
- Omdat de bevoegdheid tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie meer ingrijpend en risicovol is dan de bevoegdheid tot het opnemen van telecommunicatie, geldt als uitgangspunt dat de bevoegdheid tot het opnemen van telecommunicatie wordt toegepast indien kan worden volstaan met de inzet van deze bevoegdheid.

Vertrouwelijke communicatie met een geheimhouder

- Op grond van artikel 126aa lid 2 Sv moet opgenomen communicatie worden vernietigd indien tijdens deze communicatie mededelingen zijn gedaan door of aan een geheimhouder als bedoeld in artikel 218 Sv die zich op zijn verschoningsrecht kan beroepen indien hem als getuige naar de inhoud van die mededelingen zou worden gevraagd.
- De verplichting die volgt uit artikel 126aa lid 2 Sv is nader uitgewerkt in het Besluit bewaren en vernietigen niet-gevoegde stukken (15 december 1999, *Stb.* 1999, 548) en de Instructie Vernietiging geïntercepteerde gesprekken met geheimhouders van 11 december 2006.
- Op basis van dit besluit en de genoemde instructie moet een opsporingsambtenaar, indien hij kennis neemt van mededelingen waarvan hij weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat deze zijn gedaan door of aan een geheimhouder, de officier van justitie hiervan onverwijld in kennis stellen. De officier van justitie zal namelijk moeten beoordelen of er sprake is van een mededeling als bedoeld in artikel 126aa lid 2 Sv.
- Indien de officier van justitie vaststelt dat het gaat om een mededeling als bedoeld in artikel 126aa lid 2 Sv, dan zal hij terstond de vernietiging gelasten van de betreffende communicatie en het proces-verbaal waarin de mededeling is opgenomen.
- Indien de officier van justitie van oordeel is dat een in de gevoerde communicatie gedane mededeling niet onder het verschoningsrecht valt en hij het proces-verbaal (waarin deze mededeling staat gerelateerd) bij de stukken van de strafzaak wil voegen, dan zal de rechter-commissaris hiervoor een machtiging moeten afgeven. Bij een positieve beslissing van de rechter-commissaris zal het proces-verbaal, waarin de mededeling staat gerelateerd, deel gaan uitmaken van het strafdossier tegen de verdachte en behoeft het dus ook niet vernietigd te worden. Zie hieromtrent hoofdstuk 1.5 Bescherming beroepsgeheimhouders.

Internationale samenwerking

Zie ook hoofdstuk 1.9 Internationale samenwerking.

Inkomende rechtshulpverzoeken

- Op grond van artikel 552oa Sv is er voor de uitvoering van een buitenlands verzoek tot toepassing van de in dit hoofdstuk besproken opsporingsbevoegdheid een verdragsbasis vereist.
- De uitvoering van een buitenlands verzoek dat strekt tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie zal plaats moeten vinden met inachtneming van het toepasselijke verdrag en de Nederlandse wetsbepalingen, voorschriften en procedures (art. 126l/126s en de in titel X van het Wetboek van Strafvordering opgenomen artikelen (art. 552h-552hh Sv)). Daarnaast is ook de regelgeving omtrent notificatie, bewaring en vernietiging van toepassing (art. 126aa lid 2 en 126bb tot en met 126dd Sv).
- Het buitenlandse rechtshulpverzoek komt binnen bij het (L)IRC. De aan het (L)IRC verbonden officier van justitie vordert hierop een machtiging opnemen van vertrouwelijke communicatie van de rechter-commissaris en voegt hierbij het rechtshulpverzoek.
- De processen-verbaal die door de Nederlandse opsporingsambtenaren zijn opgemaakt naar aanleiding van het opnemen van vertrouwelijke communicatie kunnen (op grond van artikel 552oa lid 4 Sv) pas door de officier van justitie aan de buitenlandse autoriteiten ter beschikking worden gesteld, nadat de Rechtbank daartoe verlof heeft verleend.
- Inkomende rechtshulpverzoeken kunnen in dit geval in twee situaties worden onderscheiden:
 1. het rechtshulpverzoek kan zien op het opnemen van vertrouwelijke communicatie dat aanvangt en eindigt op Nederlands grondgebied;
 2. het rechtshulpverzoek ziet op de situatie dat het opnemen van vertrouwelijke communicatie is aangevangen buiten Nederland en dient te worden voortgezet op Nederlands grondgebied.
- Voor beide situaties geldt – ingevolge artikel 126l/126s lid 6 jo 126g lid 6 Sv – dat een officier van justitie een bevel opnemen van vertrouwelijke communicatie niet kan richten tot buitenlandse opsporingsambtenaren. Een rechtshulpverzoek kan alleen door Nederlandse opsporingsambtenaren van politie worden uitgevoerd. Buitenlandse opsporingsambtenaren mogen met toestemming van de officier van justitie wel aanwezig zijn bij het uitluisteren van de opnamen.
- In het geval van situatie 2 zal het door de buitenlandse autoriteiten geplaatste technische hulpmiddel niet vooraf door de Nederlandse keuringsdienst zijn goedgekeurd. De officier van justitie kan op grond van artikel 17 Besluit technische hulpmiddelen strafvordering bepalen dat de goedkeuringsvereisten niet van toepassing zijn. De officier van justitie zal hier wel melding van moeten doen in het bevel.

Uitgaande rechtshulpverzoeken

- Indien een officier van justitie een buitenlandse lidstaat wil verzoeken om vertrouwelijke communicatie op te laten nemen, dan zal hij daartoe een rechtshulpverzoek moeten opstellen.
- Het rechtshulpverzoek van de officier van justitie moet worden vergezeld van een machtiging van de rechter-commissaris en zal via het (L)IRC aan de bevoegde autoriteiten van de buitenlandse lidstaat worden aangeboden.
- Het opnemen van vertrouwelijke communicatie in het buitenland mag slechts plaatsvinden nadat de bevoegde autoriteiten van de aangezochte lidstaat daartoe toestemming hebben verleend op basis van een voorafgaand justitieel rechtshulpverzoek.
- Indien het rechtshulpverzoek zich richt tot een land waarmee Nederland geen rechtshulpverdrag heeft gesloten, dan zal het verzoek via het ministerie van Justitie en het ministerie van Buitenlandse Zaken via diplomatieke weg aan het betreffende land worden aangeboden. Nederland kan in dit geval geen wederkerigheid bieden omdat op grond van Nederlandse wetgeving een verdragsbasis benodigd is voor de uitvoering van een inkomend rechtshulpverzoek tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie.

2.5.7 VOORBEELDEN

- Op grond van artikel 126l/126s Sv is het toegestaan om in een kantoor een bug te plaatsen op het toetsenbord of de muis van een computer waarmee de toetsaanslagen of de muisklikken van de computer worden geregistreerd. Aldus kan de communicatie, bijvoorbeeld per e-mail, worden onderschept voordat deze door middel van encryptie wordt beveiligd.
- Het zintuiglijk afluisteren zonder technisch hulpmiddel met behulp waarvan de communicatie wordt opgenomen, valt niet onder artikel 126l/126s Sv.
- Het ten behoeve van de opsporing opnemen van communicatie met medeweten van één van de deelnemers aan de communicatie, valt onder artikel 126l/126s Sv.
- Een officier van justitie dient het verzoek in bij de CTC tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie in een woning waarvan het vermoeden bestaat dat daar een gesprek zal worden gevoerd tussen verdachten. Indien het onderzoek is gericht op een verdachte in de zin van artikel 27 Sv geldt als uitgangspunt dat er sprake moet zijn van een verdenking van een misdrijf waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van acht jaren of meer is gesteld. Indien het onderzoek is gericht op een georganiseerd verband in de zin van artikel 126o Sv geldt als voorwaarde dat er een verdenking bestaat dat door het georganiseerd verband misdrijven worden beraamd of gepleegd waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van zes jaren of meer is gesteld
- Ook in het geval een opsporingsambtenaar, die niet als zodanig herkenbaar is, in een café met zijn mobiele telefoon een gesprek opneemt tussen twee cri-

minelen is er sprake van het opnemen van vertrouwelijke communicatie in de zin van artikel 126l Sv en behoeft de opsporingsambtenaar een bevel van de officier van justitie.

2.5.8 JURISPRUDENTIE

OVC-gesprekken als bewijs

Rb. Rotterdam 12.05.2006, LJN AX2475

Door de raadsman van de verdachte is het verweer gevoerd dat er onvoldoende wettig en overtuigend bewijs voorhanden is om tot een bewezenverklaring te komen nu het bewijs uitsluitend bestaat uit zogenaamde OVC-gesprekken.

De Rechtbank overweegt dat op de voet van artikel 344 lid 1 Sv processen-verbaal van opsporingsambtenaren die in de wettelijke vorm zijn opgemaakt en die mededeling van door henzelf waargenomen of ondervonden feiten of omstandigheden behelzen als bewijsmiddel kunnen worden gebruikt. Op grond van lid 2 van artikel 344 Sv is het vervolgens mogelijk dat de bewezenverklaring stoelt enkel op het proces-verbaal van een opsporingsambtenaar. De regel *unus testis nullus testis* geldt in deze situatie, in tegenstelling tot hetgeen is bepleit, derhalve niet.

De Rechtbank heeft op grond van de gedetailleerde en concrete inhoud van de OVC-gesprekken, die geen andere conclusie mogelijk maakt dan dat wordt gesproken over het aanwezig hebben, vervoeren en de levering van één kilo cocaïne van Argentijnse afkomst, bovendien de overtuiging bekomen dat de verdachten zich hebben schuldig gemaakt aan het feit zoals ten laste gelegd. Daarnaast geldt dat de gesprekken over deze partij cocaïne zich in een zeer kort tijdsbestek hebben afgespeeld, namelijk één dag. De gesprekken laten ook daarom weinig ruimte over voor een andere interpretatie.

Resumerend overweegt de Rechtbank dat de OVC-gesprekken, die in onderhavige zaak voor het bewijs gebezigd zijn, in de wettelijke vorm zijn opgemaakt. Nu deze OVC-gesprekken als zodanig daarnaast geen ruimte voor andere interpretatie overlaten, kunnen zij, naar het oordeel van de Rechtbank als wettig bewijs dienen. De Rechtbank verwerpt dan ook het verweer.

Woning

EHRM 16.12.1992, NJ 1993 (400 Niemiets)

Het begrip 'home'/'domicile' (art. 8 EVRM) omvat niet alleen woningen maar ook bedrijfs- en beroepsruimten.

HR 03.10.1995, NJ 1996, 219

Artikel 55 Sv vormt een toereikende wettelijke grondslag voor het betreden van ruimtes die geen woningen zijn, maar die wel als 'home'/'domicile' beschouwd kunnen worden.

Marginale toetsing

HR 11 oktober 2005 LJN AT4351

De rechter-commissaris zal bij het beoordelen van de vraag of een machtiging kan worden verstrekt, moeten toetsen of hiervoor aan de wettelijke voorwaar-

den is voldaan. De zittingsrechter zal slechts toetsen of de rechter-commissaris in redelijkheid tot zijn oordeel omtrent de machtiging heeft kunnen komen (marginale toetsing).

Rb. Haarlem 23.12.2003, NJ 2004, 552, LJN AO0765

Ingevolge artikel 126m, lid 4 in verbinding met artikel 126l, lid 4 kan de officier van justitie slechts na verkregen machtiging van de rechter-commissaris een bevel opnemen van telecommunicatie afgeven. Tegen het verlenen van de machtiging staat geen rechtsmiddel open. Noch uit de tekst van artikel 126n Sv noch uit de wetsgeschiedenis van dat artikel volgt, dat het de bedoeling van de wetgever is geweest dat bij de behandeling van de zaak ter zitting een beroep kan worden gedaan op de onrechtmatigheid van die machtiging. Het zou in strijd zijn met het gesloten systeem van rechtsmiddelen indien de Rechtbank desondanks de rechtmatigheid van de machtiging zou gaan beoordelen.

Beplakken van infiltranten

HR 14.11.2000, LJN AA8295

Hof:

Audio- en video-opnamen waren er gemaakt van gesprekken die de infiltranten met een of meer verdachten hadden gevoerd zowel met het oog op de waarheidsvinding als vanwege de bescherming van de infiltranten. Het opnemen van de bewuste gesprekken leverde in de gegeven omstandigheden een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de gesprekspartners op die van dit opnemen niet op de hoogte waren gesteld. Weliswaar is niet ieder opnemen van een gesprek zonder medeweten van de gesprekspartner als zodanig een inbreuk op diens persoonlijke levenssfeer, maar het ging hier om opnamen gemaakt in het kader van een strafrechtelijk onderzoek tegen de verdachte, welke opnamen waren gemaakt door personen in dienst van de overheid met als doel het verzamelen van bewijs tegen de gesprekspartner, die hoogstwaarschijnlijk zijn toestemming tot dat opnemen zou hebben geweigerd. Deze bijkomende omstandigheden geven aan het opnemen het karakter van een inbreuk op verdachtes persoonlijke levenssfeer. Voor de beantwoording van de vraag of jegens de verdachte ontoelaatbaar is gehandeld moet echter onderscheid worden gemaakt naar het doel van de opnamen. Voor zover het opnemen (simultaan beluisteren en bekijken van de opnamen) er mede toe strekte de veiligheid van de infiltranten te garanderen is er niet onrechtmatig gehandeld en kan dit worden gestoeld op artikel 2 Politiewet. Dit volgen van de gesprekken vormde onder de gegeven omstandigheden een geringe en tijdelijke inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de verdachte en was aldus een redelijk middel ter verwezenlijking van een volstrekt aanvaardbaar doel. Anders ligt het met het vastleggen van bedoelde gesprekken ten behoeve van de strafvordering. Dit gaat wezenlijk verder dan het afluisteren ten behoeve van de bescherming van infiltranten. Op grond hiervan oordeelde het hof dat de opnamen, de daaruit voortgevloeide eigen waarnemingen en de van de opnamen gemaakte transcripties dienden te worden uitgesloten van het bewijs.

2.5.9 MODELLEN

Zie hoofdstuk 6.7:

1. Vordering machtiging tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie met een technisch hulpmiddel (art. 126l Sv).

2. Bevel tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie met een technisch hulpmiddel (art. 126l Sv).
3. Vordering machtiging bevel tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie met een technisch hulpmiddel (art. 126s Sv).
4. Bevel tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie met een technisch hulpmiddel (art. 126s Sv).
5. Vordering tot machtiging wijziging/aanvulling/verlenging bevel tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie met een technisch hulpmiddel (art. 126l/126s Sv).
6. Wijziging/aanvulling/verlenging bevel tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie met een technisch hulpmiddel (art. 126l/126s Sv).
7. Beëindiging bevel tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie met een technisch hulpmiddel (art. 126l/126s Sv).
8. Vordering machtiging tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie met een technisch hulpmiddel (art. 126zf Sv).
9. Bevel tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie met een technisch hulpmiddel (art. 126zf Sv).
10. Vordering machtiging tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie met een technisch hulpmiddel (art. 565 lid 2 jo 126l Sv).
11. Bevel tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie met een technisch hulpmiddel art. 565 lid 2 jo 126l Sv).

2.6 STELSELMATIGE INFORMATIE-INWINNING DOOR EEN OPSPORINGSAMBTENAAR

2.6.1 REGELGEVING

Wettekst

Artikel 126j

1. In geval van verdenking van een misdrijf kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek bevelen dat een opsporingsambtenaar als bedoeld in artikel 141, onderdeel b, zonder dat kenbaar is dat hij optreedt als opsporingsambtenaar, stelselmatig informatie inwint over de verdachte.
2. Het bevel wordt gegeven voor een periode van ten hoogste drie maanden. De geldigheidsduur kan telkens voor een periode van ten hoogste drie maanden worden verlengd.
3. Het bevel tot het inwinnen van informatie is schriftelijk en vermeldt:
 - a. het misdrijf en indien bekend de naam of anders een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving van de verdachte;
 - b. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, zijn vervuld;
 - c. de wijze waarop aan het bevel uitvoering wordt gegeven; en
 - d. de geldigheidsduur van het bevel.
4. Een bevel als bedoeld in het eerste lid kan ook worden gegeven aan:
 - a. een persoon in de openbare dienst van een vreemde staat, die voldoet aan bij algemene maatregel van bestuur te stellen eisen;
 - b. een opsporingsambtenaar als bedoeld in artikel 141, onderdeel c, of artikel 142, mits deze opsporingsambtenaar voldoet aan bij algemene maatregel van bestuur te stellen regels terzake van opleiding en samenwerking met opsporingsambtenaren als bedoeld in artikel 141, onderdeel b. Het tweede en derde lid zijn van overeenkomstige toepassing.
5. Artikel 126g, zesde tot en met achtste lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126qa

1. In een geval als bedoeld in artikel 126o, eerste lid, kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek bevelen dat een opsporingsambtenaar als bedoeld in artikel 141, onderdeel b, zonder dat kenbaar is dat hij optreedt als opsporingsambtenaar, stelselmatig informatie inwint over een persoon ten aanzien van wie uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden voortvloeit dat deze betrokken is bij het in het georganiseerd verband beramen of plegen van misdrijven.
2. Het bevel wordt gegeven voor een periode van ten hoogste drie maanden. De geldigheidsduur kan telkens voor een periode van ten hoogste drie maanden worden verlengd.
3. Het bevel tot het inwinnen van informatie is schriftelijk en vermeldt:
 - a. een omschrijving van het georganiseerd verband;
 - b. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, zijn vervuld;
 - c. indien bekend de naam of anders een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving van de persoon, bedoeld in het eerste lid;
 - d. de wijze waarop aan het bevel uitvoering wordt gegeven; en
 - e. de geldigheidsduur van het bevel.

4. Een bevel als bedoeld in het eerste lid kan ook worden gegeven aan:
 - a. een persoon in de openbare dienst van een vreemde staat, die voldoet aan bij algemene maatregel van bestuur te stellen eisen;
 - b. een opsporingsambtenaar als bedoeld in artikel 141, onderdeel c, of artikel 142, mits deze opsporingsambtenaar voldoet aan bij algemene maatregel van bestuur te stellen regels terzake van opleiding en samenwerking met opsporingsambtenaren als bedoeld in artikel 141, onderdeel b. Het tweede en derde lid zijn van overeenkomstige toepassing.
5. Artikel 126g, zesde tot en met achtste lid, is van overeenkomstige toepassing.

Overige regelgeving

1. Regeling infiltratieteams, *Stcrt.* 2000, 7 (opgenomen in hoofdstuk 5).
2. Samenwerkingsbesluit bijzondere opsporingsbevoegdheden, *Stb.* 1999, 549 (opgenomen in hoofdstuk 5).

2.6.2 BEGRIPSBEPALING

Onder stelselmatige informatie-inwinning wordt verstaan het door een opsporingsambtenaar, zonder dat kenbaar is dat hij als zodanig optreedt, systematisch en gericht inwinnen van informatie over een verdachte of een persoon die betrokken is bij het in georganiseerd verband beramen of plegen van misdrijven.

2.6.3 BETEKENIS

- Op grond van artikel 126j/126qa Sv kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek bevelen dat een opsporingsambtenaar stelselmatig informatie inwint over een verdachte of een persoon die betrokken is bij het in georganiseerd verband beramen of plegen van misdrijven.
- De bevoegdheid tot stelselmatige informatie-inwinning is toegestaan in geval van een verdenking van een misdrijf (art. 126j Sv), dan wel van een verdenking dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd (art. 126qa Sv).
- De bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie kan op grond van artikel 126zd Sv ook worden toegepast in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf. Zie hieromtrent hoofdstuk 1.11 Opsporing terroristische misdrijven.
- Een opsporingsambtenaar die stelselmatig informatie inwint, zal op een actieve wijze interfereren in het leven van de verdachte of de betrokkene bij een georganiseerd verband om zo informatie over hem te kunnen verzamelen. De opsporingsambtenaar kan zijn informatie vergaren door in de directe omgeving van de verdachte of de betrokkene van een georganiseerd verband te verkeren en aan activiteiten en gesprekken deel te nemen, waaraan deze persoon ook deelneemt. Daarnaast kan de opsporingsambtenaar zijn informatie ook opdoen bij derden, zoals vrienden en zakelijke relaties van de verdachte of de betrokkene van een georganiseerd verband. Stelselmatige informatie-inwin-

ning kan plaatsvinden door deel te nemen aan een sportclub, het (telkens) bezoeken van dezelfde uitgaansgelegenheid, waar de verdachte ook gewend is heen te gaan of het deelnemen aan een zogenaamde newsgroup op internet.

- Er is sprake van stelselmatige informatie-inwinning indien door het inwinnen van informatie een min of meer volledig beeld van bepaalde aspecten van iemands leven wordt verkregen. Bij het vaststellen van de stelselmatigheid zal in dit geval doorslaggevende betekenis moeten worden toegekend aan de volgende criteria: de aard van de te verkrijgen informatie en de wijze waarop de informatie zal worden verkregen, waarbij de duur van het contact, de locaties waar de informatie wordt ingewonnen en de misleiding van de verdachte en zijn omgeving een rol spelen. Elk voor zich, maar met name in combinatie, zijn deze elementen bepalend voor de beantwoording van de vraag of in een bepaald geval een min of meer volledig beeld van bepaalde aspecten van iemands leven wordt verkregen. Het gaat in dit geval dus om de meer ingrijpende vormen van stelselmatige informatie-inwinning die een verdergaande inbreuk maken op de persoonlijke levenssfeer van degene over wie gegevens worden ingewonnen.
- Ten aanzien van de aard van de te verkrijgen informatie geldt dat vooral gevoelige gegevens in de zin van artikel 126nf Sv (godsdienst, seksuele geaardheid) snel tot gevolg kunnen hebben dat er sprake is van stelselmatige informatie-inwinning. Hoewel ook gegevens over de financiële zaken van een persoon of informatie dat een persoon een buitenechtelijke relatie onderhoudt, en met wie, weliswaar privacygevoelig zijn, is dit op zich niet doorslaggevend voor de vraag of er sprake is van stelselmatige informatie-inwinning. Indien te verwachten valt dat er gegevens worden verkregen die gevoelig zijn van aard, zal de officier van justitie op grond van artikel 126j/126qa Sv een bevel moeten verstrekken.
- Ten aanzien van de wijze waarop stelselmatig informatie kan worden ingewonnen, geldt een drietal criteria:
 - *Duur van het contact*: Indien er slechts sprake is van een eenmalig of kortdurend contact, bijvoorbeeld in een kroeg, zal de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de betrokken persoon minder of niet aanwezig zijn;
 - *Locaties*: Schending van de persoonlijke levenssfeer zal zich eerder voordoen in het geval het optreden van de opsporingsambtenaar plaatsvindt in niet-openbare plaatsen, zoals een bordeel, kerkinstelling, moskee of penitentiaire inrichting dan in het geval de undercoveroperatie plaatsvindt in een café;
 - *Misleiding van de verdachte en zijn omgeving*: Kenmerkend voor de bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie is dat de opsporingsambtenaar undercover optreedt. Voor de buitenwereld is dan niet kenbaar dat de opsporingsambtenaar optreedt in het kader van zijn opsporingstaak. De opsporingsambtenaar kan in dit geval gebruikmaken van een aangenomen identiteit. De persoon met wie de opsporingsambtenaar in contact treedt, wordt door dergelijk optreden misleid. Deze persoon is zich er immers niet van bewust dat zijn gesprekspartner een opsporingsambtenaar is waardoor hij eerder geneigd zal zijn om informatie te vertellen die hij anders niet zou vertellen als hij zou weten dat het gaat om een opsporingsambtenaar. De mate van inbreuk op de privacy is niet in alle

gevallen van misleiding even groot. Dit is afhankelijk van de wijze waarop de dekmantel van de 'undercover' opsporingsambtenaar is opgebouwd. Zo maakt het nogal een verschil of de 'undercover' opsporingsambtenaar een enkele keer een bezoek brengt aan een café of dat hij in hetzelfde café achter de bar gaat werken.

- De opsporingsambtenaar die uitvoering geeft aan een bevel stelselmatige informatie-inwinning mag zich in die hoedanigheid niet schuldig maken aan of betrokken zijn bij het plegen van strafbare feiten. De opsporingsambtenaar die stelselmatig informatie inwint kan in een situatie belanden waarin hij noodgedwongen, bijvoorbeeld in het kader van de instandhouding en opbouw van zijn dekmantel, een strafbaar feit moet plegen. Indien het in dit geval niet mogelijk is dat door de officier van justitie mondeling een bevel pseudokoop of -dienstverlening wordt verleend, is de opsporingsambtenaar in beginsel als verdachte strafrechtelijk aansprakelijk. Hij kan immers geen beroep doen op artikel 43 Sr. De officier van justitie zal achteraf moeten beoordelen of het verrichten van de strafbare handelingen aanvaardbaar of onontkoombaar was in het licht van de uit te voeren undercoveroperatie. Mocht dit inderdaad het geval zijn geweest, dan kan de officier van justitie besluiten om niet tot vervolging over te gaan.
- Er is geen bevel vereist voor het heimelijk inwinnen van informatie dat het karakter van stelselmatigheid mist en waarbij dus niet een min of meer volledig beeld van bepaalde aspecten van iemands leven wordt verkregen. Volgens vaste rechtspraak kan dergelijk politieoptreden plaatsvinden op grond van artikel 2 Politiewet en/of artikel 141/142 Sv. Deze algemene taakstellende artikelen leveren namelijk een voldoende wettelijke basis op voor die vormen van informatie-inwinning die geen, dan wel slechts een beperkte, inbreuk maken op de persoonlijke levenssfeer van de persoon over wie informatie wordt ingewonnen. Omdat de mate van misleiding van de betrokken perso(o)n(en) risico's ten aanzien van de integriteit in de opsporing met zich mee kunnen brengen, kan het in sommige gevallen waarbij er, gelet op de aard van de te verkrijgen informatie, geen sprake is van stelselmatige informatie-inwinning toch gewenst zijn om een bevel af te geven.
- Indien een 'undercover' opsporingsambtenaar in gesprek komt met een verdachte en in dit gesprek vragen aan hem stelt over diens betrokkenheid bij een strafbaar feit dan is er geen sprake van een verhoorsituatie of van een functioneel equivalent van een verhoor. In dit geval hoeft de cautie dan ook niet gegeven te worden. Immers, de verdachte wordt in zo'n geval namelijk niet als verdachte gehoord en bovendien ontbreekt, gezien het feit dat de opsporingsambtenaar niet als zodanig herkenbaar is, de tijdens een politieverhoor op de verdachte uitgeoefende druk. Dit kan bijvoorbeeld anders liggen in het geval de 'undercover' opsporingsambtenaar zich laat insluiten in het huis van bewaring waar de verdachte zich ook bevindt en probeert met de verdachte in contact te komen of zelfs arrangeert dat hij samen met de verdachte op één cel wordt geplaatst. Het op een dergelijke wijze inwinnen van informatie wordt volgens vaste rechtspraak toelaatbaar geacht tenzij de verdachte feitelijk in een verhoorsituatie is komen te verkeren. Of dit het geval is geweest is, is echter afhankelijk van de concrete omstandigheden van het geval. Hierbij speelt een aantal factoren een rol, zoals de houding van de verdachte tijdens de eerder gehouden politieverhooren (doet hij een beroep op zijn zwijgrecht?) en de wijze

waarop de verdachte wordt benaderd door de ‘undercover’ opsporingsambtenaar (Is er bijvoorbeeld bepaalde druk op de verdachte uitgeoefend?).

2.6.4 PROCEDURE

- De officier van justitie is zelfstandig bevoegd om een bevel stelselmatige informatie-inwinning af te geven.
- Indien er twijfel bestaat of de in een bepaald onderzoek voorgenomen of aangevangen informatie-inwinning niet al te zeer in de richting van infiltratie gaat, moet voor wat betreft het toetsingstraject worden gekozen voor het infiltratieregime. Dit heeft met name als consequentie dat in de goedkeuringsprocedure, via de Centrale Toetsingscommissie, het College van procureurs-generaal moet worden betrokken.
- Het bevel van de officier van justitie is schriftelijk en vermeldt het misdrijf en indien bekend de naam of een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de verdachte of de betrokkene van een georganiseerd verband. In dit laatste geval zal er ook een omschrijving gegeven moeten worden van het georganiseerd verband.
- In het bevel moeten daarnaast de feiten en omstandigheden worden vermeld waaruit blijkt dat is voldaan aan de voorwaarden, zoals bedoeld in artikel 126j/126qa lid 1 Sv. Ook zal in het bevel de wijze waarop aan het bevel uitvoering wordt gegeven, moeten worden vermeld. Omdat deze vereisten reeds in het aanvraagproces-verbaal van een opsporingsambtenaar zijn beschreven, kan in het bevel worden volstaan met een verwijzing naar dit proces-verbaal.
- Ten aanzien van de beschrijving van de wijze waarop aan het bevel uitvoering wordt gegeven, kan worden gedacht aan het vermelden van de locaties waar de opsporingsambtenaar informatie zal verzamelen, de personen met wie de opsporingsambtenaar in contact zal treden of de inzet van een politie-infiltratieteam (PIT). Dat infiltranten van een PIT worden belast met de uitvoering van een bevel 126j/126qa Sv is puur van organisatorisch belang, en maakt niet dat er eigenlijk sprake is van infiltratie.
- De duur van een bevel is maximaal drie maanden. Het bevel kan telkens worden verlengd met een termijn van drie maanden (art. 126g, lid 4 en artikel 126o, lid 5 Sv). Daarnaast kan het bevel worden gewijzigd en aangevuld.
- Bij dringende noodzaak kan het bevel mondeling worden gegeven. De officier van justitie zal dan binnen drie dagen het bevel op schrift moeten stellen.

2.6.5 UITVOERING

Algemeen

Voor deze opsporingsbevoegdheid geldt uiteraard ook hetgeen in hoofdstuk 1 is vermeld over

- schriftelijke verantwoording;
- bescherming van beroepsgeheimhouders;

- afscherming;
- notificatie;
- gegevensbeheer; en
- internationale samenwerking.

Uitvoering door opsporingsambtenaren

- Een bevel stelselmatig inwinnen van informatie kan zowel worden gegeven aan opsporingsambtenaren van politie (art. 141 onderdeel b Sv) als aan opsporingsambtenaren van de Koninklijke Marechaussee of de bijzondere opsporingsambtenaren (art. 141, onderdeel c of artikel 142 Sv). Deze opsporingsambtenaren kunnen lid zijn van een infiltratieteam.
- Een opsporingsambtenaar die geen lid is van een infiltratieteam kan alleen worden belast met de uitvoering van een bevel stelselmatige informatie-inwinning indien hij beschikt over de specifieke kennis en vaardigheden die nodig zijn voor de uitvoering van deze bevelen. Voor de opsporingsambtenaren van de Koninklijke Marechaussee of de bijzondere opsporingsdiensten geldt daarnaast de in artikel 2 en 3 van het Samenwerkingsbesluit bijzondere opsporingsdiensten (*Stb.* 1999, 549) genoemde voorwaarden. Deze voorwaarden hebben betrekking op de opleiding en samenwerking met opsporingsambtenaren van politie als bedoeld in artikel 141 sub b Sv.
- In het geval een opsporingsambtenaar die geen lid is van een infiltratieteam wordt belast met de uitvoering van een bevel stelselmatige informatie-inwinning, dan kan deze opsporingsambtenaar gedurende de uitvoering van het bevel worden begeleid door een begeleider van een infiltratieteam.
- Indien te verwachten valt dat de opsporingsambtenaar die stelselmatig informatie inwint gedurende enige (soms langere) tijd met een aangenomen (valse) identiteit frequent in de omgeving van de verdachte verkeert, is het in beginsel geboden om leden van het Landelijk infiltratieteam (Team Landelijke Infiltratie (TLI)) en de regionale politie-infiltratieteams (PIT) met de uitvoering van een bevel te belasten. De officier van justitie beslist hierover.
- De inzet van een politieel infiltratieteam zal in ieder geval geboden zijn wanneer het er naar uitziet dat (na verloop van tijd) het stelselmatig inwinnen van informatie zal overgaan in een infiltratieactie. Zie hieromtrent de Regeling infiltratieteams, *Stcrt.* 2000, 7.
- De opsporingsambtenaar die is belast met de uitvoering van een bevel stelselmatig inwinnen van informatie zal de door hem uitgevoerde opsporingsactiviteiten en de door hem geconstateerde bevindingen moeten vastleggen in een verslag of journaal. Dit is een intern werkdocument van de politie dat niet bij de processtukken hoeft te worden gevoegd. Daarnaast zal de opsporingsambtenaar een proces-verbaal moeten opmaken waarin de voor de zaak relevante gegevens (zowel in ontlastende als belastende zin) staan gerelateerd. Dit proces-verbaal moet wel bij de processtukken worden gevoegd.

2.6.6 BIJZONDERHEDEN

Onderscheid met andere bijzondere opsporingsbevoegdheden***Stelselmatige observatie (art. 126g/126o Sv)***

- De bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie onderscheidt zich van de bevoegdheid tot stelselmatig observatie doordat de opsporingsambtenaar zich niet beperkt tot het stelselmatig volgen of het waarnemen van het gedrag van een persoon, maar actief interfereert in het leven van de verdachte of de betrokkene van een georganiseerd verband.
- Een opsporingsambtenaar die stelselmatig informatie inwint, zal zich op een zodanige wijze in de directe omgeving van de verdachte of de betrokkene ophouden dat hij daardoor met personen contacten onderhoudt uit die directe omgeving. Terwijl een opsporingsambtenaar die stelselmatig observeert heimelijk het gedrag van die personen waarneemt.

Infiltratie (art. 126h/126p Sv)

- De opsporingsambtenaar die uitvoering geeft aan een bevel stelselmatig inwinnen van informatie zal zich beperken tot het inwinnen van informatie over een verdachte of een persoon waarvan het vermoeden bestaat dat hij betrokken is bij een georganiseerd verband. In dit kader is het toegestaan dat de opsporingsambtenaar contacten onderhoudt met andere personen dan de verdachte of een persoon die betrokken is bij een georganiseerd verband, maar hij zal in dit geval niet meewerken of deelnemen aan een criminele groepering, zoals in geval van infiltratie.
- De bevoegdheid tot infiltratie onderscheidt zich van de bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie doordat de opsporingsambtenaar in het laatste geval niet bevoegd is om strafbare feiten te plegen.
- De bevoegdheid tot infiltratie op grond van artikel 126h Sv kan slechts worden toegepast in het geval er sprake is van een groep van personen waarbinnen misdrijven worden beraamd of gepleegd. Deze voorwaarde geldt niet bij de toepassing van de bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie op grond van artikel 126j Sv.
- De bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie kan worden toegepast in het belang van het onderzoek. Het onderzoek hoeft het niet dringend te vorderen, zoals in geval van infiltratie.
- Bij de uitvoering van een bevel stelselmatig inwinnen van informatie is de inzet van een infiltratieteam niet verplicht.

Pseudokoop of -dienstverlening (art. 126i/126q Sv)

- De bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie wordt toegepast met de bedoeling om informatie in te winnen over de verdachte waardoor een min of meer volledig beeld van bepaalde aspecten van diens leven wordt verkregen, terwijl de bevoegdheid tot pseudokoop of -dienstverlening veelal zal worden toegepast ter verkrijging van het bewijs van het aanwezig hebben en/of het afleveren van verboden voorwerpen.

- De bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie onderscheidt zich van de bevoegdheid tot pseudokoop of -dienstverlening doordat de opsporingsambtenaar in geval van pseudokoop of -dienstverlening bevoegd is om strafbare feiten te plegen. Dit is niet toegestaan bij het stelselmatig inwinnen van informatie.
- De bevoegdheid tot pseudokoop of -dienstverlening ex artikel 126i Sv kan slechts worden toegepast ten aanzien van een verdachte. De bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie kan daarentegen ook worden toegepast ten aanzien van andere personen dan de verdachte (zoals personen die contacten onderhouden met de verdachte). Door het onderhouden van contacten met deze personen kan er namelijk ook informatie worden ingewonnen over de verdachte.

Samenloop met andere bijzondere opsporingsbevoegdheden

Infiltratie (art. 126h/126p Sv)

- De bevoegdheid tot infiltratie sluit die van stelselmatige informatie-inwinning in.
- De informatie die op grond van de bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie wordt verkregen, kan voor de officier van justitie aanleiding zijn om te bevelen dat de bevoegdheid tot infiltratie wordt toegepast.

Pseudokoop (art. 126i/126q Sv)

- Een bevel stelselmatig inwinnen van informatie kan worden gecombineerd met een bevel pseudokoop. Door de combinatie van deze opsporingsbevoegdheden kan mogelijk sprake zijn van infiltratie. Indien er twijfel bestaat of deze combinatie in de richting van infiltratie gaat, moet voor wat betreft het toetsingstraject worden gekozen voor het infiltratieregime. Dit heeft met name als consequentie dat in de goedkeuringsprocedure, via de Centrale Toetsingscommissie, het College van procureurs-generaal moet worden betrokken.
- De informatie die op grond van de bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie wordt verkregen, kan voor de officier van justitie aanleiding zijn om te bevelen dat de bevoegdheid tot pseudokoop of -dienstverlening wordt toegepast. Door de inzet van deze bevoegdheid zou namelijk bewijs kunnen worden verzameld op basis waarvan de verdachte kan worden aangehouden.

Afscherming

- Om verschillende redenen kan het gewenst zijn om de identiteit van de opsporingsambtenaar die uitvoering geeft aan een bevel stelselmatige informatie-inwinning af te schermen. In de eerste plaats kan het openbaar maken van de identiteit van de opsporingsambtenaar een ernstige belemmering voor hem op leveren om in de toekomst uitvoering te kunnen geven aan zijn functie. Daarnaast kan ook de veiligheid van de opsporingsambtenaar in dit geval in het geding komen. De wens om informatie af te schermen geldt ook ten aanzien van de in het kader van de informatie-inwinning gebruikte opsporingsstechnieken en -tactieken. Openbaarmaking hiervan zou namelijk tot gevolg kunnen hebben dat hier in de toekomst geen gebruik meer van kan worden gemaakt dan wel dat de waarde van het middel afneemt.

- De identiteit van een opsporingsambtenaar die uitvoering heeft gegeven aan een bevel stelselmatige informatie-inwinning kan in de eerste plaats worden afgeschermd door de opsporingsambtenaar een proces-verbaal onder nummer op te laten maken. Indien de betreffende opsporingsambtenaar wordt opgeroepen om te getuigen over de uitvoering van het bevel dan zijn er verschillende andere mogelijkheden om de identiteit van de opsporingsambtenaar af te schermen. In de eerste plaats kan de chef van de opsporingsambtenaar, die zijn identiteit kent, getuigen over de bevindingen die zijn gedaan door de betreffende opsporingsambtenaar. Indien hier niet mee kan worden volstaan, kan de opsporingsambtenaar op de voet van artikel 190 lid 2 of 290 lid 1 Sv als beperkt anonieme getuige worden gehoord. Daarnaast kan op grond van artikel 187b en 187d Sv bepaalde informatie (die betrekking kan hebben op gebruikte opsporingstechnieken en -tactieken, maar ook op de identiteit van de opsporingsambtenaar) worden afgeschermd. Tot slot zou in uitzonderingsgevallen een beroep gedaan kunnen worden op de bedreigde getuigenregeling (art. 226a-226f Sv).

Internationale samenwerking

Zie ook hoofdstuk 1.9 Internationale samenwerking.

Inkomende verzoeken

- Op grond van artikel 552oa Sv is er voor de uitvoering van een buitenlands verzoek tot toepassing van de bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie geen verdrag vereist.
- De uitvoering van een buitenlands verzoek tot toepassing van deze bevoegdheid zal plaats moeten vinden met inachtneming van het (eventuele) verdrag en de Nederlandse wetsbepalingen, voorschriften en procedures (art. 126j/126qa Sv en de in titel X van het Wetboek van Strafvordering opgenomen artikelen). Daarnaast is ook de regelgeving omtrent notificatie, bewaring en vernietiging van toepassing (art. 126aa lid 2 en 126bb tot en met 126dd Sv).
- De officier van justitie kan op eigen gezag aan een buitenlands verzoek tot toepassing van de bovengenoemde opsporingsbevoegdheid uitvoering geven.

Inzet van buitenlandse opsporingsambtenaren in Nederland

- Op basis van artikel 126j lid 4/126qa lid 4 Sv en het Samenwerkingsbesluit bijzondere opsporingsbevoegdheden (*Stb.* 1999, 549) kan een officier van justitie opdracht geven dat de uitvoering van een bevel stelselmatige informatie-inwinning wordt uitgevoerd door buitenlandse opsporingsambtenaren.
- De officier van justitie die beslist over de inzet van de buitenlandse opsporingsambtenaren zal moeten oordelen of de buitenlandse opsporingsambtenaren beschikken over de nodige kennis en vaardigheden die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van een bevel. De officier van justitie doet zich bij zijn oordeel omtrent de bij de buitenlandse opsporingsambtenaar aanwezige kennis en vaardigheden adviseren door het Team Nationale Coördinatie Politie Infiltratie (TNCPi) van het Korps Landelijke Politiediensten. Daarnaast zullen de buitenlandse opsporingsambtenaren zich vooraf aan de volgende voorwaarden moeten verbinden:

1. gedurende het optreden op Nederlands grondgebied is de met de uitvoering van het bevel belaste persoon gebonden aan het in Nederland geldende recht;
 2. de met de uitvoering van het bevel belaste persoon is verplicht te getuigen, indien hij hiertoe door de Nederlandse autoriteiten wordt opgeroepen;
 3. gedurende de periode die nodig is voor de uitvoering van het bevel is de daarmee belaste persoon gehouden de aanwijzingen van de Nederlandse opsporingsautoriteiten op te volgen;
 4. de met de uitvoering van het bevel belaste persoon doet van zijn optreden op Nederlands grondgebied verslag aan de Nederlandse opsporingsautoriteiten;
 5. de met de uitvoering van het bevel belaste persoon is niet bevoegd om op Nederlands grondgebied dwangmiddelen of andere bijzondere opsporingsbevoegdheden toe te passen dan genoemd in het bevel.
- Indien de voor de betrokken buitenlandse opsporingsambtenaar geldende ambtsinstructie naar het oordeel van de officier van justitie niet verenigbaar is met het Nederlandse recht of in het geval de buitenlandse opsporingsambtenaar zich niet aan voornoemde voorwaarden kan verbinden, wordt de buitenlandse opsporingsambtenaar niet met de uitvoering van het bevel belast.
 - De met de uitvoering van een bevel stelselmatige informatie-inwinning belaste buitenlandse opsporingsambtenaar kan, gedurende de periode die nodig is voor de uitvoering van het bevel, worden begeleid door een begeleider van een Nederlands infiltratieteam.

Uitgaande verzoeken

- Stelselmatige informatie-inwinning door een opsporingsambtenaar mag slechts in het buitenland plaatsvinden nadat de bevoegde autoriteiten van de aangezochte lidstaat toestemming hebben verleend op basis van een voorafgaand justitieel rechtshulpverzoek.
- Rechtshulpverzoeken dienen via de (L)IRC's aan de bevoegde buitenlandse autoriteiten aangeboden te worden. In verband met de mogelijke afbreukrisico's die de inzet van deze bevoegdheid met zich mee kan brengen, kan een rechtshulpverzoek tot toepassing van de bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie ook rechtstreeks aan de bevoegde autoriteiten in het buitenland worden aangeboden.

(Mogelijke) verdragen

Zoals bovenstaand reeds is aangegeven, is er geen verdragsbasis nodig voor (grensoverschrijdende) stelselmatige informatie-inwinning. Een rechtshulpverzoek hiertoe kan dan ook ten uitvoer worden gelegd op elk willekeurig verdrag, zonder dat hiervoor een specifieke regeling is opgenomen in het betreffende verdrag, zoals het Europees Verdrag aangaande de wederzijdse rechtshulp in strafzaken (Trb. 1965, 10) en de Uitvoeringsovereenkomst van Schengen (Trb. 1990, 145). Onderstaand volgt de bespreking van een aantal verdragen waarin wel een specifieke regeling is opgenomen voor het stelselmatig inwinnen van informatie door een opsporingsambtenaar.

Stelselmatige informatie-inwinning op grond van de EU-rechtshulpovereenkomst (Trb. 2000, 96)

- Op grond van artikel 14 van de EU-rechtshulpovereenkomst kunnen de aangesloten lidstaten overeenkomen dat zij elkaar hulp verlenen ten behoeve van een strafrechtelijk onderzoek dat wordt verricht door ambtenaren die onder een valse of fictieve identiteit optreden. In deze bepaling wordt dergelijk optreden aangemerkt als infiltratie. Naar Nederlands recht valt onder de omschrijving van deze verdragsbepaling ook de bijzondere opsporingsbevoegdheid van het stelselmatig inwinnen van informatie (art. 126i/126qa Sv). Uitgangspunt van deze verdragsbepaling is dat de uitvoering van een rechtshulpverzoek zal plaats moeten vinden met inachtneming van het nationale recht van de aangezochte lidstaat.

Stelselmatige informatie-inwinning op grond van het verdrag tussen Nederland en Duitsland inzake de grensoverschrijdende politieïe samenwerking (Trb. 2005, 86 en 241 en Trb. 2006, 175)

- In artikel 14 van dit verdrag is een regeling opgenomen voor grensoverschrijdende infiltratie. Onder infiltratie in de zin van dit artikel wordt ook het stelselmatig inwinnen van informatie verstaan.
- In dit verdragsartikel zijn de volgende uitgangspunten opgenomen:
 - de aangezochte lidstaat kan toestemming verlenen voor de uitvoering van infiltratieactiviteiten op haar grondgebied indien de verzoekende lidstaat aannemelijk kan maken dat zonder deze maatregel de opheldering van de zaak geen kans van slagen zou hebben of aanzienlijk bemoeilijkt zou worden;
 - de verleende toestemming geldt voor het gehele grondgebied van de aangezochte lidstaat;
 - de leiding en uitvoering over/van de grensoverschrijdende infiltratie zal plaats moeten vinden onder volledige verantwoordelijkheid en regie van de bevoegde autoriteiten van de aangezochte lidstaat, met inachtneming van het nationale recht van deze lidstaat;
 - grensoverschrijdende infiltratie mag slechts plaatsvinden voor een periode van maximaal drie maanden. Deze periode kan worden verlengd met toestemming van de aangezochte lidstaat;
 - de bevoegde autoriteiten van de aangesloten lidstaten kunnen nadere afspraken maken met betrekking tot de noodzakelijke toestemming in dringende gevallen. Dringende gevallen doen zich voor, indien te verwachten valt dat door het niet voortzetten van het optreden de identiteit van een infiltrant bekend wordt of dat het onderzoek gevaar zal lopen;
 - de aangesloten lidstaten kunnen elkaar infiltranten ter beschikking stellen die in opdracht en onder het gezag van de bevoegde autoriteiten van de andere Verdragsluitende lidstaat zullen optreden.

2.6.7 VOORBEELDEN

- De opsporingsambtenaar die lid wordt van een sportclub om in contact te komen met één of meerdere leden van die club met als doel het stelselmatig inwinnen van informatie over (een van) die personen, heeft een bevel 126j Sv.

- De opsporingsambtenaar die een crimineel café bezoekt om zijn ogen en oren de kost te geven, hoeft geen bevel stelselmatige informatie-inwinning, tenzij hij gericht contacten zoekt met cafébezoekers met de bedoeling om informatie in te winnen omtrent het doen en laten van bepaalde personen waardoor (mogelijk) een min of meer volledig beeld van bepaalde aspecten van het leven van een of meer van die personen in kaart kan worden gebracht.
- In de rechtspraak is bepaald dat het onderzoeken of voorbereiden van de mogelijkheid om tot een pseudokoop of pseudodienstverlening te komen, kan worden gedekt door een bevel stelselmatig inwinnen van informatie. Indien een ‘undercover’opsporingsambtenaar contacten legt met de verdachte(n) met als uitsluitend doel het aanbieden van dienstverlening, dan kan worden volstaan met een bevel pseudodienstverlening (art. 126i Sv) en een bevel stelselmatig inwinnen van informatie (art. 126j Sv).
- Tijdens het stelselmatig inwinnen van informatie door een opsporingsambtenaar vindt er op bevel van de officier van justitie een pseudokoop plaats. De combinatie van beide bevoegdheden levert geen infiltratie op zolang er niet worden deelgenomen of medewerking wordt verleend aan een criminele groep van personen. Deze bevoegdheden kunnen dan ook naast elkaar worden toegepast.
- Een opsporingsambtenaar die onder een fictieve naam deelneemt aan een newsgroup op Internet en aldus stelselmatig informatie vergaart omtrent verdachten of andere personen hoeft een bevel tot het stelselmatig inwinnen van informatie. Indien het de bedoeling is van de opsporingsambtenaar om slechts informatie te vergaren over bijvoorbeeld witwasmethodieken of andere niet-persoonsgebonden informatie, dan is er geen bevel stelselmatige informatie-inwinning vereist. In dit geval biedt artikel 2 Politiewet een voldoende wettelijke basis.
- De politieambtenaar die meewerkt en deelneemt aan een groep van personen die ervan worden verdacht deel te nemen aan een criminele organisatie (art. 140 Sr) hoeft een bevel infiltratie, alleen al omdat hij betrokken raakt bij het plegen van strafbare feiten. In dat geval kan dus niet worden volstaan met een bevel stelselmatige informatie-inwinning door een opsporingsambtenaar. Het voorgaande zou anders zijn indien de opsporingsambtenaar zich zou beperken tot het maken van contacten met individuele leden van de groepering of relaties daarvan, met het doel systematisch en gericht over bepaalde personen informatie in te winnen.

2.6.8 JURISPRUDENTIE

Betekenis

Hof's-Hertogenbosch 03.08.2001, nr. 20/000201-01 (niet gepubliceerd)

Onder stelselmatige inwinning van informatie dient te worden verstaan: het systematisch en gericht informatie inwinnen over een verdachte, waardoor een min of meer volledig beeld van aspecten van diens leven wordt verkregen. Nu er slechts sprake is geweest van een incidentele ontmoeting in het kader van het tot stand brengen van een drugsdeal, kan op basis daarvan niet worden

gesteld dat er sprake is geweest van het stelselmatig inwinnen van informatie. De enkele omstandigheid dat een deel van die ontmoeting heeft plaatsgevonden in de woning van verdachte is daarvoor onvoldoende.

Inbreuk persoonlijke levenssfeer

HR, 18.04.2006, LJN AV2377 (Hof's-Gravenhage 04.03.2005, LJN AS9042)

Casus:

De verdediging heeft ter terechtzitting in hoger beroep voorts bepleit dat de stelselmatige informatie-inwinning onrechtmatig is geweest, omdat de informanten A1133 en A1144 té diep in het privéleven van de medeverdachte zijn binnengedrongen. Dit dient, aldus de verdediging, te leiden tot bewijsuitsluiting.

Hof:

Ter terechtzitting in hoger beroep is naar het oordeel van het Hof niet aanneemelijk geworden dat bij het uitvoeren van de bijzondere opsporingsbevoegdheid als bedoeld in artikel 126j van het Wetboek van Strafvordering sprake is geweest van enige schending van het proportionaliteits- of subsidiariteitsbeginsel. In een ongedwongen contact als door de informanten nagestreefd zijn gevoelige onderwerpen, zoals het door de verdachte ter terechtzitting in hoger beroep genoemde onderwerp besnijdenis, niet altijd te vermijden, al behoren informanten het daarop, wanneer dat onderwerp zonder belang is, zoals hier, niet aan te leggen. In de veronderstelling dat ook onjuistheden zijn geslopen in een verslag van de informanten acht het Hof het begrijpelijk dat de verdachte zich hierover opwindt, maar enig belang in deze zaak heeft het verslag over dit punt niet en dat gevoelige onderwerpen ter sprake komen is op zichzelf niet een zo diepe inbreuk op het privé-leven van de verdachte dat daardoor al de grenzen van de stelselmatige inwinning van informatie worden overschreden. Het uit deze opsporingsbevoegdheid voortkomende bewijs is derhalve niet onrechtmatig verkregen en kan, in geval van bewezenverklaring, door het Hof gebezigd worden. Het verweer wordt derhalve verworpen.

HR:

Nu geen van de middelen tot cassatie kan leiden, terwijl de HR ook geen grond aanwezig oordeelt waarop de bestreden uitspraak ambtshalve zou behoren te worden vernietigd, moet het beroep worden verworpen.

Voorbereiding van een pseudokoop

Rb. Rotterdam 19.12.2006, LJN AZ8684

Het bepaalde in artikel 126j Sv biedt de bevoegdheid om actief te interfereren in het leven van de verdachte, zonder dat wordt meegewerkt aan een groep van personen (of een georganiseerd verband) waarbinnen misdrijven worden gepleegd. In de praktijk zal deze bevoegdheid in voorkomende gevallen gebruikt worden, om een pseudokoop of pseudodienstverlening, dan wel een infiltratie, voor te bereiden. Wanneer, in zo'n geval, de precieze overgang van de uitvoering van een bevel tot stelselmatige inwinning van informatie naar de uitvoering van een bevel tot pseudokoop plaatsvindt, laat zich niet gemakkelijk in algemene bewoordingen omschrijven. Gesteld kan wel worden, dat indien een eventuele, toekomstige pseudokoop op basis van concrete feiten of omstandigheden waarschijnlijk lijkt te gaan worden, een bevel als bedoeld in artikel 126i, eerste lid, Sv benodigd zal zijn. Tot die tijd kan worden volstaan met een bevel als bedoeld in artikel 126j, eerste lid, Sv, nu het dan nog slechts zal gaan

om de mogelijkheden om tot een pseudokoop te komen, te onderzoeken en/of voor te bereiden. Tegen deze achtergrond oordeelt de Rechtbank de wijze waarop de medewerkers van het PIT – ter uitvoering van het eerder bedoelde bevel van 18 oktober 2004 – in contact zijn getreden met de verdachte, dan ook niet onrechtmatig.

Een zelfde argumentatie hanteert de Rechtbank bij het beoordelen van het verweer dat de handelingen die werden verricht ter uitvoering van het bevel stelselmatig inwinnen van informatie, kunnen worden aangemerkt als voorbereidingshandelingen in de zin van artikel 10a van de Opiumwet. Het onderzoeken of voorbereiden van de mogelijkheid, om tot een pseudokoop of pseudodienstverlening te komen, wordt naar het oordeel van de Rechtbank gedekt door het bevel als bedoeld in artikel 126j, eerste lid, Sv. Zolang er geen concrete afspraken zijn gemaakt die strekken tot aflevering van goederen, is een bevel als bedoeld in artikel 126i Sv (nog) niet benodigd. De Rechtbank wijst in dit verband op HR 30 september 2003, NJ 2004, 84.

Combinatie pseudokoop en stelselmatig inwinnen van informatie

Rb. Assen 13.12.2002, LJN AF1854

Casus:

Nadat vanaf medio 2001 in deze zaak een opsporingsonderzoek is gestart en er diverse opsporingshandelingen waren verricht, is in november 2001 door de officier van justitie een bevel stelselmatig inwinnen van informatie afgegeven. Op grond van deze bevoegdheid werd door een opsporingsambtenaar getracht om in contact te komen met de in het bevel genoemde verdachten door het tonen van belangstelling voor het huren van een loods in Hoogeveen en/of het aankopen van glaswerk ten behoeve van de productie van xtc-pillen.

Daarnaast werden door de officier van justitie een aantal bevelen pseudokoop en/of dienstverlening ex artikel 126i Sv afgegeven. Dit betrof respectievelijk de aankoop van een droogoven c.a. (bevel d.d. 3 januari 2002), de aankoop van een proefmonster en eventueel een grotere partij xtc-pillen en/of cocaïne (bevel d.d. 21 januari 2002) en een bevel aankoop van een grote partij xtc-pillen en een grote partij amfetamine (bevel d.d. 21 februari 2002).

Door de verdediging werd betoogd dat de gebruikte bijzondere opsporingsbevoegdheden, met name de bevelen ex artikel 126 qa en artikel 126i Sv tezamen en in de feitelijke uitwerking ervan eigenlijk het toepassen van een infiltratietraject inhielden.

Rechtbank:

De Rechtbank stelt vast dat in de periode november/december 2001 tot begin maart 2002 op grond van een bevel ex artikel 126qa Sv minimale activiteiten zijn ontplooid en dat op grond van de bevelen ex artikel 126i Sv vier concrete pseudoaankopen hebben plaatsgevonden.

De Rechtbank acht deze handelingen niet zodanig omvangrijk en ingrijpend dat het geheel gelijkgesteld kan worden met het realiseren van een infiltratietraject als bedoeld in artikel 126h Sv. Dit verweer wordt derhalve verworpen.

Stelselmatige informatie-inwinning in geval van detentie

EHRM, 5.11.2002, NJ 2004, 262 (Allan)

Het gebruik van verklaringen van de verdachte, die waren verkregen door de

inzet van een criminele burgerinformant in een celruimte. Het zwijgrecht beschermt aldus het Hof de vrijheid van een verdachte om te kiezen tussen spreken of zwijgen tijdens een politieverhoor. Die keuzevrijheid kan door misleiding zijn ondergraven. Of het zwijgrecht in zodanige mate is ondergraven dat schending van artikel 6 EVRM in de rede ligt, hangt af van alle omstandigheden van het geval. Het Hof kent in deze zaak onder meer gewicht toe aan het gegeven dat de verklaringen van de verdachte niet spontaan waren afgelegd maar het resultaat waren van een ondervraging die neerkwam op een verhoorsituatie, zonder dat daarbij de waarborgen in acht waren genomen die normaalte voor een politieverhoor gelden. Het door de burgerinformant geproduceerde materiaal was tegen de wil van de verdachte verkregen, en het gebruik daarvan op de zitting maakte inbreuk op het zwijgrecht van de verdachte en op zijn recht om geen bewijs tegen zichzelf te leveren.

HR 28.03.2006, NJ 2007, 38, LJN AU5471 (vervolg op HR 09.03.2004, NJ 2004, 263, LJN AN9195)

Casus:

De verdachte is veroordeeld voor de doodslag op zijn echtgenote. Het lichaam van de echtgenote is nooit gevonden. Een undercoveragent heeft zich enige tijd laten insluiten in de PI waar verdachte verbleef en heeft zich voorgedaan als afgestrafte drugsdealer. Tegenover de undercoveragent heeft de verdachte gezegd dat hij zijn vrouw heeft doodgeslagen.

HR:

Het Hof heeft zijn beslissingen gemotiveerd aan de hand van de in NJ 2004, 263 neergelegde maatstaven. Het Hof heeft geoordeeld dat niet aannemelijk is geworden dat de verdachte feitelijk in een zodanige situatie is gebracht dat een verklaring van hem werd verkregen die in strijd met zijn verklaringsvrijheid is afgelegd. Dat oordeel heeft het Hof onder meer gegrond op zijn vaststellingen dat met de vraag of de verdachte te vertrouwen was weliswaar psychische druk op hem is uitgeoefend om enig antwoord op die vraag te krijgen, maar dat de verdachte vervolgens eigener beweging als antwoord op die vraag zijn aandeel in de dood van zijn vrouw naar voren heeft gebracht. Voorts is niet aannemelijk geworden dat dat antwoord direct en gericht door de undercoveragent (hierna: A 1052) hem in de mond is gelegd. Dit oordeel van het Hof geeft geen blijk van een onjuiste rechtsopvatting en is niet onbegrijpelijk. Daarbij is voorts van belang:

- (i) dat de verdachte, totdat hij zich beriep op zijn zwijgrecht, vele verklaringen heeft afgelegd, welke verklaringen er uiteindelijk op neerkwamen dat hij zijn echtgenote tijdens een ruzie in een busje een klap in het gezicht heeft gegeven waardoor zij bloedde en dat hij haar vervolgens uit dat busje heeft gewerkt;
- (ii) dat A 1052 is ingezet gedurende een periode van twee weken, terwijl de verdachte al eerder tegenover medegedetineerden over diverse aspecten van de zaak had gesproken, welke medegedetineerden daaromtrent ook hebben verklaard, en dat de verdachte in genoemde periode niet is verhoord;
- (iii) dat er geen verband bestaat tussen de beperkte druk die op de verdachte is uitgeoefend om enig antwoord te geven op wat het Hof de vertrouwensvraag heeft genoemd en de inhoud van de door de verdachte op twee data afgelegde verklaringen, te weten dat hij zijn echtgenote heeft doodgeslagen.

HR 09.03.2004, NJ 2004, 263, LJN AN9195

Casus:

De verdediging stelt de vraag aan de orde naar de toelaatbaarheid van het stelselmatig inwinnen van informatie door een opsporingsambtenaar ingeval een verdachte voorlopig gehecht is, terwijl die opsporingsambtenaar zich onder een andere identiteit, dus zonder dat voor de verdachte kenbaar is dat hij optreedt als opsporingsambtenaar, bevindt in de omgeving van de verdachte ter plaatse waar deze is ingesloten.

HR:

Mede in het licht van de wetsgeschiedenis biedt artikel 126j Sv een voldoende duidelijke en voorzienbare wettelijke grondslag als bedoeld in artikel 8 EVRM voor het stelselmatig inwinnen van informatie waarbij een opsporingsambtenaar, zonder dat kenbaar is dat hij als zodanig optreedt, onder een andere identiteit in de omgeving van de verdachte verkeert en, met schending van diens vertrouwen, met de verdachte in contact komt.

Uit de ontstaansgeschiedenis van die bepaling en van de titel waarin zij is opgenomen volgt dat daaronder ook is begrepen het inwinnen van informatie door contacten met de verdachte zelf, terwijl tekst noch geschiedenis van die bepaling steun biedt aan de opvatting dat een dergelijk inwinnen van informatie op voorhand is uitgesloten ten aanzien van een verdachte die zich in voorlopige hechtenis bevindt.

Het vorenoverwogene neemt niet weg dat toepassing van artikel 126j Sv ten aanzien van een voorlopig gehechte verdachte licht het gevaar in zich bergt dat de verdachte op zodanige wijze feitelijk komt te verkeren in een verhoorsituatie waarbij de waarborgen van een formeel verhoor door een politiefunctionaris ontbreken, dat aldus verklaringen worden verkregen die in strijd met de in artikel 29, eerste lid, Sv tot uitdrukking gebrachte en in artikel 6, eerste lid, EVRM besloten liggende verklaringsvrijheid van de verdachte zijn afgelegd. Gelet daarop zal vooreerst bij de toetsing van een zodanige toepassing van artikel 126j Sv aan de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit uitgangspunt moeten zijn dat die toepassing eerst in aanmerking komt als de bijzondere ernst van het misdrijf zulks rechtvaardigt en andere wijzen van opsporing redelijkerwijs niet voorhanden zijn.

Indien aan voornoemd uitgangspunt is voldaan, kan de rechter voor de vraag komen te staan of informatie van de verdachte niet in strijd met voormelde bepalingen is verkregen. De beantwoording van die vraag hangt af van de concrete omstandigheden van het geval. Daarbij komt onder meer betekenis toe aan de proceshouding die de verdachte met betrekking tot de strafbare feiten waarvan hij wordt verdacht heeft ingenomen en hetgeen zich in het voorbereidend onderzoek voor en gedurende de periode waarin de informant optreedt heeft afgespeeld, de aard en intensiteit van de door de informant ondernomen activiteiten jegens de verdachte, de mate van druk die daarvan jegens de verdachte kan zijn uitgegaan en de mate waarin de handelingen en gedragingen van de informant tot de desbetreffende verklaringen van de verdachte hebben geleid (vgl. EHRM 05.11.2002, Appl. nr. 48539/99, *Allan v. The United Kingdom*, NJ 2004, 262).

Zowel in het geval dat de rechter bevindt dat de hier bedoelde toepassing van artikel 126j Sv niet strookt met de daaraan op grond van de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit te stellen eisen, als in het geval dat de rechter bevindt dat die toepassing wel aan die eisen voldoet, maar tot het oordeel komt dat de verklaringen van de verdachte in strijd met zijn verklaringsvrijheid

zijn afgelegd, past daarop in de regel slechts uitsluiting van het bewijs van die verklaringen.

Hof Arnhem 12.05.2003, NJ 2003, 381 (Vuurwerkkramp) – Naar aanleiding van Rb. Almelo 22.09.2002

Het betoog dat de in artikel 126j Sv geregelde stelselmatige informatie-inwinning in een detentiesituatie niet geoorloofd zou zijn, vindt op geen enkele wijze steun in de wet of de wetsgeschiedenis en moet daarom worden verworpen. Het Hof is van oordeel, dat niet zonder meer ontoelaatbaar is het inzetten van een undercoveragent teneinde de mogelijkheid te scheppen om met een verdachte contact te leggen en mogelijk van die verdachte zaken te horen te krijgen die voor de bewijsvoering in de zaak tegen die verdachte van belang zouden kunnen zijn. Wel is het Hof van oordeel, dat zorgvuldig behoort te worden afgewogen of mededelingen, gedaan door de verdachte aan de undercoveragent niet tot stand zijn gekomen in contacten die feitelijk zozeer het karakter van een (heimelijk) verhoor dragen, dat het gebruik van die mededelingen als bewijsmiddel in strijd zou zijn met het door artikel 6 EVRM gegarandeerde recht op een eerlijk proces. Daarbij heeft het Hof acht te slaan op de wijze waarop de contacten tussen de undercoveragent en de verdachte zijn verlopen, en wel in het bijzonder op de vraag, of de undercoveragent op ongepaste wijze heeft getracht de verdachte uit te horen, of op onbehoorlijke wijze misbruik heeft gemaakt van een tussen hem en de verdachte gegroeid vertrouwen. Tenslotte brengt het beginsel van 'equality of arms' niet met zich dat aan een verdachte die tegen hem ingezette opsporingsmiddelen niet is opgewassen, een soort van voorsprong dient te worden gegeven (vgl. EHRM 5 november 2002, Appl. nr. 48539/99, Allan v. The United Kingdom, NJ 2004, 262).

Niet-stelselmatige inwinning van informatie

Rb. Dordrecht 30.05.2002, nr. 11/006226-01 (niet gepubliceerd)

De Rechtbank is van oordeel dat gezien de aard en frequentie van het optreden van de politiële informant (vier korte contacten op een dag van in totaal drie uur) geen sprake is van stelselmatige informatie-inwinning, zodat slechts sprake is van een geringe inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van verdachte, zoals gewaarborgd in artikel 8 EVRM. Artikel 2 Politiewet en artikel 141 Sv bieden dan ook in casu reeds voldoende wettelijke basis voor het optreden van de informant. Er is ook geen strijd met artikel 6 EVRM, omdat er in de contacten tussen informant en verdachte geen sprake is geweest van een verhoorsituatie.

2.6.9 MODELLEN

Zie hoofdstuk 6.8:

1. Bevel stelselmatige inwinning van informatie (art. 126j Sv).
2. Bevel stelselmatige inwinning van informatie (art. 126qa Sv).
3. Wijziging/aanvulling/verlenging/beëindiging van het bevel stelselmatige inwinning van informatie (art. 126j/126qa Sv).
4. Bevel stelselmatige inwinning van informatie (art. 126zd Sv).

2.7 STELSELMATIGE INFORMATIE-INWINNING DOOR EEN BURGER

2.7.1 REGELGEVING

Wettekst

Artikel 126v

1. In geval van verdenking van een misdrijf, dan wel in een geval als bedoeld in artikel 126o, eerste lid, kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek bevelen dat een opsporingsambtenaar met een persoon die geen opsporingsambtenaar is, overeenkomt dat deze voor de duur van het bevel bijstand verleent aan de opsporing door stelselmatig informatie in te winnen omtrent een verdachte, onderscheidenlijk een persoon ten aanzien van wie een redelijk vermoeden bestaat dat deze is betrokken bij het in het georganiseerd verband beramen of plegen van misdrijven.
2. Het bevel, bedoeld in het eerste lid, is schriftelijk en vermeldt:
 - a. bij verdenking van een misdrijf, het misdrijf en indien bekend de naam of anderszins een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de verdachte;
 - b. in een geval als bedoeld in artikel 126o, eerste lid: een omschrijving van het georganiseerd verband;
 - c. de feiten en omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, zijn vervuld;
 - d. een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de persoon omtrent wie informatie wordt ingewonnen; en
 - e. de geldigheidsduur van het bevel.
3. De overeenkomst tot het stelselmatig inwinnen van informatie is schriftelijk en vermeldt:
 - a. de rechten en plichten van de persoon die bijstand verleent aan de opsporing, alsmede de wijze waarop aan de overeenkomst uitvoering wordt gegeven; en
 - b. de geldigheidsduur van de overeenkomst.
4. Op het bevel is artikel 126g, vierde en zesde tot en met achtste lid, van overeenkomstige toepassing.

Overige regelgeving

Regeling bijzondere opsporingsgelden, *Stcrt.* 2006, 39 (opgenomen in hoofdstuk 5).

2.7.2 BEGRIPSBEPALING

Burger die stelselmatig informatie inwint

Een persoon, niet zijnde een opsporingsambtenaar, met wie is overeengekomen dat hij stelselmatig informatie inwint omtrent een persoon die verdacht wordt van het plegen van een misdrijf, dan wel een persoon ten aanzien van wie het vermoeden bestaat dat deze is betrokken bij het in georganiseerd verband beramen of plegen van misdrijven, die gezien hun aard of samenhang met andere misdrijven die in dat georganiseerd verband worden beraamd of gepleegd, een ernstige inbreuk op de rechtsorde opleveren.

Informant

Een informant is een persoon die, anders dan als getuige of verdachte, aan een opsporingsambtenaar, al dan niet gevraagd, inlichtingen verstrekt over een gepleegd of nog te plegen strafbaar feit en aan wie terzake van deze inlichtingenverstrekking afscherming wordt toegezegd.

2.7.3 BETEKENIS

- Op grond van artikel 126v Sv kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek bevelen dat een opsporingsambtenaar met een persoon die opsporingsambtenaar is, overeenkomen dat deze bijstand verleent aan de opsporing door stelselmatig informatie in te winnen omtrent een verdachte of een persoon die betrokken is bij het in georganiseerd verband beramen of plegen van misdrijven.
- De bevoegdheid tot stelselmatige informatie-inwinning door een burger is toegestaan in geval van een verdenking van een misdrijf, dan wel van een verdenking dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd.
- Een burger die stelselmatig informatie inwint, zal op een actieve wijze interfereren in het leven van de verdachte of de betrokkene bij een georganiseerd verband om zo informatie over hem te kunnen verzamelen. De burger kan zijn informatie vergaren door in de directe omgeving van de verdachte of de betrokkene van een georganiseerd verband te verkeren en aan activiteiten en gesprekken deel te nemen, waaraan deze persoon ook deelneemt. Daarnaast kan de burger zijn informatie ook opdoen bij derden, zoals vrienden en zakelijke relaties van de verdachte of de betrokkene van een georganiseerd verband. Stelselmatige informatie-inwinning kan plaatsvinden door deel te nemen aan een sportclub, het (telkens) bezoeken van dezelfde uitgaansgelegenheid, waar de verdachte ook gewend is heen te gaan of het deelnemen aan een zogenaamde newsgroup op internet.
- Er is sprake van stelselmatige informatie-inwinning indien door het inwinnen van informatie een min of meer volledig beeld van bepaalde aspecten van iemands leven wordt verkregen. Bij toepassing van deze bevoegdheid is het niet mogelijk om de stelselmatigheid vast te stellen aan de hand van de criteria die worden gebruikt in geval van stelselmatige observatie. Bij het vaststellen van de stelselmatigheid zal in dit geval doorslaggevende betekenis moeten worden toegekend aan de volgende criteria: de aard van de te verkrijgen informatie en de wijze waarop de informatie zal worden verkregen, waarbij de duur van het contact, de locaties waar de informatie wordt ingewonnen en de misleiding van de verdachte en zijn omgeving een rol spelen. Elk voor zich, maar met name in combinatie, zijn deze elementen bepalend voor de beantwoording van de vraag of in een bepaald geval een min of meer volledig beeld van bepaalde aspecten van iemands leven wordt verkregen. Het gaat in dit geval dus om de meer ingrijpende vormen van stelselmatige informatie-inwinning die een verdergaande inbreuk maken op de persoonlijke levenssfeer van degene over wie gegevens worden ingewonnen. Zie hieromtrent hoofdstuk 2.6 Stelselmatige informatie-inwinning door een opsporingsambtenaar.

- Om te kunnen bepalen of door de beoogde wijze van informatie-inwinning door een burger een meer dan beperkte inbreuk op de persoonlijke levenssfeer zal worden gemaakt, dienen in ieder geval twee vragen te worden beantwoord. Een positieve beantwoording van beide vragen levert een sterke indicatie op dat sprake is van stelselmatige informatie-inwinning waarvoor een bevel op grond van artikel 126v Sv nodig is.
- De eerste vraag betreft de mate van politiebemoeienis. Actieve politiebemoeienis is een indicatie voor stelselmatige informatie-inwinning. Daarvan is sprake wanneer de politie zich actief mengt in de gedragingen van de informatie-inwinner en deze vraagt bepaalde activiteiten te ondernemen, bijvoorbeeld door in de toekomst informatie in te winnen of door een wijziging aan te brengen in de positie van de burger ten opzichte van wie hij informatie inwint. Leidend criterium bij de beantwoording van deze vraag is – op grond van de jurisprudentie inzake particuliere opsporing – of, gelet op het aandeel van de politie in het uitvoeren van bepaalde informatie-inwinnende activiteiten door een burger, sprake is van inmenging van de politie in de uitvoering van het in het eerste lid van artikel 8 EVRM gewaarborgde recht van de verdachte op ‘respect for his private life and correspondence’. Dit wordt bepaald aan de hand van de mate van de door de politie toegepaste sturing. In het geval het initiatief is uitgegaan van de burger/informatie-inwinner en de politie niet veel verder gaat dan het doen van puur informatieve mededelingen en het geven van (vrijblijvend) advies, kan niet gesproken worden van actieve politiebemoeienis. Het EHRM-arrest inzake M.M. vs Nederland noopt tot een terughoudende opstelling van politie en justitie, onder de aantekening dat dit arrest zich lijkt te beperken tot informatievergaring voor bewijsdoeleinden (dit arrest is opgenomen in paragraaf 2.7.7).
- De tweede vraag is of de beoogde informatie-inwinner zich beweegt in een omgeving waarin de (potentiële) verdachte mag veronderstellen onbevangen zichzelf te kunnen zijn. Van een dergelijke omgeving zal in het algemeen sprake zijn als het betreft de binnenste privé-kring. De locatie kan daarbij een bepalende factor zijn. Als in een dergelijke omgeving informatie wordt ingewonnen, wordt in het algemeen, door het privé-karakter van die omgeving, een meer dan beperkte inbreuk op de privacy gemaakt. Dat maakt de inwinning ‘stelselmatig’.
- Het voorgaande kan in een matrix als volgt worden weergegeven.

	A	B	C	D
1. Actieve politiebemoeienis	ja	nee	ja	nee
2. Binnenste privékring	ja	ja	nee	nee
3. Bevel ex artikel 126v Sv	ja	nee	nee	nee

- In geval A is altijd een bevel ex artikel 126v Sv nodig.
- In de gevallen B en C is in beginsel geen bevel nodig, maar kunnen bijzondere omstandigheden meebrengen dat toch gesproken moet worden van stelselmatige informatie-inwinning door een burger en er dus een bevel noodzakelijk is.
- In geval D is (vrijwel) nooit een bevel ex artikel 126v Sv nodig.

- Indien een burger, die zich beweegt in een omgeving waarin degene in wie de opsporingsinstanties geïnteresseerd zijn, mag veronderstellen onbevungen zichzelf te kunnen zijn, benaderd wordt door politie of justitie, teneinde uitsluitend informatie die reeds bij hem aanwezig is over voornoemde persoon door te spelen, dan is in het algemeen geen bevel vereist. De burger heeft de informatie weliswaar verstrekt nadat hij door de politie was benaderd, maar ingewonnen zonder dat de politie daarbij enige (dus ook geen actieve) bemoeienis heeft gehad.
- Indien een burger, die zich beweegt in een omgeving waarin degene in wie de opsporingsinstanties geïnteresseerd zijn, mag veronderstellen onbevungen zichzelf te kunnen zijn, benaderd wordt door politie of justitie, om door gebruikmaking van zijn positie (ook) in de toekomst informatie over voornoemde persoon in te winnen en door te spelen, dan is in het algemeen wel een bevel vereist. De burger krijgt de toekomstige informatie immers pas nadat de politie hem daartoe heeft benaderd en hem heeft gevraagd (verdere) informatie in te winnen, al dan niet vergezeld gaand van het verzoek een wijziging aan te brengen in de positie van de burger ten opzichte van de persoon waarover hij informatie inwint. Er is sprake van actieve politiebemoeienis.
- Indien de burger uit zichzelf naar de politie komt teneinde informatie die reeds bij hem aanwezig is over voornoemde persoon door te spelen, dan is in het algemeen geen bevel vereist. De burger heeft de informatie spontaan ingewonnen en aan de politie verstrekt. De politie heeft daarbij geen enkele (dus ook geen actieve) bemoeienis gehad.
- Indien de burger uit zichzelf naar de politie komt om (ook) in de toekomst informatie over voornoemde persoon door te spelen, dan is in het algemeen geen bevel vereist. De burger heeft immers spontaan de politie benaderd en heeft zelf voorgesteld ook verdere informatie in te winnen; de politie heeft hem daartoe niet aangezet. Er is geen sprake van actieve politiebemoeienis.
- Indien in de hiervoor geschetste situatie de informatieverstrekking door blijft gaan, zonder dat een wijziging van de positie van de burger ten opzichte van degene over wie hij informatie inwint plaatsvindt, is in het algemeen geen bevel vereist.
- Indien in de hiervoor geschetste situatie de informatieverstrekking door blijft gaan, waarbij tevens een wijziging van de positie van de informatie-inwinner plaatsvindt op initiatief van de politie, is in het algemeen wel een bevel aangevoerd. In dat geval is wel sprake van actieve politiebemoeienis.
- Participatie in de strafbare gedragingen waarover informatie wordt verschaft, leidt tot de status van verdachte en daarmee is onverenigbaar de positie van informant danwel 126v-burger.
- Een overeenkomst tot stelselmatige informatie-inwinning mag enkel worden gesloten met een burger die zelf geen verdachte is in een zaak waarover hij informatie verstrekt. De 126v-burger kan dus geen hand- en spandiensten verlenen aan de verdachte(n) of aan de criminele groepering die bijdragen aan de realisering van de door deze beoogde strafbare feiten. In dat geval staat even-

tueel de weg van burgerpseudokoop of burgerpseudodienstverlening open. Immers het strafprocessuele systeem brengt mee dat aan de rechter voor de beantwoording van de vragen van artikel 348-350 Sv het gehele feitencomplex wordt voorgelegd. Gaat het echter om hand- en spandiensten die niet direct bijdragen tot de realisering van het strafbare feit dan kunnen deze met toestemming van de officier van justitie worden toegestaan. Men kan hierbij denken aan hand- en spandiensten – dienend om de 'cover' van de informant te vestigen of te versterken – in de trant van het regelen van de huur of de koop van een auto zonder dat op voorhand een directe relatie bestaat tussen deze transactie en een (beoogd) strafbaar feit. Deze hand- en spandiensten, die moeten worden omschreven in de overeenkomst met de 126v-burger en die kunnen worden beschouwd als rechtmatig optreden ten behoeve van de opsporing, kunnen geen strafbaar feit opleveren. De hier bedoelde strafbare feiten kunnen hem dan ook niet worden aangerekend. (Vgl. Kamerstukken II 1999/2000, 26 269, nr. 18 alsmede paragraaf 3.3 van de Instructie voor de CIE-officier van justitie).

- Het werken met 'gewone' informanten in het kader van de opsporing heeft geen expliciete wettelijke basis, maar kan worden gebaseerd op artikel 2 Politiewet en/of artikel 141 en 142 Sv of ook op grond van 'taakstellende' bijzondere wetten. Het optreden van de 126v-burger is gebaseerd op artikel 126v Sv.

2.7.4 PROCEDURE

Gewone informant

- Een persoon mag alleen als informant worden ingezet als de CIE-officier van justitie hem de status van informant heeft toegekend.

De 126v-burger

- Voor de inzet van een stelselmatige informant is een bevel van de officier van justitie vereist.
- De met de stelselmatige informant te sluiten overeenkomst wordt ter goedkeuring aan de hoofdofficier van justitie voorgelegd.

2.7.5 UITVOERING

Voor deze opsporingsbevoegdheid geldt uiteraard ook hetgeen in hoofdstuk 1 is vermeld over:

- schriftelijke verantwoording;
- bescherming van beroepsgeheimhouders;
- afscherming;
- notificatie;
- gegevensbeheer;
- internationale samenwerking.

2.7.6 BIJZONDERHEDEN

Onderscheid met andere bijzondere opsporingsbevoegdheden***Burgerinfiltratie (art. 126w/126x Sv)***

- Het onderscheid tussen de 126v-burger en de burgerinfiltrant is dat de 126v-burger niet op verzoek van politie en justitie deelneemt of meewerkt aan een groep van personen of een georganiseerd verband waarbinnen misdrijven worden beraamd of gepleegd, maar slechts informatie inwint.

Samenloop met andere bijzondere opsporingsbevoegdheden***Burgerpseudokoop en burgerpseudodienstverlening (art. 126w/126x Sv) en/of burgerinfiltratie (art. 126w/126x Sv)***

- De 126v-burger die op grond van een overeenkomst tot bijstand aan de opsporing, hand- en spandienen verleent aan criminelen, begeeft zich op het terrein van de burgerpseudokoop en burgerpseudodienstverlening en/of burgerinfiltratie.
- Voor zover deze activiteiten niet in directe relatie staan tot het op te sporen strafbare feit behoeft – vanwege het ontbreken van die directe relatie – geen afzonderlijk bevel te worden afgegeven, omdat dan geen sprake is van burgerpseudokoop en burgerpseudodienstverlening en/of burgerinfiltratie.

Afscherming

- Indien gebruik is gemaakt van de inzet van een 126v-burger, zal dat moeten worden vermeld in het proces-verbaal. Niet is voorgeschreven dat daarbij ook de personalia van de ingezette persoon worden vermeld. Evenmin is in de wet bepaald dat de overeenkomst die ingevolge 126v Sv met de burger die informatie gaat inwinnen wordt gesloten, aan de processtukken moet worden toegevoegd. Met dit laatste dient echter wel (ernstig) rekening te worden gehouden, gelet op het mogelijk maken van controle door de verdediging op de voorwaarden die artikel 126v Sv aan een dergelijke overeenkomst stelt. Die voorwaarden houden echter op hun beurt weer niet in dat de personalia van de in te zetten burger in de overeenkomst worden opgenomen.
- Nu in het Nederlandse stelsel van strafvordering de rechter bepaalt wat wel en wat niet als bewijs wordt gebruikt, kan niet op voorhand met zekerheid worden gesteld welke bestemming de informatie die met behulp van een 126v-burger is ingewonnen, krijgt. De officier van justitie kan, zoals dat ook met informatie van informanten gebeurt, de informatie op zodanige wijze inbrengen, dat de identiteit van degene die de informatie heeft ingewonnen, verborgen blijft. Hij kan daarbij ook kenbaar maken dat het zijn bedoeling is om die identiteit te blijven verhullen en dat de informatie mitsdien niet als bewijs is bedoeld. Uiteindelijk is het echter de rechter die daarover beslist.
- Bij het gebruik van informatie van informanten geldt dat geen garantie kan worden gegeven aan de informant dat de rechter hem niet als getuige zal (laten) oproepen. Er is in dit verband wel al een bestendige lijn in de jurisprudentie, waarin als uitgangspunt wordt genomen dat informanten niet als getuigen

worden gehoord, maar -indien twijfel rijst omtrent de rechtmatigheid van de ingebrachte informatie- de verantwoordelijke CIE-chef en/of CIE-officier van justitie. Zie hieromtrent hoofdstuk 3.1 CIE.

- Bij het gebruik van informatie welke is ingewonnen door een 126v-burger, geldt – bij gebrek aan jurisprudentie – nog veel sterker dat geen garantie kan worden gegeven aan de 126v-burger dat de rechter hem niet als getuige zal oproepen. Hier ontbreekt echter nog jurisprudentie. In het geval dat de informatie als bewijs wordt ingebracht, ligt een verhoor als getuige overigens voor de hand. Maar indien de informatie wordt ingebracht op dezelfde wijze als CIE-informatie ligt een dergelijk verhoor juist niet voor de hand.
- Het toepassen van door de wet geboden afschermingsmogelijkheden zoals in artikel 187d Sv is voorbehouden aan de rechter. Zie hieromtrent hoofdstuk 1.6 Afscherming.
- De regeling voor de bedreigde getuige is in de praktijk nauwelijks bruikbaar voor de afscherming van getuigen die zich in de kring van verdachte bewegen.
- Indien de inzet van een 126v-burger wordt overwogen, dienen de hiervoor geschetste strafprocessuele mogelijkheden en risico's uitdrukkelijk met de kandidaat 126v-burger te worden besproken.

Internationale samenwerking

- Een rechtshulpverzoek tot de inzet van een Nederlandse informant dan wel een buitenlandse informant moet bij (voorzette) inzet op Nederlands grondgebied worden beoordeeld aan de hand van de art. 126v en 552n Sv. Een dergelijk rechtshulpverzoek kan worden uitgevoerd zonder dat er een verdragsbasis aan ten grondslag ligt (art. 552oa Sv). De officier van justitie kan voor de uitvoering van een dergelijk rechtshulpverzoek zorg dragen zonder dat de tussenkomst van de rechter-commissaris benodigd is.
- Ook bij het verlenen van deze vorm van rechtshulp is de regelgeving omtrent notificatie, bewaring en vernietiging van toepassing (art. 126aa lid 2 en 126bb tot en met 126dd Sv).
- Informatie van buitenlandse informanten kan zonder belemmering in een Nederlandse strafzaak worden gebruikt, maar niet voor het bewijs.

2.7.7 VOORBEELDEN

- De politie is geïnteresseerd in een verdachte of een persoon die is betrokken bij een georganiseerd verband en besluit diens handel en wandel in kaart te brengen. Daartoe wordt geprobeerd contact te leggen met enkele vrouwelijke relaties van die persoon. Deze vrouwen worden zelf niet aangemerkt als verdachte. Indien de vrouwen al beschikken over de verlangde informatie, is er geen sprake van inwinning als bedoeld in artikel 126v Sv. Indien de inlichtingen nog moeten worden vergaard, is een bevel vereist.

- De politie zoekt een verdachte. Van hem is bekend dat hij geregeld in bepaalde horecagelegenheden komt, die ook worden bezocht door een informant van de politie. De politie verzoekt de informant naar de man uit te kijken en te melden wanneer hij hem aantreft. Dit is geen informatie-inwinning, als bedoeld in 126v Sv omdat de informatie-inwinner zich niet beweegt in de omgeving waar de verdachte mag veronderstellen ongedwongen zichzelf te kunnen zijn.
- Een persoon meldt zich en kan informatie verstrekken over in de praktijk voorkomende witwasconstructies, carouselconstructies of productieprocessen van synthetische drugs. Op verzoek van de CIE gaat de informant zich verder verdiepen in deze materie en hij komt terug met nadere informatie. artikel 126v Sv vindt geen toepassing omdat de verlangde informatie niet op individuele personen betrekking heeft.
- Bij de politie meldt zich de vriendin van een verdachte. Zij is bereid de politie van informatie te voorzien, die ze op grond van haar relatie met verdachte heeft of kan verkrijgen. Nu het initiatief is uitgegaan van de vriendin en de positie die zij inneemt ten opzichte van verdachte hetzelfde blijft is geen sprake van inwinning als bedoeld in 126v Sv.
- Indien in het vorige voorbeeld de politie aan de vriendin vraagt om verandering te brengen in de relatie met verdachte, bijvoorbeeld door aan te sturen op samenwonen, dan is wel een bevel vereist. Vindt een dergelijke verandering in de relatie met verdachte plaats uit eigen beweging, dus zonder daartoe te zijn aangezet door de politie, dan is geen bevel nodig.
- Politie en Justitie zijn geïnteresseerd in de handel en wandel van een drugs-handelaar. Bekend is dat hij tweemaal per jaar met een maatje een week gaat zeilen op het IJsselmeer. Het maatje wordt benaderd om tijdens het volgende tripje informatie in te winnen. Hier is, gelet op het intieme karakter van de reis, het beperkte gezelschap en de aard van de relatie, een bevel noodzakelijk.
- Een persoon die zich beweegt in het milieu rond een voor de politie interessante verdachte, wordt verzocht het ertoe te leiden dat hij wordt uitgenodigd voor de receptie van die verdachte, om aldaar zo mogelijk belangwekkende informatie in te winnen. Een receptie leent zich in de regel niet voor het ongedwongen jezelf zijn, waarvoor artikel 8 EVRM bescherming biedt en een bevel kan derhalve achterwege blijven.
- Zie voor andere voorbeelden ook hoofdstuk 2.9 Burgerpseudokoop en burgerpseudodienstverlening.

2.7.8 JURISPRUDENTIE

Afscherming

HR 05.10.1982, NJ 1983, 297

De getuige weigerde vragen van de verdediging die zouden kunnen leiden tot de identificatie van de informant te beantwoorden. Het Hof keurde dit goed op grond van artikel 288 jo 415 Sv en overwoog dat 'bij de beantwoording van deze vragen de effectiviteit van de opsporing van dit soort ernstige zaken, welke het

welzijn van de maatschappij in hoge mate bedreigen, ernstig wordt geschaad en de veiligheid van de informant en mogelijk andere bij de opsporing betrokkenen worden bedreigd.'

HR 14.12.1999, nr. 111 343 (niet gepubliceerd)

Het verzoek van de verdediging om de informant als getuige te horen werd afgewezen, omdat geen feitelijke aanknopingspunten waren gesteld of aannemelijk geworden dat de verdachte door het achterwege blijven daarvan redelijkerwijs in zijn verdediging wordt geschaad, dit mede omdat de inhoud van het door het hoofd van de CID opgemaakte proces-verbaal niet voor het bewijs werd gebezigd en het hoofd CID als getuige ter terechtzitting werd opgeroepen. Zie in vergelijkbare zin HR 14.09.1992, NJ 1993, 83.

Hof Arnhem 25.09.2002, LJN AE8066

Nadat de Rechtbank Almelo het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk had verklaard wegens het niet voldoen aan de wens van de Rechtbank om informanten te laten horen, oordeelt het Hof dat van de verdediging verlangd mag worden dat zij indicaties aanreikt omtrent enige in het onderzoek plaatsgevonden hebbende onrechtmatigheid. Bijzondere omstandigheden kunnen ertoe leiden dat informanten als getuige worden gehoord. Het bestaan van dergelijke omstandigheden is in casu door de raadsman niet aannemelijk gemaakt.

NB. Zie voor verdere jurisprudentie met betrekking tot afscherming hoofdstuk 1.6 Afscherming.

Initiatief bij informant

Rb. 's-Gravenhage 03.12.2001, LJN AD6676

Het verweer van de raadsman dat de politie zonder bevel ex artikel 126v Sv met twee burgers zou zijn overeengekomen om stelselmatig informatie in te winnen over verdachte en zijn mededader, wordt door de Rechtbank verworpen. Nu het gaat om twee personen die uit eigen beweging de hen bekende informatie over de identiteit van de daders van een gewapende overval met de politie hebben gedeeld, is artikel 126v niet van toepassing. Ook de omstandigheid dat de politie aan de informatieverstrekkers heeft meegegeeld dat men zich aanbevolen hield voor nieuwe informatie maakt niet dat er sprake is geweest van een overeenkomst of afspraak tot stelselmatige informatieverzameling.

Stelselmatige informatie-inwinning in geval van detentie

EHRM 5.11.2002, NJ 2004, 262 (Allan)

Het gebruik van verklaringen van de verdachte, die waren verkregen door de inzet van een criminele burgerinformant in een celruimte. Het zwijgrecht beschermt aldus het Hof de vrijheid van een verdachte om te kiezen tussen spreken of zwijgen tijdens een politieverhoor. Die keuzevrijheid kan door misleiding zijn ondergraven. Of het zwijgrecht in zodanige mate is ondergraven dat schending van artikel 6 EVRM in de rede ligt, hangt af van alle omstandigheden van het geval. Het Hof kent in deze zaak onder meer gewicht toe aan het gegeven dat de verklaringen van de verdachte niet spontaan waren afgelegd maar het resultaat waren van een ondervraging die neerkwam op een verhoorsituatie, zonder dat daarbij de waarborgen in acht waren genomen die normaliter

voor een politieverhoor gelden. Het door de burgerinformant geproduceerde materiaal was tegen de wil van de verdachte verkregen, en het gebruik daarvan op de zitting maakte inbreuk op het zwijgrecht van de verdachte en op zijn recht om geen bewijs tegen zichzelf te leveren.

Omvang privacybescherming

EHRM 15.06.1992, NJ 1993, 711 (Lüdi)

In een Zwitserse strafzaak, die betrekking had op handel in cocaïne werd een infiltrant ingezet. De klacht dat deze inzet van de infiltrant een ongeoorloofde inbreuk op het privéleven als bedoeld in artikel 8 van het EVRM, opleverde, vond geen gehoor bij het Europese Hof. Dat oordeelde dat iemand die zich bezighoudt met de handel in (kilo's) cocaïne zich ervan bewust moet zijn dat hij strafbaar handelt. In dat geval neemt verdachte welbewust het risico dat de politie hem zal willen ontmaskeren en heeft hij dus ten aanzien van die activiteiten geen recht op privacy.

HR 14.11.2000, NJ 2001, 7

Het Hof is van oordeel dat er geen inbreuk is gemaakt op het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de verdachte, nu deze zich uit eigen beweging tegenover achtereenvolgens beide infiltranten heeft voorgedaan als een persoon die daadwerkelijk bereid en in staat was aanzienlijke hoeveelheden cocaïne naar Nederland te transporteren, zich ten volle bewust was dat hij zich schuldig maakte aan overtreding van de Opiumwet en diens gevolgde het risico liep dat hij undercoveragenten zou ontmoeten wier taak het was om zijn strafbaar handelen aan het licht te brengen. Hierbij wordt tevens van belang geacht dat het hier ging om contacten die verdachte vrijelijk met derden aanging en onderhield en waarin hij zelf kon bepalen en bepaalde hoeveel hij omtrent zijn handel en wandel aan zijn gesprekspartners zou prijsgeven.

Particuliere opsporing

EHRM 23.11.1993, Series A nr. 277-B (A. vs Frankrijk)

Een burger maakte eigener beweging bij de politie melding van samenspanning tot moord. Er was vervolgens sprake van een nauwe samenwerking tussen de burger en een hoofdinspecteur van politie, waarbij de een amper los kon worden gezien van de ander. De burger speelde een beslissende rol in het bedenken en verwezenlijken van het plan een telefoongesprek tussen hem en een van de samenspanners op te nemen. De desbetreffende hoofdinspecteur van politie leverde vervolgens een cruciale bijdrage aan de uitvoering van dit plan door gedurende korte tijd zijn kantoorruimte, telefoontoestel en cassette-recorder beschikbaar te stellen. De hoofdinspecteur handelde op eigen gezag: hij informeerde niet zijn meerderen over de voorgenomen uitvoering van het plan en evenmin zocht hij de toestemming van de onderzoeksrechter. De publieke autoriteiten waren in zo vergaande mate betrokken bij de handelingen van de burger dat daarmee de verantwoordelijkheid van de Staat – zoals bedoeld in het Europees Verdrag – in het leven werd geroepen. De opname leverde een inmenging op waartegen het Franse rechtstelsel bescherming had moeten bieden. Hier is sprake van een inmenging door het openbaar gezag in de uitoefening van het recht op bescherming van correspondentie, waarvoor geen wettelijke grondslag in het Franse recht bestaat. Omdat sprake is van

schending van het recht op correspondentie, kwam de vraag of ook het recht op de persoonlijke levenssfeer van klager was geschonden niet meer aan de orde.

EHRM 08.04.2003, Nieuwsbrief strafrecht 2003, 185 (M.M. vs Nederland)

De politie deed het slachtoffer van een zedendelict de suggestie om telefoongesprekken met de verdachte op te nemen. Met toestemming van de officier van justitie sloot de politie een cassetterecorder aan op haar telefoon. Voorts suggereerde de politie dat het slachtoffer de gesprekken naar de seksuele avances van de verdachte zou sturen. De politie instrueerde het slachtoffer in het bedienen van de cassetterecorder. De bandjes werd door de politie thuis bij het slachtoffer opgehaald. Aan het slachtoffer werd het overgelaten de verdachte uit te lokken een schuldbekenenis te doen en de cassetterecorder in werking te stellen. Op instigatie en met behulp van de politie, onder goedkeuring van het Openbaar Ministerie, werd met het oog op het verkrijgen van bewijsmateriaal gestuurd op de inhoud en het opnemen van telefoongesprekken door een privépersoon. Door op deze wijze te handelen is sprake van inmenging door de politie in het de uitoefening van het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer en correspondentie (art. 8 EVRM). Die inbreuk is niet voorzien in het nationale recht. Anders in deze zaak hieronder HR 18.02.1997, NJ 1997, 500.

HR 11.04.1995, NJ 1995, 537 (Edamse bijstandsmoeder)

Casus:

Aangever heeft dossiers gestolen uit de woning van zijn ex-echtgenote en dat aan de politie gegeven; naar aanleiding daarvan is een opsporingsonderzoek terzake bijstandsfraude aangevangen. De inhoud van de dossiers is door het Hof voor het bewijs gebruikt. De diefstal is weliswaar onrechtmatig jegens de verdachte, maar dat kan niet tot de conclusie leiden dat de politie het bewijsmateriaal onrechtmatig heeft verkregen. Niet gesteld of aannemelijk is geworden dat de politie iets te verwijten valt terzake van het plegen van de diefstal dan wel de wijze waarop de gestolen dossiers vervolgens in handen van de recherche zijn gekomen en door deze in beslag zijn genomen.

HR:

Geen schending van beginselen van behoorlijke procesorde of veronachtzaming van de rechten van de verdediging.

HR 18.02.1997, NJ 1997, 500 (M.M.)

Casus:

Slachtoffer van aanranding doet aangifte bij de politie. Om meer bewijs te vergaren wordt door politieambtenaren met goedvinden van het slachtoffer bij haar thuis een cassetterecorder aangesloten op haar telefoon en wordt de bediening ervan aan haar uitgelegd. Het slachtoffer had volledige vrijheid te bepalen welke gesprekken zij – buiten aanwezigheid van de politie – zou opnemen. Vervolgens heeft zij drie inkomende gesprekken met de verdachte opgenomen. De bandjes zijn door de politie in een proces-verbaal uitgewerkt.

HR:

Bepalend is het antwoord op de vraag of, gelet op het aandeel van de politie in het opnemen van de gesprekken, sprake is van inmenging van de politie in de uitoefening van het recht van de verdachte op bescherming van zijn persoonlijke levenssfeer. De invloed van de politie bij het opnemen van de telefoonge-

sprekken is niet zodanig sturend is geweest dat van een dergelijke inmenging sprake was. Ook het door het slachtoffer opnemen van de gesprekken levert geen bij de wet verboden handeling op. Anders in deze zaak EHRM 08.04.2003, Nieuwsbrief strafrecht 2003, 185, zie hierboven.

HR 14.01.2003, NJ 2003, 288 (Babyfoon)

Casus:

Door verdachte gevoerde telefoongesprekken zijn zonder zijn medeweten door middel van een babyfoon door de burens van de verdachte opgevangen en op een cassettebandje opgenomen. Het bandje is vervolgens door de burens eigener beweging aan de politie overgedragen. Het Hof heeft een aantal van deze opgenomen gesprekken voor het bewijs gebruikt.

HR:

Indien door natuurlijke of rechtspersonen onrechtmatig is gehandeld zonder dat opsporingsambtenaren of ambtenaren van het Openbaar Ministerie hiervan wetenschap of enige bemoeienis hebben gehad zal de niet-ontvankelijkverklaring van het Openbaar Ministerie als sanctie niet in aanmerking komen. Niet kan worden uitgesloten dat onrechtmatig optreden van natuurlijke of rechtspersonen onder omstandigheden een zodanige schending van beginselen van een behoorlijke procesorde of veronachtzaming van de rechten van de verdediging in de strafzaak tot gevolg heeft dat dit dient te leiden tot uitsluiting van bewijsmateriaal dat ten gevolge van dat onrechtmatig optreden is verkregen. Niet kan worden gezegd dat de enkele vastlegging van de gesprekken – die op zichzelf jegens verdachte onrechtmatig is te achten omdat daarmee inbreuk is gemaakt op zijn persoonlijke levenssfeer – een zodanige schending van beginselen van een behoorlijke procesorde dan wel een zodanige veronachtzaming van de rechten van de verdediging tot gevolg heeft gehad, dat de inhoud van de gesprekken van het bewijs zou moeten worden uitgesloten.

2.7.9 MODELLEN

Zie hoofdstuk 6.9:

1. Proces-verbaal CIE (Informanten).
2. Bevel overeenkomst stelselmatige inwinning van informatie met een burger (art. 126v Sv).
3. Overeenkomst stelselmatige inwinning van informatie met een burger (art. 126v Sv).
4. Wijziging/aanvulling/verlenging/beëindiging bevel overeenkomst stelselmatige inwinning van informatie met een burger (art. 126v Sv).

2.8 POLITIËLE PSEUDOKOOP EN -DIENSTVERLENING

2.8.1 REGELGEVING

Wettekst

Artikel 126i Sv

1. In geval van verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek bevelen dat een opsporingsambtenaar
 - a. goederen afneemt van de verdachte;
 - b. gegevens die zijn opgeslagen, worden verwerkt of overgedragen door middel van een geautomatiseerd werk, door tussenkomst van een openbaar telecommunicatienetwerk afneemt van de verdachte; of
 - c. diensten verleent aan de verdachte.
2. De opsporingsambtenaar mag bij de tenuitvoerlegging van het bevel een verdachte niet brengen tot andere strafbare feiten dan waarop diens opzet reeds tevoren was gericht.
3. Het bevel tot pseudokoop of -dienstverlening is schriftelijk en vermeldt:
 - a. het misdrijf en indien bekend de naam of anders een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving van de verdachte;
 - b. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, zijn vervuld;
 - c. de aard van de goederen, gegevens of diensten;
 - d. de wijze waarop aan het bevel uitvoering wordt gegeven, daaronder begrepen strafbaar gesteld handelen; en
 - e. het tijdstip waarop, of de periode waarbinnen aan het bevel uitvoering wordt gegeven.
4. Onder een opsporingsambtenaar als bedoeld in het eerste lid wordt mede verstaan een persoon in de openbare dienst van een vreemde staat, die voldoet aan bij algemene maatregel van bestuur te stellen eisen.
5. Artikel 126g, zesde tot en met achtste lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126q Sv

1. In een geval als bedoeld in artikel 126o, eerste lid, kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek bevelen dat een opsporingsambtenaar
 - a. goederen afneemt van een persoon ten aanzien van wie uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden voortvloeit dat deze betrokken is bij het in het georganiseerd verband beramen of plegen van misdrijven;
 - b. gegevens die zijn opgeslagen, worden verwerkt of overgedragen door middel van een geautomatiseerd werk, door tussenkomst van een openbaar telecommunicatienetwerk afneemt van zodanig persoon; of
 - c. diensten verleend aan zodanig persoon.
2. De opsporingsambtenaar mag bij de tenuitvoerlegging van het bevel een persoon niet brengen tot het plegen of beramen van andere strafbare feiten dan waarop diens opzet reeds tevoren was gericht.
3. Het bevel tot pseudokoop of -dienstverlening is schriftelijk en vermeldt:
 - a. een omschrijving van het georganiseerd verband;
 - b. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, zijn vervuld;
 - c. de aard van de goederen, gegevens of diensten;

- d. de wijze waarop aan het bevel uitvoering wordt gegeven, daaronder begrepen strafbaar gesteld handelen; en
- e. het tijdstip waarop, of de periode waarbinnen aan het bevel uitvoering wordt gegeven.
4. Onder een opsporingsambtenaar als bedoeld in het eerste lid, wordt mede verstaan een persoon in de openbare dienst van een vreemde staat, die voldoet aan bij algemene maatregel van bestuur te stellen eisen.
5. Artikel 126g, zesde tot en met achtste lid, is van overeenkomstige toepassing.

Overige regelgeving

1. Samenwerkingsbesluit bijzondere opsporingsbevoegdheden, *Stb.* 1999, *Stb.* 549 (opgenomen in hoofdstuk 5).
2. Regeling infiltratieteams, *Stcrt.* 2000,7 (opgenomen in hoofdstuk 5).
3. Regeling Bijzondere opsporingsgelden, *Stcrt.* 2006, 39 (opgenomen in hoofdstuk 5).

2.8.2 BEGRIPSBEPALING

Onder politieke pseudokoop of -dienstverlening wordt verstaan het door een opsporingsambtenaar afnemen van goederen of gegevens van of het verlenen van diensten aan een verdachte of een persoon die betrokken is bij het in georganiseerd verband beramen of plegen van misdrijven.

2.8.3 BETEKENIS

Algemeen

- Op grond van artikel. 126i/126q Sv kan de officier van justitie bevelen dat een opsporingsambtenaar van/aan een verdachte of een persoon die betrokken is bij het in georganiseerd verband beramen of plegen van misdrijven
 - goederen afneemt;
 - gegevens die zijn opgeslagen, worden verwerkt of overgedragen door middel van een geautomatiseerd werk, door tussenkomst van een openbaar telecommunicatienetwerk afneemt; of
 - diensten verleent.
- De bevoegdheid tot politieke pseudokoop en -dienstverlening is toegestaan in geval van verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67 lid 1 Sv, dan wel van een verdenking dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd.
- De in artikel 126i/126q Sv geregelde bevoegdheid tot politieke pseudokoop en -dienstverlening kan slechts worden toegepast indien er sprake is van een verdachte (art. 126i Sv) dan wel een persoon die betrokken is bij het in georganiseerd verband beramen of plegen van ernstige misdrijven (art. 126q Sv).
- De bevoegdheid tot politieke pseudokoop kan op grond van artikel 126zd Sv ook worden toegepast in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf. Zie hieromtrent hoofdstuk 1.11 Opsporing terroristische misdrijven.

- De bevoegdheid tot pseudokoop of -dienstverlening mag niet worden toegepast met de uitsluitende bedoeling om de informatiepositie te verbeteren. De inzet van deze bevoegdheid moet dus wel een strafvorderlijk doel dienen. Politie pseudokoop en -dienstverlening kan verschillende strafvorderlijke belangen dienen. In het algemeen zal deze bevoegdheid worden toegepast ter verkrijging van het bewijs van het aanwezig hebben en/of het afleveren van verboden voorwerpen. Deze bevoegdheid kan ook worden toegepast met het oog op het in stand houden van de cover van de opsporingsambtenaar (de zogenaamde vertrouwensaankoop). Daarnaast kan er ook sprake zijn van een zogenaamde vooraankoop. Hiervan is sprake in het geval goederen worden afgenomen met de bedoeling om vast te stellen of de goederen een ongeoorloofd karakter hebben, dan wel een strafbaar feit is gepleegd met deze goederen. Tot slot bestaat ook de mogelijkheid dat de opsporingsambtenaar een 'monster' koopt van een af te nemen partij goederen om de kwaliteit te kunnen testen (de zogenaamde monsteraankoop).
- Kenmerkend voor politie pseudokoop en -dienstverlening is dat de opsporingsambtenaar undercover optreedt. Dat wil zeggen dat voor de buitenwereld niet kenbaar is dat de opsporingsambtenaar optreedt in het kader van zijn opsporingstaak. De opsporingsambtenaar kan in dit geval gebruikmaken van een aangenomen identiteit.
- In beginsel heeft pseudokoop en -dienstverlening een eenmalig karakter. Aan een eenmalige actie die is gericht op het tot stand brengen van een pseudokoop of -dienstverlening kunnen echter meerdere contacten ter voorbereiding voorafgaan. De opsporingsambtenaar zal immers vertrouwen moeten inwinnen bij de verdachte of de persoon die betrokken is bij het in het georganiseerd verband beramen of plegen van misdrijven. Toepassing van deze bevoegdheid kan dan ook een langere duur beslaan.
- Met het 'afnemen van goederen' wordt niet alleen bedoeld het kopen van goederen, maar iedere vorm van door de pseudokoper gerealiseerde feitelijke overdracht van goederen. Uit de wetsgeschiedenis is niet gebleken dat bepaalde soorten goederen niet voor een pseudokoop in aanmerking komen. Toch kan de afname van bepaalde goederen, zoals menselijke organen, worden aangemerkt als politiek gevoelig of ethisch onaanvaardbaar. Of de officier van justitie kan toestaan dat de opsporingsambtenaar zo'n goed mag afnemen, is mede afhankelijk van de proportionaliteit ten opzichte van het opsporingsbelang.
- Voorbeelden van diensten die door de pseudodienstverlener kunnen worden geleverd, zijn het wisselen van geld of het transporteren van verboden middelen. In beginsel kan het verlenen van deze diensten plaatsvinden door of vanwege een door de politie opgezet dekmantelbedrijf (store-front). In voorkomende gevallen kan de oprichting en exploitatie van een dekmantelbedrijf, zoals een wisselkantoor, worden aangemerkt als het verlenen van medewerking aan een georganiseerd verband (infiltratie dus). Het onderscheid tussen pseudodienstverlening en infiltratie zal in dit geval afhankelijk zijn van de omstandigheden in het concrete geval. Indien er wordt deelgenomen aan een georganiseerd verband zal er sprake zijn van infiltratie.

- Pseudoverkoop kan niet worden aangemerkt als het verlenen van een pseudo-dienst. Pseudoverkoop is als zelfstandige bevoegdheid namelijk niet toegelaten op grond van artikel 126i/126q Sv.
- De bevoegdheid om gegevens (die zijn opgeslagen, worden verwerkt of overgedragen door middel van een geautomatiseerd werk, door tussenkomst van een openbaar telecommunicatienetwerk) af te nemen, geeft de mogelijkheid om via het internet gegevens (zoals foto's of videobeelden) van een verdachte af te nemen.
- In artikel 80quinquies Sr wordt het begrip 'gegeven' omschreven. Hieronder wordt verstaan iedere weergave van feiten, begrippen of instructies, al dan niet op een overeengekomen wijze, geschikt voor overdracht, interpretatie of verwerking door personen of geautomatiseerde werken.
- Onder pseudokoop moet ook de situatie worden verstaan waarin de opsporingsambtenaar voorwendt goederen te willen afnemen en tot afspraken komt met de verdachte strekkende tot aankoop en aflevering van goederen, met de bedoeling in te grijpen op het moment dat de verdachte tot aflevering overgaat (zie paragraaf 2.8.8 Jurisprudentie: HR 30.09.2003).
- Op grond van artikel 126i/126q lid 2 Sv mag de politieële pseudokoper of -dienstverlener de verdachte respectievelijk de persoon die betrokken is bij het in georganiseerd verband beramen of plegen van misdrijven niet brengen tot andere strafbare feiten dan die waarop diens opzet reeds was gericht (Tallon-criterium). Achteraf moet dus kunnen worden vastgesteld dat de verdachte of de persoon die betrokken is bij het georganiseerd verband de misdrijven ter zake waarvan hij wordt vervolgd, ook zou hebben begaan als de pseudokoper er niet tussen was gekomen. Een politieële pseudokoper mag een verdachte die wordt verdacht van de productie van xtc-pillen dus niet verzoeken om wapens te gaan leveren.
- De bevoegdheid tot pseudokoop en -dienstverlening is in beginsel slechts toepasbaar ten aanzien van de personen die in het bevel staan vermeld. Indien de personen tegen wie deze bevoegdheid zich richt op eigen initiatief andere personen betrekken bij het contact met de 'undercover' opsporingsambtenaar is het niet noodzakelijk om het bevel uit te breiden door het vermelden van deze andere personen. De bevoegdheid tot pseudokoop en -dienstverlening is namelijk ook toegestaan ten aanzien van personen die niet in het bevel staan vermeld, zolang de uitvoering van de bevoegdheid zich richt op de in het bevel genoemde personen.
- Het is een opsporingsambtenaar toegestaan om strafbare feiten (zoals de aankoop en het transport van verdovende middelen of het witwassen van crimineel geld) te plegen bij de uitvoering van een bevel pseudokoop of -dienstverlening. Dit strafbaar handelen moet op grond van artikel 126i/126q lid 3 sub d Sv wel in het bevel worden vermeld. Of de officier van justitie kan toestaan dat de opsporingsambtenaar in dit kader een strafbaar feit mag begaan, is afhankelijk van de proportionaliteit ten opzichte van het opsporingsbelang. Zo ligt het niet voor de hand dat de officier van justitie een opsporingsambtenaar toestemming geeft om ernstigere strafbare feiten te plegen dan door de pseudokoper of -dienstverlening (waarschijnlijk) aan het licht zal komen.

- Een opsporingsambtenaar kan bij de uitvoering van een bevel pseudokoop of -dienstverlening in een situatie belanden waarin hij onverwachts betrokken raakt bij strafbare feiten waar het bevel niet in voorziet. Aangezien het plegen van deze strafbare feiten achteraf niet door een bevel kan worden gedekt, zal gekeken moeten worden of het bevel mondeling kan worden gewijzigd. Indien dit niet mogelijk is, zal de officier van justitie achteraf moeten beoordelen of de politieke pseudokoper of dienstverlener heeft gehandeld binnen de kaders van het bevel.

Een opsporingsambtenaar die uitvoering geeft aan een bevel pseudokoop of -dienstverlening mag er op vertrouwen dat hij niet vervolgd zal worden voor strafbare feiten die hij in het kader van de uitvoering van het bevel heeft begaan. De opsporingsambtenaar handelt namelijk in opdracht van de officier van justitie. De opsporingsambtenaar die op een correcte wijze uitvoering geeft aan een bevel pseudokoop of -dienstverlening kan daarom een beroep doen op de strafuitsluitingsgrond van artikel 43 Sr.

2.8.4 PROCEDURE

- De officier van justitie kan slechts een bevel pseudokoop en -dienstverlening afgeven nadat de hoofdofficier van justitie hiervoor toestemming heeft verleend.
- Indien er twijfel bestaat of de in een bepaald onderzoek voorgenomen of aangevangen pseudokoop of -dienstverlening in de richting van infiltratie gaat, moet voor wat betreft het toetsingstraject worden gekozen voor het infiltratieregime. Dit heeft met name als consequentie dat in de goedkeuringsprocedure, via de Centrale Toetsingscommissie, het College van procureurs-generaal moet worden betrokken.
- Het bevel van de officier van justitie is schriftelijk en vermeldt het misdrijf en de naam of een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de verdachte of een omschrijving van het georganiseerde verband.
- In het bevel politieke pseudokoop en -dienstverlening moeten daarnaast de feiten en omstandigheden worden vermeld waaruit blijkt dat is voldaan aan de voorwaarden, zoals bedoeld in artikel 126i/126q lid 1 Sv. Ook zal in het bevel de wijze waarop aan het bevel uitvoering wordt gegeven, inclusief strafbaar gesteld handelen, moeten worden vermeld. Voorts zal in het bevel een omschrijving gegeven moeten worden van de goederen en/of gegevens die zullen worden afgenomen en/of de diensten die worden verleend. Omdat deze vereisten reeds in het aanvraagproces-verbaal van een opsporingsambtenaar zijn beschreven, kan in het bevel worden volstaan met een verwijzing naar dit proces-verbaal.
- In artikel 126h/126p Sv is geen maximumtermijn opgenomen voor de bevoegdheid tot pseudokoop. In het bevel politieke pseudokoop en -dienstverlening zal echter wel het tijdstip of de periode vermeld moeten worden waarbinnen aan het bevel uitvoering moet worden gegeven. Aangezien aan een eenmalige actie die gericht is op het tot stand brengen van een pseudokoop of -dienstverlening meerdere contacten ter voorbereiding vooraf kunnen gaan, zal bij het vermel-

den van het tijdstip of de periode rekening gehouden moeten worden met deze voorbereiding.

- Een bevel politieke pseudokoop en -dienstverlening kan worden verlengd, gewijzigd en aangevuld.
- Bij dringende noodzaak kan het bevel mondeling worden gegeven. De officier van justitie zal dan binnen drie dagen het bevel op schrift moeten stellen.

2.8.5 UITVOERING

Algemeen

Voor deze opsporingsbevoegdheid geldt uiteraard ook hetgeen in hoofdstuk 1 is vermeld over

- schriftelijke verantwoording;
- bescherming van beroepsgeheimhouders;
- afscherming;
- notificatie;
- gegevensbeheer; en
- internationale samenwerking.

Uitvoering door opsporingsambtenaren

- De officier van justitie zal, in overleg met het rechercheteam, moeten beoordelen of het in voorkomende gevallen geboden is dat de leden van het Team Landelijk Infiltratie (LTI) of de regionale politie-infiltratieteams (PIT's) worden belast met de uitvoering van een bevel politieke pseudokoop en -dienstverlening. De inzet van een politieel infiltratieteam zal in ieder geval geboden zijn wanneer het er naar uitziet dat de pseudokoop of -dienstverlening na verloop van tijd zal overgaan in een infiltratieactie (zie Regeling infiltratieteams, *Stcrt.* 2000, 7).
- De opsporingsambtenaar die is belast met de uitvoering van een bevel politieke pseudokoop en -dienstverlening zal de door hem uitgevoerde opsporingsactiviteiten en de door hem geconstateerde bevindingen moeten vastleggen in een verslag of journaal. Dit is een intern werkdocument van de politie dat niet bij de processtukken hoeft te worden gevoegd. De opsporingsambtenaar zal daarnaast een proces-verbaal moeten opmaken waarin de voor de zaak relevante gegevens (zowel in ontlastende als belastende zin) staan gerelateerd. Dit proces-verbaal moet wel bij de processtukken worden gevoegd.

2.8.6 BIJZONDERHEDEN

Onderscheid met andere bijzondere opsporingsbevoegdheden

Infiltratie (art. 126h/126p Sv)

- De bevoegdheid tot pseudokoop of -dienstverlening onderscheidt zich van de bevoegdheid tot infiltratie doordat de opsporingsambtenaar in geval van pseudokoop of -dienstverlening niet *deelneemt of medewerking verleent* aan een groep van personen of een georganiseerd verband waarbinnen misdrijven

worden beraamd of gepleegd. In geval van infiltratie is het namelijk de bedoeling dat de opsporingsambtenaar daadwerkelijk gaat participeren in de criminele groep, waardoor hij in staat is om bewijsmateriaal te vergaren dat nodig is in het belang van het onderzoek. Pseudokoop of -dienstverlening heeft in beginsel echter een eenmalig karakter. Deze bevoegdheid zal veelal worden toegepast ter verkrijging van het bewijs van het aanwezig hebben en/of het afleveren van verboden voorwerpen.

- De bevoegdheid tot infiltratie kan op grond van artikel 126h Sv slechts aan de orde zijn in het geval er sprake is van een groep van personen waarbinnen misdrijven worden beraamd of gepleegd. De bevoegdheid tot pseudokoop of -dienstverlening ex artikel 126i Sv kan daarentegen ook aan de orde zijn buiten een groep van personen waarbinnen misdrijven worden beraamd of gepleegd, namelijk indien er sprake is van een verdachte.
- De bevoegdheid tot pseudokoop of -dienstverlening kan worden toegepast in het belang van het onderzoek, terwijl de bevoegdheid tot infiltratie slechts kan worden toegepast indien het onderzoek dit dringend vordert.
- De bevoegdheid tot pseudokoop of -dienstverlening kan worden uitgevoerd door alle opsporingsambtenaren, terwijl infiltratie slechts kan worden uitgevoerd door leden van een infiltratieteam.

Stelselmatige informatie-inwinning (art. 126j/126qa Sv)

- De bevoegdheid tot pseudokoop of -dienstverlening onderscheidt zich van de bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie doordat de opsporingsambtenaar in geval van pseudokoop of -dienstverlening bevoegd is om strafbare feiten te plegen. Dit is niet toegestaan bij het stelselmatig inwinnen van informatie.
- De bevoegdheid tot pseudokoop of -dienstverlening zal veelal worden toegepast ter verkrijging van het bewijs van het aanwezig hebben en/of het afleveren van verboden voorwerpen, terwijl de bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie wordt toegepast met de bedoeling om informatie in te winnen over de verdachte waardoor een min of meer volledig beeld van bepaalde aspecten van diens leven wordt verkregen.
- De bevoegdheid tot pseudokoop of -dienstverlening ex artikel 126i Sv kan slechts worden toegepast ten aanzien van een verdachte. De bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie kan daarentegen ook worden toegepast ten aanzien van andere personen dan de verdachte (zoals personen die contacten onderhouden met de verdachte). Door het onderhouden van contacten met deze personen kan er namelijk ook informatie worden ingewonnen over de verdachte.

Samenloop met andere bijzondere opsporingsbevoegdheden

Infiltratie (art. 126h/126p Sv)

- De bevoegdheid tot infiltratie omvat de bevoegdheid van pseudokoop en -dienstverlening. Het doen van een pseudokoop of het verlenen van een pseudodienst kan namelijk plaatsvinden als een vorm van deelnemen of medewer-

king verlenen aan een criminele groepering. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan een vertrouwensaanloop. In zo'n geval is dan ook geen apart bevel pseudokoop of -dienstverlening nodig. Wel zal in het bevel infiltratie, bij de omschrijving van de wijze waarop aan het bevel uitvoering wordt gegeven, vermeld moeten worden dat de bevoegdheid tot politieke pseudokoop of -dienstverlening mag worden toegepast. Voor het verrichten van pseudokopen tijdens een infiltratietraject is wel de afzonderlijke toestemming van het College van procureurs-generaal vereist. Het College laat zich daarbij adviseren door de Centrale Toetsingscommissie.

Stelselmatige informatie-inwinning (art. 126j/126qa Sv)

- Een bevel pseudokoop kan worden gecombineerd met een bevel stelselmatig inwinnen van informatie. Door de combinatie van deze opsporingsbevoegdheden kan mogelijk sprake zijn van infiltratie. Indien er twijfel bestaat of deze combinatie in de richting van infiltratie gaat, moet voor wat betreft het toetsingstraject worden gekozen voor het infiltratieregime. Dit heeft met name als consequentie dat in de goedkeuringsprocedure, via de Centrale Toetsingscommissie, het College van procureurs-generaal moet worden betrokken.
- De informatie die op grond van de bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie wordt verkregen, kan voor de officier van justitie aanleiding zijn om te bevelen dat de bevoegdheid tot pseudokoop of -dienstverlening wordt toegepast. Door de inzet van deze bevoegdheid zou namelijk bewijs kunnen worden verzameld op basis waarvan de verdachte kan worden aangehouden.

Afscherming

- Om verschillende redenen kan het gewenst zijn om de identiteit van de opsporingsambtenaar die uitvoering geeft aan een bevel pseudokoop en -dienstverlening af te schermen. In de eerste plaats kan het openbaar maken van de identiteit van de opsporingsambtenaar een ernstige belemmering voor hem op leveren om in de toekomst uitvoering te kunnen geven aan zijn functie. Daarnaast kan ook de veiligheid van de opsporingsambtenaar in dit geval in het geding komen. De wens om informatie af te schermen geldt ook ten aanzien van de in het kader van de pseudokoop en -dienstverlening gebruikte opsporingstechnieken en -tactieken. Openbaarmaking hiervan zou namelijk tot gevolg kunnen hebben dat hier in de toekomst geen gebruik meer van kan worden gemaakt dan wel dat de waarde van het middel afneemt.
- De identiteit van een opsporingsambtenaar die uitvoering heeft gegeven aan een bevel pseudokoop en -dienstverlening kan in de eerste plaats worden afgeschermd door de opsporingsambtenaar een proces-verbaal onder nummer op te laten maken. Indien de betreffende opsporingsambtenaar wordt opgeroepen om te getuigen over de uitvoering van het bevel dan zijn er verschillende andere mogelijkheden om de identiteit van de opsporingsambtenaar af te schermen. In de eerste plaats kan de chef van de opsporingsambtenaar, die zijn identiteit kent, getuigen over de bevindingen die zijn gedaan door de betreffende opsporingsambtenaar. Indien hier niet mee kan worden volstaan, kan de opsporingsambtenaar op de voet van artikel 190 lid 2 of 290 lid 1 Sv als beperkt anonieme getuige worden gehoord. Daarnaast kan op grond van artikel 187b en 187d Sv bepaalde informatie (die betrekking kan hebben op

gebruikte opsporingstechnieken en -tactieken, maar ook op de identiteit van de opsporingsambtenaar) worden afgeschermd. Tot slot zou in uitzonderingsgevallen een beroep gedaan kunnen worden op de bedreigde getuigenregeling (art. 226a-226f Sv).

Internationale samenwerking

Zie ook hoofdstuk 1.9 Internationale samenwerking.

Inkomende verzoeken

- Op grond van artikel 552oa Sv is er voor de uitvoering van een buitenlands verzoek tot toepassing van de bevoegdheid tot pseudokoop en -dienstverlening geen verdrag vereist.
- De uitvoering van een buitenlands verzoek tot toepassing van de bevoegdheid tot politieële pseudokoop en -dienstverlening zal plaats moeten vinden met inachtneming van het (eventuele) verdrag en de Nederlandse wetsbepalingen, voorschriften en procedures (art. 126i/126q Sv en de in Titel X van het Wetboek van Strafvordering opgenomen artikelen). Daarnaast is ook de regelgeving omtrent notificatie, bewaring en vernietiging van toepassing (art. 126aa lid 2 en 126bb tot en met 126dd Sv).
- De officier van justitie kan op eigen gezag aan een buitenlands verzoek tot toepassing van de bovengenoemde opsporingsbevoegdheid uitvoering geven. Indien ter uitvoering van een buitenlands infiltratietraject aan de Nederlandse autoriteiten wordt verzocht om toe te staan dat op Nederlands grondgebied bepaalde handelingen worden verricht door een buitenlandse ‘undercover’-opsporingsambtenaar, zal de officier van justitie bij de beoordeling van dit rechtshulpverzoek alleen uitgaan van de beoogde handelingen die door de opsporingsambtenaar op Nederlands grondgebied zullen worden verricht. Dit kan betekenen dat, hoewel er – naar beoordeling volgens Nederlands recht – in het buitenland sprake is van infiltratie de feitelijke handelingen die in Nederland moeten plaatsvinden, aangemerkt kunnen worden als pseudokoop of -dienstverlening.

Inzet van buitenlandse opsporingsambtenaren in Nederland

- De officier van justitie kan op basis van artikel 126i/126q lid 4 Sv en het Samenwerkingsbesluit bijzondere opsporingsbevoegdheden (*Stb.* 1999, 549) opdracht geven dat het bevel politieële pseudokoop en -dienstverlening wordt uitgevoerd door buitenlandse opsporingsambtenaren.
- De officier van justitie, die beslist over de inzet van de buitenlandse opsporingsambtenaren, zal moeten oordelen of deze ambtenaren beschikken over de nodige kennis en vaardigheden die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van het bevel stelselmatige observatie. De officier van justitie doet zich bij zijn oordeel omtrent de bij de buitenlandse opsporingsambtenaar aanwezige kennis en vaardigheden adviseren door het Team Nationale Coördinatie Politieële Infiltratie (TNCPI) van het Korps Landelijke Politiediensten. Daarnaast zullen de buitenlandse opsporingsambtenaren zich vooraf aan de volgende voorwaarden moeten verbinden:
 1. gedurende zijn optreden op Nederlands grondgebied is de met de uitvoe-

- ring van het bevel belaste persoon gebonden aan het in Nederland geldende recht;
2. de met de uitvoering van het bevel belaste persoon is verplicht te getuigen, indien hij hiertoe door de Nederlandse autoriteiten wordt opgeroepen;
 3. gedurende de periode die nodig is voor de uitvoering van het bevel is de daarmee belaste persoon gehouden de aanwijzingen van de Nederlandse opsporingsautoriteiten op te volgen;
 4. de met de uitvoering van het bevel belaste persoon doet verslag aan de Nederlandse opsporingsautoriteiten van zijn optreden op Nederlands grondgebied;
 5. de met de uitvoering van het bevel belaste persoon is op Nederlands grondgebied niet bevoegd dwangmiddelen of andere bijzondere opsporingsbevoegdheden toe te passen dan genoemd in het bevel.

Uitgaande verzoeken

- Politie pseudokoop of -dienstverlening mag slechts in het buitenland plaatsvinden nadat de bevoegde autoriteiten van de aangezochte lidstaat toestemming hebben verleend op basis van een voorafgaand justitieel rechtshulpverzoek.
- Rechtshulpverzoeken tot politie pseudokoop en -dienstverlening dienen via de (L)IRC's aan de bevoegde buitenlandse autoriteiten aangeboden te worden. In verband met de mogelijke afbreukrisico's die de inzet van deze bevoegdheid met zich mee kan brengen, kan een rechtshulpverzoek tot toepassing van de bevoegdheid tot politie pseudokoop of -dienstverlening ook rechtstreeks aan de bevoegde autoriteiten in het buitenland worden aangeboden.

(Mogelijke) verdragen

Zoals bovenstaand reeds is aangegeven, is er geen verdragsbasis nodig voor (grensoverschrijdende) politie pseudokoop of -dienstverlening. Een rechtshulpverzoek hiertoe kan dan ook ten uitvoer worden gelegd op elk willekeurig verdrag, zonder dat hiervoor een specifieke regeling is opgenomen in het betreffende verdrag, zoals het Europees Verdrag aangaande de wederzijdse rechtshulp in strafzaken (Trb. 1965, 10) en de Uitvoeringsovereenkomst van Schengen (Trb. 1990, 145). Onderstaand volgt de bespreking van een aantal verdragen waarin wel een specifieke regeling is opgenomen voor politie pseudokoop of -dienstverlening.

Pseudokoop en -dienstverlening op grond van de EU-rechtshulpovereenkomst (Trb. 2000, 96)

- Op grond van artikel 14 van de EU-rechtshulpovereenkomst kunnen de aangesloten lidstaten overeenkomen dat zij elkaar hulp verlenen ten behoeve van een strafrechtelijk onderzoek dat wordt verricht door ambtenaren die onder een valse of fictieve identiteit optreden. In deze bepaling wordt dergelijk optreden aangemerkt als infiltratie. Naar Nederlands recht valt onder de omschrijving van deze verdragsbepaling ook de bijzondere opsporingsbevoegdheid van pseudokoop en -dienstverlening (art. 126i/126q Sv). Uitgangspunt van deze verdragsbepaling is dat de uitvoering van een rechtshulpverzoek zal plaats moeten vinden met inachtneming van het nationale recht van de aangezochte lidstaat.

Pseudokoop en -dienstverlening op grond van het verdrag tussen Nederland en Duitsland inzake de grensoverschrijdende politieke samenwerking (Trb. 2005, 86 en 241 en Trb. 2006, 175)

- In artikel 14 van dit verdrag is een regeling opgenomen voor grensoverschrijdende infiltratie. Onder infiltratie in de zin van dit artikel wordt ook pseudo-koop en -dienstverlening verstaan.
- In dit verdragsartikel zijn de volgende uitgangspunten opgenomen:
 - de aangezochte lidstaat kan toestemming verlenen voor de uitvoering van infiltratieactiviteiten op haar grondgebied indien de verzoekende lidstaat aannemelijk kan maken dat zonder deze maatregel de opheldering van de zaak geen kans van slagen zou hebben of aanzienlijk bemoeilijkt zou worden;
 - de verleende toestemming geldt voor het gehele grondgebied van de aangezochte lidstaat;
 - de leiding en uitvoering over/van de grensoverschrijdende infiltratie zal plaats moeten vinden onder volledige verantwoordelijkheid en regie van de bevoegde autoriteiten van de aangezochte lidstaat, met inachtneming van het nationale recht van deze lidstaat;
 - grensoverschrijdende infiltratie mag slechts plaatsvinden voor een periode van maximaal drie maanden. Deze periode kan worden verlengd met toestemming van de aangezochte lidstaat;
 - de bevoegde autoriteiten van de aangesloten lidstaten kunnen nadere afspraken maken met betrekking tot de noodzakelijke toestemming in dringende gevallen. Dringende gevallen doen zich voor, indien te verwachten valt dat door het niet voortzetten van het optreden de identiteit van een infiltrant bekend wordt of dat het onderzoek gevaar zal lopen;
 - de aangesloten lidstaten kunnen elkaar infiltranten ter beschikking stellen die in opdracht en onder het gezag van de bevoegde autoriteiten van de andere Verdragsluitende lidstaat zullen optreden.

2.8.7 VOORBEELDEN

- Op internet wordt illegaal vuurwerk te koop aangeboden. Als een opsporingsambtenaar op de advertentie reageert en een afspraak maakt met de aanbieder om een bepaalde hoeveelheid vuurwerk af te nemen, zal er een bevel politieke pseudokoop afgegeven moeten worden.
- Op internet wordt een auto aangeboden waarvan het vermoeden bestaat dat deze is gestolen. Als een opsporingsambtenaar op die advertentie reageert, met als doel een afspraak te maken om die auto te 'bekijken' en daarna (indien de auto inderdaad van diefstal afkomstig blijkt te zijn) onmiddellijk in beslag te nemen, dan is er geen sprake van pseudokoop en is er dus geen bevel nodig.
- Zie voorts de voorbeelden in hoofdstuk 2.9 Burgerpseudokoop en -dienstverlening. De in die voorbeelden weergegeven activiteiten kunnen ook worden verricht door een opsporingsambtenaar.

2.8.8 JURISPRUDENTIE

Pseudokoop?

HR 30.09.2003, NJ 2004, 84 (Hazeldonk)

Hoewel in de tekst van artikel 126i lid 1 Sv wordt gesproken over de afname van goederen (en het verlenen van diensten) moet op grond van de wetsgeschiedenis worden aangenomen dat er ook sprake is van pseudokoop indien het niet komt tot een concrete aflevering van goederen aan en afname daarvan door de opsporingsambtenaar. Onder pseudokoop in de zin van die bepaling moet dus ook worden verstaan de situatie waarin de opsporingsambtenaar voorwendt goederen te willen afnemen en tot afspraken komt met de verdachte strekkende tot aankoop en aflevering van goederen, zulks met de bedoeling in te grijpen op het moment dat de verdachte tot aflevering overgaat. Het Hof heeft feitelijk en niet onbegrijpelijk vastgesteld dat de opsporing was gericht op voorbereidingshandelingen in de zin van artikel 10a Opiumwet in het kader van de bestrijding van overlast door zogenaamde drugsrunners. Van de zijde van de politie was niet de bedoeling aanwezig om daadwerkelijke tot aankoop over te gaan. Hierin ligt besloten dat er geen afspraken zijn gemaakt die onder meer strekten tot aflevering van de goederen. Er was derhalve geen sprake van pseudokoop.

Verbod tot instigatie

Zie hieromtrent ook de jurisprudentie bij het hoofdstuk 2.10 Politieïle infiltratie.

EHRM 25.02.1997, NJB 1998, 30 (Teixeira de Castro vs Portugal)

Portugal werd bij het EHRM aangeklaagd door Teixeira de Castro. Twee (Portugese) politieambtenaren in burger benaderden een aantal malen een kleine dealer. Hij dealde vnl. in hasj, om zo de verdovende middelen voor eigen gebruik te kunnen betalen. De politieambtenaren hoopten via deze kleine dealer bij zijn leverancier te kunnen komen en zeiden daarom geïnteresseerd te zijn in de aankoop van enkele kilogrammen hasj. De dealer stemde daarmee in en probeerde een leverancier te traceren, maar kon zo gauw niemand vinden. Later benaderden de politieambtenaren de dealer opnieuw, nu met de mededeling dat ze geïnteresseerd waren in de aankoop van heroïne. De dealer bracht hen toen in contact met Teixeira. Tegen Teixeira zeiden ze dat ze 20 gram heroïne wilde kopen. Teixeira ging daarmee akkoord en hij ging vervolgens naar een derde persoon, die op zijn beurt weer een vierde man benaderde, van wie hij drie zakjes heroïne afnam, met een totaal gewicht van 20 gram. Bij de overdracht van de heroïne door Teixeira aan de politieambtenaren werden Teixeira, zijn leverancier en de kleine drugsdealer aangehouden. Teixeira werd veroordeeld. Teixeira klaagde bij het Europese Hof dat hij als gevolg van het optreden van de politieambtenaren geen eerlijk proces had gehad, zoals bedoeld in artikel 6 EVRM. Het Europese Hof overwoog dat het gebruik van undercoveragenten aan beperkingen moet zijn gebonden en dat er waarborgen moeten zijn, zelfs als het gaat om de strijd tegen de verdovende middelenhandel. Het algemeen belang dat met die strijd is gediend kan niet rechtvaardigen dat er bewijsmateriaal wordt gebruikt, dat als gevolg van 'uitlokking' is verkregen. Het Hof merkt vervolgens op dat de Portugese regering niet had betoogd dat

het politieonderzoek was bevolen door en werd uitgevoerd onder toezicht van een rechter. Bovendien bleek uit niets dat de autoriteiten reden hadden om te vermoeden dat Teixeira een drugshandelaar was. Integendeel, hij had geen strafblad en er liep geen onderzoek tegen hem. Teixeira had de drugs niet in huis; hij had ze van een derde betrokken, die de drugs op zijn beurt weer van een vierde persoon had afgenomen. Bovendien had hij niet meer drugs bij zich dan de drugs waarom door de politieambtenaren was gevraagd. Er is geen bewijs voor de stelling van de Portugese regering dat Teixeira 'predisposed' was tot het plegen van strafbare feiten. Uit deze omstandigheden volgt dat de twee politieambtenaren zich niet hebben beperkt tot het onderzoeken van het strafbare handelen van Teixeira op een hoofdzakelijk passieve manier, maar hebben zo'n invloed uitgeoefend dat daarmee is aangezet tot het plegen van het strafbare feit. Ten slotte is voor het Hof van belang dat de veroordeling van Teixeira in overwegende mate was gebaseerd op de verklaringen van de twee politieambtenaren. Het Hof concludeert dat er geen enkele aanwijzing bestaat om te veronderstellen dat zonder het optreden van de twee politieambtenaren het strafbare feit zou zijn gepleegd.

HR 26.09.2000, NJB 2000, 38 (Snuif cocaïne)

Casus:

Naar aanleiding van informatie van de RCIE, waarin melding werd gedaan dat in een bepaalde 'club' door twee met name bekende personen en een onbekende man (niet zijnde de verdachte die later werd aangehouden) werd gehandeld in harddrugs (met name in xtc en cocaïne), wordt deze club bezocht door een opsporingsambtenaar. Aldaar vraagt hij aan een hem onbekende man (die later als verdachte is aangehouden) hoe hij het toch volhoudt om de hele nacht door te gaan.

De man antwoordt dat hij dit doet door 'een goeie snuif coke' te nemen. De opsporingsambtenaar vraagt hem vervolgens: 'Kun je dat hier krijgen dan?' Hierop wordt geantwoord: 'Ja, volop, een hele berg als je wilt. Je kunt hier meer krijgen dan in de hele stad. Wil je iets hebben dan?' De opsporingsambtenaar gaat op dit aanbod in en ontvangt enige tijd later van de man 0,6 gram cocaïne. De man wordt vervolgens vervolgd voor het verkopen/afleveren van cocaïne.

Oordeel:

In casu was geen sprake van onrechtmatige bewijsgaring, omdat niet kan worden gezegd dat de verdachte door de uitlatingen van de opsporingsambtenaar is gebracht tot andere handelingen dan die waarop zijn opzet reeds tevoren was gericht. Uit het verloop van het gesprek blijkt dat het initiatief tot de verkoop van de verdachte is uitgegaan toen deze, kennelijk doelende op cocaïne, aan de opsporingsambtenaar vroeg: 'Wil je iets hebben dan?' Hetgeen aan die vraag voorafging wordt door de HR opgevat als het informeren van de opsporingsambtenaar naar de verkrijgbaarheid van cocaïne in de desbetreffende gelegenheid in het algemeen. Zie de uitgebreide conclusie van mr. Jörg inzake het Tallon-criterium.

HR 04.12.1979, NJ 1980, 356 (Tallon)

De infiltrant mag de verdachte niet tot andere handelingen brengen dan die waarop zijn opzet reeds was gericht.

Rb. Rotterdam 19.12.2006, LJN AZ8684

De pseudokoper A1275 en de verdachte hebben op 10 december 2004 contact

gehad. Op 25 januari 2005 wordt door de verdachte aan de pseudokoper A1275 een vuurwapen met bijbehorende geluiddemper, twee houders en munitie verkocht.

Gelet op de combinatie van (i) de aard van de verdenking die tegen de verdachte bestond, die de aanleiding vormde voor de stelselmatige inwinning van informatie, (ii) de wijze waarop – blijkens de processen-verbaal alsmede de verklaring van de verdachte ter terechtzitting – het contact tot stand gekomen is en het gesprek (ook) op vuurwapens is gekomen en (iii) – in het verlengde daarvan – de wijze waarop A1275 (volgens zeggens van de verdachte) heeft geïnformeerd naar de mogelijkheden voor verdachte om voor (de vriend van) A1275 een wapen te vinden, is naar het oordeel van de Rechtbank – tegen de achtergrond van al hetgeen daaromtrent hierboven is opgemerkt – geen sprake van ontoelaatbare uitlokking van verdachte.

Voor zover het verweer betrekking heeft op het optreden van de opsporingsambtenaren ná 25 januari 2005 – dat is ná de (eerste) overdracht van een wapen, de IMI – overweegt de Rechtbank het volgende. Geen rechtsregel of -beginsel verzet zich ertegen, dat in het kader van een opsporingsonderzoek naar (grootschalige) wapenhandel, na afloop van een eerste overdracht van een enkel wapen aan een pseudokoper, wordt onderzocht of de verdachte in staat en bereid is om op grotere schaal te leveren. De Rechtbank acht het niet stopzetten van het onderzoek op dat moment, doch het verder rechercheren naar de vermoedelijke omvang van de handel van de verdachte, dan ook niet onrechtmatig.

Rb. Roermond 23.12.2005, LJN AU8633

Op grond van de processen-verbaal die zijn opgemaakt ter uitvoering van een bevel pseudokoop is de Rechtbank tot het oordeel gekomen dat het Tallon-criterium door de politieële pseudokoper niet is geschonden.

De verdachte heeft bij de bestelling van hasj door de politieële pseudokoper met zijn duim en wijsvinger een rondje gemaakt en geïnformeerd of hij deze ook nog nodig heeft. De verdachte heeft hierdoor het initiatief genomen tot de (ver)koop en levering van xtc-pillen. Ook bij de bespreking tussen de verdachte en de politieële pseudokoper is het de verdachte die informeert of hij die dingetjes nog nodig heeft, waarbij door verdachte wederom met duim en wijsvinger een rondje wordt gemaakt. Verder blijkt dat de verdachte niet ingaat op het voorstel van de politieële pseudokoper om de (ver)koop en levering van xtc-pillen maar te laten zitten en zich inspant om de gevraagde voorbeeldpillen op te halen en te leveren. Het feit dat verdachte voorts kennis heeft van de verschillende kwaliteiten/gehaltes werkzame stof per pil, de verdachte aangeeft dat over het logo op de xtc-pil valt te praten en hij tevens aan de politieële pseudokoper aanbiedt om enkele voorbeeldpillen te leveren, komt de Rechtbank tot de conclusie dat de verdachte tevens kennis en ervaring heeft ter zake van de handel in xtc-pillen.

Bij de (ver)koop en levering van 250.000 xtc-pillen is evenmin het Tallon-criterium geschonden. Uit geen enkel proces-verbaal blijkt dat de verdachte enige aarzeling kent als de politieële pseudokoper aangeeft over een grotere partij te willen praten als alles bij de eerste levering goed zou gaan. Voorts deelt de verdachte aan de politieële pseudokoper mee dat 40.000 xtc-pillen voor zijn leverancier helemaal niets voorstelde, dat hij bij een volgende transactie er wel 10.000 van hem zelf bij wil doen, dat hij 250.000 pillen heeft besteld (terwijl de politieële pseudokoper 'maar' 200.000 pillen bij verdachte had besteld), dat zijn

leverancier vorige week nog een miljoen pillen had en nu nog maar 250.000, dat hij er de volgende keer 400.000 bij zal doen en dat hij de volgende keer er 100.000 op krediet meekrijgt.

Uit deze uitlatingen van verdachte kan niet worden volgehouden dat hij bij de twee transacties van xtc-pillen tot andere strafbare feiten is gebracht dan waarop zijn opzet daarvoor al was gericht.

Voorbereiding van een pseudokoop

Rb. Rotterdam, 19.12.2006, LJN AZ8684

Het bepaalde in artikel 126j Sv biedt de bevoegdheid om actief te interfereren in het leven van de verdachte, zonder dat wordt meegewerkt aan een groep van personen (of een georganiseerd verband) waarbinnen misdrijven worden gepleegd. In de praktijk zal deze bevoegdheid in voorkomende gevallen gebruikt worden, om een pseudokoop of pseudodienstverlening, dan wel een infiltratie, voor te bereiden. Wanneer, in zo'n geval, de precieze overgang van de uitvoering van een bevel tot stelselmatige inwinning van informatie naar de uitvoering van een bevel tot pseudokoop plaatsvindt, laat zich niet gemakkelijk in algemene bewoordingen omschrijven. Gesteld kan wel worden, dat indien een eventuele, toekomstige pseudokoop op basis van concrete feiten of omstandigheden waarschijnlijk lijkt te gaan worden, een bevel als bedoeld in artikel 126i, eerste lid, Sv benodigd zal zijn. Tot die tijd kan worden volstaan met een bevel als bedoeld in artikel 126j, eerste lid, Sv, nu het dan nog slechts zal gaan om de mogelijkheden om tot een pseudokoop te komen, te onderzoeken en/of voor te bereiden. Tegen deze achtergrond oordeelt de Rechtbank de wijze waarop de medewerkers van het PIT – ter uitvoering van het eerder bedoelde bevel van 18 oktober 2004 – in contact zijn getreden met de verdachte, dan ook niet onrechtmatig.

Eenzelfde argumentatie hanteert de Rechtbank bij het beoordelen van het verweer dat de handelingen die werden verricht ter uitvoering van het bevel stelselmatig inwinnen van informatie, kunnen worden aangemerkt als voorbereidingshandelingen in de zin van artikel 10a van de Opiumwet. Het onderzoeken of voorbereiden van de mogelijkheid, om tot een pseudokoop of pseudodienstverlening te komen, wordt naar het oordeel van de Rechtbank gedekt door het bevel als bedoeld in artikel 126j, eerste lid, Sv. Zolang er geen concrete afspraken zijn gemaakt die strekken tot aflevering van goederen, is een bevel als bedoeld in artikel 126i Sv (nog) niet benodigd. De Rechtbank wijst in dit verband op HR 30 september 2003, NJ 2004, 84.

Pseudokoop ten aanzien van personen die niet in het bevel zijn opgenomen?

HR 30.09.2003, LJN AF8743

De officier van justitie heeft op 2 maart 2000 een bevel tot pseudokoop als bedoeld in artikel 126i, eerste lid, Sv afgegeven op naam van (mede)verdachte K. Op basis van dit bevel hebben twee politie-infiltranten diverse keren in opdracht van hun begeleidingsteam contact gehad met K. Gedurende die contacten is op enig moment de levering van xtc door K. aan de politie-infiltranten ter sprake gekomen. Blijkens de gebezigde bewijsmiddelen heeft K. op 29 juni 2000 voor het eerst gemeld dat een derde persoon bij de levering van de xtc zou worden betrokken. Op vrijdag 30 juni 2000 heeft een politie-infiltrant een ontmoeting gehad met de verdachte K. om nadere afspraken te maken over de

koop en levering van de xtc-pillen. Daar bleek ook verzoeker (opm. redacteur: hierna te noemen verdachte X.) aanwezig te zijn. Verdachte K. vertelde dat hij 'deze handel' niet alleen deed en dat verdachte X zijn compagnon was en dat de politie-infiltrant met hen tweeën zaken moest doen. Verdachte X overhandigde de pseudokoper een zakje met xtc-pillen als monster en er werden afspraken gemaakt over de hoeveelheid en de prijs van de te leveren pillen en de wijze van levering. Er was dus met de verdachten K. en X een pseudokoop tot stand gekomen, terwijl op dat moment ten aanzien van de verdachte X geen bevel tot pseudokoop was afgegeven.

Uiteindelijk werd op maandag 3 juli 2000 door de officier van justitie mondeling een bevel pseudokoop afgegeven ten aanzien van de verdachte X. Op 3 juli 's avonds, omstreeks 18.05 uur, spraken politie-infiltrant en de verdachte K. telefonisch de dag en het tijdstip van de levering af. De levering van de pillen vond vervolgens op 4 juli 2000 plaats.

Het middel berust op de opvatting dat, ook al was er een geldig bevel als bedoeld in artikel 126i, derde lid, Sv van de Officier van Justitie, waarin als verdachte K. was genoemd, de enkele omstandigheid dat – nadat de verbalisanten contact hadden gelegd met K. en dat contact vervolgens hadden onderhouden – K. en de verdachte X op enigerlei moment eigener beweging hebben besloten de (door genoemd bevel gedekte) transactie samen uit te voeren en zulks aan één van de verbalisanten kenbaar hadden gemaakt, meebracht dat tegen de verdachte X een afzonderlijk bevel als bedoeld in voormelde bepaling diende te worden uitgevaardigd. Die opvatting is echter onjuist, zodat, het Hof het verweer terecht heeft verworpen.

HR 04.02.2003, LJN AE9069

In een Duits rechtshulpverzoek werden de bevoegde Nederlandse autoriteiten verzocht om medewerking te verlenen aan een ontmoeting tussen een Duitse politie-infiltrant (*Verdeckter Ermittler*) en de verdachte Hasan S. om te komen tot het kopen/afnemen van 10 kilogram cocaïne en 100.000 xtc-tabletten. Naar aanleiding van dit verzoek heeft een officier van justitie een bevel pseudokoop afgegeven op naam van de verdachte H.S..

Uit de processtukken valt af te leiden dat het de bedoeling was dat H. S. de bewuste verdovende middelen zou verkopen aan de Verdeckte Ermittler en dat de bewuste verdovende middelen door verdachte De G. (opm. redacteur: die pas later ten tonele verscheen) ten behoeve van deze verkoop aan H. S. zouden worden geleverd.

In deze zaak was de vraag aan de orde of de officier van justitie (tevens) een bevel tot pseudokoop had dienen te geven voor afname van goederen van de verdachte De G. .

De Hoge Raad stelde dat het oordeel van het Hof, dat daarop neerkomt dat er geen sprake was van een verrichte pseudokoop met de verdachte De G. en dat daarom geen bevel overeenkomstig artikel 126i Sv tot het afnemen van verdovende middelen van deze verdachte nodig was, geen blijk geeft van een onjuiste rechtsopvatting en evenmin onbegrijpelijk is.

Proportionaliteit en subsidiariteit

HR 05.12.1995, NJ 1996, 238

Het middel pseudokoop was in een onderzoek terzake van drugshandel tweemaal ingezet. Telefoontaps leverden wel overvloedige aanwijzingen op maar

geen concrete verdenkingen. De eerste koop was bedoeld om de overvloedige aanwijzingen die er waren voor die handel vast te stellen en de tweede was gericht op de vaststelling van de omvang van de handel aan te tonen. Een redelijk ander opsporingsmiddel was niet voorhanden (subsidiariteit) en het gewicht van de strafbare feiten was evenmin een belemmering (proportionaliteit).

Voor aankoop

Hof's-Gravenhage 27.12.1995, NJ 1996, 338 (Ramola I)

In deze zaak waren meerdere vooraankopen gedaan, die niet d.m.v. proces-verbaal in de strafzaak waren verantwoord, omdat het hier niet ging om op bewijsgaring gerichte pseudokopen, maar om vooraankopen met het doel om sturingsinformatie ten behoeve van het onderzoek te verkrijgen. Naar het oordeel van het Hof kon dit in dit specifieke geval door de beugel, mede omdat de verdachte feiten zijn ten laste gelegd die met de vooraankopen niet in rechtstreeks verband staan en niet aannemelijk is kunnen worden dat verdachte door toedoen van de politie in een situatie is gekomen dat hij die feiten wel moest plegen.

Vormvoorschriften

Rb. Groningen 13.04.2006, LJN AW1838

Casus:

Bij de processtukken is een proces-verbaal gevoegd waarin is gerelateerd dat een opsporingsambtenaar de verdachte telefonisch heeft benaderd en in dat telefonisch contact met verdachte heeft de opsporingsambtenaar voorgewend om een goed (in casu harddrugs) van hem te willen afnemen. Daarbij heeft de opsporingsambtenaar tevens een plek met verdachte afgesproken waar hij hem zou ontmoeten.

Rb:

De politierechter overweegt dat, gezien de inhoud van het proces-verbaal, er sprake is geweest van een pseudokoop als bedoeld in artikel 126i Sv. De politierechter constateert dat er zich in het dossier geen schriftelijk stuk bevindt, inhoudende een bevel als bedoeld in artikel 126i Sv.

De officier van justitie heeft (eerst) ter terechtzitting aangegeven dat door hem achteraf aan verbalisanten toestemming voor de pseudokoop is verleend. Ook van deze toestemming achteraf – wat daar ook overigens van zij – bevindt zich geen schriftelijk stuk in het dossier. Evenmin blijkt uit het dossier dat verbalisanten omtrent de pseudokoop op enig moment (vooraf of achteraf) contact hebben gezocht met de officier van justitie.

De politierechter is van oordeel dat het ontbreken van een schriftelijk bevel als bedoeld in artikel 126i, lid 3, Sv een ernstig verzuim oplevert. Immers, blijkens de ontstaansgeschiedenis van dit wetsartikel (zie MvT, paragraaf 3.4) heeft de wetgever de pseudokoop alleen willen laten plaatsvinden op bevel van de officier van justitie, omdat het aan hem is 'om te beoordelen of het belang van de opsporing bij de hantering van deze bevoegdheid opweegt tegen de risico's die hieraan zijn verbonden en de inbreuk op de rechtsorde die met deze bevoegdheid gepaard kan gaan'. Dit komt ook tot uitdrukking in de vijf elementen die het schriftelijke bevel ingevolge het bepaalde in het derde lid van artikel 126i dient te bevatten.

Van het plaatsgevonden hebben van een zodanige belangenafweging moet

derhalve blijken uit het schriftelijke bevel. Nu dit schriftelijke bevel ontbreekt, kan niet blijken dat een dergelijke belangenafweging heeft plaatsgevonden. Derhalve wordt de officier van justitie niet-ontvankelijk verklaard.

Rb. 's-Gravenhage 31.03.2004, LJN: AO6670

Casus:

Na mondeling verkregen toestemming van de officier van justitie heeft de begeleider van het politie-infiltratieteam twee politieke informanten op 13 december 2002 de opdracht gegeven in het geval dat verdachte hem een vuurwapen aan zou bieden dit van hem te kopen, teneinde te trachten het bij de moorden gebruikte vuurwapen van de verdachte te verkrijgen. De informanten hebben vervolgens afspraken met verdachte gemaakt omtrent de aankoop van het wapen, waarna zij hem op 17 december 2002 het geld voor dit wapen hebben overhandigd. Na opdracht dienaangaande van hun begeleider te hebben ontvangen hebben de informanten op 18 december 2002 een vuurwapen met bijbehorende munitie van verdachte ontvangen.

Rb.:

Gelet op deze omstandigheden is de Rechtbank van oordeel dat er in casu gesproken kan worden van een pseudokoop, zoals bedoeld in artikel 126i Sv. Niettegenstaande de omstandigheid dat er niet voldaan is aan de wettelijke eis van een voorafgaand schriftelijk bevel van de officier van justitie, was de undercover optredende opsporingsambtenaar (naar het oordeel van de Rechtbank) gemachtigd tot het kopen van de wapens. De Rechtbank overweegt hieromtrent dat in materieel opzicht de beslissing van de officier van justitie om tot aankoop van de wapens over te gaan in overeenstemming is met het bepaalde in artikel 126i Sv, behoudens de schriftelijke vastlegging van dit bevel. Uit de tekst en de geschiedenis van de totstandkoming van artikel 126i Sv blijkt echter niet dat deze bepaling in het leven is geroepen in het belang van verdachte. Naar het oordeel van de Rechtbank is laatstgenoemd artikel een norm die bedoeld is om controle op de inzet van bijzondere opsporingsmethoden door de rechter te waarborgen. Bij het niet op schrift stellen van het bevel pseudokoop is derhalve in het onderhavige geval naar het oordeel van de Rechtbank geen rechtens te respecteren belang van verdachte geschaad. Dit geldt te meer nu enerzijds verdachte zich niet in rechte hoeft te verantwoorden voor overtreding van de Wet wapens en munitie en anderzijds de rechterlijke controle van de gebezigde opsporingsmethode mogelijk is gebleken (onder meer) vanwege de uitgebreide schriftelijke verslaglegging door zowel de begeleider van het politie-infiltratieteam als door de informanten. Bovendien is de Rechtbank gebleken dat het gehele traject van de aankoop van het wapen in overleg met en onder toezicht van de officier van justitie heeft plaatsgevonden.

Internationaal

HR 15.10.2002, LJN AE7668

Pseudokoop door Sloveense infiltranten op Nederlands grondgebied, waarna verdachten in Nederland werden vervolgd. Het betrof een Nederlands onderzoek als vervolg op een Sloveens onderzoek, waarbij infiltranten een actieve rol hebben gespeeld. Voor de aanvang van het onderzoek heeft er door de Nederlandse autoriteiten een toetsing plaatsgevonden overeenkomstig de in Nederland geldende regels en daarna heeft het onderzoek een vervolg gehad onder leiding van het Nederlands OM. Volgens Hof en HR behoeft het handelen van

de buitenlandse autoriteiten niet op alle onderdelen te worden getoetst aan de Nederlandse voorschriften. Geaccepteerd dient te worden dat buitenlandse autoriteiten zullen handelen volgens hun eigen voorschriften die kunnen afwijken van de Nederlandse regels en dat niet aan iedere afwijking gevolgen kunnen worden verbonden.

HR 08.02.2000, NJ 2000, 538

Duitse pseudokoopactie tegen Nederlandse verdachten. Omdat de pseudokoop was gericht tegen Nederlanders en zich in de Nederlandse rechts sfeer afspeelden, dient te worden uitgegaan van de toepasselijkheid van de Nederlandse regelgeving. Het Hof heeft echter onderkend dat in een geval als het onderhavige, waarin aanvankelijk sprake is van een in het buitenland aangevangen onderzoek, de buitenlandse autoriteiten zullen handelen volgens hun eigen voorschriften, die kunnen afwijken van de Nederlandse regels en dat niet aan alle afwijkingen consequenties behoren te worden verbonden. De opvatting dat het vertrouwensbeginsel meebrengt dat in een geval als het onderhavige de besluitvorming en het handelen van de buitenlandse autoriteiten niet door de Nederlandse rechter zou mogen worden getoetst is in zijn algemeenheid onjuist. Het aanbod van de Duitse autoriteiten om een nadere toelichting te willen geven, geeft echter voldoende mogelijkheden voor een nader onderzoek.

Hof 's-Hertogenbosch, 03.08.2001, LJN AF4420 (bevestigd in HR 04.02.2003, LJN AE9096)

1. Het eenmalig actief inwinnen van informatie met betrekking tot personen, die mogelijk deel uitmaken van een criminele organisatie en het aanhoren welke criminele deals zij bereid zijn te sluiten is op geen enkele wijze op een lijn te stellen met het 'deelnemen aan of medewerking verlenen aan een groep van personen waarbinnen naar redelijkerwijs kan worden vermoed misdrijven worden beraamd of gepleegd' als bedoeld in artikel 126w Sv (burgerinfiltratie). Daaraan doet niet af dat de handelingen van de betreffende (Duitse) Vertrauensperson (VP) in Duitsland – naar beoordeling volgens Nederlands recht – kennelijk worden aangemerkt als handelingen van een stelselmatige informant en evenmin dat hij in Duitsland reeds eerder contact had gehad met een medeverdachte. Immers is bepalend voor de vraag op welke wijze de officier van justitie diende om te gaan met het betreffende (Duitse) rechtshulpverzoek hetgeen feitelijk aan opsporingshandelingen door de buitenlandse autoriteiten wordt verzocht en hoe deze opsporingshandelingen naar Nederlands recht moeten worden gekwalificeerd. Onder deze omstandigheden kon de officier van justitie volstaan met een mondelinge toestemming tot inzet van de VP op Nederlands grondgebied ten uitvoering van het Duitse rechtshulpverzoek.
2. De aan het verweer van de raadsman ten grondslag liggende stelling dat in de onderhavige zaak het handelen van de VP, zoals zich dat buiten Nederland heeft afgespeeld relevant is voor de wijze waarop aan het rechtshulpverzoek is voldaan, vindt geen steun in het recht, behoudens uitzonderingen die zich hier niet hebben voorgedaan.
3. Het Hof stelt voorop dat de omstandigheid dat de inzet op Nederlands grondgebied van een Duitse VP, die in Duitsland – naar beoordeling volgens Nederlands recht – mogelijk zou kunnen worden aangemerkt als infiltrant, er niet aan in de weg staat dat zijn feitelijk handelen op Nederlands grondgebied moet worden gezien in het licht van de aan zijn inzet ten grondslag liggende rechtshulpverzoeken en hoe dat feitelijk handelen naar Nederlands recht moet wor-

den gekwalificeerd. De Duitse rechtshulpverzoeken in deze zaak, strekkende tot inzet van de VE in Nederland, kunnen niet anders worden begrepen dan als een verzoek om toepassing van – naar Nederlands recht – pseudokoop en zijn door de VE blijkens zijn feitelijk handelen ook als zodanig begrepen.

HR 02.11.1993, DD 1994, 110

Een door het Bundeskriminalamt opgerichte onderneming met als tussenpersoon informant 'Hugo' en anonieme opsporingsambtenaren A 253 en A 256, levert in Nederland 125 kilo cocaïne af aan verdachte. De pseudotransactie geschiedde in samenwerking met en onder leiding van Nederlandse politie en Openbaar Ministerie. Het Hof overwoog als volgt.

Gelet op de aard en omvang van de op te sporen criminele gedragingen – georganiseerde internationale handel in met name cocaïne op grote schaal – kon worden gekozen voor pseudotransactie. Bij een in dergelijke gevallen noodzakelijke nauwe internationale samenwerking tussen politie en justitie wordt terecht, mits voldoende controlebaar en mits personen niet worden gebracht tot andere handelingen dan waarop hun opzet reeds was gericht, gebruik gemaakt van dit soort onconventionele opsporingsmethoden. Feit van algemene bekendheid is, dat in zaken als deze conventionele opsporingsmethoden ontoereikend zijn; het lag in casu niet voor de hand dat minder ingrijpende opsporingsmethoden dan pseudotransactie tot hetzelfde resultaat zouden hebben geleid. Niet aannemelijk is geworden dat verdachte door de tussenpersonen tot andere handelingen is gebracht dan die waarop zijn opzet reeds was gericht, nu verdachte in zijn contact met die tussenpersonen steeds het initiatief heeft genomen en heeft gehouden, terwijl hem de mogelijkheid openbleef terug te treden.

De opvatting dat een in Duitsland opgestarte pseudotransactie aan de Nederlandse regels moet voldoen is in zijn algemeenheid onjuist. Indien in de Duitse fase handelingen zijn verricht die naar Nederlands recht volstrekt ontoelaatbaar zijn – hetgeen in deze zaak overigens niet aannemelijk is geworden – dan kan dit leiden tot onrechtmatig verkregen bewijs. Alle activiteiten in Nederland zijn ontplooid met toestemming en onder toezicht van het Openbaar Ministerie, waarbij niet aannemelijk is geworden dat hierbij is gehandeld in strijd met in Nederland geldende maatstaven.

Hof Arnhem 30.06.1989, NJ 1989, 867

Bewijs onrechtmatig omdat onvoldoende gebleken is dat de pseudokoop onder zodanige controle van de Zwitserse autoriteiten heeft plaatsgevonden, dat het Tallon-criterium is gehanteerd, en ook de mogelijkheid tot vrijwillig terugtreden voor de verkoper niet is opengelaten.

HR 17.01.1984, NJ 1984, 405 (V-mann David)

Het Hof heeft aangenomen dat het Openbaar Ministerie dat gedeelte van het onderzoek dat niet door de Nederlandse Justitie kon worden gecontroleerd, achteraf heeft getoetst aan Nederlandse maatstaven. Aldus heeft het Openbaar Ministerie dat onderzoek, zij het achteraf, gedekt.

2.8.9 MODELLEN

Zie hoofdstuk 6.10:

1. Bevel pseudokoop / -dienstverlening (art. 126i Sv).
2. Bevel pseudokoop / -dienstverlening (art. 126q Sv).

3. Wijziging/aanvulling/verlenging/beëindiging bevel pseudokoop / -dienstverlening (art. 126i/126q Sv).
4. Bevel pseudokoop / -dienstverlening (art. 126zd Sv).

2.9 BURGERPSEUDOKOOP EN -DIENSTVERLENING

2.9.1 REGELGEVING

Wettekst

Artikel 126ij Sv

1. In een geval als bedoeld in artikel 126i, eerste lid, kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek met een persoon die geen opsporingsambtenaar is, overeenkomen dat deze bijstand verleent aan de opsporing door:
 - a. goederen af te nemen van de verdachte;
 - b. gegevens die zijn opgeslagen, worden verwerkt of overgedragen door middel van een geautomatiseerd werk, door tussenkomst van een openbaar telecommunicatienetwerk af te nemen van de verdachte; of
 - c. diensten te verlenen aan de verdachte.
2. Toepassing van het eerste lid vindt alleen plaats indien de officier van justitie van oordeel is dat geen bevel als bedoeld in artikel 126i, eerste lid, kan worden gegeven.
3. De persoon die op grond van het eerste lid bijstand verleent aan de opsporing, mag bij de uitvoering daarvan een persoon niet brengen tot andere strafbare feiten dan waarop diens opzet reeds tevoren was gericht.
4. Bij de toepassing van het eerste lid legt de officier van justitie schriftelijk vast:
 - a. het misdrijf en indien bekend de naam of anders een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving van de verdachte;
 - b. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste en tweede lid, zijn vervuld;
 - c. de aard van de goederen, gegevens of diensten;
5. De overeenkomst tot pseudokoop of -dienstverlening is schriftelijk en vermeldt:
 - a. de rechten en plichten van de persoon die op grond van het eerste lid bijstand verleent aan de opsporing, alsmede de wijze waarop aan de overeenkomst uitvoering wordt gegeven, daaronder begrepen strafbaar handelen; en
 - b. het tijdstip waarop, of de periode waarbinnen aan de overeenkomst uitvoering wordt gegeven.
6. Artikel 126w, zevende en achtste lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126z Sv

1. In een geval als bedoeld in artikel 126o, eerste lid, kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek met een persoon die geen opsporingsambtenaar is, overeenkomen dat deze bijstand verleent aan de opsporing door goederen af te nemen van of diensten te leveren aan een persoon ten aanzien van wie uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden voortvloeit dat hij betrokken is bij het in het georganiseerd verband beramen of plegen van misdrijven.
2. Toepassing van het eerste lid vindt alleen plaats indien de officier van justitie van oordeel is dat geen bevel als bedoeld in artikel 126q, eerste lid, kan worden gegeven.
3. De persoon die op grond van het eerste lid bijstand verleent aan de opsporing, mag bij de uitvoering daarvan een persoon niet brengen tot andere strafbare feiten dan waarop diens opzet reeds tevoren was gericht.
4. Artikel 126ij, vierde tot en met zesde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Overige regelgeving

1. Regeling infiltratieteams, *Stcrt.* 2000, 7 (opgenomen in hoofdstuk 5).
2. Regeling financieel beheer infiltratie, *Stcrt.* 1998, 141 (opgenomen in hoofdstuk 5).
3. Regeling bijzondere opsporingsgelden, *Stcrt.* 2006, 39 (opgenomen in hoofdstuk 5).

2.9.2 BEGRIJSBEPALING

Onder burgerpseudokoop of -dienstverlening wordt verstaan het door een burger verlenen van bijstand aan de opsporing door goederen of gegevens af te nemen van of diensten te verlenen aan de verdachte, of een persoon die betrokken is bij het in georganiseerd verband beramen of plegen van misdrijven.

2.9.3 BETEKENIS

- Op grond van artikel 126ij Sv kan de officier van justitie met een persoon die geen opsporingsambtenaar is, schriftelijk overeenkomen dat deze bijstand verleent aan de opsporing door:
 - goederen af te nemen van de verdachte;
 - gegevens die zijn opgeslagen, worden verwerkt of overgedragen door middel van een geautomatiseerd werk, door tussenkomst van een openbaar telecommunicatienetwerk af te nemen van de verdachte; of
 - diensten te verlenen aan de verdachte.
- Op grond van artikel 126z Sv kan de officier van justitie met een persoon die geen opsporingsambtenaar is, overeenkomen dat deze bijstand verleent aan de opsporing door goederen af te nemen van of diensten te leveren aan een persoon ten aanzien van wie uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden voortvloeit dat hij betrokken is bij het in het georganiseerd verband beramen of plegen van misdrijven. In dit artikel is dus niet de bevoegdheid opgenomen om gegevens die zijn opgeslagen, worden verwerkt of overgedragen door middel van een geautomatiseerd werk, door tussenkomst van een openbaar telecommunicatienetwerk af te nemen.
- Burgerpseudokoop en -dienstverlening is slechts toegestaan indien een bevel politieële pseudokoop of -dienstverlening (art. 126i en 126q Sv) in redelijkheid niet kan worden gegeven (subsidiariteits).
- De bevoegdheid tot burgerpseudokoop en -dienstverlening is toegestaan in geval van verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67 lid 1 Sv, dan wel van een verdenking dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd.
- De bevoegdheid tot burgerpseudokoop en -dienstverlening kan slechts worden toegepast indien er sprake is van een verdachte (art. 126ij Sv) dan wel een persoon die betrokken is bij het in georganiseerd verband beramen of plegen van ernstige misdrijven (art. 126z Sv).

- De bevoegdheid tot burgerpseudokoop en -dienstverlening kan op grond van artikel 126zt Sv ook worden toegepast in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf. Zie hieromtrent hoofdstuk 1.11 Opsporing terroristische misdrijven.
- De bevoegdheid tot burgerpseudokoop en -dienstverlening mag niet worden toegepast met de uitsluitende bedoeling om de informatiepositie te verbeteren. De inzet van deze bevoegdheid moet dus wel een strafvorderlijk doel dienen. Burgerpseudokoop en -dienstverlening kan verschillende strafvorderlijke belangen dienen. In het algemeen zal deze bevoegdheid worden toegepast ter verkrijging van het bewijs van het aanwezig hebben en/of het afleveren van verboden voorwerpen. Deze bevoegdheid kan ook worden toegepast met het oog op het in stand houden van de cover van de burger (de zogenaamde vertrouwensaankoop). Daarnaast kan er ook sprake zijn van een zogenaamde vooraankoop. Hiervan is sprake in het geval goederen worden afgenomen met de bedoeling om vast te stellen of de goederen een ongeoorloofd karakter hebben, dan wel een strafbaar feit is gepleegd met deze goederen. Tot slot bestaat ook de mogelijkheid dat de burger een 'monster' koopt van een af te nemen partij goederen om de kwaliteit te kunnen testen (de zogenaamde monster-aankoop).
- Kenmerkend voor de bevoegdheid tot burgerpseudokoop en -dienstverlening is dat de burger, waarmee een schriftelijke overeenkomst is afgesloten, undercover optreedt. Dat wil zeggen dat voor de buitenwereld niet kenbaar is dat de burger optreedt ten behoeve van de opsporing. De burger kan in dit geval gebruikmaken van zijn eigen identiteit of van een aangenomen identiteit.
- In beginsel heeft pseudokoop en -dienstverlening een eenmalig karakter. Aan een eenmalige actie die is gericht op het tot stand brengen van een pseudokoop of -dienstverlening kunnen echter meerdere contacten ter voorbereiding voorafgaan. De burger zal immers vertrouwen moeten inwinnen bij de verdachte of de persoon die betrokken is bij het in het georganiseerd verband beramen of plegen van misdrijven. Toepassing van deze bevoegdheid kan dan ook een langere duur beslaan.
- Met het 'afnemen van goederen' wordt niet alleen bedoeld het kopen van goederen, maar iedere vorm van door de burgerpseudokoper gerealiseerde feitelijke overdracht van goederen. Uit de wetsgeschiedenis is niet gebleken dat bepaalde soorten goederen niet voor een pseudokoop in aanmerking komen. Toch kan de afname van bepaalde goederen, zoals menselijke organen, worden aangemerkt als politiek gevoelig of ethisch onaanvaardbaar. Of de officier van justitie met een burger kan overeenkomen dat de burger zo'n goed mag afnemen, is mede afhankelijk van de proportionaliteit ten opzichte van het opsporingsbelang.
- Voorbeelden van diensten die door de burgerpseudodienstverlener kunnen worden geleverd, zijn het wisselen van geld of het transporteren van verboden middelen. In beginsel kan het verlenen van deze diensten plaatsvinden door of vanwege een door de politie (of de burger) opgezet dekmantelbedrijf (storefront). In voorkomende gevallen kan de oprichting en exploitatie van een dekmantelbedrijf, zoals een wisselkantoor, worden aangemerkt als het verlenen

van medewerking aan een georganiseerd verband (infiltratie dus). Het onderscheid tussen burgerpseudodienstverlening en burgerinfiltratie zal in dit geval afhankelijk zijn van de omstandigheden in het concrete geval. Indien er wordt deelgenomen aan een georganiseerd verband zal er sprake zijn van infiltratie.

- Burgerpseudoverkoop kan niet worden aangemerkt als het verlenen van een pseudodienst. Pseudoverkoop is als zelfstandige bevoegdheid namelijk niet toegelaten op grond van artikel 126ij/126z Sv.
- De in artikel 126ij Sv opgenomen bevoegdheid om gegevens (die zijn opgeslagen, worden verwerkt of overgedragen door middel van een geautomatiseerd werk, door tussenkomst van een openbaar telecommunicatienetwerk) af te nemen, geeft de mogelijkheid om via het internet gegevens (zoals foto's of video-beelden) van een verdachte af te nemen. Deze bevoegdheid is niet opgenomen in artikel 126z Sv.
- In artikel 80quinquies Sr wordt het begrip 'gegeven' omschreven. Hieronder wordt verstaan iedere weergave van feiten, begrippen of instructies, al dan niet op een overeengekomen wijze, geschikt voor overdracht, interpretatie of verwerking door personen of geautomatiseerde werken.
- Onder burgerpseudokoop moet ook de situatie worden verstaan waarin de burger voorwendt goederen te willen afnemen en tot afspraken komt met de verdachte strekkende tot aankoop en aflevering van goederen, met de bedoeling in te grijpen op het moment dat de verdachte tot aflevering overgaat (zie paragraaf 2.8.8 Politie pseudokoop en -dienstverlening: HR 30 september 2003).
- Op grond van artikel 126ij/126z lid 3 Sv mag de burgerpseudokoper of -dienstverlener de verdachte respectievelijk de persoon die betrokken is bij het in georganiseerd verband beramen of plegen van misdrijven niet brengen tot andere strafbare feiten dan die waarop diens opzet reeds was gericht (Tallon-criterium). Achteraf moet dus kunnen worden vastgesteld dat de verdachte of de persoon die betrokken is bij het in het georganiseerd verband beramen of plegen van misdrijven de misdrijven ter zake waarvan hij wordt vervolgd, ook zou hebben begaan als de burgerpseudokoper of -dienstverlener er niet tussen was gekomen. Een burgerpseudokoper mag een verdachte die wordt verdacht van de productie van xtc-pillen dus niet verzoeken om wapens te gaan leveren.
- De bevoegdheid tot burgerpseudokoop of -dienstverlening is in beginsel slechts toepasbaar ten aanzien van de verdachte die in het schriftelijke document staat vermeld. Indien de verdachte tegen wie deze bevoegdheid zich richt op eigen initiatief andere personen betreft bij het contact met de burgerpseudokoper is het niet noodzakelijk om het schriftelijke document uit te breiden door het vermelden van deze andere personen. De bevoegdheid tot burgerpseudokoop of -dienstverlening is namelijk ook toegestaan ten aanzien van personen die niet in het schriftelijke document staan vermeld, zolang de uitvoering van de bevoegdheid zich richt op de in dit document genoemde personen.

- Van burgerpseudokoop of -dienstverlening kan uitsluitend sprake zijn in het geval de koop of de dienstverlening door een burger heeft plaatsgevonden op initiatief en onder regie van politie en justitie. Indien de burger zelf het initiatief heeft genomen om van/aan een verdachte een goed te kopen of dienst te verlenen en dit niet onder regie van politie en justitie heeft plaatsgevonden, dan heeft dit handelen niet plaatsgehad onder gezag van politie en justitie. De burger is dan ook zelf verantwoordelijk voor eventuele strafbare feiten die dergelijk handelen heeft opgeleverd. In beginsel kan de op deze wijze verkregen informatie wel worden gebruikt in een strafzaak. Als uitgangspunt geldt hierbij dat politie en justitie geen sturende betrokkenheid bij deze handelingen heeft gehad.
- Het is een burger toegestaan om strafbare feiten (zoals de aankoop en het transport van verdovende middelen of het witwassen van crimineel geld) te plegen bij de uitvoering van een schriftelijke overeenkomst burgerpseudokoop of -dienstverlening. Dit strafbaar handelen moet op grond van artikel 126ij lid 5 sub a of 126z lid 4 Sv wel in de schriftelijke overeenkomst worden vermeld. Of de officier van justitie kan toestaan dat de burger in dit kader een strafbaar feit mag begaan, is afhankelijk van de proportionaliteit ten opzichte van het opsporingsbelang. Zo ligt het niet voor de hand dat de officier van justitie met de burger schriftelijk overeenkomt dat deze ernstigere strafbare feiten pleegt dan door de pseudokoop of -dienstverlening (waarschijnlijk) aan het licht zal komen.
- Een burger die uitvoering geeft aan een schriftelijke overeenkomst burgerpseudokoop en -dienstverlening mag er op vertrouwen dat hij niet vervolgd zal worden voor strafbare feiten die hij in het kader van de uitvoering van de overeenkomst heeft begaan. De burger handelt namelijk in opdracht van de officier van justitie.
- Een burger kan bij de uitvoering van een schriftelijke overeenkomst burgerpseudokoop en -dienstverlening echter in een situatie belanden waarin hij onverwachts betrokken raakt bij strafbare feiten waar de overeenkomst niet in voorziet. Aangezien het plegen van deze strafbare feiten achteraf niet door een wijziging in de overeenkomst kan worden gedekt, zal gekeken moeten worden of de overeenkomst mondeling kan worden gewijzigd. Indien dit niet mogelijk is, geldt als uitgangspunt dat de burger die in het kader van de pseudokoop of -dienstverlening andere strafbare feiten pleegt dan die hem volgens de schriftelijke overeenkomst uitdrukkelijk zijn toegestaan, daarvoor als verdachte strafrechtelijk aansprakelijk is. Oordeelt de officier van justitie achteraf dat het verrichten van deze strafbare handelingen aanvaardbaar of onontkoombaar was in het licht van de uit te voeren pseudoactiviteit, dan kan hij besluiten niet tot vervolging over te gaan.

2.9.4 PROCEDURE

- De officier van justitie kan pas met een burger schriftelijk overeenkomen dat hij bijstand verleent aan de opsporing nadat de hoofdofficier van justitie hiervoor toestemming heeft verleend.
- Indien er twijfel bestaat of de in een bepaald onderzoek voorgenomen of aangevangen burgerpseudokoop of -dienstverlening in de richting van burgerin-

filtratie gaat, moet voor wat betreft het toetsingstraject worden gekozen voor het infiltratieregime. Dit heeft met name als consequentie dat in de goedkeuringsprocedure, via de Centrale Toetsingscommissie, het College van procureurs-generaal moet worden betrokken.

- Indien toestemming wordt gegeven om de bevoegdheid tot burgerpseudokoop of -dienstverlening toe te passen, zal de officier van justitie (naast het afsluiten van een schriftelijke overeenkomst met de burger) op grond van artikel 126ij/126z lid 4 Sv een schriftelijk document moeten opstellen waarin de volgende gegevens moeten worden vastgelegd:
 - het misdrijf en indien bekend de naam of anderszins een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving van de verdachte of een omschrijving van het georganiseerde verband;
 - de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste en tweede lid, zijn vervuld;
 - een omschrijving van de aard van de goederen, gegevens of diensten;
- De gegevens die in het schriftelijke document moeten worden beschreven, komen overeen met de gegevens die in een bevel politie pseudokoop en -dienstverlening moeten worden vermeld.
- In de schriftelijke overeenkomst die moet worden afgesloten met de persoon die bijstand verleent aan de opsporing zal de officier van justitie de rechten en plichten van de burger, alsmede de wijze waarop aan de overeenkomst uitvoering wordt gegeven (daaronder begrepen strafbaar handelen) moeten vermelden. Ook al is er in artikel 126ij/126z Sv geen maximumtermijn opgenomen voor de bevoegdheid tot burgerpseudokoop en -dienstverlening zal in de overeenkomst echter wel het tijdstip of de periode vermeld moeten worden waarbinnen aan de overeenkomst uitvoering wordt gegeven.
- De schriftelijke overeenkomst kan schriftelijk worden gewijzigd, aangevuld, verlengd of beëindigd.
- Het schriftelijke document als bedoeld in artikel 126ij/126z lid 4 Sv zal bij de processtukken gevoegd moeten worden. In beginsel geldt dit niet ten aanzien van de schriftelijke overeenkomst die met de burger is afgesloten. Aangezien in deze overeenkomst gegevens kunnen zijn opgenomen die de identiteit van de burger kunnen verhullen, zullen deze gegevens moeten worden afgeschermd door bijvoorbeeld in de schriftelijke overeenkomst de burger aan te duiden onder een codenummer. Zie hieromtrent de hoofdstukken 1.4 Schriftelijke verantwoording en 1.6 Afscherming.

2.9.5 UITVOERING

Algemeen

Voor deze opsporingsbevoegdheid geldt uiteraard ook hetgeen in hoofdstuk 1 is vermeld over

- schriftelijke verantwoording;
- bescherming van beroepsgeheimhouders;
- afscherming;

- notificatie;
- gegevensbeheer; en
- internationale samenwerking.

Begeleiding door opsporingsambtenaren

- Omdat de inzet van een burgerpseudokoper of -dienstverlener risico's met zich mee kan brengen in verband met de integriteit en de beheersbaarheid van de opsporing zal bijzondere aandacht besteed moeten worden aan de betrouwbaarheid en de stuurbaarheid van de in te zetten burger. De burger zal dan ook altijd begeleid moeten worden door een opsporingsambtenaar. Dit kan een opgeleide begeleider van een politie-infiltratieteam zijn, maar dat hoeft niet. Afhankelijk van de omstandigheden van het geval zal de officier van justitie moeten beslissen of het in een concreet geval geboden is om de burger te laten begeleiden door een begeleider van een politie-infiltratieteam.
- De opsporingsambtenaar die is belast met de begeleiding van de burger die bijstand verleent aan de opsporing zal in een journaal gedetailleerd verslag moeten doen van de contacten die hij heeft gehad met de burger en de door de burger gedane waarnemingen. Een journaal is een intern werkdocument van de politie dat niet bij de processtukken hoeft te worden gevoegd. De opsporingsambtenaar zal daarnaast een proces-verbaal moeten opmaken waarin de voor de zaak relevante gegevens (zowel in ontlastende als belastende zin) staan gerelateerd. Dit proces-verbaal moet wel bij de processtukken worden gevoegd.

2.9.6 BIJZONDERHEDEN

Onderscheid met andere bijzondere opsporingsbevoegdheden

Burgerinfiltratie (art. 126w/126x Sv)

- De bevoegdheid tot burgerpseudokoop of -dienstverlening onderscheidt zich van de bevoegdheid tot burgerinfiltratie doordat de burger in geval van een burgerpseudokoop of -dienstverlening niet *deelneemt of medewerking verleent* aan een groep van personen of een georganiseerd verband waarbinnen misdrijven worden beraamd of gepleegd. In geval van burgerinfiltratie is het namelijk de bedoeling dat de burger daadwerkelijk gaat participeren in de criminele groep, waardoor hij in staat is om bewijsmateriaal te vergaren dat nodig is in het belang van het onderzoek. Burgerpseudokoop of -dienstverlening heeft in beginsel echter een eenmalig karakter. Deze bevoegdheid zal veelal worden toegepast ter verkrijging van het bewijs van het aanwezig hebben en/of het afleveren van verboden voorwerpen.
- De bevoegdheid tot burgerinfiltratie kan op grond van artikel 126w Sv slechts aan de orde zijn in het geval er sprake is van een groep van personen waarbinnen misdrijven worden beraamd of gepleegd. De bevoegdheid tot burgerpseudokoop of -dienstverlening ex artikel 126ij Sv kan daarentegen ook aan de orde zijn buiten een groep van personen waarbinnen misdrijven worden beraamd of gepleegd, namelijk indien er sprake is van een verdachte.
- De bevoegdheid tot burgerpseudokoop of -dienstverlening kan worden toegepast in het belang van het onderzoek, terwijl de bevoegdheid tot burgerinfiltratie slechts kan worden toegepast indien het onderzoek dit dringend vordert.

- Indien er sprake is van burgerinfiltratie geldt er een verbod op het inzetten van criminele burgers. Dit verbod geldt niet voor burgerpseudokoop of -dienstverlening.
- Een burgerinfiltrant moet altijd worden begeleid door een opgeleide begeleider van een politie-infiltratieteam. Een burgerpseudokoper of -dienstverlener moet ook worden begeleid door een opsporingsambtenaar, maar dit hoeft geen begeleider te zijn van een politie-infiltratieteam.

Stelselmatige informatie-inwinning door een burger (art. 126v Sv)

- De bevoegdheid tot burgerpseudokoop of -dienstverlening onderscheidt zich van de bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie door een burger doordat de burger in geval van pseudokoop of -dienstverlening bevoegd is om strafbare feiten te plegen. Dit is niet toegestaan bij het stelselmatig inwinnen van informatie.
- De bevoegdheid tot burgerpseudokoop of -dienstverlening zal veelal worden toegepast ter verkrijging van het bewijs van het aanwezig hebben en/of het afleveren van verboden voorwerpen, terwijl de bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie door een burger wordt toegepast met de bedoeling om informatie in te winnen over de verdachte waardoor een min of meer volledig beeld van bepaalde aspecten van diens leven wordt verkregen.
- De bevoegdheid tot burgerpseudokoop of -dienstverlening ex artikel 126ij Sv kan slechts worden toegepast ten aanzien van een verdachte. De bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie door een burger op grond van artikel 126v Sv kan daarentegen ook worden toegepast ten aanzien van andere personen dan de verdachte (zoals personen die contacten onderhouden met de verdachte). Door het onderhouden van contacten met deze personen kan er namelijk ook informatie worden ingewonnen over de verdachte.

Samenloop met andere bijzondere opsporingsbevoegdheden

Burgerinfiltratie (art. 126w/126x Sv)

- De bevoegdheid tot burgerinfiltratie omvat de bevoegdheid van burgerpseudokoop en -dienstverlening. Het doen van een pseudokoop of het verlenen van een pseudodienst door een burger kan namelijk plaatsvinden als een vorm van deelnemen of medewerking verlenen aan een criminele groepering. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan een vertrouwensaankoop. In zo'n geval hoeft er geen aparte overeenkomst te worden afgesloten met de burger. Wel zal in de overeenkomst infiltratie die met de burger is afgesloten, bij de omschrijving van de wijze waarop aan de overeenkomst uitvoering wordt gegeven, vermeld moeten dat de bevoegdheid tot burgerpseudokoop of -dienstverlening mag worden toegepast. Voor het verrichten van pseudokopen door een burger tijdens een infiltratietraject is wel de afzonderlijke toestemming van het College van procureurs-generaal vereist. Het College laat zich daarbij adviseren door de Centrale Toetsingscommissie.

Stelselmatige informatie-inwinning door een burger (art. 126v Sv)

- Indien met een burger een overeenkomst is afgesloten om bijstand te verlenen aan de opsporing door stelselmatig informatie in te winnen omtrent een ver-

dachte kan deze burger (in het kader van een lopend opsporingsonderzoek) ook worden ingezet als burgerpseudokoper of -dienstverlener. Door de combinatie van deze opsporingsbevoegdheden kan mogelijk sprake zijn van burgerinfiltratie. Indien er twijfel bestaat of deze combinatie in de richting van burgerinfiltratie gaat, moet voor wat betreft het toetsingstraject worden gekozen voor het infiltratieregime. Dit heeft met name als consequentie dat in de goedkeuringsprocedure, via de Centrale Toetsingscommissie, het College van procureurs-generaal moet worden betrokken.

- De informatie die is verkregen op grond van de bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie door een burger kan voor de officier van justitie aanleiding zijn om met de burger overeen te komen dat deze bijstand verleent aan de opsporing door goederen of gegevens af te nemen van of diensten te verlenen aan de verdachte of de persoon die betrokken is bij het in georganiseerd verband beramen of plegen van ernstige misdrijven.
- De burger die als informant stelselmatig informatie inwint over de verdachte mag bij de toepassing van een pseudokoop of -dienstverlening niet betrokken zijn bij strafbare feiten waarover hij informeert.

Afscherming

- De resultaten die worden verkregen door de inzet van de bevoegdheid tot burgerpseudokoop of -dienstverlening kunnen als bewijs in de strafzaak worden ingebracht. Dit heeft tot gevolg dat deze resultaten integraal ter terechtzitting verantwoord moeten kunnen worden. Dit kan als consequentie hebben dat de burgerpseudokoper of -dienstverlener als getuige moet worden gehoord. Om verschillende redenen kan het echter gewenst zijn om de identiteit van de burger af te screenen. Door openbaarmaking van de identiteit van de burger kan zijn veiligheid namelijk in het geding komen. Indien de burger als getuige wordt opgeroepen, bestaan er verschillende mogelijkheden om de identiteit van de burger af te screenen. De burger zou namelijk op de voet van artikel 190 lid 2 of 290 lid 1 Sv als beperkt anonieme getuige gehoord kunnen worden. Daarnaast zou in dit geval een beroep gedaan kunnen worden op de bedreigde getuigenregeling (art. 226a-226f Sv).

Internationale samenwerking

Zie hoofdstuk 1.9 Internationale samenwerking

Inkomende verzoeken

- Op grond van artikel 552oa Sv is er voor de uitvoering van een buitenlands verzoek tot toepassing van de bevoegdheid tot burgerpseudokoop en -dienstverlening geen verdrag vereist.
- De uitvoering van een buitenlands verzoek tot toepassing van de bevoegdheid tot burgerpseudokoop en -dienstverlening zal plaats moeten vinden met inachtneming van het (eventuele) verdrag en de Nederlandse wetsbepalingen, voorschriften en procedures (art. 126ij/126z Sv en de in Titel X van het Wetboek van Strafvordering opgenomen artikelen). Daarnaast is ook de regelgeving omtrent notificatie, bewaring en vernietiging van toepassing (art. 126aa lid 2 en 126bb tot en met 126dd Sv).

- De uitvoering van het rechtshulpverzoek zal in dit geval plaatsvinden onder volledige verantwoordelijkheid en regie van het Nederlands openbaar ministerie en de Nederlandse politie.
- De officier van justitie kan op eigen gezag aan een buitenlands verzoek tot toepassing van de bovengenoemde opsporingsbevoegdheid uitvoering geven. Indien ter uitvoering van een buitenlands burgerinfiltratietraject aan de Nederlandse autoriteiten wordt verzocht om toe te staan dat op Nederlands grondgebied bepaalde handelingen worden verricht door een buitenlandse burgerinfiltrant, zal de officier van justitie bij de beoordeling van dit rechtshulpverzoek alleen moeten uitgaan van de beoogde handelingen die door de burger op Nederlands grondgebied zullen worden verricht. Dit kan betekenen dat, hoewel er – naar beoordeling volgens Nederlands recht – in het buitenland sprake is van burgerinfiltratie de feitelijke handelingen die in Nederland moeten plaatsvinden, aangemerkt kunnen worden als burgerpseudokoop of -dienstverlening.
- Indien het verzoek uit het buitenland zich richt op het geval waar het gaat om een burger met een strafrechtelijke achtergrond, dan zal de officier van justitie de betrouwbaarheid en bestuurbaarheid van de burger nader moeten (laten) toetsen in relatie tot de handelingen die deze burger op Nederlands grondgebied moet verrichten. In dit geval zal de hoofdofficier van justitie de zaak, inclusief de conceptovereenkomst, via de CTC ter goedkeuring voor moeten leggen aan het College van procureurs-generaal (zie ook hoofdstuk 3.2 CTC).

Uitgaande verzoeken

- Burgerpseudokoop of -dienstverlening mag slechts in het buitenland plaatsvinden nadat door de aldaar bevoegde autoriteiten toestemming is verleend op basis van een voorafgaand justitieel rechtshulpverzoek.
- Rechtshulpverzoeken tot burgerpseudokoop en -dienstverlening dienen via de (L)IRC's aan de bevoegde buitenlandse autoriteiten aangeboden te worden. In verband met de mogelijke afbreukrisico's die de inzet van deze bevoegdheid met zich mee kan brengen, kan een rechtshulpverzoek tot toepassing van de bevoegdheid tot burgerpseudokoop of -dienstverlening ook rechtstreeks aan de bevoegde autoriteiten in het buitenland worden aangeboden.

2.9.7 VOORBEELDEN

Bij al de navolgende voorbeelden wordt ervan uitgegaan dat inzet van een politieke pseudokoper in redelijkheid niet mogelijk is.

- Uit het buitenland is een postpakketje binnengekomen bij een post- en pakketten-service. Door de douane is geconstateerd dat het betreffende pakketje cocaïne bevat. Om de geadresseerde van het pakketje te kunnen identificeren en aan te houden, wordt een medewerker van het bedrijf verzocht om het betreffende pakketje te bezorgen op het adres dat vermeld staat op het pakketje. In dit geval kan de door de burger verleende medewerking niet worden aangemerkt als een dienst in de zin van artikel 126ij/126z Sv. Er behoeft dan ook geen overeenkomst burgerpseudodienstverlening afgesloten te worden met de betreffende medewerker.

- Een persoon, al dan niet informant, meldt aan de politie dat in een discotheek een nieuw soort pillen wordt aangeboden. Besloten wordt een burger zo'n pil te laten kopen van de aanbieder, opdat deze ter zake van overtreding van de Opiumwet kan worden aangepakt. Er zal in dit geval een overeenkomst moeten worden gesloten met de burger. Dit geldt ook als de aankoop is gericht op de beantwoording van de vraag of de pillen onder de Opiumwet vallen of om de betrouwbaarheid van de informatie vast te kunnen stellen.
- Een informant meldt dat hij door een persoon is benaderd die hem nachtkijkers te koop heeft aangeboden. Aangezien er enige tijd geleden nachtkijkers zijn ontvreemd, bestaat het vermoeden dat het hier om dezelfde kijkers gaat. Hoewel het niet bekend is of het gaat om gestolen kijkers, zal er zekerheidshalve een overeenkomst burgerpseudokoop met de informant afgesloten moeten worden indien deze informant op verzoek van een officier van justitie zo'n kijker koopt.
- Een informant meldt dat tot zijn verbijstering in een van zijn schuren, waartoe ook anderen dan hij toegang hebben, een partij gestolen goederen is opgeslagen. In overleg met de officier van justitie wordt besloten de partij goederen te laten staan. Omdat hier niet sprake is geweest van een vooraf beoogde op verzoek van politie en justitie opgezette dienstverlening geldt tot het moment van melding dat er sprake was van een voldongen feit. Gezien het voortdurende karakter van het delict heling zal voor de periode daarna alsnog een overeenkomst gesloten moeten worden.
- Onder burgerpseudodienstverlening valt de situatie waarbij een bank of een andere financiële instelling bewust en op verzoek van justitie medewerking gaat verlenen aan het verboeken van gelden waarvan op basis van feiten en omstandigheden het vermoeden bestaat dat deze van misdrijf afkomstig zijn (witwastransacties). In dergelijke gevallen is een overeenkomst met de officier van justitie vereist.
- Een burger die op eigen initiatief bepaalde handelingen verricht die aangemerkt kunnen worden als burgerpseudokoop of -dienstverlening kunnen achteraf niet worden afgedekt door het sluiten van een overeenkomst tussen de officier van justitie en de burger. De strafbare feiten die dit handelen met zich meebrengt, komen in beginsel dan ook voor rekening van de burger. Deze persoon kan door de officier van justitie dan ook als verdachte worden aangemerkt. De resultaten die in dit kader door de burger zijn verkregen, kunnen wel als bewijs worden gebruikt in het onderzoek. Het zal dan wel moeten gaan om voldongen feiten, waarop politie en justitie geen invloed hebben kunnen uitoefenen.
- Een burger die de opdracht van een criminele organisatie aanvaardt om een loods te bouwen die klaarblijkelijk bestemd is voor het wegzetten van gestolen goederen, heeft een overeenkomst burgerpseudodienstverlening, ook indien de goederen nog niet gestolen zijn.
- In Frankrijk loopt al enige tijd een infiltratietraject waarbij sprake is van de inzet van een criminele burgerinfiltrant. De burger zal een ontmoeting hebben in Nederland om aldaar een partij drugs af te nemen van de leveranciers. De

opzet is dat de burgerinfiltrant de drugs vervolgens vervoert naar Frankrijk. Bij de aflevering aldaar is de Franse justitie voornemens de partij in beslag te nemen en de afnemers te arresteren. De activiteit van de burger op Nederlands grondgebied moet worden beoordeeld op de in Nederland te verrichten onderzoekshandelingen. Het gaat hier dan ook om burgerpseudokoop.

2.9.8 JURISPRUDENTIE

Zie ook de jurisprudentie bij hoofdstuk 2.8 Politieïle pseudokoop en -dienstverlening.

HR 23.11.2004, LJN AQ8478

Artikel 126jj Sv betreft, voor zover hier van belang, de situatie waarin een burger in een strafrechtelijk onderzoek goederen afneemt van de verdachte ten behoeve van de opsporing. Het oordeel van het Hof dat erop neerkomt dat zich te dezen een zodanige situatie niet voordoet, getuigt niet van een onjuiste rechtsopvatting en is in het licht van de door het Hof hierboven samengevatte, vaststellingen ook niet onbegrijpelijk. Gelet op die vaststellingen wordt de onderhavige zaak niet alleen hierdoor gekenmerkt dat het initiatief tot de terugkoop van de bij Sotheby's gestolen schilderijen is uitgegaan van S. maar ook daardoor dat de medewerker van Sotheby's daarop reeds was ingegaan voordat deze de politie daarover had ingelicht, terwijl de Officier van Justitie of de politie de medewerker niet met het oog op de opsporing heeft ingeschakeld in het kader van een door de autoriteiten geregisseerde aankoop en de bemoeienis van de politie zich jegens de medewerker ertoe heeft beperkt te adviseren hoe verder te handelen ten aanzien van de geplande overdracht van de schilderijen tussen S. en die medewerker. In zoverre slaagt het middel niet.

HR 02.11.1999, NJ 2000, 162

In deze zaak was gebruik gemaakt van pseudokoop door een burger met criminele antecedenten, die de verdachten reeds langer kende. Verder vonden de contacten van de introducent met de verdachten voor een belangrijk deel plaats op Duits territorium en onder controle van Duitse opsporingsambtenaren. De verslaglegging in de strafzaak was beperkt tot de contacten van introducent als pseudokoper, terwijl omtrent de overige contacten met de verdachten de verslaglegging ontbrak.

Het hof stelde vast dat naar de huidige maatstaven onvoldoende controle was uitgeoefend op de inzet van de burgerpseudokoper. Een dergelijke controle was met name geboden, omdat van hem bekend was dat hij criminele antecedenten had en omdat het ging om het optreden van iemand die buiten de Nederlandse rechtsfeer viel. Het overlaten van controle aan opsporingsambtenaren van een vreemde staat biedt onvoldoende garanties voor een effectieve uitoefening ervan en een toetsing achteraf door OM en rechter. Die toetsing wordt in het bijzonder nog belemmerd nu van de contacten van de burgerpseudokoper en verdachte zich in het dossier geen verslaglegging bevindt, voor zover de pseudokopers daarbij niet rechtstreeks betrokken waren. Het gebrek aan controle – het niet vermelden van onderzoekshandelingen (met name de contacten tussen de burgerpseudokoper en de Duitse opsporingsambtenaar en de contacten met de verdachten) – is echter niet van zodanige aard, dat daardoor de belangen van de verdachte ten aanzien van zijn recht op eerlijke behandeling van zijn zaak op grove wijze zijn veronachtzaamd. Wel compen-

seerde het hof deze bij het voorbereidend onderzoek gebleken vormverzuimen in de hoogte van de straf. Verder oordeelde het hof, dat de terughoudendheid bij het verschaffen van inlichtingen omtrent het optreden van de burgerpseudokoper niet kan worden beschouwd als een (poging tot) bewuste misleiding van de rechter. Het gebrek aan controle brengt op zich zelf niet reeds mee, dat de inzet van de pseudokoper als onrechtmatig moet worden gezien.

Rb. Haarlem 27.10.2006, LJN AZ1226

De raadsman heeft aangevoerd dat op de voet van het bepaalde in artikel 359a van het Wetboek van Strafvordering strafverlaging moet worden toegepast. Hij heeft daartoe gesteld dat sprake is geweest van burgerpseudodienstverlening in de zin van artikel 126ij Wetboek van Strafvordering, nu de politie een medeverdachte heeft gevraagd haar normale gang te vervolgen op Schiphol om op deze wijze de afhalers te achterhalen. De voorwaarden die aan het geven van voornoemd bevel worden gesteld volgens artikel 126ij lid 4, zijn in deze niet gevolgd. De raadsman stelt zich daarnaast op het standpunt dat de medeverdachte is aan te merken als criminele burger. De Memorie van Toelichting bij artikel 126ij maakt duidelijk dat wetgever bijzonder huiverig is voor het inzetten van criminele burgers bij de opsporing van strafbare feiten.

De rechtbank verwerpt dit verweer en overweegt daartoe als volgt.

Tussen de medeverdachte en de betreffende opsporingsambtenaren is geen overeenkomst tot stand gekomen op grond waarvan de medeverdachte een dienst verleent. Men heeft deze aangehouden verdachte slechts kortdurend haar weg laten vervolgen en de handelingen laten verrichten die zij reeds voornemens was te verrichten. Hierbij is zij voortdurend onder observatie geweest van opsporingsambtenaren met als doel het onderkennen van haar afhalers op Schiphol. Er is geen sprake van burgerpseudodienstverlening in de zin van artikel 126ij van het Wetboek van Strafvordering en ook anderszins valt de voornoemde situatie niet onder titel VA eerste boek van het Wetboek van Strafvordering.

Rb. 's-Gravenhage 14.04.2006, LJN AX9351

Artikel 126ij Sv heeft betrekking op het geval dat de officier van justitie met een burger overeenkomt dat deze bijstand verleent aan de opsporing, door goedereen af te nemen van, of diensten te verlenen aan de verdachte. Het artikel ziet op het geval waarin het initiatief van de koop uitgaat van het openbaar ministerie. Uit de verklaring van P. en zijn runner 'De Oudste' blijkt dat in het onderhavige geval het initiatief tot koop van de partij vals geld evenwel uitgegaan is van de medeverdachte P., die daartoe medeverdachte Y. heeft benaderd. P. heeft vervolgens op 6 april 2005 de CIE ingelicht over zijn bezit van het proefbiljet en de aanwezigheid van een partij vals geld. Op 8 april 2005 heeft hij aanvullende informatie verstrekt over de levering van deze partij vals geld. Niet gebleken is dat de officier van justitie, de CIE of een ander onderdeel van de politie, P. heeft ingeschakeld in het kader van een door de autoriteiten geregisseerde aankoop. De bemoeienis van de CIE heeft zich klaarblijkelijk beperkt tot het vergaren van informatie door de CIE van P. met het oog op de onderschepping van de partij vals geld en het advies aan P. hoe verder te handelen met het valse biljet en de geplande overdracht.

De Rechtbank is in het licht van het voorgaande van oordeel dat geen sprake is geweest van een burgerpseudokoop als bedoeld in artikel 126ij Sv. De Rechtbank verwerpt derhalve deze grond van het beroep op niet-ontvankelijkheid van het openbaar ministerie.

Rb. 's-Gravenhage 20.07.2000, LJN AA6825

Uit het proces-verbaal blijkt dat verbalisanten de opdracht kregen te gaan naar een bepaalde plaats alwaar zich een persoon zou ophouden die iets zou kunnen vertellen omtrent de overdracht van verdovende middelen. Ter plaatse worden zij aangesproken door een man, Van der M., die zegt voornemens te zijn in een bepaald perceel verdovende middelen te gaan kopen. Verbalisanten spreken vervolgens met Van der M. af dat hij hen na de koop een wenk zal geven. Na 10 minuten komt Van der M. weer naar buiten met 3 bolletjes cocaïne, ten aanzien waarvan hij verklaart deze zojuist te hebben gekocht van een persoon in het perceel. Deze persoon wordt vervolgens aangehouden, terwijl hij in het bezit is van verdovende middelen.

De rechtbank is van oordeel dat hier sprake is van een burgerpseudokoop in de zin van artikel 126ij Sv. Op grond van de mededelingen van Van der M. konden de verbalisanten de later aangehouden persoon als verdachte aanmerken. De daarop volgende handelingen van verbalisanten, te weten de afspraak die zij met deze Van der M. maken om hen na afloop van de koop van verdovende middelen in het perceel in kennis te stellen, het posten en observeren van dit perceel, het zich laten tonen van de aangekochte bolletjes cocaïne door Van der M., het zich begeven naar voormeld perceel en het aanspreken van de man die uit voormeld perceel lijkt te komen zijn – zowel elk voor zichzelf als in onderling verband gezien – aan te merken als een opsporingsonderzoek als bedoeld in art. 132a Sv, namelijk gericht op de strafvorderlijke beslissing tot aanhouding van de verdachte. Uit het proces-verbaal kan niet blijken dat Van der M. een opsporingsambtenaar is. Verder is hier sprake van het afnemen van goederen aangezien uit het proces-verbaal blijkt dat deze Van der M. naar eigen zeggen en onder het tonen van de bolletjes daadwerkelijk verdovende middelen heeft gekocht van verdachte. Tot slot is de politierechter van oordeel dat het handelen van Van der M., gelet op de gemaakte afspraak met de verbalisanten, feitelijk inhoudt dat Van der M. met instemming van de verbalisanten bijstand heeft verleend aan de opsporing. Aan de voorwaarden van artikel 126ij Sv is niet voldaan. Uit de stukken blijkt niet dat door de officier van justitie geen bevel kon worden gegeven tot politieke pseudokoop en evenmin dat tussen de officier van justitie en Van der M. een overeenkomst is gesloten als bedoeld in artikel 126ij Sv. Tegengeworpen zou kunnen worden dat i.c. niet de verbalisanten het initiatief tot de burgerpseudokoop hebben genomen, maar Van der M. zelf. Echter, noch uit de wettekst noch uit de wetgeschiedenis kan blijken dat in een dergelijk geval het bepaalde van art. 126ij Sv niet geldt. Tegengeworpen zou verder kunnen worden dat het optreden van de officier van justitie niet kon worden afgewacht. Daarvan kan uit het proces-verbaal niet blijken. Naar het oordeel van de rechter is sprake van handelen in strijd met het bepaalde in artikel 126ij Sv, welk handelen – gelet op het limitatieve karakter van de regeling van de bijzondere bevoegdheden tot opsporing alsmede de voorwaarden waaronder deze bevoegdheden gebruikt mogen worden – leidt tot de niet-ontvankelijkheid van de officier van justitie in zijn vervolging.

2.9.9 MODELLEN

Zie hoofdstuk 6.11:

1. Overeenkomst tot pseudokoop/-dienstverlening met een burger (art. 126ij/126z Sv) .

2.10 POLITIËLE INFILTRATIE

2.10.1 REGELGEVING

Wettekst

Artikel 126h Sv

1. In geval van verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, dat gezien zijn aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, kan de officier van justitie, indien het onderzoek dit dringend vordert, bevelen dat een opsporingsambtenaar als bedoeld in artikel 141, onderdeel b, deelneemt of medewerking verleent aan een groep van personen waarbinnen naar redelijkerwijs kan worden vermoed misdrijven worden beraamd of gepleegd.
2. De opsporingsambtenaar mag bij de tenuitvoerlegging van het bevel een persoon niet brengen tot andere strafbare feiten dan waarop diens opzet reeds tevoren was gericht.
3. Het bevel tot infiltratie is schriftelijk en vermeldt:
 - a. het misdrijf en indien bekend de naam of anders een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving van de verdachte;
 - b. een omschrijving van de groep van personen;
 - c. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, zijn vervuld;
 - d. de wijze waarop aan het bevel uitvoering wordt gegeven, daaronder begrepen strafbaar gesteld handelen, voor zover bij het geven van het bevel te voorzien, en
 - e. de geldigheidsduur van het bevel.
4. Een bevel als bedoeld in het eerste lid kan ook worden gegeven aan:
 - a. een persoon in de openbare dienst van een vreemde staat, die voldoet aan bij algemene maatregel van bestuur te stellen eisen;
 - b. een opsporingsambtenaar als bedoeld in artikel 141, onderdeel c, of artikel 142, mits deze opsporingsambtenaar voldoet aan bij algemene maatregel van bestuur te stellen regels terzake van opleiding en samenwerking met opsporingsambtenaren als bedoeld in artikel 141, onderdeel b. Het tweede en derde lid zijn van overeenkomstige toepassing.
5. Artikel 126g, zevende en achtste lid, is van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat verlenging van een bevel tot infiltratie niet mondeling kan plaatsvinden.

Artikel 126p Sv

1. In een geval als bedoeld in artikel 126o, eerste lid, kan de officier van justitie, indien het onderzoek dit dringend vordert, bevelen dat een opsporingsambtenaar als bedoeld in artikel 141, onderdeel b, aan het georganiseerd verband deelneemt of medewerking verleent.
2. De opsporingsambtenaar mag bij de tenuitvoerlegging van het bevel een persoon niet brengen tot andere strafbare feiten dan waarop diens opzet reeds tevoren was gericht.
3. Het bevel tot infiltratie is schriftelijk en vermeldt:
 - a. een omschrijving van het georganiseerd verband;
 - b. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, zijn vervuld;

- c. de wijze waarop aan het bevel uitvoering wordt gegeven, daaronder begrepen strafbaar gesteld handelen, voor zover bij het geven van het bevel te voorzien, en
- d. de geldigheidsduur van het bevel.
4. Een bevel als bedoeld in het eerste lid kan ook worden gegeven aan:
 - a. een persoon in de openbare dienst van een vreemde staat, die voldoet aan bij algemene maatregel van bestuur te stellen eisen;
 - b. een opsporingsambtenaar als bedoeld in artikel 141, onderdeel c, of artikel 142, mits deze opsporingsambtenaar voldoet aan bij algemene maatregel van bestuur te stellen regels ter zake van opleiding en samenwerking met opsporingsambtenaren als bedoeld in artikel 141, onderdeel b. Het tweede en derde lid zijn van overeenkomstige toepassing.
5. Artikel 126g, zevende en achtste lid, is van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat verlenging van een bevel tot infiltratie niet mondeling kan plaatsvinden.

Overige regelgeving

1. Samenwerkingsbesluit bijzondere opsporingsbevoegdheden, *Stb.* 1999, 549 (opgenomen in hoofdstuk 5).
2. Regeling infiltratieteams, *Stcrt.* 2000, 7 (opgenomen in hoofdstuk 5).
3. Regeling financieel beheer infiltratie, *Stcrt.* 1998, 141 (opgenomen in hoofdstuk 5).
4. Regeling bijzondere opsporingsgelden, *Stcrt.* 2006, 39 (opgenomen in hoofdstuk 5).

2.10.2 BEGRIPSBEPALING

Onder politiële infiltratie wordt verstaan het door een opsporingsambtenaar deelnemen of medewerking verlenen aan een groep van personen waarbinnen naar redelijkerwijs kan worden vermoed misdrijven worden beraamd of gepleegd.

2.10.3 BETEKENIS

- Op grond van artikel 126h Sv is de officier van justitie bevoegd om te bevelen dat een opsporingsambtenaar, als bedoeld in artikel 141, onderdeel b Sv, deelneemt of medewerking verleent aan een groep van personen waarbinnen naar redelijkerwijs kan worden vermoed misdrijven worden beraamd of gepleegd. Indien het onderzoek is gericht op een georganiseerd verband als bedoeld in artikel 126o Sv kan de officier van justitie deze bevoegdheid toepassen op grond van artikel 126p Sv.
- De bevoegdheid tot infiltratie is toegestaan in geval van verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, dat gezien zijn aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert (art. 126h Sv), dan wel van een verdenking dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd (art. 126p Sv). De bevoegdheid mag daarnaast slechts worden toegepast indien het onderzoek dit dringend vordert zodat de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit in dit geval nog nadrukkelijker een rol van betekenis spelen.

- Bij de beoordeling van de vraag of een misdrijf als omschreven in artikel 67 lid 1 Sv een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, dienen de feiten en omstandigheden van het geval meegewogen te worden. Bij misdrijven die naar hun aard een ernstige inbreuk op de rechtsorde opleveren, moet worden gedacht aan misdrijven als handel in drugs, mensenhandel, witwassen of wapenhandel. Ook minder ernstige misdrijven kunnen een inbreuk op de rechtsorde opleveren doordat zij in samenhang met andere misdrijven worden gepleegd, zoals in geval van valsheid in geschrift in combinatie met omkoping van ambtenaren om bijvoorbeeld overheidsvergunningen te verkrijgen.
- De bevoegdheid tot infiltratie kan op grond van artikel 126ze Sv ook worden toegepast in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf. Zie hieromtrent hoofdstuk 1.11 Opsporing terroristische misdrijven.
- De groep van personen waar de opsporingsambtenaar op grond van artikel 126h Sv aan kan deelnemen of medewerking aan kan verlenen, hoeft niet te zijn georganiseerd, zoals dat wel het geval is bij toepassing van artikel 126p Sv. Daarnaast gelden voor deze groep van personen ook niet de criteria van artikel 140 Sr. Infiltratie op grond van artikel 126h Sv is dan ook toegestaan in situaties waarin het niet gaat om georganiseerde criminaliteit, maar 'slechts' om een groep van personen waarbinnen misdrijven worden beraamd of gepleegd, terwijl die groep in samenstelling en structuur geen continuïteit kent. Als voorbeeld kan worden gedacht aan een schietvereniging waarbinnen een aantal leden onderling illegaal wapens aan elkaar overdragen of een netwerk van personen dat via internet strafbare feiten pleegt (bijv. kinderporno).
- Kenmerkend voor de bevoegdheid tot infiltratie is dat de opsporingsambtenaar undercover optreedt. Dat wil zeggen dat voor de buitenwereld niet kenbaar is dat de opsporingsambtenaar optreedt in het kader van zijn opsporingstaak. De opsporingsambtenaar kan in dit geval gebruik maken van een aangenomen identiteit.
- De opsporingsambtenaar die wordt belast met de uitvoering van een bevel tot infiltratie zal door deel te nemen of medewerking te verlenen aan een groep van personen op een bepaalde manier betrokken raken bij deze criminele groep waardoor hij in staat is om informatie en bewijsmateriaal te vergaren. De bevoegdheid tot infiltratie mag niet worden toegepast met het uitsluitende doel om de informatiepositie in een bepaald onderzoek te kunnen verbeteren. De inzet van deze bevoegdheid moet een strafvorderlijk doel dienen.
- Het deelnemen of medewerking verlenen aan een criminele groep kan van binnenuit de organisatie of van buitenaf plaatsvinden. In dit laatste geval kan worden gedacht aan dekmantelbedrijven (store-fronts) die door of vanwege de politie worden opgezet met de bedoeling om bepaalde faciliteiten aan te bieden aan de criminele groep, zoals transportmiddelen of geldwisselmogelijkheden.
- Op grond van artikel 126h/126p lid 2 Sv mag de politiële infiltrant een persoon uit de groep van personen waarin hij is geïnfilteerd niet brengen tot andere strafbare feiten dan die waarop diens opzet reeds tevoren was gericht (Tallon-criterium). Achteraf moet dus kunnen worden vastgesteld dat de persoon de

misdrijven ter zake waarvan hij wordt vervolgd, ook zou hebben begaan als de infiltrant er niet tussen was gekomen.

- De bevoegdheid tot infiltratie is in beginsel slechts toepasbaar ten aanzien van de personen die in het bevel staan vermeld. Indien de personen tegen wie deze bevoegdheid zich richt op eigen initiatief andere personen betrekken bij het contact met de ‘undercover’ opsporingsambtenaar is het niet noodzakelijk om het bevel uit te breiden door het vermelden van deze andere personen. De bevoegdheid tot infiltratie is namelijk ook toegestaan ten aanzien van personen die niet in het bevel staan vermeld, zolang de uitvoering van de bevoegdheid zich richt op de in het bevel genoemde personen.
- Het is een opsporingsambtenaar die deelneemt of medewerking verleent aan een groep van personen toegestaan om strafbare feiten te plegen. Dit strafbaar handelen moet op grond van artikel 126h/126p lid 3 Sv wel in het bevel worden vermeld. Of de officier van justitie toestaat dat de opsporingsambtenaar in het kader van een infiltratieactie een strafbaar feit mag begaan, is afhankelijk van de proportionaliteit ten opzichte van het opsporingsbelang. Zo ligt het niet voor de hand dat de officier van justitie toestaat dat de opsporingsambtenaar ernstigere strafbare feiten pleegt dan door de infiltratie (waarschijnlijk) aan het licht zullen komen.
- Een opsporingsambtenaar die uitvoering geeft aan een bevel infiltratie mag er op vertrouwen dat hij niet vervolgd zal worden voor strafbare feiten die hij in het kader van de uitvoering van het bevel heeft begaan. De opsporingsambtenaar handelt namelijk in opdracht van de officier van justitie. De opsporingsambtenaar die op een correcte wijze uitvoering geeft aan bevel infiltratie kan daarom een beroep doen op de strafuitsluitingsgrond van artikel 43 Sr.
- Een opsporingsambtenaar kan bij de uitvoering van een bevel infiltratie in een situatie belanden waarin hij onverwachts betrokken raakt bij strafbare feiten waar het bevel niet in voorziet. Aangezien het plegen van deze strafbare feiten achteraf niet door een bevel kan worden gedekt, zal gekeken moeten worden of het bevel mondeling kan worden gewijzigd. Indien dit niet mogelijk is, zal de officier van justitie achteraf moeten beoordelen of de politieke infiltrant heeft gehandeld binnen de kaders van het bevel.

2.10.4 PROCEDURE

- De officier van justitie kan pas een bevel infiltratie afgeven nadat:
 - hij de hoofdofficier van justitie heeft ingelicht;
 - de hoofdofficier van justitie de zaak via de Centrale Toetsingscommissie (CTC) ter goedkeuring aan het College van procureurs-generaal heeft voorgelegd;
 - het College van procureurs-generaal met het voorgenomen bevel heeft ingestemd.
- Het bevel van de officier van justitie is schriftelijk en vermeldt het misdrijf en de naam of een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving van de verdachte. Daarnaast zal er ook een omschrijving gegeven moeten worden van de groep van personen waar de opsporingsambtenaar aan zal deelnemen of medewerking

aan zal verlenen. In het geval er sprake is van een bevel op grond van artikel 126p Sv kan worden volstaan met het vermelden van een omschrijving van het georganiseerde verband.

- In het bevel moeten daarnaast ook de feiten en omstandigheden worden vermeld waaruit blijkt dat is voldaan aan de voorwaarden, zoals bedoeld in artikel 126i/126q lid 1 Sv. Daarnaast zal in het bevel ook de wijze, daaronder begrepen eventueel strafbaar gesteld handelen, vermeld moeten worden waarop aan het bevel uitvoering zal worden gegeven. Omdat deze vereisten reeds in het aanvraagproces-verbaal van een opsporingsambtenaar zijn beschreven, kan in het bevel worden volstaan met een verwijzing naar dit proces-verbaal.
- In artikel 126h/126p Sv is geen maximumtermijn opgenomen voor de bevoegdheid tot infiltratie. In het bevel zal echter wel de geldigheidsduur van het bevel vermeld moeten worden. Een bevel kan worden gewijzigd, aangevuld en verlengd.
- Indien door het College van procureurs-generaal een termijn is gesteld bij de verleende toestemming tot inzet van infiltratie zal de zaak, voor de afloop van deze termijn, opnieuw ter toetsing voorgelegd moeten worden aan de CTC. De CTC zal hierop haar advies voorleggen aan het College.
- Hoewel de officier van justitie bij dringende noodzaak mondeling kan bevelen dat de bevoegdheid tot infiltratie wordt toegepast, zal het College van procureurs-generaal ook in dit geval met het voorgenomen bevel moeten instemmen. Deze instemming kan ook mondeling worden gegeven. De officier van justitie zal het bevel in dit geval binnen drie dagen op schrift moeten stellen.

2.10.5 UITVOERING

Algemeen

Voor deze opsporingsbevoegdheid geldt uiteraard ook hetgeen in hoofdstuk 1 is vermeld over

- schriftelijke verantwoording;
- bescherming van beroepsgeheimhouders;
- afscherming;
- notificatie;
- gegevensbeheer; en
- internationale samenwerking.

Uitvoering door opsporingsambtenaren

- Gezien de bijzondere kennis en vaardigheden die zijn vereist voor een goede uitvoering van een bevel infiltratie kunnen slechts daartoe opgeleide opsporingsambtenaren van politie (art. 141, onderdeel b Sv) die lid zijn van een infiltratieteam worden belast met zo'n bevel.
- Indien binnen de politie bijzondere kennis of deskundigheid niet beschikbaar is die nodig is voor de uitvoering van een bevel infiltratie kunnen (behalve de opsporingsambtenaren van politie) ook opsporingsambtenaren van de Ko-

ninklijke Marechaussee of van een bijzondere opsporingsdienst (art. 141, onderdeel c of art. 142 Sv), die geen lid zijn van een infiltratieteam, met de uitvoering van zo'n bevel worden belast. Deze opsporingsambtenaren zullen echter wel moeten voldoen aan de opleidingseisen die gelden voor opsporingsambtenaren die lid zijn van een infiltratieteam. Zie hieromtrent het Samenwerkingsbesluit bijzondere opsporingsbevoegdheden (*Stb.* 1999, 549).

- De infiltratieteams zijn in beginsel exclusief bevoegd tot de uitoefening van een bevoegdheid tot infiltratie. De uitvoering van een bevel infiltratie behoort dan ook tot de primaire taak van een infiltratieteam. Daarnaast kunnen infiltratieteams ook worden belast met de uitvoering van een bevel pseudokoop of een bevel stelselmatig inwinnen van informatie (zie art. 5 lid 4 van het Besluit beheer regionale politiekorpsen en art. 48 lid 1 van de Politiewet 1993).
- In de Regeling infiltratieteams (*Stcrt.* 2000, 7) zijn regels opgenomen ten aanzien van de organisatie, selectie en opleiding van politieke infiltranten alsmede betreffende de begeleiding, rapportage en verantwoording van infiltratieacties.

2.10.6 BIJZONDERHEDEN

Onderscheid met andere bijzondere opsporingsbevoegdheden

Stelselmatig inwinnen van informatie (artt. 126j/126qa Sv)

- De bevoegdheid tot infiltratie onderscheidt zich van de bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie doordat de opsporingsambtenaar in het laatste geval niet bevoegd is om strafbare feiten te plegen.
- De opsporingsambtenaar die uitvoering geeft aan een bevel stelselmatig inwinnen van informatie zal zich beperken tot het inwinnen van informatie over een verdachte of een persoon waarvan het vermoeden bestaat dat hij betrokken is bij een georganiseerd verband. In dit kader is het toegestaan dat de opsporingsambtenaar contacten onderhoudt met andere personen dan de verdachte of een persoon die betrokken is bij een georganiseerd verband, maar hij zal in dit geval niet meewerken of deelnemen aan een criminele groepering, zoals in geval van infiltratie.
- De bevoegdheid tot infiltratie op grond van art. 126h Sv kan slechts worden toegepast in het geval er sprake is van een groep van personen waarbinnen misdrijven worden beraamd of gepleegd. Deze voorwaarde geldt niet bij de toepassing van de bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie op grond van art. 126j Sv.
- De bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie kan worden toegepast in het belang van het onderzoek. Het onderzoek hoeft het niet dringend te vorderen, zoals in geval van infiltratie.
- Bij de uitvoering van een bevel stelselmatig inwinnen van informatie is de inzet van een infiltratieteam niet verplicht.

Pseudokoop of -dienstverlening (artt. 126i/126q Sv)

- De bevoegdheid tot infiltratie onderscheidt zich van de bevoegdheid tot pseudokoop of -dienstverlening doordat de opsporingsambtenaar in geval van pseudokoop of -dienstverlening niet *deelneemt of medewerking verleent* aan een groep van personen of een georganiseerd verband waarbinnen misdrijven worden beraamd of gepleegd. In geval van infiltratie is het namelijk de bedoeling dat de opsporingsambtenaar daadwerkelijk gaat participeren in de criminele groep, waardoor hij in staat is om bewijsmateriaal te vergaren dat nodig is in het belang van het onderzoek. Pseudokoop of -dienstverlening heeft in beginsel echter een eenmalig karakter. Deze bevoegdheid zal veelal worden toegepast ter verkrijging van het bewijs van het aanwezig hebben en/of het afleveren van verboden voorwerpen.
- De bevoegdheid tot infiltratie kan op grond van art. 126h Sv slechts aan de orde zijn in het geval er sprake is van een groep van personen waarbinnen misdrijven worden beraamd of gepleegd. De bevoegdheid tot pseudokoop of -dienstverlening ex art. 126i Sv kan daarentegen ook aan de orde zijn buiten een groep van personen waarbinnen misdrijven worden beraamd of gepleegd, namelijk indien er sprake is van een verdachte.
- De bevoegdheid tot pseudokoop of -dienstverlening kan worden toegepast in het belang van het onderzoek, terwijl de bevoegdheid tot infiltratie slechts kan worden toegepast indien het onderzoek dit dringend vordert.
- De bevoegdheid tot pseudokoop of -dienstverlening kan worden uitgevoerd door alle opsporingsambtenaren, terwijl infiltratie slechts kan worden uitgevoerd door leden van een infiltratieteam.

Samenloop met andere bijzondere opsporingsbevoegdheden

Stelselmatig inwinnen van informatie (artt. 126j/126qa Sv)

- De bevoegdheid tot infiltratie sluit die van stelselmatig informatie-inwinning in.
- De informatie die op grond van de bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie wordt verkregen, kan voor de officier van justitie aanleiding zijn om te bevelen dat de bevoegdheid tot infiltratie wordt toegepast.

Pseudokoop of -dienstverlening (artt. 126i/126q Sv)

- De bevoegdheid tot infiltratie omvat de bevoegdheid van pseudokoop en -dienstverlening. Het doen van een pseudokoop of het verlenen van een pseudodienst kan namelijk plaatsvinden als een vorm van deelnemen of medewerking verlenen aan een criminele groepering. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan een vertrouwensaankoop. In zo'n geval is dan ook geen apart bevel pseudokoop of -dienstverlening nodig. Wel zal in het bevel infiltratie, bij de omschrijving van de wijze waarop aan het bevel uitvoering wordt gegeven, vermeld moeten worden dat de bevoegdheid tot politieke pseudokoop of -dienstverlening mag worden toegepast. Voor het verrichten van pseudokopen tijdens een infiltratietraject is wel de afzonderlijke toestemming van het College van procureurs-generaal vereist. Het College laat zich daarbij adviseren door de Centrale Toetsingscommissie.

Afscherming

- Om verschillende redenen kan het gewenst zijn om de identiteit van de opsporingsambtenaar die uitvoering geeft aan een bevel infiltratie af te schermen. In de eerste plaats kan het openbaar maken van de identiteit van de opsporingsambtenaar een ernstige belemmering voor hem op leveren om in de toekomst uitvoering te kunnen geven aan zijn functie. Daarnaast kan ook de veiligheid van de opsporingsambtenaar in dit geval in het geding komen. De wens om informatie af te schermen geldt ook ten aanzien van de in het kader van de infiltratie gebruikte opsporingstechnieken en -tactieken. Openbaarmaking hiervan zou namelijk tot gevolg kunnen hebben dat hier in de toekomst geen gebruik meer van kan worden gemaakt dan wel dat de waarde van het middel afneemt.
- De identiteit van een opsporingsambtenaar die uitvoering heeft gegeven aan een bevel infiltratie kan in de eerste plaats worden afgeschermd door de opsporingsambtenaar een proces-verbaal onder nummer op te laten maken. Indien de betreffende opsporingsambtenaar wordt opgeroepen om te getuigen over de uitvoering van het bevel dan zijn er verschillende andere mogelijkheden om de identiteit van de opsporingsambtenaar af te schermen. In de eerste plaats kan de chef van de opsporingsambtenaar, die zijn identiteit kent, getuigen over de bevindingen die zijn gedaan door de betreffende opsporingsambtenaar. Indien hier niet mee kan worden volstaan, kan de opsporingsambtenaar op de voet van de artt. 190 lid 2 of 290 lid 1 Sv als beperkt anonieme getuige worden gehoord. Daarnaast kan op grond van de artt. 187b en 187d Sv bepaalde informatie (die betrekking kan hebben op gebruikte opsporingstechnieken en -tactieken, maar ook op de identiteit van de opsporingsambtenaar) worden afgeschermd. Tot slot zou in uitzonderingsgevallen een beroep gedaan kunnen worden op de bedreigde getuigenregeling (artt. 226a-226f Sv).

Internationale samenwerking

Zie ook hoofdstuk 1.9 Internationale samenwerking.

Inkomende verzoeken

- Op grond van art. 552oa Sv is er geen verdrag vereist voor de uitvoering van een buitenlands verzoek tot toepassing van de bevoegdheid tot politieke infiltratie.
- De uitvoering van een buitenlands verzoek tot toepassing van de bevoegdheid tot politieke infiltratie zal plaats moeten vinden met inachtneming van het (eventuele) verdrag en de Nederlandse wetsbepalingen, voorschriften en procedures (artt. 126h/126p en de in titel X van het Wetboek van Strafvordering opgenomen artikelen). Daarnaast is ook de regelgeving omtrent notificatie, bewaring en vernietiging van toepassing (artt. 126aa tot en met 126dd Sv).
- De uitvoering van het rechtshulpverzoek geschiedt onder volledige verantwoordelijkheid en regie van het Nederlands openbaar ministerie en de Nederlandse politie.

- De officier van justitie kan op eigen gezag aan een buitenlands verzoek tot toepassing van de bovengenoemde opsporingsbevoegdheid uitvoering geven. Indien ter uitvoering van een buitenlands infiltratietraject aan de Nederlandse autoriteiten wordt verzocht om toe te staan dat op Nederlands grondgebied bepaalde handelingen worden verricht door een buitenlandse ‘undercover’ opsporingsambtenaar, zal de officier van justitie bij de beoordeling van dit rechtshulpverzoek alleen uitgaan van de beoogde handelingen die door de opsporingsambtenaar op Nederlands grondgebied zullen worden verricht. Dit kan betekenen dat, hoewel er – naar beoordeling volgens Nederlands recht – in het buitenland sprake is van infiltratie de feitelijke handelingen die in Nederland moeten plaatsvinden, aangemerkt kunnen worden als pseudokoop of -dienstverlening.

Inzet van buitenlandse opsporingsambtenaren in Nederland

- Op basis van art. 126h lid 4/126p lid 4 Sv en het **Samenwerkingsbesluit bijzondere opsporingsbevoegdheden (Stb. 1999, 549)** kan een officier van justitie opdracht geven dat de uitvoering van een bevel infiltratie wordt uitgevoerd door buitenlandse opsporingsambtenaren.
- De officier van justitie die beslist over de inzet van de buitenlandse opsporingsambtenaren zal moeten oordelen of de buitenlandse opsporingsambtenaren beschikken over de nodige kennis en vaardigheden die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van een bevel infiltratie. De officier van justitie doet zich bij zijn oordeel omtrent de bij de buitenlandse opsporingsambtenaar aanwezige kennis en vaardigheden adviseren door het Team Nationale Coördinatie Politie Infiltratie (TNCPI) van het Korps Landelijke Politiediensten. Daarnaast zullen de buitenlandse opsporingsambtenaren zich vooraf aan de volgende voorwaarden moeten verbinden:
 1. gedurende het optreden op Nederlands grondgebied is de met de uitvoering van het bevel belaste persoon gebonden aan het in Nederland geldende recht;
 2. de met de uitvoering van het bevel belaste persoon is verplicht te getuigen, indien hij hiertoe door de Nederlandse autoriteiten wordt opgeroepen;
 3. gedurende de periode die nodig is voor de uitvoering van het bevel is de daarmee belaste persoon gehouden de aanwijzingen van de Nederlandse opsporingsautoriteiten op te volgen;
 4. de met de uitvoering van het bevel belaste persoon doet van zijn optreden op Nederlands grondgebied verslag aan de Nederlandse opsporingsautoriteiten;
 5. de met de uitvoering van het bevel belaste persoon is niet bevoegd om op Nederlands grondgebied dwangmiddelen of andere bijzondere opsporingsbevoegdheden toe te passen dan genoemd in het bevel.
- Indien de voor de betrokken buitenlandse opsporingsambtenaar geldende ambtsinstructie naar het oordeel van de officier van justitie niet verenigbaar is met het Nederlandse recht of in het geval de buitenlandse opsporingsambtenaar zich niet aan voornoemde voorwaarden kan verbinden, wordt de buitenlandse opsporingsambtenaar niet met de uitvoering van het bevel belast.
- De met de uitvoering van een bevel infiltratie belaste buitenlandse opsporingsambtenaar wordt, gedurende de periode die nodig is voor de uitvoering van het bevel, begeleid door een begeleider van een Nederlands infiltratieteam.

Uitgaande verzoeken

- Infiltratie mag slechts in het buitenland plaatsvinden nadat door de aldaar bevoegde autoriteiten toestemming is verleend op basis van een voorafgaand justitieel rechtshulpverzoek.
- Rechtshulpverzoeken tot infiltratie dienen via de (L)IRC's aan de bevoegde buitenlandse autoriteiten aangeboden te worden. In verband met de mogelijke afbreukrisico's die de inzet van deze bevoegdheid met zich mee kan brengen, kan een rechtshulpverzoek tot toepassing van de bevoegdheid tot infiltratie ook rechtstreeks aan de bevoegde autoriteiten in het buitenland worden aangeboden.

(Mogelijke) verdragen

Zoals bovenstaand reeds is aangegeven, is er geen verdragsbasis nodig voor (grensoverschrijdende) infiltratie. Een rechtshulpverzoek tot infiltratie kan dan ook ten uitvoer worden gelegd op elk willekeurig verdrag, zonder dat hiervoor een specifieke regeling is opgenomen in het betreffende verdrag, zoals het Europees Verdrag aangaande de wederzijdse rechtshulp in strafzaken (Trb. 1965, 10) en de Uitvoeringsovereenkomst van Schengen (Trb. 1990, 145). Onderstaand volgt de bespreking van een aantal verdragen waarin een specifieke regeling is opgenomen voor infiltratie.

Infiltratie op grond van de EU-rechtshulpovereenkomst (Trb. 2000, 96)

- Op grond van art. 14 van de EU-rechtshulpovereenkomst kunnen de aangesloten lidstaten overeenkomen dat zij elkaar hulp verlenen ten behoeve van een strafrechtelijk onderzoek dat wordt verricht door ambtenaren die onder een valse of fictieve identiteit optreden. Dit optreden wordt in deze bepaling aangemerkt als infiltratie.
- Naar Nederlands recht vallen de volgende bijzondere opsporingsbevoegdheden onder de omschrijving van deze verdragsbepaling: infiltratie (artt. 126h/126p Sv), pseudo-koop en pseudo-dienstverlening (artt. 126i/126q Sv) en het stelselmatig inwinnen van informatie (artt. 126j/126qa Sv).
- De inzet van burgerinfiltranten is niet toegestaan op grond van deze verdragsbepaling.
- De uitvoering van een rechtshulpverzoek waarin wordt verzocht om de bevoegdheid tot infiltratie toe te passen, zal plaatsvinden met inachtneming van het nationale recht van de aangezochte lidstaat.

Infiltratie op grond van het verdrag tussen Nederland en Duitsland inzake de grensoverschrijdende politie samenwerking (Trb. 2005, 86 en 241 en Trb. 2006, 175)

In art. 14 van dit verdrag is een regeling opgenomen voor grensoverschrijdende infiltratie.

- In dit verdragsartikel zijn de volgende uitgangspunten opgenomen:
 - de aangezochte lidstaat kan toestemming verlenen voor de uitvoering van

infiltratieactiviteiten op haar grondgebied indien de verzoekende lidstaat aannemelijk kan maken dat zonder deze maatregel de opheldering van de zaak geen kans van slagen zou hebben of aanzienlijk bemoeilijkt zou worden;

- de verleende toestemming geldt voor het gehele grondgebied van de aangezochte lidstaat;
- de leiding en uitvoering over/van de grensoverschrijdende infiltratie zal plaats moeten vinden onder volledige verantwoordelijkheid en regie van de bevoegde autoriteiten van de aangezochte lidstaat, met inachtneming van het nationale recht van deze lidstaat;
- grensoverschrijdende infiltratie mag slechts plaatsvinden voor een periode van maximaal drie maanden. Deze periode kan worden verlengd met toestemming van de aangezochte lidstaat;
- de bevoegde autoriteiten van de aangesloten lidstaten kunnen nadere afspraken maken met betrekking tot de noodzakelijke toestemming in dringende gevallen. Dringende gevallen doen zich voor, indien te verwachten valt dat door het niet voortzetten van het optreden de identiteit van een infiltrant bekend wordt of dat het onderzoek gevaar zal lopen;

de aangesloten lidstaten kunnen elkaar infiltranten ter beschikking stellen die in opdracht en onder het gezag van de bevoegde autoriteiten van de andere Verdragsluitende lidstaat zullen optreden.

2.10.7 VOORBEELDEN

- In het kader van een onderzoek naar een criminele groepering die zich bezighoudt met de productie van xtc is gebleken dat er binnen de groepering behoefte is om het geld dat wordt verdiend met deze handel wit te wassen. Aangezien de inzet van de 'klassieke' opsporingsbevoegdheden tot dusverre niet voldoende bewijs heeft opgeleverd om tot aanhouding over te kunnen gaan, zou in dit geval de bevoegdheid tot politiële infiltratie toegepast kunnen worden, waarbij het deelnemen aan de criminele groepering kan plaatsvinden door het aanbieden van geldwisselmogelijkheden.
- Er zijn aanwijzingen dat een liquidatie van enkele jaren terug voor rekening komt van een criminele groepering. Aangezien deze criminele groepering nog immer actief is, kan ter oplossing van de moord de bevoegdheid tot politiële infiltratie worden toegepast. Als de groep niet meer actief zou zijn, zou ter opheldering van de gepleegde moord geen bevel infiltratie kunnen worden verleend. In dat geval zou de bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie door een opsporingsambtenaar toegepast kunnen worden.
- Binnen internet houdt een groep van personen zich bezig met de distributie en uitwisseling van kinderporno. De bedoeling is dat een opsporingsambtenaar via internet undercover deel uit gaat maken van dit netwerk van personen. De opsporingsambtenaar loopt hierdoor het risico dat hij zich schuldig moeten maken aan het (mede)plegen van strafbare feiten. Deze opsporingsambtenaar heeft een bevel politiële infiltratie.
- Zowel in het kader van een bevel pseudodienstverlening als een bevel infiltratie kunnen diensten worden verleend die plaatsvinden door of vanwege een door de politie opgezet dekmantelbedrijf. Zo'n bedrijf wordt ook wel store-

front genoemd. Afhankelijk van de aard van de diensten die worden verleend, kan de oprichting en exploitatie van een dekmantelbedrijf, zoals een grenswiselskantoor, worden aangemerkt als pseudodienstverlening of infiltratie. Indien de diensten verder gaan dan het enkel verlenen van hand- en spandiensten zal er veelal sprake zijn van infiltratie.

- Om het vertrouwen te kunnen winnen van de leden van een criminele groepering is het een politieke infiltrant toegestaan om verdovende middelen te verkopen aan een lid van deze groepering. Het bevel infiltratie zal hier wel in moeten voorzien.

2.10.8 JURISPRUDENTIE

Algemeen

HR 07.10.2003, LJN AG2528

Het Hof heeft overwogen dat hoewel een bevel tot infiltratie als bedoeld in artikel 126h Sv primair tot doel heeft het oplossen van reeds gepleegde strafbare feiten waarvan de betrokkene wordt verdacht, geen rechtsregel of rechtsbeginsel verbiedt om gegevens, verkregen tijdens infiltratiehandelingen in dat kader te gebruiken voor de opheldering van strafbare feiten die na het afgeven van het bevel zijn begaan.

Dat oordeel van het Hof is juist.

Infiltratie?

Rb. Assen 13.12.2002, LJN AF1854

De verdediging heeft betoogd dat de gebruikte bijzondere opsporingsbevoegdheden, met name de bevelen ex artikel 126 qa en artikel 126i van het Wetboek van Strafvordering tezamen en in de feitelijke uitwerking ervan eigenlijk het toepassen van een infiltratietraject inhielden.

De Rechtbank heeft geconstateerd dat in de periode november/december 2001 tot begin maart 2002 op grond van bevelen ex artikel 126qa van het Wetboek van Strafvordering minimale activiteiten zijn ontplooid en dat op grond van bevelen ex artikel 126i van het Wetboek van Strafvordering vier concrete pseudoaankopen hebben plaatsgevonden. De Rechtbank acht deze handelingen niet zodanig omvangrijk en ingrijpend dat het geheel gelijk gesteld kan worden met het realiseren van een infiltratietraject als bedoeld in artikel 126h van het Wetboek van Strafvordering. Ook dit verweer wordt verworpen.

Infiltratie omvat pseudokoop

Hof 's-Gravenhage 12.04.2002, LJN AE4747 (Soap)

De bevoegdheid tot infiltratie omvat de bevoegdheid tot pseudokoop. In het infiltratiebevel is de bevoegdheid tot pseudokoop uitdrukkelijk opgenomen. Ook blijkt uit de brief van het College van procureurs-generaal dat met de inzet van dit middel in zoverre steeds zorgvuldig is omgesprongen, dat bij ieder nieuwe aankoop overleg is gevoerd en toestemming is gevraagd aan het college over de (verdere) inzet van dit opsporingsmiddel.

Verbod tot instigatie

EHRM 25.02.1997, NJ 2001, 471 (Teixeira de Castro vs Portugal)

Portugal werd bij het EHRM aangeklaagd door Teixeira de Castro. Twee (Portugese) politieambtenaren in burger benaderden een aantal malen een kleine dealer. Hij dealde vnl. in hasj, om zo de verdovende middelen voor eigen gebruik te kunnen betalen. De politieambtenaren hoopten via deze kleine dealer bij zijn leverancier te kunnen komen en zeiden daarom geïnteresseerd te zijn in de aankoop van enkele kilogrammen hasj. De dealer stemde daarmee in en probeerde een leverancier te traceren, maar kon zo gauw niemand vinden. Later benaderden de politieambtenaren de dealer opnieuw, nu met de mededeling dat ze geïnteresseerd waren in de aankoop van heroïne. De dealer bracht hen toen in contact met Teixeira. Tegen Teixeira zeiden ze dat ze 20 gram heroïne wilde kopen. Teixeira ging daarmee akkoord en hij ging vervolgens naar een derde persoon, die op zijn beurt weer een vierde man benaderde, van wie hij drie zakjes heroïne afnam, met een totaal gewicht van 20 gram. Bij de overdracht van de heroïne door Teixeira aan de politieambtenaren werden Teixeira, zijn leverancier en de kleine drugsdealer aangehouden. Teixeira werd veroordeeld. Teixeira klaagde bij het Europese Hof dat hij als gevolg van het optreden van de politieambtenaren geen eerlijk proces had gehad, zoals bedoeld in artikel 6 EVRM. Het Europese Hof overwoog dat het gebruik van undercover agenten aan beperkingen moet zijn gebonden en dat er waarborgen moeten zijn, zelfs als het gaat om de strijd tegen de verdovende middelenhandel. Het algemeen belang dat met die strijd is gediend kan niet rechtvaardigen dat er bewijsmateriaal wordt gebruikt, dat als gevolg van 'uitlokking' is verkregen. Het Hof merkt vervolgens op dat de Portugese regering niet had betoogd dat het politieonderzoek was bevolen door en werd uitgevoerd onder toezicht van een rechter. Bovendien bleek uit niets dat de autoriteiten reden hadden om te vermoeden dat Teixeira een drugshandelaar was. Integendeel, hij had geen strafblad en er liep geen onderzoek tegen hem. Teixeira had de drugs niet in huis; hij had ze van een derde betrokken, die de drugs op zijn beurt weer van een vierde persoon had afgenomen. Bovendien had hij niet meer drugs bij zich dan de drugs waarom door de politieambtenaren was gevraagd. Er is geen bewijs voor de stelling van de Portugese regering dat Teixeira 'predisposed' was tot het plegen van strafbare feiten. Uit deze omstandigheden volgt dat de twee politieambtenaren zich niet hebben beperkt tot het onderzoeken van het strafbare handelen van Teixeira op een hoofdzakelijk passieve manier, maar hebben zo'n invloed uitgeoefend dat daarmee is aangezet tot het plegen van het strafbare feiten. Ten slotte is voor het Hof van belang dat de veroordeling van Teixeira in overwegende mate was gebaseerd op de verklaringen van de twee politieambtenaren. Het Hof concludeert dat er geen enkele aanwijzing bestaat om te veronderstellen dat zonder het optreden van de twee politieambtenaren het strafbare feit zou zijn gepleegd.

HR 23.01.2001, NJ 2001, 218

Niet aannemelijk dat de verdachte door het optreden van de DEA-infiltrant onder verantwoordelijkheid van het OM is gebracht tot andere feiten dan waarop zijn optreden reeds tevoren was gericht. Uitlokking door een (burger)infiltrant hoeft niet in de weg te staan aan het oordeel dat een verdachte door dergelijk optreden niet is gebracht tot andere strafbare feiten dan waarop zijn opzet reeds tevoren was gericht.

HR 26.09.2000, NJB 2000, 38 (Snuif cocaïne)

In casu was geen sprake van onrechtmatige bewijsgaring, omdat niet kan worden gezegd dat de verdachte door de uitlatingen van de opsporingsambtenaar is gebracht tot andere handelingen dan die waarop zijn opzet reeds tevoren was gericht. Uit het verloop van het gesprek blijkt dat het initiatief tot de verkoop van de verdachte is uitgegaan toen deze, kennelijk doelende op cocaïne, aan de opsporingsambtenaar vroeg: 'Wil je iets hebben dan?' Hetgeen aan die vraag voorafging wordt door de HR opgevat als het informeren van de opsporingsambtenaar naar de verkrijgbaarheid van cocaïne in de desbetreffende gelegenheid in het algemeen. Zie de uitgebreide conclusie van mr. Jörg inzake het Tallon-criterium.

HR 04.12.1979, NJ 1980, 356 (Tallon)

De infiltrant mag de verdachte niet tot andere handelingen brengen dan die waarop zijn opzet reeds was gericht.

Hof 's-Hertogenbosch 25.04.2005, LJN AT 5241

De infiltratie in de onderhavige zaak behelsde niet het doordringen in een criminele organisatie en het daaraan deelnemen door de (politie)infiltranten, maar het leggen van contacten met verdachten om hun vertrouwen te winnen en te kunnen komen tot pseudokoop van wapens of – in een later stadium – drugs.

Uit de processtukken blijkt dat sprake was van een politieonderzoek onder leiding van de officier van justitie naar wapen- en drugshandel. De infiltranten werden strak begeleid door hun superieuren. Tegen verdachte bestond ernstige verdenking van wapen- en drugshandel. Hij had antecedenten op het vlak van wapens en drugs. Het was verdachte zelf die in de gesprekken met de infiltranten het initiatief nam over heroïne te praten. De infiltrant was terughoudend om heroïne te kopen en toonde zich vooral geïnteresseerd in wapens. Verdachte bood veel meer heroïne aan dan uiteindelijk door infiltrant werd besteld. Derhalve kan niet worden gezegd dat verdachte door de infiltranten is aangezet tot een delict waarop zijn opzet tevoren niet reeds was gericht. Hieraan doet niet af dat de infiltranten soms veel moeite hebben gedaan om contact te krijgen met verdachte. Het nemen van initiatief tot contact door de infiltranten brengt immers niet mee dat verdachte dáárdoor is gebracht tot andere strafbare feiten dan waarop zijn (generieke) opzet reeds was gericht.

Hof 's-Gravenhage 21.11.2003, LJN AN8750

De verdediging heeft gesteld dat het de politieke infiltrant is geweest die het initiatief heeft genomen om te spreken over pillen. Hierdoor is het Tallon-criterium overschreden.

Hof:

De verdachte heeft evenwel geen feiten of omstandigheden naar voren gebracht die een beroep op uitlokking kunnen onderbouwen. Uit de verdere inhoud van het dossier komen evenmin omstandigheden naar voren die wijzen op uitlokking. Zonder nadere informatie van de verdachte – op wiens weg het ligt hieromtrent te verklaren, omdat hij bij uitstek feiten of omstandigheden zou kunnen aandragen ter ondersteuning van de door hem beweerde uitlokking – kan het Hof uitlokking niet aannemelijk bevinden.

Nu naar het oordeel van het Hof uitlokking niet aannemelijk is geworden, dient het beroep daarop te worden verworpen. Gelet op de processen-verbaal van

de infiltranten A730 en A760, die het Hof in tegenstelling tot de verdediging betrouwbaar acht, lag het initiatief tot het komen tot handel bij de verdachte en de groep waarvan hij deel uitmaakte.

Hof 's-Hertogenbosch 23.07.2003, LJN AO9528

Ten aanzien van het verweer dat verdachte zou zijn uitgelokt tot strafbare feiten overweegt het Hof het volgende. Gebruik is gemaakt van de infiltranten A 914 en A 514. Beide infiltranten zijn als zodanig opgetreden onder leiding en verantwoordelijkheid van de Nederlandse autoriteiten. Uit de verklaringen van beide infiltranten bij de rechter-commissaris is komen vast te staan dat verdachte door het optreden van de undercoveragenten niet is gebracht tot andere handelingen dan die waarop zijn opzet reeds was gericht. Ook overigens is niet gebleken dat verdachte zou zijn uitgelokt tot het plegen van strafbare feiten. De enkele omstandigheid dat verdachte op enig moment te kennen heeft gegeven dat hij zich niet wilde inlaten met de handel in verdovende middelen, betekent niet dat het infiltratietraject direct had moeten worden gestopt omdat aan de waarde van deze uitlating van verdachte gezien de relevante feiten en omstandigheden van dat moment alleszins kon worden getwijfeld.

Hof 's-Hertogenbosch 03.06.2003, LJN AO9091

Op het moment dat het bevel infiltratie werd afgegeven, bestonden er voldoende aanwijzingen dat in georganiseerd verband misdrijven werden beraamd. De enkele omstandigheid dat van verdachte in de periode van 15 maart 2001 tot 12 juni 2001 niet is gebleken van criminele activiteiten is onvoldoende om te stellen dat het voorzetten van het infiltratietraject jegens verdachte niet had mogen plaatsvinden. Daarbij neemt het Hof in aanmerking dat het in het algemeen zo is dat gelet op de aard van het opsporingsmiddel infiltratie er geruime tijd overheen zal gaan voordat een voldoende vertrouwenwekkende positie zal zijn opgebouwd door de infiltranten om eventuele criminele activiteiten aan de orde te stellen.

Rb. Roermond 23.12.2005, LJN AU8633

Op grond van de processen-verbaal die zijn opgemaakt ter uitvoering van een bevel pseudokoop is de Rechtbank tot het oordeel gekomen dat het Tallon-criterium door de politieke pseudokoper niet is geschonden.

De verdachte heeft bij de bestelling van hasj door de politieke pseudokoper met zijn duim en wijsvinger een rondje gemaakt en geïnformeerd of hij deze ook nog nodig heeft. De verdachte heeft hierdoor het initiatief genomen tot de (ver)koop en levering van xtc-pillen. Ook bij de bespreking tussen de verdachte en de politieke pseudokoper is het de verdachte die informeert of hij die dingetjes nog nodig heeft, waarbij door verdachte wederom met duim en wijsvinger een rondje wordt gemaakt. Verder blijkt dat de verdachte niet ingaat op het voorstel van de politieke pseudokoper om de (ver)koop en levering van xtc-pillen maar te laten zitten en zich inspant om de gevraagde voorbeeldpillen op te halen en te leveren. Het feit dat verdachte voorts kennis heeft van de verschillende kwaliteiten/gehaltes werkzame stof per pil, de verdachte aangeeft dat over het logo op de xtc-pil valt te praten en hij tevens aan de politieke pseudokoper aanbiedt om enkele voorbeeldpillen te leveren, komt de Rechtbank tot de conclusie dat de verdachte tevens kennis en ervaring heeft ter zake van de handel in xtc-pillen.

Bij de (ver)koop en levering van 250.000 xtc-pillen is evenmin het Tallon-crite-

rium geschonden. Uit geen enkel proces-verbaal blijkt dat de verdachte enige aarzeling kent als de politieke pseudokoper aangeeft over een grotere partij te willen praten als alles bij de eerste levering goed zou gaan. Voorts deelt de verdachte aan de politieke pseudokoper mee dat 40.000 xtc-pillen voor zijn leverancier helemaal niets voorstelde, dat hij bij een volgende transactie er wel 10.000 van hem zelf bij wil doen, dat hij 250.000 pillen heeft besteld (terwijl de politieke pseudokoper 'maar' 200.000 pillen bij verdachte had besteld), dat zijn leverancier vorige week nog een miljoen pillen had en nu nog maar 250.000, dat hij er de volgende keer 400.000 bij zal doen en dat hij de volgende keer er 100.000 op krediet meekrijgt.

Uit deze uitlatingen van verdachte kan niet worden volgehouden dat hij bij de twee transacties van xtc-pillen tot andere strafbare feiten is gebracht dan waarop zijn opzet daarvoor al was gericht.

Rb. Breda 26.10.2004, LJN AR4560

De raadsman stelt dat verdachte, anders dan het Tallon-criterium voorschrijft, wel degelijk is gebracht tot andere strafbare feiten, i.c. het handelen in harddrugs, dan waarop zijn opzet reeds tevoren was gericht, hetgeen naar zijn mening ingevolge artikel 359a SV primair dient te leiden tot de niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie. Verdachte heeft ter zitting hierover nog gezegd dat hij zich niet ingelaten zou hebben met harddrugs als de infiltrant hem daar niet toe gebracht zou hebben.

Dit verweer moet worden verworpen nu uit het strafdossier blijkt dat verdachte op enig moment, voordat harddrugs onderwerp van gesprek waren, de infiltrant er aan herinnerde dat zij heel snel kunnen leveren. De infiltrant reageerde daarop dat dit voor hen niet hoefde, waarop de verdachte reageerde door uit te leggen dat hij met 'snel' speed bedoelde en hij vervolgens aanbood alle mogelijkheden uit te leggen bij een volgend contact met de infiltrant ergens in België of Nederland. In het dossier maakt de infiltrant er melding van dat verdachte aanbood ook pillen te leveren aan de infiltrant in Engeland en dat hij deze pillen betrok van een andere vriend van hem en hij daarmee als tussenpersoon fungeerde. Daarmee heeft verdachte een actieve en initiatiefnemende houding aangenomen. De Rechtbank heeft dan ook de overtuiging dat verdachte, wanneer hij in de omstandigheid komt om feiten als de ten laste gelegde te plegen, deze ook daadwerkelijk pleegt, zodat gezegd kan worden dat hij door de infiltrant niet op een ander handelen is gebracht dan waarop zijn opzet reeds tevoren was gericht. Opmerkelijk en typerend hiervoor acht de Rechtbank in dit verband ook dat verdachte ter zitting heeft verklaard te hebben 'toegehapt'. Vorenstaande leidt er toe dat ook bij toepassing van het door de raadsman genoemde 'objectieve criterium', wat er ook overigens van zij, het handelen van de infiltrant niet zodanig sturend was dat verdachte daardoor zich heeft ingelaten met de handel in harddrugs. Het verweer dient op dit punt dan ook te worden verworpen.

Rb. Rotterdam 30.09.2003, LJN AN7719

Casus:

Het Nederlandse opsporingsonderzoek in deze zaak is gestart, nadat van de Duitse autoriteiten informatie was ontvangen dat een groep personen zich bezig hield met het verspreiden van grote hoeveelheden valse bankbiljetten. Het onderzoek was er mede op gericht de vervaardiger van de valse biljetten te achterhalen, die zich in Nederland zou bevinden.

De contacten tussen de infiltranten met de verdachte en de overige verdachten in deze zaak tijdens het Nederlandse traject waren een voortzetting van de contacten met de verdachte die al eerder, tijdens de Duitse fase van het onderzoek, waren gelegd. Bij de beoordeling van de vraag of de verdachte of een ander al of niet door toedoen van infiltranten tot andere handelingen is gebracht dan waarop zijn opzet reeds was gericht, is in het bijzonder het verloop van de eerste contacten van belang, omdat daaruit zou kunnen worden afgeleid van wie het initiatief tot de handel in vals geld is uitgegaan. Dit betekent dat ook informatie uit het Duitse onderzoek van wezenlijk belang is voor de toetsing aan het Tallon-criterium.

De verdachte heeft verklaard dat het initiatief niet van hem, doch van de infiltranten is uitgegaan. Zijn verklaring komt kort gezegd hierop neer: in Nederland werd hij benaderd door twee personen, onder wie ene Carlo, die zeiden dat zij in opdracht van Luja op zoek waren naar vals geld; die personen zouden bij herhaling op zodanige wijze op hem hebben ingesproken – waarbij ze aangeven bang te zijn voor Luja – dat de verdachte uiteindelijk bereid was om hen eenmaal ter wille te zijn; hij zou toen op zoek zijn gegaan naar vals geld, welk geld bij de genoemde pseudokoop in Enschede aan Luja is geleverd.

Rb.

De Rechtbank is van oordeel dat van deze verklaring niet op voorhand kan worden gezegd dat deze als volstrekt onaannemelijk terzijde moet worden gesteld. Wanneer deze verklaring van de verdachte juist is, kan hierin een belangrijke aanwijzing worden gezien, dat de verdachte door toedoen van infiltranten tot strafbare daden is gekomen die hij anders niet begaan zou hebben. Opgemerkt moet hier worden dat niet is gebleken dat de verdachte, voordat de pseudokoop in Enschede plaatsvond, al als handelaar in vals geld bekend was. Ook uit zijn justitiële documentatie is een dergelijke activiteit niet af te leiden. Verder dient vermeld te worden dat tijdens de loop van het onderhavige onderzoek niet is vastgesteld dat de verdachte ook aan anderen dan aan de infiltranten vals geld heeft geleverd. In de onderhavige zaak is van het Nederlandse infiltratietraject uitvoerig verslag gedaan. Alle door de infiltranten ondernomen handelingen zijn verantwoord in ambtsedige processen-verbaal, de infiltranten Colin en Gerrit zijn door de RC gehoord en daarna zijn alle drie infiltranten nog ter terechtzitting van de Rechtbank gehoord.

Anders ligt dat met betrekking tot de Duitse fase van het onderzoek. Een verantwoording in processen-verbaal van de inzet van de infiltranten is nooit overgelegd. Door de afscherming van het Duitse onderzoek, waarbij met name wordt bedoeld op de pseudokoop in Enschede, is een zorgvuldige, afdoende toetsing van het optreden van de infiltranten aan het Tallon-criterium naar het oordeel van de Rechtbank niet mogelijk gebleken. De Rechtbank zal zich zelf daarover een oordeel moeten kunnen vormen aan de hand van de concrete feiten en omstandigheden met betrekking tot de inzet van de infiltranten. Dergelijke feiten en omstandigheden zijn echter niet of nauwelijks geleverd. Dit heeft in de onderhavige zaak tot gevolg dat niet kan worden uitgesloten dat het verhaal van de verdachte, dat het initiatief tot de handel in vals geld niet van hem doch van de infiltranten is uitgegaan, juist is. De sanctie op het niet naar behoren kunnen toetsen aan het Tallon-criterium dient in dit geval gevonden te worden in de bewijsuitsluiting.

Infiltratie ten aanzien van personen die niet in het bevel zijn opgenomen

HR 07.10.2003, LJN AG2528

De tweede klacht van het middel berust op de opvatting dat infiltratie op basis van artikel 126h Sv beperkt dient te blijven tot de in dat bevel genoemde of na wijziging daarvan daarin alsnog opgenomen personen. Aangevoerd wordt dat het bevel, waarin P. als verdachte is aangeduid en waarin D., El K. en D.D. als leden van de groepering rondom P. zijn genoemd, in die zin gewijzigd had moeten worden dat, zodra een verdenking tegen X. als lid van die groepering was ontstaan, deze ook daarin had moeten worden genoemd.

Genoemde opvatting is echter – nog daargelaten dat niet valt in te zien dat de verdachte door de enkele gestelde omstandigheid dat onrechtmatig zou zijn gehandeld jegens X. in rechtens te respecteren belangen zou zijn geschaad – onjuist. In aanmerking genomen hetgeen is bepaald in artikel 126h, derde lid aanhef en onder a) en b), heeft het Hof met juistheid geoordeeld dat geen rechtsregel meebrengt dat ook de naam van de (latere) verdachte X. (alsnog) in de hierboven bedoelde omschrijving moest worden opgenomen en heeft het Hof voorts terecht geoordeeld dat bij infiltratie op basis van artikel 126h Sv de infiltrant contacten mag onderhouden en mag samenwerken met mogelijk tot de groep behorende personen.

HR 30.09.2003, LJN AF8743

De officier van justitie heeft op 2 maart 2000 een bevel tot pseudokoop als bedoeld in artikel 126i, eerste lid, Sv afgegeven op naam van (mede)verdachte K. Op basis van dit bevel hebben twee politie-infiltranten diverse keren in opdracht van hun begeleidingsteam contact gehad met K. Gedurende die contacten is op enig moment de levering van xtc door K. aan de politie-infiltranten ter sprake gekomen. Blijkens de gebezigde bewijsmiddelen heeft K. op 29 juni 2000 voor het eerst gemeld dat een derde persoon bij de levering van de xtc zou worden betrokken. Op vrijdag 30 juni 2000 heeft een politie-infiltrant een ontmoeting gehad met de verdachte K. om nadere afspraken te maken over de koop en levering van de xtc-pillen. Daar bleek ook verzoeker (opm. redacteur: hierna te noemen verdachte X.) aanwezig te zijn. Verdachte K. vertelde dat hij 'deze handel' niet alleen deed en dat verdachte X zijn compagnon was en dat de politie-infiltrant met hen tweeën zaken moest doen. Verdachte X overhandigde de pseudokoper een zakje met xtc-pillen als monster en er werden afspraken gemaakt over de hoeveelheid en de prijs van de te leveren pillen en de wijze van levering. Er was dus met de verdachten K. en X een pseudokoop tot stand gekomen, terwijl op dat moment ten aanzien van de verdachte X geen bevel tot pseudokoop was afgegeven.

Uiteindelijk werd op maandag 3 juli 2000 door de officier van justitie mondeling een bevel pseudokoop afgegeven ten aanzien van de verdachte X. Op 3 juli 's avonds, omstreeks 18.05 uur, spraken politie-infiltrant en de verdachte K. telefonisch de dag en het tijdstip van de levering af. De levering van de pillen vond vervolgens op 4 juli 2000 plaats.

Het middel berust op de opvatting dat, ook al was er een geldig bevel als bedoeld in artikel 126i, derde lid, Sv van de officier van justitie, waarin als verdachte K. was genoemd, de enkele omstandigheid dat – nadat de verbalisanten contact hadden gelegd met K. en dat contact vervolgens hadden onderhouden – K. en de verdachte X op enigerlei moment eigener beweging hebben besloten de (door genoemd bevel gedekte) transactie samen uit te voeren en zulks aan

één van de verbalisanten kenbaar hadden gemaakt, meebracht dat tegen de verdachte X een afzonderlijk bevel als bedoeld in voormelde bepaling diende te worden uitgevaardigd. Die opvatting is echter onjuist, zodat, het Hof het verweer terecht heeft verworpen.

HR 04.02.2003, LJN AE9069

Casus:

In een Duits rechtshulpverzoek werden de bevoegde Nederlandse autoriteiten verzocht om medewerking te verlenen aan een ontmoeting tussen een Duitse politie-infiltrant (*Verdeckter Ermittler*) en de verdachte Hasan S. om te komen tot het kopen/afnemen van 10 kilogram cocaïne en 100.000 xtc-tabletten. Naar aanleiding van dit verzoek heeft een officier van justitie een bevel pseudokoop afgegeven op naam van de verdachte H.S.

Uit de processtukken valt af te leiden dat het de bedoeling was dat H. S. de bewuste verdovende middelen zou verkopen aan de Verdeckter Ermittler en dat de bewuste verdovende middelen door verdachte De G. (opm. redacteur: die pas later ten tonele verscheen) ten behoeve van deze verkoop aan H. S. zouden worden geleverd.

Oordeel:

In deze zaak was de vraag aan de orde of de officier van justitie (tevens) een bevel tot pseudokoop had dienen te geven voor afname van goederen van de verdachte De G.

De Hoge Raad stelde dat het oordeel van het Hof, dat daarop neerkomt dat er geen sprake was van een verrichte pseudokoop met de verdachte De G. en dat daarom geen bevel overeenkomstig artikel 126i Sv tot het afnemen van verdovende middelen van deze verdachte nodig was, geen blijk geeft van een onjuiste rechtsopvatting en evenmin onbegrijpelijk is.

Hof's-Gravenhage 21.11.2003, LJN AN8750

Ingevolge artikel 126h, derde lid, onder letter b van het Wetboek van Strafvordering vermeldt het bevel tot infiltratie onder meer een omschrijving van de groep van personen als bedoeld in het eerste lid. In het bevel tot infiltratie ten aanzien van de verdachte X is voldaan aan deze voorwaarde.

Het bevel tot infiltratie is op 28 juli 2000 verlengd en is op 20 september 2000 gewijzigd. In het oorspronkelijke bevel tot infiltratie noch in het bevel tot verlenging daarvan is de naam van verdachte Y opgenomen. De stelling van de verdediging dat het Wetboek van Strafvordering een infiltrant geen bevoegdheid geeft om bij een infiltratieactie 'iemand buiten de groep te gebruiken', vindt geen steun in het recht. De infiltranten mogen op basis van artikel 126h van het Wetboek van Strafvordering contacten onderhouden met personen, zoals in dit geval verdachte Y, via wie zij in aanraking kunnen komen met groepsleden.

Inbreuk op de privacy

HR 14.11.2000, NJ 2001, 7

Het oordeel van het Hof m.b.t. infiltratie komt erop neer dat er geen sprake was van inbreuk op het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de verdachte, nu deze zich uit eigener beweging tegenover achtereenvolgens beide infiltranten heeft voorgedaan als een persoon die daadwerkelijk bereid en in staat was om aanzienlijke hoeveelheden cocaïne naar Nederland te transporteren. Verdachte was zich er ten volle van bewust dat hij zich schuldig

maakte aan overtreding van de Opiumwet en dientengevolge het risico liep dat hij undercoveragenten zou ontmoeten wier taak het was om zijn strafbaar handelen aan het licht te brengen. Het Hof geeft geen blijk van een verkeerde rechtsopvatting, met name niet omtrent de in het middel genoemde verdragsbepalingen (art. 8 en 6 EVRM) en is niet onbegrijpelijk, mede in aanmerking genomen dat het hier ging om contacten met derden die verdachte vrijelijk aanging en onderhield en waarin hij zelf kon bepalen en bepaalde hoeveel omtrent zijn handel en wandel aan zijn gesprekspartner zou prijsgeven. De enkele omstandigheid dat de verdachte niet op de hoogte was van de hoedanigheid van zijn contactpersoon doet daaraan niet af.

Proportionaliteit en subsidiariteit

HR 25.03.1991, NJ 1991, 365

Het Hof overwoog dat het een feit van algemene bekendheid is dat het bij de bestrijding en opsporing van zo ernstige misdrijven als de georganiseerde handel in harddrugs, waarbij op meedogenloze wijze ten koste van de gezondheid van talloze verslaafd geraakte mensen, enorme winsten worden gemaakt, buitengewoon moeilijk is om tot de kern van dergelijke organisaties door te dringen en deze op te rollen. Daartoe is een nauwe internationale samenwerking tussen politie- en justitie-instanties noodzakelijk en wordt daarbij terecht – mits controleerbaar en onder de voorwaarde dat personen niet gebracht worden tot (strafbare) handelingen, anders dan die waarop hun opzet tevoren reeds was gericht – gebruik gemaakt van onconventionele opsporingsmethoden als infiltratie. Laatstgenoemd middel moet bij dergelijke zware criminaliteit slechts dan onaanvaardbaar worden geacht, indien voor de hand ligt dat conventionele opsporingsmethoden tot een zelfde resultaat zouden hebben geleid. Het middel werd in deze zaak echter terecht toegepast.

Hof 's-Gravenhage 21.11.2003, LJN AN8750

Naar het oordeel van het Hof vorderde het opsporingsonderzoek dringend dat tegen de verdachte het opsporingsmiddel infiltratie werd ingezet. Naar het oordeel van het Hof is zowel aan de (extra) eis van proportionaliteit ten opzichte van het opsporingsbelang als aan de subsidiariteitseis voldaan. Bij de officier van justitie bestond namelijk de verwachting dat de tot dan toe ingezette opsporingsmiddelen, zoals observatie en het opnemen van telecommunicatie, niet tot het verkrijgen van het benodigde bewijs zouden leiden. Hetgeen op grond van de onderzoeksresultaten tot dan toe aannemelijk was geworden omtrent de aard en de ernst van de vermoede strafbare feiten en de daarbij betrokken personen maakte de inzet van het opsporingsmiddel infiltratie in het belang van het onderzoek dringend noodzakelijk. Bovendien kon met het oog op de effectiviteit van de opsporing en vervolging van de onderhavige feiten in de gegeven omstandigheden redelijkerwijze onvoldoende resultaat worden verwacht van andere opsporingsmethoden.

Hof 's-Hertogenbosch 04.03.1998, nr. 20.001542.97

De infiltratie voldoet aan de eisen van proportionaliteit, subsidiariteit en zorgvuldigheid. Minder ingrijpende opsporingsmethoden ontbraken of waren niet geëigend. De leiding van het infiltratieteam oefende voldoende toezicht uit op de uitvoering van de actie. Daarbij nam het Hof in aanmerking dat van elk contact met de verdachte door de infiltranten onmiddellijk proces-verbaal werd

opgemaakt, terwijl de infiltranten voor het leggen van een nieuw contact met verdachte hun leiding daarvan op de hoogte hebben gesteld, dan wel van die leiding daartoe opdracht hebben ontvangen. Gezien het feit dat de verdachte met anderen een kleine zeer gesloten groep vormde, was een termijn van negen maanden voor deze infiltratie niet onaanvaardbaar lang.

Beplakken van infiltranten

Hof Amsterdam 08.03.1999, Nieuwsbrief strafrecht 1999, 057 (bevestigd door HR) (14.11.2000, NJ 2001, 7)

Voor de inwerkingtreding van de Wet Bob zijn audio- en video-opnamen gemaakt van gesprekken die de politie-infiltranten met een of meer verdachten hebben gevoerd zowel met het oog op de waarheidsvinding als vanwege de bescherming van de infiltranten. Het opnemen van de bewuste gesprekken leverde in de gegeven omstandigheden een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de gesprekspartners op die van dit opnemen niet op de hoogte waren gesteld. Weliswaar is niet ieder opnemen van een gesprek zonder medeweten van de gesprekspartner als zodanig een inbreuk op diens persoonlijke levenssfeer, maar het ging hier om opnamen gemaakt in het kader van een strafrechtelijk onderzoek tegen de verdachte, welke opnamen waren gemaakt door personen in dienst van de overheid met als doel het verzamelen van bewijs tegen de gesprekspartner (die hoogstwaarschijnlijk zijn toestemming tot dat opnemen zou hebben geweigerd). Deze bijkomende omstandigheden geven aan dat het opnemen een inbreuk heeft gemaakt op verdachtes persoonlijke levenssfeer. Voor de beantwoording van de vraag of jegens de verdachte ontoelaatbaar is gehandeld moet echter onderscheid worden gemaakt naar het doel van de opnamen. Voor zover het opnemen (simultaan beluisteren en bekijken van de opnamen) er mede toe strekte de veiligheid van de infiltranten te garanderen is er niet onrechtmatig gehandeld en kan dit worden gestoeld op artikel 2 Politiewet. Dit volgen van de gesprekken vormde onder de gegeven omstandigheden een geringe en tijdelijke inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de verdachte en was aldus een redelijk middel ter verwezenlijking van een volstrekt aanvaardbaar doel. Anders ligt het met het vastleggen van bedoelde gesprekken ten behoeve van de strafvordering. Dit gaat wezenlijk verder dan het afluisteren ten behoeve van de bescherming van infiltranten. Op grond hiervan oordeelde het Hof dat de opnamen, de daaruit voortgevloeide eigen waarnemingen en de van de opnamen gemaakte transcripties dienden te worden uitgesloten van het bewijs.

Internationaal

HR 15.10.2002, LJN AE7668

Het betrof een Nederlands onderzoek als vervolg op een Sloveens onderzoek, waarbij infiltranten een actieve rol hebben gespeeld zowel in het Sloveense als Nederlandse onderzoek. Voor de aanvang van het onderzoek heeft er door de Nederlandse autoriteiten een toetsing plaatsgevonden overeenkomstig de in Nederland geldende regels en daarna heeft het onderzoek een vervolg gehad onder leiding van het Nederlands Openbaar Ministerie. Volgens Hof en HR behoort het handelen van de buitenlandse autoriteiten niet op alle onderdelen te worden getoetst aan de Nederlandse voorschriften. Geaccepteerd dient te worden dat buitenlandse autoriteiten zullen handelen volgens hun eigen voor-

schriften die kunnen afwijken van de Nederlandse regels en dat niet aan iedere afwijking gevolgen kunnen worden verbonden.

Hof 's-Hertogenbosch 03.08.2001, LJN AF4420 (bevestigd in HR 04.02.2003, LJN AE9096)

Het Hof stelt voorop dat de omstandigheid dat de inzet op Nederlands grondgebied van een Duitse politieële infiltrant, die in Duitsland – naar beoordeling volgens Nederlands recht – mogelijk zou kunnen worden aangemerkt als infiltrant, er niet aan in de weg staat dat zijn feitelijk handelen op Nederlands grondgebied moet worden gezien in het licht van de aan zijn inzet ten grondslag liggende rechtshulpverzoeken en hoe dat feitelijk handelen naar Nederlands recht moet worden gekwalificeerd. De Duitse rechtshulpverzoeken in deze zaak, strekkende tot inzet van de politieële infiltrant in Nederland, kunnen niet anders worden begrepen dan als een verzoek om toepassing van – naar Nederlands recht – de bevoegdheid tot pseudokoop, zoals uit het feitelijk handelen van de politieële infiltrant ook is gebleken.

2.10.9 MODELLEN

Zie hoofdstuk 6.12:

1. Bevel infiltratie (art. 126h Sv).
2. Bevel infiltratie (art. 126p Sv).
3. Wijziging/aanvulling/verlenging/beëindiging bevel infiltratie (art. 126h/126p Sv).
4. Bevel infiltratie (art. 126ze Sv).

2.11 BURGERINFILTRATIE

2.11.1 REGELGEVING

Wettekst

Artikel 126w Sv

1. In een geval als bedoeld in artikel 126h, eerste lid, kan de officier van justitie, indien het onderzoek dit dringend vordert, met een persoon die geen opsporingsambtenaar is, overeenkomen dat deze bijstand verleent aan de opsporing door deel te nemen aan of medewerking te verlenen aan een groep van personen waarbinnen naar redelijkerwijs kan worden vermoed misdrijven worden beraamd of gepleegd.
2. Toepassing van het eerste lid vindt alleen plaats indien de officier van justitie van oordeel is dat geen bevel als bedoeld in artikel 126h, eerste lid, kan worden gegeven.
3. De persoon die op grond van het eerste lid bijstand verleent aan de opsporing, mag bij de uitvoering daarvan een persoon niet brengen tot andere strafbare feiten dan waarop diens opzet reeds tevoren was gericht.
4. Bij de toepassing van het eerste lid legt de officier van justitie schriftelijk vast:
 - a. het misdrijf en indien bekend de naam of anders een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving van de verdachte;
 - b. een omschrijving van de groep van personen;
 - c. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste en tweede lid, zijn vervuld.
5. De overeenkomst tot infiltratie is schriftelijk en vermeldt:
 - a. de rechten en plichten van de persoon die op grond van het eerste lid bijstand verleent aan de opsporing, alsmede de wijze waarop aan de overeenkomst uitvoering wordt gegeven; en
 - b. de geldigheidsduur van de overeenkomst.
6. De persoon die op grond van het eerste lid bijstand verleent aan de opsporing, mag bij de uitvoering daarvan geen strafbare handelingen verrichten, tenzij vooraf schriftelijk toestemming door de officier van justitie is gegeven om dergelijke handelingen te verrichten. Bij dringende noodzaak kan de toestemming mondeling worden gegeven. De officier van justitie stelt in dat geval de toestemming binnen drie dagen op schrift.
7. Zodra niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, bepaalt de officier van justitie dat de uitvoering van de overeenkomst wordt beëindigd.
8. De overeenkomst kan schriftelijk worden gewijzigd, aangevuld, verlengd of beëindigd. De officier van justitie legt de redenen daarvan uiterlijk binnen drie dagen schriftelijk vast.

Artikel 126x Sv

1. In een geval als bedoeld in artikel 126o, eerste lid, kan de officier van justitie, indien het onderzoek dit dringend vordert, met een persoon die geen opsporingsambtenaar is, overeenkomen dat deze bijstand verleent aan de opsporing door deel te nemen of medewerking te verlenen aan het georganiseerd verband.
2. Toepassing van het eerste lid vindt alleen plaats indien de officier van justitie van oordeel is dat geen bevel als bedoeld in artikel 126p, eerste lid, kan worden gegeven.

3. De persoon die op grond van het eerste lid bijstand verleent aan de opsporing, mag bij de uitvoering daarvan een persoon niet brengen tot andere strafbare feiten dan waarop diens opzet reeds tevoren was gericht.
4. Artikel 126w, vierde tot en met achtste lid, is van overeenkomstige toepassing.

Overige regelgeving

Artikel 140a Sv

Het College van procureurs-generaal stemt vooraf en schriftelijk in met een bevel als bedoeld in artikel 126ff, onderscheidenlijk een overeenkomst als bedoeld in de tweede afdeling van Titel Va van het Eerste Boek, een wijziging of een verlenging daarvan.

Artikel 131 wet RO

1. Het College van procureurs-generaal kan geen beslissingen nemen indien niet ten minste drie leden aanwezig zijn.
2. Het College neemt beslissingen bij meerderheid van stemmen.
3. Indien de stemmen staken, geeft de stem van de voorzitter de doorslag.
4. Bij reglement stelt het College nadere regels met betrekking tot zijn werkwijze en besluitvorming. Het reglement en wijzigingen daarvan behoeven de goedkeuring van Onze Minister van Justitie. Het reglement of een wijziging daarvan wordt na de goedkeuring gepubliceerd in de *Staatscourant*.
5. In het reglement wordt in ieder geval geregeld in welke gevallen de voorzitter een voorgenomen beslissing aan Onze Minister van Justitie voorlegt, daaronder zijn in ieder geval begrepen de beslissingen bedoeld in artikel 140a van het Wetboek van Strafvordering.
 1. Regeling infiltratieteams, *Stcrt.* 2000, 7 (opgenomen in hoofdstuk 5).
 2. Regeling financieel beheer infiltratie, *Stcrt* 1998, 141 (opgenomen in hoofdstuk 5).
 3. Regeling bijzondere opsporingsgelden, *Stcrt.* 2006, 39 (opgenomen in hoofdstuk 5).

NB: Op grond van een door de Tweede Kamer aangenomen motie geldt er in het algemeen een verbod op het inzetten van criminele burgerinfiltranten (Kamerstukken II 1998/99, 25 403 en 23 251, nr. 33).

2.11.2 BEGRIPSBEPALING

Onder burgerinfiltratie wordt verstaan het door een persoon, die geen opsporingsambtenaar is, bijstand verlenen aan de opsporing door deel te nemen of medewerking te verlenen aan een groep van personen waarbinnen, naar redelijkerwijs kan worden vermoed, misdrijven worden beraamd of gepleegd.

2.11.3 BETEKENIS

- Op grond van de artikel 126w Sv is de officier van justitie bevoegd om met een persoon, die geen opsporingsambtenaar is, schriftelijk overeen te komen dat deze bijstand verleent aan de opsporing door deel te nemen of medewerking te verlenen aan een groep van personen waarbinnen, naar redelijkerwijs kan worden vermoed, misdrijven worden beraamd of gepleegd. Indien het onder-

zoek is gericht op een georganiseerd verband als bedoeld in artikel 126o Sv kan de officier van justitie deze bevoegdheid toepassen op grond van artikel 126x Sv.

- De bevoegdheid tot burgerinfiltratie is toegestaan in geval van verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, dat gezien zijn aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, dan wel van een verdenking dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd. De bevoegdheid mag daarnaast slechts worden toegepast indien het onderzoek dit dringend vordert en een bevel tot infiltratie door een opsporingsambtenaar (art. 126h/126p Sv) in redelijkheid niet kan worden gegeven. In dit geval zullen de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit nog nadrukkelijker een rol van betekenis spelen.
- Bij de beoordeling van de vraag of een misdrijf als omschreven in artikel 67 lid 1 Sv een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, dienen de feiten en omstandigheden van het geval meegewogen te worden. Met misdrijven die naar hun aard een ernstige inbreuk op de rechtsorde opleveren, moet worden gedacht aan misdrijven als handel in drugs, mensenhandel, witwassen of wapenhandel. Ook minder ernstige misdrijven kunnen een inbreuk op de rechtsorde opleveren doordat zij in samenhang met andere misdrijven worden gepleegd, zoals in geval van valsheid in geschrift in combinatie met omkoping van ambtenaren teneinde bijvoorbeeld overheidsvergunningen te verkrijgen.
- De bevoegdheid tot burgerinfiltratie kan op grond van artikel 126zu Sv ook worden toegepast in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf. Zie hieromtrent Hoofdstuk 1.11 Opsporing terroristische misdrijven.
- De officier van justitie kan tot het oordeel komen dat een bevel politieïle infiltratie (art. 126h/126p Sv) in redelijkheid niet kan worden gegeven in het geval de infiltrant een zeer specifieke deskundigheid nodig heeft om geloofwaardig te kunnen opereren in het criminele milieu, terwijl de politie niet beschikt over een opsporingsambtenaar met een dergelijke deskundigheid.
- De groep van personen waar de burger op grond van artikel 126w Sv aan kan deelnemen of medewerking aan kan verlenen, behoeft niet te zijn georganiseerd, zoals dat wel het geval is bij toepassing van artikel 126x Sv. Daarnaast gelden voor de groep van personen niet de criteria van artikel 140 Sr. Burgerinfiltratie op grond van artikel 126w Sv is dan ook toegestaan in situaties waarin het niet gaat om georganiseerde criminaliteit, maar 'slechts' om een groep van personen waarbinnen misdrijven worden beraamd of gepleegd, terwijl die groep in samenstelling en structuur geen continuïteit kent. Als voorbeeld kan worden gedacht aan een schietvereniging waarbinnen een aantal leden onderling illegaal wapens aan elkaar overdragen of een netwerk van personen dat via internet strafbare feiten pleegt (bijv. kinderporno).
- Kenmerkend voor de bevoegdheid tot burgerinfiltratie is dat de burger, waarmee een schriftelijke overeenkomst is afgesloten, undercover optreedt. Dat wil zeggen dat voor de buitenwereld niet kenbaar is dat de burger medewerking

verleent aan de opsporing. De burger kan in dit geval gebruikmaken van zijn eigen identiteit, maar hij kan ook gebruikmaken van een aangenomen identiteit.

- In artikel 126w/126x Sv wordt geen onderscheid gemaakt tussen criminele en niet-criminele burgerinfiltranten. Omdat aan het werken met criminele burgerinfiltranten reële risico's zijn verbonden (zoals het gevaar van ongewenste verbindingen tussen de criminele infiltrant en de betrokken criminele groepering, het gevaar voor het weglekken van politie-informatie of het gevaar van verlies van regie en controleerbaarheid) heeft de Tweede Kamer een motie aanvaard waarin is bepaald dat er een algemeen verbod geldt op het inzetten van criminele burgerinfiltranten (Kamerstukken II 1998/99, 25 403 en 23 251, nr. 33).
- Op het verbod van het inzetten van criminele burgerinfiltranten kan een uitzondering worden gemaakt indien er sprake is van een opsporingsonderzoek naar terroristische misdrijven. Zie hieromtrent hoofdstuk 1.11 Opsporing terroristische misdrijven.
- Om te beoordelen of een potentiële burgerinfiltrant moet worden aangemerkt als een criminele burgerinfiltrant dient aan een aantal criteria te worden getoetst. Er is in ieder geval sprake van een criminele burgerinfiltrant indien de burger:
 - actief is in hetzelfde criminele veld (dit is in ieder geval de burger die dezelfde soort delicten pleegt als de organisatie waarin hij moet infiltreren);
 - binnen hetzelfde criminele milieu waarin hij verkeert, gaat infiltreren (dit is in ieder geval de burger die betrokken is bij het beramen of plegen van strafbare feiten binnen dezelfde criminele groepering waarin moet worden gefiltreerd);
 - een relevant strafrechtelijk verleden heeft ten aanzien van de gepleegde of nog te plegen misdrijven waartegen het onderzoek zich richt. Met betrekking tot dit criterium dient zowel gekeken te worden naar de harde informatie (HKS/JDS of tijdelijke registers) als de zachte informatie (register zware criminaliteit, voorlopig register). Vanzelfsprekend dient eventuele betrokkenheid bij een lopend strafrechtelijk onderzoek (die meestal zal blijken uit het registeronderzoek) nadrukkelijk in beschouwing te worden genomen.
- Het hebben van een strafblad is op zichzelf dus niet doorslaggevend voor de beantwoording van de vraag of er sprake is van een criminele burgerinfiltrant. Een veroordeling ter zake van winkeldiefstal moet bijvoorbeeld anders worden gewaardeerd dan een veroordeling op het gebied van overtreding van de Opiumwet.
- De bevoegdheid tot burgerinfiltratie mag slechts een strafvorderlijk belang dienen. Dat wil zeggen dat deze bevoegdheid slechts mag worden toegepast met als doel het nemen van beslissingen als bedoeld in artikel 348-350 Sv, vervolgingsbeslissingen (zoals het aanhouden van verdachten) of andere strafvorderlijke beslissingen. Deze bevoegdheid mag dus niet worden toegepast met het uitsluitende doel om de informatiepositie te verbeteren.

- De burger die uitvoering geeft aan een schriftelijke overeenkomst tot burgerinfiltratie zal door deel te nemen of medewerking te verlenen aan een groep van personen op een bepaalde manier betrokken raken bij de criminele groepering waardoor hij in staat is om informatie en bewijsmateriaal te vergaren dat nodig kan zijn in het belang van het onderzoek. Hierin onderscheidt deze bevoegdheid zich van de bevoegdheid tot burgerpseudokoop en -dienstverlening (art. 126ij/126z Sv) en de bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie door een burger (art. 126v Sv). De bevoegdheid tot burgerpseudokoop en -dienstverlening kenmerkt zich namelijk door haar – in beginsel – eenmalige karakter. Daarnaast staat de bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie door een burger niet toe dat er wordt deelgenomen of medewerking wordt verleend aan een criminele groepering (zie hieromtrent paragraaf 2.11.6 Bijzonderheden).
- Het deelnemen of medewerking verlenen aan een criminele groepering kan van binnenuit de organisatie of van buitenaf plaatsvinden. In dit laatste geval kan worden gedacht aan de inzet van zogenaamde dekmantelbedrijven die bepaalde faciliteiten aanbieden aan een criminele groepering, zoals transportmiddelen of geldwisselmogelijkheden. Er kan dan gebruik gemaakt worden van een bestaand bedrijf, dan wel van een speciaal voor de infiltratie opgericht bedrijf.
- Op grond van artikel 126w/126x lid 3 Sv mag de burgerinfiltrant een persoon uit de groep waarin hij is geïnfiltrerd niet brengen tot andere strafbare feiten dan die waarop diens opzet reeds tevoren was gericht (Tallon-criterium). Achteraf moet dus kunnen worden vastgesteld dat de persoon de misdrijven ter zake waarvan hij wordt vervolgd, ook zou hebben begaan als de burgerinfiltrant er niet tussen was gekomen.
- De bevoegdheid tot burgerinfiltratie is in beginsel slechts toepasbaar ten aanzien van de personen die in het schriftelijke document staan vermeld. Indien de personen tegen wie deze bevoegdheid zich richt op eigen initiatief andere personen betrekken bij het contact met de burgerinfiltrant is het niet noodzakelijk om het schriftelijke document uit te breiden door het vermelden van deze andere personen. De bevoegdheid tot burgerinfiltratie is namelijk ook toegestaan ten aanzien van personen die niet in het schriftelijke document staan vermeld, zolang de uitvoering van de bevoegdheid zich richt op de in dit document genoemde personen.
- Op grond van artikel 126w lid 6/126x lid 4 Sv mag de burgerinfiltrant die bijstand verleent aan de opsporing bij de uitvoering daarvan geen strafbare feiten plegen, tenzij de officier van justitie vooraf in de schriftelijke overeenkomst toestemming heeft gegeven om dergelijke strafbare handelingen te verrichten. Of de officier van justitie toestaat dat de burger een strafbaar feit mag begaan, is afhankelijk van de proportionaliteit ten opzichte van het opsporingsbelang. Zo ligt het niet voor de hand dat de officier met de burger schriftelijk overeenkomt dat deze ernstigere strafbare feiten pleegt dan door de infiltratie (waarschijnlijk) aan het licht zullen komen.
- Een burger die uitvoering geeft aan een schriftelijke overeenkomst tot burgerinfiltratie kan in een situatie belanden waarin hij onverwachts betrokken

raakt bij strafbare feiten waar de schriftelijke overeenkomst niet in voorziet. Aangezien het plegen van deze strafbare feiten achteraf niet door de overeenkomst kan worden gedekt, zal gekeken moeten worden of de schriftelijke overeenkomst mondeling kan worden gewijzigd. Indien dit niet mogelijk is, zal de officier van justitie achteraf moeten beoordelen of de burgerinfiltrant heeft gehandeld binnen de kaders van de overeenkomst.

- Een burger die uitvoering geeft aan een schriftelijke overeenkomst die hij met de officier van justitie heeft afgesloten, mag er op vertrouwen dat hij niet vervolgd zal worden voor strafbare feiten die hij in het kader van de uitvoering van de overeenkomst heeft begaan. De burger handelt namelijk in opdracht van de officier van justitie. Daarnaast kan de burger die op een correcte wijze uitvoering geeft aan de overeenkomst een beroep doen op de strafuitsluitingsgrond van artikel 43 Sr. Mocht dit niet het geval zijn geweest, dan is de burger daarvoor als verdachte strafrechtelijk aansprakelijk.
- Van burgerinfiltratie kan uitsluitend sprake zijn in het geval het verlenen van bijstand door een burger heeft plaatsgevonden op initiatief en onder regie van politie en justitie. Indien de burger zelf het initiatief heeft genomen om bepaalde onrechtmatige handelingen te verrichten die niet onder regie van politie en justitie hebben plaatsgevonden, dan heeft dit handelen niet plaatsgehad onder gezag van politie en justitie. De burger is dan ook zelf verantwoordelijk voor eventuele strafbare feiten die dergelijk handelen heeft opgeleverd. In beginsel kan de op deze wijze verkregen informatie wel worden gebruikt in een strafzaak. Als uitgangspunt geldt hierbij dat politie en justitie geen sturende betrokkenheid bij deze handelingen heeft gehad.

2.11.4 PROCEDURE

- De officier van justitie kan pas een schriftelijke overeenkomst afsluiten met een burgerinfiltrant nadat:
 - hij de hoofdofficier van justitie heeft ingelicht;
 - de hoofdofficier van justitie de zaak via de Centrale Toetsingscommissie (CTC) ter goedkeuring aan het College van procureurs-generaal heeft voorgelegd;
 - het College van procureurs-generaal met het voorgenomen bevel heeft ingestemd;
- Het College van procureurs-generaal stemt vooraf en schriftelijk in met de voorgenomen overeenkomst. Bovendien dient de overeenkomst door de voorzitter van het College vooraf te worden voorgelegd aan de Minister van Justitie (art. 140a Sv jo art. 131 RO).
- Indien toestemming wordt gegeven om de bevoegdheid tot burgerinfiltratie toe te passen, zal de officier van justitie (naast het afsluiten van een schriftelijke overeenkomst met de burger) op grond van artikel 126w/126x lid 4 Sv een schriftelijk document moeten opstellen waarin de volgende gegevens moeten worden vastgelegd:
 - het misdrijf en indien bekend de naam of anders een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving van de verdachte of een omschrijving van het georganiseerde verband;

- de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste en tweede lid, zijn vervuld;
 - een omschrijving van de aard van de groep van personen.
- In de schriftelijke overeenkomst die moet worden afgesloten met de persoon die bijstand verleent aan de opsporing zal de officier van justitie de rechten en plichten van de burger, alsmede de wijze waarop aan de overeenkomst uitvoering wordt gegeven (daaronder begrepen strafbaar handelen) moeten vermelden. Ook al is er in artikel 126w/126x Sv geen maximumtermijn opgenomen voor de bevoegdheid tot burgerinfiltratie zal in de overeenkomst wel de geldigheidsduur vermeld moeten worden waarbinnen aan de overeenkomst uitvoering wordt gegeven.
 - De schriftelijke overeenkomst kan schriftelijk worden gewijzigd, aangevuld, verlengd of beëindigd. De officier van justitie is gehouden om binnen drie dagen de redenen hiervan op schrift te stellen. Indien door het College van procureurs-generaal een termijn is gesteld bij de verleende toestemming tot inzet van infiltratie zal de zaak, voor de afloop van deze termijn, opnieuw ter toetsing voorgelegd moeten worden aan de CTC. De CTC zal hierop haar advies voorleggen aan het College.
 - Het schriftelijke document als bedoeld in artikel 126w/126x lid 4 Sv zal bij de processtukken gevoegd moeten worden. In beginsel geldt dit niet ten aanzien van de schriftelijke overeenkomst die met de burger is afgesloten. Aangezien in deze overeenkomst gegevens kunnen zijn opgenomen die de identiteit van de burger kunnen verhullen, zullen deze gegevens moeten worden afgeschermd door bijvoorbeeld in de schriftelijke overeenkomst de burger aan te duiden onder een codenummer. Zie hieromtrent de hoofdstukken 1.4 Schriftelijke verantwoording en 1.6 Afscherming.

2.11.5 UITVOERING

Algemeen

Voor deze opsporingsbevoegdheid geldt uiteraard ook hetgeen in hoofdstuk 1 is vermeld over

- schriftelijke verantwoording;
- bescherming van beroepsgeheimhouders;
- afscherming;
- notificatie;
- gegevensbeheer; en
- internationale samenwerking.

Begeleiding door opsporingsambtenaren

- Bij de inzet van een burgerinfiltrant dient in verband met de integriteit en de beheersbaarheid van de opsporing steeds bijzondere aandacht te worden besteed aan de betrouwbaarheid en de stuurbaarheid van de in te zetten burger. De burgerinfiltrant zal dan ook altijd begeleid moeten worden door een opgeleide begeleider van een politie-infiltratieteam.

2.11.6 BIJZONDERHEDEN

Onderscheid met andere bijzondere opsporingsbevoegdheden***Burgerpseudokoop en -dienstverlening (art. 126ij/126z Sv)***

- De bevoegdheid tot burgerinfiltratie onderscheidt zich van de bevoegdheid tot burgerpseudokoop of -dienstverlening doordat de burger in geval van een burgerpseudokoop of -dienstverlening niet *deelneemt of medewerking verleent* aan een groep van personen of een georganiseerd verband waarbinnen misdrijven worden beraamd of gepleegd. In geval van burgerinfiltratie is het namelijk de bedoeling dat de burger daadwerkelijk gaat participeren in de criminele groep, waardoor hij in staat is om bewijsmateriaal te vergaren dat nodig is in het belang van het onderzoek. Burgerpseudokoop of -dienstverlening heeft in beginsel echter een eenmalig karakter. Deze bevoegdheid zal veelal worden toegepast ter verkrijging van het bewijs van het aanwezig hebben en/of het afleveren van verboden voorwerpen.
- De bevoegdheid tot burgerinfiltratie kan op grond van artikel 126w Sv slechts aan de orde zijn in het geval er sprake is van een groep van personen waarbinnen misdrijven worden beraamd of gepleegd. De bevoegdheid tot burgerpseudokoop of -dienstverlening ex artikel 126ij Sv kan daarentegen ook aan de orde zijn buiten een groep van personen waarbinnen misdrijven worden beraamd of gepleegd, namelijk indien er sprake is van een verdachte.
- De bevoegdheid tot burgerpseudokoop of -dienstverlening kan worden toegepast in het belang van het onderzoek, terwijl de bevoegdheid tot burgerinfiltratie slechts kan worden toegepast indien het onderzoek dit dringend vordert.
- Indien er sprake is van burgerinfiltratie geldt er een verbod op het inzetten van criminele burgers. Dit verbod geldt niet voor burgerpseudokoop of -dienstverlening.
- Een burgerinfiltrant moet altijd worden begeleid door een opgeleide begeleider van een politie-infiltratieteam. Een burgerpseudokoper of -dienstverlener moet ook worden begeleid door een opsporingsambtenaar, maar dit hoeft geen begeleider te zijn van een politie-infiltratieteam.

Stelselmatige informatie-inwinning door een burger (art. 126v Sv)

- De bevoegdheid tot burgerinfiltratie onderscheidt zich van de bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie door een burger doordat de burger in het laatste geval niet bevoegd is om strafbare feiten te plegen.
- De burger die stelselmatig informatie inwint, zal zich beperken tot het inwinnen van informatie over een verdachte of een persoon waarvan het vermoeden bestaat dat hij betrokken is bij een georganiseerd verband. In dit kader is het toegestaan dat de burger contacten onderhoudt met andere personen dan de verdachte of de persoon die betrokken is bij het georganiseerd verband, maar hij zal in dit geval niet meewerken of deelnemen aan een criminele groepering, zoals in geval van burgerinfiltratie.

- De bevoegdheid tot burgerinfiltratie op grond van artikel 126w Sv kan slechts worden toegepast in het geval er sprake is van een criminele groep van personen. Deze voorwaarde geldt niet bij de toepassing van de bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie op grond van artikel 126v Sv.
- De bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie door een burger kan worden toegepast in het belang van het onderzoek. Het onderzoek hoeft het niet dringend te vorderen, zoals in geval van burgerinfiltratie.
- De burgerinfiltrant moet altijd worden begeleid door een opgeleide begeleider van een politie-infiltratieteam. Dit vereiste geldt niet ten aanzien van een burger die stelselmatig informatie inwint.

Samenloop met andere bijzondere opsporingsbevoegdheden

Burgerpseudokoop en -dienstverlening (art. 126ij/126z Sv)

- De bevoegdheid tot burgerinfiltratie omvat de bevoegdheid van burgerpseudokoop en -dienstverlening. Het doen van een pseudokoop of het verlenen van een pseudodienst door een burger kan namelijk plaatsvinden als een vorm van deelnemen of medewerking verlenen aan een criminele groepering. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan een vertrouwensaankoop. In zo'n geval heeft er geen aparte overeenkomst te worden afgesloten met de burger. Wel zal in de overeenkomst infiltratie die met de burger is afgesloten, bij de omschrijving van de wijze waarop aan de overeenkomst uitvoering wordt gegeven, vermeld moeten dat de bevoegdheid tot burgerpseudokoop of -dienstverlening mag worden toegepast. Voor het verrichten van pseudokopen door een burger tijdens een infiltratietraject is wel de afzonderlijke toestemming van het College van procureurs-generaal vereist. Het College laat zich daarbij adviseren door de Centrale Toetsingscommissie.

Stelselmatige informatie-inwinning door een burger (art. 126v Sv)

- De bevoegdheid tot burgerinfiltratie sluit die van het stelselmatige inwinnen van informatie door een burger in.
- De informatie die op grond van de bevoegdheid tot het stelselmatig inwinnen van informatie wordt verkregen, kan voor de officier van justitie aanleiding zijn om te bevelen dat de bevoegdheid tot burgerinfiltratie wordt toegepast.

Afscherming

- De resultaten die worden verkregen door de inzet van de bevoegdheid tot burgerinfiltratie kunnen als bewijs in de strafzaak worden ingebracht. Dit heeft tot gevolg dat deze resultaten integraal ter terechtzitting verantwoord moeten kunnen worden. Dit kan als consequentie hebben dat de burgerinfiltrant als getuige moet worden gehoord. Om verschillende redenen kan het echter gewenst zijn om de identiteit van de burger af te schermen. Door openbaarmaking van de identiteit van de burger kan zijn veiligheid namelijk in het geding komen. Indien de burger als getuige wordt opgeroepen, bestaan er verschillende mogelijkheden om de identiteit van de burger af te schermen. De burger zou namelijk op de voet van artikel 190 lid 2 of 290 lid 1 Sv als beperkt anonieme getuige gehoord kunnen worden. Daarnaast zou in dit geval een beroep gedaan kunnen worden op de bedreigde getuigenregeling (art. 226a-226f Sv).

Internationale samenwerking

Zie ook hoofdstuk 1.9 Internationale samenwerking.

Inkomende verzoeken

- Op grond van artikel 552oa Sv is er geen verdrag vereist voor de uitvoering van een buitenlands verzoek tot toepassing van de bevoegdheid tot burgerinfiltratie.
- De uitvoering van een buitenlands verzoek tot toepassing van de bevoegdheid tot burgerinfiltratie zal plaats moeten vinden met inachtneming van het (eventuele) verdrag en de Nederlandse wetsbepalingen, voorschriften en procedures (art. 126w/126x en de in Titel X van het Wetboek van Strafvordering opgenomen artikelen). Dit betekent dat ook het College van procureurs-generaal vooraf en schriftelijk met de voorgenomen overeenkomst moet hebben ingestemd. Daarnaast is ook de regelgeving omtrent notificatie, bewaring en vernietiging van toepassing (art. 126aa tot en met 126dd Sv). Een dergelijk rechtshulpverzoek kan dan ook alleen worden ingewilligd indien dergelijke activiteiten ook in een Nederlands opsporingsonderzoek door een burger verricht zouden kunnen worden.
- De uitvoering van het rechtshulpverzoek geschiedt onder volledige verantwoordelijkheid en regie van het Nederlands Openbaar Ministerie en de Nederlandse politie.
- De officier van justitie kan op eigen gezag aan een buitenlands verzoek tot toepassing van de bovengenoemde opsporingsbevoegdheid uitvoering geven. Indien ter uitvoering van een buitenlands burgerinfiltratietraject aan de Nederlandse autoriteiten wordt verzocht om toe te staan dat op Nederlands grondgebied bepaalde handelingen worden verricht door een buitenlandse burgerinfiltrant, zal de officier van justitie bij de beoordeling van dit rechtshulpverzoek alleen moeten uitgaan van de beoogde handelingen die door de burger op Nederlands grondgebied zullen worden verricht. Dit kan betekenen dat, hoewel er – naar beoordeling volgens Nederlands recht – in het buitenland sprake is van burgerinfiltratie de feitelijke handelingen die in Nederland moeten plaatsvinden, aangemerkt kunnen worden als burgerpseudokoop of -dienstverlening.

Uitgaande verzoeken

- Burgerinfiltratie mag slechts in het buitenland plaatsvinden nadat door de aldaar bevoegde autoriteiten toestemming is verleend op basis van een voorafgaand justitieel rechtshulpverzoek.
- Rechtshulpverzoeken dienen via de (L)IRC's aan de bevoegde buitenlandse autoriteiten aangeboden te worden. In verband met de mogelijke afbreukrisico's die de inzet van deze bevoegdheid met zich mee kan brengen, kan een rechtshulpverzoek tot toepassing van de bevoegdheid tot burgerinfiltratie ook rechtstreeks aan de bevoegde autoriteiten in het buitenland worden aangeboden.

2.11.7 VOORBEELDEN

Bij de navolgende voorbeelden wordt ervan uitgegaan dat inzet van een politieke infiltrant in redelijkheid niet mogelijk is.

- Er zijn aanwijzingen dat een groepering zich bezig gaat houden met het produceren van xtc-pillen. De groepering heeft daartoe behoefte aan iemand met scheikundige knowhow. De politie kent een betrouwbare burgerlaborant en verwacht dat deze in staat zal zijn om het vertrouwen van de groepering in te kunnen winnen zodat hij deze kan ondersteunen bij de opzet van het gewenste laboratorium. Het traject dient te worden afgedekt door een overeenkomst burgerinfiltratie.
- In beeld is een criminele groepering die zich thans bezig houdt met overvallen. Er zijn aanwijzingen dat een liquidatie van enkele jaren terug op conto van deze groepering komt. Omdat de criminele groepering nog immer actief is, kan ter oplossing van de moord worden geopteerd voor burgerinfiltratie. Als de groep niet meer actief zou zijn, zou geen overeenkomst burgerinfiltratie kunnen worden gesloten, maar zou stelselmatige informatie-inwinning nog wel aan de orde kunnen zijn.
- Een drietal personen is ertoe overgegaan een illegale hennepkwekerij op te richten. Een van hen meldt zich met deze informatie bij de CIE en biedt aan zijn voelhorens verder uit te steken en de politie van de verdere ontwikkelingen op de hoogte te houden. Nu deze melder zelf als verdachte moet worden aangemerkt, kan hij niet als informant optreden. Evenmin kan hem de rol van burgerinfiltrant worden toegekend.
- Op Internet is een chatgroup actief op het terrein van de kinderporno. Om deel te kunnen nemen aan de chatgroup dient het aspirant-lid zelf kinderporno aan te leveren. De politie kent een burger die een aantal leden van de chatgroup kent en uit dien hoofde niet aan de voorwaarde van verstrekking behoefte te voldoen. De bedoeling is dat de burger zonder dat kenbaar is dat hij voor de politie werkt, op eigen naam, aan de groep gaat deelnemen. Hieraan moet een overeenkomst tot burgerinfiltratie ten grondslag liggen.
- In Frankrijk loopt al enige tijd een infiltratietraject waarbij sprake is van de inzet van een criminele burgerinfiltrant. De burger zal een ontmoeting hebben in Nederland om aldaar een partij drugs af te nemen van de leveranciers. De opzet is dat de burgerinfiltrant de drugs vervolgens vervoert naar Frankrijk. Bij de aflevering aldaar is de Franse justitie voornemens de partij in beslag te nemen en de afnemers te arresteren. De activiteit van de burger op Nederlands grondgebied moet worden beoordeeld op de in Nederland te verrichten onderzoekshandelingen. Derhalve gaat het hier dan om burgerpseudokoop.

2.11.8 JURISPRUDENTIE

Zie ook de jurisprudentie bij politieke infiltratie in paragraaf 2.10.8.

Rb. Amsterdam 07.06.2006, LJN AX7135

Volgens de verdediging is het bewijs met betrekking tot dit feit onrechtmatig

verkregen en dient het te worden uitgesloten van de bewijsvoering. De verdediging voert daartoe aan dat onder verantwoordelijkheid van de Amerikaanse opsporingsautoriteiten door een burgerinfiltrant contact is opgenomen met verdachte, teneinde hem uit te lokken een hoeveelheid MDMA-tabletten te leveren. Dit zou in strijd met de Nederlandse strafvordering en het soevereiniteitsbeginsel zijn.

Uit het vooronderzoek en het onderzoek ter terechtzitting is komen vast te staan dat:

- W. op of omstreeks 6 november 2000 in de Verenigde Staten door de Amerikaanse opsporingsautoriteiten is aangehouden op verdenking van het importeren van hoeveelheden MDMA-tabletten;
- W. na zijn aanhouding medewerking heeft verleend aan het Amerikaanse opsporingsonderzoek, welke medewerking erin bestond dat hij op 6 en 7 november 2000 meermalen heeft gebeld met verdachte, bij wie hij volgens zijn verklaring reeds eerder hoeveelheden MDMA-tabletten had besteld;
- in het vierde telefoongesprek verdachte tegen W. onder andere zegt – (deels) zakelijk weergegeven – : ‘dat alles al tijden voor hen klaar ligt’; ‘dat hij niet daar is maar zijn vriend wel’; dat hij van zijn vriend had gehoord dat ze iets willen doen; ‘dat als N. daar naartoe wil gaan dat in orde is’; ‘of hij hetzelfde wil als de vorige keer’; dat ze donderdag overkomen; ‘dat hij het allemaal heeft, de meeste mercedes, maar ook waar niets op staat zonder breuklijn’; ‘dat ze goed zijn en allemaal voor dezelfde prijs’;
- de Amerikaanse opsporingsambtenaren in hun verslag (d.d. 22 november 2000) verklaren dat in hetzelfde telefoongesprek was overeengekomen dat levering van de pillen zou plaatsvinden op 9 november 2000 op dezelfde plek als de vorige keer (rechtbank: Sh. Hotel in Fort Lauderdale, Florida);
- op 9 november 2000 M. en K. werden aangehouden op deze locatie, waarbij tevens een hoeveelheid MDMA-tabletten zonder logo en een hoeveelheid MDMA-tabletten met mercedeslogo in beslag genomen is;
- mede op grond van deze door de Amerikaanse autoriteiten overgedragen gegevens in Nederland het opsporingsonderzoek tegen verdachte is gestart.

De Rechtbank stelt voorop dat vaststaat dat het openbaar ministerie niet de verantwoordelijkheid heeft gehad voor de hierboven genoemde bestelling van W. bij verdachte, zodat de ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie hier niet aan de orde is.

In dit verband is van belang dat W. herhaaldelijk heeft verklaard dat hij bij verdachte een hoeveelheid MDMA-tabletten heeft besteld op de wijze zoals hij eerder had gedaan. De hierboven weergegeven uitlatingen van verdachte in het vierde telefoongesprek ondersteunen dit. Anders dan de verdediging stelt, kan hieruit niet worden opgemaakt dat er sprake is geweest van uitlokking. Ook overigens is de rechtbank niet gebleken van feiten of omstandigheden, waaruit zou volgen dat verdachte door deze bestelling is gebracht tot andere strafbare feiten dan waarop zijn opzet reeds tevoren was gericht. De rechtbank is aldus van oordeel dat er is voldaan aan het zogenoemde ‘Tallon-criterium’ (zoals dat ook voor het in Nederland geldenartikel met betrekking tot burgerinfiltratie in art. 126w Sv is neergelegd). In dit verband is geen sprake geweest van onrechtmatige bewijsgaring, zodat het verweer verworpen wordt.

Rb. Amsterdam 30.01.2001, nr. 13.129155.97 (niet gepubliceerd)

Naar het oordeel van de rechtbank kan uit het uitgaande rechtshulpverzoek worden afgeleid dat de inzet van de burger uitsluitend gericht was op het tot stand brengen van contact tussen de burger en de verdachte, teneinde tot aanhouding van deze verdachte over te kunnen gaan. Dit wordt bevestigd door de verklaringen van onder anderen een medewerker van het LIT alsmede door hetgeen daadwerkelijk door de burger tijdens diens inzet is verricht, te weten het bezoeken van een Amsterdamse advocaat, het schrijven van een brief aan deze advocaat en het bezorgen van deze brief. De rechtbank stelt zich op het standpunt dat sprake was van een zogenoemde 'lokvogeloperatie' en dat de gedragingen van de burger niet kunnen worden aangemerkt als infiltratie in de zin van de wet. Het feit dat verdachte zich sinds 1996 aan zijn aanhouding had weten te onttrekken, maakt dat het inzetten van een 'lokvogel' uitsluitend ter aanhouding van de verdachte naar het oordeel niet onrechtmatig is en voldoet aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit. Het is de rechtbank bekend dat de Tweede Kamer naar aanleiding van de bevindingen van de commissie Van Traa een motie heeft aangenomen met de stelling dat in Nederland de inzet van een criminele burgerinfiltrant niet kan worden aanvaard. De rechtbank acht zich echter niet gebonden aan een in de Tweede Kamer aangenomen motie, indien die motie niet is gevolgd door wetgeving op dat punt. Zulke wetgeving is tot op heden uitgebleven.

Rb. Amsterdam 09.10.2000, LJN AA7403

De verstrekking van informatie door een grenswisselkantoor over de aard en omvang van bepaalde door verdachten verrichte wisseltransacties als hulp bij de opsporing van deze verdachten kan niet worden opgevat als een vorm van infiltratie, nu van deelname of medewerking aan de groep verdachten geen sprake was, en is ook niet in strijd met enige wetsbepaling.

2.11.9 MODELLEN

Zie hoofdstuk 6.13:

1. Overeenkomst tot infiltratie met een burger (art. 126w/126x Sv).

2.12 VORDEREN VAN GEGEVENS

2.12.1 REGELGEVING

Wettekst

Artikel 126nc Sv

1. In geval van verdenking van een misdrijf kan de opsporingsambtenaar in het belang van het onderzoek van degene die daarvoor redelijkerwijs in aanmerking komt en die anders dan ten behoeve van persoonlijk gebruik gegevens verwerkt, vorderen bepaalde opgeslagen of vastgelegde identificerende gegevens van een persoon te verstrekken.
2. Onder identificerende gegevens wordt verstaan:
 - a. naam, adres, woonplaats en postadres;
 - b. geboortedatum en geslacht;
 - c. administratieve kenmerken;
 - d. in geval van een rechtspersoon, in plaats van de gegevens, bedoeld onder a en b: rechtsvorm en vestigingsplaats.
3. Een vordering als bedoeld in het eerste lid kan niet worden gericht tot de verdachte. Artikel 96a, derde lid, is van overeenkomstige toepassing. De vordering kan geen betrekking hebben op persoonsgegevens betreffende iemands godsdienst of levensovertuiging, ras, politieke gezindheid, gezondheid, seksuele leven of lidmaatschap van een vakvereniging.
4. Een vordering als bedoeld in het eerste lid is schriftelijk en vermeldt:
 - a. een aanduiding van de persoon op wiens identificerende gegevens de vordering betrekking heeft;
 - b. de identificerende gegevens die worden gevorderd;
 - c. de termijn waarbinnen en de wijze waarop de gegevens dienen te worden verstrekt;
 - d. de titel van de vordering.
5. Bij dringende noodzaak kan een vordering als bedoeld het eerste lid mondeling worden gegeven. De opsporingsambtenaar stelt de vordering in dat geval achteraf op schrift en verstrekt deze binnen drie dagen nadat de vordering is gedaan aan degene tot wie de vordering is gericht.
6. Van de verstrekking van identificerende gegevens maakt de opsporingsambtenaar proces-verbaal op, waarin hij vermeldt:
 - a. de gegevens, bedoeld in het vierde lid;
 - b. de verstrekte gegevens;
 - c. het misdrijf en indien bekend de naam of anders een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de verdachte;
 - d. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, zijn vervuld.
7. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld met betrekking tot de opsporingsambtenaar die de gegevens vordert en de wijze waarop de gegevens worden gevorderd en verstrekt.

Artikel 126nd Sv

1. In geval van verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot bepaalde opgeslagen of vastgelegde gegevens, vorderen deze gegevens te verstrekken.

2. Een vordering als bedoeld in het eerste lid kan niet worden gericht tot de verdachte. Artikel 96a, derde lid, is van overeenkomstige toepassing. De vordering kan niet betrekking hebben op persoonsgegevens betreffende iemands godsdienst of levensovertuiging, ras, politieke gezindheid, gezondheid, seksuele leven of lidmaatschap van een vakvereniging.
3. Een vordering als bedoeld in het eerste lid is schriftelijk en vermeldt:
 - a. indien bekend, de naam of anders een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de persoon of de personen over wie gegevens worden gevorderd;
 - b. een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de gegevens die worden gevorderd en de termijn waarbinnen, alsmede de wijze waarop deze dienen te worden verstrekt;
 - c. de titel van de vordering.
4. Bij dringende noodzaak kan de vordering mondeling worden gegeven. De officier van justitie stelt de vordering in dat geval achteraf op schrift en verstrekt deze binnen drie dagen nadat de vordering is gedaan aan degene tot wie de vordering is gericht.
5. De officier van justitie doet van de verstrekking van gegevens proces-verbaal opmaken, waarin worden vermeld:
 - a. de gegevens, bedoeld in het derde lid;
 - b. de verstrekte gegevens;
 - c. het misdrijf en indien bekend de naam of anders een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de verdachte;
 - d. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, zijn vervuld;
 - e. de reden waarom de gegevens in het belang van het onderzoek worden gevorderd.
6. In geval van verdenking van een ander strafbaar feit dan bedoeld in het eerste lid, kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek een vordering als bedoeld in dat lid doen met voorafgaande schriftelijke machtiging van de rechter-commissaris. De rechter-commissaris verleent de machtiging op vordering van de officier van justitie. Het tweede tot en met vijfde lid zijn van overeenkomstige toepassing.
7. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld met betrekking tot de wijze waarop de gegevens worden gevorderd en verstrekt.

Artikel 126ne Sv

1. De officier van justitie kan in het belang van het onderzoek bepalen dat een vordering als bedoeld in artikel 126nd, eerste lid, van degene die anders dan ten behoeve van persoonlijk gebruik gegevens verwerkt, betrekking kan hebben op gegevens die eerst na het tijdstip van de vordering worden verwerkt. De periode waarover de vordering zich uitstrekt is maximaal vier weken en kan telkens met maximaal vier weken worden verlengd. De officier van justitie vermeldt deze periode in de vordering. Artikel 126nd, tweede tot en met vijfde en zevende lid, is van overeenkomstige toepassing.
2. In een geval als bedoeld in het eerste lid bepaalt de officier van justitie dat de uitvoering van de vordering wordt beëindigd zodra niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden, bedoeld in artikel 126nd, eerste lid. Van een wijziging, aanvulling, verlenging of beëindiging van de vordering doet de officier van justitie proces-verbaal opmaken.
3. Indien het belang van het onderzoek dit dringend vordert, kan de officier van

justitie in een geval als bedoeld in het eerste lid in de vordering bepalen dat degene tot wie de vordering is gericht de gegevens direct na de verwerking verstrekt, dan wel telkens binnen een bepaalde periode na de verwerking verstrekt. De officier van justitie behoeft hiervoor een voorafgaande schriftelijke machtiging, op zijn vordering te verlenen door de rechter-commissaris.

Artikel 126nf Sv

1. In geval van verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, dat gezien zijn aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, kan de officier van justitie, indien het belang van het onderzoek dit dringend vordert, van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot gegevens als bedoeld in artikel 126nd, tweede lid, derde volzin, deze gegevens vorderen.
2. Een vordering als bedoeld in het eerste lid kan niet worden gericht tot de verdachte. Artikel 96a, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.
3. Een vordering als bedoeld in het eerste lid kan slechts worden gedaan na voorafgaande schriftelijke machtiging, op vordering van de officier van justitie te verlenen door de rechter-commissaris.
4. Artikel 126nd, derde tot en met vijfde en zevende lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126ng Sv

1. Een vordering als bedoeld in artikel 126nc, eerste lid, 126nd, eerste lid, of 126ne, eerste lid, kan worden gericht tot de aanbieder van een communicatiedienst in de zin van art. 126la, voor zover de vordering betrekking heeft op andere gegevens dan die welke gevorderd kunnen worden door toepassing van de artikelen 126n en 126na. De vordering kan geen betrekking hebben op gegevens die zijn opgeslagen in het geautomatiseerde werk van de aanbieder en niet voor deze bestemd of van deze afkomstig zijn.
2. In geval van verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, dat gezien zijn aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, kan de officier van justitie, indien het belang van het onderzoek dit dringend vordert, van de aanbieder van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot gegevens als bedoeld in de laatste volzin van het eerste lid, deze gegevens vorderen, voor zover zij klaarblijkelijk van de verdachte afkomstig zijn, voor hem bestemd zijn, op hem betrekking hebben of tot het begaan van het strafbare feit hebben gediend, of klaarblijkelijk met betrekking tot die gegevens het strafbare feit is gepleegd.
3. Een vordering als bedoeld in het eerste lid kan niet worden gericht tot de verdachte. Artikel 96a, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.
4. Een vordering als bedoeld in het tweede lid kan slechts worden gedaan na voorafgaande schriftelijke machtiging, op vordering van de officier van justitie te verlenen door de rechter-commissaris.
5. Artikel 126nd, derde tot en met vijfde en zevende lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126nh Sv

1. De officier van justitie kan, indien het belang van het onderzoek dit vordert, bij of terstond na de toepassing van artikel 126nd, eerste lid, 126ne, eerste of derde lid, of 126nf, eerste lid, degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat

hij kennis draagt van de wijze van versleuteling van de in deze artikelen bedoelde gegevens, bevelen medewerking te verlenen aan het ontsleutelen van de gegevens door de versleuteling ongedaan te maken, dan wel deze kennis ter beschikking te stellen.

2. Het bevel wordt niet gegeven aan de verdachte. Artikel 96a, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126ni Sv

1. In geval van verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, dat gezien zijn aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, kan de officier van justitie, indien het belang van het onderzoek dit dringend vordert, van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot bepaalde gegevens die ten tijde van de vordering zijn opgeslagen in een geautomatiseerd werk en waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat zij in het bijzonder vatbaar zijn voor verlies of wijziging, vorderen dat deze gegevens gedurende een periode van ten hoogste 90 dagen worden bewaard en beschikbaar gehouden. De vordering kan niet worden gericht tot de verdachte.
2. Indien de vordering is gericht tot de aanbieder van een communicatiedienst in de zin van artikel 126la, eerst lid, is de aanbieder verplicht zo spoedig mogelijk de gegevens te verschaffen die nodig zijn om de identiteit te achterhalen van andere aanbieders van wier dienst bij de communicatie gebruik is gemaakt.
3. De vordering wordt schriftelijk of mondeling gedaan. Indien de vordering mondeling wordt gedaan, doet de officier van justitie de vordering zo spoedig mogelijk op schrift stellen en doet hij binnen drie dagen nadat de vordering mondeling is gedaan, een gewaarmerkt afschrift daarvan verstrekken aan degene tot wie de vordering is gericht. Bij de vordering en bij het op schrift stellen daarvan wordt vermeld:
 - a. een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving van de gegevens die beschikbaar moeten worden gehouden;
 - b. het tijdstip van de vordering;
 - c. de titel van de vordering;
 - d. de periode gedurende de welke de gegevens beschikbaar moeten blijven, en of het tweede lid van toepassing is.
4. De officier van justitie doet van de vordering en, indien deze mondeling plaatsvond, van de schriftelijke vastlegging daarvan een proces-verbaal opmaken, waarin worden vermeld:
 - a. de gegevens, bedoeld in het derde lid;
 - b. het misdrijf en indien bekend de naam of anders een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de verdachte; en
 - c. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat is voldaan aan de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid.
5. De vordering kan ten hoogste eenmaal worden verlengd gedurende een periode van ten hoogste negentig dagen. Het tweede, derde en vierde lid zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126uc Sv

1. In een geval als bedoeld in artikel 126o, eerste lid, kan de opsporingsambtenaar in het belang van het onderzoek van degene die daarvoor redelijkerwijs in aanmerking komt en die anders dan ten behoeve van persoonlijk gebruik ge-

gegevens verwerkt, vorderen bepaalde opgeslagen of vastgelegde identificerende gegevens van een persoon te verstrekken.

2. Artikel 126nc, tweede tot en met vijfde en zevende lid, is van overeenkomstige toepassing.
3. Van de verstrekking van identificerende gegevens maakt de opsporingsambtenaar proces-verbaal op, waarin hij vermeldt:
 - a. de gegevens, bedoeld in artikel 126nc, vierde lid;
 - b. de verstrekte gegevens;
 - c. een omschrijving van het georganiseerd verband;
 - d. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, zijn vervuld.

Artikel 126ud Sv

1. In een geval als bedoeld in artikel 126o, eerste lid, kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot bepaalde opgeslagen of vastgelegde gegevens, vorderen deze gegevens te verstrekken.
2. Artikel 126nd, tweede tot en met vierde en zevende lid, is van overeenkomstige toepassing.
3. De officier van justitie doet van de verstrekking van gegevens proces-verbaal opmaken, waarin worden vermeld:
 - a. de gegevens, bedoeld in artikel 126nd, derde lid;
 - b. de verstrekte gegevens;
 - c. een omschrijving van het georganiseerd verband;
 - d. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, zijn vervuld;
 - e. de reden waarom de gegevens in het belang van het onderzoek worden gevorderd.

Artikel 126ue Sv

1. In een geval als bedoeld in artikel 126o, eerste lid, kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek bepalen dat een vordering als bedoeld in artikel 126ud, eerste lid, betrekking kan hebben op gegevens die eerst na het tijdstip van de vordering worden verwerkt. De periode waarover de vordering zich uitstrekt is maximaal vier weken. De officier van justitie vermeldt deze periode in de vordering. De artikelen 126nd, tweede tot en met vierde lid, en 126ud, derde lid, zijn van overeenkomstige toepassing.
2. In een geval als bedoeld in het eerste lid bepaalt de officier van justitie dat de uitvoering van de vordering wordt beëindigd zodra niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden, bedoeld in artikel 126ud, eerste lid. Van een wijziging, aanvulling, verlenging of beëindiging van de vordering doet de officier van justitie proces-verbaal opmaken.
3. Indien het belang van het onderzoek dit dringend vordert, kan de officier van justitie in een geval als bedoeld in het eerste lid in de vordering bepalen dat degene tot wie de vordering is gericht de gegevens direct na de verwerking verstrekt, dan wel telkens binnen een bepaalde periode na de verwerking verstrekt. De officier van justitie heeft hiervoor een voorafgaande schriftelijke machtiging, op zijn vordering te verlenen door de rechter-commissaris.

Artikel 126uf Sv

1. In een geval als bedoeld in artikel 126o, eerste lid, kan de officier van justitie

indien het belang van het onderzoek dit dringend vordert, van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot gegevens als bedoeld in artikel 126nd, tweede lid, derde volzin, deze gegevens vorderen.

2. De artikelen 126nf, tweede en derde lid, en 126nd, derde, vierde en zevende lid, zijn van overeenkomstige toepassing.
3. De officier van justitie doet van de verstrekking van gegevens proces-verbaal opmaken, waarin worden vermeld:
 - a. de gegevens, bedoeld in artikel 126nd, derde lid;
 - b. de verstrekte gegevens;
 - c. een omschrijving van het georganiseerd verband;
 - d. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, zijn vervuld;
 - e. de reden waarom de gegevens in het belang van het onderzoek worden gevorderd.

Artikel 126ug Sv

1. Een vordering als bedoeld in artikel 126uc, eerste lid, 126ud, eerste lid, of 126ue, eerste lid, kan worden gericht tot de aanbieder van een communicatiedienst in de zin van art. 126la, voor zover de vordering betrekking heeft op andere gegevens dan die welke gevorderd kunnen worden door toepassing van de artikelen 126u en 126ua. De vordering kan geen betrekking hebben op gegevens die zijn opgeslagen in het geautomatiseerde werk van de aanbieder en niet voor deze bestemd of van deze afkomstig zijn.
2. In een geval als bedoeld in artikel 126o, eerste lid, kan de officier van justitie, indien het belang van het onderzoek dit dringend vordert, van de aanbieder van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot gegevens als bedoeld in de laatste volzin van het eerste lid, deze gegevens vorderen, voor zover zij klaarblijkelijk van de verdachte afkomstig zijn, voor hem bestemd zijn, op hem betrekking hebben of tot het begaan van het strafbare feit hebben gediend, of klaarblijkelijk met betrekking tot die gegevens het strafbare feit is gepleegd.
3. Een vordering als bedoeld in het eerste lid kan niet worden gericht tot de verdachte. Artikel 96a, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.
4. Een vordering als bedoeld in het tweede lid kan slechts worden gedaan na voorafgaande schriftelijke machtiging, op vordering van de officier van justitie te verlenen door de rechter-commissaris.
5. Artikel 126nd, derde tot en met vijfde en zevende lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126uh Sv

1. De officier van justitie kan, indien het belang van het onderzoek dit vordert, bij of terstond na de toepassing van artikel 126ud, eerste lid, 126ue, eerste of derde lid, of 126uf, eerste lid, degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij kennis draagt van de wijze van versleuteling van de in deze artikelen bedoelde gegevens, bevelen medewerking te verlenen aan het ontsleutelen van de gegevens door de versleuteling ongedaan te maken, dan wel deze kennis ter beschikking te stellen.
2. Het bevel wordt niet gegeven aan de verdachte. Artikel 96a, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 126ui Sv

1. In een geval als bedoeld in artikel 126o, eerste lid, kan de officier van justitie, indien het belang van het onderzoek dit dringend vordert, van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot bepaalde gegevens die ten tijde van de vordering zijn opgeslagen in een geautomatiseerd werk en waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat zij in het bijzonder vatbaar zijn voor verlies of wijziging, vorderen dat deze gegevens gedurende een periode van ten hoogste 90 dagen worden bewaard en beschikbaar gehouden. De vordering kan niet worden gericht tot de verdachte.
2. Artikel 126ni, tweede tot en met vijfde lid, is van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat bij de in artikel 126ni, vierde lid, onderdeel c, bedoelde feiten en omstandigheden ook een omschrijving van het in artikel 126o, eerste lid, bedoelde georganiseerde verband wordt opgenomen.

2.12.2 BEGRIPSBEPALING

Op vordering van de officier van justitie moet een derde (persoon, instantie of bedrijf) identificerende gegevens, gevoelige gegevens en andere gegevens, die niet vallen onder beide eerdergenoemde categorieën gegevens, verstrekken.

2.12.3 BETEKENIS

Algemeen

- In de artt. 126nc/126uc-126nh/126uh Sv wordt een onderscheid gemaakt tussen drie categorieën van gegevens, te weten de identificerende gegevens, gevoelige gegevens en andere gegevens die niet vallen onder beide eerdergenoemde categorieën gegevens. In de wet wordt ten aanzien van de laatste categorie gegevens tevens een onderscheid gemaakt tussen reeds vastgelegde of opgeslagen gegevens (historische) en gegevens die nog moeten worden opgeslagen of verwerkt (toekomstige). De te vorderen gegevens kunnen zowel persoonsgegevens in de zin van de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) als andere gegevens, zoals algemene bedrijfsgegevens, betreffen.
- Uitgangspunt bij de toepassing van de bevoegdheden tot het vorderen van gegevens (artt. 126nc/126uc-126nh/126uh Sv) is dat naarmate de te vorderen categorie gegevens omvangrijker is of gevoeliger van aard, zwaardere voorwaarden worden verbonden aan de toepassing van de bevoegdheid. Zo kunnen identificerende gegevens worden verkregen op vordering van de opsporingsambtenaar in het geval er sprake is van een verdenking van een misdrijf, terwijl gevoelige gegevens daarentegen met machtiging van de rechter-commissaris door de officier van justitie kunnen worden gevorderd in het geval er sprake is van een verdenking van een misdrijf als omschreven in art. 67 lid 1 Sv, dat gelet op de aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert.
- De bevoegdheden tot het vorderen van gegevens (artt. 126nc t/m 126nh Sv) kunnen op grond van de artt. 126zk t/m 126zp Sv ook worden toegepast in het geval er sprake is van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf. Zie hieromtrent Hoofdstuk 1.11 Opsporing terroristische misdrijven.

- Onder het begrip gegevens wordt iedere weergave van feiten, begrippen of instructies verstaan, die geschikt is voor overdracht of verwerking door personen of systemen. Gegevens moeten zijn weergegeven, opgeslagen of vastgelegd op een permanente of semi-permanente gegevensdrager (bijvoorbeeld op schrift, microfiche, tape, diskette, cd-rom of werkgeheugen).
- Op grond van de bevoegdheden tot het vorderen van gegevens kunnen in beginsel bij derden gegevens worden opgevraagd over elke persoon van wie de gegevens van belang kunnen zijn voor het onderzoek, zoals een slachtoffer of een bekende van de verdachte. De bevoegdheden tot het vorderen van gegevens geven ook de mogelijkheid om gegevens te vorderen omtrent een groep van personen, zoals de passagiers van een vliegtuig, hotelgasten, werknemers of leerlingen. De regeling van de artt. 126nc/126uc-126nh/126uh Sv is dus niet beperkt tot een verdachte. De kring van personen van wie gegevens gevorderd kunnen worden, wordt echter wel beperkt door het belang van het opsporingsonderzoek. Dat wil zeggen dat de gegevens slechts gevorderd mogen worden ter opheldering van de verdenking en ten behoeve van de strafrechtelijke afdoening.
- Het beginsel van proportionaliteit brengt met zich mee dat de eventuele beperking van de persoonlijke levenssfeer van de perso(o)n(en) over wie gegevens gevorderd worden in verhouding moet staan tot het belang van het opsporingsonderzoek. In het geval gegevens worden opgevraagd over niet-verdachte personen zal het beginsel van proportionaliteit hogere eisen stellen aan de motivering ten aanzien van het toepassen van de bevoegdheden tot het vorderen van gegevens dan in het geval er gegevens worden gevorderd over een verdachte.
- De gegevens die worden gevorderd van een derde dienen in beginsel binnen het bereik te liggen van de normale activiteiten van deze derde en mogen geen onevenredige inspanning van de derde vergen. De bevoegdheden tot het vorderen van gegevens geven geen bevoegdheid om een derde te bevelen om gegevens te analyseren, vergelijken of combineren teneinde nieuwe gegevens te verkrijgen.
- Een vordering verstrekking gegevens kan niet worden gericht tot de verdachte. Daarnaast zijn de in de artt. 217-219 Sv genoemde verschoningsgerechtigden niet gehouden te voldoen aan een vordering tot het verstrekken van gegevens.
- Art. 126bb lid 5 Sv verplicht degene tot wie een vordering verstrekking gegevens is gericht om in het belang van het onderzoek geheimhouding in acht te nemen omtrent al hetgeen hem ter zake van de vordering bekend is.
- De derde tot wie de vordering tot het verstrekken van gegevens is gericht, is verplicht zijn medewerking te verlenen. Indien de derde weigert te voldoen aan een vordering, dan kan dit een overtreding van artikel 184 Sr opleveren.
- Op grond van artikel 552a Sv kunnen belanghebbenden zich schriftelijke klagen:
 - over de vordering verstrekking van gegevens
 - over de vordering medewerking te verlenen aan het ontsleutelen van gegevens

- over de kennisneming of het gebruik van gegevens, vastgelegd tijdens een doorzoeking of op vordering verstrekt, en
 - over de kennisneming of het gebruik van gegevens, als bedoeld in de artikelen 100, 101 en 114 Sv.
- Het beklagrecht van art. 552a Sv heeft geen opschortende werking, maar indien de rechter achteraf bepaalt dat de gegevens ten onrechte zijn verstrekt, zullen de betreffende gegevens vernietigd moeten worden en mogen ze niet worden gebruikt in het opsporingsonderzoek.
 - Onder belanghebbenden in de zin van artikel 552a Sv zijn, behalve de derde (houder en verstrekker van gegevens), ook de personen begrepen op wie de gegevens betrekking hebben.

Vordering verstrekking identificerende gegevens (artt. 126nc/uc Sv)

- Op grond van de artt. 126nc/126uc Sv kan de opsporingsambtenaar van degene die daarvoor redelijkerwijs in aanmerking komt en die anders dan ten behoeve van persoonlijk gebruik gegevens verwerkt, vorderen bepaalde opgeslagen of vastgestelde identificerende gegevens te verstrekken betreffende naam, adres, woonplaats, postadres, geboortedatum, geslacht, rekeningnummers en administratieve kenmerken behorende bij een persoon. In geval van een rechtspersoon kunnen daarnaast gegevens over rechtsvorm en vestigingsplaats worden gevorderd.
- De bevoegdheid tot het vorderen van andere dan identificerende gegevens (artt. 126nd/126ud Sv) omvat de bevoegdheid om identificerende gegevens te vorderen. Daarnaast kan de officier van justitie op basis van art. 141 Sv worden aangemerkt als opsporingsambtenaar zodat de officier van justitie ook bevoegd is om op basis van de artt. 126 nc/126uc Sv identificerende gegevens te vorderen.
- De bevoegdheid tot het vorderen van identificerende gegevens is toegestaan in geval van een verdenking van elk misdrijf, dan wel van een verdenking dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd.
- Met degene die anders dan ten behoeve van persoonlijk gebruik gegevens verwerkt, wordt een derde (persoon, instantie of bedrijf) bedoeld die vanwege een bepaalde functie of beroepsuitoefening gegevens verwerkt. Voorbeelden zijn rechtspersonen en natuurlijke personen in de uitoefening van een beroep of bedrijf, zoals overheidsdiensten, verenigingen, professionele dienstverleners en instellingen die diensten verlenen op het gebied van cultuur, sport enzovoort, al dan niet op commerciële basis.
- Identificerende gegevens kunnen van een derde worden gevorderd indien er aanwijzingen zijn dat deze derde gegevens kan hebben over een persoon die van belang kunnen zijn in het opsporingsonderzoek. De vordering ex artt. 126nc/126uc Sv mag dus niet ongericht jegens derden worden toegepast, maar er hoeft ook geen redelijk vermoeden te bestaan dat de gegevens aanwezig zullen zijn bij de derde.

- Op grond van de bevoegdheid tot het vorderen van identificerende gegevens (art. 126nc/126uc Sv) kunnen slechts identificerende gegevens worden gevorderd over een bepaalde persoon. De identificerende gegevens van een groep onbepaalde personen kunnen worden verkregen op grond van de bevoegdheid tot het vorderen van andere dan identificerende gegevens (art. 126nd/126ud en 126ne/126ue Sv).
- De bevoegdheid tot het vorderen van identificerende gegevens omvat mede dat van de derde wordt gevorderd bekend te maken óf hij de beschikking heeft over gegevens ten aanzien van een persoon.
- Onder een administratief kenmerk is elk nummer of ander kenmerk begrepen waaronder de persoon bij de derde bekend is, zoals een klantnummer, polisnummer, bankrekeningnummer of lidmaatschapsnummer.

Vordering verstrekking van andere dan identificerende gegevens (historische en toekomstige gegevens) (artt. 126nd/ud en 126ne/ue Sv)

- Op grond van de artt. 126nd/126ud Sv kan de officier van justitie van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot bepaalde opgeslagen of vastgelegde gegevens vorderen andere dan identificerende gegevens, met uitzondering van gevoelige gegevens, te verstrekken (historische gegevens).
- Op grond van de artt. 126ne/126ue Sv kan de officier van justitie van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat deze toegang heeft tot bepaalde opgeslagen of vastgelegde gegevens en die anders dan ten behoeve van persoonlijk gebruik gegevens verwerkt, vorderen om andere dan identificerende gegevens die pas na het tijdstip van de vordering door de derde zullen worden ontvangen, te verstrekken (toekomstige gegevens).
- De bevoegdheid tot het vorderen van andere dan identificerende gegevens is toegestaan in geval van een verdenking van een misdrijf als omschreven in art. 67 lid 1 Sv, dan wel van een verdenking dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd. Op grond van de artt. 126nd/ud lid 6 Sv kan de officier van justitie, met een schriftelijke machtiging van de rechter-commissaris, ook historische gegevens vorderen in het geval er sprake is van een verdenking van een ander strafbaar feit dan bedoeld in art. 67 lid 1 Sv.
- Op grond van de bevoegdheid tot het vorderen van andere dan identificerende gegevens (art. 126nd/126ud en 126ne/126ue Sv) kunnen over een groep onbepaalde personen (zoals de passagiers van een vliegtuig, hotelgasten, werknemers of leerlingen) gegevens worden gevorderd.
- Met behulp van andere dan identificerende gegevens (historische en toekomstige gegevens) kan zicht worden verkregen op bepaalde gebeurtenissen en op het gedrag of het patroon van gedragingen van een persoon. Op basis van deze gegevens kan bijvoorbeeld het reisgedrag, de plaats en duur van verblijf en de betrokkenheid bij financiële transacties worden vastgesteld.

- Met andere dan identificerende gegevens worden bijvoorbeeld rekening- en betalingsgegevens en gegevens over diensten die zijn verleend, zoals de duur, de data, de plaats en de aard van de dienstverlening bedoeld.
- Historische en toekomstige gegevens kunnen van een derde worden gevorderd indien op basis van feiten of omstandigheden redelijkerwijs kan worden vermoed dat degene tot wie de vordering wordt gericht de beschikking heeft of krijgt over de te vorderen gegevens. Dergelijke feiten of omstandigheden kunnen bijvoorbeeld blijken uit observaties of reeds verkregen identificerende gegevens.
- De bevoegdheid tot het vorderen van toekomstige gegevens strekt tot het vorderen van vooraf bepaalde gegevens die op een later tijdstip toch al zouden worden verwerkt, zodat deze bevoegdheid slechts kan worden toegepast ten aanzien van de derde die gegevens verwerkt vanwege een bepaalde functie of beroepsuitoefening, zoals overheidsdiensten, verenigingen, professionele dienstverleners en instellingen die diensten verlenen op het gebied van cultuur, sport enzovoort, al dan niet op commerciële basis. Het vorderen van historische gegevens strekt daarentegen tot reeds opgeslagen en vastgelegde gegevens, zodat deze bevoegdheid kan worden toegepast jegens iedere derde, dus ook degene die gegevens verwerkt ten behoeve van persoonlijk gebruik.
- De bevoegdheid tot het vorderen van andere dan identificerende gegevens omvat mede dat van de derde wordt gevorderd bekend te maken óf hij de beschikking heeft over gegevens ten aanzien van een persoon.
- In het geval toekomstige gegevens worden gevorderd, kan de situatie zich voordoen dat de officier van justitie in het belang van het onderzoek aan een derde verzoekt om de dienstverlening met een klant voort te zetten, zodat de derde de gegevens blijft ontvangen en desgevorderd ter beschikking van justitie kan stellen. De vordering toekomstige gegevens is in zo'n geval reeds op schrift gesteld. De officier van justitie behoeft een dergelijk verzoek om de dienstverlening voort te zetten niet, afzonderlijk en expliciet, op schrift te stellen. Mocht het zo zijn dat -achteraf gezien- de voortgezette relatie tot gevolg heeft gehad dat de derde hierdoor mogelijk strafbare feiten heeft gepleegd, dan zal de derde er in zo'n geval op mogen vertrouwen dat er geen sprake van kan zijn dat hij vervolgd wordt in verband met bijvoorbeeld medeplichtigheid aan het plegen van een strafbaar feit. De derde heeft immers voldaan aan een vordering van de officier van justitie. Indien de derde echter vooraf uitdrukkelijk om een schriftelijke vrijwaring verzoekt, dan kan deze door de officier van justitie worden gegeven indien er daadwerkelijk een kans bestaat dat de derde door aan de vordering te voldoen handelingen verricht die als een strafbaar feit zouden kunnen worden aangemerkt.
- Indien de officier van justitie in het kader van het vorderen van toekomstige gegevens aan de derde vraagt om actief medewerking te verlenen aan het uitvoeren van bepaalde handelingen die meer omvatten dan het voortzetten van de normale dienstverlening, dan zullen deze handelingen komen te vallen onder het bereik van de bevoegdheden burgerpseudokoop of -dienstverlening, en zal er in zo'n geval een overeenkomst met de derde opgesteld moeten worden. Zie hieromtrent hoofdstuk 2.9 Burgerpseudokoop en -dienstverlening.

Vordering verstrekking gevoelige gegevens (artt. 126nf/126uf Sv)

- Op grond van de artt. 126nf/126uf Sv kan de officier van justitie, na een voorafgaande schriftelijke machtiging van de rechter-commissaris, van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot gevoelige gegevens vorderen om deze gegevens te verstrekken.
- Onder gevoelige gegevens worden gegevens verstaan als bedoeld in artikel 16 van de Wet bescherming persoonsgegevens. Het gaat om gegevens over bijvoorbeeld iemands godsdienst, ras, politieke gezindheid, gezondheid of seksuele leven.
- De bevoegdheid tot het vorderen van gevoelige gegevens omvat mede dat van de derde wordt gevorderd bekend te maken óf hij de beschikking heeft over gegevens ten aanzien van een persoon.
- De bevoegdheid tot het vorderen van gevoelige gegevens is toegestaan in geval van een verdenking van een misdrijf als omschreven in art. 67 lid 1 Sv dat gezien zijn aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, dan wel van een verdenking dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd. De bevoegdheid mag daarnaast slechts worden toegepast indien het onderzoek dit dringend vordert zodat de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit in dit geval nog nadrukkelijker een rol van betekenis spelen.
- Het vorderen van gevoelige gegevens maakt vanwege de aard van de gegevens een indringende inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van personen. Derhalve gelden voor de toepassing van deze bevoegdheid dezelfde voorwaarden als voor de bevoegdheid tot het opnemen van telecommunicatie (artt. 126m/126t Sv).
- Bij de beoordeling van de vraag of een misdrijf als omschreven in art. 67 lid 1 Sv een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, dienen de feiten en omstandigheden van het geval meegewogen te worden. Dit betekent dat ook minder ernstige misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde kunnen opleveren doordat zij in samenhang met andere misdrijven worden gepleegd, zoals in geval van valsheid in geschrift in combinatie met omkoping van ambtenaren teneinde bijvoorbeeld overheidsvergunningen te verkrijgen.
- Gevoelige gegevens kunnen van een derde worden gevorderd indien er een redelijk vermoeden bestaat dat de derde over de te vorderen gegevens beschikt.
- Bij instellingen als bijvoorbeeld een vakvereniging of een vereniging van personen die een bepaalde medische aandoening hebben, is vooraf duidelijk dat het gaat om gevoelige gegevens. Dit ligt anders bij andere instellingen, zoals een bank. In dit laatste geval kan namelijk pas achteraf worden vastgesteld of tussen bepaalde gevraagde gegevens, gevoelige gegevens zitten. Indien dit laatste inderdaad het geval is, maakt dat de toepassing van de bevoegdheid achteraf gezien niet onrechtmatig en kunnen de betreffende gevoelige gegevens gewoon worden gebruikt in het opsporingsonderzoek.

Vordering verstrekking gegevens bestemd voor of afkomstig van een aanbieder van een communicatiedienst (artt. 126ng/126ug lid 1 Sv)

- Op grond van de artt. 126ng/126ug lid 1 Sv kan de officier van justitie identificerende en andere dan identificerende gegevens (historische en toekomstige gegevens) vorderen van de aanbieder van een communicatiedienst, voor zover de te vorderen gegevens niet gevorderd kunnen worden op grond van de bevoegdheden tot het vorderen van gebruikersgegevens (artt. 126na/126ua Sv) en verkeersgegevens (artt. 126n/126u Sv).
- Een vordering op grond van de artt. 126ng/126ug lid 1 Sv kan slechts betrekking hebben op gegevens die zijn opgeslagen in het geautomatiseerde werk (systeem) van de aanbieder van een communicatiedienst en bestemd of afkomstig zijn van de aanbieder, zoals de Personal User Code (PUC), mastverkeersgegevens of gegevens betreffende de betaling van telefoonrekeningen.
- Zie hoofdstuk 2.3.3 Vorderen gegevens telecommunicatie ten aanzien van de betekenis van de begrippen verkeers- en gebruikersgegevens.
- Op grond van de bevoegdheden tot het vorderen van gebruikersgegevens (artt. 126na/126ua Sv) en verkeersgegevens (artt. 126n/126u Sv) kunnen in beginsel geen mastverkeersgegevens worden opgevraagd van een aanbieder van een communicatiedienst. Deze bevoegdheden kunnen immers slechts worden toegepast ten opzichte van een gebruiker van telecommunicatie, terwijl mastverkeersgegevens informatie betreft over al het telecommunicatieverkeer, derhalve van een groep van personen, dat gedurende een bepaalde periode via een bepaalde basisstation (ook wel zendmast genaamd) heeft plaatsgevonden. Aangezien de bevoegdheden tot het opvragen van andere dan identificerende gegevens (historische en toekomstige gegevens) wel kunnen worden toegepast ten aanzien van een groep van personen kunnen mastverkeersgegevens op grond van de artt. 126ng/126ug lid 1 jo artt. 126nd/126ud en 126ne/126ue Sv worden opgevraagd. In de vordering zullen de te vorderen mastverkeersgegevens zoveel mogelijk moeten worden beperkt in tijd, plaats en naar soort gegevens.

Vordering verstrekking gegevens van een aanbieder van een communicatiedienst (artt. 126ng/126ug lid 2 Sv)

- Op grond van de artt. 126 ng/126ug lid 2 Sv kan de officier van justitie, na een voorafgaande schriftelijke machtiging van de rechter-commissaris, van een aanbieder van een communicatiedienst vorderen om gegevens die zijn opgeslagen in het geautomatiseerde werk van de aanbieder, voor zover deze gegevens klaarblijkelijk van de verdachte afkomstig zijn, voor hem bestemd zijn, op hem betrekking hebben, tot het begaan van het strafbare feit hebben gediend of klaarblijkelijk met betrekking tot die gegevens het strafbare feit is gepleegd, te verstrekken.
- De officier van justitie kan op grond van de artt. 126ng/126ug lid 2 Sv van een aanbieder van een communicatiedienst vorderen om gegevens te verstrekken betreffende de inhoud van e-mailberichten en voice-mailberichten, die zijn opgeslagen in het geautomatiseerde werk van de aanbieder van een commu-

nicatiedienst. Het gaat hier dus om historische gegevens. Ten aanzien van e-mailberichten of voice-mailberichten die in een toekomstige periode bekeken moeten worden, is het aanwenden van de bevoegdheid tot het opnemen van telecommunicatie ex artt. 126m/126t Sv de meest voor de hand liggende opsporingsmethode.

- De bevoegdheid tot het vorderen van gegevens die zijn opgeslagen in het geautomatiseerde werk van een aanbieder van een communicatiedienst kan worden toegepast in geval van een verdenking van een misdrijf als omschreven in art. 67 lid 1 Sv dat gezien zijn aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, dan wel in geval van een verdenking dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd.
- Aan de gegevens betreffende de inhoud van een e-mailbericht en voicemailbericht wordt dezelfde bescherming geboden als aan een brief die is toevertrouwd aan de instelling van vervoer (zie hieromtrent de artt. 100, 101 lid 2 en 114 lid 2 Sv).

Vordering bevroezing van gegevens (art. 126ni/126ui Sv)

- Op grond van art. 126ni/126ui Sv kan de officier van justitie van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot bepaalde gegevens die ten tijde van de vordering zijn opgeslagen in een geautomatiseerd werk en waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat zij in het bijzonder vatbaar zijn voor verlies of wijziging, vorderen om deze gegevens gedurende een periode van ten hoogste 90 dagen te bewaren en beschikbaar te houden. Een vordering bevroezing van gegevens kan eenmaal worden verlengd.
- Met behulp van de bevoegdheid tot het vorderen van de bevroezing van gegevens kan worden voorkomen dat gegevens die in het bijzonder vatbaar zijn voor verlies of wijziging, zoals verkeersgegevens die door een aanbieder van telecommunicatie slechts worden bewaard voor zolang dat nodig is voor de eigen bedrijfsvoering, op een later tijdstip niet meer beschikbaar zijn of niet in dezelfde staat bewaard zijn gebleven ten behoeve van het opsporingsonderzoek. Deze 'vluchtige' gegevens kunnen op grond van een vordering bevroezing van gegevens door een derde worden bewaard in afwachting van een beslissing van de officier van justitie om de betreffende gegevens al of niet op grond van een zelfstandige vordering ex art. 126n/126u Sv te vorderen.
- Een aanbieder van een communicatiedienst tot wie een vordering bevroezing van gegevens is gericht, is verplicht om zo spoedig mogelijk de gegevens te verschaffen die nodig zijn om de identiteit te achterhalen van de andere aanbieders van wier dienst bij de communicatie gebruik is gemaakt. Met behulp van deze gegevens kan de officier van justitie vervolgens een vordering bevroezing van gegevens richten tot de andere aanbieders.
- De bevoegdheid tot het vorderen van de bevroezing van gegevens is toegestaan in geval van een verdenking van een misdrijf als omschreven in art. 67 lid 1 Sv dat gezien zijn aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, dan wel van een

verdenking dat in georganiseerd verband ernstige misdrijven worden beraamd of gepleegd. De bevoegdheid mag daarnaast slechts worden toegepast indien het onderzoek dit dringend vordert zodat de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit in dit geval nog nadrukkelijker een rol van betekenis spelen.

- De bevoegdheid tot het vorderen van de bevrozing van gegevens geeft geen bevoegdheid om van een derde te vorderen om heel in het algemeen gegevens voor een bepaalde termijn vast te leggen. Een vordering kan namelijk slechts in een bepaald geval (indien het onderzoek dit dringend vordert) en ten aanzien van gespecificeerde gegevens worden gedaan.

2.12.4 PROCEDURE

Algemeen

- Bij dit hoofdstuk zijn de modellen gevoegd (zie paragraaf 6.14) die gebruikt dienen te worden om gegevens te vorderen. De modellen kunnen worden gebruikt voor vorderingen die bestemd zijn voor financiële dienstverleners en andere personen, bedrijven of instellingen. Daarnaast zijn er aparte modellen voor vorderingen die op grond van de artt. 126ng/126ug Sv worden gericht aan aanbieders van een communicatiedienst.
- Ondanks dat de Wet bevoegdheden vorderen gegevens (artt. 126nc/126uc-126nh/126uh Sv) in de plaats is gekomen van de Wet vorderen gegevens financiële sector (Stb. 2004, 109) blijft hetgeen in de wetsgeschiedenis van de Wet vorderen gegevens financiële sector aan de orde is gekomen geheel van toepassing op de vorderingen die op grond van de artt. 126nc/126uc-126nf/126uf Sv worden gericht aan de financiële dienstverleners. Ten aanzien van de vorderingen die gericht worden aan financiële dienstverleners blijven dan ook de afspraken gelden die mede op basis van de Wet vorderen gegevens financiële sector zijn gemaakt tussen justitie en de financiële dienstverleners omtrent de ingevolge die wet uit te voeren gegevensverstrekkingen en de in verband daarmee te goeden kosten.
- In het geval gegevens worden gevorderd bij financiële dienstverleners zal er, voordat de vordering gegevensverstrekking wordt gedaan, overleg plaats moeten vinden tussen de opsporingsambtenaar en de voor de betrokken financiële dienstverlener opgegeven contactpersoon. In dit overleg zullen afspraken gemaakt moeten worden over de wijze waarop aan de vordering zal worden voldaan en de plaats waar en de termijn waarbinnen de gegevens verstrekt kunnen worden.
- Onder financiële dienstverleners worden instellingen verstaan die vallen onder het toezicht dat geregeld is in de financiële toezichtswetten (Wet toezicht kredietwezen 1992, Wet toezicht beleggingsinstellingen, Wet toezicht effectenverkeer 1995, Wet toezicht verzekeringsbedrijf 1993, Wet toezicht natuur-uitvaartverzekeringsbedrijf, Wet inzake de geldtransactiekantoren, Pensioen- en Spaarfondsenwet en de Wet assurantiebemiddelingsbedrijf). Voorbeelden hiervan zijn kredietinstellingen, effecteninstellingen, beleggingsinstellingen, wisselkantoren, verzekeringsbedrijven (waaronder assurantietussenpersonen), pensioenbedrijven en Holland Casino.

- Een vordering verstrekking gegevens dient zoveel mogelijk geconcretiseerd te zijn ten aanzien van de persoon met betrekking tot wie gegevens worden opgevraagd, alsook ten aanzien van de te vorderen gegevens.
- Van de verstrekking van identificerende gegevens dient een proces-verbaal opgemaakt te worden door de opsporingsambtenaar. De officier van justitie doet van een verstrekking van toekomstige en historische gegevens, gevoelige gegevens en gegevens van een aanbieder van een communicatiedienst proces-verbaal opmaken door een opsporingsambtenaar. Indien duidelijk is in welk onderzoek en naar welk strafbaar feit de bevoegdheid is toegepast, kan de verkrijging van gegevens op grond van verschillende individuele vorderingen ook in één proces-verbaal worden verantwoord.

Vordering verstrekking identificerende gegevens (artt. 126nc/126uc Sv)

- Identificerende gegevens kunnen op vordering van de opsporingsambtenaar worden verkregen van iedere derde (persoon, instelling of bedrijf) die daarvoor redelijkerwijs in aanmerking komt en die anders dan ten behoeve van persoonlijk gebruik gegevens verwerkt.
- Per politieregio zullen er door de Korpschef of het Hoofd van de bijzondere opsporingsdienst opsporingsambtenaren worden aangewezen die geautoriseerd zullen zijn om identificerende gegevens te vorderen. Hierbij dient in het bijzonder gedacht te worden aan de opsporingsambtenaren die werkzaam zijn bij een (regionale) infodesk of een vergelijkbare dienst belast met de informatieverwerking.
- De vordering van een opsporingsambtenaar is schriftelijk en vermeldt de naam of een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de (rechts)persoon over wie de gegevens gevorderd worden, een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de gegevens die worden gevorderd en de termijn waarbinnen en de wijze waarop de gegevens dienen te worden verstrekt en het wetsartikel op grond waarvan de vordering wordt gedaan.
- Bij dringende noodzaak kan de vordering mondeling worden gegeven. De opsporingsambtenaar zal dan achteraf de vordering op schrift moeten stellen en de schriftelijke vordering binnen drie dagen aan degene tot wie de mondelinge vordering was gericht, dienen te verstrekken.

Vordering verstrekking van andere dan identificerende gegevens (historische en toekomstige gegevens) (artt. 126 nd/126ud en 126ne/126ue Sv)

- Historische gegevens kunnen op vordering van de officier van justitie worden verkregen van iedere derde (persoon, instelling of bedrijf) van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot bepaalde opgeslagen of vastgelegde gegevens.
- Toekomstige gegevens kunnen op vordering van de officier van justitie worden verkregen van iedere derde (persoon, instelling of bedrijf) die daarvoor redelijkerwijs in aanmerking komt en die anders dan ten behoeve van persoonlijk gebruik gegevens verwerkt.

- De vordering van de officier van justitie is schriftelijk en vermeldt de naam of een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de (rechts)persoon over wie de gegevens gevorderd worden, een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de gegevens die worden gevorderd en de termijn waarbinnen en de wijze waarop de gegevens dienen te worden verstrekt en het wetsartikel op grond waarvan de vordering wordt gedaan.
- Indien de vordering geen betrekking heeft op een bepaalde persoon, dan zullen de te vorderen gegevens zoveel mogelijk in de vordering moeten worden beperkt in tijd, plaats of groep van personen.
- Een vordering van de officier van justitie ter verkrijging van toekomstige gegevens strekt zich uit over een periode van maximaal vier weken en kan telkens worden verlengd met maximaal vier weken.
- De officier van justitie verstrekt de schriftelijke vordering aan een opsporingsambtenaar die deze vordering doorgeleid naar de derde van wie de gegevens gevorderd worden. Daarnaast kan de officier van justitie de schriftelijke vordering ook rechtstreeks ter beschikking stellen aan de derde.
- Bij dringende noodzaak kan de vordering mondeling door de officier van justitie worden gegeven. De officier van justitie zal dan achteraf de vordering op schrift moeten stellen en de schriftelijke vordering binnen drie dagen aan degene tot wie de mondelinge vordering was gericht, dienen te verstrekken.
- Indien de bevoegdheid tot het vorderen van historische gegevens wordt toegepast in geval er sprake is van een verdenking van een ander strafbaar feit dan bedoeld in artt. 126 nd/126ud lid 1 Sv, dan zal de officier van justitie op grond van de artt. 126 nd/126ud lid 6 Sv een schriftelijke machtiging van de rechter-commissaris moeten vorderen. Na een verkregen machtiging van de rechter-commissaris kan de officier van justitie een vordering doen zoals hiervoor omschreven.
- Indien het onderzoek dit dringend vordert kan de officier van justitie, na een voorafgaande schriftelijke machtiging van de rechter-commissaris, op grond van de artt. 126ne/126ue lid 3 Sv van degene tot wie de vordering is gericht, vorderen dat toekomstige gegevens direct, of binnen een bepaalde periode na de verwerking, worden verstrekt. Met behulp van deze bevoegdheid kunnen bijvoorbeeld van een bank rekeningoverzichten worden gevorderd om het betaalgedrag van een persoon te kunnen monitoren.
- In het geval de gegevens die op basis van deze bevoegdheden zijn gevorderd met behulp van codes zijn beveiligd of op een andere manier zijn versleuteld, kan de officier van justitie op basis van de artt. 126nh/126uh Sv, bij of terstond na de toepassing van de bevoegdheid, degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij kennis draagt van de wijze van versleuteling van deze gegevens, bevelen medewerking te verlenen aan het ontsleutelen van de gegevens door de versleuteling ongedaan te maken, dan wel deze kennis ter beschikking te stellen.

Vordering verstrekking gevoelige gegevens (artt. 126 nf/126uf Sv)

- Gevoelige gegevens kunnen op vordering van de officier van justitie, na een verkregen schriftelijke machtiging van de rechter-commissaris, worden verkregen van iedere derde (persoon, instelling of bedrijf) van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot de te vorderen gevoelige gegevens.
- De vordering van de officier van justitie is schriftelijk en vermeldt de naam dan wel een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de (rechts)persoon over wie de gegevens gevorderd worden, een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de gegevens die worden gevorderd en de termijn waarbinnen en de wijze waarop de gegevens dienen te worden verstrekt alsmede het wetsartikel op grond waarvan de vordering wordt gedaan.
- De officier van justitie verstrekt de schriftelijke vordering aan een opsporingsambtenaar die deze vordering doorgeleid naar de derde van wie de gevoelige gegevens gevorderd worden. Daarnaast kan de officier van justitie de schriftelijke vordering ook rechtstreeks ter beschikking stellen aan de derde.
- Bij dringende noodzaak kan de vordering verstrekking van gevoelige gegevens, na een verkregen (mondelijke) machtiging van de rechter-commissaris, mondeling door de officier van justitie worden gegeven. De officier van justitie zal dan achteraf de vordering op schrift moeten stellen en de schriftelijke vordering binnen drie dagen aan degene tot wie de mondelinge vordering was gericht, dienen te verstrekken.
- In het geval de gegevens die op basis van deze bevoegdheid zijn gevorderd met behulp van codes zijn beveiligd of op een andere manier zijn versleuteld, kan de officier van justitie op basis van de artt. 126nh/126uh Sv, bij of terstond na de toepassing van de bevoegdheid, degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij kennis draagt van de wijze van versleuteling van deze gegevens, bevelen medewerking te verlenen aan het ontsleutelen van de gegevens door de versleuteling ongedaan te maken, dan wel deze kennis ter beschikking te stellen.

Vordering verstrekking gegevens bestemd voor of afkomstig van een aanbieder van een communicatiedienst (artt. 126ng/126ug lid 1 Sv)

- Identificerende en andere dan identificerende gegevens kunnen op vordering van de officier van justitie worden verkregen van iedere aanbieder van een communicatiedienst met inachtneming van de voorwaarden die zijn vermeld in de artt. 126nc/126uc, 126nd/126ud en 126ne/126ue Sv. Zie hieromtrent de beschrijving van de procedure van de artt. 126nc/126uc, 126nd/126ud en 126ne/126ue Sv.

Vordering verstrekking gegevens van een aanbieder van een communicatiedienst (artt. 126ng/ug lid 2 Sv)

- De inhoud van e-mailberichten en voice-mailberichten kan op vordering van de officier van justitie, na een verkregen schriftelijke machtiging van de rech-

ter-commissaris, worden verkregen van iedere aanbieder van een communicatiedienst.

- De vordering van de officier van justitie is schriftelijk en vermeldt de naam dan wel een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de (rechts)persoon over wie de gegevens gevorderd worden, een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de gegevens die worden gevorderd en de termijn waarbinnen en de wijze waarop de gegevens dienen te worden verstrekt alsmede het wetsartikel op grond waarvan de vordering wordt gedaan.
- De officier van justitie verstrekt de schriftelijke vordering aan een opsporingsambtenaar die deze vordering doorgeleid naar een aanbieder van een communicatiedienst van wie de inhoud van e-mailberichten of voice-mailberichten wordt gevorderd. Daarnaast kan de officier van justitie de schriftelijke vordering ook rechtstreeks ter beschikking stellen aan de aanbieder.
- Bij dringende noodzaak kan de vordering, na een verkregen (mondelinge) machtiging van de rechter-commissaris, mondeling door de officier van justitie worden gegeven. De officier van justitie zal dan achteraf de vordering op schrift moeten stellen en de schriftelijke vordering binnen drie dagen aan de aanbieder tot wie de vordering was gericht, dienen te verstrekken.

Vordering bevroezing van gegevens (art. 126ni/126ui Sv)

- Op vordering van de officier van justitie kan van iedere derde van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot bepaalde gegevens die in een geautomatiseerd werk zijn opgeslagen en waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat zij in het bijzonder vatbaar zijn voor verlies of wijziging worden gevorderd om deze ('vluchtige') gegevens gedurende een periode van ten hoogste negentig dagen te bewaren en beschikbaar te houden.
- De vordering van de officier van justitie kan schriftelijk of mondeling worden gedaan. Indien de vordering mondeling is gedaan, dan zal de officier van justitie achteraf de vordering op schrift moeten stellen en de schriftelijke vordering binnen drie dagen aan de aanbieder tot wie de vordering was gericht, dienen te verstrekken.
- De schriftelijke vordering van de officier van justitie vermeldt het tijdstip van de vordering, een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de gegevens die beschikbaar moeten worden gehouden, de periode gedurende welke de gegevens beschikbaar moeten blijven alsmede het wetsartikel op grond waarvan de vordering wordt gedaan.
- De vluchtige gegevens kunnen in de vordering zo nauwkeurig mogelijk worden aangeduid door in de vordering de gegevens zo veel als mogelijk te concretiseren ten aanzien van bijvoorbeeld persoon, plaats, gebied, onderwerp of periode.
- De vordering kan eenmaal worden verlengd voor een periode van ten hoogste negentig dagen.

2.12.5 UITVOERING

Algemeen

Bij de uitvoering van deze opsporingsbevoegdheden geldt uiteraard ook hetgeen in hoofdstuk 1 is vermeld over:

- schriftelijke verantwoording,
- bescherming van beroepsgeheimhouders,
- afscherming,
- notificatie,
- gegevensbeheer, en
- internationale samenwerking.

Als aanvulling hierop geldt nog ten aanzien van de vordering verstrekking identificerende gegevens (artt. 126nc/126uc Sv) dat de notificatieplicht van artikel 126bb Sv niet van toepassing is.

2.12.6 BIJZONDERHEDEN

Samenloop met andere opsporingsbevoegdheden*Burgerpseudodienstverlening*

- Indien door de officier van justitie toekomstige gegevens worden gevorderd van een derde (artt. 126ne/126ue Sv), dan zou het gewenst kunnen zijn dat de derde bijstand verleent aan de opsporing door diensten te verlenen aan de verdachte. In dit geval kan worden gedacht aan de situatie waarbij een financiële dienstverlener behulpzaam is bij wettelijk verboden diensten, zoals het overboeken van geld dat van misdrijf afkomstig is, zodat hieromtrent gegevens kunnen worden verkregen die desgevorderd ter beschikking van justitie kunnen worden gesteld. Op grond van art. 126ij Sv dient er in zo'n geval een overeenkomst met de financiële dienstverlener te worden opgesteld. Zie hieromtrent hoofdstuk 2.9 Burgerpseudokoop en -dienstverlening.

Vrijwillige verstrekking van gegevens en bevraging op grond van de Wet bescherming Persoonsgegevens (Wbp)

- Indien in het belang van het opsporingsonderzoek gegevens moeten worden verkregen, dan geldt als uitgangspunt dat de wettelijke regeling van de bevoegdheden tot het vorderen van gegevens wordt toegepast, ook als daartoe strikt genomen geen noodzaak bestaat omdat de gegevens niet vallen onder de Wbp, zoals algemene bedrijfsgegevens. De wettelijke regeling van de bevoegdheden tot het vorderen van gegevens kent namelijk waarborgen met het oog op de bescherming van de gegevens van de persoon of de personen op wie de gegevens betrekking hebben. Naast deze waarborgen heeft deze wettelijke regeling ook nog op de belangen van anderen, zoals die van derden. Het voorgaande geldt niet voor gegevens die vrij opvraagbaar zijn, zoals bij openbare bronnen als het register van de Kamer van Koophandel of de Gemeentelijke Basis Administratie, of op grond van bijzondere wetgeving, zoals artikel 73 van de Paspoortuitvoeringsregeling Nederland 2001, kunnen worden verkregen.

- Het staat een opsporingsambtenaar of officier van justitie niet vrij om van derden te vragen om op vrijwillige basis mee te werken aan het verstrekken van gegevens. Dit doet echter niet af aan het feit dat een derde, buiten de regeling van de bevoegdheden tot het vorderen van gegevens om, vrijwillig gegevens kan verstrekken die niet onder de bescherming van de Wbp vallen. Daarnaast kan een derde, voor zover dit noodzakelijk is in het belang van de voorkoming, opsporing en vervolging van strafbare feiten, uit eigen beweging tot het verstrekken van persoonsgegevens overgaan op grond van art. 43 Wbp.

Bevel tot uitlevering van voorwerpen en de bevoegdheid tot inbeslagneming

- Er is geen sprake van een keuzevrijheid tussen het vorderen van gegevens op grond van de artt. 126nc/uc-126nh/uh Sv enerzijds en het in beslag nemen van voorwerpen of het vorderen van uitlevering ter inbeslagneming van voorwerpen op grond van het Wetboek van Strafvordering of bijzondere wetten, zoals de Wet economische delicten (WED) en de Algemene wet inzake Rijksbelastingen (AWR), anderzijds. Als uitgangspunt geldt dat, indien met toepassing van de bevoegdheden tot het vorderen van gegevens kan worden volstaan, geen gebruik mag worden gemaakt van de bevoegdheden tot inbeslagneming en de uitlevering ter inbeslagneming.
- De bevoegdheden tot inbeslagneming en de uitlevering ter inbeslagneming kunnen slechts worden toegepast indien een opsporingsambtenaar de beschikking wil krijgen over stoffelijke voorwerpen. Deze bevoegdheden bevatten geen basis om gegevens te vorderen. Een gegeven kan namelijk niet worden beschouwd als een voorwerp.
- Het belang van het onderzoek kan echter met zich meebrengen dat over de originele voorwerpen, zoals bescheiden, dient te kunnen worden beschikt omdat deze als overtuigingsstuk dienst zullen doen, zoals in geval van valsheden. Ook kan het voorkomen dat het in het belang van het onderzoek is dat (tijdelijk) de beschikking wordt verkregen over bijvoorbeeld een (partieel) compleet financieel dossier zodat onderzoek kan worden gedaan naar eventuele valsheden. Verder kunnen spoedeisende belangen of risico's – liggende in de sfeer van colusie – een reden zijn om op zo kort mogelijke termijn direct fysiek over de verlangde voorwerpen te beschikken. In voornoemde gevallen – hetgeen ook in het proces-verbaal ter inbeslagneming of uitlevering ter inbeslagneming dient te worden onderbouwd – is de weg van de zwaardere en/of bijzondere bevoegdheid uiteraard de meest aangewezen.
- De artt. 126nc/uc-126nh/126uh Sv laten bestaande wettelijke regelingen, zoals de artt. 94-105 van het Wetboek van Strafvordering of de artt. 81 AWR en 18 WED, die strekken tot inbeslagneming en/of de uitlevering ter inbeslagneming, dus onverlet.

Opvragen van gegevens in het kader van een Strafrechtelijk Financieel Onderzoek (SFO)

- In het geval van een SFO heeft een opsporingsambtenaar geen vrije keuze om gegevens op te vragen op grond van art. 126nc t/m 126ne Sv of op grond van art. 126a lid 1 Sv. Aangezien het in het kader van een SFO gaat om het toepas-

sen van een bevoegdheid die speciaal is gegeven met het oog op een bepaald doel zal de opsporingsambtenaar de gegevens in dit geval moeten vorderen op grond van art. 126a Sv. Ten aanzien van gevoelige gegevens geldt echter dat deze gegevens, ook tijdens een SFO, alleen gevorderd kunnen worden op basis van art. 126nf Sv.

Internationale samenwerking

Zie ook hoofdstuk 1.9 Internationale samenwerking.

Inkomende rechtshulpverzoeken

- Op grond van art. 552oa Sv is er voor de uitvoering van een buitenlands verzoek tot toepassing van de in dit hoofdstuk besproken opsporingsbevoegdheden (met uitzondering van de in de artt. 126nd lid 6, 126ne/ue lid 3, 126nf/uf en 126ng/ug Sv geregelde opsporingsbevoegdheden) geen verdrag vereist.
- De uitvoering van een buitenlands verzoek tot toepassing van de bovengenoemde opsporingsbevoegdheden zal plaats moeten vinden met inachtneming van het (eventuele) toepasselijke verdrag en de Nederlandse wetbepalingen, voorschriften en procedures (artt. 126nc/126uc t/m 126mi/126ui en de in titel X van het Wetboek van Strafvordering opgenomen artikelen). Daarnaast is ook de regelgeving omtrent notificatie, bewaring en vernietiging van toepassing (artt. 126aa lid 2 en 126bb tot en met 126dd Sv).
- De officier van justitie kan op eigen gezag, voor zover géén machtiging van een RC is vereist, uitvoering geven aan een buitenlands rechtshulpverzoek tot toepassing van de bovengenoemde opsporingsbevoegdheden.
- Ingevolge art. 552i Sv zijn opsporingsambtenaren niet bevoegd om zelfstandig uitvoering te geven aan een buitenlands rechtshulpverzoek waarin om inlichtingen wordt verzocht die slechts kunnen worden verkregen op grond van de in dit hoofdstuk besproken opsporingsbevoegdheden, met uitzondering van art. 126nc/126uc Sv. Door de kerngroep van IRC-officieren is namelijk een landelijke afspraak gemaakt dat opsporingsambtenaren in geval van rechtshulp zelfstandig bevoegd zijn om identificerende gegevens (art. 126nc Sv) op te vragen.

Uitgaande rechtshulpverzoeken

- Aan de bevoegde buitenlandse autoriteiten kan een verzoek om rechtshulp worden gedaan ter verkrijging van gegevens in het geval een derde (persoon, bedrijf of instelling) in het buitenland is gevestigd en waarvan het vermoeden bestaat dat deze derde de beschikking heeft over de te vorderen gegevens.
- In het geval voor de toepassing van een bevoegdheid naar Nederlands recht een machtiging van de RC is vereist (bijv. de artt. 126ng/126ug lid 2 Sv), zal het rechtshulpverzoek vergezeld moeten gaan van een machtiging van de RC.
- Het rechtshulpverzoek zal via het (L)IRC aan de bevoegde autoriteiten van de buitenlandse lidstaat moeten worden aangeboden.

2.12.7 VOORBEELDEN

- Uit tapgesprekken blijkt dat een persoon die wordt verdacht van de uitvoer van grondstoffen ten behoeve van de productie van XTC tabletten met een georganiseerde busreis naar Polen zal afreizen. Omdat het vermoeden bestaat dat deze verdachte niet alleen zal reizen en mogelijk in het bezit zal zijn van een hoeveelheid XTC-tabletten, wil het opsporingsteam de beschikking krijgen over een overzicht van de namen van personen die gebruik zullen maken van deze busreis naar Polen. Deze gegevens kunnen worden gevorderd van de betreffende busmaatschappij op grond van een vordering verstrekking van historische gegevens (art. 126nd Sv).
- In een mensensmokkelonderzoek is naar voren gekomen dat een aantal te smokkelen personen binnenkort per vliegtuig vanuit Nederland naar Engeland zullen afreizen. Omdat het vermoeden bestaat dat deze personen begeleid zullen worden door een Nederlandse verdachte, is het van belang dat het opsporingsteam de beschikking krijgt over een lijst met namen van personen die met deze vlucht mee zullen gaan. Deze gegevens kunnen van de betreffende luchtvaartmaatschappij worden verkregen op grond van een vordering verstrekking van historische gegevens (art. 126nd Sv).
- Tijdens observatiewerkzaamheden wordt waargenomen dat een verdachte een reisbureau bezoekt en kennelijk een reis bespreekt. Het opsporingsteam wil graag weten waar de verdachte op vakantie naartoe gaat, wanneer en met wie. Op grond van een vordering verstrekking historische gegevens (art. 126nd Sv) kunnen deze gegevens van het reisbureau gevorderd worden.
- In het kader van de handhaving van de Wegenverkeerswet wil een opsporingsambtenaar de gegevens opvragen behorend bij het kenteken van een personenauto. Deze gegevens kunnen op grond van art. 43 Wegenverkeerswet worden opgevraagd van de Dienst Wegverkeer.
- In het kader van een opsporingsonderzoek naar een samenwerkingsverband van personen die zich bezighouden met de productie van XTC-pillen is tijdens observatiewerkzaamheden gebleken dat een verdachte gebruikmaakt van een personenbusje. Uit de verstrekte gegevens van de Dienst Wegverkeer blijkt dat het busje toebehoort aan een verhuurbedrijf. Vervolgens wordt van dit verhuurbedrijf gevorderd om op grond van een vordering verstrekking identificerende gegevens (art. 126nc Sv) aan te geven wie de betreffende bus de laatste week heeft gehuurd. Daarnaast wordt het verhuurbedrijf gevorderd om op grond van een vordering verstrekking historische gegevens (art. 126nd Sv) de volgende gegevens te verstrekken: Heeft de huurder van de bus al eerder een bus bij u gehuurd? Hoe lang heeft hij die bus(sen) gehuurd? Hoeveel kilometers heeft hij met die bus(sen) gereden? Hoe heeft hij betaald?
- In een parkeergarage is een autoruit ingegooid en zijn er spullen uit de auto gestolen. De opsporingsambtenaar die ter plaatse is gekomen, vermoedt dat de diefstal met braak mogelijk op videobeelden van de bewakingscamera is vastgelegd. Om de beschikking te krijgen over de videobeelden zal de opsporingsambtenaar op grond van art. 96a Sv de uitlevering moeten vorderen van de betreffende band van de bewakingscamera. Indien de betreffende video-

beelden zijn opgeslagen op een harde schijf van de derde, dan zal er een vordering verstrekking historische gegevens (art. 126nd Sv) moeten worden gedaan om het bestand waarop de betreffende videobeelden zijn vastgelegd te kunnen ontvangen.

- Een persoon die wordt verdacht van verkrachting verklaart tijdens zijn verhoor aan de opsporingsambtenaren dat hij een alibi heeft. Op het tijdstip dat de verkrachting plaats zou hebben gehad, was hij werkzaam bij zijn werkgever. De opsporingsambtenaren kunnen het alibi van de verdachte verifiëren door de werkgever als getuige te horen of (indien de werkgever bijvoorbeeld ten behoeve van de salarisadministratie een pasjes-systeem hanteert om de aan- en afmeldtijden van de werknemers te registreren) door de officier van justitie een vordering verstrekking historische gegevens (art. 126nd Sv) te laten doen.
- In een hotelkamer wordt een lijk aangetroffen. Op grond van een vordering verstrekking identificerende gegevens (art. 126nc Sv) wordt de hoteleigenaar gevorderd om de personalia te verstrekken van alle aanwezige gasten. Indien andere gegevens van de hoteleigenaar gevorderd moeten worden, zoals de duur van het verblijf, dan zal dat moeten plaatsvinden op grond van een vordering verstrekking historische gegevens (art. 126nd Sv).
- Een opsporingsteam wil bij de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) de adresgegevens opvragen van een verdachte. De in de GBA opgenomen gegevens kunnen, los van de wet bevoegdheden vorderen gegevens, worden opgevraagd door het opsporingsteam. De Wet bescherming persoonsgegevens is namelijk niet van toepassing op het register van de GBA.
- In het kader van een onderzoek naar hypotheekfraude wil het opsporingsteam de beschikking krijgen over gegevens van een aantal bedrijven die vermoedelijk worden gebruikt bij deze hypotheekfraude. De betreffende gegevens kunnen, los van de wet bevoegdheden vorderen gegevens, worden opgevraagd uit het handelsregister van de Kamer van Koophandel. Het handelsregister kan namelijk worden gezien als een open bron en is voor een ieder toegankelijk.
- Een opsporingsteam start een onderzoek naar een persoon die wordt verdacht van mensenhandel. Teneinde de betreffende verdachte te kunnen laten observeren, wil het observatieteam de beschikking krijgen over een paspoortfoto van de verdachte. Op grond van artikel 73 van de Paspoortuitvoeringsregeling Nederland 2001 kan een opsporingsambtenaar een paspoortfoto opvragen bij de gemeente. Indien het opsporingsteam de beschikking wil krijgen over de rijbewijsfoto van de verdachte, dan zal dit moeten plaatsvinden op grond van een vordering verstrekking historische gegevens, omdat er in dit geval geen bijzondere wetgeving van toepassing is (art. 126nd Sv).
- Uit afgeluisterde telefoongesprekken is gebleken dat een verdachte een ADSL-aansluiting heeft bij een internetaanbieder. Teneinde het internetverkeer van de verdachte af te kunnen tappen, wil het opsporingsteam de beschikking krijgen over het e-mailadres van de verdachte. Het e-mailadres van de verdachte kan worden opgevraagd van de betreffende internetaanbieder op grond van een vordering verstrekking gebruikersgegevens (art. 126na Sv).

- Een verdachte die zich bezighoudt met de invoer van cocaïne vanuit Colombia naar Nederland verblijft in zijn vakantiewoning te Spanje. Gedurende het opsporingsonderzoek is gebleken dat de verdachte veelvuldig gebruik heeft gemaakt van internet. Het vermoeden bestaat dat de verdachte vanuit Spanje per e-mail contact onderhoudt met zijn medeverdachten. De Nederlandse Internet Service Provider kan worden gevorderd om aan het opsporingsteam de e-mailberichten van de verdachte te verstrekken op grond van een vordering verstrekking gegevens uit een geautomatiseerd werk (art. 126ng lid 2 Sv).
- Het opsporingsteam wil de beschikking krijgen over de belastinggegevens van een verdachte over de jaren 2004-2006 teneinde te kunnen beoordelen wat de legale inkomsten van de verdachte zijn. Deze gegevens kunnen worden opgevraagd bij de Belastingdienst op grond van een vordering verstrekking historische gegevens (art. 126nd Sv).
- Een man wordt ervan verdacht dat hij zijn vrouw heeft vermoord. Een mogelijk motief zou gelegen kunnen zijn in het feit dat de verdachte schulden heeft. Het opsporingsteam wil navraag doen bij het Bureau Krediet Registratie (BKR) om vast te kunnen stellen of de betreffende verdachte schulden heeft. Indien er redelijkerwijs niet kan worden vermoed dat er bij het BKR gegevens zijn opgeslagen over deze verdachte, dan zal in eerste instantie op grond van een vordering verstrekking identificerende gegevens (art. 126nc Sv) bij het BKR geïnformeerd moeten worden of de verdachte geregistreerd staat. Zo ja, dan kan er op grond van een vordering verstrekking historische gegevens (art. 126nd Sv) een overzicht van alle bij het BKR geregistreerde schulden gevorderd worden.
- Een opsporingsteam is op zoek naar een verdachte die moet worden aangehouden. Teneinde de verblijfplaats van de verdachte te kunnen achterhalen, wil het opsporingsteam de beschikking krijgen over de toekomstige elektronische geldbetalingen van de verdachte. Om vast te kunnen stellen bij welke bank de verdachte zijn zaken regelt, worden verschillende banken op grond van een vordering verstrekking identificerende gegevens (art. 126nc Sv) gevraagd of de betreffende verdachte bekend is bij de bank. Nadat gebleken is bij welke bank de verdachte zijn bankrekeningen heeft lopen, wordt de betreffende bank op grond van een vordering verstrekking historische gegevens (art. 126nd Sv) gevorderd om de historische overzichten van de bankrekening van de verdachte te verstrekken aan het opsporingsteam. Daarnaast kan de bank op grond van een vordering verstrekking toekomstige gegevens van de officier van justitie, na een verkregen machtiging van de rechter-commissaris, ex art. 126ne lid 3 Sv worden gevorderd om direct melding te doen, wanneer, waar en op welke wijze de pinpas van de verdachte is gebruikt.
- Uit onderzoek is gebleken dat een verdachte een huis heeft gekocht en om te kunnen bepalen hoe deze verdachte het betreffende huis heeft kunnen financieren, is het gewenst dat het onderzoeksteam de beschikking krijgt over het hypotheekdossier. Om te kunnen vaststellen of er een hypotheek is afgesloten, wordt in eerste instantie het Bureau Krediet Registratie (BKR), op grond van een vordering verstrekking historische gegevens (art. 126nd Sv), gevorderd om gegevens te verstrekken over hypotheeken die door de verdachte zijn afgesloten. Op basis van deze gegevens kan worden nagegaan bij welke hypotheekinstelling de verdachte een hypotheek heeft afgesloten en kan de betreffende hypo-

theekinstelling op grond van een vordering verstrekking historische gegevens (art. 126nd Sv) worden gevorderd om aan te geven welk assurantiekantoor betrokken is geweest bij het afsluiten van de betreffende hypotheek. Hierop kan het assurantiekantoor op grond van een vordering verstrekking historische gegevens (art. 126nd Sv) worden gevorderd om de gegevens te verstrekken aangaande de aankoop van de woning.

- In het kader van een onderzoek naar een verdachte die zich bezighoudt met het witwassen van crimineel geld is gebleken dat deze verdachte over een bankrekening beschikt. Teneinde te kunnen bepalen welke personen gemachtigd zijn tot deze bankrekening, wil het onderzoeksteam van de betreffende bank gegevens verkrijgen over de gemachtigden van de bankrekening. Omdat gemachtigden ook gebruikmaken van de diensten van de bank kunnen deze gegevens worden aangemerkt als identificerende gegevens van een persoon die de bank anders dan ten behoeve van persoonlijk gebruik verwerkt. Het gaat hier dus om klantgegevens die van de bank kunnen worden gevorderd op grond van een vordering verstrekking identificerende gegevens (art. 126nc Sv).
- Om het wederrechtelijk verkregen vermogen van een persoon die wordt verdacht van de handel in verdovende middelen vast te kunnen stellen is er een strafrechtelijk financieel onderzoek (SFO) geopend. Het opsporingsteam wil de beschikking krijgen over de historische en toekomstige overzichten van de bankrekening van de echtgenoot van de verdachte. Deze gegevens zullen in het kader van een SFO op grond van art. 126a Sv gevorderd moeten worden.

2.18.8 MODELLEN

Zie hoofdstuk 6.14:

1. Vordering verstrekking identificerende gegevens (art. 126nc/126uc Sv)
2. Vordering verstrekking historische gegevens (art. 126nd/126ud lid 1 Sv)
3. Vordering tot machtiging vordering verstrekking historische gegevens (art. 126nd lid 6 Sv)
4. Vordering verstrekking historische gegevens (art. 126nd lid 6 Sv)
5. Vordering verstrekking toekomstige gegevens (art. 126ne/126ue lid 1 Sv)
6. Wijziging, aanvulling, verlenging vordering verstrekking toekomstige gegevens (art. 126ne/126ue lid 1 Sv)
7. Vordering tot machtiging vordering verstrekking toekomstige gegevens (art. 126ne/126ue lid 3 Sv)
8. Vordering verstrekking toekomstige gegevens (art. 126ne/126ue lid 3 Sv)
9. Vordering tot machtiging wijziging, aanvulling, verlenging vordering verstrekking toekomstige gegevens (art. 126ne/126ue lid 3 Sv)
10. Wijziging, aanvulling, verlenging vordering verstrekking toekomstige gegevens (art. 126ne/126ue lid 3 Sv)
11. Beëindiging vordering verstrekking toekomstige gegevens (art. 126ne/126ue Sv)
12. Vordering tot machtiging vordering verstrekking gevoelige gegevens (art. 126nf/126uf Sv)
13. Vordering verstrekking gevoelige gegevens (art. 126nf/126uf Sv)
14. Vordering verstrekking historische gegevens (art. 126zl Sv)
15. Vordering verstrekking historische gegevens (art. 565 lid 2 jo 126nd Sv)

Zie hoofdstuk 6.5:

9. Vordering verstrekking identificerende gegevens bestemd voor of afkomstig van een aanbieder van een communicatiedienst (artt. 126ng/126ug lid 1 jo 126nc/126uc Sv)
10. Vordering verstrekking historische gegevens bestemd voor of afkomstig van een aanbieder van een communicatiedienst (artt. 126ng/126ug lid 1 jo 126nd/126ud lid 1 Sv)
11. Vordering verstrekking toekomstige gegevens bestemd voor of afkomstig van een aanbieder van een communicatiedienst (artt. 126ng/126ug lid 1 jo 126ne/126ue lid 1 Sv)
12. Wijziging, aanvulling, verlenging vordering verstrekking toekomstige gegevens bestemd voor of afkomstig van een aanbieder van een communicatiedienst (artt. 126ng/126ug lid 1 jo 126ne/126ue lid 1 Sv)
13. Beëindiging vordering verstrekking toekomstige gegevens bestemd voor of afkomstig van een aanbieder van een communicatiedienst (artt. 126ng/126ug lid 1 jo 126ne/126ue lid 1 Sv)
14. Vordering tot machtiging vordering verstrekking van in een geautomatiseerd werk opgeslagen gegevens van een aanbieder van een communicatiedienst (artt. 126ng/126ug lid 2 Sv)
15. Vordering verstrekking van in een geautomatiseerd werk opgeslagen gegevens van een aanbieder van een communicatiedienst (artt. 126ng/126ug lid 2 Sv)
16. Bevel medewerking aan het ontsleutelen van gegevens (artt. 126nh/126uh Sv)
17. Vordering bevrozing van gegevens (artt. 126ni/126ui Sv)
18. Verlenging vordering bevrozing van gegevens (artt. 126ni/126ui Sv)
19. Vordering verstrekking verkeersgegevens (art. 126zh Sv) (mobiele of vaste telefonie)
20. Vordering verstrekking verkeersgegevens (artt. 565 lid 2 jo 126n Sv) (mobiele of vaste telefonie)

3 OVERIGE ONDERWERPEN

3.1 CIE

3.1.1 REGELGEVING

- CIE-regeling (*Scrt.* 2000, 198) (opgenomen in hoofdstuk 5).
- Wijziging CIE-regeling (*Scrt.* 2003, 124) (opgenomen in hoofdstuk 5).
- Verklaring van overeenstemming inzake modelreglementen, waarin zijn opgenomen het modelreglement informantenregister, het modelreglement register zware criminaliteit en het modelreglement voorlopig register (*Scrt.* 2000, 198).
- Regeling bijzondere opsporingsgelden (*Scrt.* 2006, 39) (opgenomen in hoofdstuk 5).¹
- Wet politieregisters (met name de artikelen 18 en 30), *Stb.* 1990, 414 en *Stb.* 2002, 347.²
- Besluit politieregisters (met name artikel 130, *Stb.* 14 februari 1991 en *Stb.* 2003, 196).
- Instructie CIE-registercontrole d.d. 10 september 2007.
- Instructie CIE-officier van justitie d.d. 30 januari 2006.

Artikel 2 CIE-regeling

Criminele inlichtingen eenheden zijn belast met de informatievoorziening in het kader van de uitvoering van de politietaak, voor zover het betreft misdrijven als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel 1, van de Wet Politieregisters.

Artikel 4 CIE-regeling

1. Criminele inlichtingen eenheden verrichten in ieder geval de volgende werkzaamheden:
 - a. het verzamelen en verifiëren van criminele inlichtingen;
 - b. het registreren van gegevens in een register zware criminaliteit en in een voorlopig register overeenkomstig de daartoe vastgestelde modelreglementen;
 - c. het bevorderen van het gericht inwinnen en aanvullen van criminele inlichtingen en andere gegevens die in het kader van de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde in aanmerking komen voor registratie op grond van de Wet politieregisters;
 - d. het analyseren van criminele inlichtingen en het aan de hand daarvan:
 1. signaleren van criminaliteitsontwikkelingen, voor zover het betreft misdrijven als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder 1, van de Wet politieregisters;
 2. periodiek verslag doen ten behoeve van criminaliteitsbeelden;
 3. het verstrekken van criminele inlichtingen overeenkomstig de daartoe vastgestelde modelreglementen.
 4. Ten behoeve van de werkzaamheden, bedoeld in het eerste lid, maken criminele inlichtingen eenheden gebruik van de door de ministers aangewezen geautomatiseerde verwijzingsindex.
 5. De uitvoering van de werkzaamheden, bedoeld in het eerste lid, onder c, met medewerking van personen als omschreven in artikel 1, onder d, wordt uitsluitend verricht door de criminele inlichtingen eenheid.

1 De Wet Politieregisters zal worden vervangen door de Wet politiegegevens (*Stb.* 2007, 300). Deze wet zal naar verwachting op 01 januari 2008 in werking treden.

2 Het Besluit Politieregisters zal worden vervangen door het Besluit politiegegevens. Dit besluit zal naar verwachting op 01 januari 2008 in werking treden.

Artikel 1, lid 1, aanhef en onderdeel k en l, Wet politieregisters (Wpolr)

1. In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:
 - (...)
 - l. register zware criminaliteit: een politieregister dat is aangelegd met het oog op de uitvoering van de politietaak, voor zover het betreft:
 - 1° misdrijven als omschreven in artikel 67, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering, die in georganiseerd verband worden beraamd of gepleegd en gezien hun aard of samenhang met andere misdrijven die in het georganiseerd verband worden beraamd of gepleegd, een ernstige inbreuk op de rechtsorde opleveren; of
 - 2° misdrijven waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van acht jaar of meer is gesteld;
 - 3° bij algemene maatregel van bestuur te omschrijven misdrijven als omschreven in artikel 67, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering, die gezien hun aard of de samenhang met andere door betrokkene begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde opleveren.
 - m. voorlopig register: een politieregister dat is aangelegd met het oog op de uitvoering van de politietaak, voor zover het betreft de vaststelling of de geregistreerde in samenhang met andere gegevens opgenomen kan worden in een register zware criminaliteit.

Artikel 2a Besluit politieregisters

Misdrijven als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder l, onderdeel 3°, van de wet zijn de misdrijven, genoemd in de bij dit besluit behorende bijlage.

Bijlage bij artikel 2a Besluit politieregisters

1. de misdrijven, bedoeld in de artikelen 311, eerste lid, onderdeel 3 tot en met 5, en 416 van het Wetboek van Strafrecht, voor zover de feiten een schade van ten minste € 25.000, veroorzaakt hebben en betrokkene tevens een misdrijf als bedoeld in artikel 1, lid 1 onder l, onderdelen 1 en 2 van de wet dan wel een misdrijf als bedoeld in deze bijlage heeft begaan;
2. de misdrijven, bedoeld in artikel 240b, 247, 24a, 248b, 249, 250 en 250a van het Wetboek van Strafrecht;
3. de misdrijven bedoeld in artikel 178, 361 en 363 van het Wetboek van Strafrecht en artikel 179 en 180 van het Wetboek van Strafrecht in verband met artikel 181 en 182 van dat wetboek;
4. de misdrijven bedoeld in artikel 225, 226, 227, 231 en 232 van het Wetboek van Strafrecht, voor zover de feiten een schade van ten minste € 50.000 hebben veroorzaakt;
5. de misdrijven bedoeld in artikel 191 en 197a van het Wetboek van Strafrecht;
6. het misdrijf bedoeld in artikel 3, eerste lid, onder A, van de Opiumwet;
7. de misdrijven bedoeld in artikel 26 en 31 van de Wet Wapens en Munitie, voor zover de feiten betrekking hebben op het voorhanden hebben van vuurwapens en explosieven.

Artikel 5 Modelreglement informantenregister

Het informantenregister kent een administratief onderscheid van het begrip informant:

- a. voorlopig geregistreerde informant. Deze categorie van informanten betreft informanten die beoordeeld worden om ingeschreven te worden als geregistreerde informant;

- b. geregistreeerde informant. Voor benoeming tot de categorie van geregistreeerde informant is toestemming noodzakelijk van de CIE-officier van justitie;
- c. uitgeschreven informant. Dit zijn informanten die niet langer als geregistreeerde informant te boek mogen staan en derhalve niet meer actief worden gerund.

3.1.2 BEGRIPSBEPALING

Informant

Een informant of een 'bron' is een persoon die anders dan als getuige of verdachte, aan een opsporingsambtenaar, die werkzaamheden verricht zoals bedoeld in artikel 4, eerste lid onder c van de Regeling criminele inlichtingen eenheden, informatie verstrekt omtrent door anderen gepleegde of nog te plegen strafbare feiten.

Burger die stelselmatig informatie inwint

De informant moet worden onderscheiden van de burger die bijstand verleent aan de opsporing door het stelselmatig inwinnen van informatie in de zin van artikel 126v Sv. Dit hoofdstuk gaat niet over de 'art. 126v-burger'; zie over dat onderwerp hoofdstuk 2.7.

3.1.3 ORGANISATIE CIE

- Er is een landelijke criminele inlichtingen eenheid (NCIE), ondergebracht bij de Dienst NRI (Nationale Recherche Informatie) van het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD). Deze heeft een coördinerende maar geen executieve taak.
- Daarnaast beschikt ieder regionaal politiekorps evenals het KLPD (daaronder begrepen de Nationale Recherche) over een eigen Criminele Inlichtingen Eenheid (CIE).
- Ook de Koninklijke Marechaussee en de Rijksrecherche zijn bevoegd een CIE te houden. Hetzelfde geldt voor de (bijzondere) opsporingsdiensten van de FIOD/ECD, de AID, de SIOD en VROM-IOD.

3.1.4 CIE-OFFICIER VAN JUSTITIE

- De CIE-officier van justitie is de officier van justitie die als zodanig in elk arrondissement is aangewezen door de betrokken hoofdofficier van justitie (art. 1 onder g Regeling CIE).
- De CIE-officier van justitie oefent het gezag uit over alle werkzaamheden die door de onder hem ressorterende criminele inlichtingen eenheid worden verricht.
- De CIE-officier van justitie bepaalt de kaders waarbinnen de werkzaamheden uitgevoerd dienen te worden. Tevens geeft de CIE-officier van justitie aanwijzingen, die door de CIE steeds in acht genomen moeten worden. Daarbij baseert de CIE-officier van justitie zich op de geldende rechtsregels en -beginsselen, in het bijzonder op de Regeling CIE, de Verklaring van overeenstemming

inzake modelreglementen alsmede de bepalingen in de Instructie voor de CIE-officier van justitie.

Verhouding CIE-officier van justitie – zaaksofficier van justitie

- Aangezien de CIE een het rechercheproces ondersteunende eenheid is, geldt hetzelfde voor de CIE-officier van justitie: hij verleent ondersteuning aan de tactische recherche en aan zaaksofficieren van justitie. De zaaksofficier van justitie heeft de leiding en de eindverantwoordelijkheid over het opsporingsonderzoek. Omgekeerd geldt dat de CIE-officier van justitie de leiding en verantwoordelijkheid heeft over de activiteiten van de CIE met betrekking tot dat onderzoek. De CIE-officier van justitie draagt er zorg voor dat de zaaksofficier van justitie wordt ingelicht over de relevante CIE-activiteiten.
- Er wordt gestreefd naar een zo groot mogelijke mate van openheid tussen CIE-officier en CIE-leiding enerzijds en zaaksofficieren en onderzoeksleiding anderzijds. Indien CIE-informatie ter beschikking wordt gesteld, verneemt de zaaksofficier de relevante gegevens met betrekking tot de hem of haar aangeboden informatie, waarbij het in het algemeen – uitzonderingen zijn denkbaar – niet functioneel is dat ook de identiteit van een informant wordt bekend gemaakt. Aangezien de zaaksofficier in het kader van de strafvervolgning tegenover de rechtbank volledig verantwoordelijk is voor alle opsporingsactiviteiten die zich in een onderzoek hebben afgespeeld, moet hij echter op de hoogte zijn van de relevante CIE-activiteiten.

3.1.5 TAAK CIE

- De primaire taak van een CIE is het door middel van het ‘runnen’ (benaderen, praten met) van informanten verzamelen en verifiëren van criminele inlichtingen en – voor zover aan bepaalde toetsingsvoorwaarden kan worden voldaan – het registreren en aan opsporingsambtenaren ter beschikking stellen van informatie omtrent personen die worden vermoed betrokken te zijn bij misdrijven als bedoeld in artikel 1, lid 1, onderdeel I, WPolr.³
- De CIE heeft naast het inwinnen van informatie van informanten een bredere taak. Zij is uitdrukkelijk belast met de informatievoorziening in het kader van de uitvoering van de politietaak, voor zover deze betreft CIE-subjecten en verdachten van misdrijven als bedoeld in artikel 1, lid 1, onderdeel I, WPolr. Dit brengt met zich dat alle mogelijke – rechtmatig verkregen – gegevens, afkomstig uit bijvoorbeeld informantbronnen, open bronnen of tijdelijke registers (bevattende informatie uit lopende en afgesloten onderzoeken) in de hierna te noemen CIE-registers kunnen worden opgenomen.
- Het betreft hier de volgende van elkaar te onderscheiden registers:
 - het voorlopig register;
 - het register zware criminaliteit.
 Deze registers worden gevoerd door de CIE waarbij de CIE-officier van justitie een toezichthoudende taak heeft.

3 De Wet Politierregisters zal worden vervangen door de Wet politiegegevens (Stb. 2007, 300). Deze wet zal naar verwachting op 1 januari 2008 in werking treden.

- Met betrekking tot het onderscheid tussen de registers kan kort samengevat gesteld worden dat informatie die reeds aan de formele en materiële opslagcriteria van de Wet politieregisters voldoet, kan worden opgeslagen in het register zware criminaliteit. In het voorlopig register kan nog niet voldoende concrete of nog niet bevestigde informatie over nog niet zwacri-geregistreerde subjecten (dit zijn personen ten aanzien van wie de verwachting bestaat dat deze in samenhang met andere gegevens te zijner tijd in het register zware criminaliteit kunnen worden opgenomen) worden opgeslagen. Deze opslag vindt plaats met het doel de informatie zodanig te veredelen (het zodanig combineren met andere gegevens dat concretere en/of bevestigde informatie ontstaat) dat te zijner tijd die informatie wel in het register zware criminaliteit zal kunnen worden opgenomen.
- Kort samengevat kunnen de volgende doeleinden voor het bijhouden van CIE-registraties worden onderscheiden:
 - het inwinnen, verifiëren en registreren van criminele inlichtingen;
 - het verstrekken van informatie in concrete opsporingsonderzoeken;
 - het verkrijgen van een beeld en het volgen van de ontwikkelingen van vormen van zware criminaliteit; en
 - het vervullen van een ondersteunende rol bij het maken van keuzes in het kader van de inzet van recherchecapaciteit.

3.1.6 INFORMANTEN

Identiteit informant

- De chef van een CIE is altijd bekend met de identiteit van een informant.
- Informatie van een persoon, waarvan de chef van een CIE de persoonsgegevens niet kent, wordt niet als CIE-informatie ter beschikking gesteld, maar bijvoorbeeld als informatie uit anonieme bron ontvangen verstrekt door middel van een proces-verbaal van bevindingen.
- Ook beschikt de chef van een CIE over een verslaglegging betreffende het onderhouden van contacten met een informant (te weten het informantenregister, bevattende alle verslagen van gesprekken met informanten; zie het Modelreglement informantenregister).

Controle op informanten

- Ten aanzien van alle informanten geldt dat zij slechts met toestemming van de CIE-officier van justitie mogen worden ingeschreven als geregistreerde informant en 'gerund'.
- In het informantenregister wordt, ingevolge artikel 5 Modelreglement informantenregister, een onderscheid gemaakt tussen een voorlopig geregistreerde informant, een geregistreerde informant en een uitgeschreven informant. De CIE-officier van justitie bepaalt of een voorlopig geregistreerde informant daadwerkelijk als geregistreerde informant wordt ingeschreven. Hij toetst daarbij de kwaliteit van de informant, bepaalt de duur van deze inschrijving en verlengt deze wanneer, gezien de omstandigheden, daarvoor naar zijn oordeel aanleiding is.

- Alle informanten worden onder een unieke persoonscode (de ICS-code) aangemeld bij de NCIE. Op deze wijze kan worden gecontroleerd of zij niet bij meer dan een CIE hun diensten als informant aanbieden en wordt voorkomen dat twee (of meer) bronnen worden opgevoerd in een proces-verbaal terwijl er in werkelijkheid slechts sprake is van een bron.
- Daarnaast wordt door middel van het VROS-systeem (Verwijzingsindex Recherche Onderzoeken en Subjecten) gecontroleerd of de informant zelf – met name elders in den lande – onderwerp van onderzoek is. Het systeem van MRO-meldingen (Melding Recherche Onderzoek) levert hiervoor de basis.

Bronafscherming

- Een CIE ontleent haar bijzondere betekenis voor de opsporing aan haar vermogen criminele inlichtingen uit de samenleving te vergaren. Haar bronnen kunnen deel uitmaken van de meest intieme kennissenkring van een CIE-subject. Het kunnen ook personen zijn die met het CIE-subject geen, of uitsluitend oppervlakkige en incidentele contacten hebben.
- Een CIE heeft altijd twee redenen om de identiteit van haar informanten naar vermogen geheim te houden: het algemene opsporingsbelang en het belang van de persoonlijke veiligheid van de informanten.
- Informanten waarover een CIE beschikt dienen zo veel mogelijk ook in de toekomst beschikbaar te blijven. Indien een persoon, die 'de politie' vertrouwelijk van informatie heeft voorzien, ervaart dat zijn identiteit toch bekend wordt moet er rekening mee worden gehouden dat die persoon in de toekomst geen informatie meer zal verschaffen. In dit kader geldt dat ook in het algemeen de in de samenleving bestaande bereidheid de politie te 'tippen' zal afnemen indien men ervaart dat de identiteit van tipgevers in het strafproces naar voren komt.
- De CIE heeft een bijzondere verantwoordelijkheid voor de veiligheid en maatschappelijke positie van haar bronnen. Die veiligheid, en de mogelijkheid een zelf gekozen maatschappelijke positie te blijven innemen, kunnen om zeer voor de hand liggende redenen in gevaar komen indien de identiteit van een vertrouwelijke bron bekend wordt. Dat klemt temeer met het oog op de aard van de strafbare feiten die aanleiding kunnen geven informatie in een CIE-bestand op te nemen.

3.1.7 VERSTREKKEN VAN INFORMATIE

Algemeen

- Uitsluitend de door de korpschef aangewezen chef van een CIE en zijn plaatsvervanger(s) zijn bevoegd informatie, die in CIE-bestanden voorkomt, ter beschikking van andere opsporingsambtenaren te (doen) stellen. Andere medewerkers van CIE'en zijn daartoe niet bevoegd.

Inhoud proces-verbaal

- Er is een landelijk standaardproces-verbaal ontwikkeld dat wordt gebruikt in elke zaak waarin CIE-informatie wordt uitgegeven. Met dat landelijk standaard proces-verbaal wordt een grotere eenvormigheid bereikt. Dit standaard-procesverbaal bevat weinig algemene informatie. Dergelijke algemene informatie is van een zodanig standaardgehalte dat opname in het CIE-proces-verbaal overbodig is.
- In het standaardproces-verbaal, waarmee de chef van een CIE informatie die zijn eenheid heeft verkregen beschikbaar stelt aan opsporingsambtenaren, wordt het navolgende opgenomen:
 - zijn eigen naam en functie;
 - de verklaring dat hij op ambtseed of -belofte relateert;
 - de informatie die bij zijn dienst beschikbaar is, voor zover die informatie relevant wordt geacht in verband met het oogmerk waarmee de informatie wordt verstrekt en voor zover deze met inachtneming van de afscherming van de bron kan worden verstrekt;
 - zijn eigen waardering van de vermoedelijke betrouwbaarheid van de ter beschikking gestelde informatie, aan de hand van zijn oordeel over de betrouwbaarheid van de bronnen en de juistheid van de informatie;
 - hetgeen door hemzelf of door andere opsporingsambtenaren van zijn dienst is onderzocht en vastgesteld, hetzij teneinde de juistheid van de vermelde informatie te bevestigen, hetzij teneinde de bruikbaarheid van de vertrouwelijk verkregen informatie voor opsporingsdoeleinden te vergroten (de zogeheten ‘veredeling’).
- Indien één bron verschillende meldingen heeft gedaan, dienen die meldingen zodanig te zijn weergegeven dat niet de indruk kan ontstaan dat er verschillende bronnen zijn. Indien bevestiging van een bericht gevonden kon worden in onderzoek van opsporingsambtenaren zal dat als zodanig worden gerelateerd, opdat geen verwarring kan ontstaan omtrent datgene wat vertrouwelijk is vernomen (van informant(en)), en datgene dat ambtelijk is onderzocht of vastgesteld.
- Daarbij dient te worden opgemerkt dat de chef CIE zich wat zijn oordeel omtrent de betrouwbaarheid van de informatie betreft zal beperken tot een in algemene bewoordingen gestelde formulering. De belangen die met afscherming van informanten zijn gemoeid staan aan een nadere toelichting in de weg. Met name zullen deze belangen verhinderen dat wordt vermeld of de betrouwbaarheid van de informant wordt afgeleid uit diens persoon of maatschappelijke positie, dan wel uit de omstandigheid dat die informant eerder, en herhaaldelijk, informatie heeft verstrekt die juist bleek te zijn. Evenzo zal de noodzaak tot bronafscherming in voorkomend geval verhinderen dat wordt vermeld dat de bron uit eigen waarneming heeft gesproken.

Bijvangst

- Opgemerkt zij dat criminele inlichtingen, die niet voldoen aan de opslagcriteria en dus niet mogen worden verwerkt (ook wel ‘bijvangst’ genoemd) wel kunnen worden gebruikt. Als deze inlichtingen rechtmatig zijn verkregen ver-

zet niets er zich tegen om deze door middel van een CIE-proces-verbaal direct, dat wil zeggen: kort na verkrijging en vastlegging in het informantenregister, te verstrekken aan een opsporingsdienst.

Zwacri-informatierapport

- Voor het opnemen van vertrouwelijke informatie in CIE-bestanden wordt het zwacri-informatierapport gebruikt. Dit formulier wordt ingevolge artikel 6, lid 1 van de CIE-regeling slechts gebruikt voor de informatie-uitwisseling tussen de criminele inlichtingen eenheden onderling. In dit formulier wordt de vergaarde informatie vastgelegd.
- Naast de inhoud van de vergaarde informatie wordt op het zwacri-informatierapport aangetekend hoe de informatie door de vergarende CIE wordt gewaardeerd. Die waardering kent twee aspecten. Zij omvat de vermoedelijke betrouwbaarheid van de informant (aangeduid met de letters A, B, C of X) en de vermoedelijke wijze waarop de informant aan zijn informatie is gekomen (aangeduid met de cijfers 1, 2 of 3). Deze waarderingscategorieën kunnen als volgt worden beschreven:

Met betrekking de betrouwbaarheid van de informant:

- A: **betrouwbaar** (de controleerbaarheid van de informant is goed; de informatie die de informant verstrekt varieert van redelijk vaak juiste en volledige informatie tot altijd juiste en volledige informatie; de zakelijke relatie met de informant is goed);
- B: **meestal betrouwbaar** (de controleerbaarheid van de informant varieert van redelijk tot goed; de informant verstrekt in ieder geval meer juiste en volledige informatie dan onjuiste en onvolledige informatie; de zakelijke relatie met de informant varieert van redelijk tot goed);
- C: **minder betrouwbaar tot niet betrouwbaar** (de controleerbaarheid van de informant varieert van weinig controleerbaar tot niet controleerbaar; de juistheid en volledigheid van de door informant verstrekte informatie varieert nogal; de zakelijke relatie met de informant varieert van matig tot slecht);
- X: **niet te beoordelen** (de informant heeft de CIE in kwestie niet eerder van informatie voorzien, of het is niet mogelijk vast te stellen of de bron in dit geval te goeder trouw is dan wel werkelijk kan beschikken over de informatie die hij of zij pretendeert te hebben. Kortom: de CIE beschikt over te weinig informatie om een afweging te maken omtrent de betrouwbaarheid van de informant).

Met betrekking tot de wijze waarop de informant aan zijn informatie is gekomen:

- 1: **waargenomen door de bron zelf** (de aangedragen feiten zijn door de informant zelf waargenomen);
- 2: **gehoord van iemand die erbij is geweest** (de aangedragen feiten zijn niet door de informant zelf waargenomen, maar de informant heeft de feiten gehoord van iemand die ze zelf heeft waargenomen);
- 3: **indirect gehoord; via via** (de aangedragen feiten zijn niet door de informant zelf of door een contactpersoon van de informant waargenomen, maar de informant heeft de feiten via via gehoord).

- Ook wordt op het zwacri-informatierapport aangetekend of, en zo ja onder welke voorwaarden, de aangedragen informatie door de ontvangende CIE ter beschikking van de tactische recherche kan worden gesteld. Daartoe worden de codes 00, 01, 11, 200 en 300 gehanteerd. Deze codes hebben de navolgende betekenis:
 - 11: de informatie is operationeel bruikbaar (kan worden gebruikt in een opsporingsonderzoek);
 - 01: de informatie is operationeel bruikbaar, maar mag alleen worden gebruikt na overleg met de afzender;
 - 00: de informatie kan niet operationeel worden gebruikt;
 - 200: de informatie kan niet operationeel worden gebruikt en kent een verhoogd afbreukrisico (extra gevoeligheid met betrekking tot de inhoud van de informatie);
 - 300: de informatie kan niet operationeel worden gebruikt en kent extra bronbeschermingsbelangen (extra gevoeligheid ten aanzien van de persoon van de informant).
- Een beperking bij het ter beschikking stellen van CIE-informatie berust op de overweging dat de aard van de informatie van dien aard is dat, indien ooit zou blijken dat opsporingsambtenaren juist deze informatie hebben gekregen of die informatie op een bepaald tijdstip hebben gekregen of deze verzameling/stapeling van informatie hebben gekregen, er rekening mee moet worden gehouden dat verdachten of anderen in hun omgeving kunnen vermoeden wie de informant geweest is.
- Aangezien het CIE-informatieformulier gegevens kan bevatten die (op zichzelf beschouwd of in verband met gegevens die belanghebbenden op andere wijze bekend kunnen zijn of worden) een aanwijzing geven omtrent de identiteit van de bron wordt dat CIE-informatieformulier niet aan anderen dan andere CIE'en verstrekt en nimmer bij het dossier gevoegd.

CIE-informatie in het procesdossier

- CIE-informatie kan, mits de informatie concreet genoeg is, de grondslag vormen voor een verdenking zoals bedoeld in artikel 27 Sv.
- CIE-informatie is geen bewijs, maar slechts 'intelligence'. Om dit te benadrukken is in het standaard proces-verbaal de volgende zinsnede opgenomen: 'Dit proces-verbaal is niet bedoeld om te dienen als bewijsmiddel in een strafzaak'. De reden voor het opnemen van deze zinsnede is gelegen in 1) de problematiek van de 'dubbeltelling' en 2) de als gevolg van de bronbescherming beperkte mate waarin de CIE-informatie door de rechter kan worden gecontroleerd.
- 'Intelligence' verdient controle op het punt van de rechtmatigheid van de verkrijging en de betrouwbaarheid (in verband met het vaststellen van de redelijkheid van een verdenking). Bewijsmateriaal dient volledig controleerbaar te zijn en is dus onderhevig aan volledige toetsing, bijvoorbeeld door het horen als getuige van de personen die de bron van informatie zijn.
- Indien de rechter besluit het CIE-proces-verbaal te bezigen voor het bewijs, is het risico van dubbeltelling niet uit te sluiten. Het kan immers voorkomen

dat de verklaring van een persoon op twee manieren in het dossier voorkomt, namelijk enerzijds in de hoedanigheid van informant, anderzijds in de hoedanigheid van getuige (daaronder begrepen medeverdachte). De rechter kan dan tot de onjuiste conclusie komen dat er twee bronnen aanwezig zijn met betrekking tot (een deel van) het bewijs, terwijl er in werkelijkheid sprake is van slechts één bron. Deze situatie wordt 'dubbeltelling' genoemd.

- Een onderzoek naar de vraag of daadwerkelijk sprake is van een dubbeltelling stuit op het bezwaar dat enige inhoudelijke mededeling van de officier van justitie hierover zal kunnen leiden tot de onthulling van de identiteit van de informant. Immers, indien wordt aangegeven dat er sprake is van een dubbeltelling, wordt daarmee de identiteit van de informant direct prijsgegeven, dan wel is deze na enige inspanning te achterhalen en indien in alle toepasselijke gevallen wordt aangegeven dat er geen sprake is van een dubbeltelling, wordt daarmee direct duidelijk in welke gevallen dit wel zo is. Om deze reden zal de officier van justitie in alle gevallen (zeer hoge uitzonderingen daargelaten) het standpunt innemen dat geen mededeling kan worden gedaan omtrent de vraag of daadwerkelijk sprake is van een dubbeltelling. De (CIE-)officier van justitie neemt alsdan het standpunt in dat hij zulks noch kan bevestigen, noch ontkennen.
- Bij het gebruik van CIE-informatie als 'intelligence' en niet als bewijs worden vragen omtrent de identiteit van de informant en verzoeken tot het horen van de informant irrelevant. De verklaring van de informant wordt immers niet voor het bewijs gebruikt, zodat het niet nodig is hem als getuige te horen (vgl. HR 19 januari 1999, NJ 1999, 253).

Verantwoording ter terechtzitting

- Het komt met een zekere regelmaat voor dat de (plaatsvervangend) chef van een Regionale CIE, als direct verantwoordelijke politiefunctaris, als getuige wordt opgeroepen om verantwoording af te leggen over de door hem gerelateerde CIE-informatie.
- Tijdens het getuigenverhoor van de chef CIE zal deze functionaris zich in voorkomende gevallen op het standpunt stellen dat het hem om redenen van bronafscherming niet vrijstaat op bepaalde gestelde vragen een antwoord te geven. De Hoge Raad neemt het standpunt in dat vragen van de zijde van de verdediging op de voet van artikel 293 Sv mogen worden belet indien aannemelijk is dat de beantwoording van die vragen een slagvaardige opsporing van strafbare feiten in gevaar zal brengen. In verband met het belang dat de identiteit van informanten verborgen kan worden gehouden zij in het bijzonder gewezen op HR 5 oktober 1982, NJ 1983, 297 en HR 2 maart 1982, NJ 1982, 460.
- De gezagsverhouding zoals omschreven in artikel 148 Sv en 13 Politiewet 1993 laat niet toe dat een politiefunctaris, zoals een (plaatsvervangend) chef van een CIE, op eigen gezag vaststelt welke grenzen zullen worden gesteld aan het beantwoorden van vragen die de afscherming van de informant raken. Mede met het oog op de consequenties die een minder dan volledige voorlichting van de rechter kan hebben voor het verloop en de uitkomst van het strafrechtelijk onderzoek, is het de verantwoordelijkheid van de officier van justitie om die grenzen te bepalen.

- Het Openbaar Ministerie zal de eindverantwoordelijkheid moeten dragen voor de vraag of een afweging van belangen in het concrete geval dient te leiden tot het ‘terugtrekken’ van de strafzaak (door niet-ontvankelijkverklaring van het Openbaar Ministerie te vorderen) dan wel tot het prijsgeven van methoden en/of technieken van de CIE en/of (de personalia van) informanten.
- In dit verband zij vermeld dat de parketten aan de in aanmerking komende opsporingsambtenaren instructie hebben gegeven dat alleen de (fungerend) chef van de CIE en zijn plaatsvervanger – met inachtneming van de beperkingen die in het voorgaande zijn vermeld – vragen zullen beantwoorden over de ontvangst, de waardering en het ter beschikking stellen van informatie uit CIE-bestanden, omdat dat nu juist hun taak en bevoegdheid is.
- Alle overige opsporingsambtenaren zullen, indien zij worden opgeroepen als getuige op gezag van het Openbaar Ministerie in beginsel alle vragen ter zake onbeantwoord laten, daarbij verwijzend naar de leiding van de CIE. Daarbij komt dat het – uitzonderingen daargelaten – onwenselijk is dat ‘runners’ die zich immers betrekkelijk vrijelijk en onherkenbaar in het ‘criminele milieu’ moeten kunnen bewegen, als getuige ter terechtzitting of in het kabinet van de rechter-commissaris zouden moeten verschijnen.
- Het inlassen van een pauze in een getuigenverhoor kan aangewezen zijn indien vragen worden gesteld waarop de getuige naar zijn oordeel wellicht niet binnen de grenzen van zijn eigen verantwoordelijkheid antwoord kan geven. Een dergelijke pauze voorkomt het oplopen van emoties en schept de gelegenheid na gedegen analyse en weging van de situatie tot een reactie voor de verhorende rechter te komen.
- De redenen om de identiteit van informanten af te schermen zijn zo zwaarwegend dat aan de betreffende opsporingsambtenaren strikte instructie is gegeven nimmer enig gegeven te onthullen dat, hetzij op zichzelf beschouwd, hetzij in relatie met andere gegevens die later of in een andere context naar voren zouden kunnen komen, hetzij in relatie met bij verdachten of derden aanwezige wetenschap een aanwijzing kan vormen voor de identiteit van een bij de CIE bekende vertrouwelijke bron. Zo wordt nimmer antwoord gegeven op in elk geval de volgende vragen:
 - bij welke dienst of afdeling van de politie een informant zichzelf aanvankelijk heeft aangemeld;
 - op welk tijdstip vertrouwelijke informatie is ontvangen;
 - of de informant in de rechtstreekse nabijheid van (later als zodanig aan te merken) verdachten heeft verkeerd of niet;
 - op welke wijze de informant heeft waargenomen hetgeen hij of zij heeft gemeld;
 - of de informant mogelijk zelf als (mede)verdachte zou kunnen worden aangemerkt ten aanzien van de feiten waaromtrent hij of zij informatie heeft verstrekt;
 - daarbij dient wel te worden opgemerkt dat door de CIE geen informatie meer wordt uitgegeven zodra het vermoeden rijst dat de informant als (mede)verdachte zou kunnen worden aangemerkt en dat aan de informant slechts afscherming is toegezegd indien en voor zover deze geen strafrechtelijke betrokkenheid heeft bij de strafbare feiten waarop de informatie betrekking heeft;

- of de informant anderszins (als verdachte of getuige) in het dossier voorkomt; daarbij moet worden opgemerkt dat CIE-informatie niet bedoeld is voor de bewijsvoering, waardoor dubbel telling wordt voorkomen;
- of de informant voor het geven van informatie enige vorm van beloning heeft (of zal) ontvangen; daarbij dient weer te worden aangetekend dat een eventuele tipgeldbetaling altijd met inachtneming van de ministeriële Regeling bijzondere opsporingsgelden plaatsvindt;
- hoe lang de informant bij de CIE bekend is geweest en op welke wijze de CIE de contacten met de informant heeft onderhouden (het zogenaamde ‘runnen van informanten’);
- of de informant, voor zover bij de CIE bekend, van meet af aan in de omgeving heeft verkeerd van waaruit hij of zij informatie kon verschaffen dan wel die informant zichzelf die positie, onder begeleiding van de CIE, heeft verworven.

3.1.8 AFSCHERMPROCES-VERBAAL

- Het kan voorkomen dat gegevens uit een lopend onderzoek redengevend zijn om een nieuw onderzoek te starten. In dat geval kan een zogenaamd afschermproces-verbaal worden opgemaakt. Deze praktijk is door de jurisprudentie erkend. In het afschermproces-verbaal wordt de gerezen verdenking beschreven, waarbij wordt vermeld dat de gerelateerde gegevens zijn verkregen uit een (elders) lopend onderzoek, waarover – om de voortgang daarvan niet in gevaar te brengen – geen verdere mededelingen kunnen worden gedaan.
- De functionaris die het afschermproces-verbaal opmaakt kan per arrondissement verschillen. In de meeste arrondissementen is ervoor gekozen om de chef van de CIE een dergelijk afschermproces-verbaal op te laten maken. Hij heeft dan zelf kennis genomen van de oorspronkelijk verkregen gegevens, die hebben geleid tot de informatie die in het afschermproces-verbaal staan vermeld. In het proces-verbaal staat zeer nadrukkelijk vermeld dat het informatie betreft die afkomstig is uit een lopend strafrechtelijk onderzoek – en dus niet vanuit de CIE. De reden dat gekozen is voor de CIE-chef is dat hij deskundig is in afscherming, gewend is te getuigen en in spoedeisende gevallen altijd bereikbaar is (de andere wel gehanteerde figuur is overigens die van het Hoofd Recherche-informatie).

3.1.9 JURISPRUDENTIE

Gebruik van informanten

EHRM 20.11.1989, NJ 1990, 245 (Kostovski)

Het EVRM sluit niet uit dat tijdens het opsporingsonderzoek gebruik wordt gemaakt van anonieme informanten. Het vervolgens gebruiken van anonieme verklaringen als toereikend bewijs om te komen tot een veroordeling is echter een andere kwestie.

HR 19.12.1995, NJ 1996, 249 (Zwolsman)

Op zichzelf is het juist dat in het kader van het onderhavige onderzoek activiteiten hebben plaatsgevonden op basis van CID-informatie (thans: CIE-informatie). Daarom trent geldt in de eerste plaats dat het op zichzelf alleszins

toelaatbaar moet worden geoordeeld dat gebruik wordt gemaakt van CID-informatie, zonder welke veelal het opsporen van strafbare feiten, zeker als die op grotere schaal en in georganiseerd verband worden gepleegd, gecompliceerd, zo niet onmogelijk is. Daarom is de geoorlooftheid van het verzamelen op CID-matige wijze van informatie van groot belang en in de rechtspraak reeds lang en zonder voorbehoud aanvaard. De HR heeft het arrest van het Hof in stand gelaten.

CIE-informatie als grondslag voor een verdenking

HR 01.03.1983, NJ 1983, 550

Bij de politie komt een (anonieme) mededeling binnen dat in een bepaald perceel verdovende middelen, met name heroïne, aanwezig zijn. Deze concrete aanwijzingen, ook van tijd en plaats, leverden een redelijk vermoeden van schuld in de zin van art. 27 Sv ten aanzien van A. en anderen die zich bij de komst van de politie in dit perceel bevonden.

HR 25.9.2001, NJ 2002, 97

Naar aanleiding van CID-informatie heeft een huiszoeking plaatsgevonden.

HR:

De stelling dat een redelijk vermoeden van aanwezigheid van wapens en munitie, niet uitsluitend kan berusten op de door het Hof als *concreet* aangeduide CID-informatie is in haar algemeenheid niet juist.

Bronafscherming

HR 8.09.1998, NJ 1998, 879

Casus:

De CIE-officier van justitie heeft aan politieambtenaren opdracht gegeven over bepaalde zaken als getuigen geen mededeling te doen (het zou overigens gaan over een persoon die geen informant is).

Hof:

De rechterlijke controle op het handelen van opsporingsambtenaren wordt op ontoelaatbare wijze gefrustreerd, immers van objectieve waarheidsvinding kan onder die omstandigheden geen sprake meer zijn. Het Hof laat hierbij uitdrukkelijk in het midden of een opdracht als door de officier van justitie gegeven, toelaatbaar is indien wel sprake is van een informant. Het Openbaar Ministerie wordt in zijn vervolging niet ontvankelijk verklaard.

HR:

Vooropgesteld moet worden dat het wettelijke stelsel meebrengt dat (1) de gene die bij de RC dan wel ter terechtzitting als getuige wordt gehoord gehouden is op alle hem gestelde vragen te antwoorden, behoudens voor zover hem het recht toekomt zich te verschonen en hij op dat recht een beroep doet, (2) de rechter de vragen kan stellen die hem dienstig voorkomen en (3) het aan hem is voorbehouden ambtshalve of op vordering van de officier van justitie of op verzoek van de verdachte te beletten dat door de getuige aan enige vraag gesteld door de verdachte of diens raadsman of de officier van justitie, gevolgd wordt gegeven. Hieruit volgt dat het Hof terecht heeft geoordeeld dat het Openbaar Ministerie in strijd met de beginselen van een behoorlijke procesorde heeft gehandeld door aan de getuigen opdracht te geven bepaalde vragen onbeantwoord te laten.

EHRM 16.02.2000, Application no. 29777/96 (Fitt vs. Verenigd Koninkrijk)

Art. 6 lid 1 EVRM vereist dat de vervolgende autoriteiten al het beschikbare bewijs onthullen, zowel het belastende als ontlastende materiaal. Dit is evenwel geen absoluut recht. In elke strafrechtelijke procedure kunnen conflicterende belangen aanwezig zijn, zoals de nationale veiligheid, de noodzaak een getuige te beschermen tegen represailles of de noodzaak opsporingsmethoden geheim te houden, die afgewogen moeten worden tegen het belang van de verdachte. In sommige gevallen kan het noodzakelijk zijn om bepaald bewijsmateriaal voor de verdediging achter te houden teneinde de fundamentele rechten van een ander individu of een belangrijk publiek belang te waarborgen. Dergelijke maatregelen, die de rechten van de verdediging beperken, zijn alleen toegelaten indien deze strikt noodzakelijk zijn. Bovendien moeten de beperkingen waarmee de verdediging dan te kampen heeft voldoende worden gecompenseerd door de te volgen gerechtelijke procedure. Het is niet aan het Europese Hof, maar aan de nationale gerechten om te beoordelen of het achterhouden van bewijs strikt noodzakelijk is.

HR 02.03.1982, NJ 1982, 460

Vragen naar de identiteit van de tipgever worden door het Hof belet onder verwijzing naar het algemeen belang. Het algemeen belang – onder meer hierin bestaande dat de informatie in vertrouwen kan worden gegeven, het bij schending daarvan opdrogen van de inlichtingenbronnen van de politie, de kans op wraakacties tegen de informant – weegt in dit geval zwaarder dan het door de raadsman genoemde onmiddellijkheidsbeginsel.

HR 05.10.1982, NJ 1983, 297

De vragen aan de getuige (een opsporingsambtenaar) die o.a. betrekking hadden op de identiteit van de informant en de beloning van de informant mochten worden belet, omdat door de beantwoording van deze vragen de effectiviteit van de opsporing ernstig zou worden geschaad en de veiligheid van de informant en mogelijk andere bij de opsporing betrokkenen zou worden bedreigd.

HR 05.12.2000, NJ 2001, 206 (Orion)

De vragen aan de CID-officier van justitie tijdens zijn verhoor als getuige op de zitting over de informant(en), de redenen van wetenschap, de tijdstippen wanneer de informatie is gegeven, de namen en/of nummers van de runners behoeven volgens het Hof niet te worden beantwoord in verband met de bescherming van deze informant(en) en runners. Ook de vraag of een zekere D. een informant was behoeft niet te worden beantwoord.

Hof Amsterdam 16.02.2001, Nieuwsbrief strafrecht 2001,079 (Bayrakdar)

Vanuit een algemeen opsporingsbelang moeten informanten het vertrouwen kunnen hebben dat de overheid, aan wie zij informatie verstrekken, zorgvuldig omgaat met hun veiligheid.

Hof Amsterdam 31.01.2002, Nieuwsbrief strafrecht 2002, 81

Aan een getuige (de verdachte in deze zaak), die zei te kunnen verklaren over de betrokkenheid van anderen bij een moord, werd door de CID-officier van justitie de toezegging gedaan dat het gesprek en de inhoud ervan om redenen van de persoonlijke veiligheid van de getuige geheim zou blijven. Geheim in die zin, dat daarover niets bekend zou worden gemaakt buiten de kring van

de CID, de CID-officier van justitie, de getuige en zijn raadsman; er zouden dus ook geen mededelingen aan het tactisch onderzoeksteam worden gedaan. In de loop van het gesprek begon de getuige niet over anderen, maar over zijn eigen mogelijk strafbaar handelen te verklaren. Het gesprek is niettemin voortgezet. Het verslag van het gesprek is door de officier van justitie in hoger beroep bij de processtukken in de strafzaak tegen de getuige/verdachte gevoegd. Hof: Uitgangspunt voor het voeren van het gesprek is geweest dat de getuige/verdachte een verklaring zou afleggen over strafbaar handelen van anderen. De afspraak tot geheimhouding moet tegen die achtergrond worden gezien. Jegens de getuige/verdachte is door het Openbaar Ministerie niet onrechtmatig opgetreden door het in het geding brengen van het verslag of het voortzetten van het gesprek met de getuige/verdachte toen hij over zijn eigen, mogelijk strafbaar handelen ging verklaren.

Informant als getuige

HR 19.01.1999, NJ 1999, 253

Het verzoek van de verdediging een informant als getuige te horen is door het Hof afgewezen.

HR:

In aanmerking genomen dat de verklaring van de informant niet tot het bewijs is gebezigd, is het oordeel dat de verdediging redelijkerwijs hierdoor niet in zijn verdediging kan zijn geschaad niet onbegrijpelijk. Op grond van de verklaringen van de informant kon aangenomen worden dat ten aanzien van verdachte een redelijk vermoeden van schuld bestond.

HR 25.06.2002, NJ 2002, 518 (Ros)

Aan een informant is de toezegging gedaan dat hij nimmer als getuige ter zake van de door hem verstrekte informatie zou worden gehoord.

HR:

Als het Openbaar Ministerie een persoon vanwege een zwaarwegend opsporingsbelang de toezegging heeft gedaan dat hij niet als getuige zal worden gehoord en de rechter niettemin beveelt dat die persoon als getuige (op de zitting of als bedreigde getuige bij de rechter-commissaris) moet worden gehoord, is een weigering van het Openbaar Ministerie om deze persoon als getuige op te roepen, niet in strijd met de fundamenteën van het strafproces. Niettemin heeft deze weigering van het Openbaar Ministerie, analoog aan het bepaalde in artikel 349, lid 3 Sv tot gevolg dat het Openbaar Ministerie niet ontvankelijk moet worden verklaard in zijn vervolging. Die niet ontvankelijkheid staat niet aan een nieuwe vervolging van de verdachte ter zake hetzelfde feit in de weg. Zie voor het oordeel van het Hof in deze zaak hierna Hof Leeuwarden 04.02.2003, Nieuwsbrief strafrecht 2003, 119.

HR 16.09.2003, Nieuwsbrief strafrecht 2003, 358

De verdachte ontkent het ten laste gelegde feit. Zijn raadsman doet het verzoek een informant van de CIE als getuige op te roepen. Deze informant heeft blijkens een proces-verbaal van de CIE ontlastend verklaard ten aanzien van de verdachte. Het Hof acht het verhoor van de informant echter niet noodzakelijk voor enige in deze zaak te nemen beslissing en wijst het verzoek af. De HR acht deze beslissing niet zonder meer begrijpelijk, nu de verdachte het feit ontkent en – blijkens het CIE proces-verbaal – de informant stelt dat een ander dan verdachte het ten laste gelegde feit heeft gepleegd. Volgens de HR had het Hof de

mogelijkheid moeten onderzoeken of op een andere wijze dan door het horen van de informant ter terechtzitting nader onderzoek zou kunnen worden verlicht met betrekking tot de verklaring van de informant.

Hof 's-Hertogenbosch 14.06.2000, Nieuwsbrief strafrecht 2001, 036

Het Hof stelt vast dat de informatie van de informant niet belastend is voor de verdachte, zodat deze niet als bewijsmiddel gebruikt zou kunnen worden. Zou de informatie wel belastend zijn geweest, dan stelt het EHRM strenge eisen aan het beginsel van *fair trial* en *equality of arms*. Gaat het, zoals in deze zaak, om materiaal dat niet als bewijsmiddel in een procedure gebruikt kan worden, dan stelt het EHRM minder strenge eisen aan genoemde beginselen en biedt het EHRM meer beleidsvrijheid aan de rechter. Het Hof verwijst naar het arrest van het EHRM van 16 februari 2000 (Fitt). De genoemde beleidsvrijheid impliceert een belangenafweging. Het Hof weegt het algemeen belang van een effectief werkend systeem van informatieverzameling over criminele activiteiten en de daarbij behorende bescherming van de identiteit van informanten, af tegen het belang van de verdachte een getuige te horen die mogelijk ontlastend kan verklaren. In deze zaak leidt de afweging ertoe dat het algemeen belang prevaleert. Het Hof wijst het verzoek om de CID-informant als getuige te horen af, omdat de noodzaak daartoe niet is gebleken.

Hof Arnhem 25.09.2002, Nieuwsbrief strafrecht 2002, 290

De CIE-chef verklaart bij de rechter-commissaris dat een ingezette informant een 'beproefde bron' was. De rechtbank beslist vervolgens dat de twee informanten als getuigen gehoord dienen te worden. De officier van justitie heeft geweigerd mee te werken aan het doen horen van beide informanten. De rechtbank heeft het Openbaar Ministerie vervolgens niet-ontvankelijk verklaard. Hof: De weigering van het Openbaar Ministerie te voldoen aan het bevel tot oproeping van de getuigen kan worden gerechtvaardigd door een zwaarwegend belang dat samenhangt met opsporingsbelangen of de veiligheid van de te horen getuigen. Deze legitieme belangenafweging dient echter ingevolge artikel 349 lid 3 Sv wel te leiden tot de niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie in de vervolging. Vooropgesteld wordt dat legitieme opsporingsbelangen in het algemeen nopen tot terughoudendheid bij het horen van informanten als getuigen. In het afgelopen tijdvak zijn er verschillende ontwikkelingen geweest die de transparantie van het voorbereidend onderzoek hebben vergroot, een en ander neergelegd in jurisprudentie en wetgeving, zoals zichtbaar is geworden in de Wet op de bijzondere opsporingsbevoegdheden en de verschillende schriftelijke verslagleggingsplichten voor opsporingsambtenaren. Tegen deze achtergrond van een transparanter geregeld voorbereidend onderzoek is de rechtmatigheidsstoets ten overstaan van de rechter minder dwingend geworden en mag van de verdediging gevergd worden dat deze indicaties aanreikt omtrent enige in het onderzoek plaatsgevonden hebbende onrechtmatigheid. Bijzondere omstandigheden kunnen er toe leiden dat informanten als getuigen worden gehoord. Het bestaan van dergelijke omstandigheden is door de raadsman niet aannemelijk gemaakt.

Hof Leeuwarden 04.02.2003, Nieuwsbrief strafrecht 2003, 119 (Ros)

Het is de plicht van het Openbaar Ministerie de rechter van alle informatie te voorzien die redelijkerwijs van belang kan zijn voor de beoordeling van de strafzaak. Deze plicht kan onder omstandigheden worden begrensd door het

opsporingsbelang, waaronder het belang van de afscherming van de identiteit van een informant. Die begrenzing kan echter niet zo ver gaan, dat aan de rechter informatie wordt onthouden waardoor het redelijkerwijs twijfelachtig geacht moet worden, dat de rechter tot een goede afweging van het bewijs tegen de verdachte kan komen. Wanneer naar het oordeel van het Openbaar Ministerie zwaarwegende belangen zich daartegen blijven verzetten, kan het slechts ofwel de zaak niet aanhangig maken ofwel tot de eigen niet-ontvankelijkheid concluderen. Zie voor het oordeel van de Hoge Raad in deze zaak hiervoor HR 25.06.2002, NJ 2002, 518.

Voeging CIE-journaals bij de processtukken

HR 05.12.2000, NJ 2001, 206 (Orion)

Casus:

In het kader van het onderzoek naar de vraag hoe de informant is ingezet en of de CID-informatie rechtmatig is verkregen, doet de verdediging het verzoek de journaals van de runners in te zien. Op grond van deze journaals zijn proces-verbaal opgemaakt. De runners zijn in hoger beroep ter terechtzitting als getuigen gehoord. Naar het oordeel van het Hof is voeging van de journaals in het dossier niet noodzakelijk, omdat er geen reden is aan te nemen dat de verklaringen van de runners afwijken van de inhoud van de journaals.

HR:

Als er geen reden is te twijfelen aan de juistheid van de verklaringen van de runners over hetgeen de journaals inhouden, is daarmee de inhoud van de journaals bekend. Controle is mogelijk door ook van die journaals kennis te nemen, maar het oordeel dat dit niet noodzakelijk is, is niet onbegrijpelijk, mede niet omdat het belang van de veiligheid van de informanten meebrengt dat die journaals slechts in 'geschoonde' vorm zouden kunnen worden overgelegd.

Afschermproces-verbaal

Rb. Den Haag 08.06.1999, Nieuwsbrief strafrecht 1999, 151

Casus:

Naar aanleiding van informatie uit een ander onderzoek (aangeduid als het 'brononderzoek') is de verdachte aangehouden. In het proces-verbaal is met betrekking tot de herkomst van de informatie niet meer vermeld dan dat zij afkomstig is uit een in Nederland lopend tactisch onderzoek dat nog niet is afgerond. Ter terechtzitting heeft de officier van justitie nader meegedeeld door welk regiokorps het brononderzoek wordt verricht en welke opsporingsmethoden in dat onderzoek hebben geleid tot de desbetreffende informatie. Ook heeft hij medegedeeld dat het brononderzoek nog voortduurt en dat vooralsnog niet met zekerheid kan worden aangegeven wanneer het belang van het brononderzoek toestaat dat nadere details met betrekking tot het brononderzoek worden verstrekt.

Rb:

Het belang van een ander nog lopend opsporingsonderzoek kan zodanig groot zijn dat afscherming van gegevens gerechtvaardigd is. In het onderhavige onderzoek heeft de officier van justitie aangevoerd dat het bestaande vermoeden van schuld jegens de verdachte is gebaseerd op observatie en afgeluisterde telefoongesprekken in het brononderzoek. Dat is op zichzelf voldoende om de ontstane verdenking redelijk te doen zijn.

3.5.10 MODELLEN

Zie hoofdstuk 6.9:

1. Model proces-verbaal CIE (informanten).

3.2 CTC

3.2.1 TAAK CTC

De Centrale Toetsingscommissie (CTC), samengesteld uit leden van het Openbaar Ministerie en politie, is een intern adviesorgaan van het Openbaar Ministerie, dat het College van procureurs-generaal (College) adviseert omtrent de voorgenomen inzet van een aantal bijzondere opsporingsbevoegdheden en methodieken, daaronder begrepen toezeggingen aan getuigen in strafzaken. Verder adviseert de CTC gevraagd en ongevraagd het College.

3.2.2 VERPLICHTE TOETSING

De officier van justitie kan slechts bevelen dat de navolgende opsporingsbevoegdheden worden toegepast indien het College, na advies van de CTC, hier toestemming voor heeft gegeven:

- politieke infiltratie, (art. 126h en 126p Sv);
- burgerinfiltratie (art. 126w en 126x Sv);
- burgerpseudokoop en burgerpseudodienstverlening (art. 126ij en 126z Sv) in het kader van de uitvoering van een rechtshulpverzoek, waarbij sprake is van de inzet van een burger met een strafrechtelijke achtergrond;
- alle gevallen van afzien van inbeslagneming van bij de wet verboden voor de volksgezondheid schadelijke en/of voor de veiligheid gevaarlijke voorwerpen, (art. 126ff lid 2 Sv);
- alle gevallen van het 'doorlaten van personen' in het kader van mensensmokkel (Brief van 12-04-1999 van de minister van Justitie aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Kamerstukken II, 1998/1999, 25 403, nr. 35);
- het opnemen van vertrouwelijke communicatie met een technisch hulpmiddel in een woning of een daaraan gelijk te stellen ruimte, waaronder een penitentiaire inrichting (art. 126l en 126s Sv);
- toezeggingen aan getuigen in strafzaken (art. 44a Sr en 226g t/m 226l Sv en Aanwijzing toezeggingen aan getuigen in strafzaken, *Scrt.* 2006, 56);
- het opheffen van de anonimiteit van bellers naar Meld Misdaad Anoniem (Mlijn) door middel van het vorderen van inlichtingen bij telecommunicatieaanbieders dan wel het gebruik van reeds verkregen inlichtingen (art. 126n, 126u, 126nc en 126nd Sv en Instructie Meld Misdaad Anoniem);
- DNA-bevolkingsonderzoek (art. 151a en 195a Sv);
- inkomende en uitgaande rechtshulpverzoeken waarin de uitvoering van een van bovengenoemde opsporingsactiviteiten wordt verzocht.

3.2.3 COLLEGIALE TOETSING

De officier van justitie kan in een zaak ook vrijblijvend advies inwinnen van de CTC waarbij de zaak in beginsel niet wordt voorgelegd aan het College van procureurs-generaal.

3.2.4 PROCEDURES

Aanmelding van de zaak bij de CTC

- De verantwoordelijke hoofdofficier van justitie die een zaak ter goedkeuring voorlegt aan het College, zendt daartoe de stukken aan de CTC. Bij twijfel of een zaak ter goedkeuring aan het College moet worden voorgelegd, kan de hoofdofficier vooraf het secretariaat van de CTC consulteren of de zaak als collegiale toetsing aan de CTC voorleggen. Zie hieromtrent paragraaf 3.2.3 Collegiale toetsing.
- De stukken die aan de CTC worden gezonden, bestaan uit een brief van de hoofdofficier, een proces-verbaal van de politie tot aanvraag van de betreffende bevoegdheid en een oplegnotitie van de behandelend officier van justitie waarin de aanvraag kort en bondig wordt weergegeven. Daarnaast kan bij deze stukken het meldingsformulier worden toegevoegd (zie hieromtrent paragraaf 4.6). Tot slot zullen de volgende documenten moeten worden meegezonden:
 - in geval van infiltratie: een plan van aanpak infiltratie;
 - in geval van een toezegging aan een getuige: de conceptovereenkomst, de zogenaamde 'kluisverklaringen' en een advies van de landsadvocaat;
 - in geval van het opnemen van vertrouwelijke communicatie: een rapportage van de Dienst Specialistische Recherchetoeepassingen (DSRT) van het Korps landelijke politiediensten (KLPD) waarin een indicatie wordt gegeven over de technische en tactische uitvoerbaarheid en haalbaarheid van de voorgenomen inzet van de bevoegdheid.
- Tijdens de eerstvolgende vergadering van de CTC wordt de zaak door de hoofdofficier van justitie – dan wel de door deze gemandateerde officier van justitie – nader mondeling toegelicht. Hij kan zich doen vergezellen door betrokken vertegenwoordigers van de politie.
- De CTC kan, indien de verstrekte gegevens ontoereikend zijn om tot een afgevoerd advies te komen, aan de betrokken (hoofd)officier van justitie vragen om aanvullende informatie.
- In beginsel zijn de adviezen van de CTC en de stukken die aan de CTC ter hand zijn gesteld geen processtukken. Deze stukken behoeven dan ook niet bij het strafdossier te worden gevoegd. Volgens vaste rechtspraak gaat het hier namelijk om interne stukken die voor de beoordeling van de inzet van de bevoegdheid door de rechtbank niet van belang zijn.
- Elke dinsdag van de week vindt er een CTC-vergadering plaats. Voor het aanmelden van een zaak en het verstrekken van stukken ten behoeve van een vergadering van de CTC dient contact opgenomen te worden met de secretarissen van de CTC, de heren F.J.M. Sebregts en mr. M. Nieuwenhuis.

Advies van de CTC

- Naar aanleiding van de stukken en de mondelinge toelichting ter vergadering van de CTC zal een advies worden opgesteld. Het advies bestaat onder andere uit:

- een casusbeschrijving;
 - de overwegingen die tot het advies hebben geleid;
 - de geadviseerde beslissing;
 - de eventueel te stellen voorwaarden.
- De CTC toetst de voorgenomen bijzondere opsporingsmethode, voor zover van toepassing, onder andere aan (de eisen van):
 - wet- en overige regelgeving;
 - jurisprudentie;
 - proportionaliteit;
 - subsidiariteit;
 - afbreukrisico's waarin een onderscheid kan worden gemaakt naar operationele aspecten (stuurbaarheid van de infiltrant), fysieke aspecten (veiligheidsrisico's), strafvorderlijke aspecten (kans op stukgaan van de zaak voor de rechter), politieke en internationale aspecten (verantwoordelijkheid van de minister van Justitie).
 - De CTC zal haar advies, door tussenkomst van de PG-portefeuillehouder, voorleggen aan het College.

Besluitvorming door het College

- Nadat het College het advies van de CTC heeft ontvangen, zal het College tot een oordeel komen. Indien het College van oordeel is dat nadere informatie noodzakelijk is om tot een verantwoorde beslissing te komen, worden de daartoe gestelde vragen via het secretariaat van de CTC aan de betrokken hoofdofficier voorgelegd.
- Van de door het College genomen beslissing wordt de aanvragende hoofdofficier zo spoedig mogelijk schriftelijk in kennis gesteld. Een afschrift van deze beslissing met de eventueel daarbij gestelde voorwaarden wordt verstrekt aan de secretaris van de CTC.

Vervolgtoetsing en afloop

- De behandelend officier van justitie bewaakt de voortgang, de termijnen en de voorwaarden conform de besluitvorming door het College.
- Indien door het College bij een verleende toestemming een termijn is gesteld en het wenselijk is dat de inzet van de bevoegdheid wordt voortgezet, wordt het verloop van de zaak door de betrokken hoofdofficier van justitie tijdig voor afloop van de termijn opnieuw ter toetsing aan de CTC voorgelegd. De hoofdofficier van justitie zal hiertoe de stukken (bestaande uit een aanbiedingsbrief en een voortgangsrapportage) aan de CTC moeten zenden. De CTC zal vervolgens haar advies, door tussenkomst van de PG-portefeuillehouder, voorleggen aan het College.
- Een door het College gestelde termijn hoeft niet gelijk te zijn aan de wettelijke termijn van het bevel van de officier van justitie van ten hoogste vier weken. Indien toestemming is gegeven voor een termijn die de geldigheidsduur van het bevel overstijgt, kan het bevel met inachtneming van die termijn en na machtiging van de rechter-commissaris worden verlengd.

- In alle gevallen waarin door het College toestemming is verleend, wordt door de betrokken hoofdofficier van justitie, (uiterlijk) na afloop van de zaak in eerste aanleg, de CTC geïnformeerd onder vermelding van het resultaat van de toegepaste opsporingsmethode(n).

Spoeedprocedure

- Ook in geval van dringende noodzakelijkheid zal de verantwoordelijke hoofdofficier van justitie de zaak ter goedkeuring moeten voorleggen aan het College. De hoofdofficier van justitie zal zich daartoe direct tot de CTC moeten wenden en de stukken aan de CTC moeten toezenden, onder opgave van redenen waarom met spoed een beslissing is gewenst is.

De CTC toetst de zaak zo spoedig mogelijk en legt haar (mondeling) advies voor aan (een lid van) het College. In het advies motiveert de CTC het spoedeisend karakter van de beslissing en geeft aan binnen welke termijn een beslissing gewenst is. Hierop kan het College een (mondelinge) beslissing nemen.

3.2.5 JURISPRUDENTIE

Rb. Den Bosch 14.04.1998, nr. 01/089083/96 (Shoarma)

Bij de beslissing tot het inzetten van deze methode gaat de rechtbank er vanuit dat de officier van justitie de daarvoor voorgeschreven interne procedure volgt tot het verkrijgen van een extra waarborg met betrekking tot de eisen van proportionaliteit, subsidiariteit en zorgvuldigheid. Deze procedure bestaat er in dat binnen het Openbaar Ministerie het advies wordt ingewonnen van de CTC. Dit is overigens geen rechtens bindend advies. De CTC-rapportages en CTC-journaals en de stukken die aan de CTC ter hand zijn gesteld worden door de rechtbank beschouwd als interne stukken, die voor de rechtbank voor de beoordeling van de inzet van infiltratie in deze zaak niet van belang zijn.

Hof Amsterdam 08.03.1999, Nieuwsbrief strafrecht 1999, 057

De infiltratie was gestart in een onderzoek naar voorgenomen geweldsdelicten tegen leden van het Openbaar Ministerie, voor welke infiltratie door middel van een of meer politie-infiltranten toestemming was verleend door het College van procureurs-generaal na positief advies van de CTC. Ten aanzien van de toestemming overwoog het Hof dat deze van intern bestuurlijke aard is; het ontbreken van toestemming betekent niet zonder meer dat de resultaten van een infiltratie niet voor het bewijs bruikbaar zijn of de strafvervolgning van de verdachte verhinderen. De aanwezigheid van toestemming brengt anderzijds niet mee dat deswege de infiltratie rechtmatig is. Niettemin valt niet op voorhand uit te sluiten dat gebreken of verzuimen in de interne besluitvorming een factor kunnen vormen die voor enige door het Hof in deze zaak te nemen beslissing van belang kan zijn. Aan het eigen beleid mag het Openbaar Ministerie immers worden gehouden en het is bij uitstek de strafrechter, door wie deze beoordeling van het optreden van het Openbaar Ministerie moet worden verricht. (In deze zaak waren de stukken van de CTC overigens bij het strafdossier gevoegd.)

HR 18.05.1999, NJ 2000, 104 (4M)

Het Hof Arnhem had overwogen dat het in het kader van de zelfstandige be-

oordeling door de zittingsrechter van de toelaatbaarheid van het opsporingsmiddel infiltratie en andere opsporingsmethoden niet noodzakelijk achtte de eventueel door de CTC gemaakte op- en aanmerkingen naar aanleiding van de betrokken zaak in het geding te brengen. De verdediging stelde met een beroep op artikel 6, eerste en derde lid onder b EVRM in cassatie dat hiermee in strijd met het beginsel van equality of arms aan de verdediging een verdedigingsmiddel was onthouden. De HR verwierp dit middel en overwoog conform de conclusie van de AG HR mr. Keijzer het volgende: De CTC, ingesteld bij besluit van de vergadering van procureurs-generaal van 1 december 1994, is een centraal lichaam binnen het Openbaar Ministerie en heeft voor zover hier van belang tot taak het al dan niet onder voorwaarden verlenen van toestemming voor de toepassing van opsporingsmethoden met een bijzonder karakter of met een groot afbreukrisico ten aanzien van personen of zaken. Het is van algemene bekendheid dat de beslissingen van de CTC vertrouwelijk zijn en niet worden verspreid.

HR 20.06.2000, NJ 2000,502

Het middel in cassatie was gericht tegen de weigering van het Openbaar Ministerie om de stukken van de Centrale Toetsingscommissie (CTC) inzake de toetsing van een infiltratietraject aan het strafdossier toe te voegen. De HR overwoog, dat moet worden aangenomen, dat stukken die van invloed kunnen zijn op het bewijs (stukken behelzende de resultaten van het opsporingsonderzoek) door de officier van justitie bij het dossier worden gevoegd. Dit laat onverlet de bevoegdheid van de verdediging om harerzijds stukken in het geding te brengen, alsook het bepaalde in artikel 414 Sv. Indien een gerechtelijk vooronderzoek is ingesteld heeft de rechter-commissaris een soortgelijke taak ten aanzien van de resultaten van een gerechtelijk vooronderzoek. Het gaat hierbij telkens om stukken die redelijkerwijs van belang kunnen zijn hetzij in voor de verdachte belastende hetzij in voor hem ontlastende zin. De rechter kan ambtshalve, op verzoek van de verdediging dan wel op vordering van het Openbaar Ministerie, alsnog de toevoeging aan het dossier van bepaalde stukken gelasten (vgl. HR 7 mei 1996, NJ 1996, 687).

Het oordeel van het Hof in deze dat de stukken van de CTC niet zijn aan te merken als stukken die – in aanvulling op de reeds in het dossier aanwezige stukken – redelijkerwijze van belang kunnen zijn hetzij in voor de verdachte belastende hetzij in voor hem ontlastende zin, geeft geen blijk van een onjuiste rechtsopvatting en is niet onbegrijpelijk, in aanmerking genomen dat zich in het dossier het proces-verbaal van verhoor van de politie-infiltranten bevindt alsmede het stamproces-verbaal waarin het optreden van de politie-infiltranten is gerelateerd, en, dat de toetsing door de CTC in zoverre niet van belang is dat de rechter in het gegeven geval zelfstandig de gebezigde opsporingsmethoden dient te beoordelen.

3.2.6 MELDINGSFORMULIER TER TOETSING DOOR DE CTC

In te zenden door de hoofdofficier van justitie als bijlage bij de aanbiedingsbrief.

Nadere toelichting in de vorm van een rapportage gewenst.

Meezenden:

- in geval van infiltratie: plan van aanpak infiltratie;
- in geval van een toezegging aan een getuige: conceptovereenkomst;
- in geval van opnemen van vertrouwelijke communicatie: resultaten van het haalbaarheidsonderzoek van de Dienst Specialistische Recherchetoepassingen van het KLPD.

Datum aanmelding:

Arrondissement:

Behandelend officier van justitie:

Regiokorps:

Team dat onderzoek uitvoert:

Onderzoeksnaam:

Welke bijzondere opsporingsbevoegdheid of -methode wordt ter toetsing voorgelegd:

- politieïle infiltratie
- burgerinfiltratie
- burgerpseudokoop of -dienstverlening in het kader van een inkomend rechtshulpverzoek
- opnemen van vertrouwelijke communicatie met een technisch hulpmiddel in een woning
- opnemen van vertrouwelijke communicatie met een technisch hulpmiddel in een penitentiaire inrichting
- toezegging aan getuige in een strafzaak
- afzien van inbeslagname ("doorlaten" van voorwerpen of personen)
- verlenging van lopende actie
- wijzigingen in het plan van aanpak infiltratie
- overige, nl.:

Aanvang en verwachte einddatum van het onderzoek

.....

Naar welke strafbare feiten wordt onderzoek gedaan?

.....

Wat was de aanleiding van het onderzoek?

.....

Wie zijn de verdachten in het onderzoek (antecedenten / achtergrond)?

.....

Welke opsporingsbevoegdheden zijn tot op heden toegepast en met welk resultaat (stand van zaken in het onderzoek)?

.....

Welke informatie heeft aanleiding gegeven tot de voorgenomen toepassing van de bevoegdheid?

.....

Noodzaak / belang van de toepassing van de bevoegdheid:

.....

Doel van de toepassing van de bevoegdheid:

.....

Tegen wie zal de bevoegdheid worden toegepast?

.....

Op grond van welke Titel (Titel IVa of V) zal de bevoegdheid worden toegepast?

.....

In geval van opnemen van vertrouwelijke communicatie:

Hoeveel gesprekken worden opgenomen of gedurende welke periode zal communicatie worden opgenomen?

.....

In geval van opnemen van vertrouwelijke communicatie:

Welke strategie zal worden gehanteerd om 'ruis' te veroorzaken?

.....

In geval van opnemen van vertrouwelijke communicatie:

Welke verwachting bestaat omtrent de inhoud van het op te nemen gesprek en op grond waarvan?

.....

Is er sprake van een afbreukrisico? Hierbij dient een onderscheid te worden gemaakt naar:

- operationeel afbreukrisico (risico voor het onderzoek)
.....
- fysiek afbreukrisico (veiligheidsrisico)
.....
- strafvorderlijk afbreukrisico (kans op stukgaan van de zaak bij de rechter)
.....
- politiek / internationaal afbreukrisico (politieke verantwoordelijkheid van de minister)
.....

Andere bijzonderheden:

.....

Verwachte begin- en einddatum van de toepassing van de bevoegdheid:

.....

4 OVERIGE AANWIJZINGEN

4.1 AANWIJZING INTERNATIONALE GEMEENSCHAPPELIJKE ONDERZOEKSTEAMS

Categorie:	Opsporing, vervolging, strafvordering
Rechtskarakter:	Aanwijzing i.d.z.v. artikel 130, lid 4 Wet RO (nieuw)
Afzender:	College van procureurs-generaal
Adressaat:	Hoofden van de parketten
Registratienummer:	2004A005
Datum vaststelling:	01-06-2004
Datum inwerkingtreding:	01-07-2004
Geldigheidsduur:	01-07-2008
Publicatie in Stcrt.:	Stcrt 29-07-2004, nr. 143
Vervallen:	–
Wetsbepalingen:	Artt. 552qa tot en met 552qe WvSv
Bijlage(n):	2

1. Achtergrond

Op 1 juli 2004 is in werking getreden de Wet van 26 april 2002 tot wijziging van enige bepalingen van het Wetboek van Strafvordering en de Wet politieregisters en aanvulling van het Wetboek van Strafrecht met het oog op de uitvoering van de op 29 mei 2000 te Brussel tot stand gekomen Overeenkomst, door de Raad vastgesteld overeenkomstig artikel 34 van het Verdrag betreffende de Europese Unie, betreffende de wederzijdse rechtshulp in strafzaken tussen de Lidstaten van de Europese Unie (de EU-rechtshulpovereenkomst, vanaf nu afgekort tot EU-RHO). De EU-RHO geeft in artikel 13 een regeling voor het oprichten van zogenaamde (internationale) gemeenschappelijke onderzoeksteams.

De artikelen 552qa tot en met 552qe van genoemde wet vormen de rechtsbasis voor Nederlandse participatie in een dergelijk internationaal gemeenschappelijk onderzoeksteam (in het Engels aangeduid met Joint Investigation Team). De vorming van een gemeenschappelijk onderzoeksteam moet gebaseerd zijn op een verdrag. Verdragen die thans een regeling bevatten voor gemeenschappelijke onderzoeksteams zijn – naast het EU-rechtshulpverdrag – de op 18 december 1997 tot stand gekomen Overeenkomst inzake wederzijdse bijstand en samenwerking tussen douaneadministraties¹, het op 15 november 2000 tot stand gekomen VN-verdrag tegen de transnationale georganiseerde criminaliteit² en het Tweede Aanvullend protocol van het Europese rechtshulpverdrag. Een internationaal gemeenschappelijk onderzoeksteam biedt de mogelijkheid voor de deelnemende landen tot het gezamenlijk uitvoeren van een strafrechtelijk onderzoek naar strafbare feiten die in de betrokken landen zijn gepleegd en waarvan kan worden aangenomen dat deze in onderling verband staan. Bovendien biedt een dergelijk team de mogelijkheid tot gecoördineerd en gezamenlijk optreden bij reeds in verschillende landen lopende strafrechtelijke onderzoeken.

Ten aanzien van de oprichting van en de samenwerking in een gemeenschappelijk onderzoeksteam gelden specifieke voorwaarden en procedures, die in de onderhavige aanwijzing worden beschreven.

Buiten het bestek van deze aanwijzing vallen de noodzakelijke besluiten over

1 Het zogenaamde Napels II-verdrag, Trb. 1998, 174, artikel 24.

2 Het zogenaamde TOC, Trb. 2001, 68, artikel 19.

benodigde capacitaire inzet. Hierover moeten vóór de instelling van een gemeenschappelijk onderzoeksteam afspraken worden gemaakt tussen OM en politie. Deze vragen komen ook aan de orde in als bijlage 1 bij deze aanwijzing gevoegde EU-modelovereenkomst voor de oprichting van een gemeenschappelijk onderzoeksteam, en dienen in dat kader beantwoord te worden (zie ook onder 3.4. en 5).

Deze aanwijzing regelt evenmin de met een gemeenschappelijk onderzoeksteam samenhangende financiële en rechtspositionele kwesties.

2. Samenvatting

Deze aanwijzing beschrijft het instrument 'internationale gemeenschappelijke onderzoeksteams'. Deze aanwijzing stelt regels omtrent de instelling, reikwijdte, samenstelling en bevoegdheden van internationale gemeenschappelijke onderzoeksteams. Tevens wordt ingegaan op de mogelijkheden voor het gebruik van buitenlandse opsporingsresultaten ten behoeve van strafvervolgning in Nederland.

3. Kenmerken van een internationaal gemeenschappelijk onderzoeksteam

3.1 *Instelling*

Aan het instellen van een gemeenschappelijk onderzoeksteam moet altijd een rechtshulpverzoek ten grondslag liggen. Hoewel de wens om een gemeenschappelijk onderzoeksteam in te stellen in de praktijk vermoedelijk vaak zal ontstaan bij een opsporingsdienst of bij organisaties als Europol, Eurojust of OLAF (Office Européen de Lutte Anti-Fraude), zijn het de bevoegde nationale justitiële autoriteiten die beslissen over de instelling ervan. Artikel 552qa van het Wetboek van Strafvordering (WvSv) bepaalt dat in Nederland de officier van justitie de bevoegde autoriteit is voor het instellen van een gemeenschappelijk onderzoeksteam en voor het ondertekenen van de schriftelijke overeenkomst. In casu is dat de officier van justitie binnen wiens rechtsgebied het gemeenschappelijk onderzoeksteam geheel of grotendeels de opsporingshandelingen zou moeten verrichten (zie verder § 3.4, 4.1 en 5).

Het is in dit kader van belang zich te realiseren dat rechtshulpverzoeken in beginsel verplichtend zijn: de aangezochte partij is gehouden aan de inwilliging en uitvoering van het verzoek mee te werken, tenzij uitzonderlijke, zwaarwichtige nationale belangen zich tegen inwilliging en uitvoering zouden verzetten (zie voor een uitwerking hiervan § 4.1 e.v.).

Voorafgaand daaraan moet de officier van justitie die een gemeenschappelijk onderzoeksteam beoogt in te stellen zich ervan verzekeren dat de benodigde capaciteit van politie en OM beschikbaar is (zie verder § 4.1 en 5.2 e.v.).

3.2 *Gezamenlijk onderzoek*

De daartoe nationaal aangewezen bevoegde autoriteiten (in Nederland dus de officier van justitie) van twee of meer landen kunnen overeenkomen een gemeenschappelijk onderzoeksteam in te stellen voor een bepaald doel en voor een bepaalde, beperkte periode (die wel in onderlinge overeenstemming kan worden verlengd), om strafrechtelijke onderzoeken uit te voeren in een of meer van de landen die het team instellen. Het team wordt formeel gevestigd in één van de deelnemende landen. Zie paragraaf 4.1 voor de soorten onderzoeken die (het meest) in aanmerking komen.

Instelling van een gemeenschappelijk onderzoeksteam is een relatief zwaar

middel dat veel voorbereiding vergt op logistiek, organisatorisch en juridisch terrein. Bovendien worden er hoge eisen gesteld aan beschikbare capaciteit en deskundigheid. Daarom moet steeds de afweging worden gemaakt of het beoogde doel ook met eenvoudiger middelen kan worden bereikt, bijvoorbeeld door middel van de gebruikelijke mogelijkheden van internationale rechtshulp en zogenaamde parallelle opsporing (in de betekenis van op elkaar afgestemde onderzoeken die inhoudelijk met elkaar verband houden, of die op hetzelfde feitencomplex betrekking hebben in twee of meer landen). Zie verder paragraaf 4.1 en 5.4.

3.3 *Samenstelling en leiding*

De kern van deze vorm van samenwerking is dat de anders in verschillende landen uit te voeren (deel)onderzoeken worden geconcentreerd bij één onderzoeksteam dat werkt in overeenstemming met het nationale recht van het land waar het op enig moment actief is. Voordeel daarvan is dat bijvoorbeeld een onderzoek naar een internationaal werkende criminele groepering niet beperkt blijft tot één tak van die groepering, maar dat in een gecoördineerd onderzoek en door middel van gecoördineerde actie met de deelnemende landen de groepering in zijn geheel kan worden opgerold.

Een gemeenschappelijk onderzoeksteam kan bestaan uit opsporingsambtenaren, maar ook uit officieren van justitie of rechters-commissarissen uit de betrokken landen. Waar in deze aanwijzing wordt gesproken over 'leden' van een gemeenschappelijk onderzoeksteam wordt bedoeld op ambtenaren afkomstig uit het land waar de leiding van het team is gevestigd. Het land van vestiging van het team is het land van waaruit de leiding plaatsvindt (zie verder paragraaf 4.2). Waar wordt gesproken over 'gedetacheerde leden' wordt bedoeld op ambtenaren die afkomstig zijn uit de andere deelnemende landen. Verder kunnen leden van internationale organisaties zoals Europol aan het team deelnemen.

Het team staat onder leiding van één functionaris (in Nederland: een officier van justitie), die afkomstig is uit het land waar het team is gevestigd. De andere deelnemende landen wijzen een contactpersoon aan als leider van het gemeenschappelijke onderzoeksteam, die tevens het aandeel van zijn land aan het onderzoek coördineert. De justitiële autoriteiten van de betrokken landen dragen overeenkomstig hun nationale recht verantwoordelijkheid voor het gemeenschappelijke onderzoek, net zoals zij dat voor een nationaal onderzoek doen.

Met inachtneming van het bepaalde in paragraaf 6 kan de leider van het team aan de (gedetacheerde) leden aanwijzingen geven. In de overeenkomst die ten grondslag ligt aan elk gemeenschappelijk onderzoeksteam (zie 3.4) kunnen door de justitiële autoriteiten van de gedetacheerde leden voorwaarden worden opgenomen, waarmee de leider van het team rekening dient te houden.

3.4 *Afspraken in modelovereenkomst*

De praktische invulling van een gemeenschappelijk onderzoeksteam zal afhangen van de concrete omstandigheden van het individuele geval. Afspraken over de duur van het gemeenschappelijke onderzoek, het aantal deelnemende leden in het team, de vestigingsplaats van het team en de deelnemende leden, de leiding van het team, de voorwaarden waaronder wordt deelgenomen, de organisatorische voorzieningen etcetera worden vastgelegd in een schriftelijke overeenkomst waarbij het gemeenschappelijk onderzoeksteam wordt

ingesteld. Nederland zal daarbij als uitgangspunt hanteren de in EU verband ontwikkelde modelovereenkomst ter instelling van een gemeenschappelijk onderzoeksteam die als bijlage bij deze aanwijzing is gevoegd.³ Nederland zal daarin steeds als aanvullende voorwaarde moeten opnemen dat buitenlandse opsporingsambtenaren die in een gemeenschappelijk onderzoeksteam participeren in voorkomende gevallen als getuige dienen te verschijnen bij de rechter-commissaris of bij de behandeling ter terechtzitting in Nederland. Ook kunnen desgewenst in de overeenkomst beperkingen worden opgenomen ten aanzien van de opsporingsbevoegdheden van Nederlandse opsporingsambtenaren die aan een in een in het buitenland gevestigd gemeenschappelijk onderzoeksteam deelnemen, of ten aanzien van de bevoegdheden van buitenlandse opsporingsambtenaren die aan in een in Nederland gevestigd gemeenschappelijk onderzoeksteam deelnemen.

4. Criteria voor het oprichten van een internationaal gemeenschappelijk onderzoeksteam

4.1 Algemeen

De officier van justitie binnen wiens rechtsgebied het gemeenschappelijk onderzoeksteam geheel of grotendeels de opsporingshandelingen zou moeten verrichten (zie paragraaf 5.2. e.v. voor de procedurebeschrijving), toetst of aan de onderstaande inhoudelijke criteria voor het instellen van een internationaal gemeenschappelijk onderzoeksteam wordt voldaan. Deze criteria zijn cumulatief.

- Als basiscriterium geldt dat er minimaal twee verdragsstaten met het onderzoek te maken hebben (grensoverschrijdend karakter).
- Aangezien een onderzoek in zo'n geval op zich nog geen reden is voor het oprichten van een gemeenschappelijk onderzoeksteam (bijvoorbeeld omdat het onderzoek heel goed met behulp van rechtshulpverzoeken of parallelle teams verricht zou kunnen worden), is als extra grond de 'complexiteit van het onderzoek' in artikel 13 EU-RHO opgenomen. Dit vereist een afweging van de mogelijk toe te passen vormen van grensoverschrijdend onderzoek: er moet sprake zijn van te verwachten voordelen door de concentratie van de onderzoekshandelingen in één team, in het bijzonder op het terrein van informatie-uitwisseling, synergie in opsporingstactiek en -techniek en efficiency. Een andere reden kan zijn dat sprake is van een zwaarwegend belang van een snelle waarheidsvinding, waarbij het snel verkrijgen van bewijsresultaten niet met behulp van de traditionele rechtshulpinstrumenten mogelijk is.
- Wat de ernst van het misdrijf betreft geeft artikel 13 van de EU-RHO aan dat het feit in ieder geval de rechtsordes van een of twee andere lidstaten moet betreffen, terwijl zonder het internationaal gemeenschappelijk onderzoeksteam geen succesvol gezamenlijk optreden kan worden bereikt.

In hoofdzaak komen onderzoeken naar bepaalde vormen van georganiseerde grensoverschrijdende criminaliteit zoals terrorisme, drugshandel, mensen-smokkel en mensenhandel in aanmerking voor het instellen van een internationaal gemeenschappelijk onderzoeksteam. Onderzoeken naar andere feiten zijn echter zeker niet uitgesloten. Zo kan ook gedacht worden aan feiten die grensoverschrijdend worden begaan in samengesteld deelnemingsverband en die ieder afzonderlijk geen bijzondere schok voor de rechtsorde betekenen,

3 PB 23.5.2003, C 121.

maar in hun onderling georganiseerd verband wel. Deze situatie kan zich voordoen bij het 'terugleiden' van minderjarigen in de macht van een gescheiden ouder in strijd met een door de rechter vastgestelde omgangsregeling en bij autodiefstallen.

De betreffende officier van justitie moet zich bovendien realiseren dat rechtshulpverzoeken in beginsel verplichtend zijn: de aangezochte partij is gehouden aan de inwilliging en uitvoering van het verzoek mee te werken, tenzij uitzonderlijke, zwaarwichtige nationale belangen zich tegen inwilliging en uitvoering zouden verzetten. Hiervan kan sprake zijn wanneer de verzoekers kennelijk (mede) het oogmerk hebben om strafvorderlijke beperkingsnormen die gelden binnen een deelnemend land te omzeilen door bepaalde dwangbevoegdheden uit te laten oefenen in een land dat daarvoor niet dezelfde of vergelijkbare beperkingen kent. Voorts kan hiervan sprake zijn als het instellen van het team met zich mee zou brengen dat belangrijk, reeds lopend opsporingsonderzoek in een deelnemend land niet kan worden voortgezet omdat er personele en/of logistieke tekorten ontstaan als prioriteit zou worden gegeven aan het instellen van het verzochte gemeenschappelijke onderzoeksteam.

Met het laatstgenoemde voorbeeld hangt dus samen dat de officier van justitie zich ervan moet verzekeren dat de benodigde capaciteit van politie en OM beschikbaar is.

Hier wordt nadrukkelijk opgemerkt dat de criteria voor de instelling van het gemeenschappelijk onderzoeksteam instructienormen zijn voor de betrokken strafvorderlijke overheden. Zij beogen geen waarborgnormen in het leven te roepen ten behoeve van de verdachte of beklaagde.

4.2 *Bepalen waar de leiding van een internationaal gemeenschappelijk onderzoeksteam moet berusten*

Voor het beantwoorden van de vraag waar de leiding van een gemeenschappelijk onderzoeksteam gevestigd moet worden, moet de officier van justitie onderstaande factoren beoordelen. Daartoe moet in een zo vroeg mogelijk stadium overlegd worden met de vervolgende autoriteiten van de betrokken landen. Redenen van praktische aard kunnen daarbij een belangrijke rol spelen. Het land van vestiging van het team is het land van waaruit de leiding plaatsvindt.

Factoren die van belang zijn bij het kiezen van het land waar de leiding van een gemeenschappelijk onderzoeksteam gevestigd wordt, zijn bijvoorbeeld:

- De vraag waar het zwaartepunt van het opsporingsonderzoek komt te liggen, bijvoorbeeld vanwege fysieke aanwezigheid van de (meeste of belangrijkste) verdachte(n), of omdat daar de belangrijkste strafbare activiteiten plaatsvinden;
- De vraag naar de aanwezigheid van bevoegdheid om de verdachte(n) te vervolgen (om over- of uitleveringen zo veel mogelijk te voorkomen);
- De vraag waar het grootste deel van het bewijs vergaard moet worden bijvoorbeeld vanwege (betere) feitelijke onderzoeksmogelijkheden (zoals observaties of telefoontaps);
- Redenen van praktische aard in de zin van beschikbare capaciteit of specifieke deskundigheid.

Het verdient aanbeveling om de overwegingen die voor de beslissing leidend zijn geweest schriftelijk vast te leggen met het oog op eventuele verweren

van de verdachten bij de uiteindelijke behandeling ter terechtzitting. Ook hierbij geldt dat deze handreiking voor het bepalen waar de leiding van een gemeenschappelijk onderzoeksteam moet berusten vergelijkbaar is met een instructienorm voor de betrokken strafvorderlijke overheden. Zij beoogt geen waarborgnormen ten behoeve van de verdachte of beklaagde in het leven te roepen.

Bij bovenstaande criteria moet worden bedacht dat de praktijk bij internationale opsporingsonderzoeken laat zien dat de nodige flexibiliteit betracht moet worden. Indien in de loop van het traject het zwaartepunt van het opsporingsonderzoek verschuift naar een ander land, moet de leider van het team in overleg met zijn collega's uit de deelnemende landen besluiten welke consequenties daaraan verbonden moeten worden. Eén van de consequenties kan zijn dat de leiding van het team wordt verplaatst naar een ander land. Daarom is van belang dat reeds bij de start van een gemeenschappelijk onderzoeksteam nationale aanspreekpunten in de deelnemende landen worden aangewezen. Niet alleen zullen op deze wijze lokale onderzoeken buiten het vestigingsland gecoördineerd kunnen worden, ook is op deze wijze bij verplaatsing van het team dit aanspreekpunt de logische nieuwe leider van het onderzoek.

5. Procedure voor het instellen van een internationaal gemeenschappelijk onderzoeksteam

5.1 *Initiatief*

De instelling van een gemeenschappelijk onderzoeksteam geschiedt, conform artikel 552qa WvSv door middel van een rechtshulpverzoek afkomstig van de bevoegde autoriteit in het initiërende land aan de gewenste deelnemende landen (zie paragraaf 3.1 voor het verplichtend karakter van een rechtshulpverzoek). In Nederland is het OM als zodanig aangewezen. In andere landen kan dat zowel de politie als het openbaar ministerie zijn, of een daarmee vergelijkbare aangewezen instelling. Hierbij wordt verwezen naar de EU-website⁴ waarop een actueel overzicht te vinden is van de bevoegde autoriteiten in de lidstaten.

De officier van justitie binnen wiens rechtsgebied het gemeenschappelijk onderzoeksteam geheel of grotendeels de opsporingshandelingen zou moeten verrichten (laat) toets(en)t of het rechtshulpverzoek de volgende gegevens bevat:

- autoriteit waarvan het verzoek uitgaat;
- onderwerp van en de grond voor het verzoek;
- voor zover mogelijk de identiteit en de nationaliteit van de betrokken persoon;
- zo nodig de naam en het adres van degene voor wie het bestemd is;
- samenstelling van het team.

Het rechtshulpverzoek kan gevolgd worden door een oriënterend overleg met potentiële partners in een gemeenschappelijk onderzoeksteam en met Euro-pol en Eurojust. Meestal zal pas in de loop van het onderzoek duidelijk worden in welk land (of in welke landen) de strafzaak uiteindelijk voor de rechter wordt gebracht. Juist daarom is het van belang in een zo vroeg mogelijk stadium niet alleen opsporingsambtenaren, maar ook autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor de vervolgingsbeslissing bij de besprekingen te betrekken met het oog op de strafvorderlijke eisen die in verschillende landen gesteld worden. De on-

4 <http://europa.eu.int/>

dersteuning en eventuele deelname door Europol-medewerkers (zie paragraaf 5.6) kunnen worden besproken. Het rechtshulpverzoek moet worden gevolgd door een overeenkomst, zoals beschreven onder 3.4.

Twee situaties moeten worden onderscheiden ten aanzien van de oprichting van een gemeenschappelijk onderzoeksteam waaraan Nederlandse opsporingsambtenaren en/of officieren van justitie deelnemen. De procedure bij een Nederlands initiatief wordt beschreven in 5.2, de procedure bij een buitenlands initiatief in 5.3. De spoedprocedure die van toepassing is op zowel Nederlandse als buitenlandse initiatieven, wordt beschreven in 5.4.

5.2 *Instelling van een internationaal gemeenschappelijk onderzoeksteam op Nederlands initiatief (uitgaande verzoeken)*

Ten behoeve van de uniformiteit op het gebied van de rechtshulp worden uitgaande rechtshulpverzoeken met betrekking tot een gemeenschappelijk onderzoeksteam ingeschreven bij het Internationaal rechtshulpcentrum (IRC) waarbinnen de in Nederland bevoegde officier van justitie die een gemeenschappelijk onderzoeksteam wil instellen, werkzaam is. De betrokken officier van justitie heeft vooraf in afstemming met de hoofdofficier van justitie bepaald wat het belang en de te verwachten winst van het instellen van een gemeenschappelijk onderzoeksteam zijn, en of er capaciteit beschikbaar en inzetbaar is. Tevens heeft de officier van justitie de criteria uit paragraaf 4 gehanteerd.

Vervolgens wordt het rechtshulpverzoek door het regionale IRC schriftelijk aangemeld bij het landelijk parket.

Voor het instellen van een gemeenschappelijk onderzoeksteam is uiteindelijk formele toestemming vereist van het College van procureurs-generaal. Via de voorliggende aanwijzing wordt de bevoegdheid om voorlopige toestemming te geven gemandateerd aan het landelijk parket. Deze voorlopige toestemming wordt binnen 96 uur na de schriftelijke aanmelding van het rechtshulpverzoek gegeven door het landelijk parket, onder voorbehoud van definitieve toestemming van het College op grond van een op te stellen plan van aanpak.

In de volgende fase wordt door de officier van justitie die het verzoek heeft gedaan samen met de bevoegde autoriteiten van de deelnemende landen een plan van aanpak opgesteld tot de vorming van een gemeenschappelijk onderzoeksteam. Nadere uitwerking van de keuze voor de vestigingsplaats, het doel en het leiderschap van het team zijn hierin essentiële elementen. Ook hier is de betrokkenheid van de hoofdofficier van groot belang. Tevens wordt een concept van de te ondertekenen overeenkomst opgesteld (conform de voor Nederland aangepaste EU-modelovereenkomst (zie bijlage 1)). Het zwaartepunt ligt overigens bij het plan van aanpak. De overeenkomst is daarvan een formele vastlegging.

Het plan van aanpak en de conceptovereenkomst worden door tussenkomst van het landelijk parket ter goedkeuring voorgelegd aan het College van procureurs-generaal. Het landelijk parket is verantwoordelijk voor de voortgangsbewaking van deze procedure.

Na goedkeuring door het College tekent ten slotte de hoofdofficier van justitie binnen wiens parket de officier van justitie werkzaam is die verantwoordelijkheid draagt voor het functioneren van het gemeenschappelijke onderzoeksteam de overeenkomst tot de instelling van het gemeenschappelijke onderzoeksteam. De hoofdofficier zal vervolgens, in nauw overleg met de officier van

justitie die het team leidt of die – als het team in het buitenland gevestigd wordt – contactpersoon voor Nederland is, toezien op het goed functioneren van het gemeenschappelijk onderzoeksteam.

5.3 *Instelling van een internationaal gemeenschappelijk onderzoeksteam op buitenlands initiatief (inkomend verzoek)*

Inkomende rechtshulpverzoeken met betrekking tot een gemeenschappelijk onderzoeksteam worden ingeschreven bij het IRC waar het verzoek ontvangen wordt. Het rechtshulpverzoek wordt steeds door de regionale IRC's schriftelijk aangemeld bij het landelijk parket. Van Eurojust, Europol of OLAF afkomstige verzoeken tot het deelnemen aan een gemeenschappelijk onderzoeksteam, of verzoeken waarvan duidelijk is dat ze tot het werkveld van de Nationale Recherche behoren, worden gericht tot – of anders na registratie doorgestuurd naar – het LIRC.

Het (L)IRC betreft de officier van justitie binnen wiens rechtsgebied het gemeenschappelijk onderzoeksteam geheel of grotendeels de opsporingshandelingen zou moeten verrichten. Ook nu toetst de officier van justitie of aan de criteria uit paragraaf 4 is voldaan. Tevens bepaalt hij – in samenspraak met de hoofdofficier van justitie – het belang en de te verwachten winst van het instellen van een gemeenschappelijk onderzoeksteam in te stellen, en de beschikbaarheid en inzet van capaciteit. Voor de eventueel gewenste betrokkenheid van de Nationale Recherche wordt overlegd met het landelijk parket.

Wanneer de officier van justitie tot de conclusie komt dat niet aan het verzoek voldaan kan worden, laat hij dit schriftelijk weten aan de verzoeker(s) voorzien van een behoorlijke motivering.⁵ Deze weigering en de motivering worden centraal aangemeld bij het landelijk parket zodat het landelijk parket optimaal geïnformeerd wordt over de intensiteit van het rechtshulpverkeer binnen de Europese Unie.

Wanneer de officier van justitie tot de conclusie komt dat wel aan het verzoek voldaan kan worden, wordt het rechtshulpverzoek door het IRC dat het ontvangen heeft schriftelijk aangemeld bij het landelijk parket.

De daarop volgende fases komen overeen met de procedure tot het instellen van een gemeenschappelijk onderzoeksteam op Nederlands initiatief zoals hiervoor beschreven in paragraaf 5.2.

5.4 *Spoedprocedure voor instelling van een internationaal gemeenschappelijk onderzoeksteam op Nederlands of buitenlands initiatief*

Uit rechtszekerheidsoverwegingen is de hiervoor beschreven opstelling van de modelovereenkomst, de aanmelding ervan en de uiteindelijke goedkeuring door het College van procureurs-generaal vóórdat het internationaal gemeenschappelijk onderzoeksteam zijn activiteiten ontplooit, van groot belang. Niettemin kan het voorkomen dat deze stappen niet afgewacht kunnen worden. Er kunnen twee gevallen onderscheiden worden.

Het is ten eerste mogelijk dat in het buitenland reeds langere tijd opsporingsonderzoek heeft plaatsgevonden – al dan niet door een gemeenschappelijk onderzoeksteam – en dat Nederland bij dat lopend onderzoek met spoed moet

5 Overigens kan weigering van een verzoek tot het instellen van een internationaal gemeenschappelijk onderzoeksteam ertoe leiden dat de minister van Justitie van het betreffende land daar in de Justitie en Binnenlandse Zaken Raad op aangesproken wordt.

aansluiten. Partijen bij het in te stellen gemeenschappelijk onderzoeksteam zijn dan al bekend, evenals tijd, plaats en aard.

Ook is denkbaar dat het instellen van het gemeenschappelijk onderzoeksteam in Nederland zeer snel dient te geschieden om te voorkomen dat een (aantal) strafba(a)r(e) feit(en) hier te lande voltooid wordt, terwijl de voorbereiding van of deelneming aan (die) dat feit(en) geheel of grotendeels in het buitenland hebben plaatsgevonden. Dringende noodzakelijkheid kan dan de snelle instelling van het gemeenschappelijk onderzoeksteam vergen.

Voor bovengenoemde gevallen is de onderstaande spoedprocedure ontworpen. Het gebruik van deze spoedprocedure moet echter uitzondering blijven. De onder 5.2. en 5.3 geschetste procedure van aanmelden, toestemmen en goedkeuren moet de standaard zijn. De reden daarvoor is gelegen in het feit dat de leden van het gemeenschappelijk onderzoeksteam door de overeenkomst bepaalde strafvorderlijke bevoegdheden krijgen (zie paragraaf 6 van deze aanwijzing). De hierna beschreven terugwerkende goedkeuring, waardoor de uitoefening van deze bevoegdheden alsnog geëigend wordt, brengt voor de fase waarin niet zeker is of en hoe deze goedkeuring wordt verleend (geheel, gedeeltelijk of geclausuleerd) onzekerheden met zich mee en kan gemakkelijk bewijsuitsluitingsverweren oproepen (waarbij de verdediging zich beroept op onrechtmatig verkregen bewijs).

Zoals gebruikelijk wordt het uitgaande of inkomende rechtshulpverzoek ingeschreven bij het daarvoor in aanmerking komende IRC.

Het rechtshulpverzoek wordt (of is) op dezelfde gronden zoals beschreven onder 5.2 en 5.3 beoordeeld door de officier van justitie in samenspraak met de betreffende hoofdofficier van justitie. Daarbij wordt (is) bekeken of zich één van beide bovengenoemde spoedgevallen voordoet. In deze beide gevallen moet nadrukkelijk eerst de afweging worden gemaakt of het beoogde doel ook bereikt kan worden via de gebruikelijke mogelijkheden van internationale rechtshulp of met behulp van parallelle opsporing.

Daarna kan bij een positieve beoordeling van het verzoek tot instelling van een gemeenschappelijk onderzoeksteam worden volstaan met mondelinge aanmelding door het IRC bij het landelijk parket en het College van procureurs-generaal.

Vervolgens beoordeelt het landelijk parket de aanmelding en kan daarop mondelinge voorlopige toestemming verlenen tot instelling van een gemeenschappelijk onderzoeksteam (onder voorbehoud van goedkeuring door het College). Daarvoor moet vanzelfsprekend duidelijkheid bestaan over de beschikbaarheid van capaciteit.

De mondelinge toestemming van het landelijk parket vervangt voorlopig de schriftelijke overeenkomst. Niettemin zal tijdens of na de activiteiten van het gemeenschappelijk onderzoeksteam alsnog een plan van aanpak (indien nog van toepassing) en overeenkomst tot instelling van het gemeenschappelijk onderzoeksteam moeten worden vastgesteld. Dit plan van aanpak en de overeenkomst moeten worden ingediend bij het landelijk parket en vervolgens ter goedkeuring aan het College worden voorgelegd. In de overeenkomst zal opgegeven moeten worden tot welk tijdstip deze overeenkomst terugwerkt. Meestal zal dat het tijdstip zijn waarop de mondelinge toestemming door het landelijk parket is verleend.

Het uitvoeren van de laatste fase (tekenen van de overeenkomst en – indien nog van toepassing – toezien op het functioneren van het gemeenschappelijk onderzoeksteam) vindt plaats zoals beschreven in paragraaf 5.2.

5.5 *De rol van Eurojust bij internationale gemeenschappelijke onderzoeksteams*

Het Raadsbesluit Eurojust biedt de grondslag voor betrokkenheid van Eurojust bij gemeenschappelijke onderzoeksteams.⁶ Ingevolge artikel 7 onder a sub iv van dit Raadsbesluit kan het College van Eurojust de bevoegde autoriteiten van de lidstaten verzoeken een gemeenschappelijk onderzoeksteam in te stellen. De beslissing tot instelling van of participatie aan een gemeenschappelijk onderzoeksteam blijft ook in dat geval voorbehouden aan de bevoegde autoriteit in Nederland, in casu het Openbaar Ministerie. Conform de hierover binnen het Openbaar Ministerie bestaande afspraken dienen verzoeken van Eurojust te worden gericht aan het landelijk parket. Verzoeken van Eurojust zijn uiteraard nimmer vrijblijvend. Meent de aangezochte partij dat het verzoek niet voor inwilliging vatbaar is, dan zal zij de beslissing terzake toereikend moeten motiveren (zie ook voetnoot 5).

5.6 *De rol van Europol bij internationale gemeenschappelijke onderzoeksteams*

Zowel de EU-RHO als de Europol-overeenkomst biedt een grondslag voor betrokkenheid van Europol bij gemeenschappelijke onderzoeksteams.⁷ Vertegenwoordigers van Europol kunnen deelnemen aan de activiteiten van het team indien dit bij de instellingsovereenkomst is overeengekomen. Bepaald is evenwel dat zij niet dezelfde rechten hebben als de leden en gedetacheerde leden, tenzij uitdrukkelijk anders is overeengekomen. Europol-vertegenwoordigers nemen bovendien geen deel aan uitvoering van dwangmaatregelen.⁸ Hun rol zal dan ook veelal ondersteunend zijn en wel met name ten aanzien van informatie-uitwisseling en analyse. Overigens wordt hier bedoeld op de ambtenaren van de organisatie Europol en niet op de (politie)liaisons die werkzaam zijn vanuit de bij Europol aangesloten landen voor informatie-uitwisseling. De voorrechten en immuniteiten van Europol-functionarissen gelden niet voor de handelingen die ambtshalve worden verricht bij taken die betrekking hebben op deelname aan gemeenschappelijke onderzoeksteams. Lidstaten nemen een dergelijk niet-vrijblijvend verzoek in overweging en moeten eventuele afwijzing van een Europol-verzoek beargumenteren.⁹

6. Opsporing: Strafvorderlijke bevoegdheden van de (gedetacheerde) leden van een internationaal gemeenschappelijk onderzoeksteam

6.1 *Inleiding*

De instelling van een gemeenschappelijk onderzoeksteam kan er vooral toe bijdragen dat de strafrechtelijke samenwerking bij grensoverschrijdende opsporingsonderzoeken wordt vergemakkelijkt en versneld. De instelling van een gemeenschappelijk onderzoeksteam creëert echter niet méér strafvorderlijke bevoegdheden dan de (gedetacheerde) leden zouden hebben op grond van hun nationale wetgeving of toepasselijke verdragen. Dit uitgangspunt is

6 Besluit van de Raad van 28 februari 2002 tot oprichting van Eurojust teneinde de strijd tegen ernstige vormen van criminaliteit te versterken, PB L 63/1, 6 maart 2002.

7 Zie EU-RHO art. 13 lid 12, Protocol tot wijziging van de Overeenkomst tot oprichting van een Europese Politiedienst (Europol-Overeenkomst) en het Protocol betreffende de voorrechten en immuniteiten van Europol, de leden zijn organen, zijn adjunct-directeuren en zijn personeelsleden (28 november 2002, PB C 312, 16.12.2002; Trb. 2003 Nr. 33) en het Kaderbesluit van de Raad van 13 juni 2002 inzake gemeenschappelijke onderzoeksteams (PB L 162).

8 Zie art. 3 bis van de Europol-overeenkomst.

9 Zie het Verdrag betreffende de Europese Unie art. 30, lid 2 onder b en de Europol-overeenkomst art. 3 ter.

neergelegd in artikel 552qb WvSv. Hiervan kan niet worden afgeweken in een overeenkomst die wordt afgesloten ten behoeve van de instelling van een gemeenschappelijk onderzoeksteam (zie bijlage 1). De bevoegdheden kunnen (zoals onder 3.4 weergegeven) eventueel wel worden beperkt.

6.2 *Bevoegdheden van buitenlandse opsporingsambtenaren in een internationaal gemeenschappelijk onderzoeksteam dat in Nederland is gevestigd*

Het team dient het recht van het land waar het actief is te respecteren. Aan buitenlandse opsporingsambtenaren komt op Nederlands grondgebied geen opsporingsbevoegdheid toe, tenzij de wet of tussen betrokken staten geldende verdragen daarin uitdrukkelijk voorzien. Op eigen titel mogen zij in Nederland nooit ambtshandelingen verrichten, tenzij zij als 'persoon in de openbare dienst van een vreemde staat' uitdrukkelijk erkend zijn in het Wetboek van Strafvordering, en dan nog alleen indien en voorzover dat wetboek hun uitdrukkelijk bevoegdheden toedeelt. Hieronder worden twee uitzonderingen beschreven van gevallen waarin het optreden van de buitenlandse opsporingsambtenaren wel kan plaatsvinden, zij het uitsluitend onder het gezag van de Nederlandse bevoegde autoriteiten.

Ten eerste bevat artikel 54, vierde lid WvSv een uitzondering op het beginsel dat in Nederland alleen Nederlandse opsporingsambtenaren strafvorderlijke bevoegdheden mogen uitoefenen. Hierin is de bevoegdheid neergelegd voor 'personen in de openbare dienst van een vreemde staat' om buiten heterdaad een aanhouding te verrichten op Nederlands grondgebied, indien ze die bevoegdheid in het kader van grensoverschrijdende achtervolging op een door het volkenrecht toegelaten wijze uitoefenen (relevant is in dit verband artikel 41 van de Schengen Uitvoerings Overeenkomst).

Ten tweede kunnen buitenlandse opsporingsambtenaren strafvorderlijke bevoegdheden uitoefenen op grond van artikel 126g, negende lid WvSv. Een buitenlandse opsporingsambtenaar kan conform deze bepaling door een Nederlandse officier van justitie in het belang van het onderzoek gemachtigd worden stelselmatige observatie te verrichten. Daarbij moet hij zich houden aan de uitvoeringsvoorschriften die zijn neergelegd in het Samenwerkingsbesluit bijzondere opsporingsambtenaren (Stb. 1999, 549). Dat besluit stelt nadere eisen aan de wijze waarop de buitenlandse opsporingsambtenaar uitvoering dient te geven aan de hem gegeven Nederlandse machtiging. Zo moet hij rechtmatig verkeren in zijn bediening volgens het recht van het land door wie hij als opsporingsambtenaar is aangesteld, hij is verplicht te getuigen als hij daartoe wordt opgeroepen, hij moet verslag doen van zijn optreden aan Nederlandse opsporingsambtenaren en hij mag geen dwangmiddelen toepassen.

6.3 *Bevoegdheden van Nederlandse opsporingsambtenaren in een internationaal gemeenschappelijk onderzoeksteam dat is gevestigd op het grondgebied van een andere staat*

Nederlandse opsporingsambtenaren of officieren van justitie die als gedetacheerd lid participeren in een gemeenschappelijk onderzoeksteam dat in een ander land actief is, blijven gebonden aan de Nederlandse wetgeving. Zij mogen in het buitenland dus niet méér of andere strafvorderlijke bevoegdheden uitoefenen dan hen volgens het nationale recht is toegestaan. Relevant is in dit verband artikel 539a WvSv, waarin wordt bepaald dat strafvorderlijk optreden door Nederlandse opsporingsambtenaren buiten de Nederlandse territoriaal bepaalde rechtssfeer slechts mogelijk is 'voor zover het volkenrecht en het in-

terregionale recht dit toelaten'. Het artikel wordt meestal toegepast wanneer strafvordering wordt gepleegd in volle zee of binnen interstatelijk vrij gebied zoals de internationale luchtkolom. Het artikel formuleert echter de grondregel voor ieder Nederlands strafvorderlijk optreden buiten het Nederlands territorium. 'Toelaten' betekent dat er een uitdrukkelijke volkenrechtelijke machtiging voor het optreden moet bestaan, die bij voorkeur is neergelegd in een verdrag. Een dergelijke (verdragsrechtelijke) bepaling moet ook zijn omgezet in nationale wetgeving. Bovendien moet hun optreden passen binnen de nationale wetgeving van het land waar het team actief is.

Voor de uitoefening van opsporingsbevoegdheden die slechts door of met machtiging van de justitiële autoriteiten kunnen worden uitgeoefend, dienen de (gedetacheerde) leden van het team zich te wenden tot de bij het gemeenschappelijk onderzoeksteam betrokken officier van justitie (of overeenkomstige autoriteit) van hun eigen land. Zij verzoeken hem de gevraagde onderzoekshandeling te verrichten. Zij doen dit vervolgens op dezelfde wijze als bij een nationaal onderzoek. De toetsing of daaraan gevolg gegeven kan worden geschiedt eveneens op dezelfde wijze als dat in een nationaal onderzoek gebeurt.

6.4 *Gegevensverstrekking ten behoeve van het onderzoek (artikel 552qd WvSv)*

Bijzondere aandacht verdient het aspect van verstrekking van informatie aan en door leden van het onderzoeksteam (zie ook paragraaf 6.5).

Ingevolge lid 9 van artikel 13 van de EU-rechtshulpovereenkomst kunnen de leden aan het team ten behoeve van het onderzoek gegevens verstrekken die in hun eigen land voorhanden zijn. Dit evenwel in overeenstemming met het nationale recht van dat land en de bevoegdheid van die leden. Om gegevens uit politieregisters aan een gemeenschappelijk onderzoeksteam ter beschikking te kunnen stellen is het Besluit politieregisters gewijzigd. Ingevolge artikel 13a kunnen aan gedetacheerde leden van een in ons land gevestigd team op gelijke voet gegevens worden verstrekt als aan Nederlandse politieambtenaren en mogen aan Nederlandse politiemensen in een buitenlands team ook gegevens worden verstrekt ten behoeve van het onderzoek.

Lid 10 van artikel 13 van de EU-RHO geeft aan in welke gevallen en onder welke omstandigheden gegevens die door leden en gedetacheerde leden als zodanig tijdens het onderzoek rechtmatig verkregen zijn, en die niet op een andere wijze voor de bevoegde autoriteiten van de betrokken lidstaten beschikbaar zijn, gebruikt kunnen worden buiten het onderzoek. Het is van belang afspraken te maken (en zo nodig in de overeenkomst vast te leggen) over de vraag in hoeverre gedetacheerde leden ook informatie mogen vragen en welk gebruik zij er van mogen maken. Voorkomen moet worden dat er informatielekage ontstaat en dat informatie buiten het gemeenschappelijke onderzoek ongecontroleerd benut kan worden.

Met het oog op de vervolgingsfase is het ook van belang te registreren op welke wijze informatie is verkregen en waartoe en onder welke voorwaarden informatie verstrekt is. Met het oog op het bewaren en garanderen van de rechtmatigheid van de informatiestroom bedoeld in artikel 552i WvSv is een aanwijzing in voorbereiding met betrekking tot de methode van registratie en het gebruik van de hier bedoelde gegevens.

6.5 *Overdracht van stukken van overtuiging en gegevensdragers ten behoeve van het onderzoek (artikel 552qe WvSv)*

Wanneer Nederlandse ambtenaren deelnemen aan een in één van de andere deelnemende landen gevestigd gemeenschappelijk onderzoeksteam, is geen voorafgaand verlov van de rechtbank (conform artikel 552oa en 552p WvSv) meer vereist voor de overdracht aan het team van de gegevens die binnen het kader van het onderzoek met toepassing van bepaalde bijzondere opsporingsbevoegdheden (zoals doorzoeking en inbeslagneming in een woning of aftappen of opnemen van telecommunicatie) zijn verkregen. De vruchten van dergelijke onderzoeksverrichtingen kunnen door de officier van justitie die bij het team betrokken is onmiddellijk 'voorlopig' ter beschikking van het onderzoeksteam worden gesteld, zij het dat dit onder voorwaarden dient te geschieden. Die voorwaarden dienen in te houden dat het Nederlands recht onverkort blijft gelden ten aanzien van de bewuste stukken en gegevensdragers en dat het gebruik als bewijsmiddel pas mogelijk is nadat deze definitief ter beschikking zijn gesteld. Dat laatste kan pas gebeuren nadat en voorzover de rechtbank daartoe verlov heeft verleend. Het is overigens volgens constante jurisprudentie van de Hoge Raad over het interstatelijk rechtshulpverkeer niet de bedoeling dat de buitenlandse rechter gaat beoordelen of het rechterlijk verlov naar Nederlands recht op wettige wijze en rechtmatig is verleend. De rechter, gebonden aan het vertrouwensbeginsel, dient ervan uit te gaan dat de buitenlandse autoriteit heeft gehandeld in overeenstemming met het nationale recht (HR 8 februari 2000, 11 2470, JOL 2000, 107). Dit geldt ook voor de Nederlandse rechter in het omgekeerde geval.

7. **Vervolg: gebruik van buitenlandse opsporingsresultaten ten behoeve van strafvervolg in Nederland**

7.1 *Inleiding*

Kenmerkend voor een gemeenschappelijk onderzoeksteam is dat onderzoek en leiding in één land zijn geconcentreerd. Idealiter is dat het land waar de zaak naar verwachting voor de rechter zal worden gebracht, maar er moet rekening mee gehouden worden dat het zwaartepunt van het onderzoek (en daarmee ook de leiding) gedurende het traject kan verschuiven naar een ander deelnemend land. Aangezien de nationale regelgeving omtrent bewijsgaring kan verschillen per deelnemend land kan zich de vraag voordoen of bewijs, dat in één van de deelnemende landen is verzameld, door het Nederlandse Openbaar Ministerie zonder meer bruikbaar is in een Nederlandse strafrechtelijke procedure. De leider van het team dient ervoor zorg te dragen dat bij het (doen) verrichten van onderzoekshandelingen in het buitenland ten behoeve van strafvervolg in Nederland zo veel mogelijk rekening wordt gehouden met de in Nederland geldende regels en voorschriften hieromtrent. Daarbij gelden de aandachtspunten zoals beschreven in de volgende twee subparagrafen.

7.2 *Bewijskracht*

Een door een gemeenschappelijk onderzoeksteam verricht onderzoek kan leiden tot een strafvervolg in Nederland terwijl onderdelen van het bewijs in het buitenland zijn verzameld door ambtenaren van andere landen die bij het team betrokken zijn. In artikel 552 qc WvSv is bepaald dat stukken die de gedetacheerde leden van het team hebben opgesteld betreffende ambtshandelin-

gen ter zake van opsporing en vervolging in het kader van het gemeenschappelijke onderzoek, in Nederland dezelfde bewijskracht hebben die toekomt aan stukken betreffende overeenkomstige, door Nederlandse ambtenaren in Nederland verrichte handelingen. De bewijskracht gaat echter niet uit boven die welke de stukken hebben naar het recht van het land waaruit de buitenlandse leden afkomstig zijn. Deze bepaling is ontleend aan artikel 552gg WvSv. Doel van artikel 552 qc is dat de Nederlandse rechter het bepaalde in artikel 344, tweede lid ('Het bewijs dat de verdachte het tenlastegelegde feit heeft gepleegd, kan door de rechter worden aangenomen op het proces-verbaal van een opsporingsambtenaar.') ook kan toepassen ten aanzien van een proces-verbaal dat is opgemaakt door een buitenlandse opsporingsambtenaar.

7.3 *Bewijsgaring*

De officier van justitie die een in Nederland gevestigd gemeenschappelijk onderzoeksteam leidt, is er verantwoordelijk voor (en dient erop toe te zien) dat geen bewijs wordt ingebracht in een Nederlandse strafrechtelijke procedure, indien dat bewijs is verzameld op een wijze die een fundamentele inbreuk zou betekenen op Nederlandse regels van strafvordering. Denk bijvoorbeeld aan het gebruik van een opsporingsmethode die in Nederland uitdrukkelijk niet is toegestaan (zoals het gebruik van een criminele burgerinfiltrant). Ook dient hij te voorkomen dat bepaalde onderzoekshandelingen bewust in het buitenland plaatsvinden, indien op voorhand reeds duidelijk is dat daarmee Nederlandse regels van bewijsgaring worden omzeild (bijvoorbeeld het afnemen van DNA-materiaal). Minder fundamentele verschillen in methoden en procedures van bewijsvergaring behoeven echter geen belemmering te vormen voor het gebruik van de verzamelde gegevens ten behoeve van een Nederlandse strafzaak. Wat 'fundamenteel' is in dit verband is in zijn algemeenheid niet eenduidig te zeggen. Wel kan gezegd worden dat bewijsvergaringshandelingen die een aanmerkelijke inbreuk opleveren op de grondrechten of de grondrechtsuitoefening van een in de Nederlandse rechtssfeer vertoevend individu, de officier aanleiding geven om te onderzoeken of de bewijsvergaring wetmatig en rechtmatig is.

8. **Evaluatie**

De aanwijzing wordt drie jaar na inwerkingtreding geëvalueerd door de medewerkers van het Parket-Generaal die het meest betrokken zijn bij internationale aangelegenheden, in overleg met de medewerkers van het landelijk parket die zich met internationale taken bezighouden.

De Commissie Internationale Samenwerking van het Openbaar Ministerie zal bovendien de inzet van het instrument internationale gemeenschappelijke onderzoeksteams en de toepassing van deze aanwijzing periodiek bespreken in haar vergaderingen.

BIJLAGE 1

Modelovereenkomst ter instelling van een internationaal gemeenschappelijk onderzoeksteam

overeenkomstig artikel 13 van de Overeenkomst betreffende de wederzijdse rechtshulp in strafzaken tussen de lidstaten van de Europese Unie van 29 mei 2000¹⁰ ('de overeenkomst') en het kaderbesluit van de Raad van 13 juni 2002 inzake gemeenschappelijke onderzoeksteams¹¹ ('het kaderbesluit')

1. Partijen bij de overeenkomst

De volgende partijen hebben een overeenkomst gesloten ter instelling van een internationaal gemeenschappelijk onderzoeksteam:

1. [Naam van de eerste autoriteit van een lidstaat die partij is bij de overeenkomst]

en

[Naam van de tweede autoriteit van een lidstaat die partij is bij de overeenkomst]
(...)

[Naam van de laatste autoriteit van een lidstaat die partij is bij de overeenkomst]

De partijen bij deze overeenkomst kunnen in onderlinge overeenstemming besluiten, autoriteiten van andere lidstaten te verzoeken partij te worden bij deze overeenkomst. Voor mogelijke regelingen met derde landen, organen die krachtens bepalingen die in het kader van de Verdragen zijn aangenomen in dit opzicht bevoegd zijn en internationale instanties die betrokken zijn bij de activiteiten van het gemeenschappelijk onderzoeksteam: zie het aanhangsel bij deze modelovereenkomst.

2. Doel van het gemeenschappelijk onderzoeksteam

De overeenkomst heeft betrekking op de instelling van een gemeenschappelijk onderzoeksteam voor het volgende doel:

[Beschrijving van het specifieke doel van het gemeenschappelijk onderzoeksteam] De partijen kunnen in onderlinge overeenstemming het specifieke doel van het gemeenschappelijk onderzoeksteam opnieuw definiëren.

3. Periode die door de overeenkomst bestreken wordt

Overeenkomstig artikel 13, lid 1, van de overeenkomst en artikel 1, lid 1, van het kaderbesluit wordt een gemeenschappelijk onderzoeksteam ingesteld voor een

10 PB C 197 van 12.7.2000, blz. 3.

11 PB L 162 van 20.6.2002, blz. 1.

bepaalde periode. Het krachtens deze overeenkomst ingestelde gemeenschappelijke onderzoeksteam kan gedurende de volgende periode actief zijn:

[Vermeld datum]

tot en met

[Vermeld datum]

De in deze overeenkomst genoemde periode kan in onderlinge overeenstemming tussen de partijen worden verlengd. In geval van verlenging wordt de overeenkomst bijgewerkt.

4. Lidstaat/lidstaten waar het gemeenschappelijk onderzoeksteam actief zal zijn

Het gemeenschappelijk onderzoeksteam is actief in de volgende lidstaat/lidstaten:

[Vermeld de lidstaat of lidstaten waar het gemeenschappelijk onderzoeksteam volgens de plannen actief zal zijn]

Overeenkomstig artikel 13, lid 3, onder b), van de overeenkomst en artikel 1, lid 3, onder b), van het kaderbesluit treedt het team op in overeenstemming met het recht van de lidstaat waar het actief is. Indien het team zijn activiteiten naaraan andere lidstaat verlegt, is het recht van deze lidstaat van toepassing.

5. Leider(s) van het gemeenschappelijk onderzoeksteam¹²

De partijen hebben de volgende persoon/personen, die een vertegenwoordiger is/vertegenwoordigers zijn van de bevoegde autoriteiten in de lidstaat/lidstaten waar het gemeenschappelijk onderzoeksteam actief is, aangewezen als leider(s) van het gemeenschappelijk onderzoeksteam, onder wiens/wier leiding de leden van het team hun taken verrichten in de lidstaat waartoe deze persoon/personen behoort/behoren:

Lidstaat Naam Rang Gedetacheerd
door [naam van de autoriteit]¹³

Indien één van de bovengenoemde personen verhinderd is, zal diens superieur de andere partijen schriftelijk meedelen wie zijn vervanger is.

6. Leden van het gemeenschappelijk onderzoeksteam

De volgende personen maken deel uit van het gemeenschappelijk onderzoeksteam:

12 Artikel 1, lid 3, onder a), van het kaderbesluit is van toepassing, dat wil zeggen: de leider van het team is een vertegenwoordiger van de aan de strafrechtelijke onderzoeken deelnemende bevoegde autoriteit van de lidstaat waar het team actief is.

13 Hier zou de suggestie kunnen ontstaan dat elke lidstaat een leider aanwijst. Duidelijk moet echter onderscheid worden gemaakt tussen de leider van het team (afkomstig uit het land van vestiging) en de contactpersonen (afkomstig uit de overige deelnemende landen).

6.1. Justitiële autoriteiten

Naam Rang Functie Gedetacheerd
door [naam van de autoriteit]¹⁴

Indien één van de bovengenoemde personen verhinderd is, zal diens superieur de andere partijen schriftelijk meedelen wie zijn vervanger is.

6.2. Politieële autoriteiten¹⁵

Naam Rang Functie Gedetacheerd
door [naam van de autoriteit]

Indien één van de bovengenoemde personen verhinderd is, zal diens superieur de andere partijen schriftelijk meedelen wie zijn vervanger is.

6.3. Nationale leden van Eurojust die optreden op basis van hun nationaal recht¹⁶

Naam Taak: Lidstaat
Operationeel of ondersteunend

Indien één van de bovengenoemde personen verhinderd is, zal diens superieur de andere partijen schriftelijk meedelen wie zijn vervanger is.

7. Deelname van ambtenaren van Europol/Eurojust/de Commissie (OLAF) of andere instanties die krachtens het Verdrag betreffende de Europese Unie zijn opgericht, alsmede van ambtenaren van derde landen
De partijen bij deze overeenkomst komen overeen dat een verzoek/de aanvaarding van een voorstel¹⁷ tot deelname¹⁸ van Europol/Eurojust/de Commissie (OLAF) geschiedt volgens de in het aanhangsel bij deze overeenkomst opgenomen regeling.

[Indien ambtenaren van Europol/Eurojust/de Commissie (OLAF) deelnemen aan het gemeenschappelijk onderzoeksteam, kan dit onder deze paragraaf

14 Hier kan ten onrechte de suggestie ontstaan dat er slechts enkel gedetacheerde leden zijn. Leden van het team afkomstig uit het land van vestiging kunnen in dit overzicht echter als 'gewone' leden opgenomen worden.

15 Onder deze politieële autoriteiten kunnen vanzelfsprekend ook leden van de nationale eenheden van Europol vallen. Deze nationale eenheden zijn in de lidstaten gevestigd en zijn nationale politieële autoriteiten. Zelfs de verbindingsofficieren van de lidstaten bij Europol behouden in principe de mogelijkheid om als nationale politieële autoriteiten op te treden.

16 Uit artikel 9, lid 3, van het besluit van de Raad van 28 februari 2002 betreffende de oprichting van Eurojust ten einde de strijd tegen ernstige vormen van criminaliteit te versterken (PB L 63 van 6.3.2002, blz. 1) vloeit voort dat de nationale leden van Eurojust kunnen handelen ten aanzien van buitenlandse gerechtelijke autoriteiten (d.w.z. dat zij ook kunnen deelnemen aan gemeenschappelijke onderzoeksteams), welk recht door elke lidstaat wordt omschreven.

17 Eurojust kan krachtens artikel 7 onder a van het Eurojust-besluit zelf voorstellen om een gemeenschappelijk onderzoeksteam in te stellen. Tevens voorziet het nieuwe artikel 3 ter van de Europol-Overeenkomst, dat na de inwerkingtreding van het Protocol tot wijziging van de Europol-Overeenkomst zoals vastgesteld bij de Akte van de Raad van 28 november 2002 (PB C 312 van 16.12.2002, blz. 3) zal worden ingevoegd, er in dat Europol een lidstaat kan verzoeken een strafrechtelijk onderzoek in te stellen of te coördineren.

18 Die deelname is niet verplicht, maar afhankelijk van de omstandigheden van het onderzoek en de bevoegdheid van de betreffende instantie om deel te nemen aan de activiteiten van een gemeenschappelijk onderzoeksteam.

vermeld worden. Wat Eurojust betreft, heeft dit betrekking op de deelname van Eurojust, handelend als college en niet via de nationale leden. De partijen komen overeen dat de precieze regels voor de deelname van ambtenaren van Europol/Eurojust/de Commissie (OLAF) aan het gemeenschappelijk onderzoeksteam in een afzonderlijke, aan deze overeenkomst te hechten regeling¹⁹ met Europol/Eurojust/de Commissie (OLAF) worden opgenomen.]

8. Algemene voorwaarden van de overeenkomst

In het algemeen zijn de in artikel 13 van de overeenkomst en in het kaderbesluit genoemde voorwaarden, zoals die worden toegepast door de lidstaat waar het gemeenschappelijk onderzoeksteam actief is, van toepassing.

9. Specifieke regelingen van de overeenkomst

De volgende specifieke regelingen kunnen van toepassing zijn op deze overeenkomst (een aantal van de hier genoemde aspecten wordt ook geregeld in de overeenkomst en in het kaderbesluit):

(Vermelden voorzover van toepassing. De volgende sub-items zijn bedoeld om de aandacht te vestigen op terreinen die mogelijk anderszins specifiek beschreven moeten worden).

- 9.1. Voorwaarden waaronder gedetacheerde leden van het gemeenschappelijk onderzoeksteam kunnen worden uitgesloten van deelneming wanneer er onderzoekshandelingen worden verricht
- 9.2. Specifieke voorwaarden waaronder gedetacheerde leden van het gemeenschappelijk onderzoeksteam onderzoekshandelingen kunnen verrichten in de lidstaat waar het team actief is
- 9.3. Specifieke voorwaarden waaronder een gedetacheerd lid van een gemeenschappelijk onderzoeksteam zijn nationale autoriteiten kan verzoeken, maatregelen te nemen waar het team om heeft verzocht zonder dat daartoe een schrijven met een verzoek om goedkeuring vereist is
- 9.4. Voorwaarden waaronder bijstand krachtens de overeenkomst en andere regelingen kan worden verleend
- 9.5. Voorwaarden waaronder gedetacheerde leden informatie afkomstig van de lidstaat die hen heeft gedetacheerd, kunnen delen met de overige leden van het gemeenschappelijk onderzoeksteam
- 9.6. Specifieke regels inzake gegevensbescherming
- 9.7. Voorwaarden waaronder gedetacheerde leden wapens mogen dragen/gebruiken
- 9.8. Verwijzing naar eventuele andere, reeds bestaande bepalingen of regelingen inzake de instelling of het functioneren van gemeenschappelijke onderzoeksteams

19 In deze afzonderlijke regeling zal onder meer bepaald moeten worden of de rechten die de leden en gedetacheerde leden uit hoofde van het kaderbesluit of van artikel 13 van de overeenkomst bezitten, ook van toepassing zijn op ambtenaren van de hier genoemde instanties die deelnemen aan het gemeenschappelijk onderzoeksteam.

10. Organisatorische voorzieningen

De bevoegde autoriteiten van [vermeld lidstaat] treffen de noodzakelijke organisatorische voorzieningen om het gemeenschappelijk onderzoeksteam in staat te stellen zijn werkzaamheden uit te voeren.

De gebieden die voorbehouden zijn aan de exclusieve bevoegdheid van [vermeld lidstaat] of van de andere partijen, of die het voorwerp zijn van een lastenverdelingsregeling tussen de bevoegde autoriteiten van [vermeld lidstaat] en de andere partijen, worden hieronder beschreven.

(In de onderstaande lijst worden slechts bij wijze van voorbeeld een aantal terreinen genoemd die mogelijkerwijs beschreven moeten worden)

- 10.1. Kosten van het functioneren van het gemeenschappelijk onderzoeksteam
- 10.2. Kantoren
- 10.3. Voertuigen
- 10.4. Overige technische voorzieningen
- 10.5. Toelagen voor gedetacheerde leden van het gemeenschappelijk onderzoeksteam
- 10.6. Verzekering voor gedetacheerde leden van het gemeenschappelijk onderzoeksteam
- 10.7. Gebruik van verbindingsfunctionarissen
- 10.8. Gebruik van het Europees justitieel netwerk
- 10.9. Taal die in de communicatie wordt gebruikt

Gedaan te [plaats van ondertekening], [datum]

[Handtekening van alle partijen]

AANHANGSEL

bij de modelovereenkomst ter instelling van een internationaal gemeenschappelijk onderzoeksteam

Regeling met Europol / Eurojust / de Commissie (OLAF), organen die krachtens bepalingen die in het kader van de Verdragen zijn aangenomen in dit opzicht bevoegd zijn of andere internationale instanties of derde landen

1. Partijen bij de regeling

Europol/Eurojust/de Commissie (OLAF) ... en de [naam van de eerste autoriteit van een lidstaat die partij is bij de overeenkomst], de [naam van de tweede autoriteit van een lidstaat die partij is bij de overeenkomst] en de [naam van de ... autoriteit van een lidstaat die partij is bij de overeenkomst] zijn overeengekomen dat ambtenaren van [Europol]/[Eurojust]/[de Commissie (OLAF)]²⁰ zullen deelnemen aan het internationaal gemeenschappelijk onderzoeksteam dat zij bij overeenkomst van ... [datum en plaats van de overeenkomst waaraan deze regeling wordt gehecht] hebben ingesteld. Deze deelname zal plaatsvinden onder de volgende voorwaarden.

2. Deelnemende ambtenaren

De volgende ambtenaren van Europol/Eurojust/de Commissie (OLAF) zullen deelnemen aan het gemeenschappelijk onderzoeksteam:

Naam Rang Functie Gedetacheerd
door [naam van de autoriteit]

Indien één van de bovengenoemde personen verhinderd is, zal diens superieur de andere partijen schriftelijk meedelen wie zijn vervanger is.

3. Specifieke regelingen

3.1. Soort bijstand

3.2. Geleverde technische voorzieningen

4. Rechten van de ambtenaren van Europol/Eurojust/de Commissie (OLAF)/ organen die krachtens bepalingen die in het kader van de Verdragen zijn aangenomen in dit opzicht bevoegd zijn of andere internationale instanties of derde landen die deelnemen aan het gemeenschappelijk onderzoeksteam

5. Regelingen voor de deelname van derde landen aan het gemeenschappelijk onderzoeksteam

Datum/handtekeningen

20 Schrapen wat niet van toepassing is.

4.2 AANWIJZING RECHTSHULPVERZOEKEN VOOR GRENSOVERSCHRIJDENDE OBSERVATIE

Categorie:	Opsporing
Rechtskarakter:	Aanwijzing i.d.z.v. art. 130 lid 4 Wet RO
Afzender:	College van procureursgeneraal
Adressaat:	Hoofden van de parketten
Registratienummer:	2006A003
Datum vaststelling:	06-03-2006
Datum inwerkingtreding:	15-04-2006
Geldigheidsduur:	15-04-2010
Publicatie in <i>Stcr.</i> :	2006, 57, 21-03-2006
Vervallen:	Regeling voor de uitvoering van rechtshulpverzoeken tot grensoverschrijdende observatie d.d. 2 juli 1997 en de brief van het College van PG's d.d. 25 maart 1997 betreffende uitvoering Collegebesluit d.d. 4 september 1996 inzake grensoverschrijdende observatie
Wetsbepalingen:	Artikel 40 Schengen Uitvoeringsovereenkomst
Relevante beleidsregels:	–
Jurisprudentie:	–
Bijlage(n):	–

ACHTERGROND

1 Inleiding

De basis voor deze aanwijzing is gelegen in de Schengen Uitvoeringsovereenkomst (SUO), die op 26 maart 1995 voor Nederland in werking is getreden. De SUO geeft in artikel 40 een regeling voor grensoverschrijdende observatie. Deze geldt voor die gevallen dat een in een bij de SUO aangesloten land geobserveerde persoon de grens met een ander Schengenland²¹ passeert en de buitenlandse observatie-eenheid de observatie in dat andere land wil (blijven) voortzetten.

Dit is in bepaalde in de SUO genoemde gevallen toegestaan, mits daarvoor door de bevoegde centrale autoriteit van het aangezochte land vooraf toestemming is verleend. Het voormalig LCGO (Landelijk Coördinatiepunt voor Grensoverschrijdende Observaties), thans opgegaan in het NIC (Nationaal Informatie Coördinatiecentrum) binnen het KLPD, in Zoetermeer (079 3458705), coördineert de uitvoering van grensoverschrijdende observaties en fungeert als centraal aanspreekpunt voor verzoeken tot grensoverschrijdende observatie. De officier van justitie van het Landelijk Parket (LP) voor grensoverschrijdende observatie (dat wil zeggen de Rechtshulpofficier van justitie van het Landelijk IRC of buiten kantooruren de piket officier van justitie van het LP) is in artikel

21 Artikel 40 SUO is van toepassing op de volgende landen: Beneluxlanden, Duitsland, Frankrijk, Italië, Spanje, Portugal, Griekenland, Oostenrijk, Denemarken, Finland, Zweden, Verenigd Koninkrijk, Noorwegen en IJsland. De SUO behoort tot het Schengenacquis en dat brengt met zich mee dat het voor alle EU-landen moet gaan gelden.

40 lid 5 SUO aangewezen als de autoriteit die de toestemming van inkomende verzoeken tot observatie dient te verlenen.

Ons land stelt als voorwaarde dat de in het buitenland aangevangen grensoverschrijdende observatie zo spoedig mogelijk bij of na de grensoverschrijding dient te worden overgedragen aan een Nederlands observatieteam. In verband hiermee beschikt ons land over vijf speciale observatieteams (gewoonlijk aangeduid als Schengen OT's). Deze teams zijn weliswaar verbonden aan een politieregio, maar staan voor wat betreft de uitvoering van Schengenobservaties onder direct gezag van bovengenoemde Officier van Justitie van het uitvoering van inkomende verzoeken om grensoverschrijdende observatie in het kader van artikel 40 SUO. Dit laat onverlet dat ook andere observatieteams zullen worden ingezet voor de uitvoering van dergelijke rechtshulpverzoeken, met name wanneer de plaats van bestemming van tevoren bekend is.

2 Aanleiding herziening richtlijn uit 1997

Op 1 februari 2000 is de Wet Bijzondere Opsporingsbevoegdheden (Bob) in werking getreden en is een stelsel van bevelen ingericht. Inkomende verzoeken om grensoverschrijdende observatie worden uitgevoerd op basis van een bevel stelselmatige grensoverschrijdende observatie. Gekozen is om hierbij altijd uit te gaan van stelselmatigheid vanwege de inzet van een observatieteam (OT), de vaak gecombineerde inzet van technische hulpmiddelen (denk aan: aftappen), de onvoorspelbaarheid van het verloop van deze inzet en de controleerbaarheid ervan door de daartoe aangewezen officier van justitie van het LP en de buitenlandse justitiële autoriteit (bewijsbestemming). Ook gaat een verzoek om grensoverschrijdende observatie steeds vaker gepaard met verzoeken om gecontroleerde aflevering of andere verzoeken, zoals een verzoek tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie in de auto.

Naast 'fysieke' observatie wordt in toenemende mate gevraagd om 'technische' observatie, d.w.z. slechts het plaatsnemen van plaatsbepalingsapparatuur (peilbalken) onder een voertuig in plaats van de inzet van een observatieteam. Dit valt eveneens onder de reikwijdte van deze aanwijzing. Tevens verdient vermelding dat artikel 126g en 126o Sv observatie op niet-verdachten toestaan. Dit maakt ruimere toepassing dan het SUO voorstaat mogelijk, bijvoorbeeld observatie op de vriendin van de verdachte indien de verdachte zelf spoorloos is.²² Een dergelijk verzoek dient dan (mede) gebaseerd te zijn op het Europees Rechtshulpverdrag van 1959.

22 Zie voor voortvluchtigen artikel 565 lid 2 Sv.

In dit kader is van belang te noemen het Verdrag tussen Nederland, België en Luxemburg inzake grensoverschrijdend politieel optreden van 8 juni 2004.²³ In artikel 19 van dit verdrag is in aanvulling op artikel 40 SUO een aantal uitbreidingen opgenomen, waaronder de mogelijkheid observatie voort te zetten door het luchtruim en over water. Tevens is, met inachtneming van nationaal recht, de mogelijkheid gecreëerd ontsnapte gedetineerden te observeren of niet verdachte personen te observeren die kunnen leiden naar de ontdekking van verdachten.

Gebleken is voorts dat ook landen die niet zijn aangesloten bij de SUO – in toenemende mate – verzoeken om grensoverschrijdende observatie. Het kan immers voorkomen dat een bepaald subject in bijvoorbeeld een Roemeens onderzoek via Duitsland met de auto naar Nederland reist. Er is geen reden dergelijke verzoeken procedureel anders te behandelen. Alleen geldt niet de mogelijkheid tot ‘spoedobservatie’, zoals die wel geregeld is in artikel 40, tweede lid SUO (d.w.z. zonder voorafgaande melding/rechtshulpverzoek bij de in het zevende lid genoemde misdrijven). Dit is uitsluitend mogelijk tussen de SUO landen. Overigens kunnen niet-SUO landen bij spoed eventueel wel een mondeling rechtshulpverzoek doen, mits het voorafgaand aan de grensoverschrijding geschiedt en wordt toegezegd dat het schriftelijke rechtshulpverzoek zo spoedig mogelijk alsnog zal worden aangeleverd.

Door toenemende internationale samenwerking bij de criminaliteitsbestrijding neemt het aantal rechtshulpverzoeken om grensoverschrijdende observatie, gezien de jaaroverzichten van het LIRC, nog steeds toe.

Bovenstaande ontwikkelingen alsmede de ervaringen die de laatste jaren zijn opgedaan met de praktijk van de grensoverschrijdende observatie maken herziening van de OM-Regelingen van 25 maart 1997 en 2 juli 1997 noodzakelijk.

3 Werkingsgebied van deze regeling

Onder grensoverschrijdende observatie wordt in dit kader verstaan:

- a. een in een ander land aangevangen observatie van personen die ononderbroken wordt voortgezet tot over onze landsgrens, als bedoeld in artikel 40 SUO;
- b. een in een ander land aangevangen observatie van personen die met een vliegtuig, trein of boot in ons land aankomen, waarbij de observatie in dat vervoermiddel is voortgezet, dan wel de betrokkenen geobserveerd zijn tot zij (gegarandeerd) aan boord zijn van het vervoermiddel dat vervolgens rechtstreeks zonder stops Nederland aandoet.

23 Dit verdrag wordt sinds februari 2005 voorlopig toegepast. Daarnaast is in voorbereiding het Verdrag tussen Duitsland en Nederland inzake grensoverschrijdende politieële samenwerking en de samenwerking in strafrechtelijke aangelegenheden, waarin artikel 11 de grensoverschrijdende observatie behandelt. Ook het Napels II-verdrag (Overeenkomst inzake wederzijdse bijstand en samenwerking tussen de douaneadministraties, Trb. 1998, 174) biedt in art. 21 de mogelijkheid om verzoeken (om toestemming) tot grensoverschrijdende observatie te doen. In verband met het bijzondere karakter dienen dergelijke inkomende verzoeken op grond van dit verdrag in alle gevallen eerst te worden behandeld door het Douane Informatie Centrum (DIC) in Rotterdam. Voornoemd verdrag maakt het overigens mogelijk dat een verzoek om grensoverschrijdende observatie wordt gedaan door de douane (politiële autoriteit) in de verzoekende staat, indien deze autoriteit daartoe bevoegd is conform de nationale wetgeving van de verzoekende staat. Diagonale rechtshulp is derhalve mogelijk (politie richting justitie).

Deze aanwijzing geldt evenwel uitsluitend voor die gevallen waarin daartoe door het buitenland een rechtshulpverzoek tot ons land wordt gericht. Artikel 40 SUO is overigens niet geschreven voor observatie over water of door de lucht. Dergelijke verzoeken dienen (mede) gebaseerd te worden op het Europees Rechtshulpverdrag van 1959 en dienen eveneens gemeld te worden aan het NIC.

Tegelijk met een bevel grensoverschrijdende observatie kan de daartoe aangewezen Officier van justitie van het LP desgevraagd toestemming geven voor de inzet van technische hulpmiddelen als het maken van video- of foto-opnamen of het gebruik van plaatsbepalingsapparatuur (peilbaken). Voorts kan de daartoe aangewezen officier van justitie van het LP toestaan dat het bevel wordt uitgevoerd door buitenlandse opsporingsambtenaren op basis van artikel 126g lid 9/126o lid 6 Sv en het Samenwerkingsbesluit bijzondere opsporingsbevoegdheden.²⁴ Hierbij valt te denken aan een grensoverschrijdende observatie in de grensstreek wanneer de tijd te kort is om de observatie door een Nederlands OT te laten overnemen of de situatie dat enkele buitenlandse opsporingsambtenaren bij de uitvoering aanwezig kunnen zijn (zogenaamde opstappers). Voor toestemming tot aanwezigheid van de opstappers dient evenwel een bijzondere reden aanwezig te zijn. Tevens dient het aantal opstappers bij toestemming in beginsel beperkt te blijven tot één persoon. Door de inzet van technische middelen en/of een opstapper kan soms worden voorkomen dat een volledig Nederlands observatieteam of een aantal leden daarvan ter zitting in het buitenland moeten getuigen.

Ten behoeve van de inzet van de Schengen OT's kan de daartoe aangewezen Officier van justitie van het LP beschikken over het NIC. Het NIC fungeert als meldpunt, als coördinatiepunt en geeft advies bij het opstellen van rechtshulpverzoeken om grensoverschrijdende observatie zowel vanuit als naar het buitenland. Het LIRC zal in samenspraak met het NIC contact leggen met andere IRC's en met de daartoe aangewezen Officier van justitie van het LP.

4 Procedure verzoeken tot grensoverschrijdende observatie

4.1 *Procedure inkomende verzoeken tot (fysieke) grensoverschrijdende observatie*

De buitenlandse rechtshulpverzoeken tot grensoverschrijdende observatie worden door het NIC of door het LIRC in ontvangst genomen. De daartoe aangewezen officier van justitie van het LP zal ieder verzoek om grensoverschrijdende observatie beoordelen en wanneer het verzoek kan worden ingewilligd een bevel stelselmatige grensoverschrijdende observatie afgeven. Voor zover een lokaal IRC het rechtshulpverzoek als eerste ontvangt zal het IRC dit doorleiden naar het LIRC ten einde een beslissing van de daartoe aangewezen Officier van justitie van het LP te verkrijgen.

In beginsel kunnen deze verzoeken in de volgende twee categorieën worden onderverdeeld:

- a. Bij de verzoekende autoriteit zijn gegevens bekend op grond waarvan op voorhand een bevoegd lokaal Openbaar Ministerie is aan te wijzen;
- b. Bij de verzoekende autoriteit zijn geen gegevens bekend op grond waarvan op voorhand een bevoegd lokaal Openbaar Ministerie is aan te wijzen.

Ad a. Een bevoegd lokaal Openbaar Ministerie is op voorhand aan te wijzen (en geen verzoek tot gecontroleerde aflevering).

Indien op grond van de gegevens van de verzoekende staat een regio is aan te wijzen waar het te observeren subject vermoedelijk tot actie zal overgaan (bijvoorbeeld: de plaats waar het te observeren subject een ontmoeting zal hebben), is een bevoegd lokaal Openbaar Ministerie aan te wijzen. Het LIRC zal onmiddellijk, nadat de daartoe aangewezen officier van justitie van het LP toestemming heeft verleend, via het desbetreffende IRC de uitvoering van de observatie overdragen aan het lokale OM. Het lokale OM is nu verantwoordelijk en dient, op grond van de verplichting uitvoering te geven aan rechtshulpverzoeken, het verzoek tot grensoverschrijdende observatie met voortvarendheid ter hand te nemen. De uitvoering van het verzoek wordt door het lokale OM bij een lokaal observatieteam uitgezet.

Wanneer in de desbetreffende regio onvoldoende observatiecapaciteit beschikbaar is, dienen de naastgelegen regio's om assistentie te worden verzocht door het lokale OM. Wanneer desondanks een tekort aan observatiecapaciteit blijft bestaan, kan – op verzoek van de bevoegde lokale officier van Justitie na overleg met de daartoe aangewezen officier van justitie van het LP – laatstgenoemde Officier van justitie besluiten een Schengen OT in aanvulling op het lokale observatieteam ter beschikking te stellen. Dit Schengen OT kan al naargelang assistentie verlenen voor een gedeelte (van de grens tot aan de regio) of voor de gehele observatieactie. Deze inzet van een Schengen OT geldt evenwel als tijdelijk en ondersteunend en dient zo spoedig mogelijk te worden overgenomen door een lokaal observatieteam. De regio dient zelf voor de opvolging zorg te dragen. Gelet op het feit dat een bevoegd lokaal Openbaar Ministerie is aan te wijzen, geschiedt de uitvoering van het rechtshulpverzoek onder volledige verantwoordelijkheid van het lokale OM en treedt het Schengen OT – nadat de daartoe aangewezen officier van justitie van het LP door middel van een bevel grensoverschrijdende observatie toestemming heeft gegeven voor de inzet ervan – op onder gezag van dat betreffende lokale OM. De terugkoppeling van het resultaat van de observatieactie vindt door het NIC plaats aan het LIRC. De terugkoppeling aan het buitenland vindt plaats door het desbetreffende IRC.

Voor zover tijdens de observatieactie (al dan niet met behulp van een Schengen OT) blijkt dat overdracht aan een andere regio/parket meer op zijn plaats is – bijvoorbeeld omdat in een andere regio dan verwacht de ontmoeting zal plaatsvinden – is de lokale officier van justitie zélf verantwoordelijk voor overdracht via een IRC aan zijn ambtsgenoot bij een ander parket.

Ad b. Geen bevoegd lokaal Openbaar Ministerie is op voorhand aan te wijzen (en geen verzoek tot gecontroleerde aflevering).

Wanneer nog niet is vast te stellen naar welke regio het te observeren voertuig of de te observeren persoon zal gaan is nog geen bevoegd lokaal Openbaar Ministerie aan te wijzen. In dat geval zal – na afgifte van het bevel grensoverschrij-

dende observatie – ook de uitvoering van het rechtshulpverzoek plaatsvinden onder verantwoordelijkheid van de daartoe aangewezen officier van justitie van het LP en treedt het Schengen OT op onder het gezag van deze officier van justitie.

In veruit de meeste gevallen zal echter tijdens de observatieactie een regio bekend worden alwaar het subject tot actie overgaat. In dat geval rust er een inspanningsverplichting op de daartoe aangewezen officier van justitie van het LP om de zaak alsnog over te dragen aan het op dat moment bekend geworden bevoegde lokaal Openbaar Ministerie. Deze overdracht vindt plaats via de (L)IRC's. De lokale officier van justitie dient op grond van de verplichting tot het verlenen van rechtshulp de verdere uitvoering van het verzoek tot grensoverschrijdende observatie ter hand te nemen. Wanneer die overdracht heeft plaatsgevonden is het bevoegde lokaal Openbaar Ministerie verantwoordelijk voor de verdere uitvoering van het rechtshulpverzoek. Bij twijfel over of ergens tot actie is of wordt overgegaan c.q. of het een regiozaak moet worden geldt als uitgangspunt dat de lokale officier van justitie op verzoek van de daartoe aangewezen officier van justitie van het LP de uitvoering overneemt wanneer de subjecten langer dan drie uur op één plaats blijven. Hierbij zal uiteraard nog enige extra overdrachtstijd in acht worden genomen om het lokale OT in staat te stellen het Schengen OT af te lossen.

4.2 *Procedure inkomende verzoeken tot (technische) grensoverschrijdende observatie*

Verzoeken om de inzet van plaatsbepalingsapparatuur (technische observatie) in plaats van het fysieke observeren met behulp van een observatieteam vallen ook onder de verantwoordelijkheid van de daartoe aangewezen officier van justitie van het LP. In de brief van de minister van Justitie van 18 november 1998 (25 403, nr. 25) wordt dit bevestigd en staat dat het observeren (enkel) met behulp van een peilbaken slechts is toegestaan op basis van een rechtshulpverzoek en dat ook in dit geval de procedure van artikel 40 SUO dient te worden gevolgd.²⁵

Technische observatie laat zich onder meer onderverdelen in twee mogelijkheden:

1. gebruik van een peilbaken dat 'live' wordt uitgelezen en niet (noodzakelijkerwijs) de registratie van locatiegegevens inhoudt (bijvoorbeeld GPS);
2. gebruik van een registrerend peilbaken dat slechts achteraf kan worden uitgelezen (bijvoorbeeld Q-logger).

Voor beide peilbakens geldt dat een rechtshulpverzoek moet worden gedaan voordat het baken op Nederlands grondgebied wordt ingezet, indien vooraf aanwijzingen bestaan dat het voertuig naar Nederland zal gaan. Slechts indien pas tijdens de observatie of bij het uitlezen van het baken achteraf onverwacht blijkt dat het baken in Nederland is (geweest), is het eerst achteraf indienen van een schriftelijk rechtshulpverzoek gerechtvaardigd. Wel zal bij een livebaken zo spoedig mogelijk telefonisch mondeling toestemming voor voortzetting kunnen worden verkregen. De daartoe aangewezen officier van justitie van het Landelijk Parket zal in deze gevallen achteraf schriftelijk een

25 Zie ook artikel 19 sub b van eerdergenoemd Beneluxverdrag van 8 juni 2004.

bevel grensoverschrijdende (technische) observatie opmaken. Bij een dergelijk verzoek om technische grensoverschrijdende observatie is het hierna volgend te bespreken onderwerp 'gecontroleerde aflevering' niet mogelijk.

4.3 *Gecontroleerde aflevering*

Indien sprake is van voorwerpen waarvan aanwezig/voorhanden hebben in gevolge de wet is verboden vanwege hun schadelijkheid voor de volksgezondheid of hun gevaar voor de veiligheid, geldt de inbeslagnemingsverplichting van artikel 126ff Sv voor de opsporingsambtenaar die door de uitvoering van een bevel bijzondere opsporingsbevoegdheden de vindplaats weet van die voorwerpen. De inbeslagneming mag slechts in het belang van het onderzoek worden uitgesteld om op een later tijdstip daartoe over te gaan. Met het uitstel tot inbeslagneming is feitelijk de bevoegdheid tot gecontroleerde aflevering gecreëerd.

Ad a. Een bevoegd lokaal Openbaar Ministerie is op voorhand aan te wijzen.

Steeds vaker houdt een verzoek tot grensoverschrijdende observatie tevens een verzoek tot gecontroleerde aflevering in. Op deze twee verzoekonderdelen moet afzonderlijk en gewoonlijk door verschillende autoriteiten worden beslist. Op basis van artikel 126ff Wetboek van Strafvordering (Sv) kan de inbeslagneming in het belang van het onderzoek worden uitgesteld, mits de garantie bestaat dat de voorwerpen waarvan het aanwezig hebben in gevolge de wet is verboden vanwege de schadelijkheid voor de volksgezondheid of gevaar voor de veiligheid, op een later moment in het buitenland in beslag zullen worden genomen. Zeer incidenteel zal al op basis van de inhoud van het rechtshulpverzoek reeds sprake zijn van 'weten' in de zin van artikel 126ff (zie de volledige beschrijving van dit onderwerp op de site OM Beleidsregels, Aanwijzing opsporingsbevoegdheden, onder 1.3: verbod op doorlaten).

Voor zover een plaats bekend is draagt de daartoe aangewezen officier van justitie van het Landelijk Parket (na afgifte van het bevel grensoverschrijdende observatie en soms tijdens de uitvoering van dit bevel) de uitvoering van het bevel, alsmede de beslissing uitgestelde inbeslagneming over aan het lokale OM (via het desbetreffende IRC). Voor alle duidelijkheid wordt opgemerkt dat deze overdracht ook inhoudt dat het Schengen OT optreedt onder het gezag van de lokale officier van justitie. De daartoe aangewezen officier van justitie van het Landelijk Parket treedt derhalve geheel terug.

De daartoe aangewezen officier van justitie van het Landelijk Parket heeft reeds bij de eerste beoordeling van het rechtshulpverzoek – in het kader van diens exclusieve bevoegdheid tot afgifte van een bevel grensoverschrijdende stelselmatige observatie – zo nodig bij de verzoekende autoriteit (en zo nodig bij transitlanden) aangedrongen op een schriftelijke garantie en ook anderszins zorg gedragen voor zoveel mogelijk voor beide beslissingen relevante informatie. De garantie dient te bestaan uit de schriftelijke toezegging van de bevoegde verzoekende autoriteiten dat de schadelijke of gevaarlijke verboden stoffen (drugs, wapens, munitie, enz.) in beslag zullen worden genomen. De daartoe aangewezen officier van justitie van het Landelijk Parket meldt het vorenstaande bij de overdracht aan het lokale OM. Indien de daartoe aangewezen officier van justitie van het LP overweegt het verzoek tot grensoverschrijdende observatie te weigeren (bijvoorbeeld vanwege het ontbreken van een

garantie) dient het lokale OM door tussenkomst van het betrokken IRC hiervan op de hoogte te worden gesteld aangezien aldaar een levering van schadelijke voorwerpen zal plaatsvinden.

NB. Ingevolge een door de Tweede Kamer aanvaarde motie geldt een verbod op doorlaten van personen (Kamerstukken II 1998/99, 25 403, nr. 30 en 35). De Kamer is evenwel akkoord gegaan met een beperkte uitzonderingsmogelijkheid op dit verbod op doorlaten in geval van mensensmokkel (zie de volledige beschrijving van dit onderwerp op de site OM Beleidsregels, Aanwijzing opsporingsbevoegdheden, onder 1.3: verbod op doorlaten.) Sigarettensmokkel (ontduiking accijnswetgeving) valt overigens niet onder de voorwerpen genoemd in artikel 126ff Sv.

Ad b. Geen bevoegd lokaal Openbaar Ministerie is op voorhand aan te wijzen.

Ten aanzien van de situatie dat het buitenland verzoekt om een grensoverschrijdende observatie met gecontroleerde aflevering en op voorhand niet duidelijk is waar de overdracht van de voorwerpen in de zin van artikel 126ff zal plaatsvinden, zal de daartoe aangewezen Officier van justitie van het LP bij de eerste beoordeling van het rechtshulpverzoek, voor zover niet aanwezig, aandringen op een schriftelijke garantie (zie hierboven onder a) en overige relevante informatie.

Zodra de plaats bekend is waar de verboden goederen voor handen zijn en worden overgedragen, maar overdracht aan een lokaal IRC/OM niet (tijdig) mogelijk is, en een beslissing moet worden genomen over (het uitstel tot) inbeslagneming, zal de daartoe aangewezen officier van justitie van het Landelijk Parket de beslissing over het uitstel van de inbeslagneming kunnen nemen en dit onverwijld mededelen aan het desbetreffende lokale IRC/OM. Deze beslissing tot uitstel kan nadien evenwel worden herroepen door de lokale Officier van justitie, indien de desbetreffende officier van justitie omstandigheden aanvoert die toch direct ingrijpen rechtvaardigen. Het NIC dient dan ook bij een dergelijke beslissing tot uitstel van inbeslagneming de verzoekende staat te informeren dat het uitstel van inbeslagneming in bijzondere gevallen kan worden herroepen door het lokale OM.

Ook kan de situatie zich voordoen dat het succes van internationale samenwerking in een gezamenlijke observatieactie (mede) afhangt van een tijdsgevoelige beslissing over het uitstellen van de inbeslagneming (met name als er meer landen bij betrokken zijn wenst men vaak op voorhand instemming met een eventuele gecontroleerde levering). In die gevallen kan de daartoe aangewezen officier van justitie van het Landelijk Parket reeds op voorhand een beslissing tot uitstel van de inbeslagneming nemen, met als voorbehoud dat een lokale officier van justitie deze beslissing in bijzondere gevallen kan herroepen.

Het (lokale) OM dient in het belang van de internationale samenwerking terughoudend om te gaan met het herroepen van dergelijke beslissingen en zoveel mogelijk als 'één en ondeelbaar' naar buiten te treden.

NB. Het moge duidelijk zijn dat de daartoe aangewezen officier van justitie van het Landelijk Parket/lokale officier van justitie bij een uitgestelde inbeslagneming op de hoogte moet worden gehouden van de meest recente ontwikkelin-

gen. De sectiecommandant van het Schengen OT is dan ook verantwoordelijk voor het tijdig en juist informeren van het NIC. Het NIC dient op zijn beurt de Officier van justitie op de hoogte te stellen van alle relevante ontwikkelingen. Indien onverwijld spoed is geboden neemt de sectiecommandant van het Schengen OT direct contact op met de officier van justitie. Met name dient de officier van justitie omtrent de beheersbaarheid van de observatie en gecontroleerde aflevering op de hoogte te worden gehouden. Voorkomen moet uiteraard worden dat de verboden stoffen toch op de markt belanden.

Tevens moet voorkomen worden dat de beslissing van de daartoe aangewezen officier van justitie van het Landelijk Parket een (regionaal of nationaal) onderzoek doorkruist. Om die reden moeten altijd relevante politieregisters als VROS / MRO door het NIC worden geraadpleegd.

Rol van het NIC

Met het bovenstaande is aangegeven dat bij verzoeken tot een grensoverschrijdende observatie met gecontroleerde aflevering, waarbij sprake is van overdracht van voorwerpen in de zin van artikel 126ff Sv, de al eerder genoemde coördinatietask van het NIC van groot belang is. Vooral indien de zaak buiten kantooruren speelt zal het NIC het aanspreek- en informatiepunt zijn voor de sectiecommandant van het Schengen OT en de piketofficier van justitie.

4.4 Samenvatting procedure

Inkomende rechtshulpverzoeken om fysieke grensoverschrijdende observatie zonder gecontroleerde aflevering

LIRC/NIC ontvangt het verzoek. De daartoe aangewezen Officier van justitie van het LP verleent toestemming tot GOO of weigert. De toestemming wordt bevestigd in een bevel ex artikel 126g/126o Sv.

Twee situaties:

- a. bevoegd lokaal OM is aan te wijzen R overdracht via (L)IRC's aan lokale OM en lokale OT (eventueel Schengen OT, indien geen capaciteit)
- b. geen bevoegd lokaal OM is aan te wijzen R uitvoering door daartoe aangewezen officier van justitie van het LP en S-OT, totdat situatie a) zich voordoet. Dan vindt overdracht plaats aan lokale OM en OT.

Inkomende rechtshulpverzoeken om fysieke grensoverschrijdende observatie met gecontroleerde aflevering

LIRC/NIC ontvangt het verzoek. De daartoe aangewezen officier van justitie van het Landelijk Parket verleent toestemming tot GOO of weigert. De toestemming wordt bevestigd in een bevel ex art. 126g/126o Sv.

Twee situaties:

- a. bevoegd lokaal OM is aan te wijzen R overdracht via (L)IRC's aan lokale OM en lokale OT (eventueel S-OT, indien geen capaciteit). Bij toestemming tot GOO

heeft LIRC de nodige garantie en info vergaard t.b.v. het lokale OM. Bij weigering tot GOO dient betrokken IRC te worden geïnformeerd, i.v.m. een aanstaande levering.

- b. geen bevoegd lokaal OM is aan te wijzen R uitvoering door daartoe aangewezen officier van justitie van het LP en S-OT, totdat situatie a). zich voordoet. Dan vindt overdracht plaats aan lokale OM en OT.

5 Prioritering bij inzet Schengen OT's

De Schengen OT's worden, al dan niet op verzoek van het lokaal Openbaar Ministerie, door de daartoe aangewezen officier van justitie van het Landelijk Parket ingezet waarbij de volgende prioriteitstelling wordt gehanteerd:

1e. *Ter uitvoering van een verzoek uit een Schengenland:*

- a. waarbij geen bevoegd lokaal Openbaar Ministerie is aan te wijzen, of
- b. waarbij wel een bevoegd lokaal Openbaar Ministerie is aan te wijzen, maar binnen de betreffende regio en de naastgelegen regio's nog geen observatiecapaciteit beschikbaar is.

2e. *Ter uitvoering van een verzoek uit een niet-Schengenland:*

- a. waarbij geen bevoegd lokaal Openbaar Ministerie is aan te wijzen, of
- b. waarbij wel een bevoegd lokaal Openbaar Ministerie is aan te wijzen, maar binnen de betreffende regio en de naastgelegen regio's nog geen observatiecapaciteit beschikbaar is.

3e. *Ter uitvoering van een binnenlands verzoek tot observatieassistentie op basis van een rechtshulpverzoek met een spoedeisend karakter:*

In dit geval dient de betreffende regio of de eenheid van de Nationale Recherche (NR) eerst assistentie van de naastgelegen regio's te vragen alvorens een beroep te doen op de Schengen OT's.

De aanvraag bij de daartoe aangewezen officier van justitie van het Landelijk Parket gebeurt in dat geval schriftelijk (in spoedgevallen eventueel mondeling met zo spoedig mogelijke schriftelijke bevestiging) en houdt in de reden waarom er geen regionale capaciteit beschikbaar is, alsmede aan welke andere regio's er (tevergeefs) om assistentie is verzocht.

Speciale aandacht behoeven de BOD'en (Bijzondere OpsporingsDiensten: FIOD-ECD, AID, SIOD, VROM-IOD). Binnen de BOD'en is één sectie verantwoordelijk voor de uitvoering van de observaties van voornoemde diensten: het Team Opsporings Ondersteuning (TOO). Indien het buitenland verzoekt om een grensoverschrijdende observatie wordt het TOO ingezet, voor zover het verzoek een taakgebied bestrijkt waar het Functioneel Parket en de BOD'en zich mee bezig houden. Wanneer het TOO geen capaciteit heeft wordt door het TOO de naastgelegen regio's bevraged of de KMAR.

Voorts behoeft aandacht de relatie tussen de eenheden van de NR en de regio's. Indien sprake is van een buitenlands verzoek, dat betrekking heeft op een aandachtsgebied van de NR, wordt het verzoek via het LIRC voorgelegd aan de daartoe aangewezen officier van justitie van de NR. Deze beslist aan de hand

van criteria voor toedeling of het verzoek door de desbetreffende eenheid van de NR wordt uitgevoerd. Indien de eenheid van de NR het verzoek uitvoert en tevens een bevoegd lokaal Openbaar Ministerie is aan te wijzen wordt uiteraard het IRC van het tevens bevoegde lokale parket geïnformeerd. Indien de eenheid van de NR het verzoek niet uitvoert en een bevoegd lokaal Openbaar Ministerie is aan te wijzen volgt een gemotiveerde afwijzing door de NR, waarna het verzoek wordt gezonden naar het IRC van het desbetreffende bevoegde lokale parket. Dit parket is dan verantwoordelijk voor de uitvoering van het buitenlands verzoek.

6 Uitgaande verzoeken tot grensoverschrijdende observatie

Uitgaande rechtshulpverzoeken inzake grensoverschrijdende observatie welke zijn gebaseerd op artikel 40 SUO dienden ingevolge de brief van het College van PG's van 25 maart 1997 via de Officier van justitie van het LP te lopen. In de praktijk heeft de daartoe aangewezen Officier van justitie van het LP hooguit nog een adviserende rol, maar geen inhoudelijke bemoeienis meer met dergelijke verzoeken. Met name, nu de IRC's (en het gebruik van LURIS) thans kunnen zorgen voor uniformiteit, coördinatie en kwaliteitsbewaking bij de uitgaande rechtshulpverzoeken tot grensoverschrijdende observatie. De daartoe aangewezen Officier van justitie van het LP speelt derhalve geen rol bij dergelijke verzoeken.

Van belang blijft evenwel dat voorkomen moet worden dat meer observaties op dezelfde subjecten lopen door een melding aan het LIPO/MRO-systeem te doen. Dit kan vanuit de regio's zelf worden gedaan.

Het komt te vaak voor dat door Nederlandse opsporingsambtenaren in het buitenland wordt geobserveerd zonder dat vooraf aan de bevoegde autoriteiten toestemming is gevraagd. Dat is niet toegestaan, behoudens in uitzonderlijke gevallen. Observaties in het buitenland mogen slechts plaatsvinden nadat door de aldaar bevoegde autoriteiten daartoe toestemming is verleend op basis van een voorafgaand justitieel rechtshulpverzoek, tenzij ten gevolge van het bijzonder spoedeisend karakter (art. 40 tweede lid SUO) van het optreden niet vooraf een schriftelijk rechtshulpverzoek kan worden ingediend aan de centrale autoriteit in het buitenland. In dat geval dient zo spoedig mogelijk telefonische melding plaats te vinden bij die autoriteit en daarna alsnog het schriftelijke rechtshulpverzoek tot grensoverschrijdende observatie bij de opgrond van artikel 40 SUO aangewezen centrale buitenlandse autoriteit te worden ingediend. Bij niet naleven van de in artikel 40 SUO aangegeven voorwaarden kan toestemming tot gebruik van de door de observatie verkregen onderzoeksgegevens worden geweigerd. Een vergelijkbare procedure zal kunnen worden gekozen bij spoedeisende verzoeken aan niet-SUO-landen. Er bestaat dan echter geen verdragsverplichting tot inwilliging van verzoeken (achteraf) tot het gebruik maken van de door een dergelijke observatie verkregen onderzoeksgegevens. Contact met de bevoegde autoriteiten voorafgaand aan de grensoverschrijding (telefoon/fax) is ook in dergelijke gevallen van groot belang.

7 Bijzondere aandachtspunten

Luchthaven Schiphol

Een bijzondere situatie is een observatie op dan wel vanaf Schiphol. Hierover heeft de daartoe aangewezen officier van justitie van het Landelijk Parket met het Parket Haarlem (IRC Haarlem) afspraken gemaakt. In het kort komen de afspraken er op neer dat, indien gevraagd wordt door het buitenland om toestemming voor grensoverschrijdende observatie, de daartoe aangewezen officier van justitie van het Landelijk Parket toestemming geeft voor de grensoverschrijdende observatie. De bovengenoemde procedure onder punt 4 is dan *grosso modo* van toepassing. Indien evenwel gevraagd wordt om een 'gewone' observatie (geen voortgezette observatie van een in het buitenland aangevangen observatie) en duidelijk is waar de te observeren subjecten heengaan in Nederland, dan betreft het een observatie van een lokaal OT en is parket Haarlem c.q. het lokale OM verantwoordelijk. Is het niet op voorhand duidelijk waar de te observeren subjecten in Nederland naar toe gaan, dan verleent de daartoe aangewezen officier van justitie van het Landelijk Parket toestemming en wordt een Schengen OT ingezet.²⁶

Levensbedreigende situaties en tactische ondersteuning

Wanneer redelijkerwijs mag worden aangenomen dat vuurwapengeweld tegen de politie of derden dreigt of anderszins de beheersbaarheid van de zaak daartoe noopt – bijvoorbeeld bij een gecontroleerde aflevering van een niet onaanzienlijke hoeveelheid verdovende middelen of als een internationaal gesignaleerde verdachte moet worden aangehouden – kan het genoodzaakt zijn dat gelijktijdig met de inzet van een Schengen OT een arrestatieteam (AT) wordt ingezet. In de gevallen dat nog geen bevoegd lokaal Openbaar Ministerie is aan te wijzen of overdracht aan een lokaal OM niet (tijdig) mogelijk is, zal de officier van justitie van het LP of diens plaatsvervanger daartoe kunnen besluiten.

Grensoverschrijdend aftuisteren (OVC)

Steeds vaker gaan verzoeken om grensoverschrijdende observatie gepaard met een verzoek opnemen vertrouwelijke communicatie (OVC) conform artikel 126l/s Sv. De officier van justitie kan, na van de RC een machtiging te hebben gekregen, aan een Nederlandse opsporingsambtenaar het bevel geven vertrouwelijke communicatie op te nemen met een technisch hulpmiddel. Dit bevel kan niet gegeven worden aan buitenlandse opsporingsambtenaren, zoals wel het geval is bij observatie en infiltratie (zie o.a. artikel 126g lid 9, 126h lid 4 Sv en het Samenwerkingsbesluit bijzondere opsporingsbevoegdheden). Wel kan op grond van artikel 7 lid 2 Besluit technische hulpmiddelen bijzondere opsporingsbevoegdheden door de officier van justitie bepaald worden dat de niet gecertificeerde buitenlandse apparatuur door de Nederlandse opsporingsambtenaar mag worden gebruikt. Voor het 'ophalen' van de informatie dienen derhalve Nederlandse opsporingsambtenaren te worden ingezet (met inachtneming van art. 552 oa lid 4 Sv).

Het laat zich raden dat het vorenstaande inhoudt dat het buitenland in een zo vroeg mogelijk stadium Nederland dient te informeren over het verzoek tot

26 Zie: Samenvatting gesprek GOO van 30 januari 2003 tussen Parket Haarlem en LP. Beschikbaar bij het LIRC.

OVC, aangezien in een te laat stadium niet meer de gewenste voorbereidingen kunnen worden getroffen.

8 Afloopbericht

Van elke in behandeling genomen rechtshulpverzoek tot grensoverschrijdende observatie wordt door de betrokken OT's een afloopbericht opgesteld en binnen drie werkdagen naar het NIC verzonden. Het format voor voornoemd afloopbericht wordt door het NIC aan de betrokken (L)IRC's ter beschikking gesteld.

OVERGANGSRECHT

Deze aanwijzing is geldig vanaf de datum van inwerkingtreding.

4.3 AANWIJZING TOEPASSING OPSPORINGSBEVOEGDHEDEN EN DWANGMIDDELEN TEGEN ADVOCATEN

Categorie:	Opsporing
Rechtskarakter:	Aanwijzing i.d.z.v. artikel 130 lid 4 Wet RO
Afzender:	College van procureurs-generaal
Adresaat:	Hoofden van de Parketten
Registratienummer:	2006A006
Datum vaststelling:	15-05-2006
Datum inwerkingtreding:	01-08-2006
Geldigheidsduur:	01-08-2010
Publicatie in:	<i>Stcrt.</i> 2006, 130, 07-07-2006
Vervallen:	–
Wetsbepalingen:	Onder andere artikel 98, 126aa en 218 Wetboek van Strafvordering
Relevante beleidsregels OM:	Instructie vernietiging geïntercepteerde gesprekken met geheimhouders (2002I003) Aanwijzing opsporingsbevoegdheden (2004A011) (zie <i>Handboek voor de opsporingspraktijk</i>)
Jurisprudentie:	Diverse
Evaluatie:	–
Bijlage(n):	2

Achtergrond

Het verschoningsrecht voor advocaten stelt grenzen aan de reikwijdte van de strafrechtelijke waarheidsvinding. Dat is zowel het geval gedurende het voorbereidend onderzoek als tijdens het onderzoek ter zitting. In het algemeen zal het belang van de waarheidsvinding in strafzaken zelfs moeten wijken voor het door het verschoningsrecht en de geheimhoudingsplicht van de advocaat beschermde belang dat een burger vrijelijk met zijn raadsman kan communiceren.

De wetgever heeft daarom in het Wetboek van Strafvordering (Sv) op verschillende plaatsen het verschoningsrecht gewaarborgd. Daarnaast volgen ook uit de jurisprudentie en uit beleidsregels bijzondere normen die het OM en de onder het gezag van het OM opererende opsporingsambtenaren in acht hebben te nemen wanneer bij de inzet van opsporingsbevoegdheden en dwangmiddelen het verschoningsrecht van een advocaat in beeld komt.

Het feit dat het verschoningsrecht van de advocaat binnen onze rechtsorde een zo prominente plaats inneemt, betekent echter niet dat de advocaat daarom nooit in een opsporingsonderzoek betrokken zou mogen worden. Een voorbeeld is de – overigens hoogst zelden voorkomende – situatie dat een advocaat zijn beroep misbruikt voor het verlenen van juridische hand- en spandiensten aan een criminele organisatie. Dan is het niet zo dat alle mogelijke activiteiten en contacten van een advocaat worden afgedekt door zijn wettelijk verschoningsrecht.

In ieder geval dient het OM steeds omzichtig te werk te gaan bij onderzoeken waarbij een advocaat als verdachte of anderszins in beeld komt, opdat de ge-

heimhoudingsplicht van die advocaat ten opzichte van zijn cliënten gerespecteerd wordt. In die uitzonderlijke gevallen waarin het verschoningsrecht voor de waarheidsvinding mag wijken, moet de inbreuk tot het noodzakelijke minimum beperkt blijven. Uiteraard brengt ook het maatschappelijke belang dat de advocatuur haar publieke rol vrijelijk kan uitoefenen al met zich mee dat aan de beslissing om een advocaat als verdachte aan te merken een grondige afweging ten grondslag moet liggen.

Onderhavige aanwijzing is erop gericht te bevorderen dat het OM bij de toepassing van opsporingsbevoegdheden jegens advocaten steeds zorgvuldige afwegingen maakt en erop toe ziet dat de relevante voorschriften en procedures in acht worden genomen. Met name wordt aandacht geschonken aan de doorzoeking en inbeslagneming en aan het opnemen van telecommunicatie, omdat dat dwangmiddelen zijn die, zoals de praktijk heeft geleerd, in het bijzonder een hoge mate van zorgvuldigheid vergen wanneer ze tegen een advocaat worden toegepast. De hieronder geformuleerde uitgangspunten en suggesties zijn echter mutatis mutandis ook van toepassing op de inzet van andere dwangmiddelen, zoals stelselmatige observatie (126g Sv).

Voor alle duidelijkheid zij opgemerkt dat deze op de opsporing met betrekking tot advocaten toegespitste aanwijzing niet in de plaats treedt van de Instructie vernietiging geïntercepteerde gesprekken met geheimhouders (2002I003; hierna ook: instructie vernietiging). De in die instructie beschreven procedure blijft daarom van toepassing wanneer sprake is van interceptie van communicatie waaraan mogelijk een geheimhouder heeft deelgenomen.

Buiten bespreking blijven die situaties waarin weliswaar dwangmiddelen jegens een advocaat kunnen worden toegepast, maar waarbij het verschoningsrecht normaal gesproken geen rol speelt, zoals bij verdenking van een geweldsmisdrijf in de privésfeer of van rijden onder invloed.

Samenvatting

Deze aanwijzing beschrijft de normen die het OM of de onder het gezag van het OM opererende opsporingsdiensten in acht hebben te nemen bij de toepassing van opsporingsbevoegdheden wanneer (mogelijk) het verschoningsrecht van advocaten in het geding is. In het bijzonder bespreekt de aanwijzing het opnemen van telecommunicatie en de doorzoeking en inbeslagneming bij verdachte advocaten. De bij de toepassing van die dwangmiddelen te doorlopen stappen zijn ter illustratie schematisch uitgewerkt in de twee bijlagen bij deze aanwijzing.

Het verschoningsrecht van advocaten

Het verschoningsrecht in letterlijke zin is vastgelegd in artikel 218 Sv: ‘Van het geven van getuigenis of van het beantwoorden van bepaalde vragen kunnen zich ook verschonen zij die uit hoofde van hun stand, hun beroep of hun ambt tot geheimhouding verplicht zijn, doch alleen omtrent hetgeen waarvan de wetenschap aan hen als zoodanig is toevertrouwd.’ Met het verschoningsrecht wordt beoogd te beschermen het zwaarwegende belang dat eenieder de mogelijkheid heeft om vrijelijk en zonder vrees van openbaarmaking van hetgeen aan de advocaat in diens hoedanigheid wordt toevertrouwd een advocaat te

raadplegen.²⁷ Omdat een louter op het onderzoek ter zitting toegespitst verschoningsrecht betrekkelijk eenvoudig illusoir gemaakt zou kunnen worden door de inzet van dwangmiddelen, geeft Sv op verschillende plaatsen een specifieke regeling die onder verwijzing naar artikel 218 het verschoningsrecht beoogt te waarborgen. Een voorbeeld is artikel 125l Sv inzake het onderzoek in een geautomatiseerd werk. Los van dergelijke specifieke wettelijke regelingen, wordt het verschoningsrecht algemene gelding toegedacht. Volgens de Hoge Raad moet de grondslag van het verschoningsrecht van art. 218 Sv 'worden gezocht in een in Nederland geldend algemeen rechtsbeginsel dat meebrengt dat bij zodanige vertrouwenspersonen [de professioneel verschoningsgerechtigden] het maatschappelijke belang dat de waarheid in rechte aan het licht komt, moet wijken voor het maatschappelijke belang dat een ieder zich vrijelijk en zonder vrees voor openbaarmaking van het besprokene om bijstand en advies tot hen moet kunnen wenden.'²

Aan advocaten komt in ieder geval het verschoningsrecht toe. Het recht strekt zich echter alleen uit tot informatie die een advocaat *in diens hoedanigheid van advocaat* ter kennis is gekomen.³ Dat betekent dat niet alleen privé-contacts van de advocaat buiten het verschoningsrecht vallen, maar ook diens zakelijke bezigheden anders dan als advocaat. Een advocaat heeft bijvoorbeeld geen verschoningsrecht voor zijn activiteiten als trustee, als commissaris van een bedrijf of als directeur van een vennootschap.⁴

Degenen die de advocaat terzijde staan met betrekking tot een kwestie waarover de geheimhoudingsplicht van de advocaat zich uitstrekt, kunnen aanspraak maken op een afgeleid verschoningsrecht, voor zover zij ten behoeve van hun taakvervulling kennis hebben kunnen nemen van bepaalde gegevens en stukken ten aanzien waarvan de plicht tot geheimhouding voor de advocaat geldt. Dat geldt niet alleen voor personeel van het eigen kantoor, zoals secretaresses of medewerkers, maar

ENKELE UITGANGSPUNTEN

In de jurisprudentie komt een aantal algemene uitgangspunten naar voren, die het OM dient te respecteren bij beslissingen aangaande de toepassing van opsporingsmethoden jegens advocaten:

- De verschoningsgerechtigde advocaat bepaalt in beginsel zelf welke toevertrouwde informatie onder zijn geheimhoudingsplicht valt. Zolang op redelijke gronden moet worden aangenomen dat het beroep op het verschoningsrecht terecht is, moet dit worden gehonoreerd.⁶
- Het verschoningsrecht is een recht en geen plicht. Dat betekent dat de advocaat zelf kan beslissen in hoeverre hij van het recht gebruik maakt. Daarbij heeft hij uiteraard rekening te houden met zijn in het tuchtrecht en het strafrecht (art. 272 Sr) vastgelegde geheimhoudingsplicht.
- Zelfs al geeft de cliënt toestemming tot doorbreking van de geheimhouding, dan nog heeft de advocaat een eigen afweging te maken in hoeverre hij een beroep doet op zijn verschoningsrecht.⁷
- Het verschoningsrecht is niet absoluut. Volgens de Hoge Raad laten zich zeer uitzonderlijke omstandigheden denken waarin de waarheidsvinding moet

27 HR 29 maart 1994, NJ 1994, 552.

prevaleren boven het verschoningsrecht.²⁸ Het enkele feit dat een advocaat verdachte is, betekent echter nog niet dat sprake is van een uitzonderlijke situatie als bedoeld in de uitspraak van de Hoge Raad. Als een dergelijke uitzondering die de doorbreking van het verschoningsrecht rechtvaardigt, is aangemerkt de situatie dat de advocaat ervan verdacht werd betrokken te zijn bij een groot-scheepse fraude waarbij hij misbruik zou hebben gemaakt van de bijzondere positie die zijn professe met zich meebrengt.²⁹ Een ander voorbeeld is een zaak waarin de advocaat ervan werd verdacht dat hij met zijn cliënt getuigen probeerde te beïnvloeden.³⁰

- Ook wanneer van een dergelijke uitzonderingssituatie sprake is, mag de inbreuk niet verder gaan dan strikt nodig is voor het aan het licht brengen van de waarheid van het desbetreffende feit.³¹ Daarbij dient het OM rekening te houden met belangen van andere, niet bij het strafbare feit betrokken derden, in het bijzonder de cliënten van de advocaat in kwestie.

Uit het voorgaande volgt dat de toepassing van opsporingsbevoegdheden en dwangmiddelen tegen advocaten een hoge mate van zorgvuldigheid vergt. Daar komt bij dat door de vele in acht te nemen waarborgen het denkbaar is dat de toegepaste opsporingsmethoden minder resultaat opleveren dan wanneer deze worden toegepast in een situatie waarin geen verschoningsgerechtigden in beeld zijn. Dat betekent geenszins dat het OM nooit zou mogen overgaan tot het toepassen van dwangmiddelen jegens advocaten. Wel zullen in die gevallen waarin het verschoningsrecht (mogelijk) in beeld is, de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit extra gewicht in de schaal leggen bij de door het OM te maken afwegingen.

Interne procedure

Onderzoeken naar mogelijke door advocaten in de context van hun beroepsuitoefening gepleegde strafbare feiten zijn per definitie gevoelige zaken. Dat betekent dat de betrokken officier (al dan niet via zijn of haar teamhoofd) de parketleiding over de start en de voortgang van het onderzoek dient te informeren, opdat deze in staat wordt gesteld toezicht te houden op de behandeling van de zaak. De parketleiding zal vooraf toestemming moeten geven voordat dwangmiddelen worden toegepast, die een inbreuk op het verschoningsrecht van een advocaat met zich mee kunnen brengen.

Doorzoeking en inbeslagneming

De bijzondere status van de advocaat als verschoningsgerechtigde bij de strafvorderlijke doorzoeking en inbeslagneming wordt tot uitdrukking gebracht in de twee leden van artikel 98 Sv:³²

1. *Bij personen met bevoegdheid tot verschooning als bedoeld bij artikel 218, worden, tenzij met hunnen toestemming, niet in beslag genomen brieven of andere geschriften, tot welke hun plicht tot geheimhouding zich uitstrekt.*
2. *Een doorzoeking vindt bij zodanige personen, tenzij met hun toestemming, al-*

28 HR 1 maart 1985, NJ 1986, 173.

29 HR 24 januari 2006, LJN AU4666.

30 HR 29 maart 1994, 537.

31 HR 29 maart 1994, NJ 1994, 552; HR 12 februari 2002, NJ 2002, 440.

32 HR 12 februari 2002, NJ 2002, 439.

leen plaats voor zover het zonder schending van het stands-, beroeps- of ambtsgeheim kan geschieden, en strekt zich niet uit tot andere brieven of geschriften dan die welke het voorwerp van het strafbare feit uitmaken of tot het begaan daarvan gediend hebben.'

Een andere uitzondering die de wet voor verschoningsgerechtigden maakt, is dat hun kantoor in beginsel niet door de officier van justitie kan worden doorzocht. Alleen de rechter-commissaris kan het kantoor of de woning van een advocaat (laten) doorzoeken (art. 96c lid 1 en 110 Sv). Alleen bij dringende noodzakelijkheid kan de officier van justitie zelf doorzoeken, maar in dat geval is nog altijd een machtiging van de rechter-commissaris vereist (art. 97 leden 1 en 2 Sv). Dat betekent dat een deel van het hieronder besprokene formeel voor rekening komt van de rechter-commissaris. Dat laat echter onverlet dat de officier van justitie in adviserende en faciliterende zin een belangrijke rol kan spelen bij de uitvoering van de doorzoeking.

De vier fasen

Bij de doorzoeking en inbeslagneming op het kantoor of in de woning van een advocaat zijn vier fasen te onderscheiden.³³

1. de voorbereiding;
2. de uitvoering van de doorzoeking;
3. beslissingen omtrent inbeslagneming;
4. eventuele toetsing door de rechter achteraf.

Ad 1. De voorbereiding

De deken van de plaatselijke orde van advocaten wordt uitgenodigd om bij de doorzoeking op een advocatenkantoor aanwezig te zijn om te bevorderen dat de regels van het verschoningsrecht in acht worden genomen. Omdat de aanwezigheid van de deken de zorgvuldigheid van de doorzoeking bevordert en eventuele geschillen ter plekke of achteraf kan helpen voorkomen, dient slechts een doorzoeking buiten de aanwezigheid van de deken plaats te vinden indien de situatie zo is dat de komst van de deken niet kan worden afgewacht. Wanneer de omstandigheden zich daarvoor lenen, is het een optie om de deken van tevoren te informeren over het feit dat op de betreffende dag bij een (nader bekend te maken) advocaat in zijn arrondissement gezocht zal worden, om de aanwezigheid van de deken (of diens vervanger) te bevorderen.

Omdat een doorzoeking op een advocatenkantoor een grote mate van omzichtigheid vergt, is het zaak dat de uitvoerende opsporingsambtenaren vooraf goed worden geïnstrueerd. In dat verband is het belangrijk dat zo precies mogelijk (bijvoorbeeld aan de hand van dossiernummers) wordt aangegeven naar welke voorwerpen wordt gezocht. Men moet er rekening mee houden dat oudere stukken bij een derde ter archivering kunnen zijn opgeslagen.

Ad 2. De uitvoering van de doorzoeking

De doorzoeking moet zo geschieden dat de geheimhouding gewaarborgd is van gegevens met betrekking tot die cliënten van de advocaat die niets te maken hebben met het onderhavige strafrechtelijke onderzoek. Dat geldt evenzeer voor de cliënten van eventuele kantoorgenoten van betrokken advocaat.

33 HR 2 oktober 1990, NJ 1991, 124.

Meer in het algemeen moet de doorzoeking zo gestalte krijgen dat de werkzaamheden op het betreffende advocatenkantoor zo min mogelijk hinder ondervinden. In de rechtspraak zijn de eisen geformuleerd dat 'het zoeken gericht dient te geschieden, dat wil zeggen met mededeling vooraf van een duidelijke concrete omschrijving van de aard van de gezochte bescheiden' en 'dat alleen mag worden gezocht op plaatsen ten aanzien waarvan sterke aanwijzingen of vermoedens bestaan dat zich aldaar bescheiden bevinden die voorwerpen van het strafbare feit zijn waarop het onderzoek betrekking heeft dan wel tot het begaan van dit feit hebben gediend of die de advocaat anders dan als advocaat onder zich heeft'.³⁴ Het enkele feit dat een doorzoeking plaatsvindt, kan het imago van de betrokken advocaat en/of zijn kantoor schaden. De actie dient daarom met zo min mogelijk publiek vertoon te worden uitgevoerd.

Ad 3. Beslissingen omtrent inbeslagneming

Artikel 98 Sv spreekt van 'brieven of geschriften' die niet zonder meer in beslag kunnen worden genomen. Daaronder vallen ook disks en overige gegevensdragers die op eenvoudige wijze leesbaar zijn te maken. Op alle andere voorwerpen is het bijzondere regime van art. 98 Sv niet van toepassing.

Met betrekking tot eventueel in beslag te nemen voorwerpen kunnen zich de volgende drie situaties voordoen:

- a. De advocaat geeft toestemming voor de inbeslagneming/doorzoeking, omdat hij van oordeel is dat het verschoningsrecht zich niet uitstrekt over de betreffende brieven of andere geschriften. In dat geval gelden de algemene regels voor inbeslagneming. Het strekt tot aanbeveling de toestemming van de advocaat expliciet vast te leggen.
- b. Geen toestemming is vereist voor de inbeslagneming van die brieven of andere geschriften die 'het voorwerp van strafbare feiten uitmaken of tot het begaan daarvan hebben gediend'. Als voorbeeld worden in de literatuur genoemd gedatedateerde documenten, vervalste stukken en afpersingsbrieven. Het document moet een zelfstandige betekenis gespeeld hebben bij het strafbare feit om tot de *corpora et instrumenta delicta* te behoren. Niet genoeg is dat het document als bewijs van het feit kan dienen. Het is primair aan de advocaat om te beoordelen of iets 'voorwerp van strafbare feiten' uitmaakt. Wanneer deze zich op het standpunt stelt dat zulks niet het geval is en dat kennisneming zou leiden tot schending van het beroepsgeheim, dient dit standpunt door politie en justitie te worden geëerbiedigd, tenzij redelijkerwijze geen twijfel erover kan bestaan dat dit standpunt onjuist is.³⁵
- c. De derde situatie is die waarin sprake is van een zeer uitzonderlijke omstandigheid die doorbreking van het verschoningsrecht rechtvaardigt.³⁶ In dat geval is het niet meer aan de advocaat om aan te geven welke stukken voor inbeslagneming in aanmerking komen. Het is de rechter-commissaris die – bij voorkeur in overleg met de deken van de orde van advocaten – bepaalt of bepaalde stukken kunnen dienen om de waarheid aan het licht te brengen.

De bescherming van documenten die onder de geheimhoudingsplicht van de advocaat vallen, is niet gekoppeld aan de plaats waar ze zich bevinden. Dat betekent dat de bijzondere waarborgen met betrekking tot het verschonings-

34 HR 30 november 1999, NJ 2002, 438 en HR 14 juni 2005, LJN AT4418.

35 HR 30 november 1999, NJ 2002, 438.

36 HR 18 juni 2002, LJN AD5297.

recht ook van toepassing zijn wanneer bij een doorzoeking bij een niet-advocaat stukken worden aangetroffen die mogelijk onder het verschoningsrecht vallen. Dat geldt in ieder geval voor correspondentie gericht aan, of afkomstig van een advocaat, maar bijvoorbeeld ook documenten waarop 'vertrouwelijk' of 'persoonlijk' staat vermeld, dienen met het oog op de bescherming van een mogelijk van toepassing zijnd verschoningsrecht omzichtig te worden behandeld.

Ad 4. Eventuele toetsing door de rechter

Wanneer een voorwerp in beslag wordt genomen en de advocaat of de deken zich op het standpunt stelt dat zulks onterecht is omdat het voorwerp onder het verschoningsrecht valt, is het raadzaam de rechter-commissaris te verzoeken het voorwerp verzegeld te laten opbergen en de advocaat een termijn te stellen waarbinnen hij tegen de inbeslagneming kan opkomen. Aldus krijgt de advocaat de mogelijkheid om via de beklagprocedure ex artikel 552a Sv door de rechtbank te laten toetsen of inbeslagneming in casu geoorloofd is. Dat laat echter onverlet dat het OM de rechter-commissaris kan verzoeken van verzegeling af te zien, wanneer het opsporingsbelang vergt dat met spoed kennis wordt genomen van de inhoud van het voorwerp.

Opnemen gesprekken³⁷

Bescherming van gesprekken tussen advocaat en cliënt

Verschillende bepalingen in Sv maken het mogelijk dat ten behoeve van de opsporing (tele)communicatie wordt opgenomen of dat gegevens met betrekking tot die communicatie worden vergaard. Het onderstaande richt zich primair op artikel 126m Sv (opnemen telecommunicatie), maar wat hieronder daarover wordt opgemerkt is mutatis mutandis ook van toepassing op de andere bijzondere opsporingsbevoegdheden uit Boek I, Titel IVA en V, Sv, zoals direct af luisteren en observatie. Het belangrijke verschil tussen deze 'heimelijke' dwangmiddelen en de hiervoor besproken inbeslagneming is dat de verdachte advocaat geen weet heeft van de toepassing van het dwangmiddel en daarom niet in staat is om zelf op te komen voor zijn verschoningsrecht. Daarmee komt een grotere verantwoordelijkheid bij de officier van justitie te liggen.

Artikel 126m lid 1 Sv biedt de officier van justitie de bevoegdheid te bevelen dat telecommunicatie wordt opgenomen met een technisch hulpmiddel. De wetgever heeft er voor gekozen advocaten niet stelselmatig van de toepassing van art. 126m Sv te vrijwaren. In theorie is het dus mogelijk dat in het kader van de opsporing een inkomend of uitgaand gesprek van een advocaat wordt opgenomen en in een procesverbaal wordt vastgelegd, mits voldaan wordt aan de algemene vereisten dat sprake is van 'verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, dat gezien zijn aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert' en het onderzoek de toepassing van het dwangmiddel dringend vordert.

De wet biedt echter een tweeledige bescherming aan de communicatie tussen een advocaat en zijn cliënten. Allereerst bepaalt artikel 126aa, tweede lid, Sv dat processen-verbaal of opnames van mededelingen die onder het verscho-

37 HR 14 juni 2005, LJN AT4418.

ningsrecht van de advocaat vallen, moeten worden vernietigd. Voorts mogen processen-verbaal die aan of door een advocaat gedane mededelingen bevatten, die niet onder het verschoningsrecht vallen, alleen dan aan de processtukken worden toegevoegd wanneer de rechter-commissaris daar een machtiging voor heeft gegeven (art. 126aa, tweede lid, laatste volzin, Sv.).

Het *Besluit bewaren en vernietigen niet-gevoegde stukken* (Stb. 1999, 548; hierna: het Besluit) geeft de in de tweede volzin van het tweede lid van artikel 126aa Sv genoemde nadere voorschriften. In aanvulling op het Besluit is ook de *Instructie vernietiging geïntercepteerde gesprekken met geheimhouders* (20021003; hierna: de Instructie Vernietiging) voor de praktijk van belang.

Niet opnemen, tenzij...

Voor de praktische afhandeling van de opnames van gesprekken waaraan een advocaat heeft deelgenomen maakt het geen verschil of de machtiging zich richtte op een verdachte advocaat of op een niet-verschoningsgerechtigde. Dat verschil doet zich echter wel voor bij de beantwoording van de voorvraag of een machtiging moet worden gevraagd. Wanneer overwogen wordt om gesprekken van een verdachte advocaat op te nemen, spelen namelijk niet alleen de gebruikelijke afwegingen van rechtmatigheid, proportionaliteit en subsidiariteit een rol, maar moet men er tevens op voorhand rekening mee houden dat een zeer groot deel van de opnamen vernietigd zal worden en dat de bijbehorende procesbewaking de nodige extra capaciteit en zorgvuldigheid zal vergen. Ook daarom zal het slechts in zeer uitzonderlijke gevallen gepast zijn dat wordt overgegaan tot het opnemen van gesprekken van een verdachte advocaat.

De rol van de officier van justitie

De officier van justitie vervult een spilfunctie bij de bescherming van het verschoningsrecht. Volgens artikel 4 van het Besluit moet 'de opsporingsambtenaar die door de uitoefening van een van de bevoegdheden, genoemd in Titel IVa tot en met Va Sv, kennisneemt van mededelingen waarvan hij weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat deze zijn gedaan door of aan een geheimhouder', daarvan de officier van justitie in kennis stellen.³⁸ De officier van justitie moet vervolgens, na het oordeel van de deken daarover te hebben ingewonnen, beslissen of het gesprek hoogstwaarschijnlijk onder het verschoningsrecht valt van een advocaat die aan het gesprek deel heeft genomen. Om die beslissing te kunnen nemen moet de officier kennis kunnen nemen van (een deel) van de inhoud van de communicatie. Deze moet daarom door de opsporingsambtenaar zo ver worden uitgewerkt als noodzakelijk is om de officier in staat te stellen zijn wettelijke taak uit te voeren. Gelet op de ratio van de wet moet de communicatie niet verder worden uitgewerkt dan strikt noodzakelijk is.³⁹ Wanneer de officier op basis van het verwerkte deel niet in staat is zich een oordeel te vormen, kan hij bevelen dat de communicatie verder wordt uitgewerkt.

38 Zie ook de regeling van artikel 126b en c inzake de doorzoeking in het kader van het strafrechtelijk financieel onderzoek.

39 Zie ook de bij deze aanwijzing gevoegde schematische weergave.

Beoordeling van de opgenomen gesprekken

De beoordeling van de verwerkte communicatie kan tot de volgende uitkomsten leiden in het geval dat de betreffende advocaat verdachte is.

- a. De mededelingen vallen onder het verschoningsrecht en moeten vernietigd worden;
- b. De mededelingen vallen (mogelijk) niet onder het verschoningsrecht.

Ad a. Indien de officier van justitie van oordeel is dat de betreffende mededelingen door het verschoningsrecht van een advocaat worden bestreken, beveelt hij terstond de vernietiging van de processen-verbaal en andere voorwerpen, voor zover zij deze mededelingen behelzen (art. 4, tweede lid *Besluit*). De vernietiging dient zo te geschieden dat de betreffende gegevens niet meer kenbaar zijn (zie art. 5 *Besluit*; en zie voor de interne verantwoordingsprocedure m.b.t. de vernietiging de punten 6-13 van de *Instructie Vernietiging*).

NB. Er bestaat geen ruimte om de aldus verkregen informatie te gebruiken ten behoeve van de opsporing.

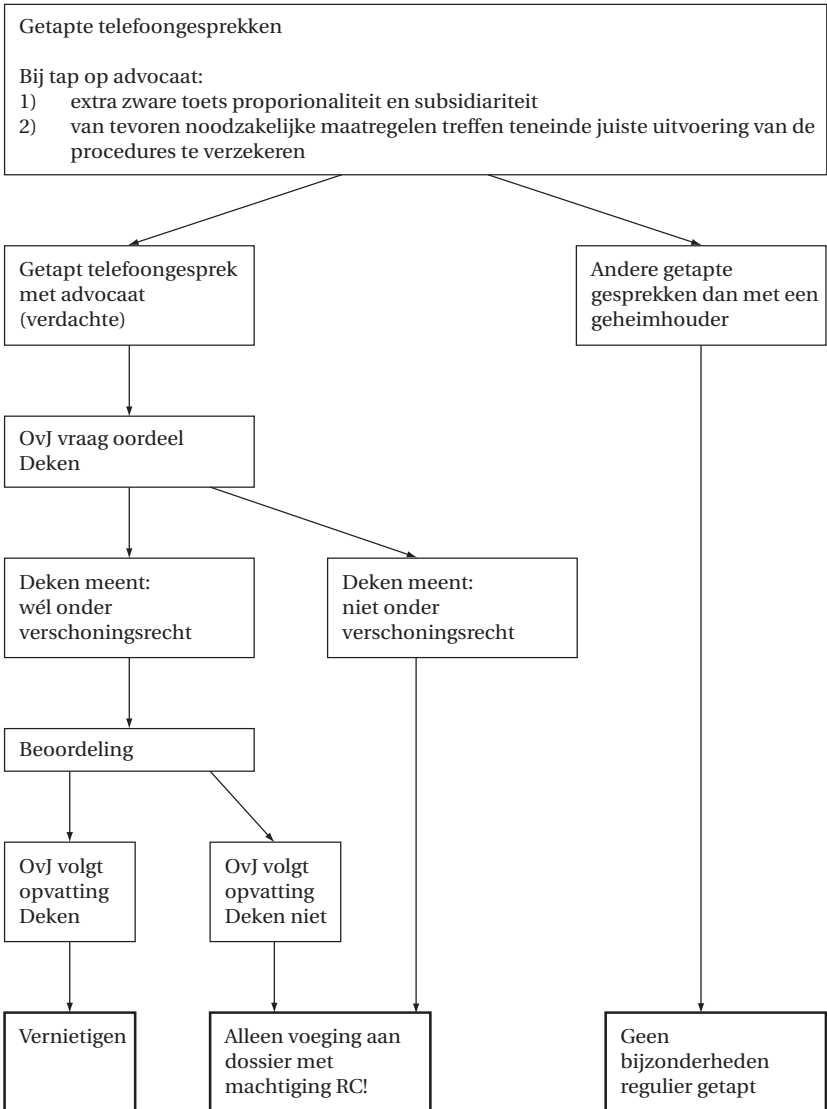
Ad b. Indien de mededelingen zijn gedaan door of aan een advocaat die als verdachte is aangemerkt, wint de officier het oordeel in van de deken. (art. 4, derde lid *Besluit*) Als de deken van oordeel is dat de mededelingen onder het verschoningsrecht vallen en de officier legt zich daarbij neer, dan geeft hij alsnog opdracht tot vernietiging. Wanneer de officier besluit af te wijken van het oordeel van de deken, wordt dit besluit met redenen omkleed. (art. 4, derde lid *Besluit*). In dat geval (en ook in het geval de deken met de officier van oordeel is dat het verschoningsrecht op de betrokken communicatie niet van toepassing is) worden het proces-verbaal en de onderliggende gegevensdragers bewaard conform de regeling van art. 126 cc Sv en de uitwerking daarvan in het *Besluit*.

De officier van justitie behoeft een machtiging van de rechter-commissaris wanneer hij aan de processtukken met toepassing van de bevoegdheid van artikel 126m Sv verkregen gegevens wil toevoegen, die zijns inziens niet door de geheimhoudingsplicht van de advocaat worden bestreken (art. 126aa, lid 2, laatste volzin, Sv).

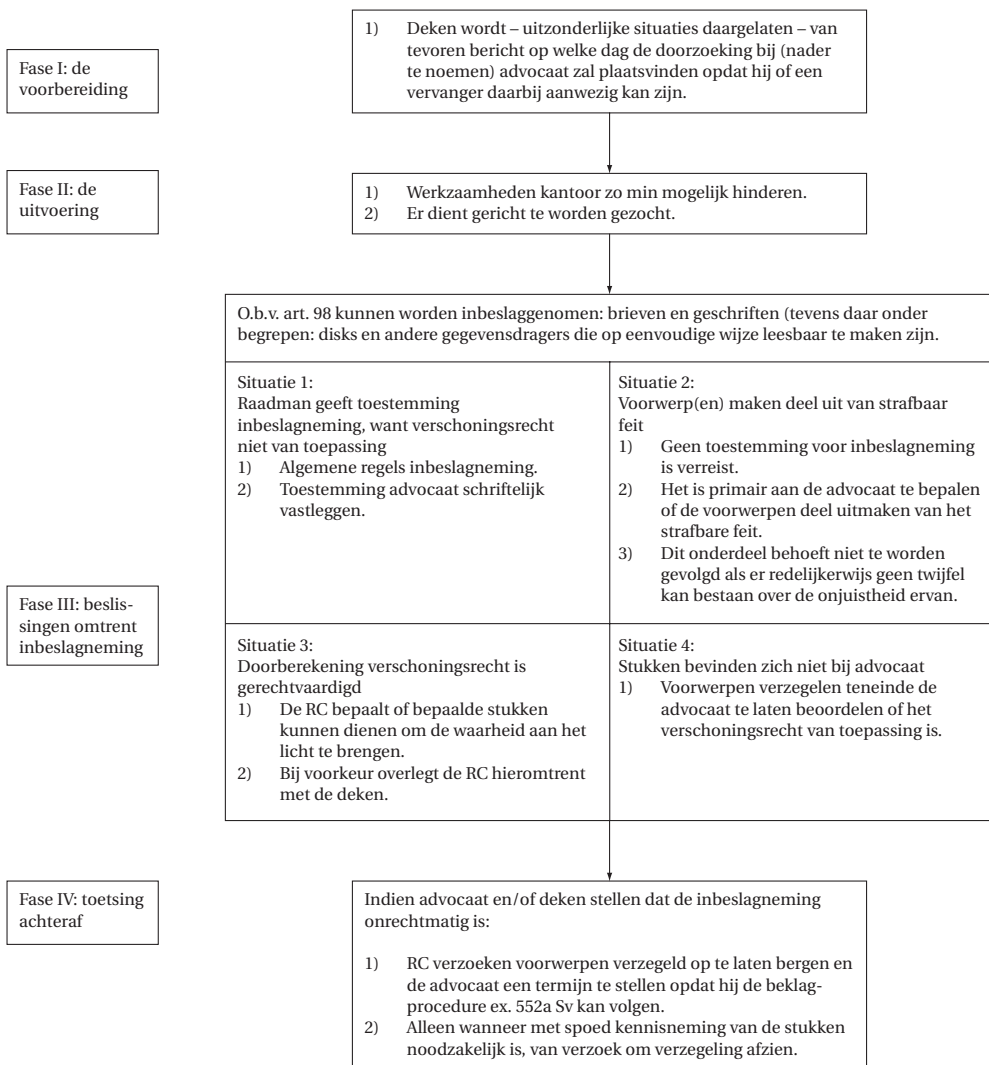
Overgangsrecht

Deze aanwijzing is geldig vanaf de datum van inwerkingtreding.

BIJLAGE 1 – SCHEMA TELEFOONTAP

BIJLAGE 2 – SCHEMA DOORZOEKING BIJ ADVOCATEN

4.4 AANWIJZING GEGEVENSVERSTREKKING FINANCIËLE DIENSTVERLENERS

Categorie:	Informatieverstrekking
Rechtskarakter:	Aanwijzing i.d.z.v. art. 130 lid 4 Wet RO
Afzender:	College van procureurs-generaal
Adressaat:	Hoofden van parketten
Registratienummer:	2004A002
Datum vaststelling:	09-03-2004
Datum inwerkingtreding:	01-06-2004
Geldigheidsduur:	01-06-2008
Publicatie Stcrt.:	2004, 95
Vervallen:	Aanwijzing vrijwillige medewerking banken bij onderzoeken (1999A011) en aanwijzing optreden bij banken in het kader van justitiële onderzoeken (2000A004)
Wetsbepalingen:	Art. 96a, 105, 126a, 126nc, 126uc 126nd, 126ud, 126ne, 126ue, 126nf, 126uf Sv en Bijzondere wetten zoals art. 18 Wet op de economische delicten (WED) en art. 81 Algemene wet inzake rijksbelastingen (AWR)
Relevante beleidsregels OM:	–
Jurisprudentie:	–
Bijlage(n):	17
Evaluatie:	Twee jaar na inwerkingtreding

ACHTERGROND

In het kader van de bestrijding van criminaliteit hebben de opsporings- en vervolgingsinstanties soms behoefte aan voorwerpen of gegevens, die zich bij financiële dienstverleners bevinden. Het Wetboek van Strafvordering en diverse bijzondere wetten geven een aantal mogelijkheden voor het vorderen van de uitlevering van voorwerpen en de inzage in, of de verstrekking van gegevens.

De Wet vorderen gegevens financiële sector (Stb. 2004, 109) maakt onderdeel uit van het pakket aan wetgevende maatregelen ter vergroting van de mogelijkheden tot opsporing van terroristische misdrijven. De wet strekt bovendien mede tot uitvoering van het op 16 oktober 2001 tot stand gekomen protocol bij de Overeenkomst betreffende de wederzijdse rechtshulp in strafzaken tussen de Lid-Staten van de Europese Unie, dat tot doel heeft de regels inzake de wederzijdse rechtshulp in strafzaken tussen de lidstaten van de Europese Unie te verbeteren, met het oog op bestrijding van de criminaliteit, in het bijzonder de georganiseerde criminaliteit, het witwassen en de financiële criminaliteit. De artikelen 1, 2 en 3 van het protocol bij het EU-rechtshulpverdrag houden in dat iedere lidstaat moet kunnen voldoen aan het verzoek van een andere lidstaat tot het verkrijgen van bepaalde gegevens over rekeningen, rekeningnummers en financiële transacties van een natuurlijke persoon of rechtspersoon tegen wie een strafrechtelijk onderzoek is ingesteld. Voor de uitvoering van het protocol is het nodig te komen tot bevoegdheden voor de justitiële autoriteiten tot het vorderen

ren van gegevens bij instellingen in de financiële sector, omfattende een plicht van deze instellingen deze gegevens te verstrekken. Het Wetboek van Strafvordering bevatte geen hierop toegesneden bevoegdheden. Ook het op vrijwillige basis verstrekken van gegevens op basis van de Wet bescherming persoonsgegevens (WBP) voorziet niet in een toereikende regeling. Met de inwerkingtreding van de Wet vorderen gegevens financiële sector wordt uitvoering gegeven aan het protocol op een wijze die zo goed mogelijk tegemoet komt aan de nationale opsporingsbelangen en die zo goed mogelijk past binnen de nationale wetgeving.

SAMENVATTING

Deze aanwijzing regelt het optreden bij financiële dienstverleners in het kader van justitiële onderzoeken, inhoudende een beschrijving van de procedure voor een snelle en zo min mogelijk belastende afdoening van vorderingen in het kader van een gerechtelijk vooronderzoek (gvo, art. 105 Sv), strafrechtelijk financieel onderzoek (sfo, art. 126a Sv) alsmede art. 96a Sv (bevel uitlevering voorwerpen), 126nc/uc Sv (identificerende gegevens), 126 nd/ud Sv (andere gegevens), 126ne/ue Sv (toekomstige gegevens), 126nf/uf Sv (gevoelige gegevens) en diverse bijzondere wetten (art. 18 WED en 81 AWR).

Voorts regelt zij de vergoeding van kosten van uitlevering van voorwerpen en verstrekking van gegevens.

1 STRAFVORDERING

1.1 Begripsbepaling

1.1.1 GEGEVENS, OPGESLAGEN EN VASTGELEGD

Gegevens zijn iedere weergave van feiten, begrippen of instructies, geschikt voor overdracht, interpretatie of verwerking door personen of systemen. Gegevens moeten zijn weergegeven, opgeslagen of vastgelegd op een permanente of semi-permanente gegevensdrager (bijvoorbeeld op schrift, op microfiche, tape, diskette, cd-rom, werkgeheugen).

1.1.2 BEWERKEN VAN GEGEVENS

De (nieuwe) wettelijke bepalingen geven geen bevoegdheid om te bevelen om gegevens te bewerken. Onder bewerken van gegevens wordt verstaan het analyseren, vergelijken of combineren van gegevens om een nieuw gegeven te verkrijgen. Onder bewerken is niet te verstaan het selecteren van een gegeven uit een verzameling van gegevens of het ontsleutelen van gegevens. Deze activiteiten dient de financiële dienstverlener dus op basis van de vordering te verrichten.

1.1.3 IDENTIFICERENDE GEGEVENS

Onder identificerende gegevens wordt verstaan:

- a. naam-, adres-, woonplaats en postadres;
- b. geboortedatum en geslacht;
- c. rekeningnummers en andere administratieve kenmerken;
- d. in geval van een rechtspersoon, in plaats van de gegevens, bedoeld in a en b: rechtsvorm en vestigingsplaats.

1.1.4 FINANCIËLE DIENSTVERLENERS

Hieronder zijn begrepen de volgende financiële instellingen: kredietinstellingen, effecteninstellingen, beleggingsinstellingen, wisselkantoren, verzekeringsbedrijven (waaronder assurantietussenpersonen) en pensioenbedrijven.

Het betreft de instellingen die vallen onder het toezicht dat geregeld is in de financiële toezichtswetten (Wet toezicht kredietwezen 1992, Wet toezicht beleggingsinstellingen, de Wet toezicht effectenverkeer 1995, Wet toezicht verzekeringsbedrijf 1993, Wet toezicht natura-uitvaartverzekeringsbedrijf). Daarnaast betreft het de instellingen die vallen onder de Wet inzake de geldtransactiekantoren, de Pensioen- en Spaarfondsenwet en de Wet assurantiebemiddelingsbedrijf.

1.2 Bevoegdheden

Met de inwerkingtreding van de Wet vorderen gegevens financiële sector van 19 maart 2004 (Stb. 2004, 109) op 1 juni 2004 zijn de nieuwe artikelen 126nc t/m 126nf en 126uc t/m 126uf in het Wetboek van Strafvordering in werking getreden.

Indien met toepassing van deze bevoegdheden tot het vorderen van gegevens kan worden volstaan, zal geen gebruik meer mogen worden gemaakt van de bevoegdheden tot het bevelen van de uitlevering van voorwerpen.

1.2.1 BEVOEGDHEDEN VAN DE OPSPORINGSAMBTENAAR⁴⁰

Vorderen identificerende gegevens

De artikelen 126nc resp. 126uc Sv bieden een zelfstandige bevoegdheid aan de opsporingsambtenaar om:

- in geval van verdenking van een misdrijf van een ieder die beroeps- of bedrijfsmatig een financiële dienst verleent te vorderen bepaalde opgeslagen of vastgelegde identificerende gegevens van een persoon te verstrekken; en
- in geval als bedoeld in artikel 126o Sv (verdenking van misdrijven beraamd of gepleegd in georganiseerd verband) van een ieder die beroeps- of bedrijfsmatig een financiële dienst verleent te vorderen bepaalde opgeslagen of vastgelegde identificerende gegevens van een persoon te verstrekken.

Strafrechtelijk financieel onderzoek

De opsporingsambtenaar kan op grond van art. 126a Sv in het kader van het strafrechtelijk financieel onderzoek (SFO) aan een ieder bevelen hem op de eerste vordering: a) opgave te doen of inzage of afschrift te geven van bescheiden of gegevens; b) op te geven of, en zo ja welke, vermogensbestanddelen hij onder zich heeft of heeft gehad, welke toebehoren of hebben toebehoord aan degene tegen wie het onderzoek is gericht, ten einde inzicht te verkrijgen in de vermogenspositie van degene tegen wie het onderzoek is gericht. Binnen het SFO geldt de regeling van art. 126a Sv

40 Naast de opsporingsambtenaar beschikt uiteraard ook de officier van justitie over dezelfde bevoegdheden.

als een *lex specialis*, die vóór de algemene regeling van art. 126nc/126uc Sv gaat.

Bijzondere wetten

Op grond van bijzondere wetten kunnen opsporingsambtenaren uitlevering van voorwerpen en inzage in gegevens vorderen. Te denken valt hierbij aan de artikel 81 AWR en art. 18 WED.

Bevel uitlevering van voorwerpen

Op grond van art. 96a Sv kan de opsporingsambtenaar in geval van verdenking van een misdrijf als omschreven in art. 67, eerste lid Sv, een persoon die redelijkerwijs moet worden vermoed houder te zijn van een voor inbeslagneming vatbaar voorwerp bevelen dit ter inbeslagneming uit te leveren.

1.2.2 BEVOEGDHEDEN VAN DE OFFICIER VAN JUSTITIE EN/OF DE RECHTER-COMMISSARIS

Andere dan identificerende gegevens

Op grond van artikel 126nd en 126ud Sv kan in geval van verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid Sv of in een geval als bedoeld in artikel 126o, eerste lid Sv (georganiseerd verband) de officier van justitie vorderen in het belang van het onderzoek andere dan identificerende gegevens te verstrekken. In geval van een ander strafbaar feit dan omschreven in art. 67, eerste lid Sv kan de officier van justitie in het belang van het onderzoek deze vordering slechts doen met voorafgaande schriftelijke machtiging van de rechter-commissaris.

Toekomstige gegevens

De artikelen 126ne en 126ue Sv geven de officier van justitie de bevoegdheid om te bepalen dat de vordering om gegevens te verstrekken betrekking kan hebben op gegevens die eerst na het tijdstip van de vordering worden verwerkt. De periode waarover deze vordering zich uitstrekt is maximaal vier weken. In de vordering kan de officier van justitie bepalen dat indien het onderzoek dit dringend vordert, de gegevens binnen een bepaalde termijn na verwerking, dan wel direct na verwerking moeten worden verstrekt. De officier van justitie behoeft hiervoor een voorafgaande schriftelijke machtiging van de rechter-commissaris.

Gevoelige gegevens

In geval van een verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid Sv, dat gezien zijn aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert of in een geval als bedoeld in artikel 126o, eerste lid Sv (georganiseerd verband), kan de officier van justitie, indien het belang van het onderzoek dit dringend vordert, gevoelige gegevens vorderen. Dit kan slechts met voorafgaande machtiging van de rechter-commissaris (art. 126nf/uf Sv).

Bevel tot uitlevering van voorwerpen

Op grond van art. 105 Sv kan de rechter-commissaris ambtshalve, of op vordering van de officier van justitie, bevelen dat hij die redelijkerwijs moet

worden vermoed houder te zijn van een voor inbeslagneming vatbaar voorwerp, dit ter inbeslagneming aan hem zal uitleveren.

1.3 Procedure

1.3.1 ALGEMENE BEPALINGEN

- a. De (buitengewone) opsporingsambtenaren en de officier van justitie dienen te handelen conform de procedure in deze Aanwijzing.
- b. Indien de wet bepaalt dat de officier van justitie voor bepaalde handelingen over een machtiging van de rechter-commissaris dient te beschikken, zal de officier van justitie in de vordering verklaren dat deze machtiging is verkregen. De financiële dienstverlener toetst niet of deze machtiging daadwerkelijk aanwezig is.
- c. Bij het aanwenden van de bevoegdheden zullen steeds de algemene beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit in acht moeten worden genomen. Mede gezien het feit dat het optreden van justitie, politie en bijzondere opsporingsdiensten, gelet op de aard van de bedrijfsvoering, nadelige gevolgen kan hebben voor de bevroegde financiële dienstverlener, dient men rekening te houden met de bedrijfsvoering en de mogelijke gevolgen voor die financiële dienstverlener.
- d. Degene tot wie de hier bedoelde vordering of het hier bedoelde bevel is gericht neemt in het belang van het onderzoek geheimhouding in acht omtrent al hetgeen hem terzake van de vordering bekend is (art. 126bb lid 5 Sv).

1.3.2 UITLEVERING VOORWERPEN, VORDERING VERSTREKKEN IDENTIFICERENDE, ANDERE OF GEVOELIGE GEGEVENS

- a. Voordat de vordering wordt gedaan vindt overleg plaats tussen de opsporingsambtenaar en de voor de betrokken financiële dienstverlener opgegeven contactpersoon⁴¹ over de wijze waarop aan de vordering zal worden voldaan en de plaats waar gegevens dan wel voorwerpen verstrekt zullen worden. Indien de vordering zich uitstrekt tot de originele documenten zal de financiële dienstverlener in de gelegenheid worden gesteld om vooraf van deze documenten kopieën te vervaardigen. De OvJ kan bepalen dat, indien het belang van het opsporingsonderzoek zich daartegen verzet, zulks pas zal kunnen geschieden op een zodanig moment dat dit het opsporingsonderzoek niet belemmert.
- b. In geval van een vordering verstrekking identificerende gegevens zoals neergelegd in art. 126nc/uc Sv, en in geval van de vorderingen op grond van de bijzondere wetten, toetst de hulpofficier van justitie de voorgenomen vordering op proportionaliteit en subsidiariteit. Hierna wordt de vordering schriftelijk gedaan door de hulpofficier van justitie via de infodesk.⁴² Vervolgens maakt de opsporingsambtenaar proces-verbaal op van de gedane vordering. In het terzake opgemaakte proces-verbaal vermeldt hij

41 De naam van de contactpersoon wordt vermeld op een lijst die door BOOM wordt bijgehouden en verspreid. De lijst is aldaar opvraagbaar.

42 Indien geen infodesk of vergelijkbare informatieafdeling aanwezig is, wordt de door de hulpofficier van justitie opgemaakte vordering rechtstreeks door de opsporingsambtenaar gedaan aan de financiële dienstverlener. In een aantal gevallen zal het hoofd infodesk tevens hulpofficier van justitie zijn.

VOORBEELDFORMULIER

wat het belang voor het opsporingsonderzoek is om gegevens te vorderen van *deze* financiële dienstverlener.⁴³

Bij de overige categorieën gegevens als bedoeld in de Wet vorderen gegevens financiële sector en in de gevallen als bedoeld in art. 96a Sv en art. 126a Sv wordt de vordering schriftelijk door de officier van justitie gedaan.

- c. De vordering dient zoveel mogelijk geconcretiseerd te zijn ten aanzien van de persoon met betrekking tot wie gegevens resp. voorwerpen worden opgevraagd, alsook ten aanzien van die voorwerpen en gegevens.
- d. De betrokken financiële dienstverlener wordt na overleg met de contactpersoon een redelijke termijn gegeven, tenzij het belang van het strafrechtelijk onderzoek eist dat de financiële dienstverlener onverwijld inzage c.q. afgifte (in kopie) van de voorwerpen of gegevens verleent.
- e. Bij dringende noodzaak kan de vordering mondeling door de officier van justitie resp. de hulpofficier van justitie worden gedaan. Deze vordering wordt door degene die de mondelinge vordering heeft gedaan achteraf op schrift gesteld en binnen drie dagen nadat de mondelinge vordering is gedaan aan de contactpersoon van de financiële dienstverlener verstrekt.

1.3.3 VORDERING VERSTREKKEN TOEKOMSTIGE GEGEVENS

Op grond van de artikelen 126ne en 126ue Sv kan de officier van justitie bepalen dat de vordering om gegevens te verstrekken betrekking kan hebben op gegevens die eerst na het tijdstip van de vordering worden verwerkt. In de vordering kan de officier van justitie bepalen dat, indien het onderzoek dit dringend vordert, de gegevens binnen een bepaalde termijn na verwerking, dan wel direct na verwerking moeten worden verstrekt. De officier van justitie behoeft hiertoe de voorafgaande machtiging van de rechter-commissaris.

Indien binnen een bepaalde termijn gegevens verstrekt dienen te worden, dient bij voorkeur deze termijn niet korter te worden gesteld dan drie werkdagen na de verwerkingsdatum. Dit in verband met beperking van de kosten.

2 OVERIGE

2.1 Kosten van uitlevering

Artikel 592 Sv bepaalt dat de kosten van een uitlevering van voorwerpen of verstrekking van gegevens ingevolge een bevel van de rechter-commissaris, of vordering van de officier van justitie of de opsporingsambtenaar aan de betrokken persoon ten laste van de begroting van de rechter-commissaris of de officier van justitie uit 's Rijks kas kunnen worden vergoed. De opsporingsambtenaren die de het Wetboek van Strafvordering en bijzondere wetten vastgelegde bevoegdheden uitoefenen, doen dat onder de algemene verantwoordelijkheid van de officier van justitie.

43 De bijzondere opsporingsdiensten maken voorafgaand aan het onderzoek een plan van resultaat dat besproken wordt met de officier van justitie. Indien er geen plan van resultaat is, dient de hulpofficier van justitie alsnog overleg te voeren met de officier van justitie over de te vorderen gegevens/bescheiden.

In dit kader is de volgende vergoeding afgesproken:

- a. Een vaste vergoeding per identificerend gegeven van € 10,-, met dien verstande, dat indien meer identificerende gegevens tegelijk gevorderd worden een vergoeding van € 70,- per uur wordt berekend, indien dit leidt tot minder kosten dan de vaste vergoeding per gegeven, en
- b. in de overige gevallen een vaste vergoeding van € 70,- per uur voor de tijd, die gemoeid is met het voldoen aan de vordering tot uitlevering van bescheiden en verstrekking van gegevens.

Genoemde bedragen zijn exclusief BTW.

Uitbetaling van de vergoeding dient te geschieden via het parket van de officier van justitie waar de zaak wordt of is vervolgd (dan wel zou worden vervolgd, indien het niet tot een strafvervolgng komt).

2.2 Burger pseudodienstverlening

Deze aanwijzing vervangt tevens de “Aanwijzing vrijwillige medewerking banken bij onderzoeken”. Deze aanwijzing was gebaseerd op afspraken die tussen de banken en het OM waren gemaakt rond het verstrekken van gegevens, indien een specifieke wettelijke titel ontbrak, en het laten doorgaan van transacties onder vrijwaring in gevallen waarin banken en justitie wilden samenwerken bij de opsporing van ernstige delicten. Door bovengenoemde regeling zal er in vrijwel alle gevallen een wettelijke titel zijn voor verstrekking van gegevens. Wat dat onderdeel betreft is de noodzaak voor een aanwijzing komen te vervallen.

De (burger) pseudodienstverlening is thans geregeld in artikel 126j Sv. Op grond van dit artikel dient een overeenkomst met de financiële dienstverlener te worden opgesteld, indien de financiële dienstverlener bijstand verleent aan de opsporing door diensten te verlenen aan de verdachte. De standaardovereenkomst die daarvoor dient te worden gebruikt, is als model in bijlage 4 bij deze aanwijzing opgenomen.

3 MODELLEN

Bij de toepassing van de in deze aanwijzing genoemde bevoegdheden dient gebruik te worden gemaakt van de in de bijlage opgenomen modellen.

4 EVALUATIE

De in deze aanwijzing vastgestelde procedure zal twee jaar na inwerkingtreding door het OM en de financiële dienstverleners worden geëvalueerd.

OVERGANGSRECHT

De beleidsregels in deze aanwijzing hebben gelding vanaf de datum van inwerkingtreding.

VOORBEELDFORMULIER

BIJLAGE 1

BEVEL TOT HET DOEN VAN OPGAVE OF INZAGE OF AFSCHRIFT
VAN BESCHIEDEN OF GEGEVENS EX ARTIKEL 126A SV

ARRONDISSEMENTSPARKET TE:

PARKETNUMMER:

Aan de financiële dienstverlener:

De Officier van justitie in het bovengenoemde arrondissement;

Gelet op het contact dat uit hoofde van de Aanwijzing gegevensverstrekking financiële dienstverleners met uw contactpersoon is geweest met betrekking tot de zaak met bovengenoemd parketnummer over de wijze waarop de vordering tot inzage, afschrift of uitlevering zal plaatsvinden, de plaats waar de gegevens dan wel de voorwerpen verstrekt zullen worden en over de daaraan ten laste van justitie komende kosten;

Gelet op artikel 126a van het Wetboek van Strafvordering;

Vordert thans op grond van een machtiging strafrechtelijk financieel onderzoek d.d., teneinde inzicht te verkrijgen in de vermogenspositie van de onderzochte persoon, naam:

O de [] opgave, [] inzage en/of [] afschrift van:

- de bescheiden of gegevens ten name van bovengenoemde verdachte, met betrekking tot over de periode, die begint op en eindigt op
- de bescheiden of gegevens ten name van met betrekking tot over de periode, die begint op en eindigt op

Ook met betrekking tot deze gegevens, ben ik van oordeel, dat deze inzicht kunnen verschaffen in de vermogenspositie van de onderzochte persoon.

O de opgave of, en zo ja welke vermogensbestanddelen u onder zich heeft of heeft gehad, welke toebehoren of hebben toebehoord aan de onderzochte persoon.

Bedoelde bescheiden zullen op in kopie worden afgehaald aan uw filiaal te door een (opsporings)ambtenaar, die zich daartoe op vertoon van een afschrift van de machtiging strafrechtelijk financieel onderzoek en met een afschrift van dit bevel en een geldig legitimatiebewijs zal melden bij dhr./ mw., medewerker (ster) van uw organisatie.

Ik verzoek u uitdrukkelijk om – gelet op het belang van het onderzoek – de artikelen 30, derde lid, 33, 34 en 35 van de Wet bescherming persoonsgegevens buiten toepassing te laten en de betrokkene(n), danwel degenen die de verstrekte gegevens aangaan, niet op de hoogte te stellen van de onderhavige verstrekking.

VOORBEELDFORMULIER

Uw (eventuele) rekening kunt u o.v.v. het parketnummer zenden naar het bovenstaande parket ter attentie van

De officier van justitie,

VOORBEELDFORMULIER

BIJLAGE 2

BEVEL TOT UITLEVERING VOORWERPEN EX ARTIKEL 105 SV

RECHTBANK TE:

PARKETNUMMER:

RC NUMMER:

Aan de financiële dienstverlener:

De rechter-commissaris belast met de behandeling van strafzaken in bovengenoemde rechtbank;

Gelet op het contact dat uit hoofde van de Aanwijzing gegevensverstrekking financiële dienstverleners met uw contactpersoon is geweest met betrekking tot de zaak met bovengenoemd parketnummer over de wijze waarop het bevel tot uitlevering zal plaatsvinden, de plaats waar de voorwerpen uitgeleverd zullen worden en over de daaraan ten laste van justitie komende kosten;

Overwegende, dat een persoon ervan verdacht wordt het/de feit(en), vermeld in de vordering van de officier van justitie tot gerechtelijk vooronderzoek onder voormeld parketnummer, gepleegd te hebben;

Gezien het proces-verbaal van d.d. en de vordering van de officier van justitie tot een bevel tot uitlevering voorwerpen d.d.;

Overwegende, dat redelijkerwijs moet worden vermoed dat (naam financiële dienstverlener) houder is van een of meer voor inbeslagneming vatba(a)r(e) voorwerp(en), te weten:

- de bescheiden ten name van bovengenoemde verdachte met betrekking tot over de periode, die begint op en eindigt op
- de bescheiden ten name van met betrekking tot over de periode, die begint op en eindigt op

Overwegende, dat één of meer van deze voorwerpen (een) brief/brieven betreft/betreffen, die van de verdachte afkomstig is/zijn en/of voor de verdachte bestemd is/zijn en/of op de verdachte betrekking heeft/hebben en/of het voorwerp van het/de strafbare feit(en) uitmaakt/uitmaken en/of tot het begaan daarvan gedienend heeft/hebben;

Gelet op artikel 105 van het Wetboek van Strafvordering;

Beveelt dat (naam financiële instelling) voornoemd(e) voor inbeslagneming vatba(a)r(e) voorwerp(en) ter inbeslagneming

- aan de rechter-commissaris, zal uitleveren,
- op de griffie van bovengenoemde rechtbank zal overbrengen,

een en ander door tussenkomst van de opsporingsambtenaar die dit bevel uitreikt, onmiddellijk na betekening van dit bevel,

VOORBEELDFORMULIER

wijst de vordering af.

De bedoelde bescheiden zullen op in kopie worden afgehaald aan uw financiële dienstverlener te: door een (opsporings-)ambtenaar, die zich daartoe met een afschrift van dit bevel en een geldig legitimatiebewijs zal melden bij dhr./mw., medewerk(st)er van uw organisatie;

Ik verzoek u uitdrukkelijk om – gelet op het belang van het onderzoek – de artikelen 30, derde lid, 33, 34 en 35 van de Wet bescherming persoonsgegevens buiten toepassing te laten en de betrokkene(n), danwel degenen die de verstrekte gegevens aangaan, niet op de hoogte te stellen van de onderhavige verstrekking.

Dit schriftelijk bevel dient ter bevestiging van het mondeling gegeven bevel d.d.

Uw (eventuele) rekening kunt u o.v.v. het parketnummer zenden naar de bovenstaande rechtbank ter attentie van

De rechter-commissaris,

VOORBEELDFORMULIER

BIJLAGE 3

BEVEL TOT UITLEVERING VOORWERPEN EX ARTIKEL 96A SV

ARRONDISSEMENTSPARKET TE:

PARKETNUMMER:

Aan de financiële dienstverlener:

De officier van justitie in bovengenoemde arrondissement;

Gelet op het contact dat uit hoofde van de Aanwijzing gegevensverstrekking financiële dienstverleners met uw contactpersoon is geweest met betrekking tot de zaak met bovengenoemd parketnummer over de wijze waarop het bevel tot uitlevering zal plaatsvinden, de plaats waar de voorwerpen uitgeleverd zullen worden en over de daaraan ten laste van justitie komende kosten;

Overwegende, dat een persoon ervan verdacht wordt zich schuldig te hebben gemaakt aan één of meer misdrijven als omschreven in artikel 67, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering;

Overwegende, dat redelijkerwijs moet worden vermoed dat houder is van een of meer voor inbeslagneming vatba(a)r(e) voorwerpe(en), te weten:

- de bescheiden ten name van bovengenoemde verdachte met betrekking tot over de periode, die begint op en eindigt op
- de bescheiden ten name van met betrekking tot over de periode, die begint op en eindigt op

Overwegende, dat één of meer van deze voorwerpen (een) brief/brieven betreft/betreffen, die van de verdachte afkomstig is/zijn en/of voor de verdachte bestemd is/zijn en/of op de verdachte betrekking heeft/hebben en/of het voorwerp van het/de strafbare feit(en) uitmaakt/uitmaken en/of tot het begaan daarvan gediend heeft/hebben;

Gelet op artikel 96a van het Wetboek van Strafvordering;

Beveelt dat voornoemd(e) voor inbeslagneming vatba(a)r(e) voorwerp(en) ter inbeslagneming aan de officier van justitie zal uitleveren, een en ander door tussenkomst van de opsporingsambtenaar die dit bevel uitreikt, onmiddellijk na betekening van dit bevel;

Bedoelde voorwerpen zullen op in kopie worden afgehaald aan uw filiaal te door een (opsporings)ambtenaar, die zich daartoe met een afschrift van dit bevel en een geldig legitimatiebewijs zal melden bij: dhr./mw. medewerk(st)er van uw organisatie.

Ik verzoek u uitdrukkelijk om – gelet op het belang van het onderzoek – de artikelen 30, derde lid, 33, 34 en 35 van de Wet bescherming persoonsgegevens buiten toepassing te laten en de betrokkene(n), danwel degenen die de

VOORBEELDFORMULIER

verstreckte gegevens aangaan, niet op de hoogte te stellen van de onderhavige verstrekking.

Dit schriftelijk bevel dient ter bevestiging van het mondeling gegeven bevel d.d.

Uw (eventuele) rekening kunt u o.v.v. het parketnummer zenden naar het bovenstaande parket ter attentie van

De officier van justitie,

VOORBEELDFORMULIER

BIJLAGE 4

OVEREENKOMST O.M. / FINANCIËLE DIENSTVERLENER IN HET KADER VAN 126IJ SV (BURGERPSEUDODIENSTVERLENING, ARTIKEL 126IJ SV)

ARRONDISSEMENTSPARKET TE:

PARKETNR.:

De ondergetekenden:

(statutaire naam van de financiële dienstverlener, vestigingsplaats en adres), hierna te noemen: de Dienstverlener

en

De Hoofdofficier van Justitie in het arrondissement *(vestigingsplaats)*, hierna te noemen: het O.M.

Overwegende

- dat tussen het O.M. en de Dienstverlener overleg heeft plaatsgevonden met betrekking tot de hierna aan te duiden (rechts)perso(o)n(en);
- dat er voor het O.M. een dringende noodzaak is dat de Dienstverlener in het kader van het justitieel onderzoek bijstand verleent door de dienstverlening aan deze perso(o)n(en) te continueren en gegevens over deze transacties en de betrokken personen in verband hiermee aan de politie te verstrekken;
- dat de Dienstverlener belang hecht aan het vertrouwen in de integriteit van het bancaire stelsel en het tegengaan van misbruik van het bancaire stelsel en derhalve bereid is bijstand te verlenen tegen vrijwaring;
- dat conform artikel 126ij van het Wetboek van Strafvordering ondergetekenden verklaren de navolgende afspraken te hebben gemaakt in verband met een verzoek van O.M. aan de Dienstverlener tot het verlenen van bijstand, door het verstrekken van gegevens en/of het continueren van transacties;
- dat het O.M. navolgende afspraken mede maakt namens en ten behoeve van de betrokken opsporingsambtenaren (hier te noemen 'de politie');

Gelet op:

- het gestelde in artikel 126ij van het Wetboek van Strafvordering;
- de Aanwijzing gegevensverstrekking financiële dienstverleners (registratienummer) vastgesteld op door het College van procureurs-generaal en bekrachtigd door de Minister van Justitie, zoals gepubliceerd in de Staatscourant,

Komen als volgt overeen:

Het onderzoek

Het onderzoek in het kader waarvan bijstand wordt gevraagd betreft de navolgende (rechts)persoon/personen:

*(personalia verdachte),*die verdacht wordt/worden van *(omschrijving strafbare feiten)*

Verplichtingen van de Dienstverlener

1. De Dienstverlener zal:
 - a. de dienstverlening aan deze (rechts)persoon/personen continueren en voor deze (rechts)persoon/personen transacties uitvoeren;
 - b. de gegevens, bescheiden en voorwerpen die samenhangen met de dienstverlening aan deze (rechts)persoon/personen uitleveren aan justitie conform de toepasselijke wettelijke voorschriften, alsmede de voornoemde Aanwijzing gegevensverstrekking financiële dienstverleners.
2. De bijstand door de Dienstverlener laat zijn verplichtingen uit hoofde van de Wet melding ongebruikelijke transacties onverlet.
3. Kosten voor de Dienstverlener in verband met de uitvoering van deze overeenkomst worden gedeclareerd naar analogie van de 'Aanwijzing gegevensverstrekking financiële dienstverleners'.
4. De Dienstverlener zal binnen zijn organisatie slechts personen informeren over de (aard van de) bijstand, voor zover absoluut noodzakelijk voor de uitvoering van deze overeenkomst en de beoordeling daarvan, daarbij in acht nemend het hierna bepaalde onder 5.
5. De Dienstverlener zal het bestaan van en de inhoud van deze overeenkomst strikt vertrouwelijk behandelen en uitsluitend informatie verstrekken aan derden (onder wie eigen medewerkers) als dat noodzakelijk is, of, in overleg, toelaatbaar wordt gevonden. Tenzij de Dienstverlener hiertoe wettelijk verplicht wordt, of vooraf schriftelijke toestemming van het O.M. is verkregen, zal de Dienstverlener de betreffende cliënten niet informeren over zijn medewerking, het justitieel onderzoek of de verstrekte informatie.
6. De medewerker van de Dienstverlener die bijstand verleent aan de opsporing, mag bij de uitvoering daarvan cliënt niet tot andere gedragingen brengen dan waarop diens opzet reeds van tevoren was gericht.

Rechten van de Dienstverlener

1. Het staat de Dienstverlener op elk moment vrij om te besluiten zijn medewerking te beëindigen en transacties van de cliënt(en) te weigeren. De Dienstverlener zal het O.M. hiervan – indien redelijkerwijs mogelijk vooraf – op de hoogte brengen
2. Het is de Dienstverlener toegestaan om het bestaan en de inhoud van deze overeenkomst te melden aan degene die uit hoofde van financiële toezichtwetten optreedt als toezichthouder.

Verplichtingen van het O.M.

1. Het O.M. zal het bestaan van en de inhoud van deze overeenkomst strikt vertrouwelijk behandelen en uitsluitend informatie verstrekken aan derden (waaronder eigen medewerkers) als dat noodzakelijk is, of, in overleg, toelaatbaar wordt gevonden.
2. Het optreden van het O.M. en/of de politie tegen verdachten, naar aanleiding van deze overeenkomst, geschiedt in principe niet binnen (een locatie van) de Dienstverlener.
De verantwoordelijkheid ten aanzien van de veiligheid voor medewerkers van de Dienstverlener en overige aanwezige cliënten tijdens een eventueel

- justitieel optreden op een locatie van de Dienstverlener ligt bij de politie.
3. Het O.M. zal van de, in de 'Verplichtingen van de Dienstverlener' onder 1b van deze overeenkomst bedoelde, gegevens de verstreking vorderen en van bescheiden en voorwerpen de uitlevering bevelen ter inbeslagneming, op de wijze beschreven in de 'Aanwijzing gegevensverstrekking financiële dienstverleners'.

Veiligheid

Indien nodig zullen partijen passende afspraken maken over het waarborgen van de veiligheid van personen binnen de organisatie van de Dienstverlener, die bij deze overeenkomst betrokken zijn.

Publiciteit

Indien door het O.M. en de politie wordt opgetreden tegen de betreffende cliënten zal in overleg met de Dienstverlener worden bepaald op welke wijze de rol van de Dienstverlener (eventueel) in de publiciteit zal worden gebracht. In geval van publiciteit rond de rol van de Dienstverlener, zijn leiding en/of zijn medewerkers zal door justitie en politie steeds worden bericht, dat zij op uitdrukkelijk verzoek van het O.M. hebben meegewerkt aan het onderzoek.

Getuigen

Het O.M. kan het noodzakelijk achten dat medewerkers van de Dienstverlener, anders dan de contactpersonen van de Dienstverlener, als getuigen zullen worden gehoord. Hierbij vindt altijd een afweging plaats van enerzijds de negatieve consequenties en anderzijds de dringende onderzoeksbelangen plaats.

Bewijs

De door het O.M. en de politie verkregen informatie van de Dienstverlener kan als bewijs dienen in het strafrechtelijk onderzoek contra voornoemde personen en eventueel andere personen die als verdachte naar voren komen in het strafrechtelijk onderzoek en zal daarmee ook ter beschikking komen van verdachten en hun raadslieden. Verstrekking van deze informatie aan derden voor zover binnen de invloedssfeer van de Officier van Justitie (onder andere opsporingsinstaties in andere landen) geschiedt uitsluitend in overleg met de Dienstverlener.

Vrijwaring

Het O.M. verklaart:

1. de Dienstverlener te vrijwaren voor schadeclaims van cliënten of derden die jegens de Dienstverlener worden ingesteld in verband met de op grond van deze overeenkomst verleende medewerking, op voorwaarde dat de Dienstverlener van die claims onmiddellijk melding maakt aan het O.M. en dat het verweer op die claims buiten rechte geschiedt door het College van procureurs-generaal, Parket-Generaal en in rechte door de landsadvocaat, waarbij de Dienstverlener de volledige medewerking ten behoeve van dat verweer zal verlenen;
2. de Dienstverlener, de leiding van de Dienstverlener en zijn medewerkers te vrijwaren van strafvervolgning wegens (mogelijke) strafbare handelingen die in het kader van de op grond van deze overeenkomst verleende medewerking zijn of worden gepleegd.

Duur, verlenging en wijziging van de overeenkomst

Deze overeenkomst geldt voor een periode van tot
 (maximaal drie maanden). Verlenging van deze periode alsmede tussentijdse
 aanpassingen van de overeenkomst worden vastgelegd.

Contactpersonen

Contactpersonen bij onderhavige medewerking zijn:

Voor het Openbaar Ministerie: mr. (zaaksovj)
 mr. (vervanger ovj of
 parketsecretaris)

Voor de Dienstverlener: (directeur Dienstverlener of
 hoofd
 veiligheidszaken)

Voor de politie: (teamleider)
 (administratief coördinator)

Ieder contact tussen de partijen geschiedt uitsluitend via de aangewezen
 contactpersonen.

Aldus overeengekomen te d.d.

De Hoofdofficier van Justitie

De Dienstverlener

Exemplaar voor de Dienstverlener / het O.M.

4.5 AANWIJZING OPSPORINGSBERICHTGEVING

Categorie:	Opsporing
Rechtskarakter:	Aanwijzing in de zin van art. 130 lid 4 Wet RO
Afzender:	College van procureurs-generaal
Adressant:	Hoofden van de parketten
Registratienummer:	2004A010
Datum vaststelling:	12 oktober 2004
Datum inwerkingtreding:	15-12-2004
Geldigheidsduur:	15-12-2008
Publicatie in Stcrt:	2004, 221
Vervallen:	Aanwijzing opsporingsberichtgeving (2000A012)
Wetsbepalingen:	art. 67, lid 1, Sv
Relevante richtlijnen voor strafvordering:	–
Jurisprudentie:	–
Bijlage(n):	6

ACHTERGROND

Het opsporingsmiddel opsporingsberichtgeving via de media wordt steeds vaker en veelal met succes ingezet. Omdat de opsporingsberichtgeving tegenwoordig veelvuldig in een vroeg stadium van de opsporing wordt ingezet, is de kans op succes groter.

De aanwijzing Opsporingsberichtgeving is wegens een aantal redenen herzien: er zijn steeds meer mogelijkheden om opsporingsberichtgeving onder de aandacht van het publiek te brengen (te denken valt onder meer aan regionale televisie, internet, commerciële zenders en geschreven media); de maatschappij stelt steeds meer eisen aan justitieel optreden; de zaaksofficier moet een afgewogen keuze maken om het opsporingsmiddel opsporingsberichtgeving in te zetten en te bepalen door middel van welk medium dit gebeurt (doelgroepgerichtheid).

De herziening heeft tot gevolg dat de modelovereenkomsten zoals genoemd in de oude aanwijzing Opsporingsberichtgeving niet langer van toepassing zijn, maar dat per contractpartner bekeken zal worden wat de inhoud van de overeenkomst moet zijn. Er zal dus meer maatwerk geleverd moeten worden.

SAMENVATTING

Opsporingsberichtgeving is een van de opsporingsmiddelen die politie en Openbaar Ministerie ter beschikking staan bij de opheldering van ernstige misdrijven. De aanwijzing Opsporingsberichtgeving somt de afwegingen op die bij de inzet van dit middel gemaakt moeten worden en bepaalt in welke gevallen het opsporingsmiddel kan worden ingezet.

Opsporingsberichtgeving kan alleen worden ingezet indien het OM een contract heeft gesloten met degene die opsporingsberichtgeving via de openbare media zal aanbieden. Dit kan zowel een overeenkomst op landelijk als op regionaal niveau zijn. Bij het sluiten van zo'n contract worden de belangen van

beide partijen meegewogen. De contractpartner dient te voldoen aan de eisen en voorwaarden die in de aanwijzing Opsporingsberichtgeving zijn neergelegd. Gezien het steeds groter wordende aanbod van media met behulp waarvan opsporingsberichtgeving kan worden aangeboden, volstaat het niet langer om van modelovereenkomsten uit te gaan. Maatwerk is in deze op zijn plaats. Alle mediamedewerkers die betrokken zijn bij de opsporingsberichtgeving dienen een geheimhoudingsverklaring te ondertekenen. Hierin verklaren zij dat alle informatie die zij, direct of indirect, te weten komen over de inhoud en het proces van strafzaken (of aspecten van strafzaken) en over het beleid van het Openbaar Ministerie bij individuele opsporingszaken en gerechtelijke vooronderzoeken, geheim blijft en vertrouwelijk dient te worden behandeld. Personen die herkenbaar in beeld komen, dienen een toestemmingsverklaring te tekenen waarin zij verklaren akkoord te gaan met het uitzenden c.q. publiceren van de beelden. De modelverklaringen maken onderdeel uit van de met de contractpartner afgesloten overeenkomsten.

Formeel ligt de uitvoering van de aanwijzing en van de afspraken in de overeenkomst in handen van de Landelijke selectiecommissie opsporingsberichtgeving (LSO) en de regionale mediacommissies (RMC's). In de praktijk gaat het veelal om bilaterale afspraken tussen de regio's en de politieproducers van het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD). Politieproducers zijn medewerkers van de dienst Nationale Recherche Informatie van het KLPD die zich bezighouden met het productieproces van de opsporingsberichten. Samenstelling, taak en werkwijze van zowel de LSO als de RMC worden in bijlage 4 van de aanwijzing omschreven. De Officier van Justitie heeft, net als bij andere opsporingsmiddelen, de regie over en de (eind)verantwoordelijkheid voor de inzet van het middel opsporingsberichtgeving. Dit betekent dat het opsporingsmiddel alleen kan worden toegepast wanneer de Officier van Justitie daarvoor toestemming heeft gegeven.

De toetsing bij gevoelige zaken (zie hierna onder 5.) geschiedt conform de criteria zoals vastgelegd in deze aanwijzing. Het gebruik van compositiefoto's en -tekeningen, authentieke foto- en videobeelden en geluidsbanden, alsmede het maken van reconstructies, wordt in de aanwijzing omschreven.

Verder besteedt de aanwijzing aandacht aan aanvullende voorwaarden voor uitzending dan wel publicatie van opsporingsberichtgeving en worden de gebruikte vormen van opsporingsberichtgeving genoemd.

OPSPORINGSBERICHTGEVING

1. AFWEGING BIJ DE INZET VAN OPSPORINGSBERICHTGEVING

Omdat opsporingsberichtgeving de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen raakt, dient het OM het belang van opsporing en vervolging af te wegen tegen de belangen van privacy van het slachtoffer, de belangen van eventuele getuigen en van verdachten en de belangen van de samenleving.

Bij deze afweging speelt de ernst van het feit een rol alsmede de proportionaliteit en de subsidiariteit.

2. ZAKEN DIE IN AANMERKING KOMEN VOOR OPSPORINGSBERICHTGEVING

2.1 Zaken onder verantwoordelijkheid van het OM

In de gevallen genoemd onder paragraaf 2.1 a tot en met d is het Openbaar Ministerie geheel verantwoordelijk voor de toepassing van het opsporingsmiddel.

Opsporingsberichtgeving via de media is mogelijk in de volgende categorieën zaken:

- a. misdrijven waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten (artikel 67 lid 1 Strafvordering);
- b. ontvluchting van gedetineerden en verpleegde delinquenten en anderszins gesignaleerde personen, voor zover hun aanhouding dringend is gewenst op grond van de ernstige vrees dat zij zich aan zware delicten zullen schuldig maken, in het bijzonder geweldsdelicten;
- c. opsporing van vermiste personen, indien op grond van feiten en omstandigheden ernstig rekening moet worden gehouden met de mogelijkheid dat de vermiste persoon slachtoffer is geworden van een misdrijf;
- d. onbekende doden.

Ten aanzien van personen wier identiteit bekend is geldt, indien bij de berichtgeving de identiteit wordt prijsgegeven, als extra voorwaarde voor de inzet van opsporingsberichtgeving dat:

- indien het gaat om verdachten moet er sprake zijn van een zwaarwegende verdenking dat zij een ernstig strafbaar feit hebben gepleegd;
 - indien het veroordeelden betreft die zijn ontvlucht of niet zijn teruggekeerd van verlof, moeten zij veroordeeld zijn wegens een ernstig strafbaar feit.
- Bij de inzet van opsporingsberichtgeving ten aanzien van deze categorie personen dient altijd de voorzitter van het College van procureurs-generaal door tussenkomst van de (plv) voorzitter van de LSO, te worden geraadpleegd.

2.2. Zaken buiten verantwoordelijkheid van het OM

Er zijn ook zaken die buiten de verantwoordelijkheid van het OM in de media komen. Hierover wordt in deze aanwijzing niet gesproken.⁴⁴

3. EISEN AAN CONTRACTPARTNERS

Indien het OM met een contractpartner wil gaan samenwerken om te komen tot een vorm van structurele of incidentele opsporingsberichtgeving via de televisie, de radio, de geschreven media of internet, moet minimaal aan de volgende eisen en voorwaarden zijn voldaan:

- a. de contractpartner moet akkoord gaan met de voorwaarden en criteria die in de aanwijzing Opsporingsberichtgeving zijn vastgelegd;
- b. uit de vorm van het opsporingsbericht en/of -programma moet blijken dat het een uiting betreft namens of van politie en OM. De contractpartner moet accepteren dat opsporingsberichtgeving een opsporingsmiddel is en dat de

⁴⁴ Te denken valt aan personen die dringend behoefte hebben aan medicamenten, personen die in verwarde toestand het huis hebben verlaten, enz.

eindverantwoordelijkheid derhalve in handen van het OM ligt. De contractpartner moet het OM in staat stellen de regiefunctie naar behoren te vervullen. De belangen van opsporing, vervolging en privacy vergen dat het opsporingsitem een zakelijk en integer karakter krijgt. Andere trefwoorden zijn: zorgvuldigheid, doelmatigheid en kwaliteit;

- c. de kosten van de productie en uitzending of verspreiding van het opsporingsbericht zijn voor rekening van de contractpartner. Dit geldt niet voor kosten die politie en OM maken in het kader van de samenwerking (bijvoorbeeld kosten op het gebied van de inzet van materieel en personeel).

Het OM zal geen samenwerking aangaan met een bepaalde zendgemachtigde of ander openbaar medium (genoemd in paragraaf 8 van deze aanwijzing) indien enig zwaarwegend belang (zoals opsporings- en vervolgingsbelangen, veiligheidsbelangen, belangen van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, ordeverstoringen etc.) het OM naar zijn oordeel noopt tot het afzien van een dergelijke samenwerking.

4. DE LANDELIJKE SELECTIECOMMISSIE OPSPORINGSBERICHTGEVING (LSO) EN DE REGIONALE MEDIACOMMISSIES (RMC'S)⁴⁵

Omdat opsporingsberichtgeving een opsporingsmiddel is, dient de inzet ervan te geschieden onder verantwoordelijkheid van het OM. In de praktijk heeft het OM deze verantwoordelijkheid gedelegeerd aan de Landelijke Selectiecommissie en aan de Regionale Mediacommissies.

Deze commissies bewaken de inhoudelijke totstandkoming en de uitzending of verspreiding van de berichtgeving op basis van de eisen en voorwaarden zoals die zijn neergelegd in de aanwijzing. Het is de verantwoordelijkheid van de voorzitter van de commissies dat de afweging, die in bijzondere gevallen is gemaakt bij de selectie van een bepaalde zaak, op papier wordt vastgelegd. De verantwoordelijke hoofdofficier van justitie bepaalt uiteindelijk of het opsporingsmiddel al dan niet zal worden ingezet. Hij moet in een zo vroeg mogelijk stadium via de zaaksofficier en de persofficier de mogelijkheid krijgen een beslissing te nemen over het al dan niet inzetten van dit middel. De zaak kan pas worden aangemeld bij de commissies nadat de zaaksofficier zich over de inzet van dit opsporingsmiddel heeft uitgesproken.

De commissies zijn ingesteld door het OM en zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van justitie, politie en Koninklijke Marechaussee. De LSO is een adviesorgaan van het College van procureurs-generaal en de RMC's vormen een adviesorgaan voor de hoofdofficieren van justitie. De commissies worden voorgezeten door een lid van het OM. Bij de LSO is dat een hoofdofficier van justitie, aangesteld door het College van procureurs-generaal, bij de RMC's een (door de hoofdofficier van justitie aangewezen) persofficier van justitie. De overeenkomsten die met de media worden afgesloten, worden ondertekend door de voorzitters van de commissies.

De LSO en de RMC's werken in nauwe samenspraak met de contractpartner. De commissies zijn betrokken bij de redactionele, productieve en technische voorbereiding van opsporingsberichtgeving. De politie-producers van het KLPD toetsen namens de voorzitter van de LSO de inhoud, presentatie en

45 De interne organisatie en de werkwijze van de LSO en de RMC's worden beschreven in bijlage 4.

vormgeving van het programma, respectievelijk het kranten- en internetbericht.

5. TOETSING BIJ GEVOELIGE ZAKEN

Indien sprake is van beleids-, publicitair of politiek gevoelige onderwerpen, dient de voorzitter van de LSO dan wel de voorzitter van de desbetreffende RMC voorafgaand aan de inzet van het opsporingsmiddel contact op te nemen met de voorzitter van het College.

6. AUTHENTIEK BEELD- EN GELUIDSMATERIAAL, COMPOSITIEFOTO'S EN HET MAKEN VAN RECONSTRUCTIES

Steeds vaker blijken strafbare feiten te zijn vastgelegd op beeld- en geluidsdragers. Veel opnamen zijn geschikt om te worden ingezet voor opsporingsberichtgeving. Het gebruik van authentieke foto's of videobeelden en geluidsbanden, maar ook het gebruik van compositiefoto's en -tekeningen in opsporingsberichtgeving, veroorzaakt een inbreuk op de privacy van betrokkenen. De belangen van betrokkenen dienen derhalve zorgvuldig te worden afgewogen tegen de andere in het geding zijnde belangen zoals opsporings- en vervolgingsbelangen en veiligheidsbelangen.

6.1 Compositiefoto's en -tekeningen

Bij compositiefoto's en -tekeningen moet nog een nadere afweging worden gemaakt. De behandelend officier van justitie moet namelijk ook beoordelen of:

- a. de compositiefoto of -tekening is samengesteld op grond van een of meer betrouwbare getuigenverklaringen en is vervaardigd volgens de daarvoor geldende eisen;
- b. de compositiefoto of -tekening is vervaardigd door een terzake deskundige;
- c. de compositiefoto niet de enige mogelijkheid tot herkenning van de dader is, maar uitsluitend wordt gebruikt in combinatie met andere gegevens, zoals signalement, kleding en vervoermiddel.

6.2 Reconstructies

Reconstructies van strafbare feiten die ten behoeve van het opsporingsitem worden gemaakt, dienen integer en waarheidsgetrouw te worden vervaardigd.

Door of namens de voorzitter van de LSO of de RMC wordt bekeken en beslist of een reconstructie kan bijdragen aan het doel van het programma: het oplossen van het strafbare feit.

De uitvoering van de reconstructie geschiedt in nauw overleg tussen de contractpartner en degene die namens de voorzitter van de commissie toezicht houdt.

7. VOORWAARDEN VOOR DEELNAME AAN OPSPORINGSBERICHTGEVING VIA DE MEDIA

Om de zorgvuldigheid van de inzet van opsporingsberichtgeving te waarborgen wordt aan de contractpartners een aantal aanvullende eisen gesteld met betrekking tot auteurs- en gebruiksrecht van alle (uitgezonden en niet uitgezonden) audio-visuele opnamen en tekstberichten, alsmede met betrekking tot de archivering en het beheer ervan. Ook worden aanvullende eisen gesteld op het vlak van reclame-uitingen rond het opsporingsbericht. Deze eisen worden uitgewerkt in de met de contractpartner te sluiten contracten. In tegenstelling tot het verleden, toen met standaardcontracten werd gewerkt, zal er meer en meer sprake zijn van maatwerk gebaseerd op onderhandelingen met de contractpartner.

7.1 Kijkers- of lezersonderzoek

In samenspraak met de LSO zorgt de contractpartner bij structurele opsporingsberichtgeving voor een kijkers- of lezersonderzoek. Hierbij gaat het om het verkrijgen van inzicht in zowel de kwantitatieve gegevens (kijk- en oplagecijfers) als de kwalitatieve gegevens (zoals de aard van programma of rubriek, de reden waarom men kijkt, de aard van de kijker en/of lezer enz.) teneinde te kunnen bepalen of de partner beschikt over een publiek dat qua omvang en samenstelling interessant is voor het genereren van tips in de aangeboden zaken. Bij regionale contractpartners wordt een dergelijk onderzoek eveneens wenselijk geacht.

7.2 Betaling voor opsporingsberichtgeving

Politie en OM betalen niet mee aan het opzetten en/of uitzenden en/of publiceren van opsporingsberichten vanwege de onpartijdigheid van de Staat. Het is onwenselijk dat de indruk wordt gewekt dat door middel van betaling een privilege wordt verkregen voor de toepassing van het opsporingsmiddel opsporingsberichtgeving.

8. VORMEN VAN OPSPORINGSBERICHTGEVING

8.1 Algemeen

Opsporingsberichtgeving kan op twee niveaus worden ingezet: landelijk of regionaal. In het eerste geval geschiedt dit via de LSO; in het tweede geval via de RMC. Op beide niveaus kan een onderverdeling worden gemaakt naar de soort opsporingsberichtgeving: korte televisieberichten, uitgebreide televisieberichten, teletekstberichten, kabelkranten, geschreven media, internet en radio.

Het OM kiest bij de inzet van opsporingsberichtgeving via de media in principe voor media die ter beschikking zijn via (de) contractpartner(s). In het belang van de opsporing en vervolging kan het voorkomen dat het OM meewerkt aan een journalistieke productie met een opsporingskarakter van een niet-contractpartner. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als een niet-contractpartner beschikt over voor het onderzoek gevoelige informatie.

Steeds meer zal worden toegegaan naar een multimediale en doelgroepgerichte aanpak. Dit houdt in dat het opsporingsmiddel niet alleen via televisie, radio, geschreven media of internet zal worden toegepast, maar via meer media tegelijk. Dit betekent dat moet worden nagegaan door middel van welke vorm van opsporingsberichtgeving de kans op het verkrijgen van de juiste tips, en zo op opheldering, het grootst is. Dit kan betekenen dat in het krantenbericht andere opsporingsberichten worden geplaatst dan via de televisie worden uitgezonden of op het internet worden gezet.

8.2. Landelijke berichtgeving

a. *Televisieberichten uitgebreid*

Het OM kan ten behoeve van uitgebreide, structurele opsporingsberichtgeving op de landelijke televisie een contract afsluiten met een of meer landelijke zendgemachtigden. Dit geschiedt conform de eisen en voorwaarden zoals die zijn vastgelegd in deze aanwijzing in paragraaf 3. Een dergelijk contract wordt voor bepaalde tijd afgesloten waarna opnieuw contractonderhandelingen plaats zullen vinden gebaseerd op mogelijk veranderde juridische en maatschappelijke inzichten.

b. *Korte opsporingsberichten via de televisie*

Indien de voorzitter van de LSO meent dat uitzending van een opsporingsbericht in een bepaalde zaak niet kan wachten op een eerstvolgend structureel opsporingsprogramma, kan worden besloten tot het aanvragen van een kort opsporingsbericht.

c. *Teletekstberichten*

Wanneer de Officier van Justitie het noodzakelijk vindt dat een opsporingsbericht wordt opgenomen op de landelijke teletekstservices, dient hij contact op te nemen met het secretariaatsbureau van de LSO bij de dNRI van de KLPD. De tekst van het bericht wordt door dit secretariaat opgesteld in samenspraak met de officier. Een bericht op de teletekstservices wordt in principe niet langer dan 24 uur in beeld gebracht. Nadere wensen op dit gebied dienen via het genoemde secretariaatsbureau te worden ingebracht.

d. *Geschreven media*

Het OM kan ten behoeve van uitgebreide, structurele opsporingsberichtgeving een contract afsluiten met een landelijk dagblad. Daarnaast kan op ad hoc basis aan de landelijke pers een opsporingsbericht worden aangeboden. Ook dit gebeurt op contractbasis.

e. *Radio*

De LSO kan, al dan niet op instigatie van de RMC, een opsporingsbericht aan de radio aanbieden. Ook voor deze vorm van opsporingsberichtgeving geldt dat die op basis van een contract dient te geschieden.

f. *Internet*

Voor opsporingsberichtgeving via Internet wordt gebruik gemaakt van www.politie.nl. In een aparte rubriek 'Opsporingsberichtgeving' worden landelijke opsporingsberichten aan het publiek aangeboden. Daarnaast zal elke politieregio afzonderlijk op zijn eigen internetpagina aandacht besteden aan

regionale opsporingsberichten. Met dit medium is het mogelijk een nieuwe doelgroep, de gebruikers van het internet, om hulp te vragen bij de opheldering van de in het opsporingsbericht beschreven feiten.

Daarnaast kunnen politie en OM in het kader van een strafrechtelijk onderzoek redenen hebben om opsporingsberichten elders op het Internet te plaatsen. Dit kan bijvoorbeeld verband houden met het benaderen van een bepaalde doelgroep. In het geval van landelijke berichten gaat dit via (het secretariaatsbureau van) de LSO. De LSO is verantwoordelijk voor de inhoud van het opsporingsgedeelte van de landelijke site(s) en ziet erop toe dat deze voldoet aan hetgeen in deze aanwijzing is bepaald.

Een zendgemachtigde waarmee een samenwerkingsovereenkomst is aangegaan met betrekking tot de totstandkoming en uitzending van opsporingsberichtgeving via de landelijke of regionale televisie, is niet gerechtigd onderwerpen en informatie uit het opsporingsprogramma dat zij heeft uitgezonden te gebruiken ten behoeve van een door haar opgestelde internetpagina, behoudens toestemming van respectievelijk de LSO (in geval van uitzending van het programma via de landelijke televisie) of de RMC (in geval van uitzending van het programma via regionale televisie). Aan deze toestemming kunnen voorwaarden en beperkingen worden verbonden.

Het is van belang de sites waarop opsporingsberichtgeving wordt aangeboden zoveel mogelijk naar elkaar te laten verwijzen. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van het zogenoemde 'bannering' waar via bepaalde providers wordt geattendeerd op de sites waarop opsporingsberichtgeving wordt aangeboden.

8.3 Internationale opsporingsberichten

Op opsporingsberichten via een zendgemachtigde in het buitenland zijn dezelfde voorwaarden en criteria van toepassing als op opsporingsberichten via een landelijke zendgemachtigde.

Hetzelfde geldt voor medewerking aan verzoeken van buitenlandse instanties om via de Nederlandse media opsporingsberichten uit te mogen zenden c.q. te mogen publiceren.

8.4 Vermiste kinderen

Voor de inzet van opsporingsberichtgeving ten behoeve van de opsporing van vermiste kinderen geldt een aparte regeling, die is uitgewerkt in **bijlage 1** van deze aanwijzing. Uit deze bijlage volgt dat het voor de inzet van opsporingsberichtgeving niet noodzakelijkerwijs om het (vermoeden) van een ernstig misdrijf hoeft te gaan (zie bijlage I, categorie 3 en 4).

8.5 Regionale/lokale opsporingsberichtgeving

a. Televisieberichten uitgebreid

Een of meer Hoofdofficier(en) van Justitie kunnen ten behoeve van uitgebreide opsporingsberichtgeving op de televisie een overeenkomst afsluiten

met een lokale of regionale zendgemachtigde. Dit geschiedt conform de eisen en voorwaarden die zijn vastgelegd in paragraaf 3 van deze aanwijzing.

b. Televisieberichten kort

Indien de voorzitter van de RMC meent dat uitzending van een opsporingsbericht in een bepaalde zaak niet kan wachten tot het eerstvolgende structurele, regionale opsporingsprogramma, kan een beroep worden gedaan op de lokale of regionale zendgemachtigde.

c. Teletekstberichten

Indien de Officier van Justitie het, na overleg met de leider van het recherche-team, noodzakelijk acht dat er een opsporingsbericht wordt opgenomen in de teleteksts-service van een lokale/regionale zendgemachtigde, kan hij hier via de RMC om verzoeken.

De tekst wordt opgesteld door of namens de RMC in samenspraak met de Officier van Justitie en de teamleider. Een bericht op de lokale of regionale teleteksts-service wordt in principe niet langer dan 24 uur in de uitzending opgenomen.

d. Kabelkranten

Als bij de inzet van de teleteksts-service van een lokale of regionale zendgemachtigde.

e. Geschreven media/radio

De RMC kan een opsporingsbericht aanbieden aan de regionale geschreven media en/of radio. Ook dit gebeurt op contractbasis.

f. Internet

Hetgeen beschreven is in paragraaf 8.2.(e), is ook hier van toepassing. Opsporingsberichtgeving op de internetsites van de parketten en de regionale politiekorpsen geschiedt via de RMC's.

9. BIJLAGEN

Bij deze Aanwijzing is een vijftal bijlagen opgenomen, te weten:

1. vermissing van kinderen. In deze bijlage is uitgewerkt welke regels OM en politie aanhouden bij opsporingsberichtgeving rond de vermissing van kinderen;
2. geheimhoudingsverklaring ten behoeve van een landelijke uitgever/televisie (2a) en ten behoeve van een regionale uitgever/televisie (2b);
3. toestemmingsverklaring;
4. beschrijving van de interne organisatie en de werkwijze van de Landelijke Selectiecommissie Opsporingsberichtgeving en de Regionale Media Commissies.

OVERGANGSRECHT

De beleidsregels in deze Aanwijzing hebben gelding vanaf de datum van inwerkingtreding.

BIJLAGE 1

VERMISSING VAN KINDEREN

Indien een kind wordt vermist en er is sprake van een vermoeden van een ernstig misdrijf, beslist de Officier van Justitie over de inzet van opsporingsberichtgeving en over de beëindiging ervan. Het OM en de politie werken, onder voorwaarden, mee aan het publiceren van de gegevens van vermiste kinderen in het kader van opsporingsberichtgeving. Niet elk medium is geschikt voor de opsporing van vermiste kinderen. Het is aan het OM en de politie om te bepalen waaraan wordt meegewerkt. Het internet is geschikt bevonden voor internationale opsporing van vermiste kinderen. In deze bijlage wordt beschreven welke gevallen van vermissing onder welke voorwaarden in aanmerking komen en aan welke eisen de berichtgeving op internet dient te voldoen. De voorwaarden gelden mutatis mutandis ook voor opsporing van vermiste kinderen via andere media.

Internet

Op internet is in dit kader aangehaakt bij de internationale internetsite van het Amerikaanse National Center for Missing & Exploited Children. De dienst Nationale Recherche Informatie (dNRI) van het Korps Landelijke Politiediensten is beheerder van de Nederlandse pagina van dit centrum. Sinds april 1999 worden op de webpagina www.vermistekinderen.nl gegevens en foto's geplaatst van kinderen die in Nederland worden vermist.

Als sprake is van een vermissing die voldoet aan de hieronder genoemde algemene voorwaarden, kan de coördinator vermiste personen van het behandelend regionaal politiekorps, dan wel een buitenlandse politie-instantie of een door dNRI erkende organisatie die zich inzet voor de opsporing van vermiste kinderen, het verzoek doen aan de dNRI tot plaatsing van de gegevens van het vermiste kind op de door de dNRI beheerde internet-website. De informatie, benodigd voor het plaatsen van de afbeelding van het vermiste kind, wordt aan de dNRI ter beschikking gesteld door tussenkomst van de coördinator vermiste personen van het behandelend regionaal politiekorps of andere bovengenoemde instantie. Na ontvangst van deze informatie beslist de dNRI of tot plaatsing van de afbeelding en/of de hierna te noemen gegevens wordt overgegaan. Enig verzoek tot plaatsing afkomstig van een andere instantie dan voornoemde instanties wordt door de dNRI niet in behandeling genomen en wordt doorverwezen naar een van de instanties, die vervolgens een verzoek tot plaatsing aan de dNRI kunnen richten. De website op het internet wordt beheerd door de dNRI. Hieronder zijn mede inbegrepen het formaat van de te plaatsen afbeelding, alsmede de hiermee verband houdende gegevens zoals personalia van het vermiste kind en de omstandigheden van de vermissing.

De dNRI geeft de binnengekomen informatie zo snel mogelijk door aan een van de coördinatoren (of andere genoemde instantie). De behandeling en afhandeling van de verkregen informatie aangaande een vermissing is de verantwoordelijkheid van de coördinator vermiste personen van het behandelend korps of andere bovengenoemde instantie.

In alle gevallen waarin bij een vermissing van een kind sprake is van (het vermoeden van) een ernstig strafbaar feit is het de Officier van Justitie die beslist over de inzet van opsporingsberichtgeving en over de beëindiging ervan.

Algemene voorwaarden voor plaatsing:

- Het vermiste kind heeft op het moment van verdwijning de leeftijd van 16 jaar nog niet bereikt;
- Onder 'vermist zijn' wordt begrepen de situatie waarin de verblijfplaats van het kind, van wie de vermissing is gemeld bij de politie of aan de behandelende instantie, niet bekend is;
- Er is voldoende aanleiding te veronderstellen dat plaatsing van de foto van het vermiste kind op het internet kan leiden tot het terugvinden van het kind;
- Er zijn geen omstandigheden die, naar het oordeel van de behandelende medewerker van de dNRI, ongewenste gevolgen zullen hebben dan wel nadelig zullen zijn voor het vermiste kind;
- Plaatsing van de afbeelding op de website vindt plaats overeenkomstig de indeling in een van de nader te noemen categorieën. De indeling heeft betrekking op het moment dat tot plaatsing wordt overgegaan;
- Van de vermissing van het kind is aangifte gedaan bij de politie door degene(n) die het wettig gezag over het kind uitoefent(en);
- Degene(n) die het wettig gezag over het kind uitoefent(en), heeft (hebben) uitdrukkelijk en schriftelijk toestemming verleend tot de plaatsing van de afbeelding en/of vermelding van alle daarmee verband houdende gegevens, zoals personalia van het vermiste kind en de omstandigheden van de vermissing. Deze toestemming kan te allen tijde schriftelijk worden ingetrokken. Intrekking van toestemming dient te worden gericht aan de CRI. De plaatsing zal na intrekking van de toestemming zo snel mogelijk dienen te worden beëindigd;
- Indien toestemming tot plaatsing van een daartoe gerechtigd persoon ontbreekt, dan wel aanleiding bestaat te veronderstellen dat het gezag over het minderjarige kind wordt betwist, kan de dNRI ambtshalve overgaan tot plaatsing van een afbeelding van het vermiste kind, zulks ter beoordeling van de programmaleider van het programma moord en zeden van de dNRI;
- In alle gevallen waarin sprake is van (het vermoeden van) een ernstig strafbaar feit is het besluit over de inzet van (deze vorm van) opsporingsberichtgeving voorbehouden aan de behandelend Officier van Justitie. De afweging die moet worden gemaakt in de hiervoor genoemde algemene voorwaarden van plaatsing, is derhalve aan de Officier van Justitie. Deze wordt hierin geadviseerd door de eerder genoemde programmaleider van het programma moord en zeden van de dNRI;
- In alle gevallen waarin sprake is van (het vermoeden van) een ernstig strafbaar feit kan de Officier van Justitie besluiten de plaatsing te beëindigen. Hij kan zich hierin laten adviseren door de eerdergenoemde programmaleider van het programma moord en zeden van de CRI.

Indeling in categorieën

Categorie 1 – onmiddellijke plaatsing:

- het vermiste kind is 12 jaar of jonger.

Categorie 2 – plaatsing na overleg met de Officier van Justitie bij (het vermoeden van) een ernstig misdrijf, en/of plaatsing na overleg met degene(n) die het wettig gezag uitoefent(en), indien sprake is van een of meer van de volgende omstandigheden:

- het vermiste kind is ouder dan 12 jaar, maar heeft de leeftijd van 16 jaar nog niet bereikt en
- er is sprake van een redelijk vermoeden dat moet worden gevreesd voor de gezondheid of veiligheid van het vermiste kind, zulks ter beoordeling van de programmaleider van het programma moord en zeden van de dNRI. Als sprake is van (het vermoeden van) een ernstig strafbaar feit en daarmee gepaard gaande opsporingshandelingen onder verantwoordelijkheid van een Officier van Justitie, beslist deze over plaatsing.

Categorie 3 – plaatsing na 3 weken, bij opname in het Vermiste Personen Systeem (VPS), indien sprake is van een of meer van de volgende omstandigheden:

- het vermiste kind is ouder dan 12 jaar, doch heeft de leeftijd van 16 jaar nog niet bereikt;
- het kind wordt tenminste gedurende een periode van drie weken vermist en er zijn geen aanwijzingen die het vermoeden van een misdrijf rechtvaardigen.

Categorie 4 – plaatsing na overleg:

het vermiste kind is 16 jaar maar nog niet ouder dan 18 jaar, doch voor een misdrijf of ongeluk dan wel voor de gezondheid of veiligheid van het vermiste kind moet worden gevreesd. De programmaleider van het programma moord en zeden van de dNRI beoordeelt of dit het geval is. Als de opsporingshandelingen onder verantwoordelijkheid van een Officier van Justitie plaatsvinden, beslist deze over plaatsing.

BIJLAGE 2A
 GEHEIMHOUDINGSVERKLARING
 LANDELIJKE UITGEVER/TELEVISIE

Geheimhoudingsverklaring

De ondergetekenden:

- A De Staat der Nederlanden, rechtspersoon naar Nederlands recht, waarvan de zetel is gevestigd te 's-Gravenhage, ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de voorzitter van de Landelijke Selectiecommissie Opsporingsberichtgeving, de Hoofdofficier van Justitie,
, hierna te noemen de 'Staat';

en

- B De heer/mevrouw, werkzaam bij de (naam Uitgever of Zendgemachtigde).

In aanmerking nemende dat:

- Op is tussen ondergetekenden, te weten de Staat der Nederlanden, hierna te noemen de 'Staat', en, hierna te noemen de 'Uitgever' of 'Zendgemachtigde', een samenwerkingsovereenkomst (hierna: Samenwerkingsovereenkomst) gesloten met betrekking tot de totstandkoming en uitzending of publicatie van opsporingsberichtgeving via de landelijke televisie die betrekking heeft op de opsporing en vervolging van strafbare feiten, de opsporing of identificatie van vermiste, gesignaleerde of onbekende personen of doden en/of potentieel gevaarlijke stoffen en/of onderwerpen van algemene aard ter voorlichting van het publiek. De Landelijke Selectiecommissie Opsporingsberichtgeving is namens de Staat belast met de uitvoering van deze Samenwerkingsovereenkomst.
- De Samenwerkingsovereenkomst behelst onder meer de verplichting voor de Uitgever of de Zendgemachtigde volledige geheimhouding en vertrouwelijkheid te betrachten ten aanzien van alle informatie die haar direct of indirect ter kennis komt over de inhoud en het proces van strafzaken (of aspecten van strafzaken), het beleid van het Openbaar Ministerie bij opsporingsonderzoeken, gerechtelijke vooronderzoeken en al hetgeen haar overigens ter kennis komt ten gevolge van de samenwerking met de Staat.
- Met het oog op de nakoming van deze verplichting dient de Uitgever of Zendgemachtigde ervoor zorg te dragen dat alle personen die door of namens haar bij de uitvoering van deze Samenwerkingsovereenkomst worden ingeschakeld voorafgaand aan de door hen te verrichten werkzaamheden in tweevoud een geheimhoudingsverklaring afleggen overeenkomstig deze verklaring, waarvan een origineel exemplaar aan de Landelijke Selectiecommissie Opsporingsberichtgeving wordt verstrekt.

VOORBEELDFORMULIER

Verklaren te zijn overeengekomen als volgt:

4. Ondergetekende (naam werknemer Uitgever of Zendgemachtigde),,
,
 geboren op te, verklaart
 hierbij:
- volledige geheimhouding en vertrouwelijkheid te betrachten ten aanzien van alle informatie die hem /haar direct of indirect ter kennis komt over de inhoud en het proces van strafzaken (of aspecten van strafzaken), het beleid van het Openbaar Ministerie bij opsporingsonderzoeken, gerechtelijke vooronderzoeken en al hetgeen hem/haar overigens ter kennis komt bij of door het verrichten van zijn/haar werkzaamheden voor de Zendgemachtigde;
 - de hiervoor genoemde volledige geheimhouding en vertrouwelijkheid tevens te betrachten na afloop van de door hem/haar verrichte werkzaamheden voor de Uitgever dan wel Zendgemachtigde in het kader van de uitvoering van de Samenwerkingsovereenkomst, daaronder tevens verstaan de periode nadat het dienstverband waarbinnen de werkzaamheden zijn verricht, zal zijn beëindigd.

Getekend in tweevoud te op

.....

De Staat

..... (handtekening)

..... (naam ondergetekende)

BIJLAGE 2B

GEHEIMHOUDINGSVERKLARING REGIONALE UITGEVER/TELEVISIE

Geheimhoudingsverklaring

De ondergetekenden:

- A De Staat der Nederlanden, rechtspersoon naar Nederlands recht, waarvan de zetel is gevestigd te 's-Gravenhage, ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de voorzitter van de Regionale Media Commissie, de Hoofdofficier van Justitie,....., hierna te noemen de 'Staat';

en

- B De heer/mevrouw..... werkzaam bij de (naam Uitgever of Zendgemachtigde).

In aanmerking nemende dat:

5. Op is tussen ondergetekenden, te weten de Staat der Nederlanden, hierna te noemen de 'Staat', en, hierna te noemen de 'Uitgever' of 'Zendgemachtigde', een samenwerkingsovereenkomst (hierna: Samenwerkingsovereenkomst) gesloten met betrekking tot de totstandkoming en uitzending of publicatie van opsporingsberichtgeving via de landelijke televisie die betrekking heeft op de opsporing en vervolging van strafbare feiten, de opsporing of identificatie van vermiste, gesignaleerde of onbekende personen of doden en/of potentieel gevaarlijke stoffen en/of onderwerpen van algemene aard ter voorlichting van het publiek. De Landelijke Selectiecommissie Opsporingsberichtgeving is namens de Staat belast met de uitvoering van deze Samenwerkingsovereenkomst.
6. De Samenwerkingsovereenkomst behelst onder meer de verplichting voor de Uitgever of de Zendgemachtigde volledige geheimhouding en vertrouwelijkheid te betrachten ten aanzien van alle informatie die haar direct of indirect ter kennis komt over de inhoud en het proces van strafzaken (of aspecten van strafzaken), het beleid van het Openbaar Ministerie bij opsporingsonderzoeken, gerechtelijke vooronderzoeken en al hetgeen haar overigens ter kennis komt ten gevolge van de samenwerking met de Staat.
7. Met het oog op de nakoming van deze verplichting dient de Uitgever of Zendgemachtigde ervoor zorg te dragen dat alle personen die door of namens haar bij de uitvoering van deze Samenwerkingsovereenkomst worden ingeschakeld voorafgaand aan de door hen te verrichten werkzaamheden in tweevoud een geheimhoudingsverklaring afleggen overeenkomstig deze verklaring, waarvan een origineel exemplaar aan de Regionale Media Commissie wordt verstrekt.

VOORBEELDFORMULIER

Verklaren te zijn overeengekomen als volgt:

8. Ondergetekende (naam werknemer Uitgever of Zendgemachtigde),
, geboren op
 te verklaart hierbij:
- volledige geheimhouding en vertrouwelijkheid te betrachten ten aanzien van alle informatie die hem /haar direct of indirect ter kennis komt over de inhoud en het proces van strafzaken (of aspecten van strafzaken), het beleid van het Openbaar Ministerie bij opsporingsonderzoeken, gerechtelijke vooronderzoeken en al hetgeen hem/haar overigens ter kennis komt bij of door het verrichten van zijn/haar werkzaamheden voor de Zendgemachtigde;
 - de hiervoor genoemde volledige geheimhouding en vertrouwelijkheid tevens te betrachten na afloop van de door hem/haar verrichte werkzaamheden voor de Uitgever dan wel Zendgemachtigde in het kader van de uitvoering van de Samenwerkingsovereenkomst, daaronder tevens verstaan de periode nadat het dienstverband waarbinnen de werkzaamheden zijn verricht, zal zijn beëindigd.

Getekend in tweevoud te op

.....

De Staat

..... (handtekening)

..... (naam ondergetekende)

BIJLAGE 3A

TOESTEMMINGSVERKLARING BETREFFENDE HET GEBRUIK VAN
FOTOMATERIAAL VAN NATUURLIJKE EN RECHTSPERSONEN TEN BEHOEVE VAN
OPSPORINGSBERICHTGEVING (LANDELIJK)

1. Door de Staat der Nederlanden en (naam Zendgemachtigde of Uitgever) is op200.... een samenwerkingsovereenkomst gesloten met betrekking tot de totstandkoming en uitzending of publicatie van opsporingsberichtgeving.
De Landelijke Selectiecommissie Opsporingsberichtgeving is namens de Staat belast met de uitvoering van deze overeenkomst.
2. De Zendgemachtigde of Uitgever heeft op basis van bedoelde overeenkomst de verplichting om voorafgaand aan het publiceren en/of uitzenden van beeld en/of geluidsmateriaal schriftelijk toestemming te verkrijgen van natuurlijke en rechtspersonen die betrokken zijn bij het onderwerp en wier belangen door de publicatie of de uitzending kunnen worden geschaad.
3. De Zendgemachtigde of Uitgever heeft de verplichting om de gegevens zoals de naam, het adres en de woon- of standplaats van de bovengenoemde natuurlijke en rechtspersonen die kunnen leiden tot herkenning te anonimiseren, tenzij zij hun uitdrukkelijke schriftelijke toestemming hebben gegeven hun persoonlijke gegevens te publiceren en/of uit te zenden.
4. Met het oog op de nakoming van de onder punt 2 en 3 vermelde verplichting wordt thans deze toestemmingsverklaring aan u voorgelegd. Door middel van het zetten van (een) kruisje(s) bij de navolgende keuzemogelijkheden verleent u toestemming voor de aldaar aangegeven handelingen. Indien bij de desbetreffende keuzemogelijkheid geen kruisje wordt gezet, verleent u GEEN toestemming voor die handeling.
5. Ondergetekende geeft naam Zendgemachtigde of Uitgever) toestemming tot:
 - het maken van beeld-, geluids- of fotomateriaal van hem/haarzelf;
 - het gebruiken van fotomateriaal van hem/haarzelf;
 - het gebruiken van fotomateriaal van degene voor wie of de rechtspersoon waarvoor hij/zij als vertegenwoordiger optreedt;
 - het achterwege laten van het anonimiseren van de gegevens die tot herkenning kunnen leiden tot herkenning van hem/haarzelf;
 - het achterwege laten van het anonimiseren van de gegevens die tot herkenning kunnen leiden van degene voor wie of de rechtspersoon waarvoor hij/zij als vertegenwoordiger optreedt.

Het desbetreffende materiaal zal door (naam Zendgemachtigde of Uitgever) worden gebruikt ten behoeve van uitzending of publicatie daarvan in op(naam programma inclusief de {geplande} datum van uitzending of publicatie).

VOORBEELDFORMULIER

Naam toestemminggever :
Geboortedatum :
Geboorteplaats :
Adres :
Woonplaats :
Vertegenwoordiger van :

Ondertekening :
Datum :

VOORBEELDFORMULIER

BIJLAGE 3B

TOESTEMMINGSVERKLARING

BETREFFENDE HET GEBRUIK VAN FOTOMATERIAAL VAN NATUURLIJKE EN RECHTSPERSONEN TEN BEHOEVE VAN OPSPORINGSBERICHTGEVING (REGIONAAL)

1. Door de Staat der Nederlanden en (naam Zendgemachtigde of Uitgever) is op200.... een samenwerkingsovereenkomst gesloten met betrekking tot de totstandkoming en uitzending of publicatie van opsporingsberichtgeving.
De Regionale Media Commissie..... is namens de Staat belast met de uitvoering van deze overeenkomst.
2. De Zendgemachtigde of Uitgever heeft op basis van bedoelde overeenkomst de verplichting om voorafgaand aan het publiceren en/of uitzenden van beeld en/of geluidsmateriaal schriftelijk toestemming te verkrijgen van natuurlijke en rechtspersonen die betrokken zijn bij het onderwerp en wier belangen door de publicatie of de uitzending kunnen worden geschaad.
3. De Zendgemachtigde of Uitgever heeft de verplichting om de gegevens zoals de naam, het adres en de woon- of standplaats van de bovengenoemde natuurlijke en rechtspersonen die kunnen leiden tot herkenning te anonimiseren, tenzij zij hun uitdrukkelijke schriftelijke toestemming hebben gegeven hun persoonlijke gegevens te publiceren en/of uit te zenden.
4. Met het oog op de nakoming van de onder punt 2 en 3 vermelde verplichting wordt thans deze toestemmingsverklaring aan u voorgelegd. Door middel van het zetten van (een) kruisje(s) bij de navolgende keuzemogelijkheden verleent u toestemming voor de aldaar aangegeven handelingen. Indien bij de desbetreffende keuzemogelijkheid geen kruisje wordt gezet, verleent u GEEN toestemming voor die handeling.
5. Ondergetekende geeft naam Zendgemachtigde of Uitgever) toestemming tot:
 - het maken van beeld-, geluids- of fotomateriaal van hem/haarzelf;
 - het gebruiken van fotomateriaal van hem/haarzelf;
 - het gebruiken van fotomateriaal van degene voor wie of de rechtspersoon waarvoor hij/zij als vertegenwoordiger optreedt;
 - het achterwege laten van het anonimiseren van de gegevens die tot herkenning kunnen leiden tot herkenning van hem/haarzelf;
 - het achterwege laten van het anonimiseren van de gegevens die tot herkenning kunnen leiden van degene voor wie of de rechtspersoon waarvoor hij/zij als vertegenwoordiger optreedt.

Het desbetreffende materiaal zal door (naam Zendgemachtigde of Uitgever) worden gebruikt ten behoeve van uitzending of publicatie daarvan in op(naam programma inclusief de {geplande} datum van uitzending of publicatie).

VOORBEELDFORMULIER

Naam toestemminggever :
Geboortedatum :
Geboorteplaats :
Adres :
Woonplaats :
Vertegenwoordiger van :

Ondertekening :
Datum :

BIJLAGE 4

BESCHRIJVING VAN DE INTERNE ORGANISATIE EN DE WERKWIJZE VAN DE LANDELIJKE SELECTIECOMMISSIE OPSPORINGSBERICHTGEVING LSO EN DE REGIONALE MEDIA COMMISSIES (RMC'S)

1. HET DAGELIJKS BESTUUR OPSPORINGSBERICHTGEVING

1.1 ORGANISATIE

Het Dagelijks Bestuur Opsporingsberichtgeving (DB) zorgt via de beleidssecretaris voor het bestuderen, stimuleren en initiëren van ontwikkelingen op het vlak van opsporingsberichtgeving en geeft richting aan het beleid.

Het DB bestaat uit de voorzitter van de LSO (een Hoofdofficier van Justitie), een plaatsvervangend voorzitter (een Persofficier van Justitie), de operationeel secretaris, de beleidssecretaris en maximaal vier leden uit de LSO.

2. DE LANDELIJKE SELECTIECOMMISSIE

2.1 ORGANISATIE

De voorzitter van de LSO is, namens de voorzitter van het College, verantwoordelijk voor de inzet en uitvoering van opsporingsberichtgeving. Laatstgenoemde heeft tevens het recht om de inzet van het opsporingsmiddel te verbieden.

Het secretariaat van de LSO bestaat uit twee secretarissen: een operationeel secretaris, afkomstig van het KLPD, die uitvoering geeft aan de dagelijkse werkzaamheden en een beleidssecretaris, afkomstig van het Openbaar Ministerie. De beleidssecretaris is, in overleg met de voorzitter van de LSO, een schakel met het College en houdt zich bezig met de ontwikkeling en uitvoering van nieuw beleid.

Verder bestaat de LSO uit leden, die afkomstig zijn uit de politiekorpsen en het OM.

Het College benoemt deze leden. Het operationeel secretariaatsbureau van de selectiecommissie is, als uitvoeringsorgaan van de voorzitter, ondergebracht bij de dienst Nationale Rechercheinformatie (dNRI) van het KLPD. Bij het secretariaatsbureau van de LSO zijn ook de politieproducers ondergebracht die namens de voorzitter van de LSO de productie van de landelijke opsporingsberichtgeving begeleiden.

2.2. TAKEN EN BEVOEGDHEDEN

De taken van de LSO zijn in de loop der tijd verschoven van puur selecteren naar meer activeren van het gebruik van opsporingsberichtgeving, uitwisselen van ervaringen, vergelijken van processen inzake opsporingsberichtgeving en accorderen van beleid.

VOORBEELDFORMULIER

Aan de LSO zijn de volgende taken en bevoegdheden toegekend:

- a. De LSO is verantwoordelijk voor de inzet en de wijze van uitvoering van de landelijke opsporingsberichtgeving.
- b. De LSO-leden gaan actief na welke zaken uit hun regio voor opsporingsberichtgeving via de landelijke contractpartner(s) in aanmerking komen.
- c. De LSO selecteert de berichten en stelt prioriteiten vast. De verschillende vormen van opsporingsberichtgeving die de LSO ter beschikking staan, worden genoemd in paragraaf 8 van de Aanwijzing.
- d. De voorzitter van de LSO is verantwoordelijk voor de uitvoering van het contract dat op het terrein van de landelijke opsporingsberichtgeving is gesloten met de contractpartner(s) en heeft de eindverantwoordelijkheid voor de wijze van uitvoering van het opsporingsmiddel.
- e. De LSO geeft advies aan vertegenwoordigers van politie, OM en relevante derden inzake opsporingsberichtgeving.
- f. De LSO zorgt voor afstemming van de inhoud van de verschillende vormen van opsporingsberichtgeving.
- g. De LSO beoordeelt de door het DB aangedragen voorstellen, gaat hier al dan niet mee akkoord en stimuleert nieuwe ontwikkelingen op het vlak van opsporingsberichtgeving.

3. DE REGIONALE MEDIA COMMISSIE

3.1 Organisatie

De RMC, een orgaan van het OM, houdt zich bezig met lokale en regionale vormen van opsporingsberichtgeving en vormt de schakel naar de Landelijke Selectiecommissie Opsporingsberichtgeving en landelijke vormen van opsporingsberichtgeving. Meerdere parketten en regionale politiekorpsen kunnen samen één RMC vormen. De RMC staat onder voorzitterschap van een persofficier van justitie die, net als bij de inzet van andere opsporingsmiddelen, verantwoordelijk is voor de inzet van opsporingsberichtgeving.

De RMC's bestaan, naast een persofficier van justitie, uit vertegenwoordigers van het politiekorps of de politiekorpsen en het parket of de parketten die onder de betreffende commissie vallen. Eén van de door de regio afgevaardigde leden van de Landelijke Selectiecommissie Opsporingsberichtgeving (LSO) heeft tevens zitting in de RMC.

3.2 Taken en bevoegdheden

Aan de RMC's zijn de volgende taken en bevoegdheden toegekend:

- a. De RMC is via de lijn persofficier/voorzitter, hoofdofficier, College van procureurs-generaal, verantwoordelijk voor de inzet en de wijze van uitvoering van de regionale opsporingsberichtgeving en vormt tevens de schakel naar de LSO en de landelijke opsporingsberichtgeving.
- b. De RMC gaat actief na welke zaken uit de regio voor opsporingsberichtgeving op regionaal of landelijk niveau in aanmerking komen.
- c. De RMC selecteert, na samenspraak met de zaaksofficier van justitie, potentiële berichten en stelt de prioriteiten vast. De verschillende vormen van

opsporingsberichtgeving die de RMC ter beschikking staan, worden genoemd in paragraaf 8 van deze aanwijzing.

- d. De voorzitter van de RMC is belast met de uitvoering van het contract dat op het terrein van de regionale opsporingsberichtgeving is afgesloten met de contractpartner(s) en heeft de eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering van het opsporingsmiddel.
- e. De RMC onderhoudt de contacten met de LSO om te kunnen afwegen welke zaken geschikt zijn voor opsporingsberichtgeving via de landelijke media.
- f. De RMC geeft binnen het ambtsgebied advies aan vertegenwoordigers van politie, OM en relevante derden inzake opsporingsberichtgeving en de keuze van media.
- g. De RMC zorgt voor afstemming van de inhoud van de verschillende mogelijke vormen van opsporingsberichtgeving.

4. HUISHOUDELIJK REGLEMENT

Voor zowel de LSO als de RMC verdient het aanbeveling de dagelijkse praktijk van de opsporingsberichtgeving vast te leggen in een huishoudelijk reglement. Zo'n reglement moet bijvoorbeeld aangeven op welke manier de praktische invulling is geregeld van de werkverdeling tussen de voorzitter van de LSO of RMC en degenen die namens de voorzitter toezien op de uitvoering van de opsporingsberichtgeving.

4.6 RICHTLIJN INZAKE DE TOEPASSING VAN ARTIKEL 552I WVSV DOOR HET OM EN DE INFORMATIEVERSTREKking DOOR DE POLITIE IN HET KADER VAN DE WEDERZIJDSE RECHTSHULP IN STRAFZAKEN (ONBEKEND)

Categorie:	Overige
Rechtskarakter:	
Afzender:	College van procureurs-generaal
Adressaat:	Hoofden van de Parketten
Registratienummer:	Onbekend
Datum vaststelling:	25-12-1999
Datum inwerkingtreding:	25-12-1999
Geldigheidsduur:	31-12-2004, verlengd tot en met 30-6-2008
Publicatie in:	<i>Stcrt.</i> 1994, 242 ⁴⁶ (1) en 2000, 43
Vervallen:	–
Wetsbepalingen:	–
Relevante beleidsregels OM:	–
Jurisprudentie:	–
Evaluatie:	–
Bijlage(n):	–

1 INLEIDING

1.1 Internationalisering van de misdaad en de noodzaak tot intensieve samenwerking

De verdergaande internationalisering van de misdaad noopt tot intensivering van de internationale samenwerking tussen politie en justitie in zowel de opsporings- als de vervolgingsfase. Onmisbaar bij de opsporing en vervolging is dat in het kader van de wederzijdse rechtshulp in strafzaken onder meer informatie over personen, van wie wordt vermoed dat zij betrokken zijn bij grensoverschrijdende criminele activiteiten, kan worden verstrekt aan buitenlandse opsporings- en vervolgingsinstanties. Daarbij is het van wezenlijk belang dat een adequate informatieverstrekking en -uitwisseling is verzekerd.

1.2 Juridisch kader

Instrumenten in de internationale samenwerking zijn de wederzijdse rechtshulp in strafzaken alsmede de politie-samenwerking waaronder de informatie-uitwisseling. In de praktijk blijkt bij die laatste vorm van samenwerking echter van een wezenlijk gebrek aan normering. Zo blijkt onduidelijk te zijn hoever de politiebevoegdheden zich uitstrekken. Gesteld kan worden dat met de intensivering van de samenwerking de noodzaak tot afbakening van bevoegdheden toeneemt.

Daarnaast heeft de aanstaande feitelijke inwerkingstelling van de Schengen Uitvoeringsovereenkomst, hierna te noemen SUO, reeds nu gevolgen voor de

46 Deze richtlijn vervangt de 'Richtlijn inzake de toepassing van artikel 552i Sv door het Openbaar Ministerie' d.d. 24-11-1993 (*Stcrt.* 1993, 252).

praktijk. Immers, vooruitlopend hierop is de nationale wetgeving gewijzigd.⁴⁷ Deze wetgeving is op 1 december 1993 van kracht geworden. In dit verband is artikel 552i, in het bijzonder het tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering van belang.

Het doel van deze richtlijn is daarom aan te geven in welke gevallen de politie zelfstandig uitvoering kan geven aan rechtshulpverzoeken en dus ook informatie kan verstrekken, in welke gevallen die samenwerking de tussenkomst van het OM behoeft en in welke specifieke gevallen niet kan worden samengevoerd.

De informatieverstrekking op verzoek van een buitenlandse autoriteit wordt beheerst door Titel X van Boek IV van het Wetboek van Strafvordering (afwijking van rechtshulpverzoeken). De spontane informatieverstrekking, voor zover deze uit een politieregister geschiedt, is geregeld in artikel 13, eerste lid, van het Besluit Politieregisters⁴⁸, hierna BPolR. De SUO bevat eveneens een bepaling die het mogelijk maakt om zonder een voorafgaand verzoek informatie te verstrekken, zie artikel 46 SUO.⁴⁹ Spontane bijstand kan echter alleen worden verleend onder dezelfde, onder 2 te noemen, voorwaarden die gelden met betrekking tot een rechtshulpverzoek.

1.3 Informatie over Nederlandse ingezetenen

Het belang van de internationale strafrechtelijke samenwerking dient voorop te staan bij de verstrekking van informatie, met inachtneming van de hieronder te noemen regels. Het verstrekken van informatie aan het buitenland mag derhalve niet zonder meer afspringen op het feit dat deze betrekking heeft op een Nederlandse ingezetene. Ook niet indien de informatieverstrekking betrekking heeft op Nederlandse ingezetenen en het niet uitgesloten moet worden geacht dat dezen als gevolg daarvan in het buitenland worden aangehouden met het oog op de vervolging én berechting aldaar. Informatie kan worden verstrekt indien dat in het belang is van een effectieve criminaliteitsbestrijding, zonder dat daarbij standaard de voorwaarde behoeft te worden gesteld dat de verdachte na diens aanhouding bijvoorbeeld in het kader van de strafvervolgning aan Nederland dient te worden uitgeleverd. Het bovenstaande lijkt slechts uitzonde-

47 Wet van 24 februari 1993 tot wijziging van de Vreemdelingenwet, het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en de Uitleveringswet met het oog op de uitvoering van de op 19 juni 1990 te Schengen tot stand gekomen Overeenkomst ter uitvoering van het tussen de regeringen van de Staten van de Benelux Economische Unie, de Bondsrepubliek Duitsland en de Franse Republiek op 14 juni 1985 te Schengen gesloten Akkoord betreffende de geleidelijke afschaffing van de controle aan de gemeenschappelijke grenzen.

48 Tekst van artikel 13 BPolR, eerste lid. 1. Uit een politieregister kunnen gegevens worden verstrekt aan politieautoriteiten in een ander land indien dit noodzakelijk is:

- a. voor de goede uitvoering van de politietaken in Nederland of voor de uitvoering van opdrachten voortvloeiende uit de signalering van personen door Nederlandse autoriteiten;
- b. ter voorkoming van een ernstig en dreigend gevaar of ter opsporing van een misdrijf waardoor de rechtsorde in dat land ernstig is geschokt; of
- c. voor de goede uitvoering van de politietaken in dat land, op grond van een verzoek met betrekking tot een bepaalde persoon of een bepaald geval.

49 Tekst van artikel 46 SUO, eerste lid. 1. Iedere overeenkomstsluitende partij kan met inachtneming van haar nationale recht in individuele gevallen, zonder een daartoe strekkend verzoek, de betrokken Overeenkomstsluitende Partij informatie mededelen die voor de ontvangende Overeenkomstsluitende Partij ter verlening van bijstand bij de bestrijding van toekomstige strafbare feiten, ter voorkoming van strafbare feiten of ter afwending van gevaar voor de openbare orde en veiligheid van belang kunnen zijn.

ring in de gevallen onder punt 2 aangegeven. In de daar genoemde gevallen beslist het OM.

2 AANWENDING OPSPORINGSBEVOEGDHEDEN DOOR DE POLITIE IN HET KADER VAN INTERNATIONALE RECHTSHULP

2.1 Bevoegdhedenverdeling tussen het OM en de politie

Zoals onder 1.2 gemeld, is bij wet van 24 februari 1993 artikel 552i Sv gewijzigd. De politie heeft de bevoegdheid rechtshulpverzoeken zelfstandig te behandelen indien uitsluitend om informatie wordt gevraagd en voor het verkrijgen daarvan geen dwangmiddelen nodig zijn. Dit betekent een verruiming van de reeds bestaande bevoegdheid. De politie is niet langer verplicht om rechtshulpverzoeken door te zenden aan het OM als om informatie wordt gevraagd die zij met toepassing van opsporingshandelingen kan verzamelen. Het gewijzigde doorzendregime blijft niet beperkt tot de Schengenpartners omdat in de wet geen verdrageis wordt gesteld.

Het OM blijft echter verantwoordelijk voor de in het kader van de internationale rechtshulp door de politie te verrichten handelingen. Ook blijven overeind de hierna beschreven wettelijke absolute en relatieve weigeringsgronden (art. 552k, 552l en 552m Sv).

Afgezien van het feit dat de samenwerking tussen nationale politiediensten niet begrensd wordt door het Schengenterritorium, zal deze zich naar verwachting in de praktijk eveneens toespitsen op bepaalde opsporingshandelingen waarvan het wenselijk is dat die zich afspelen onder regie van het OM. Te denken valt daarbij in het bijzonder aan ingrijpende opsporingshandelingen als onder meer gecontroleerde aflevering, infiltratie en schaduwen.

2.2 Grenzen aan zelfstandige bevoegdheden van de politie

Hieronder wordt beschreven in welke gevallen door het OM toestemming verleend moet worden alvorens door de politie tot uitvoering van het verzoek kan worden overgegaan. De desbetreffende rechtshulpverzoeken zullen dan ook ter verdere beoordeling onverwijld door de ontvangende politie-instantie aan de bevoegde officier van justitie moeten worden doorgezonden. Het voorgaande betekent dat de politie een rechtshulpverzoek moet doorzenden aan het OM indien:

2.2.1 TOEPASSING VAN DWANGMIDDELEN

- gevraagd wordt om de toepassing van dwangmiddelen;

2.2.2 WETTELIJKE ABSOLUTE EN RELATIEVE WEIGERINGSGRONDEN

- het rechtshulpverzoek niet op een verdrag is gebaseerd, dan wel het toepasselijk verdrag niet tot inwilliging verplicht, en de afdoening van het verzoek mogelijk in strijd komt met een wettelijk voorschrift of met een aanwijzing van de minister van Justitie (art. 552k Sv);

Ingeval het rechtshulpverzoek geheel of gedeeltelijk betrekking heeft op de verstrekking van informatie, geldt als aanvulling op artikel 552k Sv dat niet in strijd met het bepaalde in artikel 13 Besluit Politierregisters (BPolR) mag worden gehandeld. In dit artikel zijn nadere grenzen en regels gesteld aan de verstrekking van informatie uit politierregisters. Overigens zij opgemerkt dat deze normen óók toepassing dienen te vinden indien gevraagd wordt om niet uit politierregisters afkomstige informatie, te meer indien het gaat om informatieverstrekking aan landen die mogelijk voor het feit waarop de informatieverstrekking betrekking heeft, de doodstraf kunnen opleggen.⁵⁰

- bij de politie het vermoeden rijst dat het verzoek is gedaan met het oog op een van de gronden, genoemd in artikel 552l, eerste lid onder a Sv (discriminatoire vervolging);
- het verlenen van rechtshulp in strijd zou komen met de in artikel 552l, eerste lid onder b en c Sv genoemde weigeringsgronden (*ne bis in idem* en vervolging in Nederland ter zake van dezelfde feiten).
Indien dit laatste zich voordoet kunnen door het OM in overleg met het ministerie, afdeling Internationale Rechtshulp, voorwaarden gesteld worden ten aanzien van het gebruik van die gegevens;
- om rechtshulp wordt gevraagd ten behoeve van een onderzoek naar politieke delicten, ongeacht of het verzoek afkomstig is van een Staat die partij is bij het Europees Verdrag tot bestrijding van het terrorisme of bij de Overeenkomst betreffende de toepassing van dat Verdrag (art. 552m, eerste lid Sv);
- om rechtshulp wordt gevraagd ten behoeve van een onderzoek naar strafbare feiten met betrekking tot retributies, belastingen, douane, deviezen, of daarmee verband houdende feiten (art. 552m, derde lid Sv).

2.2.3 ALGEMENE AANWIJZINGEN IN DE ZIN VAN ARTIKEL 552I, VIERDE LID AAN DE POLITIE/CRI VANWEGE HET OM

Een rechtshulpverzoek moet door de politie ook worden doorgezonden naar het OM indien om inlichtingen wordt gevraagd en het voor het verkrijgen daarvan noodzakelijk dan wel wenselijk is dat:

- personen en/of objecten worden geobserveerd;
- een gecontroleerde aflevering wordt begeleid;
- in het kader van een buitenlands opsporingsonderzoek het optreden op Nederlands grondgebied van informanten/infiltranten wordt toegestaan, bevorderd dan wel begeleid.

2.2.4 BIJZONDERE AANWIJZINGEN IN DE ZIN VAN ARTIKEL 552I, VIERDE LID AAN DE POLITIE/CRI VANWEGE HET OM

Ook moet het rechtshulpverzoek worden doorgezonden aan het OM indien het lokale OM daartoe ingevolge het vierde lid van artikel 552i Sv bijzondere aanwijzingen geeft aan de politie. Deze bepaling geeft het lokale OM de mogelijkheid om op het punt van de doorzendplicht van rechtshulpverzoeken door de politie aan het OM een eigen beleid te ontwikkelen. Hierbij kan bijvoorbeeld

50 Tekst van artikel 13 BPolR., vierde lid.4. Bij de beoordeling van de vraag of gegevens ingevolge het eerste of derde lid zullen worden verstrekt, wordt rekening gehouden met de mate waarin waarborgen in het andere land aanwezig zijn met betrekking tot een juist gebruik van de gegevens en met betrekking tot de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

gedacht worden aan het maken van afspraken met de politie omtrent de vraag wie in welke gevallen de in artikel 13, vijfde lid BPolR⁵¹ voorziene toestemming verleent (en ná inwerkingtreding 'Schengen' de in artikel 39, tweede lid SUO⁵² voorziene toestemming).

3 ZELFSTANDIGE INTERNATIONALE RECHTSHULPVERLENING DOOR DE POLITIE

3.1 Algemeen

In alle overige gevallen kan de politie de rechtshulpverzoeken zelfstandig afdoen.

3.2 Informatieverstrekking

Als verzocht wordt om informatie die geheel of gedeeltelijk afkomstig is uit een politieregister dan moet dat verzoek met inachtneming van artikel 13 BPolR worden afgehandeld. Dit betekent onder meer dat een verstrekking uit een politieregister slechts zal kunnen plaatsvinden onder de voorwaarde dat de gegevens niet zonder aanvullende toestemming van de beheerder van het register mag worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor ze worden verstrekt (zie artikel 13, vijfde lid, BPolR.⁵³ Hierbij geldt tevens dat een verzoek om reeds verstrekte gegevens te mogen gebruiken voor een ander doel beschouwd moet worden als een nieuw verzoek. In dat geval zal wederom getoetst moeten worden of doorzending van het verzoek aan het OM verplicht is dan wel een zelfstandige afdoening door de politie kan plaatsvinden.

3.3 Centrale autoriteit

Verstrekking uit een politieregister en bijgevolg toepasselijkheid van artikel 13 BPolR brengt voorts met zich dat de verstrekking door tussenkomst van de Divisie CRI geschiedt (zie artikel 13, zevende lid, BPolR). Opgemerkt wordt dat de Divisie CRI tevens is aangewezen als centrale autoriteit als bedoeld in artikel 39, derde lid, SUO.

De verstrekking kan ook rechtstreeks plaatsvinden, mits daarover afspraken zijn gemaakt met politieautoriteiten in het buitenland en deze afspraken zijn

-
- 51 Tekst van artikel 13 BPolR, vijfde lid.5. De gegevens worden steeds verstrekt onder de algemene voorwaarde dat deze slechts zullen worden gebruikt voor het doel waarvoor zij zijn verstrekt. De beheerder kan in bijzondere gevallen op verzoek van de buitenlandse politieautoriteiten toestemmen in gebruik voor een ander doel voor zover dit noodzakelijk is voor een goede uitvoering van de politietaak in dat land.
- 52 Tekst artikel 39 SUO, tweede lid.2. Schriftelijke informatie die krachtens het bepaalde in lid 1 door de aangezochte Overeenkomstsluitende Partij wordt verstrekt, kan door de verzoekende Overeenkomstsluitende Partij slechts met toestemming van de bevoegde justitiële autoriteiten van de aangezochte Overeenkomstsluitende Partij als bewijsmiddel voor het ten laste gelegde feit worden aangewend.
- 53 Tekst van artikel 13 BPolR., zevende lid.7. De verstrekking vindt plaats door tussenkomst van het Korps landelijke politiediensten. De verstrekking kan echter rechtstreeks plaatsvinden overeenkomstig afspraken met politieautoriteiten in het buitenland, voor zover deze afspraken zijn goedgekeurd door
- Onze minister van Justitie, indien het gegevens betreft uit een register dat is aangelegd met het oog op de uitvoering van een taak onder het gezag van de officier van justitie; of
 - Onze minister van Binnenlandse Zaken, indien het gegevens betreft uit een register dat is aangelegd met het oog op de uitvoering van een taak onder het gezag van de burgemeester.

goedgekeurd door de minister van Justitie, respectievelijk de minister van Binnenlandse Zaken. Voor een voorbeeld van dergelijke afspraken wordt verwezen naar een door de Raad van Hoofdcommissarissen opgesteld modelconvenant inzake gegevensverstrekking aan grensregio's.

3.4 CID-officier van justitie

Verstrekking van CID-informatie aan buitenlandse politieautoriteiten geschiedt in overleg met de CID-officier van justitie.

3.5 Informatieverstrekking aan liaison-officers

Met betrekking tot de informatieverstrekking aan hier te lande gestationeerde buitenlandse liaison-officers kunnen in afwijking van de gangbare regels ingevolge artikel 13, zevende lid, BPolR afspraken worden gemaakt met de staat die de contactambtenaar heeft uitgezonden.

Dit betekent dat de positie van de buitenlandse liaison-officier voor wat betreft de informatieverstrekking afhankelijk is van de daarover gemaakte afspraken. Een liaison kan echter nooit in aanmerking komen voor een verdergaande informatieverstrekking dan een Nederlandse politieambtenaar.

Voor een in het buitenland gestationeerde Nederlandse liaison geldt ingevolge artikel 13, elfde lid, BpolR⁵⁴ dat hem op gelijke voet informatie kan worden verstrekt als wanneer hij in Nederland zou zijn. Bij verstrekking door de liaison aan buitenlandse politieautoriteiten blijft de liaison daarbij gebonden aan het bepaalde in de Nederlandse wet- en regelgeving.

4 VASTLEGGINGSP LICHT

In het derde lid van artikel 552i Sv wordt aan de politie opgedragen om van elke zelfstandige afdoening van een rechtshulpverzoek aantekening te maken in een met het oog daarop aangelegd register. Door de minister van Justitie is daartoe een model vastgesteld (*Stcrt.* 1993, 252). In het register zullen aantekeningen worden opgenomen met betrekking tot aard en strekking van het verzoek, de hoedanigheid van de verzoeker en het gevolg dat aan het verzoek is gegeven. Ook indien geen rechtshulp werd of kon worden verstrekt, wordt daarvan onder opgaaf van redenen melding gemaakt. Wanneer de rechtshulp geheel of gedeeltelijk bestond uit het verstrekken van informatie, bestaat deze verplichting naast andere verplichtingen (verplichting tot vastlegging uit hoofde van bijvoorbeeld het BPolR).

54 Tekst van artikel 13 BPolR, elfde lid.11. Het eerste, tweede en vierde tot en met het zevende lid is evenmin van toepassing op de Nederlandse politieambtenaar of de ambtenaar van de Koninklijke marechaussee die als contactambtenaar of anderszins is gezonden naar het buitenland. Aan hem kunnen gegevens worden verstrekt als ware hij in Nederland. Het eerste, tweede, vierde tot en met zesde alsmede het achtste, negende en twaalfde lid zijn van toepassing bij de verstrekking van de door hen ontvangen gegevens aan politieautoriteiten in het land waar zij werkzaam zijn.

INDEX

Trefwoorden

paginanummer

A

A-analyse	207
aanbieder van een communicatiedienst	204
aanwijzingen van een terroristisch misdrijf	17, 20
Afdeling Internationale Rechtshulp in Strafzaken (AIRS)	119
afgeleid verschoningsrecht	78
afscherming	83
afschermprocedure	61
aftappen van telecommunicatie	240
Algemene wet op het binnentreden (Awbi)	262
ambtsbericht van de AIVD	87
andere dan identificerende gegevens	388
anonieme informatie	19
anoniem proces-verbaal	61
artikel 2 Politiewet	24

B

B-analyse	207
bedreigde getuige	94
beginselen van een goede en behoorlijke procesorde	59
belang van de staatveiligheid	85
belang van het onderzoek	59
beramen	20
beroepsgeheimhouders	60
bescherming van beroepsgeheimhouders	71
besloten communicatienetwerk of -dienst	204
bestandsanalyse	208
betreden van besloten plaatsen	169
bevriezing van gegevens	212, 392
bijzondere opsporingsdiensten	184
bob-dossier	68
bronafscherming	414
burgerinfiltratie	365
burgerpseudokoop en -dienstverlening	329

C

Centrale Toetsingscommissie	267, 281, 427
CIE-informatie	413
communicatie	204
communicatieverkeer	206
criminaliteitsbeeldanalyse	28
criminele burgerinfiltranten	368

<i>Trefwoorden</i>	<i>paginanummer</i>
D	
derde-proces-verbaal	61
DNA-bevolkingsonderzoek	427
doorlaten en undercoverbevoegdheden	40
E	
e-mailberichten	208
e-mailtap	233
e-mailverkeer	207, 232
ernstige inbreuk op de rechtsorde	19, 23
F	
fenomeenonderzoek	31
G	
geautomatiseerd werk	204
gebruikersgegevens	208
gebruiker van een communicatiedienst	205
gecontroleerde aflevering	37, 113
gegevensbeheer	105
gegevens bestemd voor of afkomstig van een aanbieder van een communicatiedienst	390
gegevensdrager	106
gegevens van een aanbieder	391
geïntercepteerde gesprekken met geheimhouders	73
gemeenschappelijk onderzoeksteam	121
georganiseerde criminaliteit	21
georganiseerd verband	19
gevoelige gegevens	389
grensoverschrijdende infiltratie	113
grensoverschrijdende observatie	113
groep van personen	29, 207
H	
haalbaarheidsonderzoek	267
heimelijk betreden	263
historische gegevens	206
I	
identificerende gegevens	387
IMSI-catcher	210
inbreuk persoonlijke levenssfeer	289
internetverkeer	232
IP-adressen	207

<i>Trefwoorden</i>	<i>paginanummer</i>
K	
Koninklijke Marechaussee	184
L	
locatiegegevens	207
M	
marginale toetsing	274
mastverkeersgegevens	212
mededelings- of notificatieplicht	100
misleiding van de verdachte	279
N	
niet-stelselmatige inwinning van informatie	293
niet-stelselmatige observatie	183
notificatie	99
notificatielijst	101
O	
observatie	177
observatieteam	180
onthouden van processtukken	60
openbare telecommunicatiedienst	204
opnemen gesprekken in penitentiaire inrichting	249
opnemen van (tele)communicatie	225
opnemen van plaats	170
opnemen van vertrouwelijke communicatie	237, 257
opsporing	16
opsporing van terroristische misdrijven	135
opsporing van voortvluchtigen	131
P	
parallele opsporing	18
particuliere opsporing	304
persoonlijke levenssfeer van personen	17
politiële infiltratie	343
politiële pseudokoop en -dienstverlening	307
politiële rechtshulpverzoeken	123
proces-verbaal	66
processtukken	58, 59
proportionaliteit	23
R	
rechtstreekse doorgeleiding	240, 241
relevantie criterium	86
restinformatie	27
richtmicrofoon	261

<i>Trefwoorden</i>	<i>paginanummer</i>
S	
schriftelijke verantwoording	57
soevereiniteitsbeginsel	113
spoedprocedure	266
stelselmatige informatie-inwinning	278
stelselmatige informatie-inwinning door een burger	295
stelselmatige informatie-inwinning door een opsporings-ambtenaar	277
stelselmatige informatie-inwinning in geval van detentie	303
stelselmatigheid	296
strafvorderlijke beslissingen	16
subsidiariteit	362
T	
tappen van openbare telefoons	239
Team Nationale Coördinatie Politieïle Infiltratie (TNCPI)	120
technische hulpmiddelen	180
technisch hulpmiddel	261
telefoongesprekken met advocaten	74
terroristisch misdrijf	17
titel IVa	18
titel V	19
titel Vb	20
toekomstige gegevens	206
U	
uitgestelde inbeslagneming	35, 36
uitwisseling van informatie	120
uitzonderlijke omstandigheden	80
undercoveropsporingsambtenaar	280
V	
veiligstellen van sporen	170
verbod op doorlaten	35
verbod op doorlaten van personen	36
verbod op doorlaten van voorwerpen	36
verbod tot instigatie	318
vergaring nummergegevens	210
verkeersgegevens	206
verkennd onderzoek	25
verkennd onderzoek naar terroristische misdrijven	32
verplichting tot inbeslagneming	37
verschoningsrecht	60
vertrouwensaankoop	309
vertrouwensbeginsel	114
voice-mailberichten	391
vooraankoop	309
vorderen gegevens (tele)communicatie	199
vorderen van gegevens	379
vordering medewerking	235

<i>Trefwoorden</i>	<i>paginanummer</i>
W	
wederkerigheidsbeginsel	114
wederzijdse rechtshulp	113
werk- en projectvoorbereiding	31
Wet Bijzondere opsporingsbevoegdheden	17
Z	
zintuigversterkende technische hulpmiddelen	183
zoekend rondkijken	170
zwaarwegend opsporingsbelang	38, 85

